

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК**

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

Срећна Нова година.

Пролази година за годином, свакога тренутка постаје старије све што се рађа и живи, за то време преживљујемо много пријатних и непријатних часова, прилике се мењају, само нам увек остаје иста жеља и исти усклик при наступању нове године: „Срећна Нова година!“ Та жеља је израз нашег очекивања, нашег надања, да ћемо у идућој години бити боље среће, имати више успеха у раду и бити задовољнији, те нам због тога остаје увек исти поздрав и жеље о новој години. Да није наде на боље и срећније доба, живот би био још тежи, а људи би пали у једно тешко очајање и малаксалост, из којих би их било тешко извући. Та нада, макар она била и у виду најмањег зрачка, бодри нас да се и кроз врло тешке прилике мушки пробијемо, не да нам да очајавамо, него да се пробијемо као оно сунчани зрак кроз маглу и буру, који хрли своје крајњем циљу, доношењу светлости и топлоте и људима, и животињама, и биљу, оживљавању целокупне природе.

Тако и Тежак са својим Друштвом хита да честита наступајућу Нову годину и празнике Христовог Рођења свима својим члановима, подружинама, пољо-

привредним књижницама и читаоницама и омладинским дружинама, и осталим многобројним пољопривредницима, са жељом да наступајућа календарска година буде срећнија, боља и берићетнија од прошле, да им рад и труд уроди плодом и омогући пристојан и удобан живот. Али уз честитку и Тежак и Друштво шаљу свима својим установама, члановима, па и осталим пољопривредницима и опомену, да није довољно да имамо жеља и нада, већ да је поред тога за њихово остварење потребно да уложимо и одговарајући рад и марљивост. Уколико су веће жеље, утолико је потребно уложити и већи рад и труд. Искуство живота и очигледни свакодневни призори уче нас, да ће нам жеље остати пуне, а наде голе, ако скрштених руку очекујемо да се оне саме остваре. Откако је света и века тога није било, па неће тога бити ни данас. У раду не смемо малаксати ако успех долази лагано, већ морамо истрајати и чврстом вољом савладати све препреке на које будемо наишли. Истина је да у животу и раду постоји и изванредан степен среће, али ретки су они који са релативно мало труда постижу велике успехе у животу, те се због тога и каже: „У срећан се дан родио“, или „Роди ме, мајко, срећном па ме и на ђубре баци“.

Као сваке, тако и ове године не смемо заборавити да честитамо Нову годину највишем Заштитнику Друштва, Његовом Величанству Краљу Александру I, изражавајући скромно и искрено жељу са особитим поштовањем и оданошћу, да са својим узвишеним Домом и својим Народом поживи још дуго година на понос и срећу Народа и Државе. Честитке о новој години и жеље за срећу и дуг живот дугујемо Краљу и Његовом Дому с обзиром на нераздвојне везе између Краља и Народа, на недавну историју Краљевине Србије и Југославије. Његова непрекидна старања о Народу и Држави, о одржавању мира и пријатељства и са суседним државама и са удаљенијим другим, особито о пољопривреди и о пољопривредницима, нагоне нас да се свакога часа сећамо свога Краља, да Му сваком приликом пожелимо више него сами себи.

Минула година била је и добра и рђава, али више

добра него рђава. Зима није била тако богата снегом нити је хладноћа била тако велика. Пролеће је у многим нашим крајевима било хладно и кишовито, те се биљна вегетација лагано развијала, многи усеви нису

Н. В. Краљ Александар I.

поникли, а друге је вода удавила. То је имало за последицу пресејавање, што је проузроковало веће издатке. Усеви су због хладног пролећа и лета касно стизали и по каквоћи нису били тако добри, а због тога су закасниле и жетве и бербе. Воће које је цветало за време кише ометено је у заметању плода, а

услед хладноће и честих киша није имало довољно шећера и кварило се. Пољопривредници су узимали лепе паре за шљиву и грожђе, док су пшеница и кукуруз имали слабу цену. Биљне болести и штеточине углавном нису имале повољних услова за своје развијање, а нарочито је у томе био спречен грожђани мољац, иначе јако раширен у неким нашим виноградарским крајевима, јер је његово развиће пало баш у оно доба, када лоза још није била кренула и није било хране за њега, те је скоро уништен. Сточне хране било је доста у кишном реону, те је стока добро прошла. У другим крајевима владала је суша, те су тамо настале све оне последице које суша собом доноси. Цене стоке и сточних производа нешто су се поправиле, али су још далеко од добрих цена, које би нашим земљорадницима надокнадиле губитке на другој страни.

Живимо у нади да ће наступајућа година бити боља од прошле, да ћемо у њој имати више користи од свога рада, па стога и поздрављамо још једном све своје читаоце са: „Срећна нова 1934 година!“

Dr. T. M.

Биљне болести и штеточине.

Две опасне овогодишње штеточине.¹

Наши воћари настрадали су ове године од гусеница јабучног мољца и губара, и ако мисле да и идуће године не прођу на исти начин, морају им обратити највећу пажњу и сузбијати их.

У целој земљи, а нарочито у југоисточним крајевима Србије, нанела је гусеница лептирка јабучног мољца огромне штете воћњацима, нападајући подједнаком жестином јабуке и шљиве и уништавајући скоро сасвим бербу. У северним и западним пак крајевима Србије, гусеница губара све се више шири, пустоши шуме и прелази на воћњаке.

Јабучни мољац је врло честа штеточина и има га скоро сваке године, али обично у мањој мери. Опас-

¹ Овај чланак је истовремено и одговор на питање г. Раде Стаменковића, ратара из села Тибужде.

није навале гусеница јављају се само повремено, трају три до четири године, па затим штеточина ишчезава сама од себе. Од досадашњих ретко је која имала јачину овогодишње, када су у појединим крајевима воћке биле потпуно оголићене јуна месеца, а голо грање омотано паучином, Касније је избио други лист и трагови штете делом су избрисани, а плод је био упропашћен.

Да би са успехом сузбијали штеточину, морамо најпре знати како живи. Гусенице јабучног мољца живе обично у малим гнездима, која праве скупљајући лист, два или и више, свиластим концима своје паучине, и у једном гнезду има их од неколико до педесет, или и више од тог броја. Боје су жућкасто-зелене или мркозелене и потпуно израсле мере око 1 см. дужине, а на телу имају црне тачкице, од којих полазе дуге длачице.

Гусенице се хране лишћем, а када га поједу нападају пупољке, плодове, па и саму кору. Оне су врло хитре, и узнемирене брзо напуштају гнездо по свиластом концу, по којем се и враћају, када опасност прође. Док сасвим не израсту, а то је од априла до почетка јуна обично, гусенице се чешће селе, опредеају већи број гнезда, те су јако заражене воћке понекад сасвим обавијене њиховом свиластом паучином.

До краја маја гусенице обично потпуно израсту и онајчешће у гнездима, међу лишћем, опредеају своје мале, беле чаурице, једну крај друге, и у њима се претварају у лутке, које за недељу-две дају свиласто беле лептириће, са сасвим белим горњим крилима и црним тачкицама на њима. Лептирићи остају скривени међу лишћем, спарују се и женке носе на глатку кору грана грунице од сасвим ситних, љуспастих јаја, која се делом препокривају као црепови крова. Јаја су преливена течношћу која на ваздуху брзо отврдне и са љускама образује чврсту кору. Пошто су гомилице јаја врло мале, а бојом сличне кори грана, то се тешко виде као омање, слабо пупчасте љуспе.

Младе гусенице се испиле из јаја већ у току лета, али остају под кором која их прекрива све до идућег пролећа. Тада одлазе на пупољке, продиру у не-

развијене листиће, и живе извесно време и у њима, а затим их напуштају и почињу да опредеају своја заједничка гнезда. Постоји, према томе, свега један годишњи нараштај.

Гусенице јабучног мољца можемо са мало добре воље и истрајности сузбити, и само нашем немару, нехату, можда и незнању, треба приписати несрећу, која је задесила целе крајеве. Гнезда гусеница се заиста могу лако видети, и није ни најмање тешко открити лист-два-три, од чега се и састоје, и згазити их ногом. И то тим пре, што су нам цео април и мај на расположењу за овакво чишћење воћака, а и деца се могу искористити за овај посао. Најзад, није ни потребно уништити сва гнезда, и довољно је само половину поскидати, па да онемогућимо јако множење штеточине и навале сличне овогодишњој.

Ако смо дозволили да се штеточина толико на множи да су воћке прекривене безбројним гнездима, те је њихово скупљање и уништавање немогуће, тада нам сама природа притиче у помоћ, да се бар сачувамо од идућих навала гусеница. При свим јаким заразама, израсле гусенице, пошто су појеле већину лишћа или и сасвим обрстиле воћке, скупљају се у велике гомиле, понајчешће на рачвама грана, а ређе силазе и на стабло, и ту се скупа учауравају, образујући већ издалека видљиве гужве паучине и чаурица. Најлакши је посао проћи кроз воћњак, здерати руком ове гомиле од стотине и хиљаде лутака и изгазити их. То и није посао, то је забава за децу, само их треба научити шта да раде, па да се и најзараженији воћњак за неку годину ослободи од штеточине.

Постоје и друге мере против штеточине, али оне су све много скупље, теже изводљиве, а при томе и несигурније. Једна од најбољих су прскања воћака са растворима отровних арсенових средстава, да би се гусенице потровале. С прскањима треба почети што раније, чим се прва гнезда примете, да би се штеточина што раније уништила. Једно добро изведено прскање је обично довољно, али да се оно добро изведе потребне су велике воћарске прскалице, а то већ необично отежава цео посао.

Што се пак тиче самих средстава, њих има у трговини под разним именима и најбоље је набављати их преко подружина. На омотима, у којима се средства продају, назначена је тачна употреба, т.ј. колико је потребно узети на 100 лит. воде (количина варира од 150 до 500 гр. према јачини средства) као и мере, које треба предузети да би се избегли несрећни случајеви, јер се ради са отровима. Препоручио бих само свима, који оба прскања буду извршили, да средства не употребе у обичној води, већ у бордовској чорби, па макар и са 1% плавог камена, да би се уверили истовремено колике огромне користи доносе воћкама прскања са бордовском чорбом.

Често се препоручују и прскања са дуванским екстрактима, али раствори морају бити јаки, па и онда не верујем у добар успех. Исто важи и за толико препоручивана зимска прскања са воћним карболинеумима. Док су она против већине осталих штеточина необично добра, против мољца дејство им је слабо и н.пр. воћке испрскане током прошле зиме имале су скоро толико исто мољчевих гнезда, као и неиспрскане.

И спаљивања гнезда, помоћу нарочитих лампи, тешко су изводљива за наше прилике.

Гусеница другог лептира, губара, исто тако долази у честе, али истовремено и врло опасне штеточине. Она напада поглавито шуму, а са ње прелази на воћњаке и може да им нанесе огромне штете.

О начину живота штеточине и сузбијању писано је опширније у Пољопривредном календару нашег друштва за 1934 годину, на страни 100-ој, те би и сувише било да то и овде понављамо. За нас је засада најважније да знамо једно, да штеточина презимљује у стању јајета. Свака женка снела је у току лета једну или више гомилица јаја. Оне су лако видљиве на стаблима и на гранама и наличе на мале печуркице, познате под именом труда. Боје су жућкасте или мркожућкасте, и када се разгрне сплет мркожутих длачица, којима су прекривене, виде се небројена ситна, бледо жућкаста јајашца. У једној гомиlici има их по 200 или и свих 400, дакле довољне су гусенице једне само да обрсте целу воћку. *Ни у којем случају не сме се*

пропустиши да се у стоку зиме или раног пролећа, пре листања, све гомилице јаја са воћака пажљиво састружу, скупе и баце у вању. Ако су и оближње шуме заражене, а гомилице и сувише многобројне да се могу скинути и уништити како је речено, онда их премазивати добрим слојем густог катрана. Постоји увек опасност да из јако заражених шума гусенице, које и иначе воле да се селе, навале на воћњаке, и опасност се мора предупредити, уништавајући и јаја по шумама. Ако то није учињено, не остаје нам ништа друго већ да воћке испрскомо већ поменутиим арсеним средствима чим се гусенице на њима покажу, да би их отровали. Препоручују се и лепљиви појасеви, да би се спречиле гусенице да се попну на воћке. Као лепак за наше прилике још је најпогоднији катран, само он се брзо суши те се воћке морају често обилазити и поново премазивати. Пошто катран нагриза кору, најбоље најпре око стабла везати 15 до 20 см. широк појас од тврђе хартије, па тек по њему размазати катран.

У трговини постоје сада одлични лекови који се могу стављати на кору непосредно, али су на жалост скупи.

Dr. П. Вукасовић.

Сточарство.

Крајна потреба разумног искоришћавања отпадака у исхрани наше стоке.

(Справљање мешаних хранива).

Прошле године су нам показале да ми немамо довољно хране за нашу стоку и често долазимо до катастрофалног стања — глади наше стоке, а понекад и угињавању у већем броју.

Мишљења сам, да та катастрофа не долази увек због немања сточне хране, већ највише због грешака, које су редовна појава код наших сточара.

Наша стока често једва презими, а ако презими, она је толико мршава и ослабљена да није способна за тешке пролетње радове.

Такође и са музном стоком није боље — мршава млечна грла производе мале количине млека.

А треба да буде обрнуто, да само са одморном и појачаном стоком преко зиме, излазимо у пролеће на радове, којих највише има у то време.

Сада је крајње време да поведемо озбиљно рачуна о количини хране и свима отпацама и о њиховом разумном искоришћавању преко зиме.

Ми смо навикли да из родних година имамо изобиље добре сточне хране, и да хранимо нашу стоку разним врстама хранива без претходне њихове припреме и без нарочите штедње.

Али овај лак начин исхране наше стоке сувише је скуп за садашње време, а често доводи до несташице хране, а по неке године и до катастрофе—глади наше стоке.

Тај начин исхране домаћих животиња требало би заменити јевтинијим, а то је *сјравањем мешаних хранива од свих отпадака сточне хране.*

У зимско нерадно време ова мешана хранива могу заменити, или у великој мери смањити потрошњу сена, којег последњих сушних година имамо мало, а цена му је увек висока.

У већини случајева ми не искоришћујемо наше отпатке како би требало, већ само у мањим количинама. И код нас се погрешно мисли, да су отпаци наших хранива неупотребљиви, те их због тога и сувише просто искоришћујемо, без икакве претходне припреме којом би повећали њихов укус и храниву вредност уопште.

На пр. плеву, сламу, шашу и лишће баштенских и ратарских култура, употребљавамо онако, како их добијемо, често и у трулом стању, што све смањује њихову хранљиву вредност и рђаво утиче на органе за варење домаћих животиња.

Отсада после неколико катастрофалних година по нашу стоку, када је долазио њен прави помор услед несташице хране, ми морамо обратити већу пажњу на економију исхране наше стоке, и на што разумније искоришћавање свих отпадака.

Основно је правило при исхрани домаће стоке строго вођење рачуна о количини хране према броју грла преко целе године, а нарочито пред зазимљавање.

Али често пута, и ако на хартији излази све добро, *нештедњом и неразумним искоришћавањем* свих постојећих хранива и њихових отпадака долазимо до потпуне несташице хране и то у најопасније доба зиме или првих дана пролећа, када је храна најскупља. А куповањем хране у то време не исплати се хравити стоку, која „сама себе поједе неколико пута“. Потребно је задржавати преко зиме само неопходну, продуктивну стоку, а све остале ослободити се још у јесен.

Даље, све врсте хране и њихове отпатке потребно је добро средити, нешто у амбар нешто у кош, у суво место, а нарочито кабаста храна тражи што више пажње при сређивању и чувању.

Ретко где имамо „плевињак“ — за смештај плеве иако

би се то дало лако направити (ниске зидове од камена, а кров од трске), јер он је потребан сваке године.

Шаша, које имамо довољно, често накинсе, не садене се лепо у стогове, прокинсе, убуђа се и постане скоро неупотребљива.

Јесте, понеки опет мисле, да ће стока све то појести. *Не, стока шакође као и ми, тражи здраву, чистију и укусну храну.*

Дошло је време кад смо приморани чувати сваку сламку и звако зрно наше хране, да га економски искористимо и да не дамо да се уквари.

Две три речи о самом полагању кабасте хране. Преношење хране за полагање потребно је вршити у корпама, а никако рукама, вилама ит.д., јер увек се један део проспе. То даје замашну количину за годину дана (сено, слама, а нарочито плева, сено од детелине, луцерке и уопште лептирастих биљака, које имају ломљиво лишће које се лако губи).

Дајући непријатан мирис, неукусну храну исти је резултат, стока њу не једе и храна пропада. Наш је задатак, да све наше отпатке тако припремимо, да у мешавини даду укусну и јаку храну.

За справљање мешаних хранива није потребно улагати никакав капитал, — храна је ту, а спремати је можемо у бетонском ширем кориту, у бетонским кацама, па и у обичним бурадима; главни је услов да суд не пропушта воду и сокове.

У виноградарским крајевима свугде има понеко сувишно буре, или је старо, или није више за вино, па оно може одлично послужити за справљање мешаних хранива, само му извадити једно данце, усправити га, и суд је готов.

Ако суд има неки непријатан мирис, треба га добро опрати цеђом и испрати чистом водом.

Справљање мешаних храна.

Као материјал за справљање мешаних хранива може да послужи — шаша, плева, сечкана слама, репа, бундеве и разне лишће од баштенских и ратарских биљака у силажи (кисела хранива) и извесна количина јарме и слана вода.

Уопште, што је више саставних хранива, утолико ће мешана храна бити боља и укуснија, а справља се овако:

Добро очувану шашу треба ситно на сечки исећи, а ако нема сечке, може се употребити сикирица.

Плева долази као готова храна пошто је ситна. Када нестане плеве, може се употребити исецкана слама.

Ако има какво лишће од купуса или репе, оно се не сече, јер је меко и при справљању хране оно се иситни самим даљим радом.

Сточна репа, тикве, бундеве, или какво друго коренасто-кртоласто биље ситни се на сечки за већи број стоке, а

за мали број може опет секиром, или великим ножем. Уз то све може да дође и укишељена храна (силажа) ако ње има.

Затим одредити колико је дневно потребно мешане хране за сву стоку и сразмерно припремити шаше, плевe, сточне репе, лишћа и др.

Што је више саставних делова, то је боља храна. Уз то добро је, ако има и нека количина јарме коју треба израчунати према броју стоке.

Ако нема довољно јарме може се употребити и мања количина, да би се сва храна јармом боље засладила.

Остаје још припремити слану воду у кантама и вршити прскање хране баштенском кантом.

Сада смештамо храну слој по слоју одређени суд. Прво слој шаше дебео 10—15 см., на њега исто такав слој лишћа, на овај слој плевe, на плеву слој репе, па по слоју репе посипати јарму (количина јарме како сам казао и најмања важи). Сада попрскати сланом водом по целој површини и са једним дрвеним маљем набити.

Други слој истим редом — шаша, лишће, плева (или сецкана слама), репа, јарма, слана вода и набијање. Тако све слој по слој до висине, колико је потребно, док се суд не напуни.

Када је све то готово, по врху посути слој плевe и покрити црковима, мушемом, крпама ит.д. За 24 сата храна је готова за употребу. Дуже од једног дана храна се не сме задржавати, јер се може упалити.

Ако смо задржали случајно храну више од једног дана и она се угрејала, треба је расхладити пре полагања стоци.

Судови за спремање мешане хране, док нису почели мразеви, могу се сместити свугде, али чим почну мразеви треба их сместити у топлије место, да се не би храна смрзавала; за то су спремнице, претсобља, чисто место у штали ит.д. Практично је имати два суда, један се пуни, а из другог се полаже.

Овај начин спремања хране примењујем неколико година у пракси и он се показао као одличан. Њиме се могу служити и најсиромашнији пољопривредници, јер се не тражи улагање капитала у неке справе, машине и др.

Преживари могу зими потпуно да опстану са овом храном и још се поправе за пролећне радове, а сено може да се не даје, или врло мале количине. За музне краве ова храна исто је добра, само треба повећати количину репе и јарме, ради добијања веће количине млека.

Давао сам и коњима мешане хране, наравно искључујући шашу и они су је са апетитом јели.

За радне коње добро је давати плеву, мешану са јармом (овсеном или јечменом) и све то наквасити сланом водом.

Коњ се научи на ту храну и тим самим уштедимо у

сену и зрнастој, храни, а искористимо плеву, која је хранљива и не треба да пропадне.

Комбинација мешаних храна може бити и више, све то зависи од тога, какве хране имамо. Што је више хранива, то укуснија испада мешана храна и стока је радије једе.

Ако приступите справљању мешаних храна одмах ћете приметити, да се храна мање просипа и да се врши уштеда у скупим хранљивима (сено, зрнаста храна), а резултат такве исхране убрзо ће се приметити на вашој стоци.

Сада је на више места у селу прихваћен овај начин исхране, а нарочито преко зиме.

Мишљења сам да са овим начином исхране стоке, наша стока неће више гладовати, нећемо је због несташице хране у бесцење продавати, или по скупу цену храну набављати.

Уз то све не треба заборавити, да хранење у стаји за наше врлике траје шест, па и седам месеци, па према томе треба и храну распоредити.

Болеслав Сивици,
професор Средње-пољопривредне
школе у Букову.

Ветеринарство.

Шуга.*

Проузроковачи шуге код коња јесу ситне, голим оком готово невидљиве животиње — паразити, — које називамо шугавцима и који живе и развијају се на кожи и у кожи.

Ова је зараза у нашим крајевима веома распрострањена и појављује се највише код коња, оваца и коза, ређе код говеда и свиња, а има је и код осталих домаћих животиња.

Непријатна је због тога што се врло брзо шири и што се појављује обично у зимско доба, када је њено лечење веома отежано.

Пренос заразе бива било посредним, било непосредним путем. Непосредно с једног коња на другог додиром, посредно помоћу прибора за тимар, шталског прибора, њебета, послуге и т. д. Преноси се и на тај начин, када се здрави коњи сместе у коњушнице, у којима је раније била шугава стока.

Размножавање шугавца иде врло брзо. Женке легу 20—25 јаја из којих се ишчауре у току 4—7 дана шестоножне ларве, а које су већ после 4—14 дана полно зреле и саме легу јаја. Простом рачуницом утврђено је, да од једног пара шугавца у току 90 дана кроз 6 генерација можемо добити

* Одговор на питање Радомира Иконића из Санада и Велимира Петровића из Лоћике.

милион и по нових шугаваца. Ове бројке довољно речито показују каква је шуга опака зараза.

Отпорна снага шугавца је различита и зависи од места где борави и од атмосферских прилика под којима живи. Ако се не налазе на животињском телу они угину под утицајем сувог ваздуха већ у току 1—3 недеље. На влажном ваздуху, у крастама, љуспама и у ђубрету одржавају се дуже у животу, па чак 6—8 недеља. Јаја се такође држе 2—4 недеље и врло су отпорна.

Готово свака од наших домаћих животиња има своју врсту шугаваца. Код коња имамо три врсте.

- а. — саркоптес шугавац,
- б. — дерматокоптес шугавац и
- в. — дерматофагус

Саркоптес појављује се на местима, која нису довољно заштићена длаком, као глава, врат, гуша. Овај шугавац копа канале у горње слојеве коже, оставља ту своја јаја и даље се развија. На месту где се је шугавац угњездио појављује се прво свраб, доцније бубуљице. Кожа се на дотичном месту овлажи, длака опада. Нападнута места остану гола и пуна перути. Ако се на једном месту појави више бубуљица оне се обично стапају и образују красте и боре на кожи.

Саркоптес може се пренети са коња на човека и обротно.

Дерматокоптес живи на местима која су добро заштићена длаком — испод гриве, на репу, на унутарњој површини бутина — али може прећи и на остале делове тела. Одржава се у животу сишући крв и телесне сокове. Личи на саркоптес, само му је глава шиљатија. Промене које изазива на кожи сличне су променама код саркоптеса. Не може се на човека пренети.

Дерматофагус појављује се најчешће на доњим деловима задњих ногу до самог скочног зглавка. Храни се љуспама. Испољава се јаким сврабом. Коњи чешу ноге о ма шта било, ударају ногама о земљу и стално су немирни. Услед присуства паразита и силног чешања длака испада, појављују се красте па чак и распрострањене ране.

Не преноси се на човека.

Знаци шуге су опште познати. На месту где се шугавац угњезди примећује се прво јак свраб, затим бубуљице. Кожа се овлажи, длаке се следе и испадају. Наступа јако перутање, упала коже, образују се красте и доцније боре на кожи.

Лечење може имати успеха само онда ако се благовремено примени и ако се униште не само шугавци већ и њихова јаја. За лечење шугавих коња има безброј средстава, као креолин, катран, петролеум, дуван, лизол и т. д. Специјално средство за лечење паразитарних оболења коже јесте несумњиво сумпор, кога ветеринарска медицина највише

употребљава. Шугава се грла морају претходно добро опрати сапуницом и топлом водом, да би се са коже скинуле красте и перут. За време трајања лечења стоку боље хранити и истовремено извршити темељну дезинфекцију лежишта и прибора. Само лечење без проведене дезинфекције неће никад имати успеха.

У лаким случајевима служити се 2—3% раствором креолина и њиме добро опрати шугава места 6 пута сваког трећег дана. Једно одлично средство и при томе јевтино, јесте маст, састављена из једног дела креолина, десет делова катрана и десет делова сапунице.

У тежим случајевима употребљавати течну маст справљену из једног дела катрана, једног дела сумпорног цвета, два дела сапунице и два дела шпиритуса.

У јачем степену шугаваог коња треба претходно ошишати да лекови боље дејствују.

Шуга код свиња. Најчешће се разбољевају свиње са корвавом и густом длаком, нарочито шумадиске и мангулица расе, док је појава шуге код свиња енглеске расе ређа. Шуга код свиња појављује се највише тамо где има много свиња на скупу. Слаба исхрана, разне болести, које слабе организам, потпомажу појаву и развијање шуге.

Знаци — јак свраб, појава бубуљица, перут, испадање длаке, сиво — беле, као кора дебеле красте, набори на кожи — примећујемо првенствено на деловима око очију и ушију, даље на леђима, на унутарњој страни бутина, а доцније и на целоме телу.

Болест се полако развија и спречава товљење и развитак свиња. Има и случајева угинућа услед опште слабости организма.

Лечење: Најпре шугава места добро опрати помоћу четке сапуницом и топлом водом, да омекшају коре и скине се перут. Онда намазати заражена места креолинским сапуном, који се састоји из 1 дела креолина, 10 делова катрана и 10 делова сапунице. Ову маст оставити на телу 3 дана. 4 дан опрати опет топлом водом и сапуницом. 5 дан поново намазати горњом машћу и овако радити неколико пута до потпуног оздрављења.

Тамо где има више свиња на окупу треба лечење проширити и на око здраве свиње пошто вероватно и оне носе у својој кожи проузроковаче шуге.

Тачно је, да се свињска шуга преноси и на човека. Прилепчива је и за псе, док се свиње могу зарезити од шугавих коза.

Воћарство.

Нега и прерада шљива.

На лечењу у Врњачкој бањи имао сам прилике још пре три године, а сада понова, да посетим г. Драгутина Ж. Окановића, дивизијског ђенерала у пензији, на његовом малом, али узорно уређеном имању у Врњачкој бањи.

И првом приликом, а и сада поново, запазио сам код г. Окановића поред велике љубави коју показује према пољопривредним радовима на свом имању и његову још већу љубав према селу и сељаку и пасионираној жељи да им буде од користи. То се од једног старог ратника и познатог јавног радника, уосталом само могло и може очекивати.

Зато је г. Окановић међу сељацима у месту и оближњих села који су чули за њега необично поштован и цењен.

Сматрајући да ће и за читаоце Тежака бити од интереса да се упознају са неким практичним резултатима у разним гранама пољопривреде, које је г. Окановић постигао, ја их овде износим речима г. Окановићевим:

„Кад сам се вратио из рата, затекао сам шљивак затрављен и запарложен. Упролеће 1919 године захваљујући томе, лист је био жутозелен, а цвет бедан. Разуме се само по себи, да је последица томе свему била: плод ситан, неукусан и веома редак. И сад, је ли какво чудо, што је на шљиву, у оваквом стању, насрнула штитаста ваш баш као смртоносни непријатељ њен?

Како сам тада био још у активној служби и држао коње на имању, то приступим одмах ђубрењу шљива коњским ђубретом. Резултат је био одличан. Шљиве ми се беху опоравиле и почеле рађати као и до рата.

Али, како сам 1925 године био пензионисан, и услед тога изгубио право на коње, земља ми се за 3—4 године помало испости, шљива попусти, а штитаста ваш продужи своје разорно дејство над њом.

Међутим, како сам се 1927 године настанио стално у Врњцима, то ујесен 1928 године извршим пробу ђубрењем шљиве, како сам изнео у својој књижици*).

Ујесен 1929 године нађубрим, не само свој шљивак, него и неколицина мојих суседа, нужничким ђубретом, и 1930 године постигнемо познати резултат, који је лично видео и сам г. Ранковић.

Мој незнатан шљивак, од шеседесетине дрвета свега донео је те године око 30 товара изврсног плода. Одбир око 300 до 400 килограма истерао је био свега 40 зрна у килограму. И наредних година је резултат био исти, уколико га нису разуме се ометале елементарне непогоде: јаки ветрови, град и т. д.

*) Како сам спасао своју шљиву?

Ове године сам био подигао и једну малу сушницу на имању (од четири лесе). Извршио сам пробу сушења шљиве (разуме се, одабране — крупне), без коштице, са филовањем коштичне дупље комадићем од другог зрна и постигао резултат, који је награђен на овогодишњој изложби воћа и вина у Београду, првом наградом.

На овај начин израђена сува шљива, под потпуно хигијенским условима, наишла је у Београду на опште допадање. Имао сам силних поруџбина. Али је, на жалост, по мом повратку из Београда са изложбе, берба шљиве била завршена.

Ако да Бог живота и здравља, решио сам се, да до године подигнем још три сушнице и да, на овај начин сушим шљиву. У недостатку моје сирове шљиве, куповао бих је, разуме се, крупну, т. ј. одабрану.

Према свему томе, на овај начин негована и сушена шљива доноси ове користи:

1.) Спасавана се шљива од њеног смртоносног непријатеља — штитасте ваши;

2.) Доноси крупнији, укуснији и обилатији плод;

3.) Зарад спасавања шљиве од штитасте ваши и добијања одличнијег и обилнијег плода, земљорадник ће радо подизати нужник, и на тај начин, једном за свагда уништити главни извор болести и смртности у свом дому;

4.) На овај начин сушена шљива, поред веће укусоности, може се јести и некувана, што значи: са несравњено више витамина него ли кувана и најзад

5.) Како сирова оваква шљива, тако и сува, лепо и укусно пакована, имала би на страним тржиштима несравњено већу цену. А то исто значи да овај наш производ, који је скоро без конкуренције, нарочито данас у доба ове очајне кризе, кад са цереалијама и другим производима ни по каквоћи ни по јевтиноћи режије, нисмо кадри културнијим народима конкурисати на светским тржиштима — држим да није потребно ни говорити.

По моме дубоком уверењу, кад би само ово неколико мојих постигнутих практичних резултата могли постати и општим народним, да би народ у ово оскудно време до лепе паре могао доћи.

А кад би се још, као инструктори за овај посао, употребили незапослени млади интелектуалци, којима би држава дала само бесплатну вођњу, а народ сам драговољно бесплатну храну и стан, онда би се од тога као што се јасно види, постигла двојака корист.

Виноградарство.

Забрана сађења лозе далматинке и крчење њеног чокоћа^{*)}.

Лоза далматинка, о којој је реч, позната је у литератури о виноградарству и међу виноградарима под називом „непосредни произвођач“ или „директ продуктер“ или „родни хибрид“, а вероватно да је у околини Радовашнице зову и „далматинка“, како питач наводи. То је лоза која доноси род иако није калемљена на подлози америчке лозе. Зато се и зове „непосредни произвођач“. Она је у довољној мери издржљива противу филоксере, те се због тога сади некалемљена. Тих лоза — „непосредних произвођача“ има много и разних. Извесни од њих, названи *стари родни хибриди*, донесени су из Француске и Америке још у доба када је наша домаћа лоза пропала од филоксере и када се није сигурно знало да ли ће и на који начин моћи да се наши пропали виноградни обнове са нашом добром домаћом лозом. Дакле, они су уведени по великој нужди, па иако се још тада знало, да ти родни хибриди дају рђава и непостојана вина, са јаким, њима својственим, непријатним мирисом. А размножени су тамо амо по виноградима од стране необавештених сељака, који су се за њихово сађење полакомили чињеницом што се саде *некалемљени*. Размножени су највише у бановинама: Савској, Дравској, Дунавској и Моравској. Али, не само стручњаци виноградарски, него и земљорадници — виноградарски, којима је виноградарство такво занимање и чији се виноградни налазе у правим виноградским центрима, одавно настоје, да се даље размножавање такве лозе сузбија, а да се чокоће од те лозе из винограда, где га има, *крчи и замењује њеном домаћом лозом* од одабраних сората. Ово се тражи у циљу одржања наших природних вина на достојној висини, што је потребно како ради јачања извоза наших вина, тако и ради веће потрошње нашег свежег грожђа и вина у земљи. Ти захтеви виноградарски нарочито су енергични, и то на свима скуповима и конгресима њиховим, отако је настала виноградарска и винска криза и отако се тражи олакшање од ње. Па не само да се то чини код нас у Југославији, већ се исто чини и у свима другим виноградарским земљама. И у том погледу једнодушни су како виноградарски стручњаци, тако и прави виноградарски свију виноградарских држава, што се на свима данашњим међународним виноградарским конгресима, као једна врло важна тачка уносила у резолуције. И ти захтеви виноградарски стручњака и правих виноградарских потпуно су оправдани, јер ни грожђе ни вино од родних хибрида није добро. Оно има јак и непријатан мирис. По својој каквоћи лошије је и од

^{*)} Одговор на питање Старешине манастира Радовашнице.

грожђа и вина ма које најлошије домаће сорте грожђа. А сада су прилике такве, да се мора вршити одбир и код домаћих сората и то како оних за вино, тако исто и стоних, па да се размножавају само онајбоље, те да се производи квалитетно вино и најбоље стоно грожђе за извоз и потрошњу у земљи. Зато размножавање родних хибрида доноси директну штету како њиховим сопственицима, тако исто и осталим виноградарима, који улажу силан труд и капитал у производњу квалитетног грожђа и вина.

Међутим, постоји још увек код нас једна група винарских трговаца — спекуланата, који извесне од родних хибрида користе у справљању вина. Нарочито много искоришћују сорту звану „отело“, чије грожђе даје јаку боју црном вину. Ти људи, иако могу за бојадисање вина да искоришћују извесне наше домаће сорте, стално се труде да докажу како је штета што се сузбија размножавање отела. А њима се придружују и понеки виноградарски, који по својим виноградима имају доста тога отела, а то су поглавито виногради на овим местима, где се винова лоза не треба ни да гаји. Јер, та места су плодне равнице, подесне за ратарске и друге усеве, а не за винову лозу, коју треба гајити онамо, где ти ратарски усеви не успевају, и где сем винове лозе друге културе уопште слабо успевају.

Из наведених разлога Правилником за извршење закона о обнављању и унапређењу виноградарства забрањује се даље размножавање родних хибрида винове лозе. То исто предвиђа и закон о вину. По његовим прописима вина од родних хибрида винове лозе не смеју се пуштати у промет.

Да би се пак помогло сопственицима чокоћа од хибрида, да ово искрче и на њихово место усаде племениту лозу од одабраних сората, бановине чине извесне олакшице, дају таквим сопственицима по сниженој цени а и бесплатно добру лозу. Иначе, да би се убрзало крчење таквог чокоћа од родних хибрида нарочито по плодним баштенским и другим равницама, бановине су га опорезовале извесном малом бановинском таксом, која се наплаћује у корист фонда за производњу добре лозе, којом се имају заменити родни хибриди. На тај начин постепено али стално и сигурно уништавају се хибриди на општу корист нашег виноградарства.

Што се тиче питања: да ли би било уместно да се родним хибридима засади већа количина у циљу производње грожђа за прераду у безалкохолне напитке, одговарамо, да није уместно. Ево зашто: прво, што је забрањено сађење хибрида, из разлога које смо навели; друго, и безалкохолни напитци бољи су од племените лозе, него ли од хибрида. Па кад је тако, онда нема никаквог оправдања да се ма у ком циљу омогућава сађење родних хибрида винове лозе, који су једна права напаст и велико зло за наше добро виноградарство.

То је што се односи на старе родне хибриде винове лозе, којих код нас углавном има. А сад је ред, да кажемо нешто и о *новим родним хибридима*, ради обавештења и питача и читаоца „Тежака“. Дакле, има и код нас, а нарочито има врло много у иностранству пропагатора за сађење *нових хибрида*. Они доказују да ти, махом њихови, хибриди (иако некалемљени) дају доста и доброга грожђа, од кога се справља добро и постојано вино; да су ти хибриди отпорни према филоксери и прилагодни за права виноградарска земљишта, да су издржљиви према криптогамским болестима и др. штеточинама, и т.д. И да се њиховим размножавањем много смањују трошкови око производње грожђа, а упрошћава обрађивање и одгајивање лозе. Међутим, до данас су све то биле само просте рекламе, чињене да произвођачи те лозе исту добро продаду, а није пронађен стварно још ниједан родни хибрид, који би био у стању да потпуно замени нашу добру домаћу лозу. Ако се, случајно, временом буде пронашао, он ће се сам рекламирати. Дотле пак, нашим виноградарима не остаје ништа друго, већ да ту лозу — родне хибриде — било старе, било нове, никако не саде, већ да саде само одабране сорте наше домаће лозе, окалемљене на издржљивој подлози америчке лозе.

Ник. Ж. Петровић.

Пишања и одговори.

Част ми је учтиво Вас замолити, да нам дате савет шта да радимо, пошто су нам коњи пуни крља од пре неколико дана и то их толико много има да нападају и на кочијаше — права напаст. — Рогата марва нам је такођер пуна крљи, ваљда их је она и донела у шталу, јер иде на пашу.

Економија Месаровић.
Јарковац.

Тачно, да је Ваша рогата стока унела крпеље у шталу, јер они нападају готово само ону стоку која се бави на паши и то на жбуњастој паши. Када су се крпељи напили животињске крви онда нападају са грла на земљу, где лежу јаја из којих се доцније излежу ларве и ове прелазе на стоку. Својом малом главом зарију се крпељи у кожу и сишу крв. Налазе ли се у великој количини на животињском телу, може веома лако доћи до тешких па чак и смртних оболења услед малокрвности.

Код нас се ти крпељи јављају нарочито у јужним крајевима на коњима, говедима и овцама, упролеће и улето када стока иде на пашу.

Опасни су нарочито због тога што могу преносити једну опаку болест, тако звану пироплазмозу — мокрење крви, маларију, — сишући крв заражених животиња и преносећи сразу на здрава грла, исто тако како је то случај код маларије код човека, која се преноси уједом комараца.

Пироплазмоза је крвна болест. Крвни паразити унесени у крвоток помоћу крпеља растварају црвена крвна телешца, због чега наступа малокрвност и прелаз крвне боје у мокраћу. Наш сељак ову појаву назива мокрење крви-крвопишња.

Први знаци болести јесу: висока ватра 41—42 степена, убрзано било, апетит смањен или уопште га нема. Балега у почетку тврда и сува претвара се доцније у пролив. Слизкоже бледе, наступа малаксалост, мршављење и *мокрење крви*.

Знаци су између 4. и 7. дана најјачи, онда опада ватра. У току 3—14 дана грло угине или прездрави. Реконвалесценца траје месецима. И код ове болести игра старост и хранидбено стање грла велику улогу. Стара и слабо храњена грла теже оболе, док су млада и добро ухрањена више у опасности побољевања.

Процент угинућа је код увезене стоке велики, 50—80% код одомаћене стоке мањи.

Лечење није једноставно и треба га оставити ветеринару.

Ради предохране забранити у првоме реду терање стоке на пашу. Поједине крпеље извући из коже пошто смо их претходно намазали креолином, гасом или терпентиновим зејтином, јер без тога остаје глава у кожи.

Налазе ли се у великој количини онда звати ветеринара који ће наредити купања раствором катрана и сапунице.

Ф. М.

На питање Мијајла Швабића из Рајаца, срез трнавски. По свему изгледа да код Ваше краве постоји један претерано јак полни нагон.

По среди су сигурно неке болне промене на полним органима, вероватно на јајницима — упала јајника, мехури на јајницима, туберкулоза јајника и томе слично. — Ређе оболења саме материце или водопуста.

Готово у свим случајевима постоји неплодност. Има случајева, да по која крава остаје стеона, али само за кратко време, јер ускоро наступи побачај.

Ако се благовремено предузме стручно лечење постоји могућност оздрављења. Иначе помаже једино кастрација. Код краве је још понјбоље, да се закоље док је још у добром хранидбеном стању.

Уосталом позвати ветеринара, који ће према природи болести наредити шта треба.

Ф. М.

Рад Срп. пољопр. друштва и његових подружина.

Плетарски курс у Чачку

Уз материјалну и моралну помоћ Пољопривредног одељења Краљевске банске управе у Сарајеву и Српског пољопривредног друштва у Београду, Чачанска пољопривредна подружина приредила је и обавила плетарски курс за обуку младића у изради корпи и др. плетарских израђевина, првенствено за прибирање, паковање и транспорт воћа, грожђа и осталих производа, а потом и за кућевне потребе и намештај.

Курс је обављен у времену од 15-IX- до 11-X- тек. године у просторијама подружинским и Бановинског лозног и воћног расадника у Чачку.

Сл. 2. Учесници плетарског курса.

Курс је уредно похађало и марљиво пратило наставу са извођењем свих послова 34 ученика, међу којима је било и одраслијих пољопривредника.

Како је на курсу било младића који су плетарски курс приређен такође од Подружине и у 1930. години свршили, то су они подељени у две групе. Група из 1930 године обучавана је у изради финијих предмета: куфера, столица, столова, цегера, корпица за хлеб, рамова и др. а група нових у изради корпи за бербу паковање и транспорт воћа, грожђа и др. производа.

Руководилац курса у дисциплинском погледу био је г. Љубомир Ћосић, управник расадника и потпретседник Пољопривредне подружине, а стручну наставу и обуку курсиста

изводио је г. Мехмед Калајџић, наставник плетарске школе у Бутмиру код Сарајева. Г. Калајџића је на ову дужност одредило Пољопривредно одељење Банске управе Дринске бановине о трошку бановинском.

Подружина је за обављање овога курса помогнута од Друштва са 500— динара у плетарским и воћарским справама и алатима за награде курзиста који покажу најбољи успех и интересовање у раду и 500 динара у новцу за трошкове.

Ово је трећи по реду плетарски курс, који Пољопривредна подружина у Чачку за последњих 9 година приређује и са успехом обавља.

Увек вредном и у раду истрајном Управном одбору подружњинском и свима њеним члановима као сарадницима припада захвалност и заслужно признање за успешан рад у свима правцима делатности ове корисне народне установе, која непрекидно служи као народна пољопривредна школа и матица многих задружних организација у Чачку и околини.

Н.

Белопоточка пољопривредна омладинска дружина на првој Хигијенској изложби у Београду и њено мало развијање.

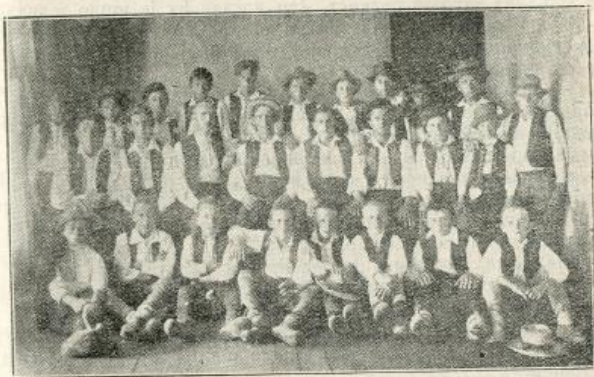
Отварање прве Хигијенске изложбе у Београду привукло је пажњу како осталог заинтересованог света, тако и чланова Белопоточке пољопривредне омладинске дружине из Белог Потока са подножја наше Авале, који су још првог дана при отварању ове изложбе, кренули се у групи изјутра рано из свога места за Београд. На путу је ову Дружину по раније већ учињеном споразуму сачекала једна група сеоских младића из села Јајинаца, коју се предводили вредни и отресити младићи Ђорђевић Илија и Влаовић Светозар. Тако скупа на ову изложбу стигло се пре, него што је иста била и отворена.

Одмах после свечаног отварања изложбе, претседник друштва за чување народног здравља, које је ову изложбу и приредило, Др. г. Иванић Стеван, био је љубазан те је одмах дозволио овој целој групи приступ и разгледање изложбе и то без плаћања улазница, те је тако прва сељачка нога, која је прешла праг од зграде у којој је ова изложба била смештена, ових омладинаца.

На овој изложби за ову омладину било је право изненађење, јер небројени изложени предмети досада невиђени, нарочито који су били приступачнији овој омладини, изазвали су нарочито интересовање, да се не зна на чему би се пре и више очи задржале.

Ова Дружина још при своме оснивању у 1928 години ставила је себи у задатак да ради на пољопривредном и

опште просветном подизању овога села и околине. У почетку организација и рад ове Дружине ишли су споро, као што то обично и бива, да све што је добро споро расте, али за кратко време, рад се показао живљи што се и видно запазило још од почетка прошле године. Развијање ове Дружине привукло је пажњу и наших надлежних органа, који су на молбу Дружине изашли јој на сусрет. Тако је овој сеоској омладини на њен позив одазвао се и у њену средину појавио се први, још у почетку прошле 1932 године срески пољопривредни референт среза врачарског, инж. агр. г. Василије Тарасов, који је поред осталих савета и поука о понашању и владању као и значају ове организације, одржао јој и једно стручно пре-

Сл. 3. Чланови омладинске дружине.

давање о неговању биља, које су слушали осим ових чланова и остали грађани овога места у повећем броју, који показују воље и интереса за подизање наше пољопривреде.

Затим је уз моралну и материјалну помоћ среског пољопривредног одбора среза врачарског приређена једна мала, али за село утицајна изложба пољопривредних производа, која је одожана овде у згради основне школе на дан 25 децембра прошле године, а коју су тога дана посетили: начелник Министарства пољопривреде г. Милав Ђурић, заступник начелника среза врачарског пристав г. Коста Урошевић, срески пољопривредни референт инж. агр. г. Василије Тарасов, члан управе Српског пољопр. друштва г. Драгутин Слремић и претседник Среског пољопр. одбора г. Божидар Ајдуковић. На овој изложби учествовало је осим чланова ове Дружине још и по неколико младића из околних села: Зуца, Пиносаве,

Раковице и Јајинаца. Поред новчаних награда на које је подељено 2.000 динара, неколико излагача за своје производе награђени су и дипломама од Министарства пољопривреде. Српско пољопривредно друштво помогло је ову дружину са разним пољопр. алаткама у вредности 700 динара. На приређивању ове изложбе инж. агр. г. Тарасов учинио је велике личне услуге овој Дружини, а даље стално потпомаже рад исте, на чему му Дружина дугује нарочиту захвалност.

После ове изложбе код младића се нарочито пробудила воља за даљим радом у овоме правцу, па се на овопролетњи калемарски курс у бановинском расаднику у Топчидеру пријавило и на исти отишло 16 младића, па и на летњи курс и поред највеће сезоне пољских радова, опет их је отишло 15 младића што је реткост, јер досада их је ишло једва по 1—3, а и шестонедељни зимски пољопривредни течај, који је почетком ове године одржан у овдашњој школи, посећивали су са већом вољом.

Осим овога наши стари пољопривредни стручњаци г. г. Сава Ратковић, саветник Министарства пољопривреде, Бора Нешић, инспектор Српског пољопривредног друштва и Драгутин Спремић, Управник бановинског расадника у Топчидеру, из љубави према нашем селу и омладини, једне недеље овога пролећа кад беше још велико блато, ипак не жалише труда, већ дођоше заједнички у ово место и пред члановима ове дружине и члановима пољ. књижнице и читаонице, која је такође овде основана, поред правих родитељских савета и поука које су дали присутној омладини о моралном и просветном васпитању, објаснили су и велики значај оваквих и других пољопривредних организација у нашем народу. Чланове су на овоме раду охрабрили и препоручили да буду истрајни.

Ову дружину сада претставља њена управа изабрана међусобно, у којој су: претседник Гавриловић Милорад; потпретседник Гајић Милојко и секретар — благајник Обрадовић Милорад, који својим лепим особинама, иначе служе за пример нашој омладини на селу.

Од ове по броју чланова и по њиховим годинама старости мале организације, ако на започетом раду истрају, може се с правом очекивати и да ће у блиској будућности дати боље пољопривреднике што ће за ово место бити од велике користи.

Ово се очекује у овоме месту, а то би се с правом очекивало и у целој нашој држави, ако би се нашло начина, да се у свакоме селу згодним путем и преко подесних лица, заинтересује сеоска омладина за овакве организације кроз које би радили и просвећивали се у првом реду за лично своје добро, а затим и за опште добро нашег народа, ради чега се овај мали рад ове једне Дружине и износи на јавност, да би дао потстрека онима, које овакви покрети могу да заин-

тересују, те да сваки у своме месту допринесе колико може на стварању ових и сличних организација, јер је тачно да сваки рад уколико је боље организован, утолико бољи резултат донесе, а без нарочитог рада нема нигде ни нарочитих успеха.

Арсеније С. Ристивојевић,
општ. деловођа и вођ Белопоточке
пољ. омл. дружине.

Извештаји о изложбама.

Изложба стоке у Сопоту.

На дан 22 пр. месеца приређена је у Сопоту изложба и сајам приплодне стоке. Исту изложбу односно сајам, организовала је Пољоприв. подружина Срп. пољоприв. друштва у Сопоту, а уз сарадњу двеју сточарских задруга, једне са седиштем опет у Сопоту, а друге у Бељинама селу истог среза космајског. Овом подружином најјачом од свих и овим двома сточар. задругама обухваћене су све општине среза космајског (њих 17 на броју). Изложбом, односно сајмом обухваћене су биле све врсте домаћих животиња, као: коњи, говеда, свиње, овце и живина. На изложбу је примана само стока из среза космајског, а на сајму приплодне стоке било је говеди и из срезова младеновачког и јасеничког. Поједине врсте стоке биле су бројем различито заступљене: коњи слабо, свега 26 грла; говеда врло добро 176 грла; овце добро 140 грла; свиње прилично, 54 грла; и живина такође слабо, 77 грла. По каквоћи сва изложена стока била је врло добра.

Изложени коњи су типа полукрвно-енглеског. По спољном изгледу сва изложена грла била су мање више добра. Коњ се у овом крају мало гаји, а и уколико га има, углавном је у рукама имућнијих пољопривредника.

Изложена говеда била су вредна посебне пажње, јер су била и бројно и каквоћом заступљена. Смисао и љубав за одгој стоке, као и одгајивачка вештина види се да је на доста високом ступњу и према казивању онамошњих напреднијих људи обзиром на прилике од пре 6—7 година, показује знатан напредак. По изложеним грлима види се да је код одгајивача целог среза решено питање расе. У целом срезу иде се одгоју чистокрвног сименталца, а на изложби је поред њега било али незнатно и његових мелеза са пинцгавским, а једва приметно и других (маријаховских). Чистокрвни сименталац је био далеко испред свих заступљен. Изложена грла чак и она чиста у раси била су мало разнолика обзиром на њихову спољашност, али се код одгајивача види схватање и тежња за оним што је боље и осећа се стремљење за тим. У том погледу је она средина вредна сваке пажње и хвале.

Овце, што их је било на изложби, биле су исто ваљане. Излагане су у малим стадима од пет оваца и једним овном. Таквих група било је 28. Све изложене биле су од домаћих праменки и то липски сој. Изложена грла била су крупна, лепа спољна изгледа, добре грађе, ваљане вуне. Види се да је тај сој онамо добро прихваћен, добро гајен и удовољава потпуно домаћој потреби за овцом.

Свиње су на изложби биле слабије заступљене и бројем а и каквоћом. По раси било је разних; нешто мангулице, домаће шумадиске, јокширке, немачке оплемњене и њихових мелеза. Чудновато изгледа да онамошњи одгајивачи добро упуњени у питање одгоја и расе осталих домаћих животиња у питању расе свиња види се да су збуњени. Ово је изгледа дошло због тога, што је раније домаћи сој изгубљен а препоручени од племенитијих сојева нису се могли одмах и у довољној мери прихватити. Одгајивачи су у већини склони или да се покуша обновити свињарство са старим шумадијским или уводити и овде мангулице. — Више има смисла и могућности за овим последњим.

У погледу изложене живине може се рећи само толико да је сва изложена живина била ваљана, нарочито кокоши. Међу овим биле су заступљене све племенитије расе нарочито од оних које се одликују комбинованим привредним својствима. Код већине излагача види се да највише цене плимутку, која је била и највише заступљена. Било би свакако за препоруку да при њој и остану.

Поред изложене стоке и живине онамошња пчеларска подружина приредила је и једну малу али врло поучну пчеларску изложбу у једној одаји тамошњег среског начелства.

Излагачима најбоље стоке и живине, на изложби подељен је леп број награда. Подружина је у ову сврху располагала лепом сумом коју су дали и то:

Министарство пољопривреде	суму од 5.000 дин;
Пољопривр. одбор ср. космајског	. . . 5.000 "
Српско пољопривр. друштво 3.000 "
Народна скупштина 1.000 "
Општина Сопотска 1.000 "
Трговачка комора из Београда 500 "
Сопствених средстава подружине 5.000 "

укупно било за награде: 20.500 "

Награде су дељене само за стоку излагача из среза космајског, док је остала стока могла учествовати само на сајму.

Осем напред поменуте стоке, изложене из среза космајског, на сајму који се за плодну стоку приређивао истовремено са изложбом, било је нешто говеда и из других срезова: младеновачког, лепеничког и јасеничког. Сва грла, у главном бикови, са стране доведена, била су такође првокласна. На сајму ове стоке откупљено је уз бановинску и

нешто државне помоћи у свему 32 бика. Од ових купљено је за поменуте задруге и неке општине среза космајског у свему 19 бикова, а осталих 13 бикова узето је за неке општине односно сточар. задруге срезова врачарског, младеновачког и јасеничког. Откупљивана су само на изглед чистокрвна грла и од најбоље одгајених.

Према целокупном утиску са ове изложбе можемо рећи да је она потпуно успела и као изложба и као сајам. Њени приређивачи могу бити потпуно задовољни јер су учинили једно добро дело на корист тежака онога краја, а и сами су имали бар морално задовољство од једног ваљано припремљеног и успелог посла.

проф. М. Ж. Калановић.

Књижевност.

Сточне заразе и њихово сузбијање, од Милана К. Цветковића, ветеринар. пуковника у пензији. Издање Покретне пољопривредне изложбе и школе. Књ. бр. 4. (Поучна библиотека за народ). Београд 1933.

У књижици поменута наслова, формата мале осмине, штампане латиницом, од 50 страна, са 10 слика у тексту, описане су најглавније болести наше домаће стоке и то: нарочити проузроковачи болести, борба против сточних зараза, серотерапија — цељење — калемљење, слинавка и шап, прострел — бедреница, шуштавац, беснило, сакагија, богиње оваца и осталих животиња, шуга, пастувска зараза, полна оспа, свињска куга, свињска зараза, црвени ветар — врбанац, туберкулоза и колера живине. Изнесени су проузроковачи појединих болести, знаци болести, начин лечења, мере прехране и законски прописи о сузбијању сточних зараза. Не треба нарочито истицати од колике је важности познавање сточних зараза, када знамо колику вредност претставља стока и како су честа обољења и велики губици стоке од заразних болести. Познавање сточних зараза важно је још и из тога разлога што су многе од њих заједничке и стоци и људима, односно што се од стоке могу заразити и људи, који ако се из незнања благовремено не јаве лекару, умиру под највећим мукама. Ово је од неописано велике важности за она места где нема људских и сточних лекара, или где је њихова посета врло ретка, па сам народ треба да познаје сточне заразе да би од њих сачувао и себе и своју стоку. Појавом ове књижице, писане лаким и разумљивим стилем за шире народне слојеве, добила је доста и наша иначе оскудна стручна књижевност из области сточног лекарства и наши пољопривредници за богаћење свога стручног знања.

Т. М.

З А П И С Н И Ц И

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

51. седнице, држане 29. новембра 1933. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови Управе: С. Ратковић, Н. Петровић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, Н. Белобрк, В. Матић, и редован члан Б. Милошевић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 871) Прочитан је и усвојен записник 50 седнице Управног одбора.

II 872) Примљен је знању записник 48 седнице књижевног одбора и усвојени су предлози бр. 520—522.

III Прочитан је записник 48 седнице финансиског одбора па је одлучено:

873) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

874) Да се одобре привремена кредитирања по предлогу бр. 346.

875) Да се на тражење бр. 8302 одговори, да се дуг не може опростити већ се мора исплатити.

876) Да се по тражењу бр. 8301 одговори, да се продужење рока за исплату дуга може највише дати до 1. јануара и то на подлози менице.

877) Да се прими знању извештај адвоката бр. 8297, да ће дуг наплатити и новац послати чим се расправи стегајна маса.

878) Да се по молби бр. 7299, да на име помоћи 200— динара.

IV Прочитан је записник 48. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

879) Да се набави 300 ком. нормалних цакова за семе.

880) Да се одобрава извршена набавка справа и за исте исплати Дин. 14.260— и да се усваја предлог о продајним ценама.

881) да се по понуди бр. 8359, набави означена количина енглеске траве, по означеној цени.

882) Да се од г. М. Коена наплати Дин. 450— на име кирије за два дреша, које је сместио у друштвеном дворишту.

V Прочитан је записник 48 седнице програмског одбора, па је одлучено:

883) Да се прими знању одговор Дринске бановине, да нема могућности да помогне извођење друштвеног програма рада.

884) Да се одобрава г. С. Ратковићу члану Управе, да доведе војнике у Друштво и упозна их са задатком Друштва.

Исто тако одобрава се, да им изда бесплатно по један Календар из ранијих година, као и по један ценовник.

885) Да се прима знању извештај инспектора о организацији откупа семена луцерке.

Саопштења и предлози.

VI 886) Прочитан је акт Дунавске бановине којим извештава да ће доћи г. Б. Јаракула, бановински чиновник, да прегледа рад у Трифолин станици. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

52. седнице, држане 6. децембра 1933. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: С. Ратковић, Н. Петровић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, М. Николић, Н. Белобрк, В. Матић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 887) Прочитан је и усвојен записник 51. седнице Управног одбора.

II 888) Примљен је знању записник 49. седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 536.

III Прочитан је записник 49. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

889) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— дин.

890) Да се Мариборској ливници исплати 1.353,40 дин. за четири прскалице које су биле у комисиону и продате.

891) Да се Сребрничкој подружини врати 200.— дин. колико је више послала за један тријер.

892) Да се Главној телефонској благајни положи 200.— таксе на име права вођења међуградских разговора.

893) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно. Исто тако прима се знању и стање друштвених потраживања.

894) Да се фирми Шифтан и Шнел, врати 85.866,62 дин. колико је депоновала за испоруку воћарског алата, кад алат приспе.

IV Прочитан је записник 49. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

895) Да се по понуди бр. 8419, поручи 6-8 ком. малигана.

896) Да се по понуди бр. 8505, траже мустре и количине семена детелине и гледича.

897) Да се по понуди бр. 8494. набави 20 ком. широмера по означеној цени.

898) Да се понуде бр. 8247 за калемарске ножеве и бр. 8525 за семе сточне репе, држе у евиденцији.

899) Да се на понуди бр. 8503, одговори, да је кромпир

мешан, па ако дозволи да се на пролеће одабере, платиће му се одабрана количина више од пијачне цене.

V Прочитан је записник 49. седнице програмског одбора, па је одлучено:

900) Да се М. Петровић из Поточца, прими за утакмичара по расписаном стечају за безалкохолну прераду грозња,

901) Да се литерарној дружини „Освит“ поклонe књиге друштвеног издања.

902) Да се Краљ. банској управи на Цетињу, поклони 200 календара из ранијих година, за раздавање курзистима на зимском течају.

903) Да претседништво погоди штампање правила за Пољоприв. књижнице и читаонице и Омладинске дружине с тим, да коректуру изврши г. Н. Петровић члан управе.

VI Саопштења и предлози.

904) По писму г. М. Ђ. Николића, инспектора Мин. пољопривреде у пенз. да би у очи друштвеног годишњег збора одржао предавање о нашој пшеници, одлучено је да се понуда прими са захвалношћу али да се замоли, да предавање траје највише један час, како би се имало времена за дискусију.

905) Прочитано је писмо г. С. Баранца секретара секције за шумарство, којим моли да се у будуће у Пољоприв. календара штампа по један или и више чланака из шумарства. Одбор усваја предлог.

906) По понуди Друштва „Путник“ да на легитимацијама за живинарску изложбу штампа и друштвени оглас за 300.— односно 500.— дин. одлучено је да се понуда одбије.

907) По позиву Београдске трговачке омладине да Друштво присуствује годишњем помену њеним умрлим и у рату погинулим члановима, одлучено је да помену присуствује г. претседник.

Са овим је седница закључена.

ПАЖЊА ПРЕТПЛАТНИЦИМА ТЕЖАКА!

Први и други број Тежака шаљемо свима старим претплатницима и молимо их да претплату обнове по приложеном чеку. Ко претплату не обнови у току месеца Јануара, обуставићемо му даље слање листа.

Српско пољопривредно друштво
Београд, Немањина 15.

Добра зарада

Агилне поверенике тражи за свако место Редакција „Свесловенства“, Београд, Франкопанова 21.

Недељни лист за зближење свих Словена „СЛОВЕНСТВО“ под уредништвом г. Немање Павловића, публицисте и познатог словенофила излази у Београду, у Франкопановој улици бр. 21. Чековни рачун Поштанске штедионице у Београду бр. 56412. Годишња претплата 50, полугодишње 25, а тромесечно 12,50 дин. За иностранство двоструко.

Цене пољопривредних производа, на дан 25. децембра 1933 г.

Пшеница		Стока и сточни производи	
Србијанска 77 3/4 Дунав нова		Свиње тешке	7.50 - 8
Србијан. 77, 3—4% Сава		средње	6—6.50
77, 3% гл. пр.	91—95	Свиње лаке	6—6.50
77, 3% уз. пр.	90—96	мршаве	6—8
Бачка 78 2/4	95—100	Волови I кл.	4—5
Бават. 78, 2%	93—98	II	3—3.75
		III	2—2.75
Кукуруза		Краве I кл.	3.50—4
Баватске утовар станице пром.	70—73	II	2.50—3
Бават. пар. Вршац	71—75	III	1.50—2
Срем	72—75	Овце	1.50—2
Србијан. пар. Пожаревац п. пр.	76—80	Живина жива	9—12
Лађа Дунав	70 72	Јаја	90—100
Лађа Сава	—	Маст	11.50—12
		Сланина	8—9.50
Овас		Млеко кравље	1.80—2
Србијански нов	60—65	Млеко овче	2.50—3
Сремски утовар. станица	55—60	Сир српски	9—10
Узана пруга	—	Кајмак	18 23
		Кашкаваљ	11—17
			Разно
Јечам		Мекиње са врећама Срем, Бачка	50—55
Барањски 65-66 нов	65—66	Мек. обала Београд, без врећ.	55—60
Македонско — Косовски	55—60	Кукољ самлевен, Београд	40—50
Главна пруга	60—68	Кромпир,	32—50
		Црни лук	25—40
Пасуљ		Бели лук	120—140
Срб. 3% 1932 г. пар. Беогр.	132—140	Сено	30—40
Сремски 2% без вр. утов. ст.	130—140	Слама	25 28
Бачки 2% без врећа утов. ст.	130—140		Харџије од вредности
Бачки и срем. 2% пар. Беог.	135—145	2 1/2% Рента ратне штете	296—298
		4% Аграрне обвезнице	27—27
Суве шљиве и пекмез		7% Инвестициони зајам 1921	55—56 50
Обична гарнит. пароб. Вал.	570—580	Аграрна банка	230—235
70—75	660—680		
80—85	610—620		
95—100	560—570		
110—120	540—550		
Меркантина	—		
Пекмез	350—400		

Илустровани пољопривредни календар за годину 1934 са пољопривредним поукама

Изишао је из штампе. — Цена овог популарног календара са пробра-ном садржином, износи свега динара 10.—

Лицима и установама, које поруче најмање 10 ком. календара даје се:
 ако узму на кредит (у распродају) 15% рабата
 ако узму на повуку — доплату 20% „
 ако пошаљу новац унапред 25% „

Календари код поручбине од 10 ком. шаљу се о трошку Друштва; код по-ручбине од једног комада слати још динара 1.50 за поштарину, а од 2 до 9 ком. слати по 1 динар од комада на име поштарине. Ко жели препоручено, да пошаље још 3.— динара више. Поручбине испод 10 ком. не шаљу се доплатом. Са поручбинама похитати, јер је Календар штампан у ограниченом броју примерака. Поручбине не се извршивати по реду пријава, првенствено онима који новац пошаљу унапред, на тек после онима на повуку и кредит. Новац слати на чековни рачун Поштанске штедионице Бр. 50.350, а на полеђини уплатнице увек назначити зашто се новац шаље.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Београд, Немањина улица број 15

ПАЖЊА РАСАДНИЦИМА, ПОЉОПРИВРЕД. ШКОЛАМА

и установама које су раније од Друштва набављале колекције воћних модела. Срп. пољопр. друштво има извешан број колекција нових модела, које чине допуно ранијој колекцији, а једна таква колекција се састоји из: два модела (врањске и лесковачке) дуње, из три модела шљива (сарица, чокешинка и магар. пожега); три модела јабука, (сенабија, стамболка и лесновка) и четири модела крушака (јерибасма, караманка, зелена масларка и врањска масларка) свега *12 разних модела*. Цена је овој колекцији *Динара 275.*— франко свако место у држави, без икаквих других трошкова. Појединачни модели, ван колекције, не могу се продавати, сем две врсте крушака (јерибасма и караманка) којима је цена по 25.— динара комад.

Установама које још сада унесу потребне суме у свој буџет за 1 април 1934 године и осигурају исплату поруџбине, можемо колекције издати одмах, под условом да нам рачун исплате одмах после 1 априла 1934 г.

Поруџбине чивити одмах, јер има још свега 20 колекција које нису распродате.

**СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАД, НЕМАЊИНА УЛИЦА БРОЈ 15**

Сецкалице

за сено, сламу и шашу, најбоље, на два ножа, са јаким замајним точком, добило је Срп. пољопр. друштво и продaje их по 1000.— динара ком. франко магацин.

Са поруџбинама похитати, јер је набавка извршена у огран. броју.

Воћке и воће

од Благ. Д. Тодоровића, *комилеш I-III део динара 120.*— Појединачно: I и III део по 40.— а II део 50.— динара комад.

Новац слати унапред, на Срп. пољопр. друштво, Београд, Немањина 15, чековни рачун Бр. 50350.

Рачуница II-го издање

за пољопривреднике и пољопривредне школе од **Милана Дуњића**, начелника банске управе, изашла је из штампе. — **Цена 25.**— динара.

Може се добити у Српском пољопривредном друштву, Немањина ул. број 15.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерв
лисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ при-
спеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л.	Дин. 10.—	од $\frac{3}{4}$ л.	Дин. 11.—
• 1 • •	12.50 •	$1\frac{1}{2}$ л.	• 15.—
• 2 • •	17.—		

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд — Немањина ул. 11-15

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „МАРО“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све врсте житарица (пшеницу,
раж, овас и јечам), нарочито подесни за заједничку употребу
и за оснивање сеоских и *општинских тријерских станица*,
лаки за руковање, једноставни, награђени на свима утакми-
цама и изложбама као *најбољи*, могу се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном
снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења
даје Друштво на захтев и бесплатно.

Списак књига

које се могу корисно употребити као уџбеници и лектира за Средње и Ниже пољ. продукне и домаћичке школе:

Практично Виноградарство од Николе Петровића	Див.	30.—
Ново Винарство — IV издање од Б. Ранковића		50.—
Вошке и Воше од Б. Тодоровића	I Производња вошака	40.—
	II Подиз. и нега вошака	50.—
	III Берба и употреба воша	40.—
N.З. Ко узме <i>комалеш</i> од све три књиге добије за		120.—
Поуке о пољопривредном газдовању од М. Ђурића		10.—
Млекарство III изд. од А. Г. Јовановића		12.—
Конзер. воћа и поврћа стерилисањем Др. В. Стојковића		6.—
	сушењем	12.—
Једна практична сушница Др. В. Стојковића		3.—
Ливадске траве и њихов избор од проф. др. Локота		7.—
Ливадарство од Ј. Вукчевића		15.—
Поуке о ђубрењу стајским и вешт. ђубривом од Николића		10.—
Грођани мољци од Др. Вукасовића		3.—
Гајење винове лозе од М. Стојановића		30.—
Ново Виноградарство		50.—
Резидба винограда од Б. Ранковића		6.—
Овас и јечам од Мите Николића		15.—
Наука о пољопривредном газдовању од Милана Дуњића		25.—
Гајење кукуруза од Николића		25.—
	хмеља од Арсића	20.—
Берба и прерада шљива II изд. од Др. В. Стојковића		12.—
Воћарство од М. Никетића		20.—
Прерада воћа од М. Никетића		12.—
Рачуница од Милана Дуњића		25.—
Поврће и његово гајење од Т. Владисављевића		40.—
Рад I Воћарског конгреса у Чачку 1932 год.		25.—
Ветеринарске поуке од Вукковића, издање Академије Наука		10.—
Гајење свилюба од Јовановића,		10.—
Живинарство од Др. Стајића		10.—
Практично пчеларство од Мршуље		10.—
Чување воћа и поврћа од Др. Стојковића		25.—
Пшенице у трговинском саобраћају од Мите Николића		80.—
Најчешће штеточине вошака од Др. Вукасовића		15.—
Пољопривредни речник I свеска (А—Б)		20.—
Гајење лана и конопља од В. Радовановића		5.—
Гласник С.П.Д. свеска прва		10.—
Пољска полиција у Срба од Драгише Лапчевића		2.50
Подизање врбе за плетарство		3.—
Земљорадничкова читанка од Ристе Вулића		5.—
Луцерка и детелина од Мите Николића		15.—
Пшеница и раж од Мите Николића		10.—
Путна пољopr. настава од Др. Стојковића		8.—
Обезбеђење стоке		40.—
	усева	30.—
Пољопривредни календар за 1935 годину		10.—

Све напред означене књиге могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

Немањина ул. бр. 15.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред, књиге се шаљу о друштвеном трошку.

Новац слати чек, уплатницом на чек. рачун Бр. 50350

Друштво има чланова: добротвора са улогом од 1000.— дин. једном за свагда, угемељача са улогом од 200.— дин. једном за свагда, помажућих са улогом од 10.— дин. годишње и чланова подружина са улогом од 30.— дин. годишње.

Помажући чланови имају права само на куповину робе по одређеној цени.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Тражите упутства за оснивање пољопривредних подружина!

Набављајте све пољопривредне потребе од Српског пољопривредног друштва у Београду!

Купујте и читајте пољопривредне књиге!

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке ва лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву

ВЛАСНИК
 ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
 Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
 Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
 Стојана Новаковића улица број 32

**Значај пољопривредних књижница и читаоница
 по народну просвету и културу.**

Српско пољопривредно друштво добро је учинило што је поред културне акције, коју успешно води више од пола века, ставило себи у задатак да решава и просветна питања у нашем народу оснивањем пољопривредних књижница и читаоница и снабдевањем истих потребним средствима у књигама и другом материјалу. Ми већ и сада можемо да говоримо о резултатима тога рада: Пољопривредна књижница и читаоница у Белом Потоку претставља једну одличну организацију те врсте. На такав рад можемо полагати реалне наде и ишчекивати позитивне резултате.

Није потребно истицати чињеницу, да наш сељачки део народа врло мало чита, и да је због тога удаљен од нашег јавног живота, те тако лишен могућности да и сам сарађује на стварању југословенске културе и просвете. Са званичне стране учинило се доста за просветно подизање села и чине се, свакако, сваки дан

нови napopu, ahu sve je to nedovoľno i ide joŝ uvek ŝpou. Potpebna je i ovde privatna iniiijativa i potpoua ŝviју nas, iskreno i agilno zalaĝaње narodne intelligeniije za narodni napredak.

Hiје potpebno naĝlaŝavati koliko drĝava i narod tpe od neproŝveћenosti i neupuћenosti narodnih masa. Da ne govorimo o tome kako naŝ seľak pravi pogreŝke u poľoprivrednom ŝmislu, na њиви, u vinoĝradu, voћњaku, podrumu, mlekaru i oko stoke, nego da zavirimo u kuћu, dvoriŝte — тамо где probavi veћi deo svoĝa ĝivota. Ni malo lepi utisци! Svuda nered i svuda neчиstoћа... Neĝovaње i vaspitavaње dece iz osnove je pogreŝno, a narodno zdravlje niје baŝ tako poĝvalno. Narodna isĝrana daleko je od ŝvakiх higiјенских propisa; ĝene na selu, bez naјosnovniје kuhinјske izveĝbanosti, i onda kad imaју sav materijal pri ruĝama, prave jeļa neukusna. O konzervisaњу povrћа ne moĝe se ni govoriti. Naŝi seľaĝki putevi pretŝavљају ruĝlo savremene civilizaiije i putarске tehnike. Ovo bar posledње, bez ikakvih novĝaniх izdataka i velikih napora moĝlo bi da bude kako vaља. Poľoprivredni teĝaјеvi ŝto ih banске uprave prireђују i razni zadruĝni i drugi kursevi zemљoradniĝkih zadruga i Srpskoĝ poľoprivrednoĝ druŝtva, dobra su stvar, i taј posao ŝvakaĝo treba prodужiti, ali isto tako, oni ĝoji provode te akĝije naилаze na mnoge nepriјatnosti i nerazumevaња seľaĝkoĝ sveta. Odziv niје svuda isti. Zapaĝeno je da na takve skupove doлаze naјviše oni (da ne kaĝem isĝluĝivo oni), ĝoji imaју neŝto više od osnovne ŝkole. Rad sa zadrugaма poĝazuje isti sluĝaj. U јавности se uvek naĝlaŝavalo kako zemљoradniĝke zadruga i proŝveћују svoje ĝlanove i popravљају ih u moralnom ŝmislu. Takav se utiĝaj, uostalom, pripisuје i ŝvakoј drugoј ustanovi sa kulturnim zadatkom. To je taĝno, i ovu ĝињеницу niko ne moĝe poricati. Ali takoђе je taĝno i to, da je to sve vrlo ŝpou ĝoraĝaње unapred, jer se sa љudima odraslim u konzervativnim ideјама i једном skroz konzervativnom raspoloĝeњу, ne moĝe osnivati zadruga niti se od њe

могу очекивати брзи успеси. Народ не осећа још довољно потребу удруживања и значај задружног живота и рада. Он би хтео да види одмах потпун успех задружне акције, хтео би да му да задруга све оно што он нема и то што пре, „у жива уста“. Овако погрешно схватање задружног рада мора се тумачити само недовољним обавештењем, или погрешним обавештењем, и „закопчаним осећањима“ према начелу самопомоћи.

Да се поправи све ово напред изнето, потребно је пре свега обавештење оних „који долазе“, преко књиге и предавања; треба, дакле, учинити нешто на изграђивању народне интелигенције, формирању савремене народне свести и стварању пољопривредног менталитета. А то се све може ако се продужи оданде, где се стало у основној школи.

Ту скоро, уважени професор универзитета, г. Др. Драг. Аранђеловић, у уводном чланку „Правде“, говори о гомилању интелигенције, која рефлектује на државну службу. Сељачка деца јуре у гимназије и друге школе, најмање пољопривредне (којих и онако нема много) и хоће све да буде само не пољопривредник. Такви поступци створили су данас више „дипломираних“ него што то може Држава да запосли у одговарајућим професијама. И господин професор, препоручује враћање *мајци земљи*, отварање пољопривредних школа и упућивање сељачке деце у њих, са обавезним враћањем на имање.

Али зато треба стварати боље услове за живот на селу. Омладина иде на школе и зато, што воли науку и љуби књигу. Сви они који су били неку годину у гимназији, па су је и због, рецимо, неуспеха напустили, сви они и данас показују пуно љубави према књизи и шире интересовање према „новом“. Код наших сељачића постоји одлично интересовање за народну поезију и забавну литературу, а то значи да народ не мрзи књигу. Чињеница што је он не купује, или нерадо купује, значи само то, да нема могућности. Књиге су данас релативно врло скупе и сељаку је немогуће да их сопственим средствима набави. Треба му, дакле, створити прилику да до њих јевтино дође.

Пољопривредне књижнице и читаонице добро ће му доћи, јер преко њих он долази, са месечним издатком од једног динара, до лепих књига, забавних и поучних. Преко књижнице и читаонице народ ће добити оно што му основна школа није могла пружити и што му његов свакодневни живот није могао дати — поуку и забаву у исти мах. Још нешто: читаонице буде смисао за организацијом и друштвеном дисциплином, подижући задружну свест на виши степен. На заједничким састанцима, предавањима, дискусијама, причањима, забавама, излетима и екскурзијама сељак долази до уверења, да и он има право на тековине науке, филозофије и уметности и да се и у његовом крају може живети далеко боље него што се живи. Ту ће он добити и ново схватање о држави и обавезама према њој, о себи, породици и друштву.

Рад пољопривредних књижница и читаоница треба везати и за друга „друштва“ и друге корисне покрете: соколство, омладинске дружине, огледна пољопривредна поља и томе слично. Тиме би се, свакако, обухватили сви важнији или бар најважнији просветно-културни послови на селу, у питању образовања омладине. Приликом подизања „просветних домова“ треба поред соба за читање и књижницу подизати и купатила и тако још једном везати чланове читаонице у заједницу и на „окупу“, и пружити им, у исти мах, и једну здравствену потребу првога реда.

Док држава буде у могућности да спроведе један просветни систем у наше село, систем који предвиђа и Закон о народним школама, дотле ће пољопривредне књижнице и читаонице морати уз помоћ државе и других јавних установа да решавају просветна питања на селу, стварајући расположење за сваки други културни рад у њему. Земљорадничке задруге, које такође помажу ову акцију, могу са пуно радовања да поздраве овај покрет и да у њему виде млађег сарадника на путу великом идеалу.

Сви они, који природом свога положаја долазе у додир са народом или живе са њим, дужни су му „један део себе“ и требало би да му поклоне један

део слободног времена, обавештавајући га о свему ономе што може да користи и олакша и онако тежак његов живот и унесе мало лепоте у њега. Преко пољопривредних књижица и читаоница и других просветно-културних организација на селу, дођите, сви ви који сте учили, у ближи додир с народом и подајте му „један део себе.“

Драгутин В. Радовић.

Значај васпитања и стручног образовања сеоске женске омладине.

Данас, када тежимо напредовању нашега сељака и када све наде улажемо у напредак нашега села, ми не можемо и не смемо да заборавимо нашу сеоску женску младеж, чија васпитна улога на дому чини основ и удара темеље нашим националним идејама.

Складност у васпитању нашег сеоског живља мора бити прилагођена нашем селу, јер женска омладина на селу креће се једним незнатим путем, путем на коме се губе знаци здраве нације. Говорећи ово ми смо за то, да се женска омладина поглавито на селу васпита и научи, спреми за будући позив у животу. Велики песник Јован Јовановић-Змај пева:

„У деци је света клица,
Нова моћ с' у њима крије;
Нови свет би могао нићи,
Кад би значли развити је“.

Ми желимо ону женску омладину, која ће следовати жени из народне песме:

„Боље ти је изгубити главу,
Него своју огрешити душу“ или
„Нијесам ти брата отровала,
Него сам те с братом измирила“.

Жена има необично тешку улогу. Она има да буде добра мајка, учитељ и неоцењива потпора своме мужу, т. ј. вођа кућнег газдинства. Све су ово задаци, које је у пуној мери и датим приликама решавала сеоска жена, али сада је њен положај постао тежак, она није

моћна да се снађе у данашњем времену, када је све пошло корак напред.

У вртологу времена у коме се налази, жена напушта традиције, она не испуњава дужност, престаје бити добра мати и учитељ, а рђав вођа и несигурна потпора своме мужу.

Узрок овоме није међу женама, како то на први поглед изгледа, већ је узрок на другој страни.

Познато је, да се за сваки позив човек у животу спрема да би одговорно многобројним задацима свога позива. Е, а да ли се је спремила жена на селу и да ли јој је дата прилика да се спреми за свој велики позив у животу? Свакако да не! Јер јој за то није дата прилика и не пружа јој се. Зато, ако не можемо да кажемо да жена на селу није добра мајка, можемо ипак отворено рећи да се налази у тешком положају, јер у ово критично време она је на прекретници путева и полази у беспуће.

Жена на селу није више у стању да удовољи дужностима првога и најутицајнијег учитеља, јер ни сама није за то спремна. Њени погледи су уперени на рђаве примере. Сеоске задруге су изумрле, а са њима и многи традиционални обичаји, који бејаху школа сеоској жени. Сваким даном свет иде напред, а села заостају. И тамо се иде напред, само у изопачености са модом, којој нарочито женскиње пристају. У томе правцу она више изгуби него што добија. Мало знају и мало и дају својој деци. На овај начин ми не испуњавамо своју дужност, ми не стварамо нацију која ће носити име садашњице, ми се враћамо натраг.

У захукталости за напретком села и сељака обазримо се и на сеоску жену. „Жена игра најважнију улогу, како при првим почецима опадања, тако и при препорођају“ (Јорган), зато узмимо у обзир и женску омладину на селу. Створимо убеђење и разбимо погрешно мишљење сељака о васпитању сеоске женске омладине! Јер сеоска жена посрће под теретом година у којима је стално васпитавала и давала, она до данас није васпитавана, па ни данас јој се не пружа прилика да се васпитава.

Дакле, она посрће, престаје бити добра мајка и учитељ, а рђава водиља кућњег газдинства. Зато је потребно да се пружи што већа могућност да се жена на селу путем течајева, женских стручних школа и женских пољопривредних школа што више научи и оспособи за свој узвишени позив. Иначе залуду ми гурамо напред и залуду тражимо узроке на њивама сељака, када је узрок у кући. Ту треба унети светлости и заједно са осталима решити питање напретка села, јер Џон Стујарт Миљ, вели: „*Дајте ми ваљаних мајера, па ћу вам избавити друштво човечанско*“.

Милорад А. Јовановић,
агроном.

Рајтарсџво.

Производња црног лука на велико.

Црни лук спада у биљке, чија потрошња услед његове разноврсне употребе, како у домаћинству тако и у индустрији (фабрике саламе и др.) није угрожена у толикој мери кризом, те би се његово гајење на велико, као што се то данас ради у Банату, јако исплатило.

Црни лук је двогодишња, односно трогодишња биљка. При гајењу на велико, односно за трговину, обично се практикује трогодишњи турнус: арпаџик, велики лук, семе. Када се посеје семе, прве године добије се ситан лук или арпаџик, који се следеће године сади да би добили велики лук, односно лук за употребу каквог га виђамо у трговини. Ако желимо добити семе, онда овај велики лук садимо следеће године, када он развија надземну стабљику, високу 30—100 см. која је шупља. На врху ове стабљике налази се цвет у облику лопте — главице. Арпаџик може дати у првој години семе, али су то изузетне прилике.

Црни лук захтева јаку земљу, али не сме бити свеже гнојена. На обраду земље мора се нарочито па-

зити, специјално при производњи арпаџика, јер је семе лука доста ситно, те ако земљиште није добро обрађено, тешко ниче.

Семе црног лука сеје се у марту-априлу, на добро припремљеној земљи. Сеје се обичном сејалицом за стрнине, размак редова 25—30 см., а по јутру (5.754.6 м²) семена 12—14 кгр. За сејалицом треба вући ланчасту дрљачу да би се семе лако затрпало. Арпаџик се мора 3—4 пута окопавати и једном плевити.

Зрелост арпаџика познајемо по томе, што се надземни делови сасуше. Извађени арпаџик мора се најмање 14 дана сушити на ваздуху, затим се чисти од сувих листова и земље на ветрењачама и специјалним решеткама од жице. Очишћен арпаџик пролази кроз тријере, чију конструкцију овде нећу описивати. На овим тријерима буде арпаџик раздељен у класе. Мањи од 8 мм. је ситан арпаџик или како се у Банату зове „жига“ и обично се продаје, јер га иде много у килограм и не треба га сушити. Арпаџик од 8 мм. је исто добар за оне који га не могу сушити. Арпаџик од 10—12 мм. је најбољи, јер даје највећи принос, али њега морамо зими сушити у посебној сушници, јер без сушења тера у семе. Арпаџик од 15—20 мм. може се употребити за производњу семена; још већи за потрошњу.

За производњу великог лука, арпаџик се седи у размаку редова 60 см. а у реду 8—10 см. На тај начин може се коњима окопати, а и сваки други рад око лука је јевтинији и лакши. За садњу се претходно обележе редови. За ово постоје специјални маркери који не само да обележавају редове него и место у реду. Међутим, редови се могу обележити обичним маркером који се регулише на 60 см. Пошто се лук постави у редове загрђе се земљом 2—3 см. Преко лета мора се лук чистити од корова.

Зрелост лука познаје се на исти начин као и код арпаџика. При вађењу лук се чупа рукама и одмах полаже поред реда. Иза тога долази други радник који отсеца надземни део ножем.

Лук се продаје у јулу и августу као зелени лук или као зрели лук ујесен. Лук треба 8 дана држати на ваздуху, а пре паковања 3—4 недеље треба да лежи покривен сламом, јер се тек онда види који примерци нагињу трулењу. Ако се лук не жели одмах продати потребно је имати хладионицу, што је могуће само већим или бар средњим поседницима. Принос по хект. је 160—240 твара. Добра тржишта за лук су: Беч, Париз и Лондон.

За добијање семена узима се велики лук, односно двогодишње главице (може и крупан арпаџик од 15—20 см.) које се сада на исти начин као и арпаџик, на размак редова 60 см., размак у реду је већи што зависи од крупноће сорте, обично се даје размак у реду 15—16 см. Радник носи дрвену кашику којом извади мало земље, да би направио место за главицу. Покрива се са 4—5 см. земље. Берба се врши када семе поцрни. Зреле главице са семеном секу се без стабла, стављају се у танак слој на какво промајно место и чешће преврћу, да се не би семе упалило. Семе се врше на вршалици. Чистити луково семе је врло тешко због његове мале тежине. Ако га је мање може се потопити у воду; плева и слабо семе пливаће по врху, а добро семе пашће на дно суда. При овом послу морамо пазити да семе одмах осушимо. Принос је 8—10 твара по хектару.

Семе лука од прошле године не можемо употребити, јер је клијаво само једну годину.

Сората црног лука имамо више и обично сваки крај има своју сорту. У Банату се већином гаји макојски лук, специјална мађарска сорта. По облику саме главице лук се може поделити на: округле, крушкасте, јајасте, погачасте и др. сорте.

Код нас лук најбоље успева у Банату, Херцеговини и неким местима Славоније.

Као што се види, поред главне користи од продаје великог лука, може се организовати производња и продаја арпаџика и семена црног лука, и то ако су за њихову прођу прилике повољне.

Поред тога, лук као окопавина у плодореду утиче на поправку физичких особина земљишта, као и на сузбијање корова. Од гајења лука имамо и све друге користи као и од сваке друге окопавине и интензивне кулигуре.

Мића Мишић,
агроном.

Наводњавање.

Питање наводњавања у нашој јавности врло се често потрже и истиче његова врло велика важност за оне крајеве наше државе, који страдају од честих периодичних или сталних суша. Овоме питању и Тежак је увек и у свакој прилици поклањао нарочиту пажњу, износећи упутства, како треба вршити наводњавање. Брига наше јавности за наводњавање потпуно је оправдана, када се зна, да суше у појединим крајевима наше државе готово сваке године упропашћују жетву, и доводе пољопривреднике у такав положај, да они не могу не само подмирити своје потребе, већ не могу ни своје обавезе према држави и другима испунити. Суше су убиствене за усеве, па према томе и за жетву. То је сваком познато, па је сасвим појмљиво, што је питање наводњавања код нас увек на дневном реду. Стога ћу у овом чланку говорити о наводњавању и изнећу све оно што мора сваки пољопривредник да зна, ако жели наводњавање да изводи на своме имању.

1. Значај воде за биљке.

Вода игра веома важну улогу у животу биљака и без воде биљке не само да не могу донети жетву, већ не могу ни живети. Значај воде за биљке састоји се у овоме:

а) што вода улази у састав биљног тела, те самим тим претставља једну веома важну и неопходну храниву материју. Садржај воде у зеленим биљкама износи просечно око 80%;

б) што се исхрана биљака — односно уношење минералних материја из земљишта у биљку, као и стварање органских материја, не може без воде замислити. Биљке, односно њихови корени могу усисавати храниве материје из земљишта само онда, ако су оне растворене у води и

в) што се помоћу воде разносе биљне храниве материје по целом телу биљке (стаблу, лишћу, корену и т. д.) Вода у биљкама игра исту ону улогу коју игра крв у животињама.

Потребе различитих биљака у води различите су. Неке биљке захтевају веће количине воде, друге опет мање, што

се види из ниже изложених података о количинама воде, које поједине биљке утроше за изградњу жетве. Тако наши најважнији усеви за изградњу 1 кгр. жетве (у сувој материји) захтевају следеће количине воде:

Пшеница	390 кгр.	Просо	190 кгр.
Јара раж	349 "	Кукуруз	240 "
Овас	474 "	Луцерка	539 "
Јечам	470 "	Сорго	212 "

Из ових података јасно нам је, да су они усеви, који захтевају мање количине воде отпорнији према сушама, те су стога и подеснији за гајење у сушним крајевима и обратно, да усеви, који захтевају веће количине воде, треба гајити у влажнијим крајевима. Међутим, ако се наводњавање изводи — онда се и у сувим крајевима (под претпоставком да су и остали услови испуњени) могу гајити и усеви са великим потребама у води.

2. Мере за обезбеђивање културних биљака пољопривредном водом.

Обезбеђивање културних биљака потребном водом — па према томе и сузбијање и штетног утицаја суше на жетву — може се постићи многобројним мерама, али се све те мере могу сврстати у две групе мера: пољопривредно-шумарске и техничке мере.

Пољопривредно-шумарским мерама постиже се углавном чување влаге у земљишту, повећавање водених талоба и смањивање испаравања влаге из земљишта, а техничким мерама врши се довођење воде у циљу наводњавања. Сасвим је појмљиво да су за обезбеђење културних биљака водом много сигурније и од већег значаја техничке мере — односно наводњавање.

У групу пољопривредно-шумарских мера спадају следеће мере:

а) гајење у сушним крајевима према суши отпорних усева — дакле усева који захтевају мање количине воде;

б) гајење у сушним крајевима озимих усева, јер се ови развијају у оно доба године и стасавају рано, када суше обично нема;

в) обрађивање земљишта с јесени, када има обично довољно влаге, да би се влага оцедила у дубље слојеве и сачувала од испаравања за потребе биљака у току наредног лета и

г) пошумљавање безшумних и обезшумљених крајева, — јер шуме с једне стране утичу на повећавање количине талоба, а с друге стране повећавају влажност ваздуха, а тиме самим смањују и испаравање.

У овом чланку нећемо говорити о пољопривредно-шумарским мерама, већ само о техничким, дакле о наводња-

вању. О пољопривредно-шумарским мерама писао сам раније у Тежаку (бр. 12 од 15 јуна 1933 год.), те ако некога интересују може их тамо наћи.

3. Техничке мере наводњавања.

Најважнија питања, која се морају имати на уму при извођењу наводњавања су: а) да се пронађу извори воде, из којих ће се вршити снабдевање воде за наводњавање, б) да се нађу начини како ће се најкраћим путем и најјевтиније довести вода за наводњавање од извора до места наводњавања и в) да се изабере начин, на који ће се вршити наводњавање. Ово последње питање, као што ћемо то доцније видети, зависи о многобројних околности, као: врсте усева, положаја и особина земљишта, интензитета газдовања, економских прилика ит.д.

а) *Извори воде.* Најважније и најсигурније изворе воде за наводњавање претстављају веће реке. Познато је да реке теку са веће или мање даљине и да се у њих слива вода са доста великих површина, те према томе у њима има увек — па и за време највећих суша — довољно воде. Поред тога речна вода у погледу каквоће — у упоређењу са осталим врстама воде — најподеснија је за наводњавање — јер у себи садржи извесну количину минералних материја — потребних биљкама, а по топлоти најбоље одговара захтевима усева. Речна вода је умерено топла — т.ј. нити је много хладна нити много топла.

Поред река, као извор воде за наводњавање може послужити и сакупљена вода од киша и отопљеног снега у нарочито зато подигнутим вештачким језерима — резервоарима. Ова се језера подижу обично тамо, где се вода са већих или мањих површина слива у какву вододерину или басен између трију коса. Овакви се базени затварају каменим или бетонским водојажама, и у њих се слива вода у току целе године, а када се врши наводњавање пушта се вода према потреби кроз нарочито за то удешене отворе. Количине воде, које се у овим вештачким језерима могу скупити, зависе од количине талога које падају у том крају, као и од величине површине са које се вода слива у језеро. Уколико је количина талога у том крају већа, и уколико се вода у језеро са веће површине слива, утолико ће и количина сакупљене воде у језеру бити већа. Сматра се као просечно, да се са једног квадратног километра површине може скупити толико воде, колико је потребно да се наводни 10 хектара.

Најзад за наводњавање могу се искористити и подземне воде, т.ј. воде из артерских бунара. Артерски бунари претстављају сигурне изворе воде, пошто садржај воде у њима

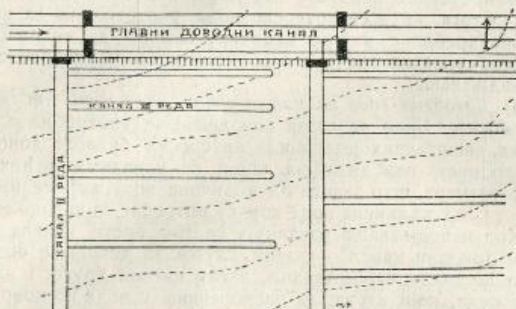
не зависи од количина водених талога, које падају у том крају, јер они добијају подземну воду, која може бити по-реклом са даљине од неколико стотина километара. Али вода из артерских бунара, није тако згодна за наводњавање као речна вода и вода из вештачких језера. Артерска вода је обично претерано хладна — те може нанети усевима знатне штете. Стога када се артерска вода употребљава за наводњавање, треба је најпре водити у базене, да се мало под утицајем сунчевих зракова загреје, а затим је употребљавати за наводњавање.

б) *Довођење воде за наводњавање од извора до места наводњавања.* Било да се за наводњавање употребљава вода из река, вештачких језера или артерских бунара, довођење воде до места наводњавања врши се каналима, већих или мањих размера, што зависи од количине воде, која се има довести, т.ј. од количина воде које су потребне за наводњавање.

Код наводњавања разликују се три врсте канала и то: главни доводни канал — који служи за довођење воде од извора до места наводњавања, затим канали другог и канали трећег реда, који служе за распоређивање воде по површини која се наводњава, и то канали другог реда примају воду из главног доводног канала, а канали трећег реда примају воду из канала другог реда и распоређују је по површини која се наводњава (сл. 4.). Главни канал назива се још и канал првог реда. Сасвим је разумљиво према улози појединих канала, да канал првог реда или главни доводни канал мора бити највећи, јер он има да снабдева водом канале другог и трећег реда.

Све три врсте канала граде се обично од земље и то тако да на попречном пресеку имају облик трапеза (сл. 5). На сваком каналу разликује се дно, бокови или стране канала и висина, односно дубина канала. Ширина дна, дубина као и ширина канала у врху зависи од тога, колику количину воде треба казл у јединици времена да проведе. Уколико је количина воде, која кроз канал има да протече у јединици времена већа, утолико и канал мора бити шири и дубљи. Што се тиче нагиба страна или бокова канала, њихов нагиб зависи углавном од физичких особина земљишта. Уколико је земљиште растреситије и лакше, утолико нагиби бокова канала треба да буду блажији и обратно, уколико су земљишта тежа бокови могу бити стрмији. На тешким земљама нагиби бокова канала граде се у размери 1:1 до 1:1,5, а на лаким 1:2 до 1:2,5 или 3, што значи у првом случају да пројекција (l) бокова канала треба да буде једнака дубини (h) или један и по пут већа од дубине канала, а у другом случају, т. ј. код лакших земљишта, пројекција (l_1) бокова треба да буде два, или два и по пута, или три пута већа од дубине (h_1).

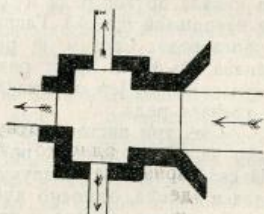
Главни доводни канал или канал првога реда може имати дужину произвољну, што зависи од удаљености извора воде до места где се врши наводњавање, и у том погледу не постављају се никакви услови. Што се пак тиче пада главног канала — он се креће у границама између 20—40 см. на

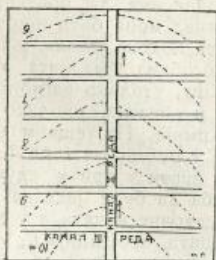
Сл. 4.

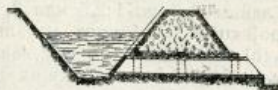
Сл. 5.

Сл. 6.

Сл. 7.

Сл. 8.

1000 метара дужине. Брзина воде у главном каналу не сме прелазити на лаким земљама више од 75 см., а на тешким од 1,20 метара у секунди. Величина главног доводног канала, односно његова дубина и ширина — различита је и зависи углавном од његове дужине, врста усева које се гаје, као и површине која се има наводњавати у извесном одређеном времену. Уколико је дужина канала већа, утолико канал мора бити већи, односно шири и дубљи, јер се при већој дужини канала губи и већа количина воде. Исто тако главни доводни канал мора бити утолико шири и дубљи, ако се гаје усеви који захтевају више воде иако је површина која се у одређеном времену мора наводнити већа. У сваком случају главни доводни канал треба да буде већих размера, а количина воде која је потребна, лако се може регулисати на устима главног доводног канала.

Уста главног одводног канала, односно место где вода из извора прелази у главни канал, треба да су постављена тамо где су обале стабилне и да буду осигурана зидом од камена. Поред тога на устима треба да постоји устава, којом ће се регулисати како количина воде, која се пропушта кроз канал, тако и потпуно заустављање воде када није потребна.

Канали другог реда служе као што смо раније напоменули да разнесу воду из главног доводног канала по површини која се наводњава. Стога при одређивању правца и места, где се имају поставити канали другог реда, мора се водити рачуна, да се они спроведу по највишим тачкама терена, како би из њих вода могла прелазити у канале трећег реда. Површина — ниво-воде у каналима другог реда треба да буде за 10—30 см. изнад површине земље. Отуда се обично канали другог реда граде изнад површине земље која се наводњава. Вода из главног доводног канала не сме непосредно прелазити у канале другог реда, већ најпре у један базен четвртаста или округла облика (сл. 6), па из базена у канале другог реда. Ово је потребно ради тога, да вода из главног канала не би рушила канале другог реда и да би се могла регулисати потребна количина воде, која ће се у поједине канале другог реда пустити. Каналима другог реда даје се исти пад као и главном доводном каналу.

Канали трећег реда примају воду из канала другог реда и разносе је по површини која се наводњава; они се спајају са каналима другог реда под правим углом (сл. 7). Да би се могла вода из канала трећег реда правилно распоређивати по површини — висина воде у њима треба да буде за 20—30 см. виша од околног терена, а дно канала за 20 см. ниже од површине земље. Ширина канала трећег реда износи обично 20—30 см. у дну, а у врху око 40 см. Дубина се креће до 40 см. а дужина до 500 м. највише. Ка-

налима трећег реда даје се нешто мањи пад од пада канала другог реда.

Вода из канала другог реда пропушта се у канале трећег реда или сечењем насипа — бокова канала — другог реда или кроз земљане цеви које се постављају кроз бокове канала другог реда (сл. 8).

проф. В. Ђорђевић.

(наставиће се).

Сточарство.

Из старе материјалне културе.

Паун. „Паун (*Pavo cristatus*) има на глави лепу, поретку перјаницу. Мужјак има леп, дуг реп, који је прошаран плавим огледалцима, која су опточена жутим колутима. Реп се може раширити. Женка нема тако леп реп, нити јој је перје тако лепих боја; оно је готово сиво. Паунова је постојбина Азија. Паун се увршује у питоме коке¹⁾).

Сад се врло ретко гаји. Међутим, „у средњем веку су птице пауни били јако цењени и држали су их и патили на појединим за њих одређеним местима.. За свечане ручковне су особито цењени печени пауни²⁾).

И у нас је паун гајен у старој српској држави. Извесно су га гајили манастири и властела. А сасвим је сигурно да је гајен у већем размеру на добрима владалачким. Изасланик византиског цара, Тодор Метохита, описује да је у посети Краља Милутина добијао и дивљачи, *разних шица* и других животиња³⁾. Свакако је ту и паун био.

Пада у очи да се једна од Неманићских престоница зове *Пауни* (позније Паун-поље) и да се то место под тим именом у нас помиње још 1314 године. Нема се, до душе, непосредних и аутентичних доказа, али се, држимо, ни уколико неће погрешити ако се буде тврдило: да су ту размножавани и гајени пауни за раскошне потребе владалачке кујне, па да је отуда и име месту постало. И име селу *Пауне*⁴⁾ у ваљевском округу постало је, извесно, на тај начин; треба се само сетити да је тај крај после абдикације задржао себи на уживање Краљ Драгутин, који је могао дати да се ту за потребе двора његова пауни гаје.

¹⁾ Љуб. М. Давидовић: *Зоологија*, 55.

²⁾ *Глас С. К. А.* LXXXVIII, 36.

³⁾ *Исти*, 49.

⁴⁾ Ст. М. Котуровић: *Речник места у Краљевини Србији*, 452.

И старинско име *Паун*, које се и сад помало протеже по Србији, могло се мушкој деци (а женској деци *Пауна*) давати из милоште: да буду лепа и поносита као пауни.

Перо ђауново, којим се, по народним песмама, ките и најбољи јунаци, показује само како је оно било једно од цењених, према томе и добро плаћаних накита, те се може закључивати да су пауни и тога ради размножавани и гајени.

Треба се сетити још оне песме уз коју се игра: *Паун* пасе, трава расте...

Камила. У средњовековној Србији су држане камиле, можда не баш у великом размеру, али су, свакојако, гајене у јужнијим и топлијим пределима ондашње Србије. Она се спомиње у старим споменицима: *кѣлѣлоудѣ*, па је, по њојзи извесно и садањи Густендил носио име *кѣлѣлоуждѣ* и *кѣлоуждѣ*. Све до 1932 год. постојале су камиле у Струмици за преношење робе, па их је те године, по казивању мештана, продао сопственик (15 камила) некоме циркусу (Пр. Уредн.).

Биво је у средњем веку много више гајен, него што је то сад случај. У споменицима средњовековним се помињу и *кѣкољ сѣкѣ*¹⁾ и *кѣкољ њредѣ*²⁾. Краљ је Дечанима дао *земљно кѣколагакѣ*³⁾ па је на *кѣколагакѣ*⁴⁾ и воденица саграђена. Постојала су презимена *кѣколичникѣ*⁵⁾ и *кѣкочикѣ*⁶⁾. Као да је и Кнез Лазар држао доста бивола и биволица, те се и данас место, село код Крушевца, у коме је ту стоку држао, зове *Бивоље*⁷⁾.

У Јужној Србији, у којој се ова стока још сразмерно највише од свих крајева наших држи, хвале се: да је млеко од биволице врло јако, нарочито се зими претпоставља крављем; скоруп и масло су одлични. Месо бивоље се продаје на месарницама, и у Београду се троши већ месо младих бивола и биволчади. Кожа бивола се добро плаћа. Биво је врло снажан и у раду издржљив.

Осел. У средњовековној Србији је, као што се из споменика види, магарац називан *осѣл*, па се и данас у неким крајевима задржало то име: *осел* и *осл*.

Осел је, тада гајен у много већим размерима: слаба и неразвијена привреда се, и код ретких изграђених путева, савршено ослом задовољавала за пренос ствари и товара.

Овнови. У средњем веку је не само пастрма, којом је и на Приморју најачко трговано, припремана клањем угојених

¹⁾ Миклошић: *Monumenta Serbica*, 114.

²⁾ Гласник Друштва Србске совесности, XI, 135.

³⁾ Миклошић: *Monumenta Serbica*, 92.

⁴⁾ Исти, 559.

⁵⁾ Исти, 156.

⁶⁾ Исти, 465.

⁷⁾ Ст. Котуровић: *Речник мѣста у Краљ. Србији*, 1892.

овнова, већ су угојени овнови и у живом стању продавани у великом броју: на стотине и тисуће комада; у једноме се споменику вели: *судалъ сѣм ти дѣи стѣк ѡкѣнѣ, и принести ми те сѣ дѣукать*, у другоме се каже: *одъвише имѣ те тисоучѣ ѡкѣнѣ*, у трећему се бележи и у оно време цени: *ѡкѣнѣ по вѣ златницѣ*.

За гојење су овнови извесно шкопљени, како се и сад чини у планинским крајевима Јужне Србије, а овнујско је месо било цењено и на трпезама највеће госпоштине, чији се обед није могао, према народним песмама, ни замислити без „дебелог овнујскога меса“, без „бешкота љеба бијелога“, и без „црвенога вина“.

Мазга. У средњем веку су у нас гајене мазге, са њихове снаге и издржљивости да понесу тешке товари. Нарочито су манастири држали, па се у једном старом споменику и вели: *верѣмнѣвъ мѣскы монастырскыѣ*.

Како су манастири имали велике вртове, јер им је била знатна потреба за поврћем ради исхране великих братстава, ђака, болесника и т. д., то су многи наводњавање вртова изводили помоћу витлова (чекрка, точкова, долапа), па су за тај посао, осем ослова употребљавали и мазге, особито оне које су остареле и за товарну службу шкартиране. На Кипру је Magda H. Ohnefalsch-Richter видела да се и данас не само осли, већ поглавито мазге употребљавају за окретање ових витлова. „Завежу им се, вели, очи и оне оптрчавају и окрећу витао, ма да их нико не гони, без престанка, док сасвим не сустану“¹⁾.

Воћарство.

Платнени левак

за прикупљање воћа при трешењу воћака.

При трешењу воћака главно је да плод неповређен са гране доспе до корпе, сандука, котарице. За то се употребљава доста распрострањен такозвани Џонсонов амрел, — направа прилично компликована, доста скупа, па ипак не задовољава основни услов, јер ребра, шипке тога изврнутог амрела претстављају толико тврдих предмета о које се воће може повредити при паду са гране пре но што низа стране тог амрела доспе до котарице испод њега.

¹⁾ Maga H. Ohnefalsch-Richter: Griechische Sitten und Gebräuche auf Cypern. Berlin, 1913. S., 113.

Из тих разлога мислим да би много боље било да се код нас уведе обичан платнени левак, сашивен од грубљег платна, саргије, мушеме или какве друге одговарајуће тканине.

На први поглед, и у теорији, платнени левак јест у ствари омотач једне зарубљене многостране пирамиде, изврнуте и на више отворене, дакле без основе. Што више страна, то ће се левак више ближити купи и тако потпуније обухватати круну воћке.

Али у пракси левак својим обликом мора отступити од такве правилне пирамиде и то из два разлога: стабло воћке треба да се налази на средини левка, те услед тога овај мора бити на једној страни отворен, — да се због овога не би стварале боре у платну, које могу задржавати воће, потребно је да извесна страна овога левка буде нешто већа од осталих.

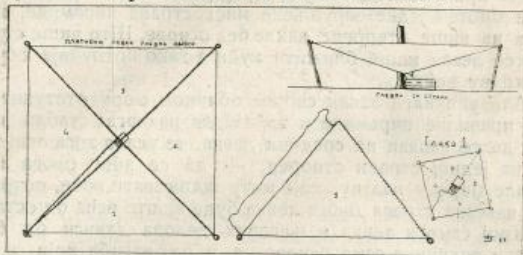
Крој самога левка и његових делова зависи од броја страна и величине саме основе, а и од нагиба који се даје тим странама.

За случај најпростијег левка, претстављеног на слици 9, у облику четворостране пирамиде, сам тај левак састоји се из 4 дела, као што се види на првом цртежу (сл. 9), који претставља левак гледан одозго, дакле у пројекцији. Природно да услед пада који се жели дати странама, као што се то види на другоме цртежу и на ономе испод овог, ови делови, ове стране нису више правоугли равнокраки троуглови, већ косоугли равнокраки троуглови. Први комад је зашивен за други, други за трећи, трећи за четврти, а овај четврти само је узицом при своме врху спојен са првим комадом, при врху овога, али својом страном није зашивен за први комад, као што се то лепо види на последњем цртежу, јер између те две стране треба да се провуче стабло, управо туда треба левак да се навуче око стабла. На спољним угловима, у правцу шава, налази се по једна алка, а на једном делу првог комада место алке има дрвце које се протура кроз алку на четвртном комаду. Тај први део, као што се види, има једну страну, проширену, те се ова, по намештању левка око дрвета, око стабла воћке, пребаци на суседни комад, на четврти комад, и тако је цело стабло са свих страна под целом својом круном опкољено левком, у који пада сваки отрешени плод на меко и лабаво висеће платно.

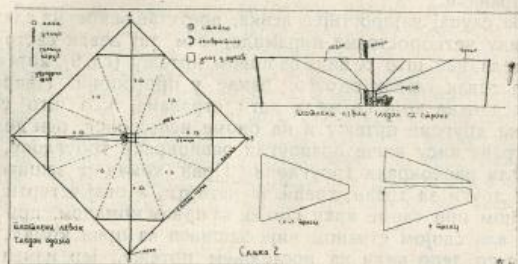
Клизећи и котрљајући се низа стране овог платненог левка, плод стиже на зарубљено дно његово, а то дно продужено је у платнени рукав који води у суд: котарицу, сандуче, корпу ит.д.

Овако направљен левак може се на више начина држати око стабла. Могу га четири детета држати разпетог, држећи свако за један угао или за алку на њему. Може се место алки ставити подужи тањи конопац на његов крај за-

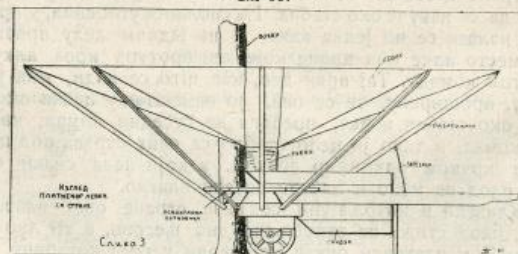
везати за суседно дрво. Могу се на четири стране стабла ударити кочеве, краће мотке од 1 м или од 120 см висине, па о куке на њима алке окачити, а те мотке могу већ бити причвршћене на угловима овог платненог левка.

Сл. 9.

Сл. 10.

Сл. 11.

Ма како било, тешко ће бити разапети правилно и без бора овај платнени левак, ако на њему нема крстате узице и оковратника. Они се виде на првом цртежу где је учртан

и оковратник облика полукруга или ћирилског слова (п) од дрвета или од тање гвоздене шипке. Са тог оковратника полазе узице у крст и спајају алке, а само у правцу саставка прве и четврте стране полазе две узице. Раздаљина, дужина ових узица (у ствари дијагонала основе пирамиде) срачуната је тако, да моменти сила тако дејствују да се платнени левак мора свакад правилно и равномерно затегнути, па ипак да саме стране левка слободно и лабаво падају ка рукавцу.

Под претпоставком да су мотке одвојене од левка, радник носи левак, прилази стаблу, обухвата га првом и четвртом страном, и једном и другом узицом, намешта оковратник на висини мотака око самог стабла. Пошто је то урадио, продужује даље, и, кад је оне две узице затегао (а крајеви њихови везани су: једне за угао прве стране, друге за алку четврте стране), тада протура дрвце кроз алку, пребацује онај вишак платна с првог комада на четврти, побија мотку и на њу намиче алку. Тада прилази другој алци те и њу намиче на мотку коју побија затежући истовремено узицу. После тога тако исто поступа код треће и четврте алке. Она крстата узица која спаја оковратник са све четири алке приморава га да, хтео не хтео, потпуно правилно затегне и намести платнени левак око стабла тако, да су његове ивице сада потпуно затегнуте, а платнене стране ипак слободно падају

По свршеном трешењу ове воћке, радник вади дрвце из алке и тако раствара левак, враћа се назад неком другом стаблу, вукући слободно за собом левак који ће сам ишчупати мотке ако су оне већ причвршћене за крајеве левка.

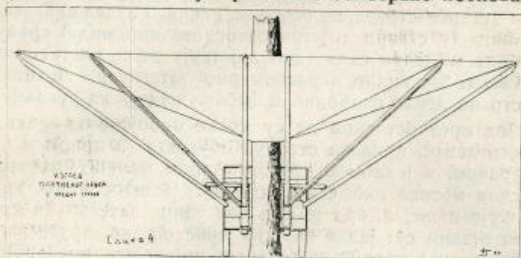
У случају осмостране пирамиде, а да би се смањио број мотака, основа ове изврнуте пирамиде уписана је у једном квадрату од канапа дебљег, те је опет потребно само четири мотке, као што се то види на слици 10. У овом случају сам платнени левак састоји се из четири троугла и четири трапеза, али је четврти трапез нешто шири и расечен, те се кроз тај четврти трапез обухвата воћка.

Са овим левком поступа се на исти начин као и са оним првим.

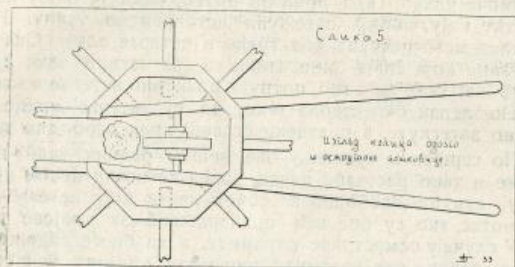
Међутим и један и други левак могу бити монтирани на колицима тако, да никакво разапињање није више потребно, јер је левак одмах у почетку рада разапнут на самим колицима, са којима се иде од једног до другог стабла.

Као што се види на слици 11, та су колица обична колица с једним точком, са рукуницама и са једним сандучетом или корпом између рукуница, а ово сандуче може бити и на самим рукуницама. Над точком ових колица види се осмоугаона, осмострана потковица, која се још боље види на слици 13. Она је израђена од гвозђа, а може се начинити и од твр-

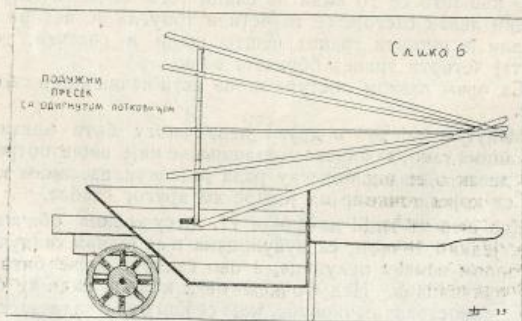
дог дрвета. Та је потковица отворена с предње стране, као што се то види на сл. 12 и 13 и кроз тај отвор се прилази стаблу воћке. На свакој страни ове осмотране потковице на-

Сл. 12.

Сл. 13.

Сл. 14.

лази се, спојена са њеном доњом ивицом преко шарке, по једна мотка разапињача која се једним својим, доњим крајем затеже узицом, а на горњем крају су прикуцани углови платненог левка. Само на предњој страни, којом се прилази стаблу воћке, налазе се две мотке разапињаче, као што се види на слици 12 и 13. Пошто се са таквим колицима приђе дрвету пребаца се део пресеченог првог трапеза на онај други његов део, те је сад левак потпун испод целог стабла.

Сама потковица може имати једну шарку око које се вертикално окреће, тако да се по свршеном раду може цела обрнути за четврт круга, пошто се разапињаче скупе. Тада се са колицима може лако пролазити путем, стазама, кроз капије и вратнице, као што се види на слици 14.

Све се ово може начинити од грађе која се налази у сваком селу, а потребни делови могу се изградити алатима које има свака кућа. Не мора се чак ни осмострана потковица правити, већ се мотке разапињаче спајају шаркама за сам оплен колица, али је тада много теже удесити да се оне осмострано и равномерно отварају. Зато је боље остати при потковици, коју је лакше направити.

Разуме се да се на оваква колица може наместити и четворострани левак, те је тада потребно семо пет мотака разапињача.

Крстата узица код левка монтираног на колицима постаје, природно, непотребна.

Кад се платнени левак демонира са колица заједно са својом потковицом, ова остају слободна са сваку другу употребу.

Јеврем Герасимовић.

Питања и одговори.

Љубисав Вучковић, пољопр. из Божурња, моли за одговор по питању закљученог уговора о купо-продаји непокретног имања са Даринком Павловић. — Уговор је прописно таксиран и потврђен код власти. Са своје стране своју обавезу из уговора испунио је о року, док уговорач Даринка са своје стране уговор није испунила, т.ј. није му издала тапију на купљено имање, па с тога је подигао тужбу. Како спор још није пресуђен, пита, чији ће трошак бити око парнице и како ће пресуда по закону остати.

Одговор: Према грађанском закону уговор је закључен, кад једна страна што обећа, а друга то прими, мора да буде

јасан §§ 531 и 536, — а може се закључити само о оним стварима, које међу људима пролазе. Закључен уговор писмен или усмен има једнаку силу и важност.

Како у претстављеном случају, наведени уговор између Вас и тужене испуњава све ове законске услове, то је потпун доказ у подигнутом спору. Када сте Ви с ваше стране своју обавезу из уговора у свему испунили, то ће судском пресудом друга уговорна страна бити натерана, да и она уговор испуни, онако како се је обавезала.

Што се тиче трошкова, око вођења овога спора, увек падају на криву страну. Тужена Даринка због тога, што са своје стране дате обавезе из уговора о року није испунила, пала је у доцњу, то је у овом случају и за трошкове одговорна.

О самој пресуди немогуће је овако дати неки прецизан одговор, већ само у онолико према изнетом наведеном стању, а то је, да ће се тужена страна осудити на испуњење уговора.

М. Ђурђевић.

Пишање: Част ми је умолити Вас да ме известите за које време преври силирана храна у силосу.

Dr. Таса Филиповић — Ниш.

Одговор: Вреће силажа од црвене детелине, сачме и др. усева траје обично од 4—6 недеља. За ово време храна се у силосу загреје до 50°C па и више. После шест недеља силажа се почиње хладити и може се употребљавати за исхрану стоке.

Ing. В. Ђ. Ђурђевић,
проф.

Живојин Стојичевић, из М. Црнића, пита:

Имао отац три ћери, па умре. По његовој смрти на имању остане жена са ћеркама. Старије две ћерке довеле су мужеве на очево имање и у кућу, а најмлађа се уда изван очеве куће, давши обавезу, да је примила део очевине и да нема никаквог права потраживања од својих сестара за материног живота ни по смрти њиховој од њихових наследника.

Најстарија сестра умрла без порода, а од мужа разведена судском пресудом, то моли за одговор, да ли има право наслеђа најмлађа сестра, пошто је изашла ван очеве куће.

Одговор: У постављеном питању није спорно питање наслеђа очевине између сестара, — оно је већ расправљено на-

веденим споразумом. Најмлађа је сестра у датој обавези — писмену — признала, да је из очевине измирена и да од ње неће ништа више потраживати. После оваког споразума очевина више не постоји, већ имања сестара.

Дато писмено више не веже најмлађу сестру, јер не стоји ни један услов зашта је дано.

Овде више није у питању наслеђе оца, већ сестре. Према § 403 грађан. зак. ако брата не би било или сестре, наслеђују потомци по законском реду. Писмено дато, да неће најмлађа сестра од својих старијих ништа потраживати, ако би ове оставиле потомство, само по себи отпада, јер би у том случају најстарију сестру наследили њени потомци, без обзира, да ли постоји оваква обавеза или не.

Као најближи сродници умрле најстарије сестре јесу њене сестре. Према наведеном законском пропису, ако нема ни брата ни сестара, наслеђују потомци, што овде није случај. Најмлађа сестра према овоме има права конкурисати у праву наслеђа своје најстарије сестре заједно са средњом и оне у овом случају деле имање пок. најстарије сестре на равне части, но с тим, ако им је мати умрла, иначе на три дела. Овога права најмлађа сестра за живота своје најстарије сестре није се ни могла одрећи.

Према свему наведеном, право најмлађе сестре несумњиво је и није спорно. Она ће се пријавити као наследник своје умрле сестре заједно са средњом и мајком, ако је жива, и то на део како је напред речено, јер јој то право по самом закону припада.

М. Ђурђевић.

Одговор на питање Милоја Т. Ђорђевића, земљорад. из Шутаца. По среди је свињска куга. Лечење народним лековима па и осталим лекаријама не даје много изгледа на успех. Једини лек јесте благовремено *йелцованје*. Болест одмах пријавити државном ветеринару који ће одмах по дужности доћи на лице места и предузети све шта треба. До његовог доласка одвојте болесне свиње од здравих, а угинуле закопајте дубоко у земљу. Не губите времена и одмах потражите ветеринара јер је свињска куга једна од најопаснијих зараза, које ми у нашој земљи познајемо.

Ф. М.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

53. седнице, држане 13. децембра 1933. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: М. Николић, Н. Петровић, Д. Спремић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, В. Матић, Б. Ранковић и Н. Белобрк.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 909) Прочитан је и усвојен записник 52 седнице Управног одбора.

II 910) Примљен је знању записник 50 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 50 седнице финансиског одбора па је одлучено:

911) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

912) Да се одобре привремена кредитирања по предлогу бр. 359, а одбије по предлогу бр. 360.

913) Да се по молби бр. 8549, да на име прилога 100.— динара.

914) Да се штампање Тежака у идућој години уступи штампарији „Скерлић“ под истим условима и ценом као и ове године.

915) Да се штампање правила за пољопр. књижнице и читаонице и омладинске дружине, уступи штампарији „Скерлић“ по 880 динара од табака у 2000 примерака.

916) Да се унапређење службеника, који су на то стекли права, одложи док не добију годишњу оцену и док се не састави биланс.

917) Да се прими знању, да ће се од сутра приступити изради буџета за идућу годину.

IV Прочитан је записник 50 седнице набављачког одбора, па ја одлучено.

918) Да се по тражењима бр. 8594 и 8642, понуди семе луцерке и сточне репе по најнижој цени.

919) Да се по писму бр. 8653, понуди за семе 11.50 динара франко тамо или 12 динара франко овде.

920) Да се понуда бр. 8586 за озиму грахорицу одбије пошто је доцкан.

921) Да у одбор за попис имовине уђу г. г. С. Ратковић, Н. Белобрк, М. Николић и Н. Петровић, са уобичајеном наградом.

V Прочитан је записник 50 седнице програмског одбора, па је одлучено:

922) Да се по молби бр. 8285, не могу дати књиге на поклон.

923) Да се по писму бр. 8341, прими обрачун за семе и накнади такса у 320.— динара

924) Да се по молби Омладинске пољоприв. дружине из Гушевца, поклони: 8 воћар. маказа, 8 Кундеових калемарских ножева и 17 књига Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем.

925) Да се Друштву студената агронома у Земуну, поклони по једна књига од друштвених издања као Календар и Тежак из ранијих година.

926) Да се Подружини у Салашу, која је рад обновила, пошаље 30 Календара за чланове, једна признанична књига, једна књига Конзервисање поврћа од М. Зечевића и једно Воћарство III део од Б. Тодоровића стим, да по пријему пошаље новац, осим за Календаре.

927) Да се предлог измена и допуна у Пословнику друштвеном, узме у претрес на специјалној седници, која да се сазове 22 о. м. у 17 часова.

928) Да се прими знању да је приступљено изради програма рада за идућу годину.

929) Да се прими знању извештај Инспектора о прегледу рада подружина и о куповини семена луцерке и да се усвајају предложене мере за активнији и исправнији рад.

Саопштења и предлози.

VI 930) Прочитано је писмо Дринске бановине којим извештава, да је из овогодишњег буџета одобрила 20.000.— динара за II земаљски вџарски конгрес који ће се одржати у Сарајеву, а да ће се предвидети извесна сума и у буџету за идућу годину. Одбор прима знању са захвалношћу и одлучје, да се сазове седница одбора за Конгрес, у петак 15 о. м. у 16 часова.

Са овим је седница закључена.

54. седнице, држане 20. децембра 1933. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: Д. Спремић, Н. Петровић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, М. Николић, Н. Белобрк, В. Матић, Др. М. Градојевић, и Б. Ранковић, по-

часни члан Др. В. Стојковић и редовни чланови Б. Милутиновић и Б. Станисављевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 931) Г. Претседник саопштава, да је преминуо врсни редован члан Друштва и сарадник Тежака и Календара, Среден Ацић, брвши управитељ мушке учитељске школе у Јагодини. Пок. Ацић највише је сарађивао на пчеларским питањима и гајењу медоносних биљака. Осим тога свратио је на себе пажњу својим написима о ручном раду код деце у основним школама, који су били од особите важности, нарочито за пољску привреду, јер је пропагирао да се ручни руд, поред занатства, пренесе на пољопривреду, да је омили деци у основним школама. Од онда потиче завођење школских башта, учитељских пољопривредних курсева и уношење пољопривреде у наставни план учитељских школа и богословија, и за све ово припада велики део заслуге пок. Ацићу. Хвала му и слава му! Одбор се устајањем одазва са слава му!

II 932) Прочитан је и усвојен записник 53. седнице Управног одбора.

III 933) Примљен је знању записник 51 седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 553.

IV Прочитан је записник 51 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

934) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

935) Да се не може да усвоји молба бр. 8683, пошто је меница протестована о року.

936) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 368 и 369.

937) Да се предлог буџета за идућу годину узме у претрес на идућој седници.

938) Да се усваја предлог бр. 371, који се односи на склапање завршног рачуна, осим тач. 3 о којој да се решава на идућој седници. Што се тиче тач 7, решено је, да одбор за попис учини предлог. Г. књиговођа да идућој седници поднесе предлоге за реорганизацију кредитирања.

939) Да се у смислу одлуке 53 редовног годишњег збора, допише фонду почив. П. Т. Тодоровића, бив. друштвеног претседника, 5.000.— динара.

940) Да се у смислу правилника о друштвеним службеницима, уплати на име њиховог осигурања 4.230.— динара.

941) Да се по молби бр. 8789, да на име помоћи 100.— динара.

V Прочитан је записник 51 седнице набављачког одбора па је одлучено:

942) Да се прими знању, да је приспео воћарски алат од Кундеа, и да се усвајају продајне цене.

943) Да се свима Банским управама понуди семе и воћарски алат.

944) Да се прими знању извештај о чишћењу детелинског семена и о цени коштања.

945) Да се од произвођача и гросиста телеграфски траже, понуде за сточну репу, па претседништво закључи куповину.

VI Прочитан је записник 51. седнице програмског одбора, па је закључено:

946) Да се на писмо бр. 8689 одговори, да секретари секција, као редовни чланови, имају права да присуствују седницама Управног одбора и да чине предлоге.

947) Да се Омладинској пољоприв. дружини у Б. Потоку, да на име помоћи за изложбу 1.000— дин. у роби, а вођи дружине г. А. Ристивојевићу, у име награде за ревносан рад, 300— динара у новцу.

948) Да се Соколском друшту у Скопљу пошаље на отворен рачун једна виноградарска прскалица.

949) Да на годишњу скупштину Подружине у Ракарима, иде као изасланик г. М. Никетић, професор из Ваљева, и одржи једно практично предавање из воћарства.

VII 950) Прочитан је и усвојен записник 1. седнице одбора за II земаљски воћарски конгрес.

Саопштења и предлози

VIII 951) По предлогу г. Др. В. Стојковича, почасног и редовног члана, да Друштво преузме иницијативу за приређивање земаљских конгреса из свих пољопривредних грана а уз сарадњу дотичних установа које приређују земаљске изложбе и сајмове, или, да се у прво време обухвати поред воћарства још и биљна производња и сточарство, у коме би се случају већ идућег пролећа могао да приреди сточарски Конгрес у Н. Саду, када ће тамошње Друштво да приреди земаљску изложбу и сајам стоке, одлучено је, да се предлог начелно прихвати и да одбор за II земаљски воћарски конгрес овај предлог проучи и поднесе извештај.

Са овим је седница закључена.

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ СУ ИЗЛЕЧИВЕ!

Плућна туберкулоза, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, бронхиални катар, катар грчљана, заслињавање, избацавање крви, бацање крви, тескоба, астматично хрипање, боцац итд. излечиви су

НА ХИЉАДЕ ИЗЛЕЧЕНИХ!

Пре
употребе

Затражите одмах коју књигу „Нова уметност храћења“ која је већ многе спасила.

ПОСВЕ БАДАВА

добјете моју књигу, из које ћете при-
сти много потребног. Кога дакле боли
муче, ко се жели на брзи начин теме-
љито и без опасности решити својих
боли, нека још данас пише!
Наглашујем поново, да моје разјашње-
ње добијете **посве бесплатно**, без сва-
ке објезе с Ваше стране, те ће Ваш ле-
чник сигурно пристати на овај од првих
професора као изврстан пронађен

После
употребе

нови начин вашег храћења

Стга је у Вашем интересу да одмах пи-
шете, па ћете од мојег тамошњег за-
ступства у свако доба моћи бити по-
служени.

Прите поуку и појачану животну вољу из књиге искусног леџника.
Она садржи окрепу и животну утеху и обраћа се на све болеснике, који
се занимају за садање стање знањственог лечења плућа.

Поштанско сабирно место: Georg Fulgner, Berlin — Neukölln,
Ringbahnstrasse № 24, Abt. 485.

ПАЖЊА ПРЕТПЛАТНИЦИМА ТЕЖАКА!

Први и други број Тежака шаљемо свима старим претплатни-
цима и молимо их да претплату обнове.

Ко претплату не обнови у току месеца јануара, обуставићемо му
даље слање листа.

Српско пољопривредно друштво
Београд, Немањина 15.

Добра зарада

Агилне поверенике тражи за свако место Редак-
ција „Свесловенства“, Београд, Франкопанова 21.

Недељни лист за зближење свих Словена „СЛОВЕНСТВО“ под уред-
ништвом г. Немање Павловића, публицисте и познатог словенофила излази у
Београду, у Франкопановој улици бр. 21. Чековни рачун Поштанске штеди-
онице у Београду бр. 56412. Годишња претплата 50, полугодишње 25, а тро-
месечно 12.50 дин. За иностранство двоструко.

Цене пољопривредних производа, на дан 10. Јануара 1934 г.

Пшеница		Шока и сточни производи	
Србијанска 77 3/4 Дунав нова		Свиње тешке	7.50—8
Србијан. 77, 3—4% Сава		средње	6—6.50
77, 3% гл. пр.	93—95	Свиње лаке	6—6.50
77, 3% уз. пр.	90—96	мршаве	8—10
Бачка 78 2%	94—97	Волови I кл.	4—4.50
Банат. 78, 2%	92—94	II	3—3.50
		III	2—2.50
Кукуруз		Краве I кл.	3—3.50
Банатске утовар станице пром.	68—72	II	2.50—3
Банат. пар. Вршац	70—73	III	1.50—2
Срем.	70—75	Овце	1.50—2
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	76—80	Живина жива	9—12
Лађа Дунав	70—72	Јаја	60—70
Лађа Сава	—	Маст	11.50—12
Овас		Славина	8—9.50
Србијански нов	60—65	Млеко кравље	1.80—2
Сремски утовар. станица	55—60	Млеко овче	2.50—3
Узана пруга	—	Сир српски	9—10
Јечам		Кајмак	18—23
Барањски 65-66 нов	65—66	Кашкаваљ	11—17
Македонско — Косовски	55—60		
Главна пруга	60—68	Разно	
Пасуљ		Мекиње са врећама Срем, Бачка	54—56
Срб. 3% 1932 г. пар. Беогр.	130—135	Мек. обала Београд, без врећ	64—66
Сремски 2% без вр. утов. ст.	125—135	Кукољ самлевен, Београд	40—50
Бачки 2% без врећа утов. ст.	125—135	Кромпир.	32—50
Бачки и срем. 2% пар. Беогр.	130—140	Црни лук	25—40
Суве шљиве и пекmez		Бели лук	120—140
Обична гарнит, пароб. Ваљ.	570—580	Сево	30—35
70—75	660—680	Слама	16—22
80—85	610—620	Харџије од вредности	
95—100	560—570	2 1/2% Рента ратне штете	296—298
110—120	540—550	4% Аграрне обвезнице	27—27
Меркантна		7% Ивестициони зајам 1921	58—58
Пекmez	350—400	Аграрна банка	237—241

Илустровани пољопривредни календар за годину 1934 са пољопривредним поукама

Изишао је из штампе. — Цена овог популарног календара са пробром садржином, износи свега динара 10.—

Лицима и установама, које поруче најмање 10 ком. календара даје се:
 ако узму на кредит (у распродају) 15% рабата
 ако узму на повуку — доплату 20%
 ако пошаљу новац унапред 25%

Календари код поручбине од 10 ком. шаљу се о трошку Друштва; код поручбине од једног комада слати још динара 1.50 за поштарину, а од 2 до 9 ком. слати по 1 динар од комада на име поштарине. Ко жели препоручено, да пошаље још 3.— динара више. Поручбине испод 10 ком. не шаљу се доплатом. Са поручбинама похитати, јер је Календар штампан у ограниченом броју примерака. Поручбине ће се извршавати по реду пријава, првенствено онима који новац пошаљу унапред, па тек после онима на повуку и кредит. Новац слати на чековни рачун Поштанске штедионице Бр. 50.350, а на пољњени уплатнице увек назначити зашто се новац шаље.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Београд, Немањина улица број 15

ПАЖЊА РАСАДНИЦИМА, ПОЉОПРИВРЕД. ШКОЛАМА

и установама које су раније од Друштва набављале колекције воћних модела. Срп. пољопр. друштво има извештан број колекција нових модела, које чине допуно ранијој колекцији, а једна таква колекција се састоји из: два модела (врањске и лесковачке) дуње, из три модела шљива (сарица, чокешинка и магар. пожега); три модела јабука, (севабија, стамболка и лесновка) и четири модела крушака (јерибасма, караманка, зелена масларка и врањска масларка) свега *12 разних модела*. Цена је овој колекцији *Динара 275.*— франко свако место у држави, без икаквих других трошкова. Појединачни модели, ван колекције, не могу се продавати, сем две врсте крушака (јерибасма и караманка) којима је цена по 25.— динара комад.

Установама које још сада унесу потребне суме у свој буџет за 1 април 1934 године и осигурају исплату поруџбине, можемо колекције издати одмах, под условом да нам рачун исплате одмах после 1 априла 1934 г.

Поруџбине чинити одмах, јер има још свега 20 колекција које нису распродате.

**СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАД, НЕМАЊИНА УЛИЦА БРОЈ 15**

Сецкалице

за сено, сламу и шашу, најбоље, на два ножа, са јаким замајним точком, добило је Срп. пољопр. друштво и продје их по 1000.— динара ком. франко магацин.

Са поруџбинама похитати, јер је набавка извршена у огран. броју.

Воћке и воће

од Благ. Д. Тодоровића, *комалеш I-III део динара 120.*— Појединачно: I и III део по 40.— а II део 50.— динара комад.

Новац слати унапред, на Срп. пољопр. друштво, Београд, Немањина 15, чековни рачун Бр. 50350.

Рачуница II-го издање

за пољопривреднике и пољопривредне школе од **Милана Дуњића**, начелника банске управе, изашла је из штампе. — **Цена 25.**— динара.

Може се добити у Српском пољопривредном друштву, Немањина ул. број 15.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК**

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

Наше средње пољопривредне школе.

Наше средње пољопривредне школе се оснивају по Закону о средњим пољопривредним школама од 20 новембра 1920 године.

До тога закона имали смо с једне стране само ниже пољопривредне школе, а с друге стране пољопривредне факултете. Док прве спремају сеоске младиће, који ће се вратити у своја села, на своја имања, да ту примене у школи стечено знање, друге — факултети — дају младим људима научну спрему, каква се тражи за извесна места у државној служби пољопривредне струке, за рад у многим другим установама самоуправним и приватним, за рад у задругама, за обављање слободног занимања чисто пољопривредна карактера и за управљање великим и врло великим пољопривредним имањима, каквих данас код нас мало има, јер су многа ишчезла применом аграрне реформе. Сем тога сами се факултети баве науком и научним истраживањима, која тек посредно налазе примене у пољопривредној пракси.

Задатак средњих пољопривредних школа обележио би се овако: да оне спремају самосталне пољопривредне предузетнике за средња и већа имања и јавне службенике за оне врсте службе, које не захтевају бављење науком у пракси. Нешто је слично са средњим техничким школама уопште.

У Југославији данас постоје три средње пољоприв. школе и то две опште, у Ваљево и Крижевцима и једна специјална воћарско-виноградарска у Букову код Неготина, са око 300 ученика.

По тексту нашег Закона о средњим пољопривредним школама задатак је средње пољопривредне школе да се у њој ученици образују теориски и практички у пољопривредној струци тако, како би могли с успехом руковати мањим и средњим добрима и корисно послужити државној служби пољопривредне струке.

Настава траје четири године. Три су године теориско-практичне, а четврта је искључиво година практиковања и специјализовања. Ова четврта година је обавезна за све оне, који желе ступити у државну службу (чл. 25 закона).

У наставном плану преовлађују теориски предмети, али је знатан део времена посвећен вежбама на школском имању. Редовна предавања почињу 1 октобра, а завршују се крајем јуна, у јулу се полажу годишњи и завршни испити, а у септембру поновни и пријемни испит. Школе у Ваљево и Букову су интернатски уређене. У интернату ученици добивају све што им је потребно: храну, стан, огрев, осветљење, прање рубља, лекове и лекарску негу за јевтину цену, сада за 300 дин. месечно.

Услови за пријем ученика.

Ученика има редовних и ванредних. Ванредни су ученици посетиоци, који слушају предавања, која желе, али се не оцењују, нити имају права на испит и диплому. Кандидати за *редовне* ученике морају испуњавати ове услове:

1. Да нису млађи од 15 ни старији од 19 година, што доказују крштеницом.

2. Да су телесно и умно здрави, што доказују лекарским уверењем.

3. Да су свршили четири разреда гимназије, реалке или грађанске школе са нижим течајним испитом. Примају се и кандидати из двогодишњих нижих пољопривредних школа под условом да положе *пријемни* испит, који је довољно строг.

4. Да су доброг владања и да су поданици Краљевине Југославије.

5. Да поднесу обавезу родитеља или старатеља, потврђену полициском влашћу, да ће за њих плаћати трошкове за издржавање у интернату.

Молбе за упис подnose се сваке године најдаље до 10 септембра управи дотичне школе с напред наведеним документима у прилогу.

Ученици из нижих пољопривредних школа полажу пре коначног уписа у другој половини септембра пријемни испит из српско-хрватског језика, математике, физике и земљописа по програму, који се добија од управе дотичне школе бесплатно. Интернат је обавезан за све ученике. Сиромашни а одлични и врло добри ученици могу добити извесне олакшице за издржавање у интернату. Сви примљени ученици плаћају при упису 20 динара за фонд за здравствену заштиту ученика и нешто мало за утрошак материјала у хемиским и другим лабораторијама.

А. Г. Јовановић,
директор

Сред. пољ. школе у Ваљеву.

Рајтарство.

Наводњавање.

4. Инсталације за подизање воде из извора у канале.

Из досада изложеног упознали смо се са каналима за наводњавање; видели смо каквих све канала има; како се они граде, и чему који канали служе. Сада ћемо се пак упознати са начинима, како се вода

из извора спроводи у канале. Када је ниво (површина) воде у извору виши од површине земље која ће се наводњавати — онда је спровођење воде у канале једноставно и просто — јер вода природним падом може отицати кроз канале. Но у пракси овакви се случајеви ређе сусрећу, обично се мора подизати вода на мању или већу висину, да би могла отицати кроз канале. За ово подизање воде служе нарочите инсталације као: бране, пумпе, долапи примитивни и савремени.

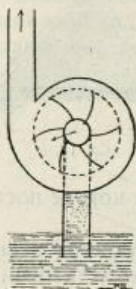
а) Бране служе обично за подизање воде у рекама. Оне се граде од камена, бетона или гвожђа. Бране треба подизати на оним местима у реци, где су обале стабилне и где речно корито на већој дужини има приближно исту ширину. Помоћу брана може се подићи вода на висину од 1—2 метра.

б) Центрифугалне пумпе служе за подизање воде из река, бунара и др. извора. Оне се састоје, као што се то на сл. бр. 15 види, из једног круга са крилима смештеног у једној комори. Круг са крилима окреће се у комори великом брзином, те стога крила потискују воду из средишта коморе ка крајевима. У средишту коморе услед овога ствара се безваздушан простор, те стога вода из извора, кроз доводну цев, улази у средиште коморе. Непрекидним потискивањем воде из средишта ка крајевима коморе вода излази кроз одводну цев напоље, а на њено место долазе друге количине воде из извора. Помоћу центрифугалних пумпи може се подићи вода 8—20 метара висине. Покретање центрифугалних пумпи врши се моторима или парним машинама.

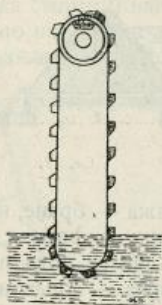
Поред брана и центрифугалних пумпи, за подизање воде служе још и долапи, које виђамо још и код наших баштована. Помоћу долапа може се вода подићи на неколико метара. Долапи се састоје из једног дрвеног круга, пречника од 2-6 метара, на чијем су обиму поређане лимене кантице. Окретањем овога круга кофице захватају воду из извора и изручују је у један жљеб, а одатле вода даље отиче у канале. Покретање долапа обично се врши сточном снагом,

на тај начин, што се стока упрегнута окреће у круг, и тиме покреће један хоризонтално постављен зупчаст точак, са кога се кретање преноси на други такође зупчасти, вертикално постављени точак. Кроз средиште овог вертикалног точка и средиште дрвеног круга пролази једно вретено — које се окреће заједно са вертикалним зупчастим точком — и преноси ово окретање на дрвени круг, те се и овај окреће. На тај начин кофице захваћају воду и излучују је у жљеб.

На рекама у којима вода брзо тече или где се може направити вештачки пад, окретање долапа може се постићи и помоћу воде на тај, начин што се на

Сл. 15. Центрифугална пумпа.

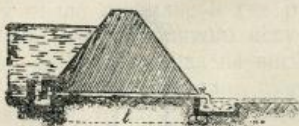
Сл. 16. Долап.

велики круг постављају пера, у која удара вода и окреће долап.

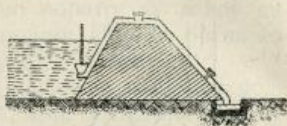
Уместо ових примитивних долапа данас се за наводњавање употребљавају савршенији долапи. Ови савршенији долапи уместо дрвеног круга са кофицама имају ланац на коме су поређане кофице (сл. бр. 16.) И ови долапи могу се покретати сточном снагом, али се чешће за њихово покретање употребљавају мотори. Помоћу ових савршенијих долапа може се вода подићи на 10—15 метара, па и више метара. Преимунство савршенијих долапа над примитивним састоји се у томе, што се они много лакше покрећу и што избацују у јединици времена већу количину воде.

И примитивни и савршенији долапи долазе у обзир за наводњавање само онда, када се наводњавање врши на мањим површинама и када те површине леже непосредно уз сам извор воде. За веће површине и за удаљене површине земљишта од извора, долапи се не могу искористити за наводњавање — јер избацују мале количине воде.

Најзад овде ћемо још напоменути, како се пушта вода у канале за наводњавање из вештачких језера, када она служе као извори воде. Пуштање воде из вештачких језера може се вршити на различите начине, али се у пракси најчешће примењују два начина и то: 1) кроз гвоздене цеви које се постављају испод

Сл. 17.

Сл. 18.

водојажа — бране, или 2) кроз цеви које се постављају у облику сифона.

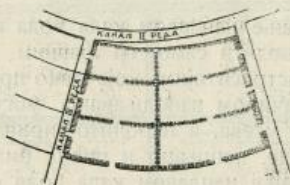
Када се вода из језера пропушта кроз цеви испод водојажа — онда на месту где леже уста цеви у језеру, треба да се изради бунарић од камена или бетона тако, да вода из језера не иде непосредно у цев, а на месту где цев излази испод водојаже гради се базен, одакле вода прелази у главни доводни канал (сл. бр. 17.)

Пуштање воде из језера помоћу цеви постављених у виду сифона (сл. 18) лежи на истој основи као и претакање пића из бурета у буре помоћу гуменог црева. Сифонска цев као што сл. 18. показује има три чепа, један на врху, а два на крајевима. Да би вода из језера текла кроз ову цев, треба најпре напунити сифонску цев водом. Пуњење сифонске цеви водом постиже се на тај начин, што се налива вода у цев кроз отвор на врху, пошто се претходно

затворе чепови на крајевима цеви. Када је пуна цев — онда чеп на врху треба затворити, а чепове на крајевима отворити, и онда ће вода под притиском воде из језера протицати кроз цев и одлазити даље у канале за наводњавање. Спољашњи крај цеви треба да лежи ниже од воде у језеру. Ако то није случај — онда вода из језера неће отицати.

5. Начини наводњавања.

Наводњавање се може изводити на више начина, али се у пракси примењују најчешће пет начина и то: 1) наводњавање наплавом када вода стоји; 2) наводњавање наплавом када се вода лагано по површини креће; 3) наводњавање браздама; 4) наводњавање инфилтра-

Сл. 19.

цијом и 5) наводњавање вештачком кишом. Који ће се начин од напред поменутих применити, зависи углавном од особина и положаја земљишта, врсте култура, интезитета газдовања, економских прилика итд. Из даљих излагања ми ћемо видети, који је начин наводњавања за поједине случајеве најбољи.

А. Наводњавање наплавом када вода стоји.

Овај начин наводњавања доста је распрострањен у пракси, и састоји се у томе, што се вода напушта на површину која се наводњава, да је поплави. Отуда се овај начин наводњавања назива још наводњавање по-тапањем. Да би се размерно напустила вода по целој површини, која се наводњава, препоручује се, да се површина подели на неколико деоница и да се свака деоница засебно наводњава (сл. 19). Колико ће бити

деоница зависи од величине парцеле. Деонице међу собом треба да буду одвојене насипима 30-40 см. висине, тако да вода из једне деонице не може да пређе на другу. На насипима који одвајају поједине деонице треба да постоје отвори, да би се сувишна вода — која би се заостала на наводњеној деоници пропустила на суседну деоницу. Поједине деонице не смеју бити веће од 0,50 хектара. Приликом наводњавања наплавом када вода стоји, вода се напушта на површину земље да је поплави са слојем воде високим 30-40 см., а вода на наводњеној површини не сме дуже лежати од 24 часа, јер може наступити угушивање усева. У случају да застане вода на наводњеној површини и после 24 часа — онда треба воду одмах пропустити кроз отворе на насипима на другу суседну деоницу.

Наводњавање наплавом када вода стоји, може се са успехом изводити само на равним површинама и земљиштима растреситијим, која лако пропуштају воду. Иначе овим начином наводњавања могу се наводњавати све врсте усева, а нарочито пиринач, природне и вештачке ливаде, пашњаци и пићне биљке.

Наводњавање наплавом када вода стоји има својих добрих и рђавих страна. Добре су стране:

а) што наводњавање на овај начин у упоређењу са осталим начинима најјевтиније стаје и

б) што се унеколико може вршити и ђубрење земље, нарочито ако се напушта муљевита вода.

Рђаве стране су:

а) што је тешко подесити стварно потребну количину воде за усева, већ се обично даје више, него што је потребно;

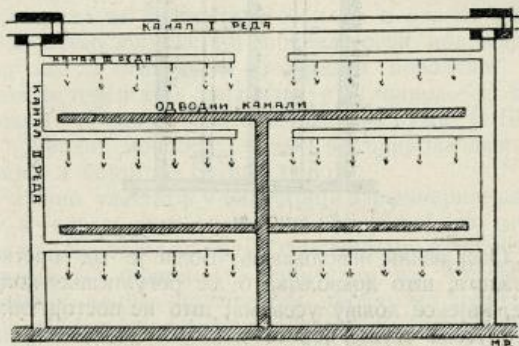
б) што су за наводњавање на овај начин потребне велике количине воде;

в) што се после наводњавања ствара покорица по површини земљишта, нарочито када дува ветар или када је јака припека;

г) што при лежању воде на наводњеној површини дуже од 24 часа може наступити угушивање усева.

Б. Наводњавање поплавом када се вода по површини креће.

Овај начин наводњавања сличан је претходном; разликује се само у томе, што се вода, по површини која се наводњава, у танком слоју креће, и што постоје поред канала, који доводе воду, и канали за одвођење сувишне воде. Из главног доводног канала вода се пушта у канале другог, а из ових у канале трећег реда, који су постављени међу собом паралелно на растојању од 40-50 м. и то попречно по нагибу, или низ нагиб по највишим тачкама терена. Из канала тре-

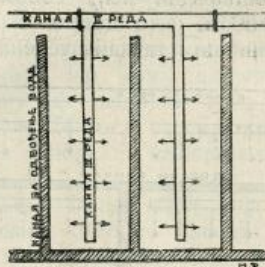

Сл. 20.

ћег реда вода прелива или само са једне или с обе стране и креће се у танком слоју по површини која се наводњава (сл. 20 и 21). Сувишна вода — т.ј. вода коју земљиште не може да упије — одводи се каналима за одвођење воде, као што се то на сл. 20 и 21 види.

Наводњавање наплавом када се вода креће, може се изводити само на површинама које имају пада и то најмање 3 метра на 100 метара. На површинама без пада, наводњавање наплавом када се вода креће није могуће. Поред тога важан је услов за наводњавање наплавом када се вода креће да површина земљишта која се наводњава буде везана, или боље рећи, да се

на тим површинама гаје усеви који везују земљу, да не би вода при кретању односила и спирала земљу. Стога је овај начин наводњавања најподеснији за ливаде, пашњаке, пићне биљке и стрнине, јер ови усеви својим многобројним жилама добро везују земљиште. За окопавине овај се начин наводњавања не препоручује — јер је испод окопавина, као што је то познато, земљиште растресито, те би вода при кретању односила плодну земљу.

С 21.

Овај начин наводњавањ бољи је од претходног с разлога, што дозвољава б ље регулисање количина воде, које се додају усевима; што не постоји опасност да се усеви угуше, јер се вода не задржава на површини, већ отиче кроз одводне канале, и што се хранљиве материје из земљишта не испаравају у толикој мери. Али је зато онај начин наводњавања скупљи, јер захтева изграђивање како канала за довођење, тако и за одвођење воде.

проф. В. Ђорђевић.

(поставиће се).

Економски значај гајења ружа за уље у Бугарској.

Од свију култура које су заступљене у Бугарској најинтересантнија је култура руже. Култура руже у економском значењу Бугарске игра врло важну улогу,

јер се гаји на сразмерно великом простору и на релативно сиромашној земљи, а њен производ, ружино уље, заузима једно од првих места међу извозним артиклима. Ружа се гаји скоро искључиво ради ружиног уља. Култура руже је јединствена, јер је за њу и сама природа створила у Бугарској најбоље услове. Данас је Бугарска највећи светски произвођач ружиног уља. Иако су у многим земљама покушали да развију ову културу у циљу појачања производње ружиног уља, она досада ни у једној земљи није се толико развила и проширила да би постала озбиљан и опасан конкурент за Бугарску. За тај привилегован положај Бугарска има да благодари изванредно повољним климатским и теренским приликама и условима, сконцентрисаним у „ружиној долини“. „Долина ружа“ је Богом дани природни монопол, којим је природа даривала Бугарску и којом се Бугари поносе.

Ружино уље игра у индустрији парфимерије важну улогу и још за дуго време оно ће у њој да сачува то место. У последње време фалсификују ружино уље у Турској са „терше-ом“, добивеним из *Antropogon schoenanthus*, или са француским „терше-ом“ добивеним из *Pelargonium odoratissimum*. Терше има иста физичка својства са ружиним уљем и не постоје засада сигурна средства за проналажење фалсификата.

Под ружама је у Бугарској око 8000 хектара. Од овога долази на карловски крај око 3000 ха, на казаншки крај око 1200 ха, а остало је у пољу Балкана, између Клисуре и Тврдице и по падинама Средње Горе, као и у пољу Родопе, у Брацигову и Берковици. Најбољи ружин цвет са великим процентом уља и јаком аромом, даје планинска зона око Карлова и Казанка, чија је средња надморска висина око 400 м. Долина руже налази се у долинама Струме и Тунце.

Ружа се гаји на песковитој, шљунковитој и каменитој земљи, са умереном климом, на сунчаним и заклоњеним местима од ветрова, где би цереалије слабо успевале и не би дале ни половину прихода, који ружа даје.

Ружино уље налази се у круничним листићима и прашницама ружиних цветова. Од неколико хиљада варијетета ружа, колико данас има, мали је број варијетета ружа богат у етеричном уљу. Од свију варијетета сматра се да је најбогатији у етеричном уљу, са најфинијом и трајном аромом, ружа *Rosa Damascena*, која се у Бугарској гаји од пре 400 година, и која је благодарној селекцији и повољним природним условима дала казанлшку ружу. Црвена ружа радије се гаји од беле руже, јер је прва богатија у уљу и даје уље бољег квалитета.

За добар принос у цвету и уљу мора бити време повољно. Брање ружиног цвета траје око месец дана, т.ј. од средине маја до средине јуна.

Росна, хладна и тиха јутра дају цвет са великим процентом уља. Жарки и успарни дани нису повољни, јер цвет брзо прецвета, не може на време да се обере и дестилише и губи се доста у уљу. Нарочито су штетни топли ветрови, који суше цвет и односе велики део мириса.

Сем Бугарске, ружа за уље гаји се такође у Француској, Турској, Немачкој, Италији и Индији. У Јужној Француској произведе се $\frac{1}{7}$ од ружиног цвета који се произведе у Бугарској, али цвет је слабији у уљу, а ово у мирису. После Француске култура руже најбоље је развијена у Турској, у којој се данас ружа гаји на површини око 1000 ха. Турска је засада најозбиљнији такмац Бугарској у производњи ружиног уља. Гајење ружа у Турској отпочело је од пре 40 година. Културу је увео у Турску један Турчин исељеник из Бугарске, који је прокриумчарио неколико ружиних гранчица и исте доцније размножио у Турској. У Немачкој, Шпанији и Индији култура руже за уље је слабо развијена.

Вађење уља из ружиних цветова дуго је вршено на веома примитиван начин дестилацијом у обичним казанима. Од 1902 г. вађење ружиног уља почело је да се индустријализира у Бугарској, када су Французи подигли прву фабрику у Карлову. У фабрикама ва-

ђење уља из ружиних цветова врши се воденом и парном дестилацијом или чисто парном дестилацијом у нарочитим апаратима. Другу фабрику подигао је у Карасрели-у, у околини Карлова, такође Францус Гаг-ниер, сопственик фабрике парфима у Кану (Француска). Многе бугарске трговачке куће, које се баве извозом ружиног уља (розовог масла) подигле су још пре балканског рата, а неке после светског рата, мање фабрике за вађење уља. Данас у Бугарској има, поред 12 већих и мањих фабричких дестилација, око 20 кооператива за откуп ружиног цвета и задружну прераду уља у малим казанима. Бугарска земљоделска банка помаже кооперативе сезонским повољним кредитима, а у последње време узела је у своје руке и продају ружиног уља.

Рачуна се да се у Бугарској произведе нормалних година око 15 до 16 милиона килограма ружиних цветова. Дестилацијом ружиних цветова добије се око 5000 до 5500 кгр. ружиног уља, које данас претставља вредност од 200 милиона лева. Ранијих година, када је 1 кгр. ружиног уља продаван по 70—80000 лева, вредност годишње производње ружиног уља ишла је од 350—400 милиона л. Незнатан део ружиног уља потроши се у самој земљи, а велика количина извезе се сваке године из Бугарске у иностранство. — Према томе, ружино уље у извозном билансу Бугарске заузима једно од првих места. Ранијих година, када је цена ружином уљу била повољнија, један кгр. ружиног уља претстављао је вредност нешто мању од 1 кгр. злата. Сада је цена уљу знатно пала. Ипак и данас за извезено ружино уље Бугарска добије више пара но што добије од извоза стоног грожђа, иако је у 1933 г. извезла у иностранство 1980 вагона грожђа, првокласног квалитета, сорте афус-али и мускат хамбург.

Ing. Пет. Т. Михаиловић,
виши пољопр. саветник
Моравске бановине.

Сточарство.

Из старе материјалне културе.

Овце. Док се тек у новије време није прешло на претежно аграрну производњу, сточарство је, управо *овчарство* (и козарство) био главни извор за живот. Простране испаше, велики планински сувати, многобројни шумски пропланци испресецани потоцима и покривени сочном травом, и непрегледне ливаде с којих су припремана сена за зимску исхрану (с додатком лисника), омогућавала су држање великих стада оваца. До пре 50—60 година су велика стада одржавана и у ужичком округу; у последње време их је све мање.

У ужичком округу је позната овца *рујанска*, која се сад обично зове *злашборска*. То је она иста што је у стручној литератури записана као *краљевка* или *старовлашка*, иста што и *сјеничка* и *џештерска*. Она је крупна и гојазна, даје много млека, доста лоја, укусног меса и добре вуне; има, дакле, све особине које одговарају потребама средњевековне привреде и средњевековних услова живота. То је онај сој, који смо још у VII веку при досељењу овде затекли, који се у Западној Македонији и у Старој Србији стотинама година гаји и од којег је, како се вели у народној песми, Милош Војиновић чувао у Шари планини дванаест хиљада! Професор Фрајтаг, познати стручњак за сточарство Јужне и Источне Јевропе, утврдио је: да је овај сој из Старе Србије и Македоније распрострањен дубоко и преко Саве и Дунава. Тај се сој у нас вековима прилагођивао и прилагодио *планинским* и *кршевцима* условима, па су и у Босну дошле *шарске* овце, а „у селу Крешковцима на Врбасу (бањалучко окружје) причају да су прије четрдесет година једне зиме дошли Арнаути (извјесно из Шара) и оставили су нарочиту расу оваца које се зову *руде*“¹⁾.

Коњи. У средњевековној српској држави су коњи врло јако цењени: себри су се за своје ограничене потребе служили ослем, манастири још и мазгама (и коњима, разуме се), властели су коњи требали и за велике и тешке товари, и нарочито за ратовање.

У једном старом путопису се помињу и хвале коњи око Пожеге. То ће бити стари рујански или старовлашки коњ: мали, чврст, токмак, који је био врло издржљив као *шоварни*²⁾ и врло лак као *јахаћи*⁶⁾ коњ.

¹⁾ Гласник Српског географског друштва, св. 3 и 4, стр. 56.

²⁾ Раст, Рујно и Стари Влах су још у средњем веку имали врло живу трговину с Дубровником; аграрни и сточарски производи су одавде у Дубровник преносени на товарним коњима (из других и на ослима и мазгама),

Као товарни коњ је био од врло великог значаја у старини, кад је сав пренос на коњу вршен, па и пре 50—60 година, док није било *крчаника*, путева, него се служило уским и врлетним *ушрвеницима*.

Као јахаћи коњ је лаки и чврсти коњ рујански био издржљив и у старој *оду* и у лакој *равану*, и у хитрој *шрку*. У то доба су на тим коњима често кошије трчане, па још и уз позамашне опкладе. На кошије је, ради сеира, излазило мноштво света; неке од тих кошија од пре 40 и 50 година још су и опеване у жанру старинских народних песама.

У последње време, откако се кобиле опасују под државним пастувима крупнијих пасмина, постепено нестаје типа старог рујанског коња, па ће га и сасвим нестати упоредо са развијањем железничког саобраћаја и са грађњом модерних путева с малим успонима. Већ све више ишчезава ранији каравански саобраћај: по новим путевима лако саобраћају коњска кола, на којима већ одавна Рујанци гоне у Шумадију своје производе (катран, луч и судове дрвене и земљане). Док су за стари каравански саобраћај, условљен уским и врлетним ушрвеницима и ретким појавама на трговима, били потребни *шоварни*³⁾ коњи, па се зато гајили мали, чврсти, издржљиви токмаци⁴⁾, дотле су сад, код ширих и равнијих путева, потребни *шеглећи*, дакле крупнији коњи, па се већ постепено и прелази њихову гајењу.

Мешање стоке. Као траг старог бачијања, г. Светозар Ђорђевић, бив. народни посланик, саопштава ми овај податак:

У Вукањи и околним селима, постоји од давнина обичај да се стока *меша*, т. ј. два или и више домаћина помешају *музну стоку* и *јаловину* (јагњад, овнове, двиске и јалове овце). Музну стоку чувају обашка и она се *доштурује* на мужу у подне (док се у подне музе) и у вече, а *јаловина* се изгони у планину на пашу, па тамо код колеба и ноћива и не враћа се у село до јесени, док се усеви не скину и не настане *шорење*.

Има случајева да сиромашни, који имају 2—3 овце, или

зато је баш у овим крајевима и одгајен један особени тип коња, ради издржљивости његове на дугоме караванском путу.

³⁾ Како су исти крајеви, нарочито у првим периодима Неманићским, били важни и за давање *лаке* коњице, која је у оновременоме ратовању играла пресудну улогу, то су од исте пасимне гајени и јахаћи коњи. Они су, за разлику од товарних, само поштеђивањи од товара и обучавани готово искључиво за јахање и за употребу у лакој коњици.

⁴⁾ Интересантан је факат, да у Старој Влахи, специјално у жупама Рујну, Лужница, Црној Гори и Моравицама нема ни предања да је гајен *осел*, још мање да је употребљаван у саобраћају. Седамдесетих година прошлога века један трговац из Пожеге набавио је био негде око Алексинца два осла и држао их са ситном стоком само ради куриозума, не употребљавајући их ни на какав посао.

чак и до пет брава, и не дају их чобанима, већ им то чувају њихови имућнији рођаци, те као и на *бачији* добију одједном млеко за целу годину, и онда се више не брину за мужу.

Ако пак имају више оваца, али недовољно да са ким *домешају* стоку, онда они дају чобанима да било као помоћник уз главног чува стоку извештан број дана, било и сâм као главни чобанин, и то сразмерно броју оваца. (За сиромашан свет ово је врло практично, јер не мора за неколико оваца да зароби своју читаву једну радну снагу преко целог лета).

Овнови се пуштају у овце тек у дубоку јесен, како би се овце јагњиле тек око Младенаца, кад време отопли. Ово се чини да не би јагањци пропали од оштре зиме. У новије време има их, који због скупих цена раних јагањаца, попуштају у овом обичају.

Да би при мешању стоке сваки познао своју овцу, свака породица има свој знак, *ровац*.

Воћарство.

Побољшање запуштених старих воћњака.

Познато је да млади воћњаци дају плод после 5-6 године старости од сађења; нормалан стваран принос дају тек у 10-15 г. а неке сорте јабука тај принос дају и доцније, у 12-15 год. па чак и у 18-20 год. Поред тога воћке су дугочечне биљке, те као такве тешко се смењују у плодореду и сваки воћар, који се бави гајењем воћњака у циљу постизавања добити, мора бити далековид. Даље, воћке као дугочечне биљке захтевају у свом порасту већу пажњу, и ако се учини грешка у почетку, оне се тешко отклањају у последњим годинама њиховог живота, па се са тим трпе и велике штете.

Према свему овоме, довољно је јасно за свакога воћара каквог значаја имају стари воћњаци и колико је потребно уложити пажње за њихово одржавање.

Стари воћњаци заслужују ову пажњу и по томе, што је пољопривредна криза, која се јавила одмах после ратова, услед измењених услова живота, најјаче погодила житарице и виноградарство, док су цене воћу и његовим прерађевинама на светским пијацама у то време биле чврсте, или су расле, па се у таквом стању и данас одржавају. И тако је воћарство постало рентабилно и у данашњој кризи, у свима земљама где се оно води онако како данашње савремене прилике захтевају, само оно није рентабилно код нас, зато се и осврћемо на то питање.

Да се осврнемо на ово питање потстакло нас је неколико оправданих разлога.

У првом реду чињеница, да и данас у времену тешке економске кризе, која у првом реду погађа земљорадника, видимо да воће има повољних услова за добру продају на међународним пијацама; у другом реду да у нас има повољних услова за развијање воћарства, а да се ти услови не искоришћују, и треће чињеница, да ми немамо доброг воћа за извоз и за нашу потрошњу, т.ј. немамо онаквог воћа какво траже данашње пијаци, нарочито немамо јабука, крушака и ораха, а убрајамо се у воћарску земљу, и да је воћарство у нас у опадању. У опадању баш сада кад треба да је у највећем напретку, кад је воће и његова потрошња у најбољим приликама од свих других пољопривредних производа.

Да је воћарство у нас у опадању, нарочито шљиварство, говори нам статистика, која бележи у размаку од 1921 до 1930 год. овакво стање:

	1921	1930		разлика
шљиве	59,023.768 дрвета	44,718.112	—	14,305.656
јабуке	6,909.601	7,134.471	+	227.870
крушке	3,884,113	3,770.743	—	113.370
ораси	1,471.648	2,094.982	+	623.334
остало воће	8,106.253	11,251.702	+	3,145 449
Свега	79,395.383	68,970 010	—	10,425.373

У највећем је опадању шљиварство и оно износи 25%, а целокупно опадање износи 15%. Шљиварство је наш главни део воћарства и главни извор и његово опадање претставља велики губитак за нашу народну привреду. Овде треба истаћи да се у свима земљама било воћарским или другим, воћарству поклања велика пажња и свуда се увећавају простори под воћкама, па је такав случај и у Бугарској, где се оно у последње време увећало са 4 пута у погледу простора под воћкама, док је код нас у опадању.

Који су узроци опадању нашег воћарства?

Имао сам прилике јесенас да обиђем већи део наших воћарских крајева. Том сам се приликом уверио да има много недостатака код наших воћара. Нарочито се запажа да су наши стари воћњаци потпуно запуштени. Свуда су воћке густо сађене, неправилно однеговане: стабла крива, високог пораста, да се тешко обављају радови око воћака; суве гране у круни не очишћене; круна без облика; стабла оштећена, рањива, болесна, зарасла у маховини до врха, или кора испуцала, под којом налазе склоништа штеточине; земља необрађена у воћњаку и сва у корову. Сорте воћа, а нарочито јабука и крушка, такве су, да уопште немају никаквог тр-

говачког значаја. У нас се броји само у предратној Србији на 150 сората јабука и 62 сорте крушака које се гаје, а из овога броја не могу да се издвоје добре три сорте које имају трговачког значаја. Неговање воћака код наших воћара не постоји. Воћке се уопште не ђубре, или се ђубре сасвим мало и са непознавањем овога рада. У том погледу у пуном смислу речи може се рећи да наше воћке гладују. Гладују наше воћке исто овако као што гладују и само воћари, који се слабо и нерационално исхрањују. Заштита од болести не врши се. Недостатком ових услова за правилно воћарење умањује се и каквоћа и принос плодова. И заиста принос је код нас врло мали према броју воћака. Кад се овоме дода несавремени начин бербе нашег воћа и оно мало што роди, јер више иде у шкарт но као воће за пијацу, онда је довољно јасно, колико наши воћари и наша народна привреда имају

Сл. 22. Гомила воћа укишељена за вађење семена (из књиге Кичунове: Дивљаке и подлоге воћа).

губитка који се изражавају на милијарде динара, и којим путем треба ићи за поправку овога стања. Само кад се узме у обзир да калифорнијски воћар са 1 хект. добија 13-18 тона плодова воћа, а наш воћар 7-8 тона, онда се лако може изнаћи губитак.

Довољне су ове две слике упоређене, да нам покажу како се поступа са воћем у савременим воћарским земљама и са нашим воћем, па да се види колико су наши воћари изостали и колико нам је потребно озбиљног рада на правци његовој.

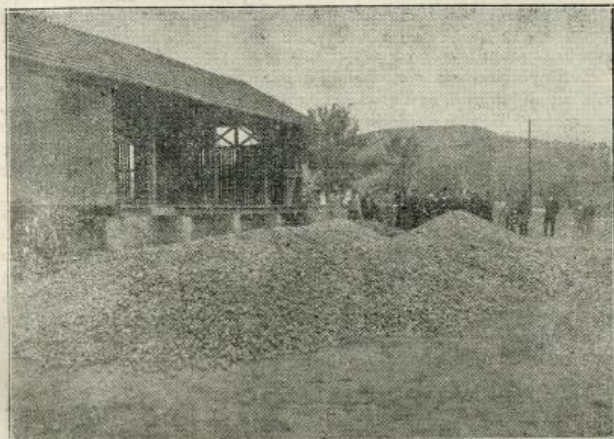
Сл. 22 показује како се у Русији плодови дивљих јабука сипају на гомилу, на отвореном месту да ту натруле, па се после одатле узимају, раздробе, гњече и вади семе из њих за производњу дивљака — подлога за калемљење.

Сл. 23 показује како се код нас у Прокупљу, на жељезничкој станици сипају плодови јабука на гомилу на отвореном месту, на траву, и ту непокривено чека на утовар за извоз.

Ове две слике довољно јасно показују недостатке наших воћара и са каквим воћем они рачунају да задобију стране пијаце.

У завођењу новог савременог воћарења у првом реду треба приступи поправци старих воћњака.

Јер културне биљке могу да дају висок принос само у том случају, ако се нормално развијају. Да се нормално развијају морају се створити услови који служе као залога за правилно успевање биљака. То важи и за воћарство.

Сл. 23. Гомила воћа у Прокупљу на жељ. станици чека утовар.

Основне мере за поправку старих и запуштених воћњака јесу: проређивање густо посађених воћака, чишћење и проређивање круне, правилно резивање, подмлађивање, обрада земље, ђубрење и нега воћака (чишћење стабла и грана од маховине и испуцале коре, заштита од болести и штеточина).

О овим мерама говорићемо у идућем чланку.

Милорад П. Зечевић.

Свињско месо и начини искориставања његових делова.

Код нас се много гаје свиње и употребљава њихово месо. Али се при спремању меса мало показује уметности и знања за искориставање разних свињских делова, нако сваки и на селу и у вароши воли прасете месо, нарочито печено прасе било врће или хладно, наравно, печено у рерни код куће, или у пeчи, или пак на ражњу. Међутим, и за такво спремање потребна је уметност, почињући од ктања младог прасета па до изношења за јело.

Посао око сиравања прасета. Пре свега нож за ктање треба да је танак и дугачак; и при ктању нож треба заботи кренути да допре до срца.

Кад прасе на овај начин утине, многи га замотају у крв, која му је испурила, а неки га пак поквасе хладном водом, па помажу белом смолом, која се добија у трговини, ситно се истапа и добро њоме накавашено прасе посуе. За овај се прасе метне у вангљу, прасе се узаврелом водом. Прасе се у врлој води окрпе док длака не буде почела да се лако чу-па. Чим се длака скине са прасета, оно се поново замочи у врћу воду, да мало набрекне. Ово се чини због тога, што се лакше пори и мекше изглед, сем тога, оно се потпуно очисти. Кад се ово учини, прасе се опере у хладној води, па се онда расцара преко трбуха уздуж и извади се полако добрим и тигерица. За овај се са тигерице пажљиво скине жуч и занутира и споља; али је најбоље намазати га славном водом. Ако се посули споља, со треба дуклом добро истрпати, јер кад со местимично остане на кожи, кожа брзо сатопи на том месту и прасе изгуби леп изглед. Назад треба спремити те-псију и метнути у чму два дрвета тако, да на њима буду сме-штене предње и задње ножнице. При овом треба пазити да је прасе изнад масти у тенцији, како би се сви његови делови једнако пеки. Овако спремљено прасе метне се у пeч или у рерну и остави се, да се добро осуши. Онда се извади, па се спремаже перушком, замоченом у растопљену маст, или се прасе спремаже славном, али тако да у тенцији не буде масти. И тако се све чини док прасе не порумени са свих страна. Прасе се пече 3 до 3 1/2 часа, и то с почетка полако, затим све јаче обично, треба мало расецти код врата да изази пара, те да му кожа не омекуша.

Сечене прасета врши се овако: најпре се отсече глава,

затим плећке, бутићи па се онда прасе пресече уздуж по пола, најзад — ребро по ребро, или, ако је прасе мање, могу се сећи 2—3 ребра. Делови се слажу у чинију редом тако, да се зна који су предњи, а који задњи делови.

Треба имати на уму да је слађе печење од женског него од мушког прасета.

Сиремање прасеша на ражњу врши се као и са јагњетом. Прасе се припреми као и јагње, натакне се на ражањ и пече се 3—3½ часа, спочетка при слабој, а затим при јакој ватри. Чим се испече, скине се са ражња, исече се редом на малу парчад.

Прасе, које се пече на ражњу или у пећи, може се и пунити. Шупљина од трбуха испуни се, зашије, и тада се натакне на ражањ. Цигерица се исече на малу парчад, пропржи се са црним луком и масти, дода се соли и бибера и 1—2 јајета, и тиме се пуни прасе.

Паприкаш од прасеша прави се на овиј начин. Исече се прасеће месо на парчад, метне се у чинију и посоли. У шерпу се метну 2 кашике масти и 10—12 главица црна лука, исечеће на листове. Кад лук порумени, саспе се месо, поклопи се шерпа и метне се да све то пирјани (динста). Може се измешати пола литра бела вина са водом и овом мешавином прелити паприкаш, сасувши претходно у овај једну кашику црвене паприке. Овако спремљен паприкаш укуснији је него кад се прелије водом.

Са угојеним свињчетом поступак је друкчији.

Кад се свињче закоље, ухвати му се крв у један суд, у који је сипана једна кашика соли, па се крв меша варјачом, да се не згруша. Чим свињче угине, намести се округло корито и преко њега у два реда дебело уже или конопац, па се оно метне на конопац. За овим мало расхлађена вода из казана сипа се по целом свињчету, окреће се уже са њиме заједно док длака не почне спадати с њега. Онда се длака чупа брзо док се не охлади, неочишћени се делови гуле оштром кашиком или ножем тако, да свињче буде потпуно чисто и бело. Папци се поскидају док су врући. Најзад свињче треба привући и наместивши претходно на јако уже парче дрвета, обесити га за стражње ноге тако, да му глава виси доле. Онда треба препарати опну или кожицу, која раставља белу и црну цигерицу, па извадити белу цигерицу. Црева се одмах очисте овако: опрезно се поскида с њих маст, која се меће у хладну воду, а ова се може истопити засебно за први потрошак, или се може оставити за сапун; црева треба поливати млаком водом тако, да изиђе из њих сва нечистоћа, и кад се оперу у 2—3 воде, узме се нож и тупом његовом страном струже се с њих прљавштина, па се на варјачи црева

преврну, да се изнутра добро очисте и оперу. За овим се она преврну на прву страну, надувају се и види, да ли су про-
зирна и чиста, метну се у млаку воду до употребе. На исти
начин се перу танка црева за масне кобасице. Кад се пак
спрема крвавица и кулен, дебела црева се оперу сипањем у
њих топле воде док се потпуно не очисте, пресеку се на
парчад како се хоће да крвавица буде дугачка, па се метне
кулен опран и дебела црева у суд, посоли се и исече 4—5
главица црна лука, дода се мало сирћета, па се остави у
том пресолцу 1—2 часа. Затим се наново оперу у не-
колико вода и напуне се готовом смесом. Када се са овим
сврши, отсече се глава од свињчета и метне се у хладну воду.
Свињче се пресеке на пола, па се обе половине чисте метну
на кантар и измере, да се зна колика је свињчетова тежина.
Чиста половина свињчета се метне на сто или чисту даску,
да посао буде чист и исправан. Најпре се отсече предња
плећка, окружи се око ње сланина да плећка буде маснија.
Онда се отсече бут на исти начин, па се месо ставља на
даску, или у корито, обложено чистим чаршавом. Затим се
скидају ребра и остало месо са сланине. Сланина се сече на
једнака четвртста парчад, метне се у чист казан, у који се
усле претходно једна шоља воде.

Сланина се меће у казан до половине, па онда стави на
ватру и меша да сланина не загори. Меша се на исти начин
кад се сланина почне топити да маст не искипи. Чим се сла-
нина почне топити, сипа се у казан пола литра млека, јер је
маст много боља, а чварци су лепши и укуснији: изгубе онај
тежак мирис и нису отужни. Кад чварци порумене, маст се
скине с ватре, спремивши претходно канту или суд, у коју
се маст сипа, само треба пазити да ова канта буде сасвим
чиста, као стакло. Онда се узме ђевђир (решеткисти суд),
метне се на неки већи суд, па се једним лонцем или вели-
ком кашиком сипа маст, а чварци се стављају у ђевђир, па
се добро притискују, да се маст исцеди из њих. Чим чварци
буду исцеђени, силају се у чист суд, посоле се, и онда се
употребе за јело, или пак за погачице.

Отпатке од меса треба ситно исећи, или их протерати
кроз машину; онда се овакво месо осоли, дода се црвене па-
прике, ситно исецканог белог лука, или пак лука потопљеног
у врелој води, па се вода процеди и месо добро измеша; тада
се њиме пуне црева. Црева се натакну на шприц, напуњен
месом, па се притиском на овај шприц напуне црева према
томе, колико се желе дуге кобасице.

Кобасице се могу овако свеже пећи на масти, или се
могу у оцак обесити да се суше. Главу, језик и гроник (сла-
нину с лица) кожурице треба метнути да се кувају. Чим се
месо скува, оно се очисти, скине са костију, исече на повеће

резанце, па се метне у чинију. У овакво исечено месо треба сипати око 20 испржених на масти главица црна лука. За овим се месо осоли, дода се бибера, мајорана, мало најгвирца, па се долије крви, да смеша буде поређа. Онда се узму дебела црева, натакну се на шприц, напуњен оном смесом, па се црева пуне. Црева се за овим са обадва краја завежу, па се ови крајеви вежу заједно, метну се у воду, где се кувало месо, да се крвавице прокувају, али на тихој ватри, да оне не попуцају. Кувају се док год сукрвица из њих не изиђе, а то се види путем пробадања иглом: кад на месту пробода не изађе крв, значи да су скуване. Онда се ваде из воде, и могу се јести било хладне, или пак на масти испечене, или пак у оцаку сушене.

Шваргла се такође прави од овако куваног меса кожурица и од куване сланине; исече се све ово на делиће, дода се крви, соли бибера, најгвирца, али се не додаје никаквог лука. Чисто опрана шваргла напуни се добро и зашије се канапом. За овим се метне у воду где се месо барило, да се кува. Проба се да ли је кувана као и кобасица. Онда се извади, охлади се и метне међу две даске, које се полако притискију каменом или нечим другим, али полако, да због наглог притиска не пукне. Кад се тежина меће на шварглу, треба је бости штрикаћом иглом, да јој изађе сувишан сок, јер ако би овај остао у њој, могла би се за два дана покварити. Шваргла остане под пресом целу ноћ, а за овим се тежина полако скида, шваргла се завеже канапом, па се метне у оцак да се осуши. Она се може јести и неосушена. Након два дана скува се пресолац, метне у повећи лонац чисте воде, добро осољене, дода се 2—3 главице чиста бела лука. Ова смеша се прокува, па се охлади и сипа преко меса, месо се одмах преточи тако, да се свеже скувана саламура и она, коју је месо испустило, изједначи. Након две недеље метне се сланина и ситније месо у оцак да се суши; шунка се меће након три недеље.

Како се искоришћују други делови свињског меса и шта се још прави од свињског меса и његових делова, казаће се у наредном броју.

Наталија Д. Ђуровић.

Подизање воћњака садницама произведеним на живом песку.

Често ћете чути од појединих пољопривредника и стручњака сумњу, да саднице произведене на песку неће дати добре резултате, а више пута сам при порубини садница из подручног ми расадника добио молбе од наших школованих по-

љопривредника, да их известим да ли ће саднице са живог песка посађене у земљи дати добре резултате?

Ово ми је дало повода да јавности дам следеће објашњење; како школованим па и нешколованим пољопривредницима познато је да је песак од земље много мање плодности. Саднице на живом песку приморане су да у том случају интензивније траже у тлу храну помоћу кореновог система, ради опстанка, што је природно правило сваког живог бића да се стара за егзистенцију.

Песак добро урађен услед слабе кохезије остаје порозан за време целе вегетационе периоде. Како биљка највећим делом храну црпи из земље помоћу кореновог система, то се коренов систем код садница на поменутом тлу одлично и правилно развија. Брзо се развија да осигура што веће црпљење хране за изградњу стабла и других делова саднице, а правилно се развија што нема никаквих препрека за развијање у поменутом тлу услед порозности (као камење, тврда збијена земља ит.д.).

Како је код саднице пресађивање из растила на стално место (воћњак) најбитније добро и правилно развијени коренов систем, то је песак најповољнији у овом погледу за производњу воћних садница. Код садница коштићавог воћа (брескве, кајсије, трешње, вишње и шљиве), чији се коренов систем у растилима на земљи много слабије развија и ако се и развије он је неправилан, јер се развијају 2—3 крака жила без распореда и без жилица и жилица „сисалица“, које су од пресудног значаја за развитак младе воћке. Ово долази отуда што је земља збијена и слабо порозна. Жиле пробијајући слој тврде земље тешко образују поменуте жилице. Штит на корену коштићавог воћа слабији је од штита на корену од јабучастог воћа, а вероватно је да је и моћ растворне киселине на корену коштићавог воћа слабија него код јабучастог воћа, стога су саднице коштићавог воћа произведене на живом песку много правилније развијене и отпорније према свим непогодама и куд и камо боље за подизање воћњака од садница произведених на земљи.

Код садница јабучастог воћа произведених на живом песку мало је другачије. Њихов се коренов систем и врат корена идеално развијају, али се показује мања атрофија код стабла у погледу правилног развијања (правило буџета о развићу појединих органа на терет других), јер се стабло развија сувише пирамидално, доњи део стабла је знатно јачи од горњег дела, та се појава такође дешава услед слабије плодности песка те се корен тражећи храну у порозном песку више развија а стабло у неколико закржљава.

Пракса је показала да саднице како коштићавог тако и јабучастог воћа посађене у земљи дају идеалан годишњи по-

раст као и правилно развијање воћке на сталном месту, код поменутих садница боловање услед преноса на стално место из растила чак се не осећа, ово долази отуда што је садница дошла у много плодније тло.

На темељу напред изложеног логично је да саднице посађене из слабо плодног тла (песка) дају много боље резултате него саднице са земље, које су и имале обилнију плодност тла при производњи.

Саднице са песка подесне су за све врсте тла и даће увек боље резултате јер и у најслабијем земљишту нају више хранљивих састојака него у песку у ком су произведене. Разуме се да напред изложено вреди за оне воћаре који правилно и на време саде саднице и добро их негују.

Вујачић М. Вуле.

Управник бановинског расадника
Палић — Суботица

Ликвидација аграрних односа у Јужној Србији и Црној Гори и аграрни судови.

Решењем Министра пољопривреде бр. 53779/33, а на основу Закона о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе и сагласне одлике Министарског савета, основани су срески аграрни судови у срезovima: грачаничком, пећском, милешевском, пљеваљском, нововарошком, сјеничком, дежевском и прибојском; као и Виши аграрни суд у Скопљу. Истим решењем наређено је, да се постављено особље има јавити на дужност и рад при наведеним судовима 1 септембра 1933 год. када су судови и отпорели рад.

Срески аграрни судови примили су од општинских власти све пријаве бив. господара и обрађивача, за дотични срез и одмах отпочели са сређивањем и разматрањем. Срески аграрни судови, по завршеним претходним пословима, одмах по реду пријава, отпочели су са увиђајима, премеравању спорних земљишта и заказивању рочишта по овим аграрним споровима, тако да је већ при концу месеца септембра донето од појединих среских аграрних судова и неколико пресуда, које су већ и извршним постале.

Срески аграрни судови у већини извиђања врше на лицу места; саслушавањем бив. господара, обрађивача, сведока, као и утврђивања спорног објекта премером од стране геометара, који одмах и скице раде, уносећи све парцеле, с знаком коју ко од обрађивача ради. Ове скице, уз извршну пресуду, обрађивачима служе као основ за убаштичење, увођење у

књигу тапија, и издавање баштенских тапија ново проглашеним сопственицима.

Услед наглог захлађивања и раног снега, извесни срески аграрни судови морали су прекинути рад и бити упућени на југ. Распоред ових судова је: Срески аграрни суд из Прибоја у Неготин на Вардару, из Нове Вароши у Ђевђелију, из Пријепоља у Велес, из Плевља у Струмицу и из Сјенице у Кавадар. Сви наведени судови су на месту и већ су примили пријаве од општинских власти и отпочели рад.

Виши аграрни суд у Скопљу такође је отпочео рад још у току месеца октобра, када су почеле долазити пресуде среских аграрних судова са жалбама, било од странака, било од државног заступника.

Већина изјављених жалби је од државних заступника и то на мање пропуштене формалности среских аграрних судова. Међутим колико се из досадашњег рада види, бив. господари и обрађивачи у већини су задовољни пресудама среских аграрних судова. Над свим досада образованим среским аграрним судовима је Виши аграрни суд у Скопљу, који разматра и пресуђује у првом и последњем степену и његове пресуде су одмах извршне.

Интезиван рад како среских, тако и вишег аграрног суда очекује се тек у пролеће, када временске прилике дозволе рад среским аграрним судовима на лицу места, ово у толико пре, што су умногом пречишћена многа спорна питања самога закона и његове примене.

Надати се да ће радом ових судова једном за свагда бити расправљени — ликвидирани — односи између како бив. господара, тако и обрађивача — чивчија, на задовољство обеју страна, а и држава ће скинути једно тешко аграрно питање у овим покрајинама.

М. Ђ.

Пишања и одговори.

Пишање: Вукашин Димитријевић имао је три сина: Драгутина, Милутина и Миливоја. Драгутин је од порода имао само једну ћерку; Милутин је имао једног сина, а Миливоје није имао порода. За време рата прво умре Драгутин, после тога почине Милутин и Миливоје, остао је само отац Вукашин са ћерком Драгутина, односно унуком и са сином поч. Милутина. Године 1925 умре и Вукашин. Кома припада имовина Вукашина Димитријевића?

Тихомир Никодијевић,
село Вороши, Сврљиг.

Одговор: У постављеном питању не види се, да ли је отац, пок. Вукашин дао што својим синовима у својину од имања, исто тако не зна се да ли је било између браће и оца Вуквшина, задружног односа, јер у сваком од ових случајева наслеђивање ће се вршити на други начин.

Ако су синови пок. Драгутин, Милутин и Миливоје имали свог имања, онда ће ћерка пок. Драгутина наследити, као универзални наследник свога пок. оца Драгутина, § 395 грађ. зак. и из наслеђа свакога другог искључити.

Ако су пок. браћа: Драгутин, Милутин и Миливоје и отац им Вукашин били у задружном односу, по смрти пок. Драгутина могла је тражити издвајање — деобу имовине покојног јој оца, или би заостали задругари исплатили део пок. Драгутина по процени вештака.

Међутим, ако ови случајеви не стоје, већ је Вукашин био једини власник целокупне имовине, после његове смрти наслеђује га унук — син поч. Милутина, као једини универзални наследник са свима правима и обавезама, искључујући из наслеђа своју сестру од стрица, ћерку пок. Драгутина и то по праву првенства § 396 грађ. зак.

У овом случају ћери пок. Драгутина припада право уживања, издржавања и пристојно удомљене по постојећем обичају § 397 грађ. зак.

Од ових обавеза наследник, син пок. Милутина, не може се ослобити и у случају, да их наследник не би хтео да испуни. Ћерци пок. Драгутина остаје да тражи обезбеђење овог свог права преко надлежног суда.

М. Ђурђевић.

Питање: Имам једну парцелу која се налази у округу ваљевском, у селу Лесковици, под Маглешом. Надморска висина је 800 м.

Молим за обавештење: да ли на овом земљишту могу да подигнем виноград, и да ли ће грожђе моћи добро да сазрева на тој надморској висини и на томе земљишту.

Коста Радивојевић,

члан Пољ. подружине, Аранђеловац.

Одговор: С погледом на надморску висину од 800 м., на којој се налази ваше земљиште, а на коме земљишту желите подићи виноград, као и с обзиром на крај (област) у коме се то земљиште налази, сматрамо: да на томе земљишту винова лоза не би добро успевала. Јер на надморској висини од 800 м. под. Маглешом, а у крају — околина, која није уопште виноградарска, грожђе не би могло добро да сазри. И зато вам се препоручује да на томе земљишту виноград и

не подижете, већ да исто засадите воћњаком или га употребљавате за друге културе, а не за гајење винове лозе.

Уосталом, ако је у близини тог вашег земљишта било раније винограда од старе домаће (некалемљене) лозе и ако је грозђе од те старе домаће лозе по тим виноградима сазревало како ваља, онда би и ви, у малој количини, могли засадити на земљишту које у питању наводите, виноградић, колико да производите грозђе за кућевну потрошњу. Међутим, ни у ком случају не може вам се саветовати да тамо подигнете виноград ради производње грозђа од кога би се требало да справља добро вино или које би се могло да уновчава као стоно грозђе.

Напослетку, добро би свакојако било да по овој ствари затражите савет од вашег среског пољ. референта, чији савет треба да послушате, јер су њему локалне тамошње прилике познатије него ли нама.

Ник. Ж. Петровић.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

55. седнице, држане 22. децембра 1933. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: Д. Спремић, М. Николић, Н. Петровић, Н. Белобрк, В. Матић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 952) Узете су у претрес измене и допуне друштвеног пословника, које је предложио програмски одбор, па пошто је прочитан члан по члан, учињене су извесне измене. Затим је одлучено, да сваки члан управе посебно прочита нову стилизацију па учини примедбе и исправке, ако их буде имао. Кад сви чланови управе даду своје мишљење, онда пословник понова да се изнесе пред управни одбор ради коначне стилизације и пријема. Доцније да се реши о штампању пословника.

Са овим је седница закључена.

56. седнице, држане 27. децембра 1933. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: М. Николић, Д.

Спремић, Т. Владисављевић, Н. Белобрк, Н. Петровић, В. Матић, Др. М. Градојевић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 953) Прочитан је и усвојен записник 54. и 55. седнице Управног одбора.

II 954) Примљен је знању записник 52 седнице књижевног одбора и усвојени су предлози бр. 556—557.

III Прочитан је записник 52 седнице финансиског одбора па је одлучено:

955) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

956) Да се одобре привремена кредитирања по предлогу бр. 359.

957) Да предлог књиговође о кредитирању подружина проучи финансиски одбор и поднесе мишљење.

958) Да се по молби бр. 8855, да на име помоћи 200.— динара.

IV Прочитан је записник 52 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

959) Да се прими знању извештај бр. 8941 и да се пошаље још 10 000— дин. за куповину луцерке.

960) Да се по тражењима бр. 8736 и 8642, понуди луцерка 17— дин. више сви трошкови до Ђевђелије.

961) Да се одбију понуде бр. 8829 за семе и бр. 8631 за прскалице, пошто су скупе.

V Прочитан је записник 50 седнице програмског одбора, па је одлучено:

962) Да се Пиротској Подружини исплати 400— дин. за одржана практична предавања, по друштвеном одобрењу.

963) Да се г. Д. Арсенијевићу, свештенику из Гунцата, пошаљу рачунске књиге у циљу оснивања подружине стим, да их плати.

964) Да се по молби Чачанске Подружине, замоли г. Др. В. Стојковић, да о годишњем збору одржи једно предавање, а инспектор да се постара о филмовима и води рачуна о њиховом враћању.

965) Да се по молби бр. 8890, поклони једна колекција књига.

966) Да се Пољопривредној омладинској дружини у Јајинцима, да на име помоћи за изложбу 500— дин. у роби. Као друштвени изасланик да иде г. Д. Спремић члан управе.

967) Да се одобрава позајмица картонских тањира Омладинској пољопр. дружини у Б. Потку стим, да их користи и Омладинска пољопр. дружина у Јајинцима, која да их врати Друштву.

968) Да се прима знању да је израђен програм рада за идућу годину стим, да се умножи, разда члановима управе и узме у претрес на идућој седници.

VI 969) Узет је у претрес предлог буџета за 1934. г. па пошто су учињене извесне измене, то је исти утврђен стим, да се на идућој седници понова прочита и дефинитивно усвоји.

Саопштења и предлози.

VII 970) Г. Претседник саопштава да је оценио рад друштвених службеника у овој години и да је свима дао оцену одличан, пошто су то својим радом и трудом заслужили. — Одбор прима знању.

971) Г. Претседник саопштава да је одредио г. Б. Нешића, инспектора, да као друштвени изасланик присуствује отварању изложбе Пољопр. омладинске дружине у Б. Потоку. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Сецкалице

за сено, сламу и шашу, најбоље, на два ножа, са јаким замајним точком, добило је Срп. пољопр. друштво и продaje их по 1000.— динара ком. франко магацин.

Са поруџбинама похитати, јер је набавка извршена у огран. броју.

Воћке и воће

од Благ. Д. Тодоровића, *комилеш I-III део динара 120.—* Појединачно: I и III део по 40.— а II део 50.— динара комад.

Новац слати унапред, ва Срп. пољопр. друштво, Београд, Немањина 15, чековни рачун Бр. 50350.

Рачуница II-го издање

за пољопривреднике и пољопривредне школе од Милана Дуњића, начелника банске управе, изашла је из штампе. — Цена **25.**— динара.

Може се добити у Српском пољопривредном друштву, Немањина ул. број 15.

Цене пољопривредних производа, на дан 23. јануара 1934 г.

Пшеница		Стока и сточни производи	
Србијанска 77 3/4 Дунав нова		Свиње тешке	7.50—8
Србијан. 77, 3—4 1/2 Сава		средње	6—6.50
77, 3 1/2 гл. пр.	90—94	Свиње лаке	6—6.50
77, 3 1/2 уз. пр.	90—93	мршаве	8—10
Бачка 78 2 1/2	90—95	Волови I кл.	4—4.50
Банат. 78, 2 1/2	88—92	II	3—3.50
		III	2—2.50
Кукуруз		Краве I кл.	3—3.50
Банатске утовар станице пром.	70—72	II	2.50—3
Банат. пар. Вршаи	71—75	III	1.50—2
Срем.	73—76	Овце	1.50—2
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	76—80	Живина жива	9—12
Лађа Дунав	70—75	Јаја	92—100
Лађа Сава	—	Маст	11.50—12
Овас		Сланина	8—9.50
Србијански нов	60—65	Млеко кравље	1.80—2
Сремски утовар. станица	55—60	Млеко овче	2.50—3
Узана пруга	—	Сир српски	9—10
Јечам		Кајмак	18—23
Барањски 65-66 нов	65—66	Кашкавал	11—17
Македонско — Косовски	55—60	Разно	
Главна пруга	60—68	Мекиње са врећама Срем, Бачка	54—56
Пасуљ		Мек. обала Београд, без врећ	64—66
Срб. 3 1/2, 1932 г. пар. Беогр.	130—135	Кукољ самлевен, Београд	40—50
Сремски 2 1/2 без вр. утов. ст.	125—135	Кромпир,	32—50
Бачки 2 1/2 без врећа утов. ст.	125—135	Црни лук	25—40
Бачки и срем. 2 1/2 пар. Беог.	130—140	Бели лук	120—140
Суве шљиве и пекмез		Сево	30—35
Обична гарнир, пароб. Ваљ.	580—600	Слама	16—22
70—75	680—700	Харџије од вредности	
80—85	620—640	2 1/2% Рента ратне штете	272—277
95—100	570—590	4% Аграрне обвезнице	30—30.50
110—120	550—570	7% Инвестициони зајам 1921	59.50—60.50
Меркантиа	—	Аграрна банка	234—237
Пекмез	330—350		

Илустровани пољопривредни календар за годину 1934 са пољопривредним поукама

Изишао је из штампе. — Цена овог популарног календара са пробраном садржином, износи свега динара 10.—

Лицима и установама, које поруче најмање 10 ком. календара даје се:
 ако узму на кредит (у распродају) 15% рабата
 ако узму на повуку — доплату 20% „
 ако пошаљу новац унапред 25% „

Календари код поручбине од 10 ком. шаљу се о трошку Друштва; код поручбине од једног комада слати још динара 1.50 за поштарину, а од 2 до 9 ком. слати по 1 динар од комада на име поштарине. Ко жели препоручено, да пошаље још 3.— динара више. Поручбине испод 10 ком. не шаљу се доплатом. Са поручбинама похитати, јер је Календар штампан у ограниченом броју примерака. Поручбине не се извршавати по реду пријава, првенствено онима који новац пошаљу унапред, па тек после овима на повуку и кредит. Новац слати на чековни рачун Поштанске штеднице Бр. 50.350, а на полеђини уплатнице увек назначити зашто се новац шаље.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Београд, Немањина улица број 15

„НОВО ВИНАРСТВО“

ОД

БОЖИДАРА Ђ. РАНКОВИЋА

ШЕФА ВИНОГРАДАРСТВА МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ У БЕОГРАДУ

IV прерађено и допуњено издање. 305 страна великог формата и 106 слика. Цена 50 дина. У књизи се прегледно и јасно излажу најновије методе и упути о справљању и нези свих врста вина, ракије и ликера; даље о лечењу болесних вина и ракија, као и упути о изградњи добрих подрума и винских судова и о њиховом одржавању у добром стању. — Књига је неопходно потребна сваком произвођачу и продавцу вина.

„РЕЗИДБА ВИНОГРАДА“

од истог писца. Практично упуство за правилно одгајивање облика и подешавање родности винове лозе, са 29 слика. Цена 6 динара.

Обе књиге могу се добити код Српског пољопривр. друштва у Београду, или код писца.

Удрина Банов. расад. Палић, - Суботица:

1) Има одличан сортимент коштаног воћа, те са матичњака зиме-нутог воћа продаје калем-гранчице — за пролеће калемље по цени од 0.10 динара.

2) Да има на продају живице од јагода: „Хиндербург“, „Ерфуртски Цин“ и „Ананас“, по цени од 0.10 дина. по живицу.

3) Младнице јабука I кл. по цени 0.10 динара.

МЛЕКАР И СИРАР,

са пољопривредном и специјалном млекарском школом, добром праксом, тражи намештене у којој пољопривредној школи или другом пољопривредном добру.

АДРЕСА КОД „ТЕЖАКА“

Пажња сточарима!

Српско пољопривредно друштво набавило је потребне количине ориг. лека **DISTOLA**, противу метиљавости код говеди, оваца и коза, а цена му је:

За овце и козе Динара 2,25 по капсули,

За ГОВЕДА Динара 6,50 по капсули.

Паковано: за овце и козе по 25 капсула у кутији, а за говеда по 10 комада (капсула) у кутији, са упутством о употреби.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред слаће се дистол, изузетно, о трошку друштва и то само код поручб. целих кутија.

Штампарија „Скерлић“ — Мил. К. Цветановића — Београд
Краљице Наталије 12. — Телефон 20-732

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
 ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
 Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
 Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
 Стојана Новаковића улица број 32.

Задружна винарска школа у Вршцу.

Задружна винарска школа у Вршцу основана је 1921 год., као нижа пољопривредна школа типа виноградарско-воћарског у зградама бивше државне свиларе, а на имању које је уступио држави град Вршац на употребу. Школа је почела рад 1924 год. Са поделом државе на области припала је Подунавској области, а затим Дунавској бановини, која је са малим изменама задржала исто уређење до 1932 год. Тада је настава прекинута за годину дана и приступило се њеној реорганизацији у Задружну винарску школу по посебном правилнику, који је ступио на снагу 25 јуна 1933 год.

Задатак је Задружно-винарске школе, једине у нашој земљи, да спрема један стручан кадар за мајсторе, књиговође, подрумаре, управнике виноградарских задруга, приватних и властитих виноградарско-подрумарских предузећа и за виноградаре и подрумаре пољопривредних школа. За поменутих лица се велика потреба, а садашње пољопривредне школе са другим задатком и обилним наставним планом и програмом не могу да их спреме.

Школа је двогодишња, само што ученици у прво време проводе једну годину у школи, а другу годину на пракси у задругама, приватним подрумима и виноградима, па тек полажу завршни испит. Уређена је интернатски и прима приватне и бановинске питомце, као и друге ниже и специјалне пољопривредне школе, са 15 година старости па на више. Првенство имају већ свршени ученици нижих пољопривредних школа, са територије Дунавске бановине, па онда из других бановина и они са каквом другом па и основном школом, под условом да имају праксе из задругарства и винарства. Школа почиње 1 септембра. У школској 1933-34 год. примљено је 30 ученика са свршеном нижом пољопривредном школом, а пријавило се око 100, од којих неки са 3—6 раз. гимназије и грађанске школе, а свега 5 са основном школом и подрумарском праксом. Настава је теоријска и практична, и заступљени су следећи предмети: 1) Српско-хрватски језик и задружно трговачка кореспонденција; 2) Рачун са геометријом и земљомерством; 3) Хемија са винском хемијом; 4) Виноградарство; 5) Подрумарство; 6) Задругарство са задружним законодавством; 7) Задружно рачуноводство - књиговодство; 8) Воћарство са прерадом воћа и 9) Наука о трговини, трговина вином и винско законодавство.

Остале пољопривредне гране упознају ученици само практично.

Школа је у току организовања, чија брзина зависи од новчаних средстава која су јако скромна. Имање се састоји из два дела, једног удаљеног 6 км. од Вршца, где су заступљене ратарске културе, и другог, уз школу, на коме је поред осталог подигнут и подиже се сортиментски виноград и воћњак и други виноградарско-воћарски објекти. Зграде су делом преправљене од бивше свиларе, а делом су новоподигнуте и сада школа располаже са: 1) школском зградом где је смештена управа, интернат учионице и магацини; 2) подрумом и врионицом са потребним инвентаром; 3) сточном стајом; 4) свињцем; 5) живинарником; 6) млекарском; 7) силосом; 8) ђубриштем и испустом; 9) стакларом; 10) алатницом

и радионицом и 11) са три зграде за становање особља. Све је то скромно према данашњим материјалним средствима.

Пошто је Вршац са Белом Црквом важно место за винарску трговину, Банска управа основала је и Енолошку станицу — завод за хемиску анализу вина и других производа грозђа и воћа, подрумарско-виноградарских средстава, за гајење винског квасца и испитивање болести и штеточина винове лозе. Станица је уједно и контролна лабораторија по закону о вину. Пошто јој је циљ унапређење виноградарства и винарства, то је и она смештена у школским просторијама, чиме је школа у своје уређењу умногом допуњена

Да би се код ученика развио што већи смисао за задругарство, Банска управа одобрила је да се у школски подрум смести Вршачка виноградарска задруга и цео рад у њој обављаће под надзором наставника ученици школе, те ће на тај начин водити и у пракси рад једне задруге преко целе године, што такође иде у прилог саме школе.

Вук. Тоскић,

в. д. директора Задружно-винар.
школе у Вршцу.

Рајцарство.

Наводњавање.

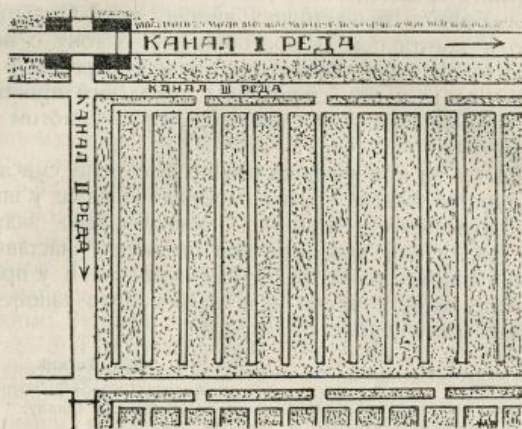
(свршетак)

В. Наводњавање браздама.

Наводњавање браздама, као што сам назив каже, састоји се у томе, што се вода из канала трећег реда пушта да наводњава површину по за то нарочито удешеним привременим браздама. Из бразда вода улази у земљиште и долази до биљних жила. Бразде се праве обично плугом, у правцу пада терена између сваког или свака два реда усева (сл. 24). Да би вода могла

отицати кроз бразде, браздама треба дати пад најмање 30—50 см. на 100 мет.

Овај начин наводњавања бољи је од претходна два, јер дозвољава боље регулисање количине воде, које се додају усевиима. Поред тога наводњавање браздама веома је погодно за сушне крајеве — дакле крајеве у којима је због несташнице воде потребно вр-

Сл. 24.

шити економију у води. Наводњавање браздама може се применити на свима усевиима, али је најбоље за оковине.

Г. Наводњавање инфилтрацијом.

Наводњавање инфилтрацијом слично је наводњавању браздама. Сва је разлика у томе што се при наводњавању инфилтрацијом граде нешто дубље бразде — канали — у које се из канала трећег реда пушта вода (сл. 25). Вода у каналима лежи испод површине земље, а наводњавање се врши тако, што вода из канала, помоћу капиларних цеви — пора — улази у земљу и доспева до биљних жила.

Добре стране наводњавања инфилтрацијом су:

а) што се економија у води постиже готово у највећој мери — а ово је нарочито од важности за оскудне крајеве у води;

б) што се површина земљишта не кваси — те о-бразовање покорице није могуће, и

в) што је због неквашења површина појава ко-ровских биљака сведена на најмању меру.

Рђаве стране су:

а) што се за време великих суша не могу у пот-пуности подмирити потребе биљака у води и

Сл. 25.

б) што су трошкови за копање дубоких канала — бразда — доста велики.

Наводњавање инфилтрацијом може се применити за све врсте усева, али најпогодније за оковавине као и наводњавање браздама.

Сл. 26.

Д. Наводњавање вештачком кишом.

Наводњавање вештачком кишом претставља данас најсавршенији али у исто време и најскупљи начин наводњавања. Овај начин наводњавања састоји се у томе, што се вода културним биљкама даје у облику кише — дакле онако како природа снабдева биљке водом (сл. 26). Наводњавање вештачком кишом нарочито је

распрострањено у Немачкој, али и у другим напредним земљама.

Наводњавање вештачком кишом захтева доста сложјену инсталацију. Инсталација за наводњавање вештачком кишом састоји се: из мотора или парне машине за погон центрифугалне пумпе, затим центрифугалне пумпе за пумпање воде из извора; гвоздених цеви за довођење воде од извора до места наводњавања и апарата за растурање воде у облику кишних капи. Да би млазеви воде из апарата за растурање воде у виду кише били за све време наводњавања исте јачине, потребно је да вода у цевима буде под јаким, али сталним притиском. Одржавање овога притиска постиже се тако, што цеви уколико су даље од извора имају мањи пречник.

Преимућства наводњавања вештачком кишом над осталим начинима наводњавања састоје се у овоме:

а) што се вода даје биљкама у облику кише — дакле у најсавршенијем облику;

б) што инсталација за наводњавање вештачком кишом није везана за једну површину, већ се према потреби може премештати са површине на површину;

в) што се економија у води може извести до крајњих граница, јер се вода не губи од извора до места наводњавања, пошто тече кроз гвоздене цеви;

г) што се једновремено са наводњавањем може вршити и ђубрење усева и сузбијање биљних болести и штеточина, ако се у води растворе вештачка ђубрива или препарати за сузбијање биљних болести и штеточина;

д) што се вода приликом избацивања из апарата за вештачку кишу обогаћава свежим ваздухом — кисеоником — који доспева заједно са водом у земљиште и тиме доприноси бољем и јачем развићу биљних корена;

ђ) што се количине воде које се додају биљкама могу регулисати тако, да оне добију онолико воде колико им је потребно и

е) што се храниве материје из земљишта не испирају, или се испирају у оној мери као и када киша пада.

Као недостаци наводњавања вештачком кишом сматрају се:

а) што се наводњавање када је ветровито време не може вршити и

б) што инсталација скупо стаје.

Но скупоћа инсталације не може се узети као недостатак, пошто је прорачуном утврђено у Немачкој и другим државама, да се вишковима приноса ова исплати за три године.

6. *Каква треба да буде вода за наводњавање и када треба вршити наводњавање.*

Вода треба да испуни извесне услове па да буде подесна за наводњавање. Најважнији услови које треба вода да испуни су:

а) да буде умерено топла, т. ј. да има приближно исту топлоту као и околни ваздух;

б) да је чиста, т. ј. да не потиче из загађених извора — јер употребом загађене воде могу разносити клице од различитих, каткад опасних болести и

в) да не потиче из фабрика тешке индустрије (гвожђа, бакра) или фабрика боја, кожа и т. д.

Као најбоља вода за наводњавање сматра се речна вода.

Што се тиче времена — односно доба дана — када треба вршити наводњавање — оно се изводи углавном изјутра и по подне. У подне када је јака припека не треба вршити наводњавање, јер у ово доба дана наводњавање штетно утиче на усеве. Када је облачно време наводњавање се може изводити преко целог дана. Изјутра наводњавање треба почињати од 7, а завршити око 10 часова, а поподне од 3 па до 7 часова увече. Кад су топле ноћи наводњавање се може изводити ноћу.

7. *Како се врши наводњавање појединих врста усева.*

Наводњавање појединих врста усева врши се на различите начине, у различито доба вегетације и са различитим количинама воде. Стога ћемо овде изнети, како се наводњавају неколико најважнијих врста усева.

а) Стрнине (пшеница, јечам, овас и раж) наводњавају се обично наплавом или браздама, и то обично једанпут, ређе два пута. Најподесније време за наводњавање стрнина сматра се када се заврши бокорење. За стрнине се обично употребљава $1000\text{—}1500\text{м}^3$ воде по хектару.

У нашој држави наводњавање стрнина обично није потребно изводити, изузев за позне пролетње стрнине.

б) Кукуруз, просо, сорго, наводњавају се обично браздама, 2—3 пута за време лета и то са $1000\text{—}2000\text{ м}^3$ воде по хектару сваког пута.

в) Пићне биљке (легуминозе и граминее) наводњавају се наплавом или браздама, и то после сваког откоса са $1000\text{—}2000\text{ м}^3$ воде по хектару.

г) Баштенски усеви: кромпир, купус, краставци и др. наводњавају се сваких 15 дана са по 1000 м^3 воде. Остали баштенски усеви наводњавају се 4—8 пута са $300\text{—}600\text{ м}^3$ воде по хектару. Наводњавање баштенских усева врши се обично браздама.

д) Пиринач лежи у води готово целе вегетационе периоде, те је за наводњавање пиринча потребно око 30.000 м^3 воде по хектару.

Из предњих података видимо да највеће количине воде захтевају пиринач, затим баштенски усеви, па онда траве, а најмање стрнине.

Напред изнесене количине воде не треба сматрати као неопходне за наводњавање у сваком случају. Количине воде могу се мењати, што зависи од прилика сваког појединог места и краја.

На завршетку овога чланка сматрам за потребно да нагласим нашим пољопривредницима, да наводња-

вање својих усева увек изводе, где год је то могуће, јер ће на тај начин постићи не само да сачувају своје усеве од сигурне пропасти, већ ће у знатној мири повећати и приносе.

Ing. Власт. Ђ. Ђорђевић,
проф.

Сточни (коњски) боб.

Vicia faba var. minor

Између многобројних пићних биљака које се са успехом могу гајити у нашој држави заслужује пажњу и сточни боб. Сточни боб употребљава се за сточну храну у зеленом стању — као зелена пића — или као зрнаста храна. Било да се боб употребљава за сточну храну у зеленом стању или у облику зрна, важно је то, да је он и у једном и у другом случају богат у хранивим материјама и да претставља необично добру и снажну храну. Садржај хранивих материја у бобу следећи је:

	Сув. мат.	Азот. мат.	Масли.	Без азот. мат.	Целулозе.	Пепела.
	у %	у %	у %	у %	у %	у %
Зел. пића	15.0	3.2	0.8	5.7	3.3	2.0
Зрна	85.9	35.1	1.6	46.7	9.4	3.5
Слама	82.5	9.9	1.5	31.8	33.5	5.8

Из предњих података види се да је боб нарочито богат у беланчевинама (азотним материјама), те је стога подесан за хранење младе стоке која расте и крава музара. Боб се употребљава као зрнаста храна и за исхрану коња уместо овса, тако да се један део дневног obroка овса замени бобом. Коњима се даје дневно 1.5—2.5 кгр. боба; више не треба давати пошто боб може изазвати поремећаје у варењу. И слама боба је богата у хранивим материјама, само је стока радо не једе, пошто је груба. Да би се слама што боље искористила за исхрану стоке, треба је или ситно исецкати или запарити.

Боб је једногодишња биљка. Припада фамилији легуминоза. Одликује се вретенастим кореном и усправним четвртастим стаблом. Лист му је пераст, а цветови бели или црни. Цветови избијају из пазуха листа и то обично по неколико (2—6) у гомили. Стабло у боба се неразграђава, али каткад при дну избијају један до два бочна изданка. Плод боба је махуна са три до четири зрна. Млада махуна је зелена, а кад сазри добија црну боју. Зрна коњског боба су мање више округласта, крупнија или ситнија, мрке, црне или жућкасте боје.

Боб за своје успевање захтева умерено влажно поднебље. Због кратке вегетационе (120—130 дана) периоде и мале осетљивости према хладноћи иде доста на север. На југу Европе, као у Јужној Француској и Италији гаји се као озими усев. Могуће да би и код нас у Јужној Србији успевао као озима биљка, те у том погледу треба вршити покушаје. Уопште речено, наша држава је по своме поднебљу погодна за гајење боба.

Боб успева готово на свима земљиштима, изузев на лаким и сувим. Нарочито му годе тешке и влажне земље. Чињеница да боб успева на тешким земљама, има велики значај за оне крајеве и земљишта где грашак не може успевати, јер не подноси тешке земље. У овим крајевима грашак се може заменити бобом. Има података да боб врло добро успева и на киселим, па чак и тресетним земљама. Из овога видимо, да је избор земљишта за боб веома широк и да се боб према томе може гајити са мањим или већим успехом готово на свима земљама.

У плодореду боб може доћи после свих усева: стрнина, околавина, биљака за предиво ит.д. Исто тако боб је добар предусев за све друге усеве, само ако они могу успевати на земљама, на којима успева боб. Нарочито је боб добар предусев за озиму пшеницу. При састављању плодоред за боб треба водити рачуна да се плодоред подеси тако, да се боб не враћа

на исто земљиште бар за четири године. Уколико је овај размак времена већи, утолико ће боб боље успевати. Овде ћемо изнети неколико плодореда за боб подесних за наша сеоска газдинства.

I Осмогодишњи	II Шестогодишњи	III а) Четворогод.	IV б) четворогод.
1 кукуруз	1 кукуруз	1 кукуруз	1 кукуруз
2 јечам + прв. дет.	2 јечам	2 јечам или овас	2 јечам или овас
3 прв. дет.	3 боб	3 боб	3 $\frac{1}{2}$ боб $\frac{1}{2}$ грахор.
4 оз. пшеница	4 оз. пшеница	4 оз. пшеница	4 оз. пшеница
5 кукуруз	5 сточ. репа		
6 оз. јечам	6 овас		
7 боб за зел. пићу			
8 овас			

Обрађивању земљишта за боб треба поклонити нарочиту пажњу. Боб има као што смо напред напоменули вретенаст корен, који доста дубоко продире у земљу, те се стога земљиште мора обрађивати дубље. Обрађивање земљишта треба вршити у јесен. Орање у пролеће није за препоруку, јер се превртањем бразда губи влага, коју боб у обилатим количинама захтева. Ђубрење земљишта за боб врши се обично вештачким ђубривима: калијумовим и фосфорним, и то с јесени или с пролећа, према томе када се калијева и фосфорна ђубрива употребљавају за ђубрење.

Ако се за ђубрење употребљавају сирове калијеве соли и теже растворљива фосфорна ђубрива, као нпр. Томасово фосфорно брашно, онда се ђубрење врши с јесени. Иначе, ако се употребљавају концентриране калијеве соли (30 или 40% со) и суперфосфат, онда ђубрење треба вршити у пролеће, пред сетву. За ђубрење боба претставља врло добро ђубре и пепео од дрва. Пепео се растура с јесени у количинама од 400—600 кгр. по хектару. Овом приликом морамо напоменути да боб врло добро подноси непосредно ђубрење стајским ђубретом, што није случај са осталим легуминозама, које због сувишка азота обично полежу, позно стасавају и пате од биљних болести. Стога, ако се нема вештачких ђубрива — онда се за ђубрење боба може употребити стајско ђубре.

Сетва боба врши се у пролеће, обично марта месеца. Пред сетву њиву треба припремити, што се по-

стиже дрљањем. Сетва боба може се изводити омашке и на редове. Сетва на редове боља је од сетве омашке. Овде ћемо разликовати сетву боба за зелену храну и сетву боба за производњу зрна. За зелену храну боб се сеје гушће, а за производњу зрна ређе. Када се боб гаји за зелену храну не треба га сејати у чистом стању, већ у смеси са којом другом пићном биљком, нпр. грахорицом. На овај начин добија се боља пића, а у исто време боб служи грахорици као ослонац, да не би полегла. Поред тога боб за зелену храну не треба сејати одједном на целој површини намењеној за боб, већ у размацама од 10 дана, тако да пића не стигне сва одједном, већ у размацама да би се што боље искористила. Боб за производњу семена сеје се чист и то на редове на растојању 16—30 см. По извршеној сетви њиву треба подрљати. Количина семена потребна за сетву једног хектара при гајењу боба за зелену храну износи 180—200 кгр., а за семе 120 кгр. Када се боб сеје у смеси са грахорицом, онда треба употребити 60 кгр. семена од грахорице и 120 кгр. семена од боба,

Нега боба за време развија, долази углавном у обзир само када се боб гаји ради семена, иначе ако се гаји за зелену пићу може се извести једно дрљање у случају када се, док је усев још мали, ухвати по површини покорица. Друге мере се не примењују. Неговање боба за производњу зрна састоји се у прашењу и разређивању усева, ако је густо посејан. Прво прашење изводи се пошто усев порасте до 10 см. Са првим прашењем изводи се и разређивање, тако да остане по једна биљка у реду на отстојању од 15 см. После тога изводи се још једно или два прашења.

Берба (жетва) боба за сточну храну изводи се пред цветање или за време цветања, а за зрно, кад боб — односно зрна сазру. Зрео боб познаје се по томе, што махуне у доба зрелости добијају црну боју. Боб ставља за бербу обично августа месеца. Берба за зелену храну врши се помоћу коса или косачицама, а за зрно љупањем стабла заједно са махунама. Почупан боб

треба најпре осушити а затим овршити. Вршидба боба може се извести на вршалицама или млаћењем. Боље је ако се боб млати, јер вршалице велики део зрна поломе.

Приноси боба различити су, и зависе од услова успевања, неге, сорте и т.д. Боб може дати по хектару зелене пиће од 15—20000 кгр. Приноси зрна крећу се од 1000—3000 кгр., а сламе од 1600 до 6000 кгр. по хектару.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић,
проф.

Сточарство.

Источно-фризијска овца*

Распрострањена је у Источној Фризији у Немачкој, која је иначе по клими и богатим пашњацима, тако званим маршама, чувена са свога сточарства. Овца је бела, са белом главом, која је и у овнова и у оваца без рогова. Глава је у овнова, са стране посматрана, јаче испупчена но у оваца и са нешто обореним ушима. Ноге су јој такође беле. Реп јој је кратак. И овнови и овце крупни су, рано стасавају, јер се у старости од 9 месеци могу употребити за приклад, када имају тежину од 60-70 кгр. Одрасли овнови могу да мере 100-115 кгр. Источно фризијска овца има врло добро развијено тело и да 4-5 литара млека дневно, под претпоставком да је овца добро развијена и да се добро храни. За време музности која траје 5-6 месеци може да да око 350-450 лит. млека ако се јагње рано одлучи. Сем тога, њена је вуна доста добре каквоће (чешљаста вуна) сјајна, подесна за плетива, а количина се креће од 3-5 па чак и 6 кгр. неопране вуне од бртва. Овце су врло плодне и скоро по правилу близне, често тројане, а није реткост да ојагње по четири јагњета. Према њеним особинама, она је од великог значаја по економију малих газдинстава, и код сиромашнијег света замењује козу у погледу млека, а сем тога даје крупну јагњад, доста меса и добру вуну. За своје добро успевање тражи равничка места, влажнију климу, одличну пашу и прихрањивање.

* Одговор на питање игумана Доситеја М. Стефановића, Прињор.

вање јачом храном (мекињама, прекрупом кукуруза, јечма или овса). Тражи сем тога и удобније склониште него наше домаће овце. Висока места, слабу пашу и топлу климу слабо подноси. Прилагођавање друкчијој клими и земљишту, но што је у њеном завичају, тешко иде.

Пре рата а и одмах после рата увожена је у Србију, где је у Посавини и Подунављу услед рђавих прилика одгајивања и несистематског рада показала слабе резултате. Али се покојни Минх, индустријалац, хвалио њеним мелезима са кривовирском овцом и у погледу живе мере, раностаса и млечности. Пошто у нас нема повољних услова за њено одгајивање у чистој крви у ширим размерама, она би неоспорно показала ванредно добре резултате уношењем мало своје крви у наше домаће овце, првенствено у равничким крајевима са плодним земљиштем.

Полукрвна грла, мелези источно фризијске овце и домаће, могли би се набавити од г. Владе Илића, индустријалца, Раденичка ул. бр. 9. Београд. Колика је цена не може се рећи, јер зависи од грла, али би било добро набавити јагне.

Т. Митровић.

Домаћинство.

Справљање јела од рибе.

Рибе се једу преко целе године осим, како народ каже, у месецима, у којима нема слова р.

Искусна домаћица купује само свежу рибу, односно живу, јер угинута риба штетно утиче на здравље.

Риба се може умртвити на три начина. Пре свега најбољи је начин ударање рибе тупом страном ножа по глави— између главе и ртењаче; затим—риби се може отсећи глава; најзад—трећи суров начин умртвљења рибе састоји се у стругању крљушти са живе рибе и у сечењу рибе преко трбуха и вађењу утробе.

Сом нема краљушти и зато се он чисти скидањем слузи помоћу тупе стране ножа. Кечиги и јегуљи најбоље је кожу скинути док је свежа, а кад то није могућно, онда се скида кожа кад се скува.

Кад се риба очисти и распори, домаћица треба да пази да при вађењу утробе не пресече или не пригњечи жуч. За овим се риба опере у више вода. А од ове се могу за овим припремити разна мрсна и посна јела.

Може се справити чорба, риба на пиринчу, пржена риба, маринат, паприкаш, затим шаран на роштиљу.

Рибља чорба се кува овако. Узме се шерпа или лонац величине према броју особа; обично се узме на шест особа, дода се кашика масти, па кад се добро угреје, метну се три главице лука да се прже. Кад се лукац упола упржи, дода се кашика брашна, и кад оно порумени, онда се доспе мало црвене паприке, и један и по литар воде, све се то посоли, па се зачини крупним бибером, лорбером, коренима разноврсне зелени (по 2 корена) и метне се у ово риба исечена на делове.

Све се ово кува један и по сат. Најзад у чинији, из које се сипа чорба, домаћица припреми ово: две кашике киселе павлаке добро умути, па онда полако сипа чорбу, коју је пре четврт часа измакла са ватре, а може чорбу закиселити и у лонцу сирћетом или лимуном.

То домаћица ради по свом укусу и нахођењу.

На исти начин се припрема и посна рибља чорба с том разликом, што се место масти употреби зејтин.

Шаран у пиринчу. Кад се хоће да справи шаран у пиринчу, онда се узме суд, ђувеч, ставе се у њ две кашике масти, па кад се угреје, метне се 5—6 главица надуж исечена црна лука. И кад лук порумени, дода се овамо пиринча према томе за колико особа се све ово спрема; на шест особа дода се пола килограма опраног пиринча, па се посоли, дода се мало ситна бибера и 2 кашике павлаке. — Све ово промеша се, одозго се стави цела очишћена риба—шаран. За овим се налије воде толико, да се њоме све у ђувечу покрије, и пече се.

Овако се спрема и постан ђувеч од шарана, само се место масти и павлаке употреби зејтин.

Паприкаш од шарана За шест особа довољно је 1¹/₂—2 килограма рибе. Риба се очисти и исече на већу парчад. Затим се исече на ситно 6 главица црна лука и то се пржи са кашиком масти. Кад лук пожути, дода се мало црвене паприке и соли; затим риба послаже на лук, те се и она пржи, а при томе се долива по мало млаке воде.

Овај паприкаш не меша се кашиком, већ се шерпа протресе. Кад је риба печена, онда се парче по парче рибе вади на чинију и прелива се соком из шерпе.

Обично се овакав паприкаш служи са каквом салатом. Уз њега се не додаје никакав украс.

Шаран на роштиљу. Као што смо раније навели, шаран се очисти, за шест особа треба 1¹/₂—2 килограма рибе. За овим се метне на роштиљ испод којег је жар, пече и пре-

мазује се машћу или зејтином, испече се једна и друга страна, а кад се испече, риба се ставља на чинију, а око ње се исече шест до осам главица црна лука.

Пржён шаран. Очишћен шаран, или која друга врста рибе, напр. сом, исече се на парчад и посоли се, затим се свако парче рибе замочи у размућена јаја, па онда у брашно и пржи се било на масти било на зејтину.

Уз ову рибу може доћи пиринач, обарен и пропржен на масти или зејтину.

Маринирана риба. Да се направи маринирана риба, треба очишћену рибу исећи на већу парчад и посолити је. У таквом стању је треба држати један сат, па је онда испржити као што је раније показано. Испржена парчад рибе слажу се у чинију тако, да буде један ред рибе, а један ред исечене на листове главице црна лука, који се мало посоли.

Кад се слагање изврши, онда се све то налије разблаженим сирћетом и зејтином.

Овако спремљена риба може стајати 8—10 дана.

На један и по до два килограма рибе исече се 10—12 главица црна лука. Зејтина и сирћета употреби се толико, да риба огрезне у течности.

За маринирање је одлична штука, сом и крупнији шаран

Наталија Д. Ђуровић.

Рад Српског пољопр. друштва.

Пажња пољопривредним подружницама.

На основу одлуке Управног одбора Друштва од 8-II-33. а у вези одлуке од 11-II-1931 године, награда главним функционерима за рад у пољопривредним подружницама, које буду испуниле услове на основу одлуке од 1931 године, припада за 1933 годину по 2 динара од сваког члана уписаног за исту годину, а не по 3 динара као што је било одлучено 1932 године, када је члански улог подружњинских чланова износио 40 динара годишње.

Моле се подружине да се у будуће по овоме управљају.

Од Управе Српског пољопривредног друштва, 20-I-1934 год. у Београду.

Дописи.

Писма из Швајцарске.

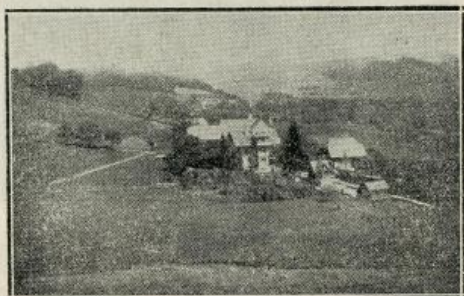
Први дан у Швајцарској.

У Швајцарску пођох кад код нас пролеће бејаше у пуноме развоју своје, када тихи пролетњи поветарац разносаше мирис са расцветалих грана воћа и јоргована.

Брзим возом преко Аустрије — кроз снежна тиролска брда, пун задовољства што ћу видети и ту земљу о чијем се напретку свуда прича — стигох у Швајцарску — Цирих.

Из Цириха послах брзојав поседнику газдинства, на коме сам запослен као пољопривредни практикант, којим сам га известио кад ћу стићи на последњу железничку станицу.

Воз електричног построја је јурио кроз плодна поља застрта пролетњим зеленилом, која су већим делом под културом пићних биљака, а где где украшена вештачки по-

Сл. 27. Један мањи посед.

дигнутом четинарском шумом. За неколико сати већ бејаш на последњој железничкој станици. При излазу из вагона спазих једног господина, који по оној маси народа на перону живо мотраше. Помислих да он мене баш тражи и упутих се к њему. Чим му се приближих, пошто ме мало погледа, упита ме: „Куда путујете“? Пошто му рекох куда путујем и одакле сам, већ је било довољно па да се упознамо, а он тада весео што смо се тако лако нашли, смешећи се рече: „Па добро баш Вас и тражим“. — Мислио сам, каже он, како ће

мо се у тој маси света упознати. Претстави ме својој госпођи, која мало подаље стајаше. Седосмо на фијакер са којим су ме на станици дочекали и за 7—8 минута смо већ били на њиховом поседу. И тако се ето, убрзо нађох у другој земљи, у другом народу, где се друкчије говори и мисли.

Па ни онога топлога пролетњег сунца ни мирисавога цвећа не бејаше, јер вегетација код њих нешто касније креће. Цветни пулоpci тек у развоју бејаху и додуше, за неколико дана се појави право пролеће, са мирисавим цвећем, исто онако као и код нас.

Оне лепе приче које сам раније о Швајцарској чуо, утицале су на мене да сам са пуном пажњом посматрао све.

Сваки рад и разговор увек сам ревносно пратио, да би само ушао у траг како то они постају просвећени и срећни.

Сл. 28. Кућа са баштицом.

Још у возу сам погледом тражио сељака, јер ме је он највише занимао. Нисам га могао том приликом уочити, јер се земљорадник по својој спољашности не разликује од осталих професија.

Једино ако се мало изближе загледа, може се по жуљевитим и развијеним рукама видети да је сељак.

Још на путу од железничке станице до посуда ступио сам у разговор са газдом и газдарицом. И у томе се пред нама појави једно мало, од осталих издвојено газдинство, које човека потсети на неки лепо уређени замак. Рекоше ми да је то њихово газдинство.

Иако је био почео да се хвата сумрак, ипак су ме истога вечера упознали са целом имовином и важнијим

објектима на њој. Сељачко газдинство, не велико, али уређено, да се на њему заиста има шта видети и научити. Нарочито ми пада у очи уређај у вођењу економије, где се иде по једном реду.

Обишли смо стаје у којима је смештено 60 комада говеди, сименталске расе, где се налазе 36 првокласних музних крава, два пара полутешких радних коња, изванредан број свиња немачке оплемене и јоршкискерске расе, већи број кокошака јаребичасте талијанке и нешто питомих зечева. Над стајом је шупа за сено и сламу, у коју се по косо озиданом путу улази само у средину, са пуним колима. Са кола се сено електричном дизалицом скида и разноси по свима крајевима шупе, тако да се са мало људске радне снаге велики и хитни послови врло брзо свршавају.

Сл. 29. Ужива при сређивању сена.

Електрична инсталација је спроведена у свима зградама. Дођосмо у радионицу, у којој се врше неке мање поправке на пољопр. машинама. То обављају сами пољопривредници. Ту је и електромотор, који врши погон: пумпи за осоку, тестере за дрва, оштрила разних, дизалица за стоварање и разношење сена по шупи.

У Швајцарској, кажу они, има већи број река, чија је снага искоришћена за производњу електричне струје, те зато сад свака кућа може имати електрично осветљење. Електрична струја се искоришћује на појединим газдинствима и за загревање воде у резервоарима купатила, за кување и запаривање хране свињама и др. стоци у електричним казанима.

Електрична струја се употребљава у државном и приватном саобраћају за погон железница.

Водовод, такође није нешто ново видети на швајцарским сељачким поседима. Из брдских резервоара доведена је вода помоћу цеви у села и читавом мрежом цеви спроведена свуда по зградама (кујнама, купатилима, стајама ит.д.) где је била потребна. Ти водни резервоари, на брдима, су својина друштва или богатијих појединаца, и они имају своје претплатнике за воду, коју, по наплаћеној месечној претплати пуштају у њихове водне инсталације. Претплата за стицање права на воду, у тим резервоарима, је врло мала.

Зграде су распоређене по извесном реду. Стаја је највећа зграда, заузима место на средини економског дворишта, а околне су распоређене све остале. Зграда није много. У томе много економишу. Под једним кровом праве више одељења за разне потребе.

Сл. 30. Швајцарска породица при доручку.

Као нпр., над стајом је шупа за сено и сламу, на једном већем делу, а на другом мањем делу је магацин за жито.

Пошто смо прегледали и стан за послугу, отишли смо у њихов стан. Споља та кућица не даваше онај утисак који се унутра мора добити. Од дрвета израђена, додуше укусно, по њиховом швајцарском стилу.

Пред кућом је мала баштица цвећа ограђена гвозденом оградом. Један ред вештачки изведених шпалира крушака, оном страном, која је окренута према кући, још лепши изглед баштици и кући даје. Три мале собе су на спрату. Доле су: три собе, кујна и у наставку је трпезарија. Две собе служе за пријем гостију и домаћу razonуду. У њима су смештени: клавир, телефон и радио. Ту се чешће искупља све

особље, свирају, певају, а кад се друштво од омладине, састави, тада и играју.

Пошто смо, све то разгледали, наставили смо разговор о моме путовању. Рекох им, да сам два и по дана провео на путу, при чему ме љубазна газдарица следећим сажаљивим речима сусрете: „Па Ви сте од путовања јако уморни, — Сутра не морате рано устајати, можете комотно и до 6 сати спавати“.

Ово неколико речи, које чух од ове симпатичне госпође, бејаху довољне, да ме наведу на прва сазнања, одакле долази напредак швајцарских земљорадника. Дакле, вредноћа и истрајност у паметноме раду су главни чиниоци њиховога благостања.

Пошто смо се разишли у собе на спавање, у мислима сам се питао: када ће бити редовно устајање, кад ми ова госпођа са овако лепим расположењем рече, да се од велике заморености пута могу одмарати и до 6 сати, мислећи да је са тиме код мене створила уверење њене велике осећајности доброте.

И следећег дана сам дознао када већ код њих рад почиње. У 5 сати се у пољу већ ради. У стаји, око муже, хранења и чишћења стоке, рад почиње већ у 4 сата. Млеко мора у 6 сати бити на железничкој станици, да се возом пошаље у задружну млекару, која је за једну станицу удаљена.

Вероватно да би време свога спавања и прекорачио, јер сам врло тврдо спавао, да ме у 6 сати не пробуди звоио којим је домаћица особље са посла на доручак позивала.

Стеван Јешњ.

Из Врњачке бање.

Занимајући се већ неколико година пољопривредом постигао сам извесне практичне резултате у области воћарства, повртарства, сточарства и пчеларства, који могу бити од велике користи нашем земљораднику, који је захваљујући својој непросвећености, много заостао од осталог културног света.

1. У области пчеларства.

Наш ће пољопривредник још дуго времена остати при својој трнци, вршкари. Он нема више ђерзонку, и не зове је тако него „гарнизонком“.

Као што је познато, он долази до меда и воска убијањем пчела. Па и то ради наопако. А махом извађено саће, кад убије пчелу, ово метне на ватру у какав суд и топи заједно и мед и восак и на тај начин упропашћава себи производе. Мед је као храна и лек несумњиво изврсно средство, али кад је помешан са воском, он постаје убитачан за стомак и црева.

Ја, међутим, радим овако:

На једној чистој, рендисаној, поширој дасци исечем ножем саће на ситне комадиће. Затим даску по ширини као струму раван метнем у некакав суд, најбоље карлицу. Кад се мед сам оцеди, онда саће, у коме је разуме се, остала још извесна количина меда, добро исперем и истрошим у хладној води, у неком већем суду. У тој води се сперу и руке и сво посуђе које је радом упрљано. Затим восак, који треба да шкрипи под прстима — што је знак да је остао сасвим без меда, кад се осуши, топим на ватри. Медљикаву воду сипам у једну теглу, у коју метнем комадић хлеба и ставим на сунце, па за неколико дана добијем одлично сирће, које је несравњено боље и укусније од сваког другог сирћета.

Дакле, радећи овако, добио сам: чист мед, чист восак и чисто првокласно сирће.

2. У области пољопривреде.

С обзиром на то, што грашак, кромпир, купус, кељ, салата, спапањ, црни и бели лук, подносе и највећу хладноћу, пробао сам да их сејем, односно садим, с јесени и већ неколико година, постижем добре резултате.

Све ми стигне упроче на 3—4 недеље пре, него ли пролетња сетва ових усева.

Корисно је од тога, не само што ови рани пролетњи производи имају, разуме се, већу продајну цену, него још и што земљорадник, као што се види један добар део многоструких својих пролетњих брига збрине с јесени, кад, по свршеној берби, има довољно слободног времена.

Посматрао сам интересантан случај са грашком прошле зиме. Посејао сам га био почетком новембра месеца. Он је био само набубрио и пустио тек по неку жилицу. Међутим, упроче, кад се снег отопио, на моје велико изненађење, никоа је за сантиметар и по. Што значи: да је под снегом, преко зиме, радио.

А тај је случај несумњиво и са свима овим осталим јесењим усевима.

Д. Окановић

Књижевности.

Ново винарство за школе и народ,

IV прерађено и допуњено издање од пољопривредног инжењера и професора, господина Божићара Ђ. Ранковића, шефа отсека за виноградарство и воћарство и шефа контролне службе по Закону о вину Министарства пољопривреде. Ово ново прерађено и допуњено дело о Винарству, на 305 штампаних страна, подешено како за потребу ученика и студената свих наших пољопривредних школа, тако исто и за потребу виноградача и винара практичара, који од свога грождја желе да произведу добро вино, па да исто однегују и очувају како ваља, те да га на најрентабилнији начин уновче, — садржи најпотпунија обавештења и упуте о следећем:

Зградама и судовима за смештај шире и вина, где су у засебним поглављима обрађене: опште напомене о подруму; опис главних одељења у подруму и њихова међусобна веза; опис важнијих страних и домаћих подрума; вински судови и справе; одржавање чистоће врионице, подрума, винских суда и справа.

Састав грождја и шире и поправка шире, у коме су одељку такође у посебним главама разрађени: делови грозда и њихов састав; сазревање грождја, састав и анализа шире од зрелог грождја; како се шира поправља.

Алкохолно врење шире и чиниоци који утичу на његов ток, који одељак обухвата у два посебним главама: како од шире постаје вино и употребу сумпор-диоксида и селекционисаних гљивица.

Како се у пракси прерађује грождје у вино, чији нам одељак пружа детаљне упуте: о справљању црног вина; берби и муљању грождја за ово вино; врењу кљука, цеђењу комине и отакању црног вина. Затим о справљању белог вина уопште, справљању белог вина од белог грождја, као и белог вина и од црног грождја; справљању ружичастих вина; накнадном предовирању младих вина.

Одељак о нези и чувању вина обухвата претакање, долевање, вештачко бистрење, филтрисање, пастерисање, смржавање вина, вештачко старење и разливање у боце.

Одељак о испитивању и поправци вина садржи: дегустацију и хемијску анализу вина, састав и особине југословенских вина; поправку вина.

У седмом делу о болесима и манама вина изнесене су: болести проузроковане гљивицама које живе на ваздуху; болести проузроковане гљивицама које живе без ваздуха; бо-

лести проузроковане растворљивим ферментима; болести проузроковане хемијским реакцијама. Затим, мане вина.

Девети део о нарочитим начинима прераде грозђа разрађује упуте: о безалкохолним производима од шире — конзервисању и згушњавању шире; специјални производи од шире или специјална вина — десертна вина; ароматична — аперитивна вина; медицинска вина; пенушава вина (производња шампањца, додавање угљен-диоксида вину).

И најзад последњи део о употреби комине и сјеље и њечењу ракије од вина обухвата: справљање комињака; производњу рикије и ликера; справљање сирћета; употребу комине за исхрану стоке, за ђубрење и за добијање стреша и других састојака.

Сама чињеница, да је ова књига о винарству публикована у четвртом издању, сада прерађеном и допуњеном, најбољи је доказ о њеној потреби и користи. То је, уосталом и разумљиво, јер наши виноградари углавном у стању су да производе добро грозђе, али још никако нису у могућности да од произведеног грозђа доброг квалитета справљају и однегују вина бољег квалитета. Зато су им поуке, обавештења и упуте о томе неопходно нужни. И *Ново Винарство* пружа им те упуте до најмањих ситница, који су написани врло лаким и за свакога разумљивим стилем.

Књига се може добити од писца, као и од Српског пољопривредног друштва, по цени од динара 50.—

Топло је препоручујемо читаоцима „Тежака“.

Ник. Ж. Петровић.

„Пољопривредни гласник“, Изашао је из штампе 2 број од ове године са овом садржином:

Чланци: Ст. вет. мед. Младен Антоновић: К познавању мангулице. — Инж. Мирко Н. Марковић: Канадски житни пил. — Др. П. Вукасовић: О Сан-Ђозеовој штитастој ваши. — Стеван Тибор, шеф отсека Завода за испитивање пшенице: Завод за испитивање квалитета пшенице и брашна у Будимпешти. — Милорад П. Зечевић: Наше лековито биље. — † Антоњин Штехла. — *Белешке.* Инж. Иво Зоровић — Заштита биљака од мразева. — Односи између човечјих и животињских болести. — Важност доброг нераста у приплођавању свиња. — Брашно од детелине у исхрани живине. — Каква треба да је исхрана и нега приплодног бика. — Будућност шпиритуса. — Чађ као сретство за гнојење. — Да

коље буде дуготрајно. — Некоје рђаве навике код говеда. — К питању пољопривредне наставе међу свештенством. — Утицај гвојења на плодност и крупноћу јагода. — Која температура треба да влада у стајама (шталама)? — Пољопривредни план у Чехословачкој. — Стање мађарског задругарства. — Резултати пропаганде млека у Мађарској. — Аустрија за потрошњу домаћег сира. — Сједињене америчке државе за смањење засејаних површина кукурузом и ограничење гајења свиња. — Биљке које уништавају штеточину колорадо-бубу. — Сејање помоћу авиоплана у Русији. — III Међунар. конференција о пољопривредном газдовању. — X Међунар. млекарски конгрес. — Јапанска пољопривреда. — *Књижевност*: Контрола жавинарства у Енглеској. — Годишњи извештај за 1932 Чехословачко-југословенске привредне коморе у Прагу.

„Пољопривредни Гласник“ излази двапут месечно. Преплата за друштва, општине, школе и читаонице за целу годину 160 динара, за остале 130 динара. — Уредништво: Нови Сад, Сремска ул. бр. 6.

Штампа. Почетком фебруара почео је излазити у Београду нов, информативни дневник, „Штампа“. Лист ће имати 12 страна средњег формата, поједини број стајаће у продаји 50 пара, у претплати 12 динара месечно.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

1. седнице, држане 3. јануара 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: С. Ратковић, М. Николић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, Д. Спремић, Н. Белобрк, В. Матић и Б. Ранковић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 1) Прочитан је и усвојен записник 56 седнице Управног одбора.

II 2) Примљен је знању записник 1 седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 3.

III Прочитан је записник 1 седнице финансиског одбора па је одлучено:

3) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— дин.

4) Да се одобре привремена кредитирања по предлогу бр. 4. а одбије по предлогу бр. 8.

5) Да се по молби бр. 9958 Подружине у Пожежени продужи рок плаћању пошто пошаље нову меницу за 1 фебруар о. г. и у готовом адвокатски и судски трошак, а Подружини у Рибнику до 1 марта о. г. По молби бр. 8960, Подружини у Чачку, да се обвезница такође повуче од тужбе, Подружина да врати робу коју не може да прода, на остатак пошље меницу за 1 април о. г. и у готову адвокатске и судске трошкове.

6) Да се о православној Новој години изда на име напјнице 200— дин. и 20 календара поштанским и железничким службеницима.

7) Да се прими знању пресуда по дуговању Бечевичке подружине с тим, да јој се нов кредит не даје док стари дуг не исплати.

8) Да се по предлогу бр. 8932, усвоји менично кредитирање подружина; да се све подружине које су тужене обавесте зашто је морала да се тражи наплата; даље да се обавесте да нов кредит не могу да добију док стари дуг не исплате и да се од свих подружина тражи извештај о потребној роби у току ове године.

IV Прочитан је записник 1 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

9) Да се прими знању извештај о раду Трифолин станице у прошлој години.

10) Да се прими знању да је семе, које је испоручио г. В. Петровић, добро и да се овласти да и даље купује.

11) Да се расходују 682 кгр. отпатка луцерке показаних приликом чишћења и пломбирања у прошлој сезони с тим, да се у присуству набављачког одбора уништава отпадак после чишћења сваке партије.

12) Да се по тражвњу бр. 15, поднесе одмах понуда за луцерку, а за остало семе кад се прибаве цене.

13) Да се целокупан отпадак луцерке и црвене детелине у прошлој години, у 5486 кгр. прописно уништи.

14) Да се прими знању писмо бр. 61 по коме лиферант жростаје на испоруку семена сточне репе по писму бр. 8795.

V Прочитан је записник 1 седнице програмског одбора, на је одлучено:

15) Да на годишњу скупштину Чачанске подружине иду као делегати г. г. М. Дуњић редован члан, који да одржи предавање и г. Б. Нешић друштвени инспектор.

16) Да се замоли г. Вл. Ђорђевић, редован члан, да у име Друштва присуствује годишњој скупштини Ракарске подружине и одржи предавање.

17) Да се архива и намештај подружине из Пољне, која је ликвидирала, преда Подружини у Кладњу.

18) Да се прими у састав Подружина из Пољне, пошто је уредно рад обновила.

19) Да се Пољопр. књижници и читаоници и Омладинској дружини у Јајицима, поклони орман за библиотеку.

20) Да се усвоји понуда Краљ. банске управе Дунавске бановине, да Друштво прими на себе раздавање семена пићних биљака у пола цене на територији Дунавске бановине у ком циљу тражити: 2500 кгр. луцерке, 2500 кгр. сточне репе, 10.000 кгр. пролетње грахорице и 5000 кгр. маљаве грахорице.

VI 21) По предлогу г. М. Белобрка архитекте да Друштво понуди своје имање Мин. просвете за Државну штампарију, одлучено је, да се предлог усвоји и имање понуди по 2.500— дин. м².

Саопштења и предлози

VII 22) Прочитан је одговор М. Ђ. Николића, инспектора у пензији, којим јавља да се прима за предавача о друштвеном годишњем збору.

23) Прочитана је честитка за Божић и Н. годину, коју је упутио г. М. Рајлић, редован члан из Салаша црнобарског. Одбор прима знању са живео:

24) Г. Д. Спремић, члан управе, реферисхе да је био на изложби Омладинске дружине у Јајинцима, која је била одлично уређена и заступљена са 600 изложбених предмета, Предлаже да јој се поклони једна колекција књига за библиотеку у вредности 200— динара. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

2. седнице, држане 10. јануара 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљкдвић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: В. Матић, М.

Николић, Д. Спремић, Н. Петровић, С. Ратковић, Н. Белобрк,
Др. М. Градојевић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 25) Прочитан је и усвојен записник 1 седнице Управног одбора.

II 26) Примљен је знању записник 2 седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 5. претплата на стране листове.

III Прочитан је записник 2 седнице финансиског одбора па је одлучено:

27) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

28) Да се одобре привремена кредитирања по предлогу број 11.

29) Да се коричење Тежака, Служб. новина и др. уступи К. Симоновићу, по ценама предложеним од стране финансиског одбора.

30) Да се по молби Верско— добротворног старатељства у Новој Дубрави, не може дати помоћ, пошто се нема могућности.

31) Да се по тражењу бр. 8964, призна 10% попушта на књигама.

32) Да се Подружина из Љубовије не може да ослободи плаћања судских трошкова.

33) Да се по реферату књиговође бр. 162, води комисиона роба ради прегледности по два рачуна, са стањем како је утврђено приликом инвентарисања, и да се вредност продате робе стави сопственицима на расположење на терет зараде из прошлих година.

IV Прочитан је записник 2. седнице набављачког одбора, па је одлучено.

34) Да се по понуди бр. 143, набави 100 кгр. азбеста, 10 кгр. желатина у листовима и 2 кгр. рибље бешике с тим, да се продаје: азбест по 70— дин. желатин по 60— дин. и рибља бешика по 550— дин.

35) Да се по акту бр. 28, исплате поручене тегле за конзервисање, кад стигну у магацин.

36) Да се настави рад око откупа семена луцерке, ради чега дати на привремену признаницу потребне суме инспектору и магационеру. Семе да не кошта више од 12.50 дин. франко магацин.

37) Да се питање о давању награде службеницима који су вршили послове за рачун Трифолине станице, решава на седници после читања биланса.

V Прочитан је записник 2. седнице програмског одбора па је одлучено:

38) Да се Пиротској подружини одговори, да цена роби мора бити већа, кад се поручује у мањим количинама, јер су трошкови експедиције знатно већи.

39) Да на скупштину Подружине у Мионици иде као изасланик г. В. Матић, и одржи једно предавање.

40) Да се по претставци г. Т. Живановића, да у Крњеву оснује још једну Подружину, потражи мишљење већ постојеће подружине.

41) Да се замоли Моравска бановина, за наређење ср. пољопр. референту и управнику расадника у Варварину, да утврде стање имовине у тамошњој подружини.

42) Да се прими у став нова подружина у М. Пожаревцу, пошто је испунила све услове предвиђене правилима.

VI 43) По прочитању извештаја одбора за инвентарисање, одлучено је да се исти усвоји и о извршењу његовом стара Набављачки одбор па по извршењу поднесе извештај. За појављене мањкове и вишкове, да одбор приложи извештају табеларни и процентуални преглед са означањем вредности. По тач. 10. предлога, вредност књига има да се унесе у фонд. По тач. 17. да набављачки одбор са инспектором и магационером расправи питање о орманима. По тач. 20. да у одбор за израду предлога за лутрију уђу г.г. Н. Белобрк, Н. Петровић и С. Ратковић. Исто тако одобрава се расход до трајалих ствари и инвентарисање оних које у своје време нису уписане.

44) Пошто је предлог буџета за 1934. г. поново прочитан, то је исти усвојен с тим, да се споје позиције за огрев и за осветлење.

Саопштења и предлози.

VII 45) Прочитан је поздрав г. К. Поповића, директора у пенз. из Огулина, којим честита Божић и Нову годину. Одбор прима знању са: Живео!

Са овим је седница закључена.

ПАЖЊА РАСАДНИЦИМА, ПОЉОПРИВРЕД. ШКОЛАМА

и установама које су раније од Друштва набављале колекције воћних модела. Срп. пољопр. друштво има извешан број колекција нових модела, које чине допуну ранијој колекцији, а једна таква колекција се састоји из: два модела (врањске и лесковачке) дуње, из три модела шљива (сарица, чокешинка и магар. пожега); три модела јабука, (сенабија, стамболка и лесновка) и четири модела крушака (јерибасма, караманка, зелена масларка и врањска масларка) свега *12 разних модела*. Цена је овој колекцији *Динара 275.*— франко свако место у држави, без икаквих других трошкова. Појединачни модели, ван колекције, не могу се продавати, сем две врсте крушака (јерибасма и караманка) којима је цена по 25.— динара комад.

Установама које још сада унесу потребне суме у свој буџет за 1 април 1934 године и осигурају исплату поруџбине, можемо колекције издати одмах, под условом да нам рачун исплате одмах после 1 априла 1934 г

Поруџбине чинити одмах, јер има још свега 20 колекција које нису распродате.

**СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАД, НЕМАЊИНА УЛИЦА БРОЈ 15**

Сецкалице

за сено, сламу и шашу, најбоље, на два ножа, са јаким замајним точком, добило је Срп. пољопр. друштво и продaje их по 1000.— динара ком. франко магацин.

Са поруџбинама похитати, јер је набавка извршена у огран. броју.

Вошке и воће

од Благ. Д. Тодоровића, *комилет I-III део динара 120.*— Појединачно: I и III део по 40.— а II део 50.— динара комад.

Новац слати унапред, на Срп. пољопр. друштво, Београд, Немањина 15, чековни рачун Бр. 50350.

Рачуница II-го издање

за пољопривреднике и пољопривредне школе од **Милана Дуњића**, начелника банске управе, изашла је из штампе. — Цена **25.**— динара.

Може се добити у Српском пољопривредном друштву, Немањина ул. број 15.

Цене пољопривредних производа, на дан 8. фебруара 1934 г.

Пшеница		Стока и сточни производи	
Србијанска 77 3/4 Дунав нова		Свиње тешке	9.50—10
Србијан. 77, 3—4% Сава		средње	8.50—9
77, 3% гл. пр.	92—95	Свиње лаке	7.50 8
77, 3% уз. пр.	91—95	мршаве	10—12
Бачка 78 2/4	104—108	Волови I кл	3.50—4
Бават. 78, 2%	100—105	II	2.50—3
		III	1.50—2
Кукуруз		Краве I кл.	3—3.50
Баватске утовар станице пром.	72—76	II	2—2.50
Бават. пар. Вршаи	73—78	III	1.50—2
Срем.	76—80	Овце	1.50—2
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	76—80	Јагањци	5—6
Лађа Дунав	—	Живина жива	9—12
Лађа Сава	—	Јаја	50—60
Овас		Маст	12—13
Србијански нов	60—65	Слајина	10—11
Сремски утовар. станица	55—60	Млеко кравље	1.80—2
Узана пруга	—	Млеко овче	2.50—3
Јечам		Сир српски	9—10
Барањски 65-66 нов	65—66	Кајмак	18—23
Македонско — Косовски	55—60	Кашкаваљ	11—17
Главна пруга	60—68		
Пасуљ		Разно	
Срб. 3/4, 1932 г. пар. Беогр.	125—130	Мекиње са врећама Срем, Бачка	58—62
Сремски 2/4 без вр. утов. ст.	125—130	Мск. објала Београд, без врећ.	67—70
Бачки 2/4 без врећа утов. ст.	125—130	Кукољ самлеви, Београд	40—50
Бачки и срем. 2/4 пар. Беогр.	127—135	Кромпир,	32—50
Суве шљиве и пекмез		Црни лук	20—30
Обична гарнит. пароб. Ваљ.	580 600	Бели лук	130—150
70—75	680—700	Сево	30—35
80—85	620—640	Слама	16 22
95—100	570—590	Хартије од вредности	
110—120	550—570	2 1/2% Рента ратне штете	310—313
Меркантна		4% Аграрне обвезнице	36—37
Пекмез	300—330	7% Инвестициони зајам 1921	75—80
		Аграрна банка	255—262

Илустровани пољопривредни календар за годину 1934 са пољопривредним поукама

Изишао је из штампе. — Цена овог популарног календара са пробром садржином, износи свега динара 10.—

Лицима и установама, које поруче најмање 10 ком. календара даје се:

- ако узму на кредит (у распродају) 15% рабата
- ако узму на повуку — доплату 20% "
- ако пошаљу новац унапред 25% "

Календари код поручбине од 10 ком. шаљу се о трошку Друштва; код поручбине од једног комада слаш још динара 1.50 за поштарину, а од 2 до 9 ком. слаш по 1 динар од комада на име поштарине. Ко жели препоручено, да пошаље још 3.— динара више. Поручбине испод 10 ком. не шаљу се доплатом. Са поручбинама похитати, јер је Календар штампан у ограниченом броју примерака. Поручбине ће се извршивати по реду пријава, првенствено онима који новац пошаљу унапред, па тек после онима на повуку и кредит. Новац слаш на чековни рачун Поштанске штедионице Бр. 50.350, а на полеђини уплатнице увек назначити зашто се новац шаље.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Београд, Немањина улица број 15

„НОВО ВИНАРСТВО“

ОД

БОЖИДАРА Ђ. РАНКОВИЋА

ШЕФА ВИНОГРАДАРСТВА МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ У БЕОГРАДУ

IV прерађено и допуњено издање. 305 страна великог формата и 106 слика. Цена 50 дина. У књизи се прегледно и јасно излажу најновије методе и упути о справљању и нези свих врста вина, ракије и ликера; даље о лечењу болесних вина и ракија, као и упути о изградњи добрих подрума и винских судова и о њиховом одржавању у добром стању. — Књига је неопходно потребна сваком произвођачу и продавцу вина.

„РЕЗИДБА ВИНОГРАДА“

од истог писца. Практично упуство за правилно одгајивање облика и подешавање родности винове лозе, са 29 слика. Цена 6 динара.

Обе књиге могу се добити код Српског пољопривр. друштва у Београду, или код писца.

Управа банов. расад. Палић, - Суботица:

1) Има одличан сортимент коштичавог воћа, те са матичњака помениутог воћа продаје калем-гранчице — за пролетње клаемљење по цени од 0,10 динара.

2) Да има на продају живице од јагода, Хиндербург, „Ерфуртски Цви“ и „Ананас“, по цени од 0,10 дина. по живицу.

3) Младице јабука I кл. по цени 0,10 динара.

10.000.000 резница америчке лозе

(шасла, телеки и рупестрис ди Лот) треба Вардарска виноградарска зајруга у Скопљу. Откупљује и мање количине. Дужина резница 45 см. ПОНУДЕ СЛАТИ НЕПОСРЕДНО ЗАДРУЗИ.

Пажња сточарима!

Српско пољопривредно друштво набавило је потребне количине ориг. лека **DISTOLA**, противу метиљавости код говеди, оваца и коза, а цена му је:

За овце и козе Динара 2,25 по капсули,

За ГОВЕДА Динара 6,50 по капсули.

Паковано: за овце и козе по 25 капсула у кутији, а за говеда по 10 комада (капсула) у кутији, са упутством о употреби.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред слаће се дистол, изузетно, о трошку друштва и то само код поруџб. целих кутија.

Штампарија „Скерлић“ — Мил. К. Цветановића — Београд
Краљице Наталије 12. — Телефон 20-752

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.**

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32

П О З И В.

На 60. редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва, који ће се држати на основу чл. 40-43 друштвених правила, 25. марта 1934. г. у друштвеном дому у Београду, Немањина ул. бр. 15, са овим дневним редом:

1. Претседник или његов заменик отвара збор у 9 часова;

2. Подноси се извештај о раду друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу, извештај о стању целокупне друштвене имовине и извештај Надзорног одбора;

3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара;

4. Решава се о измени и допуни друштвених правила;

5. Решава се о писменим предлозима друштвене Управе, подружина и појединих чланова, који су поднесени Управи најмање 15 дана пре збора;

6. Бирају се чланови Управног и Надзорног одбора;

7. Бирају се почасни и редовни чланови;

8. Предавање г. Мите Ђ. Николића, инспектора Мин. пољопривреде у пензији „О нашој пшеници“.

Право гласа на збору имају само опуномоћени изасланици подружина, као и редовни чланови, који су у исто време чланови ма које друштвене подружине (чл. 11. друштвених Правила), што ће при упису у гласачки списак доказати пуномоћијем, односно чланском картом,

Бр. 1.168. — Од Српског пољопривредног друштва, 15. фебруара 1934. г. у Београду.

Извештај Управног одбора

Српског пољопривредног друштва, о раду у 1933 години, поднесен 60 редовном годишњем збору.

За ову годину не може се рећи да је била повољнија од прошле године, што се види из пословања Друштва које је завршено са успехом. Тај успех углавном постигнут је са семеном луцерке и црвене детелине, а врло мало радом са подружинама, ма да се старало да им се до крајњих граница изађе на сусрет, разуме се, уколико су то прилике дозвољавале.

Мора се напоменути да ретко која подружина води рачуна о својим обавезама према Друштву и да схвата значај кредитирања баш у времену кад је кредит најпотребнији и кад га нигде на другој страни не могу добити под тако повољним условима као од Друштва.

Друштво је своје послове обављало посредством ужих одбора, који су проучавали поједине предмете у нарочитим седницама, па их са својим мишљењима и предлозима износили Управном одбору на коначну одлуку. Ти одбори били су овако састављени:

Књижевни одбор: г. г. Мирко Миљковић, претседник Др. Танасије Митровић, претседник и Божидар Ђ. Ранковић, члан Управе.

Финансиски одбор: г. г. Вића П. Матић, Александар П. Рашковић и Сава Ратковић, чланови Управе.

Набављачки одбор: г. г. Никола Белобрк, Милош Николић и Драгутин Спремић, чланови Управе, и

Програмски одбор: г. г. Никола Петровић, Др. Михајло Градојевић и Тима Владисављевић, чланови Управе.

Рад Друштва ослањао се углавном на програм рада, који је Управни одбор прописао у почетку године, а који гласи:

Програм рада

Српског пољопривредног друштва за 1933 годину.

У смислу чл. 2. Правила и чл. 8. Пословника Српског пољопривредног друштва, Управни одбор прописује следећи програм рада за 1933 годину:

а) *У васпийно пројагандистичком правцу.*

1) Преко својих подружина, редовних чланова, чланова Управе, друштвених чиновника и преко свога органа „Тежака“ и других издања, и откупљених поучних књига и брошура, Друштво ће у народ ширити савремена знања за савршеније газдовање у пољопривредној производњи.

2) Друштво ће путем предавања и растурањем летака, плаката и брошура, а и посредством својих чланова интелектуалаца радити на подизању стручног образовања пољопривредника, на развијању моралних особина код својих чланова и на развијању међусобне љубави, поверења и исправности.

3) Приређивањем конференција и конгреса за расправљање важнијих пољопривредних питања и закључцима донесеним на њима, Друштво ће настојати да утиче на унапређење пољопривреде и на заштићивање оправданих интереса опште приватне иницијативе за подизање пољопривредне производње.

4) Друштво ће радити на извршењу расписаних стечаја за напредније начине рада, а по потреби расписивати нове стечајеве.

5) Друштво ће своје подружине и државне и бановинске управе и органе помагати, како у инструктивном тако и у материјалном погледу, у раду на приређивању пољопривредних изложба и сајмова.

6) У циљу ширења пољопривредног и општег знања и код женског земљорадничког подмлатка, Друштво ће помагати акцију својих подружина, државних и бановинских установа и органа у организовању и обављању домаћичких курсева.

7) На захтев својих подружина и самоуправних установа, Друштво ће помагати приређивање и обављање курсева из оних пољопривредних грана, за које се потреба буде указала.

8) Преко својих редовних чланова, чланова Управе, постојећих подружина, друштвених чиновника, државних и самоуправних органа, учитеља, свештеника, школованих пољопривредника и других пријатеља пољске привреде и њеног напретка, Друштво ће радити на оснивању нових пољопривредних подружина и пољопривредних књижица и читаоница и омладинских дружина.

9) Ради тешње везе у раду између Друштва и напред поменутих установа, Друштво ће ове преко својих изасланика и чиновника чешће обилазити, контролисати њихов рад и давати инструкције, уносити вољу и љубав према циљу и задатку њиховом, као и ради регулисања материјалних односа.

10) У циљу унапређења квалитативне и квантитативне производње, прераде и уновчавања разних пољоприв. производа, Друштво ће радити да се оснивају одговарајуће подружине, задруге и удружења, а у првом реду за воћарске, повртарске и сточарске производе.

11) Ради пропагирања боље и рационалнје исхране стоке, Друштво ће радити на ширењу гајења пићних биљака, подизању вештачких ливада и бољем неговању ових.

12) Друштво ће у своме дому одржавати пољопривредну књижицу и читаоницу и ову снабдевати одабраним домаћим и страним делима.

13) Друштво ће допунити збирку модела воћа, основати колекцију разнога семена, средстава за уништавање биљних болести и штеточина, израдити моделе важнијих сората грожђа, затим разне статистичке дијаграме и моделе справа који недостају и тако припремити и допуњавати материјал за оснивање пољопривредног музеја.

14) У циљу пропаганде за сузбијање биљних и сточних болести и штеточина, Друштво ће радити преко својих подружина и чланова и помагаче сваку државну, бановинску и приватну иницијативу на приређивању практичних предавања и у набавци справа и средстава потребних за ову сврху.

15) У циљу ублажавања пољопривредне кризе, Друштво ће свима својим моћима и средствима помагати квалитетну производњу пољопривредних артикала и што боље уновчавање ових.

16) Друштво ће предузимати и помагати сваку иницијативу која буде предузимана у циљу подизања животних потреба и хигијенске исхране народа, пропагирајући што већу потрошњу воћа и грожђа у свежем и конзервисаном стању.

17) Ценећи важност сађења оплемењених воћака дуж путева и железничких пруга, Друштво ће са своје стране помагати надлештва и органе који на томе раде.

18) Друштво ће и даље настојати и радити на томе, да пољопривредници добију што савршеније справе и материјал, ради чега ће претходно вршити испитивање њихове каквоће и ваљаности за наше прилике.

19) Друштво ће се старати да се закључци и одлуке, донесене на њиховим конференцијама, конгресима итд. приводе у дело и да се рад ових по могућству публикује.

б) У пословно посредничком правцу

20) Друштво ће набавити пољопривредне справе и алате, најбоље разнo семе, вештачка ђубрива и др. материјал и помоћна средства за унапређење пољопривредне производње и ове раздавати народу.

21) Друштво ће радити и помагати да се производња и селекција разнoг семена ратарских усева, пићних биљака и приплодне стоке уведе и постави на здрав темељ код нас, не само ради подмирења домаће потребе него и за извоз.

в) У произвођачком правцу

Да би се производња семена луцерке и црвене детелине повећала у народу ради задовођења унутрашњих потреба и ради извоза у иностранство, чиме би се у ово тешко доба кризе поправила рентабилност наше пољопривредне производње, Друштво ће настати:

22) Да предавањима, поучним летцима, плакатама, и преко Тежака пропагира у народу сејање луцерке и црвене детелине ради производње семена, које би Друштво откупљивало од народа, првенствено од својих подружина и чланова по повољној пијачној цени и ксје би за потребе произвођача пречишћавало.

23) Да пољопривредника поучи гајењу луцерке и детелине, сређивању семена од истих и производњи семена.

24) Да преко својих подружина и чланова тако организује откуп семена луцерке и детелине, да произвођачи добију што већу корист.

25) Да Трифолин станица, својина Министарства пољопривреде, инсталирана у згради друштвеној, још интензивније ради у овој години, да би се потпуно искористио њен пуни капацитет.

26) Да умоли бановине и Министарство пољопривреде да у пропаганди и откупу семена потпомогну овај користав посао, пошто средства друштвена нису довољна за то.

27) Да предузме мере за обезбеђење новчаних средстава за откуп што већих количина натуралног семена, било код бановина, којима би семе за раздавање народу било потребно и којима би се семе за одговаријућу суму новца вратило по наплати режиских трошкова, било код других новчаних или извозних установа.

28) Да се Трифолин станица одржава у потпуно исправном стању уредним радом.

29) Да се установи амортизациони фонд, у који сваке године уносити 10% од чисте добити Трифолин станице.

30) Да ако се потреба покаже постави сталног служитеља и руковаоца станице, који би се плаћали на рачун станице.

г) *Остали радови Друштва.*

31) О годишњем збору Друштво ће по могућству придати какво популарно предавање или конгрес.

32) Друштво ће радити на прибављању свега што је потребно да се приступи подизању друштвеног дома.

33) Поред изложеног, Друштво ће предузимати и радити и све друге, у овом програму непредвиђене послове, који се не противе друштвеним правилима, а који ће допринети постизавању циља и задатка Друштва.

34) Друштво ће сарађивати са Министарством пољопривреде, банским управама и разним другим пољопривредним и привредним установама и удружењима.

А. Извршење програма рада.

Програм рада био је веома обилан и он је готово у целости извршен. Делимично нису извршене:

Тач. 6., јер ниједна подружина није тражила помоћ за приређивање течаја за сеоске домаћице, ма да је Друштво у своје време расписом тражило од подружина, да се пријаве за помоћ за сва приређивања која желе да изводе. Па и само Друштво покушавало је два пута (с пролећа и с јесени) да приреди у Београду курс за конзервисање воћа и поврћа, али није било одзива.

Тач. 10., није могло да се изврши оснивање удружења за уновчавање пољопривредних производа, иако је Друштво радило у том правцу и покушало да у прво време оно прима

на себе ту улогу и оснује удружење у Београду, ради уновчавања производа својих чланова. На жалост, одзив подружина није био скоро никакав, због чега се није могло том послу да приступи.

Тач. 13., није допуњена збирка модела воћа нити су израђени модели грожђа, јер је година за воће и грожђе била неповољна и нису могли да се изаберу типични примерци за моделисање.

I. Рад у васпитно пропагандистичком правцу.

Рђаве економске прилике, иако нису биле у оном обиму као 1932 г., утицале су на пољопривреднике неповољно, те су се уздржавали од свега што повлачи материјалне издатке и интензивнији рад. Међутим, наши пољопривредници у том погледу праве велике грешке, јер не запажају разлику између оног што је корисно и оног без чега се може и што је сувишно.

То погрешно схватање пољопривредника имало је утицаја и на број чланова код подружина, који је због тога опао за 163. Даље, отказиване су изложбе, а за предавања и курсеве било је слабо интересовање. Дакле, пољопривредници су се лишавали баш оних средстава која би им много користила. Изговор, да су избегавали чланство у подружини због чланског улога, не може се узети за озбиљан, јер је улог од 30.— динара врло мали, а поред тога сваки је пољопривредник много и много више потрошио на разне друге некорисне издатке.

Друштво је и ове године пропагирало путем Тежака, преко кога је дало масу поучних чланака, савета и одговора на постављена питања, даље, путем Пољопривредног календара, разних књижевних издања, предавања, курсева, изложба и свима другим погодним начинима.

И у овој години Друштво је поклонило пољопривредницима већу количину семена у циљу култивисања, а нарочито завођења гајења озимог овса.

1. Књижевни рад.

Књижевна, односно васпитна пропаганда, вршена је углавном посредством Тежака и Пољопривредног календара. Али и друге пољопривредне књиге такође су врло корисно служиле у том циљу. Може се рећи, да је жеља за књигом појачана и да из године у годину расте, што је за пољо-

привредни развитак наше земље од врло великог значаја. Истина, мора се признати, да се књиге траже у већим размерама на поклон и то не само преко пољопривредних, народних и разних других књижница и читаоница, него и појединачно, а за новац се траже врло мало. Друштво са поклоном књига врло радо излази на сусрет, ако је дотична књижница и читаоница организована како треба, али појединцима поклон не може да чини из много оправданих разлога.

За васпитну пропаганду помоћу књига, служили су:

а) *Тежак*, под уредништвом г. Др. Танасија Митровића, претседника друштвеног.

Истина је да је Тежак неопходан стручан и практичан часопис за сваког пољопривредника, који се уређује одлично, али се и поред тога врло мало растура, што је за жаљење. У овој години растурао се свега у 6.235 примерака.

б) *Пољопривредни календар са практичним пољопривредним поукама* такође изашао под уредништвом г. Др. Танасија Митровића, претседника. И овај се календар одликује богатом, стручном и практичном садржином, а циљ је његовом издавању да служи пољопривредницима као читанка у слободним часовима. Штампан је у 10.000 примерака, а растурен је у 8.000 примерака.

в) *Штампане су следеће књиге*: Рад I земаљског вођарског конгреса, држаног у Чачку октобра 1932 г. у 2.500 примерака; Рад I земаљске конференције о грожђу, одржане у Смедереву септембра 1932 г. у 2.000 примерака, Берба и прерада шљива, II поправљено и допуњено издање, од Др. Велимира Стојковића, у 5.000 примерака и Резолуција I земаљског вођарског конгреса држаног у Чачку у 1000 примерака.

г) *Опкупљено је разних књига* у току године 3.600 комада, у циљу препродаје.

д) *Поклоњено је* пољопривредним подружинама, пољопривредним и народним књижницама и читаоницама, курсистима и разним установама 2.214 ком. разних пољопривредних књига.

ђ) *Набављено је и примљено на поклон за друштвену библиотеку* 36 ком. разних стручних дела.

е) *Примљено је на поклон за друштвене пропагандне циљеве* 5032 ком. разних пољопривредних књига. Г. Благоје Д. Тодоровић, начелник Министарста пољопривреде у пензији, наш пољопривредни ветеран, поклатио је 2274 ком. своје књиге „Воћке и воће“ I и II део, у вредности 179.000.—дин., а Друштво из захвалности уписало је њега и његову покојну супругу Персиду, за велике добротворе и образовало фонд.

под називом „Фонд Персиде и Благоја Д. Тодоровића“, у који има да уђе сав приход од продаје поклоњених књига и који има да служи: за разне пољопривредне публикације, за давање награда студентима пољопривредног факултета за Св. савске темате, за давање награда најбољим ученицима нижих и средњих пољопривредних школа и за слање питомаца на праксу и специјализацију из појединих пољопривредних грана. И г. Ђира Ђирковић, директор „Биљане“ поклонио је Друштву 5000 књига „Производња и трговина хмеља“, и Друштво га је из захвалности уписало за свога члана добротвора. Остале књиге поклонили су: Министарство пољопривреде, Народна банка и покојни Срета Ацић, директор учитељске школе у пензији.

ж) У замену за Тежак, примано је 70 листова и часописа, а по претплати 6 листова.

2. Веза са пољопривредним подружинама.

Рад на пропаганди у народу Друштво је увек спроводило преко својих подружина. Изузетак је чињен само у случајевима, кад се у неком месту има неки пропагандистички рад да изведе, а у њему нема друштвене подружине. И у пословно посредничком правцу рад Друштва је готово искључиво преко подружина спровођен и свеколико снабдевање подружинских и друштвених чланова је само преко њих вршено.

Извођењем означених послова с једне стране, чешћим расписивањем и објављивањем по разним пословним и стручним питањима, растурањем „Тежака“ и Пољопривредног календара, доласком подружинских делегата на друштвене зборове и друге приредбе и одласком друштвених делегата и чиновника у подружине по разним пословима с друге стране, одржавана је непрекидно веза са подружинама.

Криза и тешко економско стање код пољопривредника били су и у овој години, али у нешто блажијем виду. Број друштвених подружина и њихових чланова у опадању су према стању у 1932 години. Главни узрок овом смањењу је велика оскудица и скупоба новца у народу и непрекидно падање цена пољопривредних производа. Међутим, баш ови узроци требали су да повећају број подружина и њихових чланова, јер се само удруженим силама долази до бољих резултата.

Број друштвених подружина и њихових чланова у 1933 години и величина одобреног им кредита у справама, семену и др. материјалу, види се из овог прегледа:

Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобрен кредит лин.	Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобрен кредит лин.
1	Александровац—жупски	30		21	Влашки До—Азања	31	20000
2	Алексинач	87	25000	22	Владимирци	24	
3	Аранђеловац	21		23	Вел. Градиште	34	
4	Ариље	24		24	Власотинци	75	30000
5	Азања	60	20000	25	Вел. Дренова	17	
6	Босанска Дубица	30		26	Врање	30	15000
7	Богатић	21		27	Вишеград	32	
8	Београд	94		28	Вел. Плава	34	20000
9	Бања Лука	32		29	Гор. Милановац	242	
10	Бабушница	33		30	Гуча—Драгачево	38	5200
11	Белзновица	17		31	Голобок	20	
12	Борач—Кнић	15		32	Гостивар	40	20000
13	Брестовац—Лесковац	10		33	Гроцка	57	26945
14	Брестовац—Кнић	34	14000	34	Доња Тоулица—Мионица	24	
15	Бечевица—Кнић	24		35	Доњи Крчин	37	20000
16	Бјељина—Босна	28		36	Ђураковац—Исток	35	10000
17	Бела Паланка	33		37	Житковац	42	
18	Божурња	21		38	Жабал—Бачка	18	
19	Ваљево	36		39	Жабари—Пожаревац	25	
20	Варварин	25		40	Жуковац—Књажевац	31	3000

Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобрен кредит дин.	Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобрен кредит дин.
41	Зајечар	44		61	Кусић— В. Градиште	32	11000
42	Зворник—Босна	38		62	Козељ—Љиг	31	9000
43	Зеница—Босна	6		63	Лазаревац	10	
44	Звездан—Зајечар	15		64	Лозница	84	
45	Ивањица	30	10000	65	Лесковац	50	
46	Јагодина—мушка	78		66	Лапово	30	
47	Јагодина—женска	35		67	Љубовија	95	10000
48	Јагњило— Младеновац	33	12000	68	Медвеђа— Трстеник	26	39696
49	Крупањ	38	3200	69	Макци— В. Градиште	18	
50	Краљево Село	19		70	Мрчајевци— Прелина	16	4000
51	Крушевац	82		71	Мојсиње— Прелина	67	10000
52	Ковин Банат	46	15000	72	Мионица	21	
53	Краљево	50		73	Мала Плана	17	10000
54	Каменица—Ваљево	39	8000	74	Михаиловац— Смедерево	30	10700
55	Крњево—В. Орашје	89	45000	75	Милутовац— Трстеник	50	25000
56	Куманово	26		76	Младеновац	168	70000
57	Конак—Банат	23		77	Мишленовац— Раброво	22	8000
58	Крагујевац	51		78	Неготин— Крајина	61	
59	Кавадар	25		79	Ниш	49	
60	Кладан—Босна	23	12000	80	Нови Пазар	40	

Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобрен кредит лин.	Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобрен кредит лин.
81	Омашница— Трстеник	40	20000	101	Ракари—Мионица	32	
82	Ореовица—Жабари	73	30000	102	Рибарска Бања	17	
83	Петровац—Млава	74		103	Сараорци	34	13000
84	Пеш	25		104	Стари Бечеј - Бачка	34	
85	Пирот	69		105	Свилајнац	38	
86	Плевље	16		106	Сента—Бачка	42	
87	Постење— Нови Пазар	18		107	Сарљиг	150	20000
88	Прилеп	16		108	Србобран—Бачка	27	
89	Пръавор—Босна	40		109	Сопот	249	100000
90	Прилике—Ивањица	29		110	Сански Мост—Босна	9	
91	Прибој на Лиму	35		111	Сребрница—Босна	26	
92	Пурачић—Босна	15		112	Страгари—јасенички	18	
93	Пожега—Ужичка	90	5000	113	Славковица—Љиг	15	7000
94	Пожеженг— В. Градиште	23	10000	114	Соко Бања	26	
95	Почековина— Трстеник	29	12000	115	Смедерево	68	
96	Прокупље	54		116	Сивђелић—Скопље	18	7500
97	Рача—краг.	34		117	Страгари—В. Дренова	23	33000
98	Рудник—качерски	23		118	Трстеник	180	75000
99	Рибник—Трстеник	67	50000	119	Топола—Опленачки	26	
100	Рашка	22		120	Турија—Кучево	16	

Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобен кредит дин.	Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Бр. чланова	Одобен кредит дин.
121	Трновче—В. Орашје	20	10000	128	Чифлук—Печењевици	16	
122	Топоница—Кнић	17		129	Чуруг—Бачка	18	
123	Ужице	16		130	Честин—Гружа	12	
124	Удовице—Смедерево	84	45000	131	Чајетина	15	
125	Уб	29		132	Шабац	135	
126	Цариброд	15		133	Јерменовци	42	
127	Чачак	214		133	Радовашница—Шабац	18	
СВЕГА:						5.769	987.742

Број подружнина по бановинама био је: Дунавска 47; Моравска 35; Дринска 31; Вардарска 11; Зетска 6 и Врбаска 4.

Како су подружине у Зеници, Лазаревцу, Честину, Санском Мосту, Брестовцу код Лесковца и Приликама код Иванице имале испод 15 чланова, то су исте само регистроване у прегледу али нису вођене по књигама као потпуне и са правом на кредитне односе, те број пуноважних подружнина за ову годину износи 128.

У циљу јачања рада пољопривредних подружнина, као и у испитивању њихових обавеза према Друштву, тачно и на време, Друштво је исплаћивало по 2 дин. од члана за кога је улог послат, оном лицу у подружини, које се о правилном раду и јачању подружине стара.

* * *

Поред рада на одржавању постојећих и оснивању нових пољопривредних подружнина, Друштво је такође активно радило на одржавању ранијих и оснивању нових пољопривредних књижница и читаоница и омладинских дружина, и настојавало свима могућим средствима да исте свој рад што више развију у циљу стручног васпитања и просвећивања пољопривредника.

Како је рад пољопривредних књижница и читаоница и омладинских пољопривредних дружина умногом сличан и

крајњи циљ и задатак истоветан, то је Друштво израдило заједничка правила за ове установе, које је Министарство просвете, као корисна и сагласна његовом раду на народном просвећивању, одобрило и потврдило решењем ПБр. 40.790 од 28 новембра 1933 год. Овим новим правилима, на основу годишњег збора пољопривредних књижница и читаоница, који је одржан у друштвеном дому у Београду 27 марта 1933 г. дефинитивно је ликвидирано са Савезом пољопривр. књижница и читаоница, и целокупан посао око народног просвећивања примило је на себе ово Друштво,

До краја 1933 године основане су и постојале пољопривредне књижнице и читаонице у овим местима: Вишеград—Босна, Штрпци—Вишеград, Добрун—Вишеград, Рудо—Вишеград, Клашник—Вишеград, Калати—Бос. Петровац, Орашац—Бос. Петровац, Миоч—Вишеград, Круле—Владимирци, Кисељак—Жепче, Причевић—Ваљево, Подлугови—Високо, Златово—Петровац, Бар, Ново Село—Фекетић, Вучковица—Крагујевац, Глумач—Пожега ужичка, Ласово—Бољевац, Пударци—Гроцка, Крвавци—Ужице, Рајац—Неготин, Д. Кормињани—Гиљане, Чечева—Теслић, Кусић—В. Градиште, В. Лале—Петровац, Усмиколина—Фоча, Нови Брачни—Ражањ, Кумодраж—Београд, Вел. Хоча—Ораховац, Диби—Рудник, Макршане—Крушевац, Бољковци—Рудник, Викоч—Фоча, Доњи Криводол—Цариброд, Бели Манастир, Дворови—Босна, Пољавчица—Бос. Нови, Павлиш—Вршац, Витково—Александровац жупски, Гор. Вртогаш—Врање, Шивац—Кавадар, Бели Поток—Београд, Пријездић—Ваљево, Врњци, Фекетић—Бачка, Каменица—Ваљево, Драгово—Рековац, Лугавчина—Смедерево, Петровица—Ђаковица, Смиловци—Цариброд, Д. Топлица—Мионица, Ручићи—Рудник, Салаш—Крајина, Вукманово—Ниш, Црноклиште—Пирот, Црквенац—Свилајнац, Клењивац—Неготин Крајина, Грдиња—Цариброд, Влковија—Цариброд, Кртинска—Обреновац, Дубље—Трстеник, Борово—Цариброд, Медвеђа—Деспотовац, Трљана—Цариброд, Петрлаш, Шатовци, Одоровци и Прача срез царибродски, Стопања—Трстеник, Јагњило—Младеновац, В. Крушевица—Рековац, Варош Лапово, Гњилан—Пирот, Поганово—Цариброд, Добровић—Нова Буковица, Присјан—Пирот, Миљевци—Слатина подравска, Гор. Видочево—Добрљин—Босна, Трбуње—Прокупље, Сопот—Пирот, Гор. Горевница—Прељина, Превешт—Рековац, Слабиња—Дубица, Савска бановина, Кучево, Габровац—Ниш, Граб—Гуча, Царевац—В. Градиште, Суково—Пирот, Здравчићи—Пожега ужичка, Идино—Бољевац, Кучочи—Србобран, Миљевци—Нова Буковица, Доња Крушевица—Голубац, Босански Нови, Осипаоница, Савино Поље—Бело Поље, Слатина—Рековац, Пећарска—Бело Поље, Бистрица—Бело Поље, Штаћица—Рудник, В. Рујишка—Бос. Крупа, Му-

стапић—Кучево, Урсула Рековац, Жељуша Цариброд, Трипиња—Срем, Хајдуково—Суботица, Роге—Пожега-Ужичка, Силаш—Вуковар, Доња Невља—Цариброд и Печаница—В. Градиште, свега 111.

У циљу јачања рада на народном просвећивању и одржавању постојећих пољопривредних књижница и читаоница, Друштво је приступило оснивању фонда за тај циљ. Тај фонд образоваће се из 5% провизије које Друштво наплаћује од лица од којих откупљује књиге.

Омладинских пољопривредних дружина било је у Гушевцу—Сврљиг, Неменикућама—Сопот, Белом Потоку и Јајинцима—Београд, Вишеграду—Босна, Доњем Крчину и Карановчићу, срез темнишки, свега 7.

Одржавање и потстицање на рад пољопривредних књижница и читаоница Друштво је вршило раздавањем књига, али има један осетан број који показује мало интересовања за развијање и напредак, те се њихов рад мало осећа. Утешно је што је већи број оних који врло добро раде и њихов је утицај на просвећивање народа плодан и приметан.

Поред датих књига са којима је Друштво располагало, оно је молило и Министарство пољопривреде, те је и оно са своје стране послало бесплатно за 39 пољ. књ. и читаоница 468 разних поучних пољопривредних књига и 156 летака и плаката.

Из помоћи Моравске бановине Друштво је по спуштеној цени раздало за 43 пољопривредне књижнице и читаонице на територији исте бановине 860 разних поучних пољопривредних књига. Затим дало је бесплатно за 82 народне и пољопривредне књижнице и читаонице, соколске и друге организације 1212 разних пољопривредних и других књига, од својих, од књига добијених од Народне банке и Министарства пољопривреде.

Пољопривредној књижници и читаоници у Криулама за изузетно агилан и плодан ад дат је орман за књиге у вредности 500 динара.

Литерарној ђачкој дружини при Средњој пољопривредној школи у Букову и Удружењу студената агронома у Земуну Друштво је дало бесплатно 42 књиге од својих издања.

За одржавање и рад пољопривредних и омладинских дружина Друштво је давало награде напреднијим и бољим члановима ових дружина као и изванредни мали хонорар вођама њиховим. Поред овога помагало је одржавање њихових дружинских пољопривредних изложба и учешће њихово на оближњим изложбама, које су друге установе приређивале.

Омладинска пољопривредна дружина у Гушевцу срез сврљешког, са својим вредним и агилним вођом г. Миодрагом М. Поповићем, свештеником, приредила је поучну екскурзију коју је Друштво помогло са 1500 динара.

Да би Омладинске пољопривредне дружине и пољопривредне књижнице и читаонице са својим члановима могле да приређују поучне екскурзије обилазећи напредније крајеве наше државе, Друштво је од Министарства саобраћаја тражило повластицу у војњи на државним железницама и паробродима равну ђачким екскурзијама, али у томе није успело. Омладинска пољопривредна дружина у Гушеву имала је повластицу у пола цене, а ђачке, соколске, скаутске и феријалне организације имају повластицу са доста снижеим ценама што им више омогућује излете и екскурзије.

* * *

У циљу пропаганде за гајење пићних биљака у што већој мери, Друштво је преко својих подружина бесплатно раздао 2000 кидограма семена суданске траве и 900 кгр. сточне репе. Ово семе раздато је из помоћи Министарства пољопривреде у 16.000 динара.

Тако исто бесплатно је раздато ради огледа и пропаганде 500 кгр. семена кукуруза „Грчићев зубан“ и 1000 кгр. озимог овса. Ове количине дао је Друштву бесплатно г. Др. Драгутин Грчић, краљ. јавни бележник из Шида и члан добротвор Друштва.

Поред помоћи од Министарства пољопривреде и г. Др. Грчића, Друштво је за бесплатно раздавање подружничким члановима ради огледа и пропаганде примило разно семе и то од: г.г. Браће Ледерера из Чоке 100 кгр. озимог овса и 50 кгр. пшенице „пролифик“; од г. Тиме Владисављевића, члана друштвене Управе. 10 кгр. селекционисаног семена озимог овса и од Угледне економије „Михољац“ 100 кгр. озимог јечма. Све ове количине као и претходне раздате су преко подружина њиховим члановима бесплатно.

Друштво је бесплатно дало разно семе пићних биљака и ливадских трава бановинској сточној станици у Сјеници у циљу пропаганде и опита.

Рад Друштва на бесплатном раздавању доброг семена пићних биљка дао је најповољније резултате како у погледу ширења гајења ових, тако и у погледу рационалније исхране стоке и плодореда у газдовању.

3. Спечјаји за најпредније начине рада

У циљу потстицања пољопривредника на савременије и реалније газдовање у пољопривредној производни, Друштво је поред осталих радова у овом правцу, расписало и стечаје за напредније начине рада по разним пољопривредним грамама.

Расписани стечаји објављени су у Тежаку бр. 5 за 1932 год. стр. 143—145 и у Пољопривредном календару за исту годину стр. 241—244.

Рок пријаве по расписаним стечајима био је до краја 1932 године, али како се до краја исте није пријавио довољан број утакмичара по одељку I тач. 4. за гајење гусака у циљу гојења и трговине производима од њиховог меса и масти; затим по одељку II. тач. 3 за правилно подигнут подрум за сређивање и прераду грожђа и неговање вина; по одељку III за гајење поврћа у школским баштама ради међусобне утакмице и по одељку IV тач. 1 и 2 за безалкохолну прераду воћа и грожђа и конзервизање воћа и поврћа; то је рок пријаве по овим одељцима продужен до краја 1933 год.

До краја 1933 године пријавило се 61 утакмичар са 129 објеката, који су по гранама подељени овако:

I. Одељак — *райтарство, ситочарство и живинарство.*

1 За правилно уређено газдинство, за увођење плодореда и постигнут најбољи пренос 7 утакмичара.

2 За рационално гајење стоке са одгајивањем говеда у циљу производње млека 7 утакмичара.

3 За практично подигнут живинарник и правилно гајење живине са селекцијом најбољих носила 7 утакмичара.

По тач. 4. овог одељка за рационално гајење гусака у циљу гојења и трговине производима од њих, нико се није јавио.

II одељак — *воћарство и виноградство са подрумарством.*

1 За правилно подигнут и најбољим трговачким сортама засађен јабучар, шљивар, крушар, орашар и воћњак од најбољих сората кајсија пријавило се 37 утакмичара са 60 објеката.

2 За правилно подигнут и најбољим стоним и трговачким сортама засађен виноград 8 утакмичара.

3 За правилно подигнут подрум за сређивање и прераду грожђа и неговање вина, 1 утакмичар.

III. одељак — *повртарство.*

1 За правилно гајење разноврсног поврћа на селу у циљу рационалније исхране народа пријавило се 9 утакмичара.

2 За гајење поврћа у школским баштама ради међусобне утакмице, пријавило се 2 утакмичара.

IV одељак — *прерада воћа и поврћа и продаја.*

За правилну и практичну прераду воћа у безалкохолна пића и поврћа за зимску исхрану и успешно уновчавање ових пријавило се за безалкохолна пића 3. а за правилно и практично конзервизање воћа и поврћа за зимску исхрану 2 утакмичара.

V одељак — *пољопривредно рачуноводство.*

1 За уредно, брижљиво и правилно вођено пољопривредно рачуноводство у газдинству пријавило се 23 утакмичара.

Има утакмичара који су на стечаје пријавили по неколико објеката из II одељка—воћарства.

Преглед и оцена пријављених објеката извршиће се у току 1934 године.

4. Предавања и курсеви.

Знатан део свога пропагандистичког рада у народу Друштво изводи путем предавања и курсева. Овај посао оно изводи непосредно преко својих чланова и чиновника и посредно преко својих подружнина и њихових чланова.

У току 1933 године одржана су ова предавања:

1 У Чачку 22 јануара на дан годишње скупштине чланова чачанске пољопривредне подружине одржао је предавање г. Д-р Милош Поповић, претседник Београдска задруге за безалкохолну прераду воћа и грожђа са темом „*Прерада воћа и грожђа у безалкохолна пића*“. Истога дана приказано је на филму здравствено задругарство у нашој Краљевини. Предавања су пажљиво саслушана од преко 200 пољопривредника од којих већина подружњинских чланова.

2 Имајући на уму огромне штете које је грожђани мољац причинио виноградама у целом Подунављу и Банату баш за време бербе у 1932 години, Друштво је ангажовало стручњака ентомолога Централног хигијенског завода у Београду, г. Д-р Павла Вукасовића, те је овај као друштвени делегат, у центрима поменутих виноградарских области, одржао успела предавања „*О грожђаном мољцу и његовом сузбијању*“. Предавања су одржана у времену најуспешније борбе противу штеточине у овим местима: у Гроцкој 13, у Смедереву 14, у Белој Цркви 29 и у Вршцу 30 априла. У мају месецу одржана су иста предавања у Панчеву 21 и у Земуну 25. Предавања су обилно посећена у Гроцкој, Смедереву и Вршцу, а у Белој Цркви, Панчеву и Земуну слабије.

3 Пољопривредна подружина у Пироту организовала је, а Друштво материјално помогло те су одржана предавања у четири виноградарска општине у околини Пирота „*О чишћењу и спремању винских судова за бербу и прераду грожђа и неговање вина*“.

Предавања су одржана у општинама: гњиланској и градешничкој од стране г. Влајка Божиновића, онд. управника бановинског лозног расадника у Пироту; велико-суводолској од г. Живојина Петровића, пољопривредног референта среза нишавског, и у општини трњанској и селу Вел. Јовановцу од стране г. Михајила П. Видановића, управника држав. лозног расадника у пензији.

Предавања су саслушана од по 40—60 слушалаца, угледних виноградара.

Уз активну сарадњу својих подружнина Друштво је у 1933 години приредило ове курсеви:

1. У Вишеграду приређен је петодневни воћарско-калемарски курс у априлу месецу. Курс је организовала друштвена Подружина у општинском воћном расаднику. Друштво је обављање курса помогло са 500 динара за исхрану курсиста и са 400 динара у воћарским справама за награде курсистима. Било је 20 курсиста.

2. У Горњем Милановцу од 2—9 априла одржан је такође воћарско-калемарски курс на коме је било 25 младића. Курс је организовала и у бановиеском воћном расаднику одржала друштвена подружина, а Друштво је обављање истог помогло са 1000 динара у воћарском алату и књигама за награде курсиста.

3. У Сопоту у времену од 27 марта до 1 априла приређен је воћарско виноградарски-калемарски курс. Курс је приређен у бановинском воћном расаднику и на њему је било 96 слушалаца, младића из целог среза космајског.

Друштво је обављање курса помогло са 1000 динара у воћарском и виноградарском алату и књигама за награде курсиста који покажу задовољавајући успех.

4. Пољопривредна подружина у Пироту организовала је калемљење воћака код појединих домаћина у општинама сопотској и темачкој среза нишавског, те је код 67 домаћина окалемљено разних воћака 1006 комада од којих је при контролисано утврђено да је се примило 892 комада.

5. У Чачку је у времену од 15-IX до 11 X обављен плетарски курс за обуку младића у изради корпи за прибирање пољопривредних производа и изношење ових на тржашта.

На курсу је било 34 младића. Друштво је приређивање курса помогли са 1000 динара у справама за плетарство и књигама.

Предузете су биле све мере и израђен план за држање крајних домаћичких течајева за конзервисање поврћа и воћа за зимску исхрану код друштвених подружина, али се овај посао није могао извести с тога, што је био врло слабо одзив курсисткиња.

Приређен је и један курс од стране Пољ. подружине ср. врачарског у воћном расаднику у Топчидеру. На курсу је било младића 114 међу којима је био и знатан број синова чланова те подружине.

5. Изложбе.

Прошло је више од 56 година како Друштво ради на приређивању пољопривредних изложба у циљу побољшања и повећања пољопривредне производње и такмичења пољопривредника у том погледу. Прву пољопривредну изложбу Друштво је приредило још 1878 године и од тога времена оно на овом пољу свога деловања непрекидно и са успехом

ради и сарађује са свима осталим установама и организацијама, које су после великих ратова почеле у истом правцу да раде.

У 1933 години Друштво је уз сарадњу својих подружнина и других установа радило и помагало приређивање пољопривредних изложба у овим местима:

1. У Зајечару уз прославу стогодишњице ослобођења Тимочке Крајине од Турака 14 и 15 маја приређена је и изложба стоке уз активну сарадњу пољопривредне подружине. Друштво је приређивање ове изложбе помогло са 4000 динара у пољопривредним справама, семену и књигама за награде излагача.

2. У Крушевцу од 24 до 29 јуна приређена је општа пољопривредна изложба уз свечаности прославе стогодишњице ослобођења Крушевца. Пољопривредна подружнина у Крушевцу активно је сарађивала на приређивању ове изложбе, а Друштво је приређивање исте помогло са 2000 динара у пољопривредним справама, семену и књигама за награде излагачима.

3. У Горњем Милановцу, Пољопривредна подружнина је 15—17 октобра приредила општу среску пољопривредну изложбу. Друштво је приређивање исте помогло са 4000 динара у пољопривредним справама, семену и књигама за награде излагача најбољих предмета.

4. У Неготину, Крајина, Пољопривредна подружнина је са одбором за прославу стогодишњице ослобођења Вељкове Крајине од Турака, приредила општу пољопривредну и занатско-индустриску изложбу. Друштво је и ову као и претходне изложбе помогло са 4000 динара. Изложба је приређена у септембру.

5. У Сопоту срез космајски друштвена подружнина је приредила среску сточарско-живинарску изложбу. Друштво је приређивање ове изложбе помогло у пољопривредним справама, семену и књигама са 3000 динара. Изложба је приређена 22 октобра и иста је потпуно успела, како у погледу броја, тако и у погледу квалитета изложених грла.

6. У Крагујевцу приликом прославе стогодишњице гимназије од 4—6 новембра, Пољопривредна подружнина је у споразуму са одбором за прославу приредила иако у мањем обиму, али потпуно успелу изложбу пољопривредних производа. Њ. В. Краљ је приликом посете ове прославе највише времена поклатио разгледању овог пољопривредног одељења. Друштво је приређивање ове изложбе помогло са 1200 дин.

7. У Скопљу, одбор за прославу двадесетпетогодишњице соколства у Скопљу и Јужној Србији приредио је у октобру месецу уз прославу и пољопривредну изложбу производа чланова сеоских соколских чета. Друштво је и ову изложбу помогло са 1000 динара.

8. У Сјеници 24 и 25 септембра приредила је Краљ. банска управа Зетске бановине изложбу и сајам оваца пештерско-сјеничког соја. Друштво је ову изложбу, ценећи њен значај, помогло са 2000 динара у сточарском прибору и семену пићних биљака за награде излагача.

9. Друштвена Пољопривредна омладинска дружина у Белом Потоку приредила је изложбу ратарских и повртарских усева својих чланова на дан 24 децембра. Изложба је и иако мала ипак потпуно успела. Учествовало је 103 излагача са 436 изложених предмета. Друштво је ову изложбу помогло са 1000 динара у поучним пољопривредним књигама и воћарско-виноградарским алатом за награде излагача.

Поред ових материјалних помоћи, Друштво је поменуте и друге установе и организације помогло и у инструктивном погледу и давало на послугу расположиви материјал и прибор за изложбе.

Друштво је узело активног учешћа на земаљским изложбама које су приредили Савез виноградара и воћара и Београдска задруга за безалкохолну прераду воћа у октобру и новембру у Београду, излажући справе и препарате за сузбијање биљних штеточина и болести и књиге.

На конгресу приређеном од Савеза виноградара и воћара пре изложбе, делегат Друштва г. Илија Бошњак, директор енолошке станице у Топчидеру држао је реферат — предавање са темом „Теорија и пракса у винарству“.

Друштво је унеколико помогло и приређивање међународно-живинарске изложбе, коју је од 16—21 децембра приредило пољопривредно живинарско друштво у Београду и на име награде дало једну ручну прскалицу за дезинфекцију живинарника.

6. Конгреси и конференције.

У току године Друштво је имало неколико састанака својих чланова на којима се решавало о следећим питањима:

1. *О предлозима за закључење трговинског уговора са Немачком.* Ово је питање претресано на неколико састанака, па је затим надлежним достављено мишљење Друштва по њему.

2. *О појави мароканског скакавца у Војводини и мере за његово сузбијање.* По овом питању реферисао је члан Управе г. Др. Градојевић, који је водио посао о његовом сузбијању, односно уништавању у Војводини где је раније наносио пољопривредницима огромне штете.

3. *О избору секретара секције за шумарство и лов,* пошто је место остало упражњено. За секретара је изабран г. Слободан Боранац, саветник Министарства.

4. *О прерађивању II земаљског воћарског конгреса са земаљском изложбом воћа.* По овом питању које је претресано

на неколико састанака решено је, да се конгрес са изложбом вођа одржи у Сарајеву у октобру 1934 г.

5) *О предлогу за избор почасних и редовних чланова*, на коме је састанку утврђен списак лица, која заслужују да буду предложена за избор.

Друштво је намеравало да приреди неколико конференција са дискусијом за шири круг слушалаца, али није наишло на одзив код г. г. секретара секција.

II Рад у пословно-посредничком правцу

Друштво се трудило, да у овоме правцу рада потпуно задовољи пољопривреднике, да их помогне солидним кредитом, омогући уредне исплате дуга, снабде их добром и јевтином робом и уопште учини све што би им користило.

Први услови за правилан рад једне овакве установе као што је ово Друштво, јесте уредан и правилан рад кад самих подружина. Међутим, на жалост, инспекцијом је утврђено, да већина подружина не испуњава те услове, што изазива излишну преписку и кочење корисног пословања.

Нетачност подружина у исплати дуговања изазвала је Друштво да приступи крајњим мерама и наплату дуга врши судским путем. Та нетачност подружина не само да је умногом омела Друштво у раду, него је и од штете по подружине, јер су осуђене да плате адвокатске и судске трошкове, као и интерес на дугујућу суму.

Друштво је покушавало да исплату дуга олакша подружинама и на тај начин, што би им примало производе место новца, од чије би вредности задржало само половину добиеног новца за отплату дуга, а другу половину њима исплаћивало, али тај предлог није успео.

У циљу појевтињавања набавака које подружине врше од Друштва, предлагано им је да врше вагонске поручбине, за чланове једне или више подружина које су у близини, па је и ту био врло слаб одзив, скоро никакав.

Такође је тражено од подружина, да извештавају Друштво о незгодама у раду са друштвеном експедицијом, продајним ценама итд. како би Друштво све те незгоде уклонило, па су се подружине и о тај захтев оглушиле, изузев две три.

Та немарност од стране подружина, иако је то све ишло на њихову штету, нарочито питање отплате дугова, принудило је Друштво да у последње време укине уобичајени попуст од 5% и да га даје само овим подружинама које купују за готов новац.

Да ли ће се овакво стање поправити и да ли ће послови ићи без застоја и на опште задовољство, зависиће од самих подружина.

1. Инспекција подружина.

Инспекција друштвених подружина врши се у циљу информативном и контролном. Значај и важност овога посла правилно је схваћен и цењен, али се жеља Друштва, да се бар сваке друге године изврши преглед рада и стања свих подружина, није могла да оствари због разних узрока и сметњи.

У 1933 години извршен је преглед ових подружина: В. До—Азања, Азања, Голобок, Сараорци, Крњево, Трновче, В. Орашје, Петровац, Макци, В. Градиште, Кусић, Пожежена, Затоња, Милошевац, Смедерево, Удовице, Гроцка, Кула, Свилајнац, Јагодина, Параћин, Бољевац, Зајечар, Краљево Село, Сврљиг, Ниш, Бела Паланка, Пирот, Бабушница, Цариброд, Житковац, Алексинац, Крушевац, Александровац, Варварин, Звездан и Жуковац—Књажевац. Од прегледаних 37 подружина нису радиле: В. Орашје, Затоња, Милошевац, Кула и Параћин.

При инспекцији поменутих подружина примећено је, да има и таквих подружјинских функционера, који нису обраћали довољно пажње у руковању подружјинском имовином и заштити интереса установе и чланова. Тако исто примећено је да су неки претставници подружина и главни функционери намерно избегавали да одговоре својим обавезама према подружини, заклањајући се погрешно за закон о заштити земљорадника. Овим својим поступком онемогућили су рад установе и снабдевање њених чланова, те су многе подружјине у раду а неке и сасвим престале да раде. Од колике је штете по место и околину овакав рад, најбоље су осетили чланови подружина у виноградарским крајевима, који нису имали могућности да се благовремено снабду плавим каменом и прскалицама, те им је пероноспора упропастила скоро сав род у виноградима.

1. Посредовање у набавкама.

Друштвено пословање са робом било је задовољавајуће. Привредна криза, општи застој послова и ниска цена пољопривредних производа јако су утицали на друштвено пословање, а нарочито слаба куповна моћ нашег пољопривредника.

Поред тога, многе подружјине нису на време испуниле своје обавезе, како из прошле, тако и из ранијих година, те и та чињеница знатно утицала на ток друштвеног пословања и набавке (снабдевања робом).

Увоз из иностранства је скоро онемогућен високим заштитним царинама на већини пољопр. справа, док домаћа индустрија још није у стању да да производе боље или бар равне снима што се из иностранства увозе.

Кад се овоме додаду и остале тешкоће око увоза, као што је набавка девиза, „прим“ на девизе, који узима Народна

банка, а само он поскупљује робу за близу 30%, онда се тек добија јасна слика са каквим се тешкоћама Друштво имало да бори, да би колико толико могло своје потребе да задовољи.

И у овој години Друштво је постигло исте резултате у пословању са семеном пићних биљака, нарочито са семеном луцерке и детелине, што је доказ да су наши земљорадници примили савете Друштва и да су се почели бавити више производњом пићних биљака за сточну храну, а у вези са тим повећана је и производња и продаја семена ових биљака.

Колико је справа, алата, семена, књига и др. потреба продано у години 1933, види се из овога извода:

Разних плугова	133 ком.
„ дрљача	44 „
„ прашача	46 „
„ сејалица	12 „
„ круњача	7 „
„ сецкалица	10 „
„ ветрењача	10 „
„ ваљача	7 „
„ тријера	28 „
„ прскалица	380 „
„ преса за грожђе	8 „
„ муљача	10 „
„ запрашивача	84 „
„ жетелица	1 „
Калемарских ножева	1.944 „
Разног воћарског алата	1.397 „
Разног ратарског алата	343 „
Разних делова за плугове	776 „
Разних делова за прскалице	205 „
Корпи за паковање воћа	3 487 „
Разног вештачког ђубрива	4.968 кгр.
Разних тегла и боца	2.535 ком.
Разних гума за тегле и за кал.	31 „
Разних препарата за негу вина	616 кгр.
Разних средстава за уништавање штет. живот. и биљака	12.622 кгр.
Маниле за везачице	268 клуб.
Сиришта у течности	105 боца
Сумпорног праха	2.265 кгр.
Рафије	6.581 „
Плавог камена	88 852 „
Уљане погаче за стоку	1.940 „
Семена, багрена и гледича	180 „
„ грашка и грахорице	29.077 „

Семена, мухара	1.802	кгр.
„ сточне репе	7.627	„
„ конопља	1.060	„
„ суданске траве	5.878	„
„ разних ливадских трава	4.858	„
„ разних ратарских усева	5.382	„
„ воћног	32	„
„ беле детелине	445	„
„ црвене детелине	15.600	„
„ луцерке	39.686	„
Разних пчеларских и других справа	38	ком.
Разних цакова	2 849	„
Разних грдуса	35	„
Разних пољопривредних књига, календара и брошура	17.888	ком.
Целокупна вредност ове робе износи		

Динара: 3,154.543.71

Друштво ће и у 1934 год. цео свој рад упутити најбољим правцем, али се оно нада да ће његов рад помоћи све подружине и сви његови чланови на тај начин, што ће своје потребе код њега подмиривати и што ће својим обавезама увек и на време одговарати. Од њих и од њиховог рада зависи и успех друштвеног пословања, сви они треба да имају на уму да Друштво има својих обавеза, према домаћим фирмама и према страним кућама, које мора уредно и на време да плаћа.

Рад Трифолин станице и у год. 1933 био је задовољавајући, ма да је пречишћена мања количина него у 1932 г. (у 1932 г. пречишћено је 64.733 кгр., а у 1933 год. пречишћено је 51.387 кгр.).

Друштво је, у 1933 г. потпуно извело организацију око прикупљања, набавке, чишћења и уновчавања семена црвене детелине и луцерке, јер је на једној страни било у директној вези са произвођачима — земљорадницима, док је на другој страни ступило у директну везу са великим трговачким кућама за ове артикле на страни.

Друштво је у години 1932 извело 20.000 кгр. семена, док је у 1933 г. извело 27.800 кгр.

Овај успех је потпуно задовољавајући, нарочито кад се има у виду да је и принос семена 1933 г. подбацио за преко 50%, а и квалитет робе био је далеко лошији од онога у 1932 години.

Поред слабог приноса, неповољно је утицала на рад станице пракса, која је и законом дозвољена, да се натурално семе не мора обавезно чистити, већ се може извозити и нечисто (прљаво и заражено), те извозници нису налазили

за потребно да робу чисте и пломбирају, већ су је извозили у натуралном стању.

Овај начин извоза свакако је незгодан, јер се наше семе, по извршеном чишћењу и пломбирању на страни, не продаје под нашим именом и не носи порекло наше земље, већ обично оне у коју је одавде увезено, па ће се у недостатку семена за потребе наших пољопривредника то исто семе пречишћено у иностранству под туђим именом увозити и код нас продавати по скупе паре, него што би се продавало да је извоз натуралног семена забрањен и да је то семе код нас пречишћено и пломбирано.

На тај начин ми нећемо моћи да имамо стандард — робу, а наше семе, ма да одличног квалитета, неће моћи да нађе онај пласман, који по својој каквоћи и киматским условима, под којима је произведена, заслужује.

3. Друштвене финансије

По друштвеном буџету за 1933 годину, предвиђено је примање, односно издавање дин.	759.400.—
А остварено је овако:	
Примање динара	833.736.32
Издавање динара	609.194.60
Укупан обрт био је динара	1.442.930.92
Код примања већи је обрт био него што је буџетом предвиђено динара	74.336.32
док код издавања мањи је обрт био него што је буџетом предвиђено динара	150.205.40
Поједине буџетске партије остварене су по приложеном прегледу.	

Поред буџетских примања добивено је у току године на име помоћи на разне циљеве :

1) Од Министарства пољопривреде помоћ за воћарски конгрес динара	25.000.—
2) Краљевска банска управа Дринске бановине — Сарајево, помоћ за воћарски конгрес динара	6.000.—
3) Краљевска банска управа Моравске бановине — Ниш, за држање пољопривредних курсева и одржавање пољопривредних књижица и читаоница у Моравској бановини динара	9.000.—
4) Од Народне банке а) добровољни прилог динара	20.000.—
б) за сточну изложбу динара	4.000.—
Свега динара	64.000.—

Стање друштвених финансија у 1933 год. било је добро ликвидно, а друштвена је имовина у активи и по закључку биланса за 1933 годину показала привреду динара 213.680.68:

Код Поштанске штедионице у Београду, Друштво има свој чековни рачун под бр. 50.350

Друштвеним фондовима припада:

1) Пољопривредном фонду динара 3,027.082.69

2) Пок. Фране Вшетечког, индустријалца из Београда динара 33.240.— у злату, чији се приход има трошити на помагање пољопривредне струке, првенствено на давање потпоре питомцима за изучавање пољопривредних грана.

3) Димитрија Грујића, проте из Уровице, среза брзо паланачког, динара 14.205.— у сребру, чији се приход има трошити само на књижевне пољопривредне радове.

4) Пок. Паје Тодоровића — Ђаковчића, бив. председника Српског пољопривредног друштва, динара 27.523.— у сребру, чији се приход има трошити на награде напреднијим земљорадницима, које ће се издавати у пољопривредним потребама, даље на штампање пољопривредних поука, — на слање младића на праксу, курсеве и усавршавање у појединим пољопривредним гранама. У овај фонд уносиће се за десет година по 5.000.— динара годишње, док не достигне суму од динара 50.000.—

5) Удружење државних економа, пољопривредних чиновника и службеника динара 21.649.30 у сребру, који Друштво може да употребљава као свој обртни капитал с тим, да му на крају сваке године додаје суму, колико би давала на име камате Државна хипотекарна банка. Док овај фонд не достигне суму од динара 40.000.— половина његовог прихода трошиће се на награде најбољим ђацима пољопривредних школа у Краљеву и Букову, а друга половина ићи ће на повећање фонда, и кад достигне суму од динара 40.000.— Друштво ће цео његов приход трошити у васпитно-пропагандистичке сврхе, по своме нахођењу.

6) Драгише Лапчевића из Београда динара 10.186.— у сребру чији се приход има трошити на потпомагање пољопривредне књижевности.

7) Друштвених службеника динара 51.940.— у сребру, који служи за осигурање друштвеног особља.

Од стране финансиског одбора, вршен је свакога месеца преглед стања касе и рачуна, а од стране Надзорног одбора свака три месеца.

Прилажу се рачуни изравнања и прихода и расхода, из којих се види:

- а) кретање сума прихода и расхода и
- б) стање имовине на крају године.

ПРЕГЛЕД ОСТВАРЕНОГ

Редни број	ПРИХОД	Будетом предвиђено	Стварно примљено	Више примљено	Мање примљено
		Д и н а р а			
1	Државна помоћ	150.000	100.000	—	50.000
2	Улози чланова добротвора и утемељача	2.400	1.700	—	700
3	Улози чланова подружине	160.000	140.530	—	19.470
4	Претплата на Тежак	12.000	9.832	—	2.168
5	Продаја Пољопривредног календара	12.000	6.339	50	5.660
6	Штампање огласа у Тежаку	10.000			
7	Штампање огласа у Пољопривредном календару	3.000	8.542	20	4.457
8	Приход од продаје робе	300.000	497.554	35	197.554
9	Кирија од др штвених зграда	6.000	6.000	—	—
10	Камата од улога	10.000	9.102	—	898
11	Камата од хартија од вредности	24.000	21.230	—	2.770
12	Приход од Трифолине станице	30.000	11.380	27	18.619
13	Непредвиђени приходи	40.000	21.526	—	18.474
Свега		759.400	833.736	32	197.554
				35	123.218
					03

БУЏЕТА ЗА 1933 ГОДИНУ

Редни број	РАСХОД	Будетом предвиђено	Стварно издато	Више издато	Мање издато
		Д и н а р а			
1	Принадлежности и осигурање особља	236.500	219 919 94	—	16.580 06
2	Канцелариски материјал	6.000	6.053 90	53 90	—
3	Трошкови за пошту, телеграф и телефон	20.000	9.581 75	—	10.418 25
4	Набавка књига и листова за библиотеку	3.600	3.265 —	—	335 —
5	Огрев	6 500	7.272 —	772 —	—
9	Осветлење и оправка електричне инсталације	10.000	13.015 10	3 015 10	—
7	Вода, чишћење канала и изношење ђубрета	15.000	17.329 —	2.329 —	—
8	Осигурање зграда и робе	8.000	8.651 40	651 40	—
9	Оправка зграда	5.000	—	—	5.000
10	Отплата протоага из Немањине улице III и IV рата	25.000	12.275 —	—	12.725 —
11	Штампање, ховорари и рецензија за Тежак	140.000	125.998 70	—	14.001 30
12	Штампање, ховорари и рецензија за Пољопривредни календар	33.000	32.994 —	—	6 —
13	Штампање, ховорари и рецензије за сва друга књижевна издања	30.000	23.207 50	—	6.792 50
14	Предавања, курсеви и течајеви	25.000	11.103 50	—	13.896 50
15	Приређивање пољопривредних изложба	40.000	15.523 —	—	24.477 —
16	Осмишљавање и помагање пољопривредних књижица, читаоница и других установа	10.000	5.450 50	—	4.549 50
17	Награде студентима. Пољопривредно-шумарског факултета за Светосавске темате	2.000	2.000 —	—	—
18	Путни трошкови чланова Управе	8.000	2.139 —	—	5.861 —
19	Путни трошкови особља	15.000	9.859 75	—	5.140 25
20	Ховорар за рад у ужим и специјалним одборима и назорном одбору	55.000	44.312 —	—	10.688 —
21	Трошкови за славу	3.000	2.997 —	—	3 —
22	Пољопривредном фонду улог чланова добровољаца и утемељача	2.400	1.700 —	—	700 —
23	Фонду пок. Паје Т. Голдоровића	5.000	5.000 —	—	—
24	Стечајеви за напредније начине рада	20.000	—	—	20.000
25	Непредвиђени расходи	35.400	29.564 56	—	5.835 44
Свега		759.400	609.194 60	6.821 40	157.026 80

ПРИХОД

РАЧУН ПРИХОДА И РАСХОДА НА

1	Приход од кирије		6.000		
2	Приход од огласа у Тежаку и Пољопривредном календару		8.542	20	
3	Камата од улога	9.102			
4	Приход од хартија од вредности	21.230			
5	Камата на капитал пољопривредног фонда од Див. 2972169,40 по $6\frac{1}{2}\%$ према чл. 41 Правила друштвених	178.331	75	208.663	75
6	Државна помоћ			100.000	
7	Зарада од привреде			497.554	35
8	Члански улози			140.530	
9	Приход од продаје Тежака			9.832	
10	Приход од продаје Пољопривред. календара			6.339	50
10	Разни приходи:				
	а) Прилог Народне банке за 1933 г.	20.000			
	б) Кирија за смештај једне вршаче гарнитуре у друштвеном дворишту	1.526			
	в) Приход од Трифолин станице према чл. 8 правила исте станице $\frac{1}{2}$ прихода припада Друштву	11.380	27	32.906	27
					1.010.368 07
<p align="right">Свега</p>					1.010.368 07

ДАН 31 ДЕЦЕМБРА 1933 ГОД.

РАСХОД

1	Штампање Тежака и хонорари		125.998	70	
2	Штампање Календара и хонорари		32.994	—	
3	Канцелариски материјал		6.053	90	
4	Плата особља и осигурање		219.919	94	
5	По чл. 41 друштвених Правила припада пољопривр. фонду на износива 2972169,40	178.331	75		
6	Фонду Удружења држав. економа 6 ⁰ / ₀ камате на капитал динара 21018,75	1.261	10	179.592	85
7	Пропагандистички издаци:				
	а) набавка књига и листова за библиотеку	3.265	—		
	б) путовање чланова Управе	2.139	—		
	в) поклон у књигама	5.450	50		
	г) разни течајеви, курсеви и предавања	6.914	50		
	д) дневнице за рад у ужим одборима и дневнице и путни трошкови Надзорног одбора	44.312	—		
	ђ) награде за Светосавски темат	2.000	—		
	е) трошкови за Славу	2.997	—		
	ж) инспекција подружина	9.859	75		
	з) награде за рад у подружинама	4.189	—		
	и) издате награде на пољопр. изложбама	15.523	—	96.649	75
8	Разни трошкови:				
	а) осветлење и оправка истог	13.015	10		
	б) огрев, дрва и угаљ	7.272	—		
	в) ђубре, вода и оправка водовода	17.329	—		
	г) осигурање робе и зграда	8.651	40		
	д) пореза на кућарину	3.619	—		
	ђ) пошта, телеграф и телефон	9.581	75		
	е) провизије и трошкови код Поштан. штеднице	2.048	16		
	ж) израда слика г-ђе Персе и Благ. Тодоровића	1.150	—		
	з) грена рата за израду тротоара	12.257	—		
	и) разни непредвиђени трошкови	22.747	40	97.670	81
9	Отпис од намештаја и прибора			9.065	85
10	Дотације пољопривредном фонду 10 ⁰ / ₀ од износа 237422,97 од привреде према чл. 41 друштвених Правила	23.742	29		
11	Фонду Паје Тодоровића према решењу Управног одбора	5.000	—	28.742	29
12	Приход од привреде				213.680 68
		Свега			
				1,010.368 07	

31 ДЕЦЕМБРА 1933 ГОДИНЕ

1	Главница				9,147.919	27	
2	Фондови:						
	а) пољопривредном фонду на крају 1932	2,972.196	40				
	године	1.700	—				
	Улоси чланова добротвора и утемељача	29.444	—				
	Добит на курсу хартије од вредности	23.742	29	3,027.082	69		
	10% од привреде	33.240	—				
	б) фонду поч. Фрање Вшетечког	27.523	—				
	в) фонду поч. Паје Тодоровића — Ђа- ковчанина	14.205	—				
	г) фонду проте Димитрија Грујића	21.649	30				
	д) фонду Удружења државних економа	10.186	—				
	е) фонду друштвених службеника	51.940	—	158.743	30	3,185.825	
3	Пошљацима комисионе робе			389.727	33		
4	Остављачима остава			3.874	—		
5	Привременим рачунима — обавезе Друштва			362.876	30	756.477	
6	Приход од привреде					213.680	
						68	
Свега						13,303.903	57

III Остали рад

Друштво се бавило и другим пословима, осим оних који су напред изложени, а који су били од користи пољопривреди.

Нарочито је пажња поклоњена питању производње семена луцерке и црвене детелине и организацији откупа. У том циљу дата су многа упутства и савети. Друштво је тај рад доста добро организовало, али на жалост, година није била повољна за производњу овог семена због чега је жетвени принос врло много подбадио. Али, на овом послу постигнут је један врло важан циљ, т. ј. Друштво је својом појавом као купац међу привредницима, имало великог утицаја на повећање откупне цене овог семена, што је пољопривредницима ишло у корист.

Трифолин станица за пречишћавање детелинског семена, у овој години није била интензивно запослена, прво што је производња семена била слаба, како је напред напоменуто, а друго, што је одобрена спољна трговина са натуралним семеном.

У овој години извршена је и парцелација друштвеног имања на пет плацева, у циљу лакше продаје, пошто купаца за цео комплекс нема због велике суме. Међутим, иако је парцелација извршена и продаја објављена, није се са продајом успело, ма да је интересовање купаца било прилично. Друштво ће и даље на овом послу да ради, па било да продаје по парцелама било цео комплекс.

И ове године рађено је да се Друштво региструје код Уреда за контролу извоза стоке, али то још није окончано. Сметња се састоји у томе, што друштена Правила не предвиђају и тај круг рада, због чега ће се у том смислу поднети збору предлог за допуну правила.

Друштво је такође покушало са пласирањем оригиналних сименталских бикова међу члановима, али услед велике оскудице у народу није било одзива за тај посао.

И у овој години давано је мишљење о предлозима разних заковских пројеката, уредаба и правила, с обзиром на потребе пољопривреде и пољопривредника, и учествовало на разним конференцијама.

Осим тога, Друштво је одржавало везе са свима сличним установама у земљи и на страни, као и са многим културним и хуманим установама, а у појединим имало и своје представнике, као што је пољопривредна изложба и школа, у коју је делегиран г. Никола Ж. Петровић, члан Управе и Удружење за пропагирање народне ношње, у које је делегаран г. Вића Матић, члан Управе. Друштво је било заступљено и у Одбору за земаљски сајам, али је ове године из одбора ис-

пало, пошто су организатори изменом правила примили на себе да организују и пољопривредни део сајма. Даље, излазило је на сусрет ђачким екскурзијама примајући их под свој кров, давало обавештења и упутстава свакоме који се интересовао за његов рад: упознавало интересоване са пољопривредним справама, семеном, књижевношћу и т. д. Један од таквих корисних радова јесте посета војника соколских чета, будућих вођа сокола по нашим селима, који су Друштво посетили два пута иницијативом г. Саве Ратновића, члана Управе, који их је пригодним предавањем упознао са циљем и задатком Друштва, даље са важнијим справама и семеном, и којима је у име Друштва поклатио по један пољопривредни календар из ранијих година и по један ценовник.

Ради упознавања пољопривредне омладине и интересовања за рад Друштва, дате су награде студентима Пољопривредног факултета за Светосавске темате 2.000— дин. из фонда поч. Фрање Вшетечког, и ученицима средњих школа, дин. 630·35 из фонда Удружења држав. економа и пољопривредних чиновника.

Друштво је такође радило и све друге послове који су у вези са његовим радом и који су били од користи за пољопривреду.

Б. Лични односи

І Чланова Друштва

На концу године Друштво је бројало чланова:

оснивача	11
добротвора	86
утемељача	532
почасних	140
редовних	1.383
подружинских	5.769
Свега	7.921

Према томе, број чланова у току године повећао се са: 3 добротвора, 2 утемељача, 2 почасна и 103 редовна, свега 110, а смањило се са 163 подружинских чланова. Дакле, као што се види, смањен је број подружанских чланова, иако код њих апсолутно није требало да буде смањивање с обзиром на тешко економско стање и с обзиром на користи и услуге које од Друштва имају и које су им у ово оскудно време од огромне користи.

У току године променили су светом следећи чланови: Андрија Парађанин трговац из Пољне, Алекса Нешић економ из Великог Села, Војтех Бурјан, учитељ школе за винодеље

и воћарство у пензији, Драгутин Костић, држав. ср. економ у пензији из Смедерева, Живко Јосиповић, држав. ср. економ у пензији из Сопота, Крсман Ерац, интендантски пуковник из Новог Сада, Љубомир Вуловић, Краљ. намесник из Дубровника, Мата Јовановић, управник Управе фондова у пензији из Београда, Михаило Ступаревић, учитељ из Београда, Михаило Рашковић, виши чиновник Дирекције речног саобраћаја у пензији из Неготина кр., Михаило Ђорић, виши чиновник Народне банке и хонорарни књиговођа Срп. пољопр. Друштва, Павле Анђелић, економ из Мичајеваца, Сретен Адић, директор Учитељске школе у Јагодини у пенз. и Стојимир Глигоријевић, пољопривредник из Скобља. Лака им земља и Бог да их прости!

II Чланови Управног и Надзорног одбора

Као што се из досадашњег излагања види, пословна година завршена је са успехом, поред многобројних тешкоћа у раду. Чланови Управног и Надзорног одбора, са пуно воље вршили су поверене им послове, и њиховом савесном раду и љубави према Друштву има се приписати успех у раду.

Свршетком године, завршио се и годишњи период рада следећих чланова, који у смислу чл. 15 и 24 друштвених Правила иступају:

а) из Управног одбора:

1. потпретседник г. Д-р Танасије Митровић;
2. члан г. Божидар Ђ. Ранковић;
3. „ г. Тима Владисављевић;
4. „ г. Вића П. Матић;
5. „ г. Милош Николић;
6. „ г. Д-р Михаило Градојевић.

б) из Надзорног одбора:

1. члан г. Милан Јов. Илић;
2. „ г. Милутин Гец.

На место именованих чланова могу бити бирана нова лица, али само међу редовним члановима. Такође могу понова да се бирају чланови који иступају из одбора. Избор се врши само тајним гласањем, а право гласа имају они редовни чланови који су у исто време чланови ма које подружине и опуномоћени изасланици подружина, што се има доказати чланском картом, односно пуномоћством изасланичким.

III Особље

Код Друштва су били запослени као службеници:

чиновника сталних	7
„ хонорарних	1
служитеља	2
	<u>Свега 10</u>

Промене је било утолико, што је на место хонорарног књиговође покојног Михаила Ђорића, примљен за хонорарног књиговођу г. Љубомир Живановић, виши чиновник Народне банке.

Сви службеници вршили су поверен им посао на опште задовољство и на концу године оцењени су са оценом „одличан“.

Потпретседник,
Др. Танасије Митровић.

Претседник,
Мирко Миљковић.

Чланови управе:

Вића Матић, Божидар Ранковић, Сава Ратковић, Никола Петровић, Никола Белобрк, Тима Владисављевић, Др. Михаило Градојевић, Милош Николић, Александар Рашковић и Драгутин Спремић.

Извештај Надзорног одбора

Српског пољопривредног друштва о раду у 1933 години, поднесен 60 редовном годишњем збору.

Рад Управног одбора и у овој години био је у оквиру друштвених Правила и зборских одлука, што је Надзорни одбор утврдио редовним тромесечним прегледима.

Извршење буџета кретало се у границама како је одобрено од збора и с обзиром на остварење прихода, те прекорачења у смислу чл. 21 Правила није било, као што се види из овог упоређења:

	Примање	Издавање
Буџетом је предвиђено примање		
односно издавање	759.400—	759.400—
Више је примљено, односно издато	197.554.35	6.821.40
Свега је примљено, односно издано	956.954.35	766.221.40
Мање је примљено, односно издано	123.218 03	157.096 80
Стварно је примљено, односно издато	833.736.32	609.194.60
Кад се од примања одбије издавање	609.194.60	
Показује се уштеда у динара	224.541.72	

Ова се уштеда показује што је од предвиђене суме примања, односно издавања:

више примљено	74.336.32
мање издато	<u>150.205.40</u>
Свега динара	224.541.72

Из ових бројева јасно се види, да је друштвена Управа веома пажљиво извршивала буџет, јер да то није чинила показао би се дефицит од 75.869.08 динара, који по друштвене финансије не би био повољан.

Не може се нити има места замеркама што је по буџету издавања показана уштеда, јер ако се ова уштеда доведе у везу са партијама 6., 7. и 10., рачуна изравнања, видеће се да Друштво потражује од разних дужника 1,198.054.57 динара, од које суме дугују само подружине 879.126.74 дин.

Да су дужници уредни према Друштву и да својим обавезама одговарају на време, било би оправдано захтевати да се и буџет извршује у целости, што би несумњиво било од користи по пољопривреду, али овако то није могуће и мора се бити врло штедљив.

На подружинама је да своја дуговања уредно регулисавају, јер зато имају довољно времена. Оне не треба ништа друго да имају у виду до само то, да уредном исплатом старог дуга осигуравају себи кредит и за идућу годину, баш онда кад им је најпотребнији и кад га на другој страни тако рећи не могу да добију. Осим тога, уредним отплатама подружине имају могућности да својим обавезама одговарају кад су највише при новцу и избегавају да им се дуг наплаћује судским путем и стварају излишни трошкови, што је овога пута апсолутно морало бити и што је друштвена Управа учинила, с обзиром на опште интересе.

Надзорни одбор прегледао је целокупан рад друштвене Управе, сравнио све књиге се буџетом, благајном и магацином, са рачуном прихода и расхода, рачуном изравнања, одлукама Управног одбора и годишњег збора, и пошто је нашао да је рад исправан, са којим се слаже, то предлаже збору:

- 1) Да прими извештај Управног одбора и да му разрешницу за целокупан рад и рачуне у 1933 години, и
- 2) Да да разрешницу и Надзорном одбору за рад у 1933 години.

Претседник,
Алекса Љ. Поповић, ср.

Чланови: Милан Јов. Илић ср., Милош В. Поповић ср., Милан Дуњић ср., Милутин Ф. Геџ ср.

Извод из извештаја пољопривредних подружина.

Да би се видео и рад друштвених подружина у 1933 години и извештај Друштва претстављао што потпунију целину, то се у овоме делу, прегледно у изводу излажу подружински извештаји, који су примљени до дана давања у штампу друштвеног извештаја за исту годину.

1. Пољопривредна подружина у Врању. — Подружина је радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном и др. материјалом, и давању поука и обавештења из свих пољопривредних грана.

Снабдевање је вршено на подлози подружинске обвезнице дате Друштву и сав дуг по истој измирен је до краја године.

Биланс финансиског и материјалног стања није послат Друштву.

2. Пољопривредна подружина у Власотинцима. — Управни одбор уложио је сав труд и старање те су све тачке програма рада за ову годину извршене. Сви су чланови снабдевени свима потребама које су преко подружине тражили и свима су даване поуке и обавештења која су захтевали. Секретар подружине, ср. пољопр. референт одржао је неколико предавања у срезу и давао поучне књиге из подружинске књижице члановима на читање.

Подружина не дугује Друштву ништа, већ показује имовину од 2.885.— дин.

3 Пољопривредна подружина у Ракарима - Мионица. — Рад подружине састојао се у снабдевању својих чланова разним пољопривредним потребама. Снабдевање је вршено за готов новац.

Помоћу својих чланова стручњака подружина је у својој околини држала разна поучна пољопривредна предавања и својим члановима раздала семе пићних биљака примљено од Друштва као и 50 литара карбокримпа за борбу противу штитасте ваши и др. штеточина и паразита на воћкама. Семе и карбокримп примљени су од Друштва бесплатно и члановима издато такође бесплатно.

Подружина показује имовину 1.162.— дин.

4. Пољопривредна подружина у Јагодини (мушка). — Рад подружине био је више васпитно-пропагандистички а мање посредничко - набављачки. Подружина је бесплатно раздала својим члановима поред семена примљеног од Друштва још и 700 кгр. озиме грахорице купљене од произвођача у околини. Снабдевање чланова вршено је за готов новац и по њиховим захтевима.

Подружина располаже имовином од 4.470.37 дин. и за исправан рад похваљена је.

5. Пољопривредна подружина у Сопоту. — Управни одбор је одржао 10 својих редовних седница на којима је решавано и одлучивано о снабдевању чланова и приређивању среске сточарске изложбе.

У споразуму са среским пољопривредним одбором подружина је приредила среску сточарско-живинарску изложбу на којој је узело учешћа 375 излагача са 1025 грла стоке, живине и пчеларских предмета. На дан изложбе одржан је сајам за откуп приплодних бикова на коме је из среза космајског за појединце и установе откупљено 30 бикова. Изложба и сајам су потпуно успели, за које, као и за све друге радове подружине, највећа заслуга припада њеном секретару г. Душану Тошићу и његовим сарадницима. Помоћ за изложбу дали су: Министарство пољопривреде 5.000 —, Срески пољопривредни одбор 5.000.—, Српско пољ. Друштво 3 000.—, Народна банка и општ. сопотска по 1.000.— и Београдска трговачка комора 500.— динара. Подружина је од својих средстава утрошила 2520, те је за награде утрошено свега 19020 динара. Подружина је приредила и два воћарско-виноградарска калемарска течаја које је слушало 146 младића.

Подружина је ове године набавила и својим члановима раздала разних пољопривредних справа, семена и др. материјала у вредности за 63.137.— динара. Снабдевање је вршено од Друштва на подлози подружинске обвезнице.

Подружина дугује Друштву 50.727.49 дин.

6. Пољопривредна подружина у Почковини. — Рад подружине састојао се у снабдевању њених чланова разним пољопривредним потребама. Снабдевање је вршено од Друштва на подлози подружинске обвезнице. Вредност набављене робе износи 15.450 дин.

Подружина располаже имовином од 267 дин.

7. Пољопривредна подружина у Житковцу. — Подружина је радила само на снабдевању својих чланова разним пољопривредним потребама по њиховим захтевима за готов новац. Набављено је и члановима раздато робе у вредности 4.300 динара.

На крају године подружина показује имовину од 6.997.85 д.

8. Пољопривредна подружина у Мионици. — Рад подружине састоји се више у васпитно-пропагандистичком а мање у посредничко-набављачком правцу. Претседник подружине г. Миливоје Пауновић, учит. у пензији, одржао је 12 разних популарних пољопривредних предавања, у 10 општина колубарског среза и то из воћарства, сточарства са гајењем пићних биљака, ратарства о обради земље и избору семена, живинарство и пчеларства.

Имовина подружине износи 2.434.55 динара.

9. Пољопривредна подружина у Страгарима - Трстеник. — Рад подружине састојао се само у снабдевању њених чланова пољопривредним справама, семеном и материјалом за одржавање.

Податци о финансиском и материјалном стању нису послати.

10. Пољопривредна подружина у Чачку. — Рад подружине кретао се и у васпитно-пропагандистичком и посредничко-набављачком правцу. Преко својих чланова стручњака, подружина је одржала неколико предавања из разних пољопривредних грана, а на захтев својих чланова давала им разне поуке и обавештења као и др. пољопривредницима. Уз помоћ Друштва обавила је плетарски курс који је трајао три недеље. Курс је уредно похађало 32 младића. Обављање курса помогла је и Банска управа Дринске бановине и послала стручњака који је наставу изводио.

Подружина је својим члановима бесплатно раздала веће количине семена пићних биљака, овса и кукуруза, које је од Друштва и Банске управе бесплатно примила, као и веће количине препарата за сузбијање биљних штеточина и болести.

Један од главних радова подружине био је рад на њеном селектору „Петкус“ на коме је пречишћено 93.710 кгр. пшенице за семе и трговину, те је рад и у погледу количине и у погледу пропаганде позитиван.

Снабдевање чланова вршено је за готов новац, пошто дуг из ранијих година није измирен, због чега и подружинске финансије нису сређене.

Подружина дугује 21.759— дин. а има у роби и код чланова 28.698.85 дин. Осим тога има непокретно имање у вароши Чачку у вредности од преко 200.000 динара и у прибору, намештају и др. 10.000 динара.

11. Пољопривредна подружина у Пироту. — Подружина је радила и у васпитно-пропагандистичком и посредничко-набављачком правцу. Давала поуке и обавештења својим члановима; окалемила 1000 комада воћних дивљака разних врста у општинама сопотској, темачкој и градешничкој, од којих је примљено више од 700 комада, а у општинама изворској, трњанској, гњиланској и велико-суводолској, одржала је преко својих чланова стручњака предавања о берби и преради грожђа и спремању и чишћењу судова за тај посао. Предавање и калемљење воћака помогло је Друштво са 800 динара. У посредничком правцу подружина је радила на снабдевању својих чланова разним потребама. Друштво је са ценом плавог камена било скупље него чаршија, те је једна мала количина набављена у чаршији.

Подружина располаже имовином од 12.327.70 дин.

12. **Пољопривредна подружина у Крагујевцу.** — Рад подружине састоји се више у пропагандистичком и посредничком правцу. Предвиђену општу пољопр. изложбу није одржала због недостатка средстава. Уз прославу стогодишњице крагујевачке гимназије, а уз помоћ Друштва приредила је ужу али успелу изложбу пољопривредних производа и женских ручних радова. Одржала је три успела предавања. Своје чланове је снабдевала потребама по захтеву. Набављено је справа, семена и др. материјала у вредности 8.301.50 динара.

Имовно стање показује 1.436.68 динара.

13. **Пољопривредна подружина у Сврљигу.** — Рад подружине састојао се највише у снабдевању њених чланова разним потребама. Снабдевање је вршено од Друштва на подлози подружинске обвезнице. Вредност набављених и члановима раздатих потреба износи 21.842.75 динара. У програму рада предвиђено је и приређивање једне пољопривредне среске изложбе, али се одустало због немања потребних средстава. Подружина дугује Друштву 11.006.08 динара, а има готовину 12.994.88 динара.

14. **Пољопривредна подружина у Љубовији.** — Управни одбор је одржао 12 седница, на којима су решавана разна питања. Рад подружине састојао се у снабдевању својих чланова. Набавке су вршене од Друштва на подлози подружинске обвезнице. Вредност набављене робе износи 9340 динара и ова је сума до краја године одужена Друштву. Преко својих чланова стручњака, подружина је давала разне поуке и обавештења својим члановима и др. пољопривредницима из свих пољопривредних грана, а где је се потреба указала држана су предавања. Подружина је активна за 2.468.50 динара.

15. **Пољопривредна подружина у Владимирцима.** — Рад подружине, због промене њених главних функционера сводио се на нужне набавке за њене чланове и на давање поука и обавештења из разних пољопривредних грана. Подружина дугује Друштву 20.110 динара, а њена је имовина 10.838.70 динара.

16. **Пољопривредна подружина у Омашници.** — Подружина је радила само на снабдевању својих чланова справама, семеном и материјалом за одржавање винограда. Набавке су вршене од Друштва на подлози подружинске обвезнице. Подружинска имовина износи 604.50 динара.

17. **Пољопривредна подружина Сребрница-Босна.** — Рад подружине састојао се у набавкама пољопр. справа, семена и др. материјала за своје чланове и давању поука и обавештења члановима по њиховим захтевима. Набавке су вршене

од Друштва за готов новац, а по тражењу подружјинских чланова. Имовина подружјине износи 3.313 динара.

18. Пољопривредна подружјина у Свилајци. — Рад подружјине састојао се само у набавкама разних потреба које су сами чланови захтевали. Набавке су вршене за готов новац. Подружјина располаже имовином од 3.898,50 динара.

19. Пољопривредна подружјина у Сараорцима. — Подружјина је радила на снабдевању својих чланова са пољопр. справама, семеном и др. материјалом, потребним за одржавање винограда. Снабдевање је вршено од Друштва на подлози подружјинске обвезнице, т. ј. на кредит. Подружјинска имовина износи 5.124,42 динара, а Друштву дугује 560 динара.

20 Пољопривредна подружјина у Честину-Гружа. — Подружјина је слабо радила. Није имала ни довољан број чланова по правилима, већ само њих 12. Подаци о имовном стању недостају.

21 Пољопривредна подружјина у Гостивару. — Рад подружјине био је пролагодистички и посредничко-набављачки. Преко својих чланова стручњака подружјина је давала поуке и обавештења члановима и др. пољопривредницима, а држана су и предавања о важијим питањима и радовима. Подружјина је своје чланове снабдевала разним пољопр. справама, семеном, поучним књигама и другим потребама. Имовинско стање је 5.466,50 динара.

22. Пољопривредна подружјина Ђураковац-Исток. — Управа подружјине је се старала да своје чланове снабде са свима потребама у справама, алату, семену, поучним књигама и др. материјалу. Преко својих чланова стручњака давала је поуке и обавештења по свима пољопривредним грама. Имовинско стање је 9.774,60 динара.

23. Пољопривредна подружјина у Крњеву-В. Орашје. — Подружјина је радила искључиво на повећању броја својих чланова и на њиховом уредном снабдевању справама и материјалом за издржавање винограда. Набавке су вршене од Друштва на подлози подружјинске обвезнице, на кредит који на жалост није исплаћен ни до краја године, те је наплата морала да се тражи судским путем. Имовина подружјине је 16.800,55 динара, а дугује Друштву 14.800 динара.

24. Пољопривредна подружјина у Београду. — Рад подружјине састојао се у старању да се што више чланова придобије за упис и да се исти снабду семеном пићних биљака и др. потребама. Чланови су потребе од Друштва већином сами за готов новац куповали. Преко својих чланова стручњака подружјина је осталим члановима давала поуке и обавештења.

Имовина подружјине износи 7095,75 дин.

25. **Пољопривредна подружнина у Руднику.** — Подружнина је радила на снабдевању својих чланова свима потребама, справама, алатима, семеном и материјалом и прибором воћарско виноградарским. Поред овога подружнина је својим члановима и осталим пољопривредницима давала стручне упуте и обавештења, преко свога секретара.

Имовина подружнине износи 25.384·67 дин.

26. **Пољопривредна подружина у Топлици-Кнић.** — Подружнина је мало радила на упису чланова и снабдевању својих чланова потребама, које су они захтевали и то за готов новац.

Недостају подаци о финансиском и имовном стању.

27. **Пољопривредна подружнина у Сенти-Бачка.** — Рад подружнине био је искључиво пропагандистички, пошто није било потребе за посредничко набављачки. Претседник подружнине и градски начелник г. Сња Вујаћ, срески пољ. референт г. Др. Радивоје Лазић и Марко Ђурић, држ. ветеринар, држали су неколико стручних и поучних предавања и на захтев давали стручне упуте и обавештења. Преко својих претставника, подружнина је као члан савеза пољопривредних друштава и удружења у Дунавској бановини учествовала у доношењу важних одлука и резолуција за поправку материјалног стања пољопривредника.

На подружинском селектору пречишћено је 76.227 кгр. пшенице и 21.351 кгр. јечма.

Интересовање чланова за рад подружнине било је доста слабо, иначе би успех у њеном раду био знатно јачи.

Подружнина располаже имовином од 90.910·74 дин.

28. — **Пољопривредна подружнина у Убу.** — Подружнина је помоћу свога секретара г. Николе Скрјабина, ср. пољ. референта, давала својим члановима упуте и стручне савете из свих пољопр. грана. У циљу боље обраде земље и припреме семена за сетву подружнина је 14-V-приредила предавање за шири круг слушалаца. Предавање је одржао г. Власта Ђорђевић, проф. Сред. пољ. школе у Ваљеву.

Снабдевање чланова вршено је за готов новац. Набавке су вршене од Друштва на захтев чланова.

Подружинска имовина је 167·50

29. **Пољопривредна подружнина (женска) у Јагодини.** — Рад подружнине се састојао у снабдевању својих чланица разним потребама и прибором за конзервисање поврћа и воћа. Пројектована предавања о конзервисању по околним селима нису одржана због оскудице у средствима. Стављено је у дужност новој управи да то у 1934 год. уради.

Подружнине је активна за 458·50 дин.

30. Пољопривредна подружина у Лозници. — Рад подружине састојао се у набавкама разних потреба за своје чланове. Снабдевање је вршено за готов новац. Набавке су вршене од Друштва само на захтев чланова. Одустало се од набавки потреба на кредит пошто ранији дуг није наплаћен.

Подружина дугује Друштву 2.811.— дин. а њена је имовина 4.920.42 дин.

31. Пољопривредна подружина у Доњем Крчину. — Подружина је највише радила на снабдевању својих чланова пољопр. справама, семеном и материјалом за одржавање винограда. Набавке су вршене од Друштва на кредит на подлози подружинске обвезнице. И поред свег старања подружина свој дуг Друштву није могла да измири, због елементарних непогода и слабих приноса.

Поред снабдевања својих чланова Подружина је помоћу својих чланова стручњака и претставника њених учитеља, давала стручне поуке и обавештења како члановима својим тако и осталим пољопривредницима.

Подружина дугује Друштву 5.743.— дин. а њена је имовина 8.208.70 дин.

32. Пољопривредна подружина у Рибнику. — Подружина је највише радила на снабдевању својих чланова разним пољопривредним справама, семеном и материјалом за одржавање винограда у чему је имала видног успеза. Набавке су вршене од Друштва на кредит на подлози подружинске обвезнице и менице. Наплата дате робе члановима ишла је доста тешко, те је Подружина на крају године остала дужна Друштву 6.998.90 динара, а њена имовина је 8.080.30 дин.

Пољопривредна подружина у Петровцу—Пожар. — Рад Подружине кретао се и у васпитно пропагандистичком и у посредничко набављачком правцу. Помоћу својих чланова стручњака Подружина је својим члановима и др. пољопривредницима пружала стручне поуке и обавештења. У првој половини марта Подружина је у бановинском лозном и воћном расаднику приредила курс резидбе винограда са 150 слушалаца који је успешно завршен. Курсом је руководио управник расадника г. Милан Стаменковић.

Пројектована екскурзија и домаћички тачајеви нису обављени због материјалних и техничких тешкоћа.

Подружинска је имовина 22.865.85 дин., а Друштву дугује 1.050 динара.

34. Пољопривредна подружина у Соко Бањи. — Подружина је радила на снабдевању својих чланова разним потребама и помоћу својих чланова стручњака пружала им стручне поуке и обавештења.

Подружина има имовине 1.117. динара.

35. Пољопривредна подружина у Санском Мосту — Подружина је мало и слабо радила, имала је само 9 чланова, што по правилима није довољно за њен опстанак.

Имовина подружине износи 3.624.50 динара.

36. Пољопривредна подружина у Пожежени. — Рад подружине састојао се у снабдевању њених чланова разним потребама. Набавке су вршене од Друштва на подлози подружинске обвезнице дате Друштву.

Подружина дугује Друштву 10.734 динара, а њена је имовина 11.193.42 динара.

37. Пољопривредна подружина Зворник — Босна. — Рад подружине састојао се у снабдевању њених чланова разним пољопривредним потребама, а нарочито семеном пшеничних биљака, луцерке и црвене детелине. Због високих цена овога семена код Друштва исто је по повољнијој цени набављено од Пољ. школе у Шапцу.

Помоћу својих чланова стручњака подружина је својим члановима и др. пољопривредницима давала стручне поуке и савете. Предвиђена сточарска и воћарска изложба није обављена због немања довољних средстава.

Подружинска је имовина 1.960.96 дин.

38. Пољопривредна подружина у Краљевом Селу. — Подружина је радила на снабдевању њених чланова разним пољопривредним потребама. Набавке су вршене од Друштва за готов новац, али је мало ових набављало што су цене код Друштва веће него у вароши.

Помоћу чланова стручњака давати су стручни упути и обавештења свакоме.

Имовина подружине је 2.776.91 дин.

39. Пољопривредна подружина Прилике — Ивањ. — Подружина је у 1933 год. слабо радила. Имала је само 13 чланова што по правилима није довољно за рад и опстанак.

Подружинска имовина је 19.643.— дин., а Друштву дугује 14.445.— дин.

40. Пољопривредна подружина у Лесковцу. — Рад подружине састојао се у снабдевању њених чланова и давању стручних поука и обавештења. Набавке су вршене по захтеву чланова за готов новац.

Имовина подружине износи 7063.28 дин.

41. Пољопривредна подружина у Божурњи. — Подружина је у 1933 год. основана. Радила је највише на учвршћивању своје организације и савлађивала тешкоће чињене јој од људи уских погледа, а и материјалне које су наишле. На снабдевању није радила.

Имовина је подружине 238.50 дин.

42. Пољопривредна подружина у Тополи — Краг. —

Рад подружине састојао се у снабдевању својих чланова разним потребама, справама, семеном и материјалом за винограде. Набавке за чланове вршене су од Друштва за готов новац.

Имовина је подружине 3.312.30 дин.

43. Пољопривредна подружина у Гучи. — Подружина је радила највише на снабдевању својих чланова разним справама, семеном пићних биљака и др. материјалом. Набавке су вршене од Друштва на захтев чланова. Подружина је помоћу својих чланова стручњака давала поуке и савете члановима и др. пољопривредницима.

44. Пољопривредна подружина у Александровцу (Жупа). — Рад подружине кретао се у оба правца њене делатности, т.ј. и у васпитно пропагандистичком и посредничко-набављачком. Подружина је у зајединци са Кредитном земљорадничком задругом набављала све пољопривредне потребе — справе, семе, и материјал потребан за одржавање винограда, старајући се да исто прибави по најповољнијој цени.

Подружина је врло активно учествовала на земаљској изложби вина и воћа коју је приредио Главни савез виноградара и воћара од 7-15 октобра у Београду. Подружина је на ову изложбу послала 68 корпи разних сората винског и стеног грожђа, 10 корпи разнога воћа и 150 флаша разног пића. За продајно одељење на истој изложби Подружина је послала 38 корпи грожђа од по 10 кгр. бруто тежине. Чланови: Љубиша Луковић, Миодраг Миљковић и Јован Дачић упућени су од стране Подружине да изложбено одељење подружинско среде и уреде и они су то о свом трошку урадили. Подружина је са своје стране умолила и среског пољ. референта г. Душана Миленковића, те је на изложби узео учешћа и био члан оцењивачког суда.

Сви изложени предмети, које је подружина изложила привукли су највећу пажњу, како меродавних тако и публике, те је подружина одликована и награђена највећом наградом, *сребрним пехаром*, а сви чланови излагачи разним наградама.

Чланови подружине који су били на изложби учествовали су и на III Земаљском виноградско воћарском конгресу приређеном 15 XII 1933. године.

Подружина има готовине 13.077.94 дин.

45. Пољопривредна подружина у Аранђеловцу. — Подружина је радила највише на снабдевању својих чланова пољ. справама, семеном и материјалом. Набавке су вршене од Друштва на кредит на подлози подружинске обвезнице. Подружина је члановима такође давала робу на кредит, али се

сви нису одазвали и своје дугове на време измирили, те и Подружина није на време одговорила својим обавезама према Друштву. Преко својих чланова стручњака подружина је својим члановима давала стручне упуте и поуке из разних пољопривредних грана. Подружинска имовина износи 11.214.60 динара.

46. Пољопривредна подружина у Ивањици. — Рад подружине састојао се у најнужнијим набавкама за своје чланове и давању поука и савета по разним пословима и гранама. Набавке су вршене за готов новац на захтев чланова. Подружинска је имовина 611 динара.

47. Пољопривредна подружина у Ковину-Банат. — Подружина је радила највише на снабдевању својих чланова справама, алатом и материјалом потребним за обраду и одржавање винограда. Набавке су вршене од Друштва на кредит на подлози подружинске обвезнице. Подружина је робу и својим члановима давала на кредит, али се нису сви на време одазвали и дуг платили, те и подружина Друштву није на време дуг исплатила. Имовина подружине износи 22.151.55 динара.

48. Пољопривредна подружина у Макцима — В. Градиште. — Подружина је слабо радила. Због великог дуга из ранијих година и кризе у народу, дуговање своје код Друштва подружина још није измирила, иако се дуг повлачи још из 1931 године. Имовина подружине износи 4.754 динара, а Друштву дугује 4.000 динара.

Пољопривредне школе у Дунавској бановини.

У Дунавској бановини има 6 пољопривредних школа. Оне се налазе у Крагујевцу, Смед. Паланци, Пожаревцу, Вршцу, Ади и Илоку.

Од ових шест школа све су са двогодишњом наставом, сем у Смед. Паланци, где је настава течајна. Поред овога, разлика између првих пет и ове последње је и у томе, што оне прве примају за ученике дечаке и младиће са села који су свршили основну школу, а стари су од 14 до 18 година; школа у Смед. Паланци прима одраслију сеоску омладину, т.ј. од 17 до 30 година старости.

Настава у пољопривредним школама у Крагујевцу, Пожаревцу, Ади и Илоку почиње 1 октобра, а завршава се 15 августа. На пољопривредним школама у Крагујевцу, Пожаревцу и Ади изучавају се све гране пољске привреде, али се нарочита пажња поклања ратарству и сточарству. На Пољопривредној школи у Илоку виноградарству и воћарству посвећен је већи број часова. Пољопривредна школа у Вршцу је задружно винарска и њој је циљ да своје ученике оспособи да могу самостално руковати винарским задругама.

Ко од родитеља жели са територије ове бановине да упише своје дете у коју од ових школа, треба да се обрати среском пољопривредном референту свога среза до 15 септембра — за пољопривредну школу у Смед. Паланци до 1 октобра. Од докумената потребни су: 1) уверење из општине којим доказује да је син земљораднички и да је доброг владања; 2) сведочанство из основне школе по коме се види да је завршио основну школу са успехом и 3) крштеницу из које се види да није млађи од 17 година ни старији од 30 година.

Сви примљени ученици су бановински питомци, сем малог броја приватних. Бановински питомци за време школовања у овим школама имају бесплатно: стан, храну, огрев, осветлење, одело (у См. Паланци одећа се не издаје), обућу, преобуку, за случај болести лекарску негу као и све друге потребе које су им потребне за учење. Приватни ученици (у См. Паланци њих нема) станују и хране се са бановинским питомцима и исти плаћају управама горе назначених школа по 120 динара месечно унапред. За ову суму новаца следује им све сем одела, обуће и преобуке коју су дужни набављати сами.

У овим пољопривредним школама теориска настава одржава се пре подне у учионици, а по подне су практични радови. Циљ нижих пољопривредних школа је да сеоској омладини путем теориске и практичне наставе даду потребна знања, која ће омладиници

однети својим домовима у своја села; и тамо, иста примењујући, створити угледна газдинства, која ће њима корисно служити као и околним пољопривредницима, на која ће се исти угледати како у погледу савременог рада тако и организације једног сеоског газдинства.

О пољопр. школи у Вршцу и Смед. Паланци, као новим типовима наших пољопривредних школа, било је речи у засебним чланцима.

Никола М. Смић,
проф.

Рајсарство.

Цикорија (водопија*)

— *Cichorium intybus* —

Цикорија припада фамилији главичастих биљака (Compositae), а води порекло од дивље истоимене биљке, од које се разликује јаче развијеним и дебљим кореном. Цикорија се гаји ради корена, који се у индустрији употребљава за производњу цигуре. Цикорију су познавали још стари народи и гајили су је ради лишћа, које су употребљавали за салату. Доцније се цикорија употребљавала па и данас се употребљава за сточну храну, дакле као сточна пићна биљка. Сада се цикорија гаји поглавито као индустриска биљка, и то највише у Немачкој, за справљање цигуре. У нашој држави гаји се у малој мери и то у околини Осјека.

Цикорија у погледу поднебља нема неких нарочитих захтева; успева готово свуда, али јој највише годи умерено влажно поднебље. Но, иако цикорија у погледу поднебља није пробирач, према земљишту је осетљива, те се стога при избору земљишта мора обратити нарочита пажња. Цикорија се, као што смо напред казали гаји ради корена, од кога се справља цигура, те отуда при гајењу цикорије треба тежити да се њено корење што боље развије, а то ће бити могуће само онда, ако се гаји на подесним земљама. Најподесније земље за цикорију су дубоке, плодне,

*) Одговор на питање г. Косте Петровића, економа из Н. Србобрава.

умерено влажне и растресите земље. Тешке и јако влажне земље нису подесне за цикорију. На лаким земљама, ако су довољно плодне и влажне, добро успева и даје добре приносе.

У плодореду цикорија може доћи после сваког усева, а добар је предусев за све остале усеве. Према честом повраћању на исто земљиште није тако осетљива, али је ипак боље плодород саставити тако, да се не враћа бар за 5—6 година.

Обрађивање, односно орање земљишта за цикорију врши се ујесн и то по могућству што дубље, да би јој се корен што боље развио. Обрађену земљу с јесени треба оставити преко зиме у браздама да прељежи, како би се под утицајем зимских мразева што боље иситнила. Једновремено са јесењим орањем треба и ђубрење земљишта извршити. Најбоље ђубре за ђубрење земљишта за цикорију је стајско ђубре. Стајско ђубре треба додавати у количинама од 3000 кгр. по хектару и то у згорелијем стању. Спролећа, пошто се земља довољно по површини просуши, тако да се за орућа не лепи, њиву треба подрљати. Орање упролеће треба избегавати, јер се превртањем бразда губи влага. Пошто се на овај начин припреми земља, онда се приступа сетви.

Сетва цикорије врши се упролеће, обично марта месеца. Сејање се може изводити омашке и на редове. Сетва на редове боља је од сетве омашке, јер дозвољава уштеду у семену и омогућава боље развиће усева, па се према томе добијају и већи жетвени приноси. Када се цикорија сеје на редове, растојање између редова треба да буде 30—40 см., а отстојање између биљака у реду 15—18 см. После сетве, да би се семе покрило, њиву треба лаком браном забранити или глатким ваљком поваљати. Ради убрзавања клијања семена препоручује се, да се семе пред сетву потопа у воду. За један хектар, када се цикорија сеје на редове, потребно је 10 кгр. семена, а при сетви омашке 12 кгр.

Нега цикорије за време развића састоји се у прашењу и разређивању, ако је усев густ. Прво прашење

изводи се пошто усев добија неколико листића. Заједно са првим прашењем треба извршити и разређивање усева. Доцније се према потреби изводи још једно или два прашења.

Берба цикорије изводи се када сазри, а то бива после 130—140 дана после сетве, обично у септембру месецу. Да ли је цикорија зрела познаје се по томе што јој лишће у доба зрелости почиње да жути. Берба се врши чупањем корена из земље руком или уз припомоћ ашова. Извађено корење треба најпре очистити од земље и лишћа, а затим предати фабрикама на даљу прераду. У случају, када се жели производити семе од цикорије, онда треба, пошто је цикорија двогодишња биљка, пред бербу заћи по њиви и одабрати извештан број добро развијених струкова (корена). Одабране струкове, пошто се очисте од лишћа и земље, треба сместити у подрум или трап и чувати до пролећа. Упролеће ови се струкови саде на растојању 50/50 см., праше и окопавају док семе не сазри. Семе стасава за бербу августа месеца.

Цикорије има углавном две групе сората, које се међу собом разликују по облику корена и лишћа, Прва група обухвата сорте са кратким и дебелим кореном и са изрецканим лишћем по ободу, а друга група обухвата сорте са дугачким кореном и равним по ободу лишћем. Из прве групе позната је шлеска цикорија, а из друге групе брауншвајска или холандска.

Приноси цикорије различити су и зависе углавном од услова успевања сорте и неге. По хектару цикорија може дати од 15000 до 25000 кгр. корена и 10000 до 15000 кгр. лишћа. (Напомињем овде да се лишће употребљава за сточну храну и у току године може се добити два до три откоса).

Справљање цигуре од цикорије врши се тако, што се корење најпре очисти од земље и лишћа, а затим добро опере. После тога се сецка уздуж и попречно на танке листиће, а затим суши.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић,
професор.

Гајење ружа за уље у Бугарској.

— *Rosa damascena* —

Пореклом је из Дамаска, по чему се и зове да-маска ружа или *Rosa damascena*. У Бугарску је донесена најпре у околину старо загорску, пре 400 година, одакле је се доцније раширила у тувжунску и струмичку долину и по падинама Балкана, Средње Горе и Родопе. Спада у фамилију ружа (*Rosaceae*). Гаји се због њених мирисних цветова из којих се добија дестилацијом есенција — ружино уље, које служи за спремање разних парфима, а има широку употребу у медицини и апотекама.

Бошаничко обележје. — Шип расте 1.5 до 2 метра, обрастао је бодљама по кори стабла, грана и гранчица. Корен пушта дубоко у земљу, који се лако пробија и има особину да пушта изданке. Лист је сложен, тако пераст, са лискама јајастим, по ободу зупчастом и постављеним на танким петељкама. Цвет је типичан, с много крупних листића (бели или црвени) и с много прашника. Крунични листићи и прашници садрже уље. Плод је шипак с много семена.

Сорше. — Разликују се: „бела ружа“ и „црвена ружа“. Прва је већег пораста, даје више цветова, али сиромашнијих у уљу. Отпорнија је према болестима, тражи мању негу и мањи је пробирач у погледу земље и климе. Друга, црвена ружа (*rosa rubra*), мањег је пораста, даје мање цветова али богатијих у уљу. Тражи већу негу и већи је пробирач у погледу земље и климе.

Најбоље су сорте за уље, које се гаје у Бугарској, *казанлшка*, а од страних „Маршал Нел“ и „Улрих Брунер“. Бугарска казанлшка сорта сматра се као најбоља, али ипак последњих година врши се са истом селекцијом, да би се створила још приносија, ароматичнија и богатија у уљу.

Клима. — Ружа за уље тражи заклоњења места од ветрова и топле и сунчане дане са довољним и равномерно распоређеним воденим талогом. Према мразевима више је осетљивија од винове лозе, те се због

тога с јесени огрће. Најбоље природне услове ружа је нашла у Бугарској у долинама Струме и Тунџе, око града Казанлџа и Карлова, познатих у иностранству као „Ружина долина“. Средња годишња температура је нешто преко 11°C, а водени талог је око 600 мм.

Земља. — Земље у којима је ружа нашла најбоље природне услове за своје успевање у Бугарској, типа су глинасто песковито шљунковитог. Мртвица је на многим местима каменита. Земља садржи око 50% шљунка, 30% ситног песка, 19% глине и нешто врло мало хумуса. Због тога је ружа заузела сиромашне огранке Старе Планине, Балкана, Средње Горе и Родопе, где друге културе не могу да успевају или дају слаб принос. За те крајеве ружа је благодетна биљка.

Ђубрење. — Пошто су земље на којима се гаји ружа сиромашне у хранивим састојцима, то ради добијања што више цвета земља се ђуби. За ђубрење се употребљава добро згорело стајско ђубре, којим се ђубри сваке две или три године између редова са 20—30.000 кгр. по хектару. Вештачка ђубрива се слабо употребљавају, ма да би знатно повећала принос руже.

Припрема земље. — Због дубоког корења, који ружа пушта, земља одређена за ружичњаке оре се с јесени дубоко плугом и подривачем. У неким местима земља се риголује као за винову лозу.

Сађење. — За сађење се употребљавају резнице дугачке 30—35 см., узете од старих плантација које се подмлађују или крче. Руже размножене резницама боље развијају коренов систем од калемљених, а боље и цветају. На припремљеној земљи за ружичњак обележе се места за сађење у квадрату на 1·5 до 2 м. за црвене руже, а на 2—2·5 м. за беле руже, пошто су ове последње бујнијег пораста.

Где се секу бразде ископају се с јесени јаме 40—50 см. дубоке и толико широке, где се полажу по 1 или 2 резнице (једногодишњи летораст), покрију се земљом 10—12 см., нагази се добро, па се метне

3—6 см. добро згорелог стајског ђубрета, које се такође нагази. Изнад овог нагрне се земља. Сађење се врши с јесени, после пада лишћа, или рано с пролећа, пре но што лист крене.

У околини Карлова и Казанлка саде руже на добро припремљеној земљи у јаркове 30 см. дубоке и толико широке, а дугачке у правцу редова. У јаркове полажу резнице више положено но косо на прописном растојању, према земљи и сорти руже. На стрмим местима јаркови се постављају попреко, да би се избегло свлачење земље. На равним положајима редови иду од севера ка југу, да би руже што више биле изложене сунцу.

Неговање ружа. — Ружа тражи велику негу. Неговање ружа састоји се; у обради земље, уклањању непотребних изданака, ђубрењу, узимљавању и откривању упролеће, орезивању и одбрани од болести и штеточина.

У првој години ружичњак се копа и праши 5—6 пута, ради уклањања корова и одржавања земље у трошном стању и чистоћи. Пред јесен се руже огрћу. Осталих година руже се с пролећа одгрћу специјалном мотиком и спреме за резидбу, којом се приликом очисте изданци, излишна стабла и суви делови, уколико их буде било.

Орезивање има за циљ да се добије више цветова и да исти буду крупнији, ароматичнији и богатији у уљу. Принцип резидбе код ружа је сличан принципу орезивања винове лозе, јер су главни и овде једногодишњи летораст који су избили из двогодишњих резница.

У току лета треба отстранити сувишне изданке, којима руже обилују. До цветања се руже праше плитко 2—3 пута, а после цветања се праше још 1—2 пута. У јесен се руже редовно сваке године огрну. Кад руже остаре подмлађују се на тај начин, што се стабла исеку до земље.

Руже страдају много од болести и штеточина. Од болести се најчешће јављају: рђа, буђ, пламењача и

ондијум. Највећу штету наноси, рђа (*Phragmidium subcorticum*), која напада пупољке, лишће и младе ластаре. Неких година нанесе штету до 25%. Најрадикалније средство противу ове болести јесте прскање бордовском чорбом. У почетку пре но што лист крене прска се једном са 2% раствором плавог камена, а доцније раствором 1% плавог камена.

Од штеточина најопасније су: лисна ваш и штитава ваш. Противу прве треба прскати дуванским разблаженим екстрактом, а противу друге треба прскати са 8% раствором карболинеума.

Берба. — Нормалних година брање ружиног цвета почиње од средине маја па траје до средине јуна. Брање цвета врши се у јутру, чим се пупољци распукну и развију у цветове. Росна, хладна и тиха јутра дају цвет са великим процентом уља. Жарки, успарни и ветровити дани нису повољни за бербу.

Берба ружа је најпријатнији посао у пољопривреди. То је посао који не замара, већ крепи и освежава. — Зар може бити што пријатније од бербе тек распуклих ружиних пупољака при свежем јутарњем зраку, који својим јаким мирисом опијају и чији се мирис осећа још из даљине?

Један хектар под црвеним ружама даје просечно око 1500—1800 кгр., а под белим ружама око 1800—2000 кгр., цвета.

Вађење уља. — Вађење уља врши се на више начина: воденом дестилацијом или чисто парном дестилацијом у нарочитим апаратима у фабрикама, специјално подигнутим за прераду ружиног цвета.

Ми ћемо укратко изнети како се врши вађење уља у обичним казанима. Ради се овако: у казан запремине од 110—120 л. сипа се 75 л. воде и метне се 12—15 кгр. ружиног цвета, па се то дестилира на исти начин као код нас ракија. Добивен дестилат се скупи у 2 стакла од по 5 литара. Обично одједном раде на једном месту 4 до 6 казана. Добивен дестилат се дестилира понова у чистом казану пошто му се дода нешто воде и ружиног цвета. Добивен дести-

лат се дестилира још једном и дестилат који се добије овом приликом скупља се у стакла са уским грлићима. Уље као лакше издвоји се у грлићима, одакле се пажљиво вади и разлива у мала стаклашца од 1, 2 и 5 грама, ако се уље продаје на ситно.

Састав ружиног уља је различит. Зависи од сорте, климе и начина вађења. Састоји се из алкохола, алдехида, алкалоида и др. Тачан састав још није добро проучен. Разликује се у главном: течни део „елеоптен“, кога има у уљу 80—85⁰/₀, и чврсти део „етереоптен“, кога има у уљу 15—20⁰/₀, а који на топлоти од 15⁰С кристалише у лепим кристалима.

Ружино уље (розово масло) је жућкаста или зеленкаста течност са врло јаким и пријатним мирисом на свежу ружу.

Овим смо укратко изнели културу ружа за производњу уља, која се гаји у Бугарској на релативно слабој и мршавај земљи, а даје бугарском народу просечан годишњи приход око 200 милиона лева. Ружино уље, пак, заузима једно од првих места међу извозним артиклима у Бугарској.

Код нас ова култура није опробана, а свакако да се могу наћи повољна климатска места, где би се дамаска ружа за уље са успехом могла гајити. Верујем да ће се јавити многа лица, која би желела да створе мале ружичњаке и опробају ову културу. Питаће, где могу да набаве калемове или резнице дамаске руже? — На жалост интересенте не можемо задовољити нашим одговором. Турска нам је далеко, а Бугарска не дозвољава износ калемова и резница дамаске руже онако исто, као што је забранила износ калемова и вијока стоне сорте грожђа афус али, јер се боји конкуренције.

П. Т. М.

Биљке уљарице које се сеју рано упролеће.

Откако је пшеница на светским пијацама постала дам-пинг-артикл и изгубила важност првокласне робе, настало је питање како да се смањи светска производња пшенице.

За нас то питање није баш тако важно као за неке друге аграрне државе, јер ми заправо не би морали да бу-

демо извозници пшенице, само кад би било могућности да се у нашим посивним крајевима троши пшенични хлеб уместо кукурузне паленте, што би се лако провело кад би житеља пасивних крајева могли да нађу зараде у индустрији, шумарству, рударству и другим гранама радиности.

За нас питање смањења производње пшенице није важно ни поради тога, јер пшеница ни данас није наша најважнија биљка, већ је то кукуруз, чијем гајењу и убудуће треба поклањати највећу пажњу. Кукурузом не може нам на светским пијацама конкурисати толико држава, као што је то случај са пшеницом, из простог разлога што је на земљиној кугли појас где се може гајити кукуруз много ужи од појаса за пшеницу.

Али ипак, и код нас има важних разлога ради којих треба да помислимо на увођење гајења неких других биљака. Особито вреди ово за све *ишње биљке*, те за *биљке уљарице*. Биљкама уљарицама намењен је овај мој напис.

Гајење биљака уљарица наша је потреба, и то у једнакој мери техничка и национално-економска.

Наш плодоред, у коме се данас често пута виђа жито иза жита, или кукуруз иза кукуруза, изискује да гајимо разноврсне биљке. Тиме би било олакшано ваљано обрађивање земље и свршавање свих радова — особито сетве — у право време. То повлачи за собом већи и сигурнији принос, и у крајњој линији — већи доходак.

Друга важна ствар која нам налаже да више пажње обратимо гајењу биљака уљарица јесте чињеница, *да ми и данас, у време шешке кризе, увозимо семење ових биљака из иностранства и дајемо за њега злато*. Ово је неопростиво, утолико више што и у нашој земљи можемо производити скоро све те биљке које данас увозимо. Ако се то досада није чинило због незнања наших пољопривредника, онда треба свим силама да се потрудимо и научимо их како се те биљке гаје. А ако је узрок зашто наши пољопривредници не гаје биљке уљарице у томе, што им се за те производе неће да плати цена примерена њиховој вредности и пристојном рентабилитету њиховог гајења, у што ја не верујем, онда ваља и томе потражити лека, а најбољи лек био би, ако би се по све забранио увоз таквог уљевитог семења, које се и код нас може произвести, као и онога, за које се може наћи замена у домаћем производу. Наши меродавни, који се данас заиста искрено брину за нашег пољопривредника, без сумње ће то и учинити, само и пољопривредници треба да учине своју дужност и покажу се склонима да озбиљно и свесно прихвате гајење биљака уљарица, не претерујући неоправдано у својим захтевима.

Најзад, од гајења биљака уљарица има велике користи и сточарство, јер су колачи што преостају иза цеђења уља одлична сточна храна, баш она која данашњем нашем сточарству недостаје.

Има много биљака које су одлично способне за добивање уља. То су на првом месту репица и соја; затим још: мак, лан, сунцокрет, конопље, лањик, сезам итд.

Ја ћу у овом своме напису засада да изнесем своја искуства са три овакве биљке уљарице, чија сетва пада у рано пролеће, а које сам у своје време гајио с добрим успехом на великим површинама у румском властелинству у Срему. То је: *мак, лан и лањик.*

Мак.

У северним крајевима наше државе може се мак врло успешно гајити и ради самог добивања семена, изостављајући добивање опијума. Семе мака троши се у страном свету, па и код нас, као људска храна (за колаче, резанце итд.) Семе мака садржи преко 50% уља одличног за људску храну. Погаче што преостају иза цеђења уља одлична су сточна храна.

Мака има више варијетета и сората. Углавном разликују се по чаури, по боји семена и по боји цвета.

По чаури разликујемо макове са затвореном чауром и макове са чауром која је на темену рупичава. Из затворених чаура не просипа се зрело семе као из рупичавих, али варијетети са рупичавим чаурама више роде.

По боји семена има модрог, сивог и белог мака. Семе белог мака крупније је и садржи више уља, али беле сорте слабије роде.

По боји цвета има макова белог, црвеног, плавог и сурога цвета са свима тоновима прелаза из једне боје у другу.

Као производ за храну у светској трговини најпознатији је мак сиво модрикастог семена који се добива од сората са затвореном чауром и беличастим цветом. Моје искуство потиче од гајења оваквога мака. У јужним крајевима наше државе гаји се мак белог семена.

Мак воли добру, добро нагнојену и добро обрађену, оцедну земљу. Сремски чернозем врло му је погодан. Ако је на тој земљи претходне године био грашак, грахорица, дотелина, гнојени кукуруз или кромпир, не треба под мак гнојити. Иначе је то свакако потребно ако мак мора да се сеје иза строга жита.

Мак је најбоље сејати у зимско орање које смо упролеће још добро подрљали и *повалали*. Ваљање је врло важан услов за добру сетву и добро ницање семена.

Сетва мака може се извршити врло рано упролеће, чим се уопште може на њиви радити. Најбоље је сејати сејалицом

на врсте од 35-40 см. Треба пазити да семе не доспе одвише дубоко у земљу, него тек толико да једва буде покривено земљом. Због тога и јесте важно да земља пре сетве буде поваљана. Семена треба око 5 килограма по хектару. Пошто је тешко удесити сејалицу да сеје тако малу количину семена, потребно је да се семе пре сетве помеша са сувим песком и тако помоћу песка повећа количина материје коју сејалица има да посеје. На тај се начин постизава равномерна сетва.

Добро семе ниче доста брзо и успркос мале количине посејаног семена усев ће брзо да се згусне, јер он по добром узмену врло брзо расте. Ова околност врло је важна, зато што се усев мака може размерно врло лако очувати од корова, и што иза мака остаје чисто поље.

Чим су биљчице толико порасле да се врсте добро распознају, треба усев опрашити. Сврха овога посла јесте: да се разбије кора и ваздуху омогући бољи приступ до корења; да се уништи коров и да се боље у земљи очува влага.

Убрзо после прашења усев ће почети да нагло расте и да се згушњава. Тада је потребно да се биљке у врстама прореде. То се чини мотичицама којима се врсте просецају тако да биљке остану на 15 до 20 см. једна од друге. Тај посао није онако спор и тежак као код шећерне или сточне репе. Иза тога треба одмах усев и други пут опрашити, и тиме је сав посао око гајења мака свршен. Широко маково лишће довољно засењује земљу и неће дати да ковов претме маха. Ако би се то ипак десило, треба усев још и оплевити.

Бербом мака почиње се кад се је лишће осушило и већина чаура отврдла и постала загасите боје, а семе у њима отврдло и на махање шушти. Берба се свршава тако, да се само чауре одламају или отсецају ножем и мећу у вреће, кесе, кецеље итд. Ако је маком била засејана већа површина, и ако смо сејали варијетет са затвореном чауром, то је најбоље да се обране чауре метну у кош и тамо оставе да се до вршења добро исуше. Мак је лако вршити обичном вршалицом, само треба узети подесна сита, па се из вршалице може добити скоро посве чиста роба. Где је била засејана само мала површина тамо се мак може осушити на поњави и омлатити штаповима или цеповима. Ако је време стално лепо, топло и суво, најбоље је да се маково семе опере у води. Прањем одлучи се једно семе од глувога и од плеве, али онда ваља га одмах врло добро осушити. Разуме се ово се може чинити само са малим количинама.

Сува стабла макова што су иза бербе остала на њиви најбоље је ваљком оборити и заорати. Ако се то учини одмах иза бербе, то ће се тим орањем и влага у земљи добро очу-

вати, па ће се земља до јесени моћи још једном поорати и добро спремити за сетву јесење пшенице. *Мак је одличан предусев пшеници.* Док је иза кукуруза једне године уродило 1260 кг. пшенице по хектару, уродило је исте године иза мака 1834 килограма, па је и ово врло важан разлог зашто гајење мака треба да пригрлимо. Ако се не мисли иза мака сејати пшеницу, онда је добро да се сеје семе мака помешано са семеном *сточне мркве*. Сви радови свршавају се и сада као што је напред описано, само што се сува стабла не заоравају, него дрљачом и грабљама покупе и уклоне с њиве, а мрква се затим још једанпут опраши. До јесени она ће порастати и дати добар принос одличне сточне хране. На оваквој њиви најбоље је онда сејати упролеће пиварски јечам. У усев мака, непосредно пред другим прашењем, или после прашења, може се сејати и детелина, која ће у заклону маковог лишћа добро никнути и касније, кад се мак с њиве скине, порастати.

Принос маковог семена износи 600-1000 килограма по хектару. Обзиром на његову велику цену гајењем мака може пољопривредник да дође до добре паре.

У наредном чланку описашу како се гаје лан и лањик као биљке уљарице.

К. Поповић.

Сточарство.

Новопазарска гуска.

Позната је као једна од најбољих гусака у нашој држави. Уистини новопазарска гуска није без интереса за нашу пољопривреду и кад би јој се поклонила потребна пажња она би постала најбоља гуска уопште. Зато желимо да упознамо читаоце Тежака са оним што их интересује о тој гуски, утолико пре, што је она производ једног запушеног краја — Санцака. Да овај чланак напишемо побудило нас је још и то, што се многе пољопривредне школе и друге пољопривредне установе интересују за новопазарску гуску и желе да је набаве за приплод.

Новопазарска гуска гаји се само у Новом Пазару — у вароши, а не и у околини, што је рђава појава, јер би она имала боље услове за живот на селу и сељак би од ње добио један леп приход уз опште гране пољопривреде. А зашто је то тако видеће се даље.

Распитивали смо се код старих људи — мештана — да ли би што могли рећи о пореклу те гуске, па већина не знају да ли је она однекуд увезена или се одавно гаји у Новом Пазару. Највероватније да је она дошла за време турске вла-

давине овим крајевима из Азије, као што су и многе сорте лепих воћака донели у ове крајеве Турци или новопазарске аге и бегови, уживајући у оном оријенталском „мераку“ да имају оно што други нема. Као доказ тога може послужити и један обичај, који се сад изгубио, а који је највише допринео да се новопазарска гуска очувала до данашњих дана. Тај обичај је био борба гусана. Имаоци гусака, аге и бегови, налазили су уживања, весеља и разоноде у тим борбама, па је сваки тежио да одгаји најјачег гусана, јер се та борба изводила најчешће на реци Рашки, која протиче кроз средину вароши или на њеним јазовима, кији чине читав сплет водених артерија по махалама, уз учешће сопственика и тако рећи целе чаршије, па би сопственик победника давао и велику част за свој успех, а хвала и „наџ“ није му изостајало од целе чаршије. На тај начин је вршена селекција новопазарске гуске на један посредан и чудан начин, јер је сваки тежио да добије доброг гусана, којег је могла дати само добро узгојена гуска уз добру негу и храну. Верујемо то је и сачувало новопазарску гуску до данас. И данас она би имала све квалитете које је поседовала раније да се није тај обичај изгубио. То се обичавало и оних предратних година, које су познате као године ситоси и високе коњуктуре, али данас кад привредна депресија дави свакога и кад новопазарски трговци и занатлије дремају за својим тезгама, „празно срце не пева“, разоноди нема места и обичај се губи, исто онако, као што губи значаја борба бикова у пештерској висоравни, о чему је раније писано у Тежаку.

Отсуство селекције је наопасније данас кад се умешао неки бели сој гуске који је унет за време великог светског рата из Србије и који све више преовлађује и ствара шаренила тако, да је већ данас тешко одабрати чисте примерке новопазарске гуске.

Иначе новопазарска гуска је по леђима и крилима и по врату затворено сиве боје — голубије, испод крила и одоздо бела, ноге и кљун жути — прелазе у црвенкасту боју, дакле доста личи на тулуску гуску, само има краћи врат и нема подгушњака. Кобилицу има врло ниску тако, да се некад и по земљи вуче, што је знак добре гојазности. Просечна тежина гуске износи 6 кг., а угојена достиже тежину и до 15 кг. Носивост јој је 30 комада годишње; јаја су доста крупна и просечно јаје тежи 300 грама. Према томе гуска има првенствено значаја за месо и може послужити као одличан извозни артикал. Кад се угоји врло је масна и њена је маст омиљена код муслимана, а нарочито код Јевреја, јер они не траже свињску маст; њену маст употребљавају и као лек код неких болести.

Што се тиче услова под којима се она гаји они су скромни: добра паша, није пробирач хране, врло је прождрљива, користи добро кухињске отпатке, умерено хладна вода лети, а зими релативно топла и која се не мрзне. Међутим, данас она у Новом Пазару губи те услове, јер се губи воља и смисао за одгајивање, варош се из дана у дан модернизује, губе се старе воденице испод којих су се оне скупљале, а појављују се електрични млинови, предузимају се разне санитетске мере које јој ограничавају слободно кретање ван дворишта, која су иначе мала за већи обим гајења, те је сад најзогднији моменат да се њено гајење пренесе из вароши на села, на исти начин као што се врши распростирање културних раса кокошака преко Бановинског расадника у Новом Пазару.

Кад би се извесне мере предузеле новопазарска гуска би могла постати наша најбоља домаћа гуска, јер поседује квалитете који се могу у великој мери потенцирати селекцијом и рационалним одгајивањем, нарочито њена величина и гојазност. А од тога би имали користи не само људи — одгајивачи из овог пољопривредно заосталог краја, већ и Зетска бановина на чијој се територији она налази, па и сама држава. Те мере би биле: првенствено селекција, да се најпре створи прилодни материјал, а потом рационално одгајивање.

На задружној основи то се не може постићи, јер гуску не гаји сељак већ човек са калдрме и то ко три, ко шест, ко десет грла — већ једино иницијативом бановине или државе стварањем једне селекцијске станице специјално за новопазарску гуску или, још боље, одељка за селекцију новопазарске гуске при бановинском расаднику у Новом Пазару, који има све услове за то, само да се реши још питање воде, а ту не треба много капитала, већ највише добре воље и љубави за нашег сељака. Уз малу помоћ Министарства пољопривреде и бановине, то се може постићи. Ако овако потраје гуска ће се сасвим дегенерисати и изгубити, и тада ће бити доцкан.

М. Јевђовић — В. Поповић.

Мислимо на пчелињу пашу.

У истраживању нових прихода у нашем се народу све више прихваћа напредно пчеларство. Да би се имало успеха у овом раду поред упознавања самог рада треба имати добру пчелињу пашу, коју дају тако зване медоносне биљке. Међутим из године у године паша наших пчела све је оскунија. То долази отуда што њихову природну пашу сатиремо и ништимо, а вештачку им не подижемо. Исекли смо шуме, ис-

крчили трње, шибље и жбуње око својих имања, разорали и оремо што-год се може ставити под плуг. Посекли смо воћке посађене и подигнуте од наших предака, нешто су уништиле непогоде и штеточине, нове мало и слабо подижемо, на много места nestало је и услова за њихово гајење. Пашњаке и ливаде разорали смо и остали су само онде где расте горка и кисела трава. На тај начин nestало је услова за пчеларење и од њега се не може имати оне користи које се има где је пчелиња паша сачувана или се ваштачки подиже. Ту пашу треба да познајемо и кад је има да је колико је то могуће сачувамо, а кад је нема да је на згодним местима и подижемо. Поред свог имања за пчелињу пашу треба искористити и сва јавна добра у селу као што су: сеоска порта и друга отворена места за скупљање: школско, црквено и општинско двориште, гробље и друго. На свима овима треба усадити од дрвећа, шибља и жбуња које је и украсно те пријатно и лепо за око, а и корисно за пчеларење. Треба настојати да се и дрвеће и шибље сади по извесном плану, те пчеле имају пашу преко целог лета, јер дрвеће и шибље не цвета све од једном него једно доцније а друго раније. На ову вештачку пашу мора се мислити и у местима где многи пчеларе. За пчеле свију неће никако бити довољно природне паше.

За пчеле се препоручује од дрвећа које најраније цвета, и то: дрен, врбе, иве, леска, тује, јове, ораси; које доцније цвета: тисе, павловније, тополе, брестови, магриве, јавори, кестени, зове, јасенови, тамарикс (гвоздено дрво), дафина (сребрна врба), брекиња, јела, смрча, бор, багрем, гледич и липа: најдоцније цветају каталпа, келрајтерија и софора*).

Од шибља најраније цвета: јасмин, зимецет, врсак врсак, црни трн, дивља бресква, леска, брусница, махонија; доцније цвета: орлови нокти, суручица, јапанска дуња, рибизле, чибуковина, јоргован, дивљи картоп, винова лоза, жежља, глицине, вистарије, пасдрен, зановет, козина погачица, кинески багрем-аморфа, жива ограда (вучац), пасјакovina, украсне лозе пузавице; још доцније: бела лоза, павит, и жутилица: најдоцније цвета конопљика и најмедоносније јесење шибље зимска врбена.

Сем овог шибља и дрвећа које треба садити на јавним местима или ту и тамо на свом имању ако је ближе пчелињаку, а није за зирањење (обале потока, дуж јаруга и вододерина, камењара) треба ближе пчелињаку сејати на свом имању или у цветној баштици коју многа кућа држи и медоносних од културних биљака што се за стоку и друго гаје. Од тих биљака треба сејати помало и то: фацелице, о-

* Бирано до делу „Медоносно шибље и дрвеће“ од Сретена Хаџића.

лајне репице, слачице, беле инкарнатске и хубан детелине, серадела, еспарзете, хељде, сунцокрета, гавеза, свиленице (циганско перје), милодух и белог босиљка. У подводном земљишту треба сејати поточњак.

проф. М. Ж. Калановић.

Воћарство.

Прекалемљивање старијих воћака.

Како се брзо може побољшати воћни сортимент.

У многим нашим воћњацима налазе се у мањем или већем броју воћке које припадају лошијим сортама, тако да се од њих добијају незнатне користи. Данас кад се гледа да се од воћњака добије што већи приход, не сме се дозволити да ове сорте без вредности или са малом вредношћу заузимају и даље ту своје место. Па и све мање — више добре сорте, ако их има у већем броју у истом воћњаку, не треба задржати, јер је утврђено да за постизавање што повољнијих цена треба гајити у једном месту што мањи број сората и то од оних које ту најбоље успевају.

Поставља се само питање: на који се најцелисходнији и најбржи начин можемо ослободити постојећих нежељених сората у воћњаку и како их можемо заменити бољим. Ако су воћке престареле, са стаблом и основним гранама захваћеним трулежи или нагрженим од разних инсеката: од поткорњака, кржаве ваши и др., — онда једини начин је крчење, вађење и ново сађење.

Млађе воћке, до 40 година старости, са здравим стаблом и основним гранама, могу се пак прекалемити. Прекалемљивањем можемо лоше или мање добре сорте преобратити у првокласне, најбоље, и то тако да за 4—5 година на прекалемљеној воћци родна круна буде толика колику једва да може развити двадесетогодишње дрво. (Слика 31 представља једну прекалемљену крушку у трећој години по прекалемљивању). Према томе резултати овога рада се не очекују дуго. Због тога се и прекалемљивање сматра као једна изванредно корисна и једноставна пракса. И велика је штета што се она још није одомаћила у довољној мери у нашој земљи.

Јабучасто воће се лакше прекалемљује него коштуничаво. Код нас уосталом, имале би се прекалемљивати скоро искључиво јабуке и крушке. А сваки онај који уме да изводи обично калемљење, биће способан да изводи и прекалемљивање. Разлика је између ова два калемљења у томе, што се код обичног калемљења скраћује и калеми једино основно

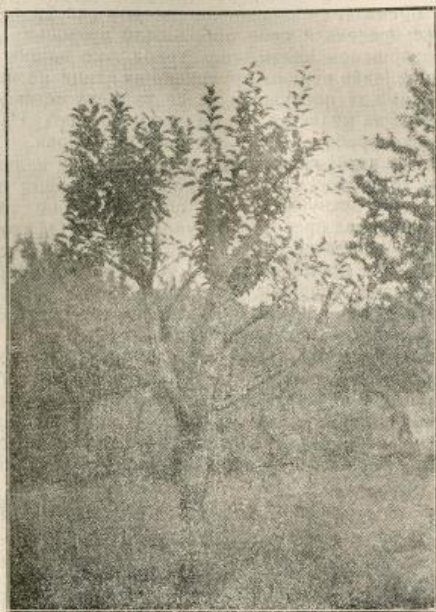
стабло, а код прекалемљивања скраћују се и калеме све главније гране једног дрвета и то свака за себе. (Види сл. 31). Само приликом скраћивања грана треба водити рачуна да добијени пререз буде увек мањи од 10 см. у пречнику, јер у колико је мањи тај пререз, калем се боље прима и рана боље зарашћује. Ако су воћке млађе, од 20 до 30 година старости, онда гране нису много дебеле и скраћивање може бити знатно, тако да се калемљење не врши много високо у круни. Али ако су воћке старије, са дебелим основним гранама, онда се мора друкчије радити. У том случају изводи се претходно једно енергично подмлађивање па се онда приступи прика-

Сл. 31. Домаћа сорта крушке, преко 50 год. старости, прекалемљена са Калуђерком (Pastorenbirne — Сурџ). Слика је приказује у трећој години по прекалемљивању. Неке гране су јој се подомиле од рада. Код ове крушке извршено је прво подмлађивање па онда прекалемљивање. (На имању Драгише Мајсторовића, Роћевићи код Краљева). (Ориг. снимак).

лемљивању. Два или три најбоља стуба, најздравија и најлепше разведена, скрате се за једну трећину или за једну половину. Сви остали се сасеку до главног стабла. Из овако скраћених стубова избиће одмах прве године младари. Следеће године приступа се калемљењу ових младара. Ако се развије велики број младара, онда се прекалемљују само они који су постављени на извесном растојању на стубу, како доцније један другом не би сметали. Слика 31 претставља једну крушку од

преко 50 година старости, која је на тај начин прекалемљена. Прекалемљивање претходно подмлађених воћака омогућава да се и старе дивљаке јабуке и крушке оплемене, да се круна и старих стабала лошијих сората замени бољим, — што претставља велику добит за нашег воћара.

Сл. 32. Прекалемљена јабука у првој години. Домаћа сорта лошије квалитете прекалемљена је американ-сортом Winesap. (Воћњак Живојина Поповића, Тмаве, срез прокупачки). (Оригиналан слимак)

Само прекалемљивање се врши као и обично с пролећа, чим отопли и сокови крену, што код нас бива у току марта и у првој половини априла. Калемгранчице се скидају као и обично у току јануара или фебруара и чувају до пола забодене у песку или ситној земљи са северне стране какве зграде. Да би се заштитиле од каквог познијег јачег мраза, покривају се било сламом, било гранчицама црногорице — четинара. Ове

калемгранчице се не смеју држати у затвореним просторијама, поготову ако су ове згреване.

Код прекалемљивања најбољи начин је калемљење под кору или процеп. Према дебљини гране биће изведен цео или уакрсни процеп, то јест биће стављене две или четири калем гранчице (вијоке). Исто тако и код калемљења под кору могу бити до 3 вијоке. Пререз (рану) и врхове вијока треба пажљиво премазати калемарским воском да би се спречило исушивање пресека и тиме побољшало примање.

По завршеном калемљењу треба око вијока поставити у виду лука један чврћи прут, како их птице не би оченуле. Овај прут има да послужи и да се уз њега повежу младари у току лета да их ветар не би такође оченуо. На слици 32 види се како треба да буду везани ови лукови.

Ако се на истој грани буде примило ваше калемгранчица, онда се у току прве и друге године једна пушта да расте, а остале кратко орезају. Ово је потребно због тога да би рана остављена од пререза потпуно зарасла. Од треће године дугачка калемгрانا се пушта да образује грану круне, а остале, орезиване племке, потпуно се сасеку. Овим је рад око прекалемљивања завршен, остаје само да се даље избојци из стабла и грана прекалемљене воћке сасацају, како не би ометали развиће оплемљених грана.

На овај је начин круна једне лошије сорте преобраћана у круну боље сорте и то, као што се види, врло брзо. Применом овог начина калемљења старијих воћака, наши воћари ће моћи за најкраће време побољшати састав својих воћњака и осигурати себи један сигуран приход, који досада увек нису имали. Због тога им прекалемљивање најтоплије препоручујемо.

Др. Млад. Јосифовић.

Домаћинство.

О буђењу стваралачке мисли код деце.

Обично родитељи сеоске деце мало поклањају пажње развоју душевног живота код деце. Често мисле, да је главно нахранити дете, обући га и пустити да се само развија. Наравно, ово се тумачи и тиме, што су родитељи по цео дан у послу, па не стигну да врше своју родитељску дужност. Али то је не само једна велика грешка већ и преступ са гледишта грађанских дужности. Најглавнија и најпреча брига треба да је неговање и васпитање деце, и сав кућевни и пољски посао и није ништа друго до израз схватања грађанских дужности. Сваки посао је средство за добивање могућности за

усавршавање деце, као будућих чланова друштва и грађана једне државе.

Кад родитељи смету ово са ума, онда њихова деца зависе само од случајних околности, њихово васпитање и развијање зависи од средине, у којој она расту и проводе време док родитељи раде. Тиме се унеколико тумачи и отсуство правилног схватања моралних дужности код нас као и развијања површности у мисаоном смислу.

Деца таквих родитеља или су слабо развијена у духовном смислу, или је њихова мисао упућена само за добивање личне материјалне користи. — На тај начин губи и народ, коме треба јака интелигенција, и наша култура, јер од такве деце не бивају ни добри сељаци — радници — ни варошани.

Родитељи-сељаци не могу се правдати да немају кад да се брину о васпитању деце и развијању код ње стваралачке мисли, а још мање тиме, што нису способни нити за то позвани.

Пре свега рад није непрекидан ни за домаћина ни за домаћицу, а и за време пољских и домаћих послова постоје часови душевног и физичког одмора. И тада је најлепши за њих одмор разговор са децом и причање овој погодне народне бајке, приповетке или басне. Сем тога за време зимских дана, кад сељак припрема помало алат и врши друге послове скопчане са пролетњим и летњим радом у пољу, он треба и сам да прикупља материјал, који му је, као родитељу потребан при руковођењу и развијању дечје душе. Ако није писмен и не може да чита књиге, он треба да се чешће састане са оним сељацима, који радо причају и уживају у излагању народних умотворина, затим да ступа у што чешћи духовни додир са свештеником и учитељем. Треба да избегава кафане и кафанске разговоре.

Народне умотворине не само занимају децу и буде код њих стваралачку мисао, већ служе као једна врста душевног одмора и за онога, који те бајке, приповетке и басне излаже. А ове народне умотворине приступачне су свакоме, нарочито земљораднику.

У ствари ништа не утиче тако на дечју душу, на буђење мисли и на оспособљавање дечје душе за комбиновање, као лепа бајка, лепо неко предавање, приповетка или басна. Само родитељи треба да се навикну на одабирање, не треба деци причати о вештицама, вампирима и о другим страшним стварима, јер такве слике слабе душевну енергију, рађају у души страх и веру у победу зла на земљи.

Нарочито треба родитељи да имају у виду развијање осећања човечности, љубави према човеку и мисао о неопходности чињења добрих дела. А примери, слике, најбоље утичу на дечју душу. Узети, на пример, оне слике из бајке." Маћеха

и пасторка", где рђаво васпитана маћехина ћерка грди у шуми старца дуге седе браде, који ју пита, да ли јој је зима.

И старац, који оличава зиму, замрзава ову горду и надувену девојку, која не поштује старијега. Међутим, девојку-пасторку рђаве маћехе, која је добра, не жали се на ближње своје и поштује старца, старац седе браде не само спасава од зиме, већ јој даје скупocene, необично лепе поклоне.

Сличне слике буде и стваралачку мисао, и добра осећања и веру у правду и добро. А за развијање код деце таквих душевних особина позвани су пре свега родитељи, поглавито мајке. На исти начин утичу на дечју душу и рђави примери, зато родитељи треба да су врло опрезни кад прегресају домаћа питања, скопчана са бригама о свакидашњем животу и о материјалним стварима. Кад се у присуству деце родитељи свађају, изговарају погрдне речи и испољавају груби материјализам, онда и деца усвајају такав начин разговора и такав поглед на живот. Ако су још поред тога деца остављена сама себи, улици и сличном друштву, онда прети опасност и селу и вароши од будућих таквих грађана.

Отсуством васпитања, вере у човека и у правду и развијеном жудњом за личним материјалним богаћењем објашњавају се оне страшне слике о убиствима у селима и у варошима и оне преваре, које се често врше од стране грамжљивих и неморалних елемената нашега друштва.

Родитељи на селу могу утицати на душу своје деце и на развијање код њих стваралачке мисли и бољих душевних особина, нарочито кад су деца одраслија, и при раду, свршавању својих домаћих и пољских послова. У вези са орањем земље земљорадник може на примерима да код детета развије интересовање и мисао о том послу, о зрну које пада у бразду, о плоду од којег се прави хлеб. У часовима одмора може му испричати ову или ону бајку о орачу. На пример, он може да му исприча ону народну бајку о добром орачу, који је свакојаке помагао и свој посао сматрао као свештено делање. За његову доброту Бог је наградио његове синове и послао им у невољи необичног орача. Кад је он умро, деца његова су остала мала, нису могла обрађивати њиву, па им је Бог послао необичног орача са необичним воловима, који је у један дан посвршавао све послове, а увече ишчежавао из густих шума и високих гора. И тако је чинио све до оног времена, док су синови доброг земљорадника физички и духовно ојачали и оспособили се за свој рад. Мајка има још више могућности да утиче на душу свога детета. Она своје домаће послове може да врши уз разговор са својим дететом, уз причање како лепих народних умотворина, тако и излагање сличица из дотичног посла. Кад меси хлеб или спрема жито за млевање, кад музе краве-

овце, или кад прави сир и масло, она може код деце да развије љубав према животињама, помоћу којих се оре њива, добива жито, као и према онима које дају млеко. Сваком приликом се може побудити кад детета мисао, љубав и воља за рад, љубав према домаћим животињама. А у вези са тим се не само развија стваралачка мисао, већ и дубока вера у вишу правду, вера у човека и смисао за друштвен живот.

На тај начин родитељи помажу школи у усавршавању њихове деце и у спремању ваљаних грађана.

Наталија Д. Ђуровић.

Допис.

Оснивање дечје пољопривредне дружине и књижнице и читаонице у селу Купиновцу среза ресавског.

На предлог среског пољопривредног референта г. Жујовића Миливоја, а уз сарадњу вредног и агилног учитеља села Купиновца г. Лазе Вучковића, који је увидео потребу оснивања једне дечје пољопривредне дружине, књижнице и читаонице у селу Купиновцу и који је одмах прихватио жељу г. Жујовића, те је на дан 1 фебруара т. г. сакупио велики број пољопривредника старијих и млађих из свога села у основној школи купиновачкој ради оснивања дечје омладинске дружине, пољопривредне књижнице и читаонице.

Пре почетка рада г. Вучковић, учитељ, објаснио је сакупљеним пољопривредницима потребу оснивања једне дечје омладинске дружине са пољопривредном књижницом и читаоницом, као и користи које ће се постићи у погледу унапређења пољопривреде у селу.

Присутни су прихватили жељу г. Вучковића и обећали пуну сарадњу.

Потом је г. Жујовић, пољопривредни референт, одржао присутнима предавање о циљу и важности удруживања пољопривредника у пољопр. подружине, задруге и др. удружења, и о користима које пољопривредник може добити од истих установа. Затим је истако рад Српског пољопривредног друштва, да се што више помогне пољопривреднику у времену највеће економске кризе, да би је пољопривредник што лакше пребродио.

Затим је позвао пољопривреднике да се што већи број упише у пољопривредну подружину како би се могли као чланови користити у свима набавкама и својим потребама.

По завршеном предавању г. Вучковић, учитељ, позвао је присутне да приступе оснивању дечје пољопривредне дружине, књижнице и читаонице, што су присутни и прихватили.

Извршен је упис чланова и уписало је се око 40 чланова пољопривредника, од 12 па до 21 године старости.

Затим је изабрана и управа Дечје пољопр. дружине, књижнице и читаонице, са вођом дечје дружине г. Вучковићем, учитељем.

Истичући овај леп пример г. Вучковића, учитеља који је први од његових колега у срезу дошао на идеју оснивања овакве једне врло важне и корисне установе по пољопривреднике и напредак села, а поред тога спремиће и 40 младих који ће бити добри и вредни пољопривредници и домаћини у своме селу и околини.

Ово је прва дечја омадаинска дружина, књижница и читаоница, која је досада основана у овоме срезу према најновијим правилима.

Ж. М. Ј.

Пишања и одговори.

Одговор: на питање г. Косте Петровића, угледног економи из Н. Србобрана — подружина Ђураковац — о наути, малцу, цикорији и справљању воћних сокова и пекмеца.

Наути и леблебиа плодови су исте биљке, наути, само што леблебиа претставља на нарочити начин припремљено семе од наути. Наути се у науци назива *Cicer arietinum*. Припада фамилији легуминоза — лептирастих биљака, дакле истој фамилији, којој припадају: грашак, боб, сочиво, пасуљ, соја и т. д. Наути има стабло усправно и лишће непарно перасто. Цела је биљка покривена ситним жлездастим маљама из којих се лучи оксална киселина. Плод наути је сувозрна махуна, а семе може бити беле, црне, црвенкасте и жуте боје. Наути се гаји у јужним топлим крајевима. У северним државама Европе не успева, јер је осетљив према хладноћи. Највише се гаји у Шпанији, Јужној Француској, Италији, Грчкој и Турској. Код нас се гаји у мањој мери у Јужној Србији, а где-где и у Северној Србији. У погледу земљишта наути не поставља неке нарочите захтеве; успева на сувим, растреситијим и доста мршавим земљама. Добро успева и на каменим и шљунковитим земљама. Влажне и тешке земље не подноси. Гаји се на исти начин као и грашак. Рађа добро — на једном хектару може дати до 1500 кгг. зрна.

Састав наути сличан је саставу грашка; садржи око 25 до 27% беланчевина, 2 до 3% масти и око 50% угљених хидрата. Према томе необично је хранљив и здрав. Употребљава се за људску храну, куван или за каву, као чист или помешан са обичном кавом. Наути за каву треба испржити и самлети. Када се наути употребљава за људску храну, да би

се лакше скувао, треба се свечери потопити у танак цеђ, а сутрадан кувати.

Слад-малц добија се из јечма, када се исти подвргне клијању. Да јечам клија треба га најпре наквасити водом, а затим га ставити у какав суд и унети у умерено хладан простор. После неколико дана јечам ће клијати. Пошто се при справљању слада тежи да јечам што брже клија, то се препоручује да се чешће меша. Када јечам почне да клија најпре избијају 3 до 4 жилице, а затим стабаоце. Пре него што се појави стабаоце треба клијање прекинути, што се постиже сушењем јечма. Сушење јечма може се вршити на нижој и вишој топлоти. Када се јечам суши на нижој топлоти остаје светле боје, а на вишој добија мрку боју. После сушења треба жиле очистити од јечма. На овај начин припремљен јечам назива се слад, који може бити светле или мрке боје, према томе на којој је топлоти сушен. Слад се може употребљавати за каву и то светао када се претходно допржи, а тамни без пржења. За справљење слада најбољи је пиварски јечам, пошто он има крупно зрно са танком љуштуром. Јечам се може употребљавати за каву и без справљања слада — када се испржи као кава, а затим самеле.

Одговор на треће питање: о гајењу цикорије, нећу Вам овде дати, већ ћу о томе написати чланак, који се налази у овом броју Тежака.

Справљање пекмеза од воћних плодова: шљива, јабука, крушака, дуња, кајсија, брескава и др. воћа, врши се на тај начин што се ови плодови кувају са или без шећера. Када се воћним плодовима додаје шећер, онда се такви пекмези називају мармеладе. Пре кувања плодове треба опрати, ољуштити — ако се жели финији пекмез, извадити коштице, а затим кувати све дотле, док се не добије добро густа каша. Кување пекмеза врши се у бакарним казанима. Пошто се пекмез скува, треба га скинути са ватре и одмах извадити из казана и сипати у судове. Ако је за справљање пекмеза употребљено неољуштено и неочишћено од коштица, пошто се воће довољно обарило процедити кроз густо сито, а затим наставити кување*).

Но, ови пекмези, односно мармеладе — не могу се употребљавати уместо шећера за заслађивање кафе или чега другог. За ову сврху много су бољи укувани воћни сокови, само што се ови не могу добити од сваког воћа, већ само од онога, које садржи доста шећера, као на пример грожђе. Овде ћу вам изнети, како се справља укуван сок од грожђа. Узме се извесна количина грожђа из кога се испеди сок као

*) Детаљније о справљању пекмеза и мармеладе, наћи ћете у књизи „Прерада воћа“ од М. Никетића, проф. Средње пол. школе у Ваљеву, где можете и књигу добити.

за вино, затим се соку дода једна шака чистог и на густо сито просејаног пепела, да би се талог у соку сталожиио. Пошто се талог сталожии, сок се одвоји и кува све дотле, док не постане густ као мед, после чега се скида и сипа у судове. Овако укувани сок од грожђа може се употребљавати уместо шећера за заслађивање каве, млека и др.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић,
проф.

Пишање: Молим да ми се преко „Тежака“ одговори следеће: Имам 5 орахових дрвета, старих 8 година, чији плод достиже величину ђурчијег јајета, али језгра ни у 90% не сазри, већ остане штура или полуштура; земљиште је црвено-мрка иловача, а окренуто је потпуно југу; око ораха редовно се окопава и гаји поврће.

Мих. Стевић,
Печеница — Вел. Градиште

Одговор. Ако орахова дрвета доносе додуше крупан, али штури или полуштури плод, то им је ово наслеђења особина, која никако није зависна од земљишта. Стога не бисте могли плодове поправити ни ђубрењем, ни обрађивањем земље, ни заливањем и томе слично. Чак иако би променили сву земљу око жила тих дрвета, не би се квалитет плода мењао. Код ваших ораха остаје дакле да очекујете главну корист од продаје дрвета кад стигну за сечу.

Од ораха ваља стога размножавати само оне, који не доносе одвише крупан, а опет не ситан плод са пуном језгром. Љуска несме бити дебела, а опет није за препоруку ни сасвим танка щуска, је онда веверице, креје, вроне и друге шумске животиње многе плодове униште. Језгра нека потпуно испуњава щуску и треба да се доста лако може извадити цела или само преполовљена. Наравно, треба да је што бољег укуса и да садржи што више уља. У трговини највише воле ако су плодови уза све напред побројане особине и нешто мало издужени. Ако такав орах посејемо, добићемо у највише случајева нова дрвета, која ће рађати исто такав или доста сличан плод.

Требало би дакле у будуће размножавати само орахе оваквог плода. Не ваља узимати за сејање претерано крупне, штуре или полуштуре плодове, нити пак коштунце са тврдом щуском, јер би будућа дрвета давала опет исто такав слабо употребљив плод. Подједнако не ваља пуштати засејавање ораха самом случају и узимати за сађење оне орашчиће, што су случајно били остављени да никну и израсту негде у виноград, на њиви, пашњаку и т. д.

Лукиан.

Одговор на питање Бељина Живана ис Жабаља. — Тражите да вам се достави начин шкољења све врсте стоке и да ли има каквих књига о шкољењу.

Шкољење јест једна операција, која је скопчана са доста опасности по здравље па и по живот оперисаног грла, а која се операција не може научити из књига нити би пак питач имао користи од тога ако разне начине штројења код свих врста наше стоке изнесемо преко Тежака. Зато тај посао оставити стручњацима који ову операцију обављају уз малу награду.

Колико је сељаку потребно да зна о штројењу изнето је у 5 броју Тежака из прошле године на страни 212.

Ф. М.

Одговор на питање Светозара Гобошаца из Кузмина. — О мртвим костима, њиховом постанку и лечењу било је већ једном говора у 16 броју Тежака из 1933 године, страна 586. Ако коњ не рама, не би требало предузети никакво лечење, но пошто је он још млад, могла би се мртва кост смањити, па чак и сасвим скинути обичном масажом.

Зарама ли коњ, онда приступити лечењу како је то објашњено у 16 броју Тежака прошле године.

Ф. М.

З А П И С Н И Ц И

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

3 седнице, држане 17. јануара 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: М. Николић, Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Петровић, Н. Белобрк, В. Матић, и Др. Гардојевић и гости редовни чланови Власт. Ђорђевић и Ђ. Ђирковић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 46) Прочитан је и усвојен записник 2 седнице Управног одбора.

II 47) Примљен је знању записник 3 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 3 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

48) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000— динара.

49) Да се одобре привремена кредитирања по предлогу број 18.

50) Да се одговори Кусињској Подружини да Друштво не може да одустане од наплате дуга и трошкова, а она да може да ликвидира, ако јој је то жеља.

51) Да се Рибничкој подружини одговори да јој је продужен рок за исплату дуга до 1 марта о. г. ако одмах пошаље нову мевицу и у готову таксу за протест прве менице.

52) Да се прими знању обрачун са фирмом Шифтан и Шнел за 1½ вагон семена луцерке с тим, да остатак новца положи у готову.

53) Да се усвоји понуда штампарије „Скерлић“ за штампање 500 ком. извода благајне за 645— дин.

54) Да се Одбору за подизање дечијег дома Краља Александра I у Скопљу да помоћ у 100— динара.

55) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно. Исто тако усваја се и извештај о стању друштвених потраживања.

56) Да се прима знању и усвајају рачун прихода и расхода и рачун изравнања за 1933 г. који показују да је пословање у пр. г. било успешно с тим, да се добит од привреде употреби за отпис сумњивих потраживања.

IV Прочитан је записник 3. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

57) Да се по понуди бр. 164, узме у комисион потребна количина дистола.

58) Да се примају знању извештаји г. В. Петровића о послатом семену луцерке, као и да му се накнадно пошаље још 6.000— дин. и 20 џакова. Исто тако, да се прими 200 кгр. семена по понуди бр. 262, ако је добро. Претходно тражити мустру.

59) Да се фабрици „Зорка“ одговори, да ће нам требати до 10 вагона плавог камена и у исто време тражити јој понуду.

60) Да се приме знању реферати бр. 320 и 321, по којима су извршени предлози пописне комисије, као и израђен списак растура робе у процентима.

V Прочитан је записник 3. седнице програмског одбора, па је одлучено:

61) Да на скупштину Чачанске Подружине иде као делегат г. Др. М. Градојевић, а предавач г. Драг. Николић; на

скупштину Свилајначке Подружине да иде као делегат г. Н. Петровић, а на скупштину Пољопр. књижице и читаонице у Павлишу г. В. Тоскић.

62) Да се главним сарадницима код подгужина у Ракарима, Јагодини, Пироту и Власотинцима, исплати у име награде по 2— дин. од уписаног члана, пошто су испунили услове.

63) Да се не одобрава оснивање друге Подружине у Крњеви, јер нема оправданих разлога.

65) Да програмски одбор предложи измене и допуне подружинских правила с обзиром на менично кредитирање и продужење рада.

65) Да се Ракарској Подружини призна издатак око организације предавања на њеној годишњој скупштини у колико су оправдани, и да се извештај о скупштини штампа у Тежаку.

66) Да претседништво спреми предлог за допуну друштвених правила, у погледу уновчавања производа својих чланова.

67) Да се прими знању извештај о тачкама програма рада које нису извршене.

VI Саопштења и предлози.

68) Г. Б. Матић члан Управе саопштава, да је као друштвени делегат присуствовао скупштини Мионичке Подружине. У исто време саопштава, да је потребно да инспектор оде до Подружине у Д. Топлици и прегледа рад. Одбор прима знању саопштење и одлучује, да инспектор у повратку из Чачка сврати у Подружину у Д. Топлици, као и у Валеви, која је Подружина такође молила да дође инспектор и утврди имовно стање.

Са овим је седница закључена.

4. седнице, држане 24. јануара 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић и чланови управе: С. Ратковић, М. Николић, Д. Спремић, Н. Петровић, Н. Белобрк, Б. Ранковић и А. Ранковић и члан надзорног одбора г. М. Гец.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 69) Прочитан је и усвојен записник 3. седнице Управног одбора.

II Примљен је знању записник 4. седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 30, за куповину књига ради препродаје.

III Прочитан је записник 4. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

70 Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

71) Да се у будуће плаћа сваки број Тежака чим се излиферује.

72) Да се по молбама: Рибничке подружине прими нова меница за 15 март о. г. пошто је послала 145— дин. на име протестних трошкова по старој меници; Мишљеновачке подружине, да се молба не може да усвоји пошто је обвезница већ предата суду на наплату; Варваринске подружине, да се наплата дуга не може да задржи од извршења, пошто је обвезница код суда; Кавадарске подружине, да се такође не може молба да усвоји пошто је обвезница предата суду и Ореовачке подружине, да се стара меница врати пошто је примљена нова.

73) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 28, 33 и 34.

74) Да се по позиву Окружног суда из Чачка упути на рочиште по спору Мрчајевачке подружине против масе пок. Животе Весовића, због отуђивања подружинског имања, г. Милош Поповић, члан друштвеног надзорног одбора.

75) Да се новој подружини у Страгарима Трст. одобри кредит од 21.500— дин. на подлози менице.

76) Да се од 1 јануара о. г. призна повишица плате: г. М. Марковић благајнику, Н. Стаменковићу, економу, С. Абрамовићки писару и служитељима: Р. Милошевићу, М. Ђокићу и Ч. Дамњановићу, пошто су на исту стекли право, а у смислу предлога бр. 37.

77) Да се г. Љ. Живановићу хонорарном књиговоји повиси хонорар од 1. о. м. за 200— динара.

78) Да се питање регулисања припадности сталним службеницима решава на једној од идућих седница.

IV Прочитан је записник 4 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

79) Да се набави следеће семе: по понуди бр. 275, гледича 100 кгр., по понуди бр. 222, беле детелине 600 кгр. и по понуди бр. 493, суданске траве 3000 кгр.

80) Да се по тражењу бр. 393, изда на привремену меницу Ж. Ђосићу 3.350— дин. и пошаљу џакови за семе луцерке.

81) Да се прими знању да је примљен азбест, желатин и рибља бешика и да одговарају условима.

82) Да се по понуди бр. 457, набави 50 бала рафије, ако одговара условима.

83) Да се по питању набавке прскалица поручи: 300 ком. Верморелових, 50 ком. Плацових и 10 ком. Илинка.

V Прочитан је записник 4 седнице програмског одбора, па је одлучено:

84) Да се по тражењу управника ср. расадника у Јабуковцу, шаље Тежак и Календар лицима која су положила члански улог пре подружњинске скупштине и уписа чланова.

85) Да се Добровољачкој ватрогасној чети у Рогама, не могу да поклоне књиге, пошто тамо већ постоји Пољопр. књижевница и читаоница.

86) Да се прими знању са захвалношћу извештај г. В. Тоскића, директора Енолошке станице у Вршцу, да је присуствовао као друштвени изасланик збору Пољопр. књижевнице и читаонице у Павлишу и да је одржао предавање. Накнаду путних трошкова не тражи.

87) Да се приме у састав нове Подружине у Ст. Аџе-говцу, Опарићу и Гунцатима, пошто су испуниле услове прописане правилима.

VI Саопштења и предлози.

88) Г. Претседник саопштава да је умро Милоје Нешић, редован члан Друштва. Одбор прима знању са Бог да га прости.

89) Г. Н. Петровић члан Управе, реферише о скупштини Свидајначке подружине, на којој је ишао као друштвени изасланик. Одбор прима знању.

90) Прочитан је поздравни телеграм са скупштине Сврљишке Подружине. Одбор прима знању са Живели!

Са овим је седница закључена.

Сецкалице

за сено, сламу и шашу, најбоље, на два ножа, са јаким замајним точком, добило је Срп. пољопр. друштво и продaje их по 1000.— динара ком. франко магацин.

Са поруџбинама похитати, јер је набавка извршена у огран. броју.

У СМЕДЕРЕВУ ИМАЊЕ ПОД ЗАКУП — НАПОЛА

са виноградом, воћњаком, поврњаком, ливадом, детелином, земљом за усев и трима зградама.

Обавестити се у Београду, Косовска, број 33 или Бори Богдановићу, тргов. на пристаништу на Дунаву.

Цене пољопривредних производа, на дан 24. фебруара 1934 г.

<i>Пшеница</i>		<i>Стока и сточни производи</i>	
Србијанска 77 3/4 Дунав нова		Свиње тешке	9.50—10
Србијан. 77, 3—4/4 Сава		• средње	8.50—9
• 77, 3/4 гл. пр.	92—95	Свиње лаке	7.50—8
• 77, 3/4 уз. пр.	91—95	• мршаве	10—12
Бачка 78 2/4	104—108	Волови I кл.	3.50—4
Бават. 78, 2/4	100—105	• II	2.50—3
		• III	1.50—2
<i>Кукуруз</i>		Краве I кл.	3—3.50
Баватске утовар станице пром.	77—79	• II	2—2.50
Бават. гар. Вршац	78—80	• III	1.50—2
Срем.	78—80	Овце	1.50—2
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	78—82	Јагањци	5—6
Лађа Дунав	—	Живина жива	9—12
Лађа Сава	—	Јаја	50—60
<i>Овас</i>		Маст	12—13
Србијански пар Београд	66—70	Слатина	10—11
Сремски утовар. станица	55—60	Млеко краваље	1.80—2
Узана пруга	—	Млеко овче	2.50—3
<i>Јечам</i>		Сир српски	9—10
Барански 65—66 нов.	70—73	Кајмак	18—23
Македонско — Косовски	62—65	Кашкавал	11—17
Главна пруга	70—73	<i>Разно</i>	
<i>Пасуљ</i>		Мекиње са врећама Срем, Бачка	62—65
Срб. 3/4, 1932 г. пар. Беогр.	125—130	Мек. обала Београд, без врећ	70—75
Сремски 2/4 без вр. утов. ст.	125—130	Кукољ самлевен, Београд	40—50
Бачки 2/4 без врећа утов. ст.	125—130	Кромпир,	32—50
Бачки и срем. 2/4 пар. Беогр.	127—135	Црви лук	20—30
<i>Суве шљиве и пекмез</i>		Бели лук	130—150
Обична гарнит, пароб. Ваљ.		Сено	30—35
70—75		Слама	16—22
80—85		<i>Харџије од вредности</i>	
95—100		2 1/2% Рента ратне штете	314—315
110—120		4% Аграрне обезвнице	36—37
Меркантиа		7% Инвестициони зајам 1921	75—80
Пекмез		Аграрна банка	258—261

Пажња сточарима!

Српско пољопривредно друштво набавило је потребне количине ориг. лека **DISTOLA**, противу метиљавости код говеди, оваца и коза, а цена му је:

За овце и козе Динара 2,25 по капсули,

За ГОВЕДА Динара 6,50 по капсули.

Паковано: за овце и козе по 25 капсула у кутији, а за говеда по 10 комада (капула) у кутији, са упутством о употреби.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред слаће се дистол, изузетно, о трошку друштва и то само код поручб. целих кутија.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.**

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

П О З И В.

На 60. редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва, који ће се држати на основу чл. 40-43 друштвених правила, 25. марта 1934. г. у друштвеном дому у Београду, Немањина ул. бр. 15, са овим дневним редом:

1. Претседник или његов заменик отвара збор у 9 часова;
2. Подноси се извештај о раду друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу, извештај о стању целокупне друштвене имовине и извештај Надзорног одбора;
3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара;
4. Решава се о измени и допуни друштвених правила;
5. Решава се о писменим предлозима друштвене Управе, подружина и појединих чланова, који су поднесени Управи најмање 15 дана пре збора;
6. Бирају се чланови Управног и Надзорног одбора;
7. Бирају се почасни и редовни чланови;
8. Предавање г. Мите Ђ. Николића, инспектора Мин. пољопривреде у пензији „О нашој пшеници“.

Право гласа на збору имају само опуномоћени изасланици подружина, као и редовни чланови, који су у исто време чланови ма које друштвене подружине (чл. 11. друштвених Правила), што ће при упису у гласачки списак доказати пуномоћијем, односно чланском картом.

Бр. 1.168. — Од Српског пољопривредног друштва 15. фебруара 1934. г. у Београду.

Узрочне везе и односи између пољопривреде и задругарства.

Везе пољопривреде и задругарства су многоструке. С обзиром на јачи развој привредног живота све се то јаче запажа и истиче. Сматрајући да ће бити од користи да се оне поближе изложе ми ћемо их овде додирнути у главним цртама.

1) Без задругарства не може се данас замислити интензивна и напредна пољопривреда. Управо задругарство је то које јој омогућује да се она користи разним преимућствима. Један велики део погодности и користи које стоје на расположењу великом поседу може да искористи и мали посед уколико он тежи да се удружи у задруге и поради на томе да од њих створи солидне организације. Послове које не може да изведе појединац, неударен пољопривредник, остварује задруга заједничким снагама свих њених чланова. Путем задруге пољопривредник долази јаче до изражаја у своме отпору. Нарочито данас у доба привредне кризе неслућених размера, чије се последице још ни из далека не могу предвидети, искаче све више значај и улога задруга. Неоспорно да и задруге наилазе на велике тешкоће у своме раду, али поред свега тога мора се истрајати и издржати да би се и наше задругарство обезбедило новим искуством и да би на тај начин могло да изведе још и веће задатке него што му данас претстоје. Без обзира на развој данашње привредне кризе и у следећем економском систему,

улога задругарства биће врло значајна и много значајнија него данас. Стога је интерес и дужност напредне пољопривреде и сваког просвећеног пољопривредника да уложи све напоре и да што више сарађује на изградњи постојећег земљорадничког задругарства.

2) Земљорадиичке задруге имале су у почетку више општи (универзални) задатак. Рајфајзен, отац земљорадничког задругарства, предвиђао је у задатку првих задруга разноврсне послове, и набавку кредита, и продају производа и т. д. Тек касније настаје и у задругарству расподела рада која је била и у интересу унапређења пољопривреде и стручног подизања самог земљорадника. Тада се ствара читав низ разних нарочитих задружних облика, кредитних, набављачких, произвођачких (млекарских, виноградарских, воћарских житарских, пчеларских, задруга за продају стоке, задруге за продају јаја и живине и т. д.). Нарочито развој ових специјалних задруга по разним гранама пољопривреде које набројисмо, необично је много допринео завидном степену културе и подизању економског благостања ширих народних слојева у многим земљама (као н.пр. у Данској, Ирској, Финској, Немачкој итд.)

3) Кад пољопривреда почиње да излази из оквира природне привреде (потрошачке привреде и производње за сопствене потребе а не за пијацу) и кад улази у тржишну (новчану), тек ту се најбоље одржава моћ и вредност задругарства. Задруге много доприносе и дају потстицаја да наша пољопривреда лакше прелази из природне у новчану привреду. У задругама и по њиховом раду најбоље се види колико пољопривредници ову установу уистини искоришћују у погледу набавке кредита, справа, оруђа и уколико продају своје производе преко својих задруга. Ту се на делу види у коликом степену је заинтересован пољопривредник у својој задружној организацији.

И поред свих користи које пружа задруга, и поред све већег развоја тржишне привреде у појединим деловима наше Државе с напреднијом пољопривредом, наша је пољопривреда добрим делом још увек мало

тржишна, пољопривник мало продаје своје производе преко задруге.

4) Задругарство омогућује да се на селу изграђује модерно сељачко газдинство. Најбољи пример за то претставља нам Словенија. Задругарство је тамо унело нове методе и начине рада и нове навике. Често сусрећете добро школоване пољопривреднике на сопственим имањима. Они воде своја имања са рачуницом и оловком у руци. Они се поближе старају о свом буџету, о приходима и расходима како за производне сврхе тако и за кућну потребу. Код њих се јаче развија и штедња у свакој прилици живота. За све то имаде добрим делом да се захвали утицају задругарства и јакој задружној пропаганди и традицији која се преносила од поколења на поколење нарочито задњих 50 година.

Кад смо ово напред истакли не значи то да задругарство и у осталим деловима наше Државе није имало утицаја на развој модерног сељачког газдинства. Напротив, и овде се у једном крају више у другом мање запажа тај утицај, али нама је била тежња да ми нагласимо ову чињеницу да се о њој у круговима свих пољопривредника повело више рачуна и да они буду свесни свих многоструких и благотворних утицаја које задругарство врши на њихов целокупни живот, а нарочито на њихово газдинство.

5) И установе које раде на подизању стручне спреме пољопривредника, и на унапређењу и популаризовану напредне пољопривредне технике (употреба савршенијих пољопривредних справа, вештачког гнојива, нега воћака итд.) у тесној су вези са земљорадничким задругарством и његовим напретком. У свима културним земљама пољопривредна друштва и пољопривредне коморе јаче су повезане са задружним организацијама и њиховим савезима. То иде често тако далеко, да једно лице каткада води и задружни савез и пољопривредну комору (каких случајева сусрећемо н.пр. у Немачкој). Зато се само од себе намеће потреба јаче повезаности и ближе сарадње и између наших пољопривредних друштава и подружина с једне и

задружних савеза и појединих задруга с друге стране у циљу јачег учешћа пољопривредника у задругама и у циљу успешнијег развитка како пољопривреде тако и земљорадничког задругарства. Увек се мора бити свесно тога да војска задругара, напредних пољопривредника, мора бити што јача и што већа да би се могла организовати и што сигурнија одбрана и отпор у привредном животу и за одржање сељачке егзистенције. И на пољопривредним друштвима и на пољопривредним подружинама је да сваки пут пораде на томе и да побуде код пољопривредника што већи смисао за организован рад нарочито кроз задруге.

6) Добри пољопривредни стручњаци у појединим гранама (добри воћари, виноградарски, сточари) од неизмерне су користи по специјалне задружне облике, као што су: виноградарске, млекарске и друге задруге којима је неопходно потребно да међу својим чланством имаду што више људи са стручним искуством и добром спремом. То искуство даје често потстицаја да се рад у задругама развија на широј основи и успешније, оно често упућује да се грешке у раду задруге исправе у прави час и да се више не понове. Искусни пољопривредници са добром стручном спремом даће задрузи већу гаранцију да она постане једна установа од веће вредности и утицаја у привреди једног села, односно краја.

7) Задругарство је заправо пионир новог духа и модерног схватања у једном селу, ако се оно правилно исповеда и ако рад задруге у једном селу почива на добрим моралним основама. Задруге треба да буду прве које ће да изнесу чињенице у животу људи на селу онакве какве су у стварности. Оне су позване да кидају са старинским обичајима и навикама код пољопривредника (скупе свадбе, жалости, задушнице, гозбе и др. разни обичаји) који изискују велике издатке као и са скупим навикама које доноси луксуз, ново доба и додир вароши са селом.

Задруге морају да уносе нова схватања у целокупан живот пољопривредника и да нарочито пораде на томе да се подмладак и нови нараштај васпитају у

једном савременом духу. Задруге су поред пољопривредних подружина и друштава такође позване да пољопривреднике више приближе пољопривредним школама и стручним књигама из пољопривреде, да пољопривреднике уопште више заинтересују и морално обавезу да се они брину много више него досада о стручном просвећивању своје деце и да заволе пољопривредне школе. Само на тај начин моћи ће да се оствари препород нашег села и да се оно оспособи за већа прегнућа и успехе на изграђивању наше културе.

Међутим, осмотримо ли данас наше пољопривреднике, видимо да се они још увек мало користе земљорадничким задругама. Ако улазе у њих многи су пасивни и само по имену задругари, што је сушта штета и за задругарство и за пољопривреду. Сем њих, колики је број оних пољопривредника који уопште никад нису били задругари, који нерадо улазе у задруге и који показују слаб интерес за њих и поред тешког материјалног стања у ком се они сами данас налазе.

Ово што се запажа код задруга слично је и код пољопривредних друштава. Ни њима наши пољопривредници не посвећују потребну пажњу и не интересују се увек у довољној мери за њихов рад. Колики је број пољопривредника који неће да улазе ни у пољопривредна друштва ни у подружине. Стога им се мора довикнути: пољопривредници користите се задругама у јачој и издашнијој мери него досад и пристајте у воћем броју у задружно коло, јер ће задруге лакше решавати и решити она питања и терете који данас тиште пољопривреднике и уопште пољску привреду. Оно што је остварено до данас у задругарству и што је оно пружило бар донекле користи пољопривреднику, треба добро ценити и чувати за будућност. Пољопривредници интересујте се јаче за задруге и благодети које оне пружају па макар и у ограниченој мери; подмирујте своје потребе преко њих, а старајте се да и своје производе уновчавате преко њих као својих установа. На тај начин бисте подigli своју привреду и у тржишном погледу и

оспособили је за јачу утакмицу на пијаци. Пољопривредници, поведите више рачуна о пољопривредним друштвима и њиховом раду, потражите на првом месту код њих савета и помоћи за усавршавање ваше стручне спреме и за паметније и савременије обрађивање ваших имања.

Школовани људи који имају додира с пољопривредницима и њиховим животом као и сви школованији и напредни пољопривредници морају бити свесни чињенице да узроке за недовољно интересовање и слабије учешће пољопривредника и у задругама и у пољопривредним друштвима и подружинама треба тражити понајвише и понајпре у ниској општој култури и слабој писмености наших пољопривредника. Зато они морају са своје стране порадити на томе да се новим поколењима, сељачким синовима даде више основне писмености и општег знања које је најсигурнија залога и најбоља припрема за веће стручно усавршавање и за бројније учешће и рад у пољопривредним друштвима и задругама.

Млађе нараштаје и остале пољопривреднике треба васпитати и стално убеђивати у једну истину: да је успех задругарства зависан од степена развоја и напретка наше пољопривреде и од стручне способности пољопривредника као носиоца тога напретка, а исто тако да је и степен пољопривреде и способности пољопривредника много условљен слабијим или јачим успехом задругарства и слабијом или јачом активном сарадњом самих пољопривредника у задругама као првим социјално-економским организацијама села.

Др. Уђварлић Салих.

Рајтарство.

Гајење ричинуса (*Ricinus communis*).*)

Ричинус или крља спада у фамилију Euphorbiaceae. То је јужњачка биљка, пореклом је из Индије. У топлим пределима расте као вишегодишња биљка, а у

*) Одговор на питање Живојина Крагујевића, Сента.

крајевима са умереном климом као једногодишња биљка. Гаји се због зрна, која су врло богата у уљу. Зрна садрже од 40—55% уља, али се у фабрикама не добија више од 35—45% уља. Уље се употребљава у медицини и апотекама. Уље рицинуса се сматра као индустриско уље првога реда, јер се употребљава у фабрикама сапуна, у фабрикама боја, као и за друге техничке циљеве. Са развитком аутомобилизма и авијације његова је употреба постала још већа, јер се рицинусово уље сматра и цени као најбоље уље за подмазивање мотора. Оно има ту предност што се лепи, вискозно је, те се осовине на машинама не загревају.

Уљане погаче (ћуспе) садрже отровне састојке, с тога се не употребљавају за храну стоке већ за гориво и ђубрење. Стабљике рицинуса у крајевима оскудним у гориву добар су материјал за гориво.

Рицинус се гаји у Индији, Индокитају, Китају, Египту и Алжиру. У последње време врше се проба са овом културом и на Балкану. Огледи вршени са овом културом у Јужној Србији дали су задовољавајуће резултате.

Ботаничко обележје. — Рицинус има врло развијен корен и масивно стабло високо 1.5 до 2.5 метра. Лишће му је широко, палмасто, са 7 или 9 овалних лиски. Плод је чаура, рапав, са три преграде (чаурице) са по једном семенком у свакој чаурици. Семенка је облика овчије крље, по чему је у народу и добила име *крља*. Плодови су груписани у гроздове, који sazревају постепено почев од доњих према горњим. Понекада су доњи плодови потпуно зрели, а горњи још зелени на истој биљци.

Стабљика је различито обојена, што зависи од врсте и варијетета. Стабљика има боју; зелену, црвену, црвенкасту или љубичасту. Лишће има исту боју као и стабљика.

Чауре имају зелену, затворену црвену или отворено црвену боју. Код неких варијетета кад плодови sazру, чауре лако пуцају, а код других врло тешко или никако. Код ових последњих, да би се зрна одво-

чила, преко обраних чаура мора прелазити нарочити зупчasti ваљак, којим се чауре разбијају.

Зрна су овална, глатка и имају мрку боју, ишарана, пругаста или обојена према сорти. Крупна зрна богатија су у уљу.

Сорте. — Разликују се углавном према крупноћи зрна: крупнозрне, средњезрне и ситнозрне сорте, које се гаје за производњу уља. При љуштењу ситног семена и преради већи је губитак у фабрикама, те се радије гаје сорте са крупним семеном. При избору сорте мора се водити рачуна не само о приносу у зрну по хектару, него и о количини уља, која се добија. Као украсна биљка по баштама нарочито се гаји због лепог лишћа сорта рицинуса са црвеним лишћем.

Клима. — Тражи топлу климу, са довољним и равномерно распоређеним воденим талогом и заклоњена места. Гаји се са успехом у зони винове лозе. Као баштенска декоративна биљка гаји се и у северним земљама Европе и на већим надморским висинама.

Подесних места за гајење рицинуса има у многим крајевима наше земље, али су најбоља климатска места у Јужној Србији. Огледи вршени са гајењем ове биљке на имању Виноградарске школе у Александровцу (Жупа) у 1930 г. дали су врло добре резултате у погледу приноса и зрења. Последњих година врше се огледи са овом биљком на више места у Јужној Србији и Дунавској бановини, да би се утврдило који су варијетети најподеснији за поједине крајеве, те како би се ова култура што више раширила и задовољила домаћу потребу у рициносову семену.

Земља. — Најбоља је земља за рицинус дубока и плодна песковита иловача. Подноси пре лаке и богате земље, но одвише тешке глинуше. Суве и сиромашне пескуше, ако се не могу наводњавати, такође нису за ову културу.

Ђубрење. — Због своје велике бујности рицинус тражи да се земља претходно добро нађубри стајским ђубретом. Од вештачких ђубрива суперфосфат знатно утиче на повећање приноса у зрну, а потпомаже и само зрење.

Плодоред. — Долази после ма ког усева, само треба земљу за ову културу добро припремити дубоким јесењим орањем и пролетњим оргњем и дрљањем. После њега цереалије се гаје са успехом, јер рицинус оставља земљу у чистом стању.

Сетва. — При избору семена за сетву треба узети сорте које се одликују родношћу, већим садржајем уља у семену и чији плодови не пуцају и при потпуној зрелости, те да се берба плодова врши одједном, што смањује режиске трошкове. Уз то, да је семе добре каквоће.

Рицинус се сеје крајем априла и почетком маја, када време отопи и земља се загреје. Сеје се у оцаке и редове. Отстојање зависи према варијетету који се гаји. Ситнозрне сорте сеју у редове на отстојању 1—1.5 м. ред од реда; сорте са зрном средње крупноће сеју се у редове на растојању од 1.5 до 2 м., а крупнозрне сорте сеју се у редове на растојању од 2—2.5 м. У редовима треба да буде исто растојање између биљака као и између редова. Растојање не зависи само од сорте него и од плодности земље. На јаким земљама даје се веће растојање, јер ће биљка бити бујнија. Ако се сеје у оцаке, као пасуљ, меће се у сваки оцак по 2-3 зрна. У овом случају треба семена за 1 хектар око 6—9 кг. А ако се сеје врстачном сејалицом онда треба знатно више семена за 1 ха, тј. око 12-20 кг.

Нега за време вегетације. — Рицинус ниче после 7-10 дана. Чим биљке избију и јасно се оцртавају редови, врши се прва копња и биљке се разређују. У сваки оцак остави се по једна најјача биљка, или ако је рицинус посејан врстачном сејалицом у редовима онда се биљке разреде на растојању као што је напред речено.

При другом копању неки га и нагрђу, али то није потребно за ову биљку, јер се при нагртању губи више влаге. Пре но што се биљка нормално развије, неки га и заламају, да се спречи сувишно развиће масе, а да се помогне развиће зрна.

Рицинус је врло отпоран према болестима и ште-

тчинама; управо од свих пољских усева он најмање страда од биљних болести и штеточина.

Жешва. — Бере се у више махова и то ујутру, по роси, код сората чије чауре пуцају и одбацују семе далеко од биљке. Сорте чије чауре не пуцају, беру се у свако доба дана и то одједном, кад сав плод потпуно сазри. Зрели плодови имају тамну боју, а зрно је тврдо и обојено према сорти. Обрани плодови се оставе под хангар да провену, после чега се врше.

Принос. — Нормалних година на плодним земљама, према сорти, добија се просечан принос од 1200 — 1500 кгр. семена. У Индији износи просечан принос од 1800 — 2000 кгр.

Култура ричинуса засада је мало позната у нашем народу. Биће прилично тешкоћа док се ова култура одомаћи и прошири. Пољопривредницима се мора обезбедити сигуран пласман произведеног семена, повољном откупном ценом од стране фабрика које прерађују ричинусово семе. Фабрике морају створити план рада и тачно одредити срезове у којима ће се култура ричинуса увести и форсирати. Ово зато, да би пољопривредници са љубави гајили ричинус, а фабрике да би могле откупити вагонску робу и смањити транспортне трошкове.

Овој култури претстоји лепа будућност, јер ће се са развитком машинизма и авијације све више трошити ричинусово уље, које је засада незаменљиво.

Ing Петар Т. Михаиловић,

виши пољоп. саветник

Баяске управе у Нишу.

Биљке уљарице које се сеју рано упролеће.

Л а н .

Лан се гаји првенствено ради добивања влакна. Али, семе ланено богато је и уљем, оно садржи до 35% нехлупивог уља — фирниса — чија је употреба врло велика за бојење масним бојама, па зато лан долази у обзир да се гаји и као биљка уљарица.

Често пута виђа се да пољопривредници гаје лан за комбиновану сврху, т. ј. да у исто време добију и влакно и семе. Ово није добро, јер добро влакно може се од лана добити само ако се ве добива и семе. Зато треба одвојено гајити лан за семе, а одвојено за влакно. Овако потребно је чинити и ради климатских прилика. Најбољи лан за влакно добива се у крајевима влажним, али где је земља оцедна и више песковита, као што је то код нас у брдским крајевима. Земље које су способне за гајење лана за влакно треба првенствено и искористити за то, као и за производњу семена потребног за наредну сетву. За производњу семена за добивање уља може се лан сејати и на другим бољим земљама, на којима се не може производити добро влакно. Ја сам гајио лан ради добивања уљаног семена на великим површинама у Срему у Румском властелинству. Успех је био добар, само у влажним годинама било је тешко борити се са коровом. Лан је слабо отпоран против корова, баш обротно маку, који лако надвлађује коров. Зато је важно имати у виду да се лан сеје само на чистој, незакоровљеној земљи.

Што се тиче предусева, припреме и гнојења земље, то за лан важи исто што је речено и за мак.

Сетву треба обавити рано упролеће, јер лан лако клија и није много осетљив на мразу.

За производњу семена лан треба сејати на широке врсте од 20 см. Семена треба по хектару 75 килограма. Најбоље је ради семена обратити се којој познатој семенарској трговини и тражити баш ону сорту која се гаји као биљка—уљарица, а не као биљка са добивање влакна. И лана има више варијета и сората. За добивање семена најподеснија је нарочита сорта *лана млатића*, чија се чаура не отвара ни у зрелом стању, и чије је семе много крупније од семена оног лана што се гаји ради влакна. У околини Крања у Словенији има више фабрика које прерађују ланено семе као што је н.пр. *Медић и Хонкл — Медводе, Хроват и Комјанија, Бришов при Крању*, па би се и оданде могло семе добавити.

Нега лана изискује виšekратно окопавање и плевљење да се усев очува чист од корова. Лан не треба у редовима проређивати као мак.

Дозрео усев коси се косом и пошто се досушио, веже у снопиће и врше вршалицом. Слама је од слабе вредности. Бивало је година када се слама могла продати фабрикама које су је прерађивале у кучине. Ако би се наша прођа и за сламу, то би се можда исплаћивало да се лан не коси већ да се чува, и да се код вршидбе пази да се слама одвише не оштети. Ову ствар свакако би требало још добро проучити. Разуме се да се ниуком случају не може рачунати да би се од зреле сламе добило првокласно влакно.

На хектару може да уроди 10—14 товара семена, што је — обзиром на већу цену — такође добар принос. И лан је врло добар предусев за пшеницу што се не сме пустити из вида.

Лањак и жумањац.

И ову биљку гајио сам у Румском властелинству, а иначе не знам да ли се још игде код нас гаји.

Ботанички спада она у фамилију крсташица, где спада и олајна репица, а има жут цвет као и репица. Семе јој је ситно, наранџасте боје, садржи око 30% хлапивог уља. По хектару треба семена за сетву 20 килограма.

Ова биљка изискује слично обрађивање као и лан за семе, с том разликом да је њу лакше одбранити од корова, и да она подноси још и сувљу земљу и сувље поднебље. И лањак је добар предусев за пшеницу. Према мојим подацима био је принос пшенице иза кукуруза 1260 кг. а иза лањика 1607 килограма по хектару. Лањиковог семена уроди 800 до 1400 кг. по хектару.

Пошто је ова биљка нашим пољопривредницима непозната, мишљења сам да би требало да њоме изврше опите државна имања и да се испитају могућности њеног техничког искоришћавања. Ми смо у своје време из Руме продавали велике количине лањиковог семена у Ђур у Мађарској. Према добивеним обавештењима од највеће наше фабрике уља *Прве Хрватске Творнице Уља д. д. Загреб* у нашој држави засада нико не прерађује лањиково семе, што међутим не искључује могућност прераде, само кад би се та биљка показала сигурном обзиром на количину приноса и квалитет робе. Потребно семе могла би добавити семенарска трговина *Југомајџнер у Новом Саду*. Лањак зове се латински „*Camelina sativa*“, немачки „*Leindotter*“, мађарски „*gomborka*“.

К. Поповић.

Пчеларство.

Рад око пчела у почетку пролећа.

Добар успех у пчеларству, или довољан принос од пчела, зависи од многих услова. Обично се мисли и верује да у пчеларству све и сва зависи од месних и временских прилика, или друкчије речено, од околине и од године. То је истина, али је истина и то да то зависи још и од познавања пчеларскога посла и од марљивости у пчеларскоме послу, и то много више но од месних и временских прилика, пошто и месне и временске прилике могу бити и повољне и неповољне, а разуман и марљив пчелар може у знатној мери

отклонити готово сваки неповољни утицај и месних и временских прилика. Због тога разуман и марљив пчелар никад не оставља своје пчеле да живе и раде само под утицајима месних и временских прилика, пошто они често могу бити и неповољни за живот и рад пчела, па по томе и за успех у пчеларству, већ се стара да својим разумним радом отклони сваки неповољан утицај месних и временских прилика на живот и рад пчела, и да пчелама надокнади њихове животне потребе кад их оне саме не могу задовољити због неповољних било месних било временских прилика. У томе се и састоји разумевање пчеларскога посла или наука о пчелама и пчеларству.

Зна се да свака кошница са пчелама на једноме истоме пчелињаку и у истој години не даје подједнак принос у меду, већ неке дају већи а други мањи принос. Томе је узрок само то, што свако пчелиње друштво није у подједнакој мери оспособљено да у довољној мери искористи обилну пчелињу пашу кад она наступи, а то је кад настане цветање бадема, липе, ливадских трава и другог биља у чијим цветовима пчеле налазе највеће количине слаткога сока нектара, од кога справљају мед.

То обиље нектара у биљним цветовима могу сабрати и унети у своје кошнице у довољној мери, па од њега справити и довољну количину и новог меда само она пчелиња друштва, у којима се упрочеће намножи толико пчела да им кошнице кипте од пчела. Таква јако развијена и ојачана пчелиња друштва пре наступа обилне пчелиње паше могу за време трајања пчелиње паше справити довољно новог меда и за себе и за пчелара, а пчелиња друштва у којима се не намножи довољно пчела до наступа пчелиње паше, већ доцније кад у пољу нема више обилне паше за пчеле, не могу да справе довољну количину новог меда ни за себе, а камо ли још и за пчелара, па се стога морају прихрањивати медом који су справила јака пчелиња друштва.

Због тога ако пчелар жели да има добар принос од пчела он треба да се стара да се још пре него наступи обилна паша за пчеле, намножи што више пчела у свима кошницама, јер кад у свакој кошници буде довољно пчела, онда ће у свакој бити и довољно меда.

Пчелиња друштва могу се довољно и на време развити, ојачати и оспособити за искоришћавања пчелиње паше и справљање новог меда само тако, ако су им задовољене све њихове животне потребе због неповољних утицаја месних и временских прилика, онда је потребно да пчелар отклања сваки неповољан утицај месних и временских прилика, и да својим разумним и марљивим утицајем помаже да се пчелама осигурају све њихове неопходне потребе, кад их оне не могу саме задовољити.

Извођење младих пчела настаје још у првим данима пролећа, зато је потребно да су пчелама у то време задовољене све њихове животне потребе, пошто од тога зависи да се у кошницама може на време намножити довољно пчела, па справити и довољна количина новог меда. Због тога је потребно да пчелар, који хоће да има довољан принос од пчела, буде довољно упознат са животним потребама пчела у првим данима пролећа, а потом и да чини све што треба и што се може да се пчелама осигурају све те њихове животне потребе, а нарочито онда кад их пчеле не могу саме задовољити.

Неопходна животна потреба пчела у почетку пролећа кад почиње извођење младих пчела и намножавање пчела у кошницама је довољна количина хране, а која се састоји из меда, цвешнога прашка и воде.

Сва ова три састојка пчелиње хране су подједнако важна за живот и развиће пчела и пчелињих друштава, па је због тога потребно да сви буду једновремено и задовољени.

1. Мед. Свако пчелиње друштво мора у ово доба године, т.ј. у првим данима пролећа, имати довољну количину меда у кошници. Без довољне количине меда у првим данима пролећа не може се у кошници намножити довољно пчела на време, пошто пчеле у ово доба године не троше мед само за своју исхрану и одржавање у животу, као што то бива у току зиме, већ и за исхрану пчелињег легла, из кога се изводе младе пчеле, које долазе на место старих пчела, које свакога дана изумиру, а за исхрану пчелињег легла пчеле троше знатно више меда, но на своју исхрану преко зиме. Због тога у свакој кошници у првим данима пролећа мора имати довољно меда, најмање око 10 килограма. Разуман и марљив пчелар стара се још ујесен при зазимљавању пчела да се пчелама остави и осигура у свакој кошници довољна количина меда, и то, не само за исхрану пчела и стварање и одржавање потребне хране у кошници преко зиме, већ и за исхрану пчелињег легла у почетку пролећа, а ако потребна количина меда није пчелама осигурана ујесен при зазимљавању пчела, онда се недостатак меда у кошницама на почетку пролећа, кад се почне стварати пчелиње легло и извођење младих пчела, мора на сваки начин надокнадити.

Пчелари, који нису добро упознати са животом и радом пчела и пчелињих друштава, мисле и верују да је све добро и све у реду ако су пчеле презимеле и упролеће излећу из кошница, а у ствари није тако, јер ако презимеле пчеле у почетку пролећа немају још довољно меда у кошницама, онда се од њих не може очекивати довољан принос у меду кад наступи обилна пчелиња паша.

(наставиће се)

J. П. Јовановић.

Виноградарство.

Важност каквоће плавог камена у сузбијању пероноспоре (пламењаче) на виновој лози.

Прошла година као што је познато, била је веома повољна за развијање и ширење пероноспоре. Ова врло опасна, гљивична, заразна болест винове лозе уништила је минуле године у извесним виноградарским крајевима и местима целокупан плод — целу бербу, а уз то нанела велике штете и самог чокоћу, утичући на тај начин неповољно и на будућу родност истог чокоћа; у другим опет крајевима перонослора је уништила негде 75⁰/₀, негде 50⁰/₀, а негде више или мање бербе грождја, те је виноградарима нанела огромне штете. Само извесни крајеви били су донекле поштеђени пероноспоре, а само врло обазриви и енергични виноградари били су у стању да у нападнутим центрима овом заразном сачувају своје винограде од ње и избегну штету коју су остали њихови суседи претрпели. Узроци тако силном ширењу болести и толиким штетама од ње углавном су: што су били не-обично повољни услови за појаву пероноспоре; што многи власници винограда, нарочито они сиромашни, нису уопште прскали своје винограде бордовском чорбом у циљу да их сачувају од пламењаче, јер или нису били свесни њене опасности, или нису били у могућности да, и поред свесности и добре воље, врше прскања, из простог разлога, што нису имали средстава за набавку плавог камена, а на кредит га нису могли добити, пошто нису били чланови ниједне подружине Српског пољопривредног друштва, чији се чланови користе таквим кредитима; други пак многи сопственици винограда иако су своје винограде прскали нису од тога посла имали користи зато што или нису прскања вршили кад треба и како треба или што нису знали справити бордовску чорбу како ваља. Они су махом закаснили са првим прскањима, која су најважнија, јер се прскањем бордовском чорбом пламењача не лечи, већ та прскања служе за спречавање да се болест не појави, а ако се пламењача појави, онда се прскањем бордовском чорбом спречава само њено даље ширење и размножавање. Зато је потребно да се бар прва два или бар три прскања изврши *пре појаве болести*, када је лоза избила на десетину сантиметара, а друго чим се гроздови појаве и пре цветања лозе. Бивало је и таквих случајева да је сувише мало плавог камена узимано за справљање бордовске чорбе, и да на тај начин ова није имала потребнога дејства у сузбијању болести.

Међутим, што је нарочито за осуду, бивало је и бива случајева, да употребљени плави камен, набављен од приватних трговаца — (шпе куланата) није добар. На ову чиње-

ниду, са огорчењем жалили су се виноградарци у Свилајинцу приликом годишње скупштине тамошње пољопривредне подружине, на којој је скупштини узео учешћа велики број понајбољих домаћина из целог среза ресавског. Неки од њих износили су да су и по три и четири килограма плавог камена, (набављаног, понављамо, од приватних шпекуланата) метали на 100 литара воде уз одређену и потребну количину креча, те правили раствор бордовске чорбе, који, веле, није ваљао. Значи, да употребљени плави камен није био довољно чист, односно да је мешан са зеленом галицом (сулфат гвожђа) која је јевтинија од плавог камена, али која нема особине овога.

Плави камен, да би имао дејства у сузбијању пламењаче, мора да је чист и гарантован. Чист и гарантован плави камен садржи 98—99% сулфата бакра, а остало других примеса. Старање о томе да се у промет ставља само испитан плави камен, који садржи најмање 98—99% сулфата бакра, воде Пољопривредне огледне и контролне станице. Станице, дакле испитују плави камен и издају уверења о његовој чистоћи, као и одобравају да се може стављати у промет, ако је чист и добар, али оне нису у стању да загвире у сваки магацин и сваки дућан и да увек контролишу, да се добар и чист плави камен не меша са лошим и са зеленом галицом.

Како је чистоћа плавог камена, односно садржина 98—99% сулфата бакра у њему, битни услов за успешно дејство бордовске чорбе у сузбијању пероноспоре, то виноградарима не остаје ништа друго, већ да се потребним им плавим каменом снабдевају од оних установа, организација и приватних лица, која им гарантују за квалитет плавог камена. Само на тај начин биће сигурни да су набавили онакав плави камен, какав је потребан за сузбијање пламењаче. Установе које испитују сваку набављену количину плавог камена и које гарантују за његов квалитет јесу: Српско пољопривредно друштво у Београду и све његове пољопривредне подружине у земљи; Главни савез српских земљорадничких задруга у Београду и све набављачке и виноградарске задруге у земљи, Господарско друштво у Загребу и све његове пољ. подружнице у земљи, као и све земљорадничке задруге Савеза хрватских зем. задруга, Кметиска дружба у Љубљани и све њене подружине, све земљорадничке задруге по разним местима у свима бано новинама, као и сва остала пољопривредна удружења и друштва.

Међу овим установама има и таквих које плави камен као и осталу робу дају члановима својих подружина на кредит без интереса с тим, да га плате на крају године, пошто уновче бербу. Тако највише, на пример, помаже своје чланове и чланове својих подружина Српско пољ. друштво. Оно, дакле, с једне стране помаже своје чланове што им даје првокласан и гарантован материјал свију врста, а с друге стране,

што да је тај материјал на кредит и без интереса, наплаћујући, разуме се, извештан мали проценат за покриће својих режијских трошкова. Од колике је то важности за привреднике, виноградаре, најбоље знају они, који су се таквим начином набавке плавог камена користили досада. Њима је у данашњој тешкој привредној кризи та помоћ драгоцене, и без ње би на сваки начин многи сиромашни виноградаре, чланови подружине, оставили своје винограде на милост и немилост пламењачи, као што су их морали оставити они виноградаре, који нису чланови подружине. Зато је и са те тачке гледишта интерес виноградаре и свих земљорадника да се уписују у пољопривредне подружине. Као чланови подружине они редовно добијају, и то бесплатно, „Тежак“ и „Пољопривредни календар“, у којима могу наћи упута и поука из свију грана и пољ. послова, које на својим имањима изводе.

Ник. Ж. Петровић.

Воћарство

Побољшање запуштених старих воћњака.

II

Проређивање густо посађених старих воћњака. Велики део наших старих воћњака пострадао је и страда од тога што су воћке густо посађене. Често пута то сађење воћака не износи веће растојање од 2—3 метра. Међутим за нормално сађење ваља узимати за јабуке 8—12 м, крушке 8—10 м, шљиве 6—8 м, вишње и трешње 6—8 м, брескве и кајсије 5 м, а за орахе 12—15 метара.

Код густо посађених воћака дрво расте у висину, гране се укрштају и у недостатку хране и светлости брзо угину. Поред тога гране овако посађених воћака додирују се са гранама суседних воћака, сенче једна другу и у недостатку светлости и простора за слободно развиће, брзо вену и пропадају. Густо посађене воћке немају потребну светлост и ваздух, услед тога на воћкама се развија лишај и маховина, а испод лишаја и маховине налазе штеточине пријатног склоништа. Код таквог стања воћке слабо рађају, а оно што рађају плодови су су ситни, рано опадају још зелени и неразвијени.

Први и најважнији посао који треба урадити у оваквом воћњаку то је проређивање. Кад се овакве воћке проређују, онда треба водити све сувишне воћке. Између сувишних воћака треба водити рђаве сорте, а добре задржавати. При овом раду треба водити рачуна о томе да се између воћака остави довољан простор другим воћкама да се тиме повећа њихова плодност.

Чишћење круне. Залуштени воћњаци имају густу круну, пропале и суве гране од јаког сенчења; затим имају слабе и

рђаво распоређене гране; онда старе дебеле и оголеде гране. У таквом воћњаку потребно је извршити чишћење и проређивање круне. Ово чишћење круне има задатак да се круна воћке, ако је запуштена, доведе у поредак који одговара природи дотичне воћке, па се после сваке године то проређивање и чишћење врши и воћка одржава у правилном облику.

Основна су правила при чишћењу круне: да се одрежу све гране које су суве из којих било узрока; да се одрежу како плодне тако и дрвљанице гране, које су закржљале и угушене услед густине и недостатака светлости; да се одрежу све слабе и рђаво распоређене гране, које се додирују или укрштају; да се одрежу све остале гране у групама где су густо распоређене и воде борбу за светлост; овде треба pazити да круна не изгуби правилну форму и да се круна сувише не пореди, нарочито сорте са густом круном по природи, зато се удаљује више грана само из круне која је запуштена; даље, код круне која није равномерна скраћују се гране које висе на $1/3$ њихове дужине и то више се скраћују оне које су сувише израсле да се образује симетрична круна; све гране, које су јако повређене, наломљене, сасвим преломљене, промрзле и уопште болесне да се орежу до самог повређеног места, али само тако да се остави здрав део ако је он обрастао здравим лисним пупољцима, а ако ових нема да се таква грана отсече до основе; кад су два суседна дрвета разних сората срасла са круном, онда се орезују гране лошије сорте воћке; ако су једне сорте онда се орезују или младе побочне гране, или се резивањем воћка упућује на високостабласту; да се орежу све водопије, ако оне нису потребне да замене старе гране; најзад се орезују све гране које су рђаво распоређене у младости да сада сметају једна другој.

Чишћење и проређивање круне врши се у два пута. Први пут кад је биљка у мировању, а то је *рано ујролеће*, док биљка није кренула или *позно ујесен*, кад опадне лист, а други пут *леши после бербе* али пре опадања лишћа. Лети, после бербе, врши се чишћење грана плодних и дрвљаница које су закржљале и угушене услед густине и недостатка светлости, орезују се све остале гране у групама које су густо распоређене и воде борбу за светлост и најзад орезују се све гране које су рђаво распоређене у младости да сметају једна другој. Сви остали побројани редови око чишћења круне врше се упролеће или ујесен.

За резивање грана при чишћењу круне треба се придржавати ових правила: ако се удаљује цела грана, онда треба тестером сећи у самој основи гране, али тако да се не оставља ни мало пања (патрља). Кад остане пањ онда рана не може да зарасте, већ се пањ суши и трули, трулеж прелази на дрво и образује на њему дупљу. Ако се пак не удаљује цела грана,

већ само један њен део, онда рез треба вршити над здравим делом гране која има лишће, или над пупољком, а не на месту које нема лишћа. Да се умањи простор ране при сечењу, треба сећи под правим углом. При сечењу дебелих и тешких грана може се грана заломити и кору повредити, па да се то отклони такве гране треба сећи у деловима, пошто се претходно засеку са доње стране. Све ране које су постале сечењем грана тестером, имају храпаву површину реза; на тим храпавим површинама лако се скупља влага и трули; зато се одмах после сечења рана уравни оштрим ножем, па после премаже калемарским воском. Кад се секу младе гране из којих треба да израсту продужне гране, треба сећи над спољним пупољком. Сам рез треба извршити тако да се пресек реза направи на противној страни пупољка на једној линији са његовом основом, а да се завршава у висини пупољка, тј., да горња страна реза буде у висини пупољка а доња косо у основи пупољка. Ако се направи рез испод пупољка онда се пупољак осуши, а ако се рез направи високо над пупољком онда онај рез над пупољком постане суварак-пупољак.

Рад на чишћењу грана и гранчица треба да врше два радника. Један је на дрвету или лествама који сече гране, а други стоји на земљи и помоћу дугачког штапа показује коју грану треба да сече. Са земље се увек лакше види, које делове треба удаљити и са два радника рад иде боље и брже.

Радник који се пење на воћку не сме имати на ногама тешку и потковану обућу.

Подмлађивање старих воћака. Старе воћке могу да се изнуре рађањем. Код таквих воћака тај поредак изнуравања наступа и познаје се овако: старе воћке једно време дају само кратке родне гране; те родне гране обилно цветају и дају обилне плодове, али ситне. После овога обично обилно давање плодова престаје, а воћка лагано почиње да изумире: на плодним гранама лишће се сваке године јавља све мање и мање, круна се прореди, постепено се суше поједини делови плодних грана, а на дебелим гранама и на стаблу јављају се водопије. Воћке које су остављене природи, земљиште на коме се налазе још је довољно плодно и има хране, а на воћки израстају водопије над гранама које изумиру, она сама обнавља своју круну, и ако је воћар иоле познавалац ових процеса он ће се умети снаћи да помогне воћки подмлађивање. Али ако воћка нема довољно хране у земљи онда она не може да извојује обнављање и подмлађивање круне. То подмлађивање треба да врши воћар. Код подмлађивања воћке мора се једновремено вршити и ђубрење да би се постигао успех.

Подмлађивање старих воћака састоји се у јаком орези-вању свих грана на круни до њихове половине или трећине.

После оваког орезивања израстају младе гране и круна се подмлади. Подмлађивање старих воћака најуспешније се изводи, ако се на њима јављају водопије, које се остављају неколико година да се добро развију па се упролеће орежу изнад основе круне.

Младе гране, које израстају после орезивања старих грана у циљу подмлађивања, треба оставити за обнављање круне колико је потребно, а све непотребне гране треба удаљити, или заламати да се претворе у плодне гране. У местима са умереном климом овај рад подмлађивања врши се ујесен. У хладним пределима избегава се овај рад ујесен, јер теже зарашћују ране; али јесење орезивање ипак има ту добру страну, што се упролеће пробуди већи број спавајућих окаца, па је са тим и апарат за дисање код воћке већи.

Прекалемљивање. Ако су воћке рђаве сорте после орезивања ради подмлађивања могу се прекалемити са добрим сортама. Прекалемљивање се може вршити на самом пању орезане гране у пролеће, или се чека док на орезаној грани не израсту млади ластари, па се идућег пролећа калеми на њима. Калемљење старих воћака може се вршити на све начине како се уопште калеме друге воћке, а који ће се начин употребити зависи од дебљине грана које се калеме.

Мил. П. Зечевик.

Стање воћарства у Југославији.

На конференцији извозника и произвођача воћа, одржаној 18 фебруара 1934 г. у Заводу за унапређење спољне трговине, извозници и произвођачи воћа констатовали су, да се воћке у нашој земљи још увек примитивно негују и да су нападнуте разним штеточинама и болестима, што је главни узрок, да засађени број воћних стабала у нашој земљи не даје онај принос и квалитет, који постижу напредни воћари у другим земљама.

Преглед воћарства на основу података централне комисије за извоз воћа:

В р с т а	Бројстабала	Просечан принос	укупан принос кгр.	Просечна цена	Укупан принос Дин.
Шљивових	40,000.000	10 кгр.	400.000.000	Дин. 0.50	200.000.000
Јабучких	7,000.000	20 "	140.000.000	" 1.—	140.000.000
Крушкових	2,000.000	20 "	40.000.000	" 1.—	40.000.000
Разних	18,000.000	15 "	270.000.000	" 2.—	540.000.000
С в е г а	67,000.000		850.000.000		920.000.000

Из предњег прегледа види се, да од укупног броја воћних стабала шљиварство заузима прво место и поред тога, што је за последњих 6 год. угинуло око 29 милиона шљивових стабала од штитасте ваши, која није потпуно уништена.

Г. Бубић, срески агроном из Брчког, реферисао је на конференцији, да је воћаре среза брчанског садања појава штитасте ваши доста забринула, јер је иста у већој мери него што је била инвазија у 1929 и 1930 год., када је од 3 милиона шљивових стабала остала половина. Настаје питање, како ће воћари сачувати преостали број шљивових стабала од нове појаве штитасте ваши, када немају новчаних могућности за набавку потребних средстава за уништавање штитасте ваши, нарочито у времену опште економске и новчане кризе код земљорадника?

После шљиварства, у нашем воћарству заузима друго место јабучарство, како за домаћу употребу тако и за извоз, који је прошле године мањи за 50,000.000.— дин., од извоза у 1932 г., услед веће појаве штеточине *јабучког смошавца*, нарочито у Србији. Настаје питање, шта ће бити са бербом јабука ове године, када досада нису предузете никакве мере за сузбијање и уништавање штеточина на јабукама?

На конференцији извозници воћа изнели су тешкоће које су имали прошле год. приликом извоза воћа ради фитопатолошких уверења, која им се траже од надлежних на страним пијацама. Ово је питање остало засада нерешено и није искључено, да се извоз нашег воћа ради фитопатолошких уверења у будуће може онемогућити, ако не сасвим, оно делимично. Нарочито Аустрија, Немачка и Чехословачка, земље у које се највише извози наше свеже воће, од наших извозника траже фитопатолошка уверења.

Ако се исте земље обавесте, да је у нашој земљи појава штитасте ваши, јабучког смотавца и других штеточина у већој мери и да нису предузете нарочите мере за њихово сузбијање и уништавање, исте ће забранити увоз нашег воћа, што ће бити од веће штете за наше воћаре и биланс извоза нашег свежег воћа, него да су се благовремено предузеле потребне мере за обавезно уништавање штеточина и болести, које се данас са апсолутно сигурним успехом могу сузбијати и уништавати.

Према подацима централне комисије за извоз воћа, из наше земље за последње 3 год. извезено је свежег и препаћеног воћа и то:

1931 год.	66,050.000	кгр.	у вредности	135,695.000.—	дин.
1932	„	96,440.000	„ „ „	193,000.000.—	„
1933	„	68,300.000	„ „ „	198,000.000.—	„

Када се просечна вредност извоза воћа 176,000.000.— дин. одузме од просечне вредности укупног приноса воћа за последњих 10 год., годишње 920,000.000.— дин., у нашој се земљи потроши годишње око 781,000.000 кгр. воћа у вредности око Дин. 744,435.000.—, што је за нашу националну привреду од већег значаја, а нарочито за воћаре, који своје воћке гаје на оним положајима и местима где се друге културе не би могле успешно гајити, или ако би се гајиле, не би дале онај принос који дају воћке.

Да би сачували воћарство, које је за нашу земљу од велике важности, како за потрошњу у земљи, тако и за наш извозни биланс, воћарству треба поклонити већу пажњу за његово гајење и уништавање разних штеточина и болести, који наносе годишње штете на неколико десетина милиона динара.

За једно зимско прскање 40 милиона шљивових стабала против штитасте ваши, највећег шљивиног непријатеља, и осталих штеточина и болести са препаратима воћног карболинеума, потребно је око 13,000.000 кгр. по просечној цени за 1 кгр. Дин. 7.— у вредности око Дин 90,000.000.—

За једно зимско прскање 7,000.000 јабукових стабала против кржаве и штитасте ваши, разних других штеточина и болести потребно је препарата воћног карболинеума око 2,300.000 кгр. у вредности око 16,000.000.— дин. — А за најмање три летња прскања против јабуковог црва, смотавца, губара и других штеточина и болести, потребно је арсенових препарата и плавог камена у вредности око 18,000.000.— дин.

Пошто у времену највеће новчане кризе, једновремено и највеће извале воћних штеточина и болести, земљорадници не располажу новчаним средствима, то да би очували наше воћарство, *надлежни би требали да обезбеде један промешни капитал од најмање 100,000.000.—* динара за колективну набавку потребних средстава за уништавање штеточина и болести на воћкама, примењујући строго постојећи Закон о сузбијању штеточина и болести културних биљака. У поменутом закону предвиђено је, да ће државне и бановинске пољопривредне закладе давати новчане помоћи воћарима у виду предујма, који се има вратити од стране воћара по свршеној берби воћа.

Само организована колективна борба против штеточина и болести на воћкама може дати жељене резултате, која не само да ће очувати досадањи принос воћа, него ће га без сваке сумње повећати за најмање 25%, после чега неће бити никакве опасности за извоз нашег воћа као и за потрошњу воћа у нашој земљи.

Ђ. Ђирковић.

Питања и одговори.

Одговор на питања г. Обрада Јашовића из Сиге-Пеш, о чувању стајског ђубрета и о црву на кукурузу.

I Стајско ђубре скупљено преко зиме може остати на ђубришту до идуће јесени — а поготову до после жетве пролетњег овса, када мислите исто да заорете заједно са стрњиком овса, на њиви, на којој ће у 1935 год. доћи кукуруз. Разлагање стајског ђубрета, због велике топлоте, у току лета врши се у много јакој мери него преко зиме, па је сасвим разумљиво да ће и губици, како у тежини тако и у количини хранивих материја бити већи. Стога се у току лета мора ђубре неговати, како би се губици свели на најмању меру. Неговање ђубрета изводићете овако:

1. ако имате бетонско ђубриште, потрудите се да ђубре што боље набијете и да га одржите у влажном стању. Набијање ђубрета постићи ћете, ако повремено пуштате стоку да исто газу, а ради одржавања ђубрета у влажном стању, треба 1-2 пута недељно да поливате ђубре водом. На овај начин онемогућава се улазак ваздуха у ђубре, па се према томе спречава и разлагање стајског ђубрета у јакој мери, што има за последицу смањивање губитака.

2. у случају да немате ђубриште — онда покрите ђубре земљом и оставите га тако покривеног до употребе.

Приликом растурања ђубрета, треба да је лепо време. По рђавом-кишовитом времену није згодно растурати ђубре, пошто је тад овај посао тешко изводљив и онемогућено брзо заоравање. Стога је боље да се ђубре извлачи и растура кад је време лепо. Извучено ђубре растурите одмах и заорите га. Ја бих вам препоручио да најпре заорете стрњику од овса, а затим у септембру месецу да извучете, растурите и заорете ђубре.

II Штеточина која вам напада кукуруз јесте „кукурузни мољцац“ (*Pyrusta nubilalis*). Лептир кукурузног мољца снесе јуна месеца јаја на лишћу или стаблу кукуруза. Из ових јаја у јулу месецу испиле се гусенице, које почињу нападати кукурузна стабла и клипове са зрнима. Ове гусенице буше ходнике у стаблу и тако се крећу кроз целу биљку. Присуство гусеница кукурузног мољца познаје се по томе, што на отворима од ходника избадују жућкасте и растресите измете. Пред сазревање кукуруза, гусенице силазе кроз стабло у земљу (корен) где презимљују. Идуће године маја месеца гусенице се чауре, а у јулу из њих се излегу лептири жуте боје, који носе јаја као што смо то напред казали, на стаблу и лишћу кукуруза. Из јаја се испиле у јулу гусенице и нападају кукуруз.

Уништавање ове штеточине доста је лако и састоји се

у томе, што се гусезице уништавају. Уништавање гусеница врши се тако, што се одмах по берби кукуруза и сечењу шаше, повади заостало патрље заједно са кореном, стрпа на гомилу и запали. На тај начин уништиће се и гусенице, које су се спремиле да на корену презиме. Шашу кукурузну треба давати стоци за храну. У случају да шаша не буде потрошена до краја априла месеца, треба и њу упалити, пошто извештан број гусеница може да остане у шаши и да да лептире, који ће снети јаја. Ето тако најбоље можете уништити ову штеточину.

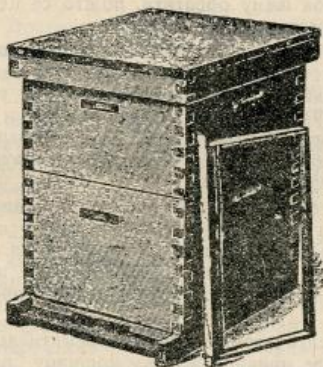
Ing. В. Ђ. Ђорђевић, проф.

Питање: Које су кошнице најбоље за гајење пчела у њима, и колико оне стају?

Како бих пренео три кошнице вршкаре са пчелама у њима са даљине од 20 километара?

Драгољум М. Жижавић,
Леушини.

Одговор: 1. Кошница за гајење пчела има више врста, али свака кошница није подједнако добра, или подједнако подесна за гајење пчела. Углавном кошница за гајење пчела има старијега и новијега типа. Кошнице нови-

Сл. 33. Американска стандард кошница.

јега типа су савршеније, па су због тога и подесније за гајење пчела.

Кошнице најновијега система, које су и најподесније за добро гајење пчела у њима, јесу кошнице амерканскога си-

стема, које се називају „стандард“ кошнице. Помоћу њих се највише пчелари у целој пространој Америци, а американски пчелари су највећи мајстори у пчеларству, а и у многим другим земљама.

„Стандард“ кошница американскога система разликује се од осталих старијих система по томе, што није једноставна или једносратна, већ се састоји из више спратова или наставака. Сви спратови или наставци су једнаки и по величини и по облику, па зато су и у свима спратовима и оквири једнога истог облика и величине. Дно кошнице није утврђено за кошницу, већ је покретно. То чини да се горњи спрат по потреби може метнути доле, а доњи подићи горе, а исто тако да се и оквири или рамови могу по потреби преносити из доњег спрата у горњи или обратно, што не би могло бити кад дно не би било покретно и кад спратови не би били једнаки по величини и по облику.

Американска двоспратна „стандард“ кошница изгледа као што се види на слици 33, која може имати и више од два спрата.

Помоћу овако подешене кошнице може се добро, лако и сигурно извести свака радња око пчела, па постићи и највећи успех у пчеларству.

Кошнице ове врсте израђује најбоље, најтачније и најјевтиније наш столар и пчелар Антон Парцен у Никинцима. За цену се треба њему обратити, пошто се цена мења, али су сад знатно јевтиније но раније.

Треба знати још и то, да се са сваком кошницом не може пчеларити на исти начин. Како се пчелари помоћу ове американске „стандард“ кошнице изложено је у Пчеларском календару за 1934 г. који се може добити и код Српског пољопривредног друштва и код Срп. пчеларског друштва у Београду, а који садржи и више других поука из области пчеларства. Стаје 15 динара.

2. Најподесније време за пренос кошница вршкара са пчелама је сад у почетку пролећа, кад у кошницама има најмање и меда, и пчела, и пчелињег легла. Доцније, кад време отопли, и кад у кошницама има више и пчела, и меда, и пчелињег легла, преношење вршкара са пчелама је врло несигурно.

Вршкаре са пчелама треба припремити за пренос увече кад се све пчеле прикупе у своју кошницу, што бива после заласка сунца. Онда кошницу треба одигнути, па испод кошнице разастрти комад платна, па се кошница постави на разастрто платно, потом крајеве платна треба одигнути горе тако да платно затвори и лето, па се крајеви платна изнад лета омотају и увезу канапом. То треба извршивати врло пажљиво тако, да се канап не олабави, већ да је њиме платно

чврсто везано, да се платно не процепа, и да су пчеле у кошници затворе тако да не могу излетати напоље. Ако се на кошници нађе нека рупа, кроз коју би пчеле могле излазити, треба је добро затворити. Тако припремљене кошнице за пренос треба оставити да преноће где се налазе, а пренос извршити сутрадан.

На краће растојање кошнице са пчелама може пренети човек на рамену, или по две на обрамици. На веће отстојање преносе се колима, жељезницом, лађом и аутубусом.

Кад се кошнице преносе колима, онда на дну кола треба метнути један слој сламе или сена, изгазити ногама на поврх сламе или сена метнути кошнице. Да се кошнице у путу не би преврнуле треба их на неки начин утврдити.

Кола у којима се пчеле преносе не треба да јуре. Ако се пренос врши на колским колима, онда коњи треба да иду ходом, и да се на путу нигде јако не труцну.

Кад се кошнице пренесу треба их онако повезане платном поставити на одређено месту, па кад се смире, после пола часа, треба их одвезати и уклонити платно.

Пренос треба извршити у току месеца марта.

Јов. П. Јовановић.

Питање: Драгољуб Д. Павловић, из Бершића пита, да ли је предвиђено и којим законом, колико се пута може ништити једна пресуда општинског суда, и сме ли општински суд да не поступи седам пута по примедбама среског суда.

Одговор: Општински суд само ако има оправданих разлога може остати при својој пресуди, за коју мора навести нове разлоге § 206 грађ. суд. пост. иначе ни по једном Закону није предвиђено, колико пута може срески суд да ништи пресуду општинског суда.

Што се тиче питања може ли суд да не поступи по примедбама у намери да решење спора одуговлачи, што може бити у претстављеном случају, онда је потребно навести у жалби, да суд о овоме извести надлежну полицијску власт одн. начелника среског, да против чланова општинског су а предузме дисциплински поступак и утврди, да ли у ствари постоји кривица до општинског суда или не. Полицијска власт у колико нађе да има кривице до општинског суда, она ће поступити по закону и кривце казнити. Све ово зависи од нахођења суда и хоће ли он ствар доставити начелнику, да против виновника предузме дисциплински поступак.

М. Ђурђевић.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

5. седнице, држане 31. јануара 1934. г. у друштвеном дому
у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић, чланови управе: Н. Петровић, М. Николић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Н. Белобрк, Д. Спремић и Ранковић и гост Ј. Тирнанић из Крњева.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 93) Прочитан је и усвојен записник 4 седнице Управног одбора.

II 94) Примљен је знању записник 5 седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 35 за куповину књига ради препродаје.

III Прочитан је записник 5 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

95) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динзра.

96) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 41, 43, 44 и 48.

97) Да се одговори подружинама: у Ваљеву и Брестовцу да се по њиховим молбама не може да донесе никаква одлука пошто су њихове обвезнице предате суду; Подружини у Лазаревцу да се ослобађа плаћања интереса, али да досуђену таксу и трошкове мора да плати, и Подружини у Краљеву да се продужава рок за исплату дуга до 1 марта о. г. и да ће јој се опростити интерес ако дотле измири цео дуг. Исто тако да се расписом упознају све подружине које су тужене, да ће им се интерес опростити ако дуг измире до 15 марта о. г.

98) Да се усваја предлог бр. 45, о будућем књижењу прихода и расхода по предвиђеним партијама с тим, да се у том смислу спреми и предлог буџета за о. г.

IV Прочитан је записник 5. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

99) Да се усвоји предлог бр. 21. о смањењу цене семену с тим, да се луцерка и црвена детелина продају по 22.— дин. испод 100 кгр. а по 21.— дин. преко 100 кгр.

100) Да се по молби Ковине испитају комисијски два модела њене прскалице, кад положи на име таксе 820.— динара. У комисију да уђу чланови управе г. г. Б. Ранковић, Н. Петровић и М. Николић и магационар А. Петровић.

101) Да се набави 250 ком. прскалица Верморел и 150 прскалица Плац, по означеној цени и у динарима.

102) Да се по тражењу бр. 401 прибави извештај о потребној количини луцерке, па онда учинити понуду.

103) Да се одбију понуде бр. 453 за косе и бр. 615 за круњаче и сечке, пошто Друштво не интересују.

104) Да се идуће седнице реши питање о набавци рафије, пошто Набављачки одбор прегледа мустре.

V Прочитан је записник 5. седнице програмског одбора, па је одлучено:

105) Да се известе Омладинске дружине, да у чланство могу да примају женску децу.

106) Да се исплати 235.— дин. Ракарској подружини у име накнаде трошкова предавачима о њеној годишњој скупштини.

107) Да се Стењевачкој основној школи пошаљу правила за Пољоприв. књижнице и читаонице, да се њима саобрази, па ће онда добити књиге на поклон.

108) Да се Ракарској подружини да на име помоћи за калемарски курс 600.— динара у роби.

109) Да се прими знању извештај инспектора о годишњим скупштинама подружина у Чачку и Трстенику и мерама које треба предузети код прегледаних подружина у Ваљеву и Д. Топлици.

110) Да се за агилан рад у Подружини да награда секретару Љубовијске подружине у 184.— динара.

111) Да се замоли Универзитет да пошаље препис Св. Савских темата оних студената који су награђени друштвеним награма, ради евентуалног штампања.

VI Саопштења и предлози:

112) Прочитан је поздравни телеграм Ореовачке Подружине са годишње скупштине. Одбор прима знању са живели.

113) Г. Н. Белобрк предлаже да се магационару и служитељу да извесна награда за рад у Трифолин станици. Одбор одлучује, да предлог поднесе набављачки одбор.

Са овим је седница закључена.

6. седнице, држане 7. фебруара 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: Д. Спремић, М. Николић, Н. Петровић, Н. Белобрк, Др. М. Градојевић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 114) Прочитан је и усвојен записник 5. седнице Управног одбора.

II 115) Примљен је знању записник 6. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 6. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

116) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

117) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 50, 51 и 54.

118) Да се екскурзиском фонду матураната Средње пољоприв. школе у Букову не може дати помоћ пошто се нема могућности.

119) Да се пуномоћије Владимирачке подружине које издаје Друштву, ради наплате новаца пропалог на пошти, преда адвокату на даљи поступак.

120) Да се од Козељске подружине прими натраг 200 кгр. карбокримпа о њеном трошку, и отпише од рачуна.

121) Да се по молбама: Ковинске подружине продужи рок за исплату дуга до 1 марта о. г.; Грочанске подружине, да се ослободи плаћања дуга старе подружине и Милутовачке подружине да у отплату дуга сад положи 5000— дин. а остатак до 1 марта о. г. с тим, да се не могу ослободити плаћања судских трошкова, а интерес ће им се поклонити ако дуг на време исплате.

122) Да се од Чачанске подружине прими као гаранција за дуг, 18 обвезница ратне штете

IV Прочитан је записник 6. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

123) Да се набави: по реферату бр. 858, дуванског екстракта 1.200 кгр.; по понуди бр. 544, холандског карбокримпа 5000 кгр.; по понуди бр. 863, гледича 30 кгр.

124) Да се усвоји извештај бр. 837, па кад се семе прими, послати за даљу куповину семена још 1000 динара.

126) Да се по реферату бр. 850, прими од Скопске подружине враћени алат и раздужи.

127) Да се по акту бр. 793, плати за семе 13.50 динара.

128) Да се по тражењу бр. 910, понуди семе градиштанског пасуља, уколико га Друштво има.

V Прочитан је записник 6. седнице програмског одбора, па је одлучено:

129) Да се приме у састав нове подружине у Губеревцу и Селевцу, пошто су испуниле прописане услове.

130) Да се г. М. Жујовићу, секретару Сврљишке подружине исплаги награда за агилан рад на оснивању и одржавању подружина, рачунајући по 2— динара од члана.

131) Да се Народној књијници и читаоници у Кртевцу, поклони један комплет књига, пошто пошаље 20.— дин. за фонд пољоприв. књијнице и читаонице и одговарајућу поштарину.

132) Да се замоли г. Н. Симић, редован члан из С. Паланке, да одржи предавање код Пољопр. књијнице и читаонице у Лапову и прикаже им један филм из пољопривреде. Г. Симићу признати дневнице и трошкове.

133) Да се на једној специјалној седници узме у претрес програм рада, измене и допуне пословника, и евентуалне измене и допуне подружњинских правила.

VI 134) Примљен је знању записник 4. седнице надзорног одбора, по коме је извршио преглед рада за последње тромесечје пр. г. као и завршне рачуне и свих рачунских књига, и нашао стање исправно.

135) Прочитан је предлог претседништва о допуни чл. 2 под II и измени чл. 7 последњег става, па пошто је исти усвојен одлучено је, да се изнесе пред годишњи збор на решење.

136) По питању приређивања лутрије у циљу стварања фонда за подизање друштвеног дома, одлучено је, да се предлог начелно усвоји, а дефинитивна одлука да се донесе кад су чују мишљења од банских управа, подружина и пољопривредних књијница и читаоница.

137) По питању претреса извештаја о раду Друштва у пр. г. одлучено је, да специјални одбори извештај прочитају и унесу евентуалне измене и допуне.

Са овим је седница закључена.

Сецкалице

за сено, сламу и шашу, најбоље, на два ножа, са јеким замајним точком, добило је Срп. пољопр. друштво и продаје их по 1000.— динара ком. франко магацин.

Са поруџбинама похитати, јер је набавка извршена у огран. броју.

У СМЕДЕРЕВУ ИМАЊЕ ПОД ЗАКУП — НАПОЛА

са виноградом, воћњаком, поврћњаком, ливадам, детелином, земљом за усеви и трима зградама.

Обавестити се у Београду, Косовска, број 33 или Бори Богдановићу, тргов. на пристаништу на Дунаву у Смедереву.

Цене пољопривредних производа, на дан 9. марта 1934 г.

Пшеница		Стока и сточни производи	
Србијанска 77 3/4 Дунав	95—100	Свиње тешке	9—9.50
Србијан. 77, 3—4/4 Сава	95—100	средње	7.50—8
77, 3/4 гл. пр.	98—102	Свиње лаке	6—7
77, 3/4 уз. пр.	92—95	мршаве	9—10
Бачка 78 2/4	104—106	Волови I кл.	3.50—4
Бават. 78, 2/4	98—102	II	2.50—3
		III	2—2.50
Кукуруз		Краве I кл.	3—3.50
Баватске утовар станице пром.	77—80	II	2—2.50
Бават. пар. Вршац	78—80	III	1.50—2
Срем.	80—82	Овце	1.50—2
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	80—82	Јагањци	3.50—4
Лађа Дунав	—	Живина жива	9—12
Лађа Сава	—	Јаја	20—25
Овас		Маст	12—13
Србијански пар Београд	66—70	Сланина	9.50—10
Сремски утовар. станица	60—65	Млеко кравље	1.80—2
Узана пруга	—	Млеко овче	2.50—3
Јечам		Сир српски	9—10
Барањски 65-66 нов.	70—73	Кајмак	18—23
Македонско — Косовски	62—65	Кашкавал	11—17
Главна пруга	70—73		
Пасуљ		Раино	
Срб. 3/4 1933 г. пар. Беогр.	125—130	Мекиње са врећама Срем, Бачка	62—65
Сремски 2/4 без вр. утов. ст.	120—125	Мек. обала Београд, без врећ	70—75
Бачки 2/4 без врећа утов. ст.	120—125	Кукољ самлевен, Београд	40—50
Бачки и срем. 2/4 пар. Беог.	125—130	Кромпир.	32—50
Суве шљиве и пекмез		Црни лук	20—30
Обичла гарнит. пароб. Ваљ.	70—75	Бели лук	130—150
70—75	80—85	Сево	30—40
80—85	95—100	Слава	20—24
95—100	110—120	Харџије од вредности	
110—120	Меркантна	2 1/2% Рента ратне штете	316—318
Пекмез	Пекмез	4% Аграрне обвезнице	36—37
		7% Инвестициони зајам 1921	72—72
		Аграрна банка	258—259

Пажња сточарима!

Српско пољопривредно друштво набавило је потребне количине ориг. лека **DISTOLA**, противу метиљавости код говеди, оваца и коза, а цена му је:

За овце и козе Динара 2,25 по капсули,

За ГОВЕДА Динара 6,50 по капсули.

Паковано: за овце и козе по 25 капсула у кутији, а за говеда по 10 комада (капсула) у кутији, са упутством о употреби.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред слаће се дистол, изузетно, о трошку друштва и то само код поруџб. целих кутија.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.**

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

Пољопривредна школа у Смед. Паланци.

Обзиром на сам програм рада школе, као и на територију са које се ученици примају у ову школу, ова школа је регионалног карактера. За време редовне зимске наставе, која траје од 1 новембра до 1 маја, и чији је програм стално утврђен, Управа школе прима ученике само из девет околних срезова: јасеничког, младеновачког, орашачког, лепеничког, крагујевачког, опленачког, орашачког, космајског и подунавског.

У овој школи за ово време уче се углавном ови предмети: ратарство, градинарство, сточарство, живинарство, воћарство, виноградарство, винарство, прерада млека, геометрија са земљомерством, наука о газдовању, хемија, анатомија и физиологија биља, задругарство и задружно књиговодство.

Свршени ученици, по завршеној школској години и положеним испитима, крајем априла одлазе својим домовима. Одлазећи својим домовима, они не прекидају везу са школом, већ је одржавају. Ови свршени ученици, обавезни су, да на позив Управе школе, када има што да се покаже важно од радова, дођу школи и присуствују предавањима и практичном извођењу.

Ова обавеза остаје у важности за дужи низ година. Циљ је, да се ученик оспособи на најевтинији начин, те да дође до онога знања које је потребно његовом дому и газдинству. Боравак ученика при школи у свему је на терету школског буџета, т.ј. Банске управе. Овим путем, не само да ученик добија она знања, која обзиром на саме сезонске прилике и друге околности, није могао да добије за време редовите зимске наставе, него се у исто време овим путем ствара тешњи контакт и сарадња између ученика и школског наставног особља, те се и школа овим путем изграђује у своје програму рада онако, како то захтевају газдинства самих ученика.

За време зимског периода рада и повременим посећивањем школе, ученици науче: земљу рационално обрађивати и гајити ратарске усеве, производити велике количине сточне хране на малим просторима, производити рано поврће у топлим лејама, правилно руковати пољопривредним справама и алатима, одгајивати стоку и живину и разумно хранити, производити и неговати калемове лозе и воћке, садити и неговати воћне калемове и калемове лозе, подизати воћњаке и винограде, справљати добра вина и неговати их, меревати земљу све врсте површина, прорачунавати све врсте кубатура и количина сточне и људске хране, организовати и управљати паметно једним сеоским газдинством. Нарочита пажња поклања се млекарству-преради млека, задругарству и задружном књиговодству.

Из млекарства ученици се оспособе не само за прераду млека што их производе њихова газдинства, већ и за руковоаце млекарских задруга. За ово време од 6 месеци, обзиром на рђаво време које тада влада на пољу и другој пракси, у млекари школској, ученици науче да врше све врсте анализа млека, да установљују разне фалсификације и болести млека и млечних производа. Из прераде млека ученици се оспособе да самостално врше пастеризацију млека, да израђују чајни и експортни бутер, кисело млеко, јогурт и кефир. Од сирева науче радити; домаћи сир, империјал, пивски, сомборски, трапист и ајдамер.

Из задругарства упознају се са свима задружним системима и областима да би увидели какве све користи земљорадник има од задругарства. Из задружног књиговодства ученици се оспособе за руковање књигама обичног и америкаанског књиговодства. По завршеном течају ученици су способни за оснивање земљорадничких задруга свих врста као и за самостално вођење њихових књига. Сем малих изузетака, сви су ученици способни за секретаре-благајнике земљорадничких задруга. — Већ један већи број ученика активно учествује у животу земљорадничких задруга и води књиге.

Да би се ученици што више одушевили за задругарство и упознали са постојећим узорним задругама свих врста, управа школе изводи у току целога течаја што чешће екскурзије недељом и празницима. За време ових излета, у дотичном месту, Управа школе организује и популарна предавања за пољопривреднике тога места из области пољопривреде. Ова предавања држи не само вођа екскурзије, већ и по један до два ученика. Предавања су пољопривредне садржине и са демонстрацијама. Циљ оваквог начина рада јесте да се ученик ослободи за држање предавања пред народом како би по повратку у своје село могао добивено знање у школи да пренесе корисно и на своје мештане. У овом случају ученик служи корисно не само себи и своме газдинству, већ и читавом селу. Овим путем ученик постаје социјалан радник и користан члан друштва. Ако се ученик овим путем не ослободи и не даду му се директиве рада у народу још за време школовања, у том случају ученик ће добивено знање у школи сачувати само у својој глави и бити његова лична својина.

Настава при пољопривредној школи у Смед. Паланци организована је тако, да пре подне свакога дана ученици имају четири часа теориске наставе у учионици. По подне се обавља пракса на терену или у лабораторији.

Настава у учионици очигледна је. Наставник држи предавања на своме часу свега 30 минута, а за време

других тридесет минута приказују се: два позитиви, слике, модели, микроскопски препарати и филмови. Учионица је подешена тако, да се може моментано замрачити, те се могу приказивати и у сред дана разне пројекције, мртве и живе слике. Све је ово изводљиво благодарети томе што школа располаже разним апаратима: биоскопом, пројекционим апаратом и т. д.

Имајући у виду, да сеоски младићи, само са свршеном основном школом, немају много престава у својој свести и да због тога код њих битну улогу игра чуло вида, то се на ову страну очигледне наставе обраћа нарочита пажња. — Дуга теориска излагања где чуло вида не игра битну улогу, већ чуло слуха, заморна су, те у њиховој свести не стварају јаке утиске и дуготрајне претставе. Све су претставе слабе и магловите, те се не треба чудити што исте по завршеном школовању код ученика брзо и ишчезну.

Ради усавршавања ученика за рад у народу, при школи постоји удружење „Сеоски вођ“. У овом удружењу сваки ученик за време свога школовања мора да спреми и одржи најмање једно стручно предавање. Седнице и предавања ученици држе сваке недеље и празника. Ученик-предавач своје предавање држи са наставничке катедре у присуству свих ученика и наставника. Чланови овога удружења су и свршени ученици школе.

Удружење „Сеоски вођ“ сваке године, у току месеца септембра држи конгрес на коме се ученици састају и решавају, у присуству директора школе, разна питања која су у вези са изграђивањем њихових узорних сеоских газдинстава.

На крају школске године, крајем априла, при школи се обављају испити у обавезном присуству ученичких родитеља. Циљ је, да њихови родитељи виде где су њихова деца провела време од шест месеци и шта су за то време научила. Поред тога, ученички родитељ за време испита уверава се да ли своје сину, када се буде вратио кући, може слободно препустити многе послове, а извесне уопште не сме обављати док не пита своје дете за савет. Овим свршени ученик постаје и једно саветодавно лице у дому свога родитеља.

По положеном испиту и завршеној школској години, ученици одлазе својим домовима. Они не добијају ни сведочанства ни уверења, већ се само саопшти резултат испита. Успех свршеног ученика цени се по томе колико је он стечено знање у школи применио на своје газдинству.

О предузетим радовима на имањима, као и по разним питањима ученици обавештају директора школе и траже упуте и савете. Ученици су обавезни да једанпут годишње подносе управи школе извештај о стручном раду у селу, одржаним предавањима и о учешћу и раду у задружним установама.

Ради установања да ли је имање учениково у напредовању и у повећању приноса као и бројног повећања стоке, ученици подносе сваке године табеларни преглед газдинства. Овај табеларни извод уводи се у главну књигу на одређену страну дотичног ученика на којој се види у ком правцу се газдинство развија и колико је напредовало откако је ученик завршио школу.

Да би се уверио о стварном раду учениковом на његовом газдинству, као и да би отклонио извесне сметње које могу да ометају правилан рад, било услед конзервативности родитеља или других узрока, директор школе, сваке године, обилази све свршене ученике и том приликом даје упуте и отклања све сметње и узроке застоја.

Управа школе помаже своје свршене ученике у селекционисаном семену баштенског поврћа, бољим сортама семена ратарских усева, упутима, обавештењима, саветима, нацртима, скицама и плановима пољопривредних грађевина.

Они ученици који успу да створе, после извесног броја година, узорна газдинства, управа школе издаје им на најсвечанији начин дипломе у присуству целе генерације. Ово се чини да би се и други потстакли на стваралачки рад.

Пољопривредна школа у Смед. Паланци по завршеном зимском течају, за време летњег периода времена, одржава при школи четири до пет течајева.

У току месеца маја и јуна одржавају се течајеви из млекарства и задругарства. Циљ ових течајева је да руковооце млекарских задруга упозна са новим методама рада како у погледу испитивања млека тако и у погледу прераде млека у млечне производе. Овај течај посећују руковооци млекарских задруга са територије Дунавске бановине.

Циљ течаја из задругарства и задружног књиговодства је да упозна омладинце са села са задружном идеологијом и обучи у вођењу задружних књига. Све течајеве из задругарства помаже савез земљорадничких задруга у Београду на тај начин, што за све учеснике течаја даје бесплатно све потребне формулале за вежбање у књиговодству као и стручњака специјалисту. У току месеца јула и августа при школи се одржава течај задружно-пољопривредног карактера за учитеље са територије Дунавске бановине. Они за ово време при школи имају бесплатно стан и храну.

У току септембра и октобра држе се течајеви за омладинце здравствених задруга и за пољопривреднике. — Задругарска омладина здравствених задруга добија потребне упуте за успешан рад у пољопривредним одељцима здравствених задруга. Пољопривредници добијају потребна знања и практичне упуте о припреми земље за сетву озимих усева као и о препреми семена за сетву и о сетви.

Од ратарских усева на школском имању гаје се ови усеви: кукуруз, златни зубан селекционисани, најранији осмак жути и чиквантин; пшенице: румска, Секачева, пролифик, шомођска и бонфермије. На огледном пољу гаји се око 60 варијетета стрних усева. Јечам шестореди озими и голи јерусалимски. Од ражи гаје се севовгеска и св. јованска; бели просо, озима панонска грахорица, луцерка, сточна репа мамут.

Од стоке школа држи: коње расе нониус, говеда сименталска, свиња јоркширске, гуске тулуске и кокоши род—исланд.

У винограду новоподигнутом налазе се следеће врсте лозе од стоних сората: јулски бисер, шасла бела и црвена, мускат хамбург, афус—али и смедеревка; од

винских сората: пино ноар и пино блан, траминац, бургундац, португизац, ризлинг, прокупац и зачинак.

Од воћака у воћном растилу производе се саднице како за ученике тако и за народ и то од ових сората: брескве; амзденска, вибертова, елбертова, краљица воћњака: од трешања: лионска рана, драганова жута и гермердорфска; од вишња: шпанска и керешка; од дуња: лесковачка и врањска; од крушака: калуђерка, швајцарска, чергамота, дилова водењача, наполеонова водењача и ангулемска; од јабука: колачара, будимка, златна парменка, џонатан и вински сок; од кајсија: ананасова и маџарска. — Свим овим производима школа служи корисно народу, јер боље врсте семења, садница и расе стоке постепено продиру у народ било преко ученика било директно.

Да би пољопривредна школа у Смед. Паланци што даље зрачила својим радом на унапређењу пољопривреде и служила корисно не само својим ученицима већ и пољопривредницима околних села, школа је набавила и један електрични селектор за селекцију семена за сетву. Овај селектор стоји на расположењу пољопривредницима околних срезова. Они на њему у свако доба дана и године пречишћавају семе уз накнаду само утрошка електричне струје. Радна снага стручна као и мазиво падају на терет школе.

Млекара за школске потребе биће организована на задружној основи и пољопривредницима околних села омогућаваће се да од предатог млека имају стална месечна примања.

Никола М. Симић, директор
пољопр. школе у Смед. Паланци.

Рајтарсџиво.

Биљке Уљарице. Соја

У једном ранијем свом чланку о биљкама уљарицама изнео сам важност и потребу гајења ових биљка. По реду када треба да се сеју описао сам како се неке од њих гаје (мак, лан). Следећи истим редом

описаћу у овом напису како се гаји соја, једна од најважнијих биљака уљарица

У нашој држави постоји лепо развијена индустрија уља. Добрим делом ова је индустрија уређена баш за прераду соје, т. ј. за производњу сојиног уља, које је врло fino за људску храну. У великом је интересу нашег националног богатства да ове наше индустрије буду снабдеване сировином произведеном у нашој земљи, и да буду осигуране од те невоље да сировину морају да увозе из иностранства. У години 1933 издали смо иностранству $56\frac{1}{2}$ милијона динара за уљевите плодове, уместо да су те паре зарадили наши пољопривредници. Свакако треба настојати да се учини оно што се може, а може се много. Разуме се, не може се захтевати да пољопривредник ове сировине производи без рачуна и на своју штету, него је потребно да се наша пољопривреда и индустрија сложе по оном праведном начелу: живи и подај и другом да живи. Засада нема знакова да се ма где покушавало не држати се овог начела, па зато не сме ни да буде тешкоћа да дође до искрене заједничке сарадње.

Соја је биљка сродна нашем пасуљу чувавцу. Она потиче из Источне Азије, а раширена је много и у Америци. Због велике хранљивости њеног зрна и њених зелених делова, њена је употреба многоврсна. У Кини и Јапану она је поред пиринча главна људска храна. У Америци гаје је највише ради производње сточне хране.

У читавом свету сојино семе је једна од најбољих сировина за производњу finoга јестивог зејтина. У исто време семе је богато не само уљем (19—25%), него и беланчевином (40—48%). Сојина беланчевина налази се у облику казеина, сродан је дакле беланчевини животињског млека (сирнини). Сојино семе садржи 2% лецитина, колико лецитина нема ни у једном другом семени. Лецитин је важан састојак хране за исхрану нерава и мозга. И зелени делови сојине биљке богати су беланчевином, машћу и лецитином, и зато су они добра и снажна сточна храна.

За наше прилике гајење соје долази у обзир у првом реду ради производње семена за снабдевање фабрика уља. У другом реду ради производње снажне сточне хране — у облику семена и зелених биљака. Као људска храна соја ће се код нас тешко одомаћити, но ипак, и као људска храна она је веома важна за дијабетичаре који не смеју јести храну у којој има скроба, јер у сојином семену има размерно врло мало скроба. Иза вађења уља из сојиног семена преостаје још беланчевином веома богата сточна храна која се стоци даје у облику јарме. И само непрерађено семе соје, ујармљено, најодличнија је снажна храна за младу стоку, прасад, краве музаре, као и за живину. Ово је важно знати поради тога, што се не треба бојати да се произведено семе не би могло корисно употребити и у оном случају, ако га фабрике уља не би откупиле.

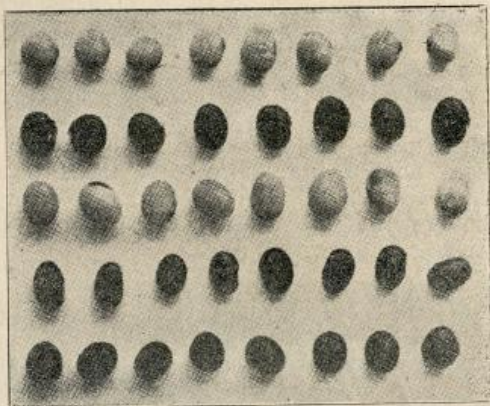
Сл. 34. Зрела биљка соја

Најзад ваља водити и о томе рачуна, да је соја првокласан артикл на светским пијацама, где би се и ми данас-сутра могли појавити с нашом робом као продавци, а не, као што је данас, као купци. Северне државе Европе требају врло много соје, а због климатских прилика не могу је саме производити.

Већини наших пољопривредника соја није непозната биљка. Они јој само не знају право име и обично је зову именом „кафа“, зато што се соја за нужду може употребити на место кафе. У многим нашим крајевима пољопривредници гаје соју већ од давнине,

и то кријомице као и дуван, јер верују да би били кажњени кад би се дознало да је сеју. Ово је заблуда. Соју сме и може сејати свако, па и треба да је гаји.

Простор листа не допушта да соју овде опширно описујем. Како она изгледа види се из овде предочених слика.

Сл. 35. Семе црне, жуте, и мрке соје

Соја је сестра нашем пасуљу. Ње има врло много сората, а сорте се разликују: по узрасту, по крупноћи и по боји семенака (грашки), те по времену стасавања.

По узрасту има их сасвим ниских као и врло високих. По крупноћи семена има их ситнијих и крупнијих. По боји семена има их жутих, мрких, црних и т. д. — По времену стасавања има их раних, средње позних и позних.

За производњу семена подесније су крупносемене сорте, а те су обично ниске и ране. За производњу сточне хране боље су, наравно, велике сорте. Ове су обично касне, и оне су обично ситносемене, што је код гајења ради добивања зелене сточне хране врло важно, јер се и с малом количином ситнијег семена добива густ склоп биљака.

Ико је соја код нас позната најмање већ 50 година — ја сам је у Срему гајио пре 30 година на великим површинама, — то ипак још нигде није тачно описано какви су њени захтеви у погледу на климу (топлоту и влагу), као и у погледу на земљу.

Имам климатске податке за нека азијатска места где је колевка соје, као и за нека наша места, па се на основу тих података са сигурношћу може рећи да соја у нашим крајевима може да успева. Сва наша места имају пролеће и јесен још и топлије него Манџурија, док су лета код нас поприлици једнако топла као тамо. То се види из ове табеле:

место	просечна месечна температура ваздуха у степенима Целзијуса							за који период
	април	мај	јун	јул	август	септем.	октобар	
Харбин	5.50	13.00	19.00	22.00	21.00	14.00	4.00	
Даљњи	9.00	14.75	20.00	23.50	23.75	21.00	14.50	
Мукден	9.50	15.25	21.25	24.50	23.00	16.25	8.25	
Владивосток	4.00	9.20	14.20	19.20	21.80	17.00	10.00	
Медиаш (Румунија)	9.30	15.20	17.80	19.60	20.20	15.10	8.30	
Скадар	13.00	19.00	24.00	25.50	26.50	21.75	17.50	1916-1917
Рума	10.60	15.70	19.95	20.93	20.74	16.15	11.50	1908-1917
Госпић	8.80	14.10	15.70	18.50	17.70	14.30	8.90	1917-1926
Шабац	11.40	16.45	21.50	24.50	22.60	17.30	13.00	1929-1931

У горњем делу предње табеле употребљени су бројеви средњих месечних температура тако, да је на прво и четврто место стављен град с највећом температуром, а иза, њега редом места с већим температурама, а на шесто место град с највећом температуром. Из табеле види се врло прегледно које место је у неком месецу топлије или хладније од осталих места. Скадар је н. пр. у свима месецима најтоплији. Шабац је такође међу најтоплијим. То нам показује да соја може код нас да успева, а особито да може да успева у нашим јужним крајевима.

Што се тиче влаге, имам података за Владивосток и Медиаш, а од наших крајева за Руму, Шабац и Госпић. У тима местима падне оволико воденог талога:

	<u>у читавој години</u>	<u>од априла до октобра</u>
Владивосток	360 m/m	311m/m
Рума	655.5m/m	?
Шабац	593.1m/m	433m/m
Госпић	2022.2m/m	1091.2m/m
Медиаш	517.9mm	393.9m/m

Према овим подацима воденог талога код нас има доста за ову биљку. Имао сам прилику да године 1928 у Шапцу гледам соју како одолева и највећој суши. Те године пало је у месецу јулу свега 1.2mm кише, и у августу свега 14.3mm. — Земља је била скоро изгорела и све биљке беху увенуле, само соја остала је стално свежа и на јакој жези. Соја одлично одолева суши што је за неке наше крајеве од велике важности.

Углавном може се рећи да соја може код нас сигурно да дозре где и винова лоза, а њене ране сорте да се могу гајити свуда где се може да гаји и кукуруз.

Друга важна ствар коју треба да знаде оној пољопривредник који са занима гајењем соје јесте та: да соја спада ботанички у исту фамилију биљака маунарки, у коју спадају и граорица, грашак, пасуљ, боб, детелине и т. д. За све наше биљке маунарке знамо да су *сабирачи азота* и да иза њих земља остаје обогаћена азотом, најскупоценијом биљном храном. Ово догађа се услед тога што у нашој земљи има неких гљивица које се припију уз корење ових биљака маунарки и нарасту тамо као беле квржице. Те бактерије способне су да упијају азот из ваздуха и предају биљци на чијем корену оне расту, па кад се те биљке скину са земље, остаје иза њих у земљи корење са много азота. И на сојином корењу развијају се ове квржице од гљивица, само на почетку гајења соје не одмах у оноликој мери као каснијих година. Али ако се на истој земљи две или три године узастопце гаји соја,

онда се тамо залегу сојине бактерије у великој мери. С те њиве може се онда узимати нешто земље и као маја посипати по другој њиви где још никад соја није била сејана, па ће се тамо бактерије залећи, и тако временом сва земља пољоприврадника који гаји соју постаће оплођена тим корисним бактеријама. Ово је врло важно не само због тога што се земља у томе случају јако обогаћује азотом, већ и поради тога што соја доноси већи принос ако на њеном корењу има тих бактерија. На следећој слици види се колика је разлика у порасту биљака са гљивицама и без њих.

Сл. 36. — Сојине биљке, лево без гљивица, десно са гљивицама

Осим што соја која је расла у земљи где већ има њених бактерија доноси много већи принос, и садржај масти и беланчевина повољнији је у семену произведеном на земљи у којој већ има бактерија. Зато је добро да се већ на почетку гајења соје њене бактерије унесу у земљу вештачким путем. Ово се може постићи на тај начин да се семе непосредно пре сетве снабде овим бактеријама које се могу набавити путем наших Пољопривредних контролних станица. Уз поруку бактерија ваља увек молити и тачно упутство како са њима треба поступити.

Тиме сам описао најважније ствари које сваки гајач соје безуветно треба и мора да знаде.

Само гајење соје ствар је проста. У погледу зе-

мље, обраде и гнојења, вреди исто што и за кукуруз. Соја успева на свакој земљи на којој расте и кукуруз. Не подноси земљу с превеликом влагом.

Доба сетве пада у исто време кад се сеје и кукуруз. Соју можемо сејати и раније од кукуруза, јер нема опасности да ће масно њено семе у земљи иструлити. Исто тако нема опасности ни од касних мразева. Она је отпорнија против зиме него кукуруз, и много отпорнија него пасуљ. Неки тврде да може да издржи чак и студен од 10 степени испод ништице!

Сам начин сетве соје и њена нега исти су као и код пасуља чувавца. Најбоље је да се соја ради производње семена соје на 40 см у квадрату, у сваки оцак (кућицу) да се међу по 3 до 4 семенке. Ради производње зелене сточне хране, особито за ансилажу, најбоље је соју сејати у смеси са кукурузом, и то тако да две трећине биљака даје кукуруз, а једну трећину соја.

Соја је врло добар предусев пшеници, особито тамо где су се већ у земљи залегле њене бактерије за сабирање азота. Према најновијим истраживањима, која су извршена на имању Загребачког пољопривредног факултета, тамошња земља и без претходне инфекције са сојиним бактеријама садржи тих бактерија, које су се лепо развиле на корењу засејаних биљака. Вероватно биће гако и на другим местима.

Објављујући ово кратко упутство о гајењу соје ја препоручујем да се што већи број пољопривредника већ ове године лати тога посла, и то на тај начин, да се за почетак сојом засеју мање површине земље, ма и само по ар. Код тога нема се много изгубити, али може се много добити. Прво то да се упознамо с том биљком и научимо како је треба гајити. Надаље да запатимо семе за будућу сетву. И најзад, а то је веома важно, да се у нашој земљи залегу гљивице које соју оспособљују за сабирача азота.

За један ар површине потребно је око 2500 семенњака, т. ј. 400 грама семена, за 1 хектар око 50 килограма. Семена може се добити у свима нашим познатим трговинама семена, а ко би се одлучио да соју гаји одмах на већој површини, тај нека се обрати „Пр-

вој хрватској творици уља у Загребу“ од које ће под повољним условима моћи добити семе, и којој ће моћи продати будући род соје.

Соје уроди по хектару, кад се гаји ниска сорта ради добивања семена, 16 до 30 товара семена и одговарајућа количина сламе и мауна. Кад се гаји висока сорта за зелену пићу уроди је више него граорице. а и хранива вредност јој је знатно већа.

Најзад напомињем да би и селекцији соје требало поклонити најозбиљнију пажњу, јер соја је првокласан артикл светске трговине с којим би се ми временом могли појавити на светским пијацама без опасности конкуренције од северних држава где соја не може успевати.

К. Поповић.

Билне болести и штеточине

О пацовима¹

О пацовима је већ често писано²⁾ и пише се стално, што најбоље доказује од колике је важности ово питање и колико смо још далеко од његовог решења. Нашег ранијег црног пацова потиснуо је или потискује сиви пацов, који се половином XVIII века доселио у Европу, и који је од њега много опаснији. То је необично хитра, неповерљива, лукава, и паметна животиња, а сем тога издржљива, дивља, која не преза ни од чега да обезбеди себи живот, која зна да се бори и да побеђује. Она се и необично брзо плоди у повољним, приликама, када има довољно хране на расположењу и тада постаје права напаст за све.

Маса разних средстава, разних начина уништавања већ постоје против пацова, и из дана у дан јављају се нова, па ипак пацовско питање долази међу највеће, најтеже бриге свих већих градова, па и појединаца у последње време. Врло је тешко преварити тако лукаву животињу, са тако финим чулом мириса, као што је сиви пацов. и домашити је у пацоловку или је отровати. Свему што су људске руке много дирале он нерадо прилази, а пацоловка у коју су се ухватили један или два, позната је свима осталима и обележена за

¹⁾ Одговор на питање г. Љ. Ђировића, пољопр. из Оплевића.

²⁾ У Тежаку Бр. 19 од 1 окт. 1930 објављен је чланак „Уништавање пацова од Д-р М Градојевића као одговор на питање Светозара Габошца. Мере и средства описана о овом чланку, нису сада поменута, те и њега треба прочитати.

увек. Слично је и са отровима. Пацови нису ни најмање радознале животиње, и ако имају довољне хране коју познају, нерадо дирају у наше разне препарате. При испитивању разних отровних средстава, која врло често вршимо у заводу, сасвим се различити резултати добивају ако се даје средство само или заједно са другом храном: Тако н. пр. једно од одличних средстава, које изазива смртност 100% када се даје само за себе, отровало је свега два пацова на 10, у току три дана, када је дато заједно са другом храном, иако у великој количини. Услед тога и имамо толиких тешкоћа да загађена места очистимо од њих ако имају довољно хране и довољно заклона, и да би успели, потребно је предузети истовремено више мера против њих.

Једна од првих и најбољих била би добра мачка пацоловка, иако се не варама у Загребу 1931 год. чак је и приређена изложба оваквих мачака, и сигурно да би се са мало воље и труда могла одгајити раса мачака, која би нас спасла од пацовске несреће — само то захтева времена.

Између осталих мера, најпре треба почети са уништавањем гнезда и склоништа поцова, уколико је то могуће, да би се тако делом растерали и онемогућно им се опстанак. По житницама, амбарима, магацинима и т. д. зацементисати све рупе, а ако се употребљава малтер, ставити у њега доста ситно истуцаног стаклета. У кошенима и шупама пронаћи и уништити гнезда. Пошто је немогуће често запушити све рупе и попунити све међупросторе, да би се пацови из њих растерали препоручује се:

1. — *петролеум*. Позната је ствар да у петролеумским стовариштима нема пацова, јер не само да не подносе мирис петролеума, већ брзо од њега и угину. Ако се петролеумом накувасе рупе, пукотине и разна друга склоништа пацова, они их убрзо напуштају да се више у њу не врате. И јаке петролеумске емулзије у води исто су тако добре;

2. *кашран*, који је много јевтинији и незапаљив, исто тако није омиљен од пацова и он је нарочито погодан за премазивање рупа и других заклона међу дрвенаријом. По једном старинском леку треба ухватити пацова, намазати га катраном и пустити га, па ће он остале растерати;

3. — *карбокrimp*, *дозол* или *лизол* могу с успехом да замене петролеум, а пошто су незапаљиви, могу се пре од њега препоручити. И њихови раствори су, изгледа, врло добри и нарочито се употребљава следећи: у 1 лит. вреле воде растворити шаку плавог камена или зелене галице и додати неколико кашика карбокrimpа или лизола. Раствор се по моћу левка сипа у рупе;

Врло је важно затим склањати храну уколико је могуће од пацова, јер гладни пацови тешко се множе. У добро заданим магацинима, шупама, житницама ит.д. бетонисаним, са

решеткама на прозорима и са вратима која се добро затварају, лако је сачувати се од пацова. Ако то није случај; на сваки начин онемогућити, уколико се више може приступ пацовима до хране и одржавати што већу чистоћу.

Долазе затим разни начини, хватања пацова. Досада постоје најразличније пацоловке, а и скоро сваки земљорадник зна да начини по неку справу којом хвата или убија пацове. У поменутом чланку „Уништавање пацова“ описан је начин хватања помоћу бурета са водом а покрај њега постоје многи други, више мање успешни. Сви ови начини су добри када су пацови малобројни, али су недовољни када се намноже, и тако нам остају на крају разна средство којима пацове трујемо или на други начин убијамо.

Ова средства су јако многобројна, и најпре ћемо поменути већ одавно позната и које сваки може сам да справи, а затим ћемо прећи на фабричка. Врло је важно да се средства, ако су већ готова, и треба их само растурити, што мање додирују руком, већ помоћу кашичице ваде и стављају на одређено место. Ако мамце пак треба справити, чинити то исто тако не диралући их руком, јер пацови имају одличан њух, и лако осете мирис човека. Много се препоручује да се најпре извесно време дају пацовима мамцем без отрова, да се на њих привикну, па тек затим стави у њих отров. Најзад, отровне мамце не треба стављати испред самих рупа, већ на места где пацови одлазе тражећи хране или где обично пролазе, и то увек у неком заклону. Успех са свим овим средствима биће тим бољи, што ће пацови имати мање друге хране на расположењу, јер имају ли довољно хране на коју су навикли и коју познају, у отров неће ни дирати.

Ево неколико средстава које можемо сами справити:

1. — *сунђер у лоју*, исећи на врло ситну парчад сунђер и прекувати у лоју, оставити да се охлади и парчад разместити (рецепт г. Н. који каже да је овим начином постигао одличне резултате у зараженим магацима). Сунђер се може испећи и у масти место у лоју;

2. — *ситари рецепти*, да се 6 делова гипса помешају са 2 дела брашна и 4 дела ситно истуцаног шећера, и да се од тога направе мале гомилице, може се нарочито применити када су се пацови навадили на брашно;

3. — *ситно истуцано ситкло*, помешано са разном храном, изгледа да даје добре резултате;

4. — *морски лук*. Морски лук је биљка из породице лукова која расте покрај мора. Од самлевених лукова добија се прах који је у свежем стању одличан отров против пацова. Постоје више начина употребе, као: помешати 75 гр. прашка морског бука са 25 гр. ситно истуцаног шећера и посути тиме коју било врсту хране, хлебац, сланину ит.д.; помешати 5 гр. прашка морског лука са 15 гр. шећера

и 150 гр. брашна, додати воде и замесити густо тесто и од њега направити мале лоптице, које се затим разместе. Не дирати их руком;

помешати 15 гр свежег праха од морског лука са 25 гр. брашна и 60 гр. свињске масти, па направити мале лоптице или размазати по хартији и поставити на одређена места. Прашак од морског лука добива се у апотекама;

5. — *Цинков фосфир* је исто тако одличан отров, само се на ваздуху брзо распада, те га треба одмах по справљању употребити. Справља се на следећи начин: грубо се истуца 1 кгр. пшенице и зрна оставе у води 12 часова да набубре, затим добро измеша са 40 гр. фосфира цинковог и дода се неке бојене материје. Зрневље се помоћу кашичице убаца у рупе;

6. — *арсенова средстава*, а нарочито арсенова зеленила препоручују се често. Она се замесе са брашном, шећером и водом или млеком, узимајући око 3—4 делова средства на 4 делова брашна и 2 дела шећера. Тесто се остави да се осуши и затим изломи у комадиће, који се разместе у разне заклоне.

О осталим средствима која се праве са стрихнином или чистим арсеником нећемо говорити, пошто је ове отрове врло тешко добити, а и руковање са њима је опасно.

Покрај ових средстава које можемо сами справити, постоји безброј разних фабричких. Понека од њих описана су детаљно у већ поменутом чланку — уосталом, купујући средство добија се и тачан упут како се оно употребљава. Међу овим средствима нарочито често се помињу Целио пасте и Целио-зрица, Демиција препарати, Ратопах, и Ратин ит.д.

У последње време све се више покушава уништавање пацова разним отровним гасовима. Добри успеси изгледа да се могу постићи већ са течношћу *сумпоругљеником* на тај начин, што се мале лоптице од вате натопе њоме, убаце у рупе, а ове затим запуше. Пара сумпоругљеника је јако отровна а тежа од ваздуха и убија пацове, али она је исто тако и врло јако запаљива, те се овај начин сузбијена не може препоручити за настањене просторије, у којима има ватре.

Постоје други гасови који нису запаљиви. У трговини се налазе тако зване патроне разних марака, које када се запале дају нарочите загушљиве димове. Патроне се стављају у једну врсту цеви, која се затим завлачи редом у рупе, док се све не надиме. Да би се знало које су од њих настањене, на 24 часа пре употребе запуше се све рупе и сутрадан надимљавају се само отпушене рупе у чврстом и сувом терену, у зградама, где се гас не растура и земља га не упија, добивају се одлични резултати. На жалост овај добар начин сузбијана засада је још скуп за наше прилике.

Поменимо да постоје и нарочита средства т. зв. културе

разних заразних клица, којима се код пацова могу изазвати разне заразе, понајчешће једна врста мишјег тифуса. Средства ове врсте која се налазе у трговини обично су без велике вредности, и пошто је овај начин сузбијана прилично компликован, најбоље је обратити се за савет неком од хиџенских завода пре но што се ма шта предузме.

Д-р П. Вукасовић,

Пчеларство.

Рад око пчела у почетку пролећа.

(свршетак)

Мед сивара пчеле, а пчеле сиварају мед, а то значи да мед чини да се упролеће у кошници намножи довољно пчела, а довољно пчела справи и довољну количину новог меда кад наступи обилна пчелиња паша.

Без довољне количине старог меда у кошници у првим данима пролећа не може се намножити довољно пчела, а кад у кошници нема довољно младих пчела, онда у њој не може бити ни довољно новог меда. Због тога се недовољна количина меда у кошници у почетку пролећа мора надокнадити, а пошто пчеле не могу у ово доба године саме надокнадити овај недостатак, онда треба да га надокнади пчелар.

Надокнађивање недовољне количине меда у кошницама у почетку пролећа врши се најлакше, најбрже и најсигурније на тај начин, ако се преко зиме сачувају неколико оквира или рамова напуњених старим медом, што треба и може да сачува сваки пчелар, па у почетку пролећа да дода пчелама које су остале без довољно меда.

2. *Цветни прашак* је за пчеле исто толико неопходна животна потреба у почетку пролећа колико и мед. Храну за исхрану пчелињег легла, из кога се изводе младе пчеле, справљају од меда, цветног прашка и воде, па ако пчеле у почетку пролећа немају у кошници поред довољно меда још и довољно цветног прашка, онда се у кошници не може намножити ни довољно младих пчела, а без довољно младих пчела у кошници не може у њој бити ни довољно новог меда.

Кад пчеле имају довољно меда, али немају и довољно цветног прашка, онда је то за пчеле то исто што и за људе који имају меса, али немају и хлеба, јер је цветни прашак пчелињи хлеб. Због тога пчеле поред меда морају имати и цветног прашка као што и људи, поред меса, сира и другог јела, морају имати још и хлеба.

Без цветног прашка пчеле не могу оштрањивати своје легло, због тога онда не може бити ни извођење младих пчела, а без извођења младих пчела пчелиње друштво се не

може довољно развити и ојачати, па ни оспособити за искоришћавање пчелиње паше у довољној мери, јер обилну пчелињу пашу, кад она наступи, могу у довољној мери искористити и справити довољно новог меда само јака пчелиња друштва, т.ј. у којима има довољно младих пчела.

Цветни прашак налазе пчеле најраније и највише у ресама леске, јове и иве, али те изворе цветног прашка пчеле могу искористити само онда, ако ових биљака има на пчелињаку или у близини пчелињака, а ако је време кад оне пуштају своје ресе погодно за излет пчела. Ако су пчеле принуђене да због сабирања и доношења цветног прашка излећу на велику даљину, оне се при томе јако изнуравају, а многе и пострадају, а живот једне пчеле у почетку пролећа вреди више, но сто пчела улето. Због тога је потребно да пчелар својим старањем надокнади својим пчелама и ову њихову животну потребу, кад је оне не могу саме подмирити ни лако ни у довољној мери, а за то има више начина.

Недостатак цветног прашка не може се надокнадити брашном, пошто у брашну нема оних састојака, којих има у цветноме прашку, а који су потребни за развиће пчелиње ларве.

Недостатак цветног прашка може се надокнадити млеком и јајима. Млеко или јаја додају се у сируп од меда или шећера. Најбоље је свеже кравље неварено млеко од кога није скидан скоруп. Ако се овај недостатак надокнађује јајима, онда се употребљава само беланце, а не и жуманце, пошто се беланце претходно добро разумети да се претвори у пену. Али за надокнађивање цветног прашка млеком и јајима треба имати подесне кошнице за то, а уз то и подесне справе, а осим тога пчеле на тај начин ипак не добијају прави цветни прашак, већ нешто што је по својим састојцима само слично цветноме прашку, а то је и један врло приметан посао, нарочито на већем пчелињаку. Стога је боље, лакше и целисходније да се недостатак цветног прашка надокнађује цветним прашком, као што се и недостатак меда надокнађује медом.

И за ово надокнађење има више начина.

Најбољи цветни прашак налази се у ресама леске. Ако на пчелињаку нема леске, онда треба насећи повише лескових грана у шуми, па их донети на пчелињак и побости их у земљу. Пчеле ће, ако је време погодно за излет пчела, скупити прашак из реса и унети у кошнице. Или се насечене лескове гране са ресама могу у топлој соби наслагати на под метнутој хартији, па када прашак из реса попаде на хартију, онда се прашак скупи и просеје на често сито. Добивени прашак на овај начин после се на дно неке празне кошнице, а мало се после и на дашчицу испред лета. Пчеле ће га наћи, збирати и односити у своју кошницу.

Цветни прашак може се и конзервисати, па га конзервисаног давати пчелама. Сатови са конверзисаним цветним

прашком, који су конверзирале саме пчеле, поваде се из кошница приликом зазимљавања пчела, где таквих сатова има превише, а њих има највише у кошницама које су дуже биле без матице. Сатови са цветним прашком се исеку на мања парчад, па се добро изгњече и измуљају са медом. Та смеша сипа се у теглу, па се поврх смеше налије мало растопљеног воска. Упролеће се у сируп од меда или шећера додаје и помало ове смеше, која се добро измеша са сирупом. Надокнађивање цветног прашка на овај начин може се вршити и кад пчеле због ружног времена не излећу из кошнице.

3. *Вода* је трећа неопходна животна потреба пчела, која је исто толико неопходна за пчеле колико и мед и цветни прашак. Пчеле не пију воду да угасе жеђ. Код пчела нема жеђи. Жеђи има само код животиња које се хране чврстом храном, а пчеле се хране само течном храном. Пчеле не могу употребити без воде ни густ, стари мед у саћу, већ кад га претходно растворе и ражиде водом.

Пчелама је највише потребна вода у почетку пролећа кад се почне стварати пчелиње легло ради извођења младих пчела, јер без воде не могу справљати храну за исхрањивање легла. У почетку пролећа у кошницама бива све више легла, па је због тога пчелама у ово време потребна и све већа количина воде. Пчелиње легло почне се стварати врло рано, кад време још није погодно за излет пчела. Ако пчеле не могу у то време наћи довољно воде на пчелињаку, оне ту животну потребу врло тешко подмирују. Кад су пчеле принуђене да одлазе на велику даљину ради воде, оне онда такође много страдају и пропадају у пољу. Због тога је потребно да на свакоме пчелињаку буде постављено и појило за пчеле.

Најбоље појило за пчеле изгледа као што се види на слици.

Појило се поставља на месту које је целога дана изложено сунцу. Оно стоји стално на пчелињаку. Чим пчеле у пролеће почну излетати из кошница на појилу треба да има воде, јер пчеле где нађу воду на првоме излету тамо је траже и доцније.

На појилу треба свакад да има воде. У почетку пролећа, док је време још доста хладно, у појило треба сипати загрејану воду, јер пчеле радије узимају топлу но хладну воду. У воду треба додати и мало соли. Вода треба да је свакад свежа и чиста, и да не лежи већ да отиче. Појила треба што чешће опрати.

Појило на пчелињаку чини да се пчеле ради доношења

воде не излажу тешкоћама и пропадању, и да за краће време могу нанети у кошнице више воде.

✱

Пчеле се, дакле, не могу оставити да живе и раде само под утицајима месних и временских прилика, јер оне могу бити и неповољне за добар живот и рад пчела, нити да саме подмирују своје животе потребе и кад их саме не могу подмирити без пчеларске помоћи.

Јов. П. Јовановић.

Воћарство.

Производња шљива изданцима.

Деведесет процената од четрдесет милиона шљивових стабала, колико их има у нашој земљи, која дају велике суме новца народу и држави, одгајена су из изданака. Овај начин производње јасно казује да изданак даје добру и родну шљиву. Пољопривредник није калемлио шљиву не због тога што није знао вештину калемљења, већ зато што му је шљива из изданака била добра. Наш сељак од давнина калеми: јабуку, кајсију, крушку, трешњу и др. воћке, док шљиву не калеми.

Калемљење шљива почело се вршити у државним воћним расадницима не на изданак, већ на данарику, те су произведене, као што је познато, воћке лоших особина и слабе родности.

Последњих неколико година потрошња воћа је у порасту, те је потражња истог велика и у земљи и на страни. Цене су се поправиле, те је рентабилност свих врста воћа, а нарочито шљиве велика.

Код нашег пољопривредника је обичај, да чим се једна биљка покаже рентабилнија од друге онда сви почну ту биљку производити, засите пијацу врло брзо и наравно цене почињу нагло падати и пољопривредник губи. Тако је било са конопљем, сунцокретом, а нарочито са хмељом. Зато у воћарству морамо бити обазривији, треба да рачунамо унапред за 10—15 година, јер је воћњак објекат велике вредности у који треба уложити доста труда и доста новца. Туд потрошача воћа је променљива. Данас се на пијаци тражи једна врста воћа више од друге, после годину две можда ће се тражити обратно. Воћарство је наука која је у развоју. На пијаци се појављују нове сорте које потискују старе о чему се мора водити рачуна. Сећамо се врло добро речи одличног воћарског стручњака г. Хумека који каже: „У Словенији је пре петнаестак година много гајена јабука енглеска златна парменка, када је било највише ових јабука интерес потрошача је много опао и уместо енглеске зл. парменке тражена је канадска ренета. Воћари су морали да на место златне парменке

саде канада ренете или да млада стабла златних парменки прекалемљују са канадском ренетом. У последње време опет се на пијаци тражи енглеска зл. парменка, те су је воћари опет почели садити.

У сваком случају воћарство има код нас лепу будућност, те га треба ширити и по броју, а нарочито по квалитету, не бојећи се да се не може уновчити, или како се научно каже да ће наступити воћарска криза. Засада воћарска криза није у изгледу.

Од свих врста воћака највећа је потражња садница шљива, јер се много подижу нови на место старих шљивака које је штитаста ваш уништила. Међутим нема, довољан број младих садница. Цена однегованим изданцима скочила је од 0.50 на 3 динара по комаду.

С тога смо себи ставили у задатак да укратко укажемо практичан пут за што бржу и бољу производњу садница шљива.

Како се шљива размножава изданцима у народу?

Има неколико начина који ће се овде редом описати.

1. — Један крај шљивака се искрчи, односно стабла при земљи исеку. Овај се део огради и земљиште што дубље ашовом прериља да се повреди што већи број шљивових површних жила. Овај посао се изводи ујесен или преко зиме, док воће мирују. Упролеће из ових жила, а нарочито из повређених места избију изданци у великом броју. Прве године рад око ових изданака састоји се у прашењу и чишћењу корова. У другој години понеки јачи изданак се преко зиме ореже, т.ј. исеку му се бочне гране да би стабло јаче расло. Прашење се понавља као и прве године. Упролеће треће године сви одраасли изданци се прежу и да им се круна. Ујесен треће године већ се ваде однеговани изданци и саде на стално место. Сваке године избијају нови изданци који замењују оне који су повађени. Овако растило траје десетак година.

2 — Искрчен шљивак се преоре за неки усев. Обично се сеје окопавина. Из овако искрченог шљивака избије врло велики број изданака. Приликом прашења усева изданци се не уништавају. Друге године изданци су већ узели маха те се други усев не може сејати, сем у случају ако се ови изданци ујесен поваде. Ако се пак оставе да и даље расту већ у другој години имамо читаву шуму изданака из које се ваде одрасле шљиве и саде на стално место.

Искрчени шљиваци страдали од штитасте ваши дали су врло велики број изданака, које су поједини пољопривредници вадили и бацали или уступали бесплатно само да би очистили своје земљиште од њих с тим, да их они којима требају саме ваде.

Напоследку изданци избијају у шљивацима нарочито тамо где свиње ријући земљу око шљива повреду жиле те

из ових се развију изданци. Ови се изданци поваде ујесен или преко зиме и посаде у растило где се негују до сађења на стално место.

Ето на горе изложене начине у нашој држави засађено је око четрдесет милиона шљивових стабала и још се непрестано саде и свуда је успех задовољавајући и по родности и по квалитету. —

Како су бановински срески и приватни расадници упућени да производе саднице шљива из изданака, то су и они упућени да по могућности на један од горе поменутих начина дођу до изданака. Како у расадницима нема шљивака и ако их има већином су калемљени на џанарици, то су руковаоци расадника приморани да изданке купују у селу и расаде их у своја растила ради даље неге.

Како треба неговати изданке у расаднику?

Напред смо рекли да се изданци морају набавити од воћара са села. Набавку извршити ујесен чим стане вегетација, јер ако се изданци ваде преко зиме могу им непажњом жиле да промрзну, нарочито ако се по вађењу одмах дубоко не утрале. Вађење изданака мора бити контролисано, јер ће се у противном десити да се са изданицима правих шљива пожегача помешају изданци од шљива ранки, пискора, позница и белошљива, јер се до ових изданака лако долази, те ће онај воћар ко однеговане саднице доцније из расадника купи имати једну мешавину од које неће имати велике користи.

Набављене изданке треба класирати по дебљини. Сувише дебеле изданке од преко два сантиметра у пречнику избацити. Тање од ових задржати и класирати у две класе. У прву класу узети изданке до 1 сантиметар у пречнику, а у 2 класу тање од ових. То класирање врши се због тога да би у растилу имали што једноличније саднице, јер се дебљи изданци брже развијају а тањи спорије, те се дешава да у растилу имамо саднице неједнаке јачине, те јачи сметају у порасту слабијим.

Сваки изданак мора имати бар неколико сантиметара корена, јер из шљивовог стабла тешко избијају адвентивни корени. Сигне жилице на корену нису неопходно потребне, али је пријем изданака сигурнији ако ових има.

Управници расадника уобичајили су да изданке саде одмах у растила. На овај начин изданци се теже примају, буде доста грешака (празних места) које се после морају попуњавати. Летња суша упропасти већи број изданака, јер их је у растилу тешко заливати, а корен им је још слаб да би се одупро великом испарењу преко лета.

Да би се ово избегло, препоручујемо да се изданци прво ожиле у прпришту. Припреми се земљиште као и за про-

рење винове лозе. Ископа се ров у који се посаде изданци, на размаку од 5—10 сантиметара, нешто дубље него што су раније били. На 2—3 см. над земљим после садње стабла се оштрим маказама скрате и прекрију ситном песковитом земљом. Приликом прпоренења изданци се поћубре и залију ако се саде упролеће. Овако посађени изданци се одлично приме, јер се у случају суше лако залију. Ујесен изданци се поваде. Они тада имају лепо развијене жиле, те их са сигурношћу да ће се примити, посадиво у растила на исти начин као и младице дивљачице од јабука или крушака. Оне изданке који су се лоше ожилили или одбацили или их још једну године вратимо у прпориште. На овај начин добићемо потпуно растило изданака.

Упролеће друге године по сађењу све избиле ластаре углавити на 10 см. од земље да би добили у току лета један младар прав и лепо развијен, који ће дати стабло.

У место да расадници издају одрасле некалемњене изданке у народ, који могу имати и лоших особина како смо и напред рекли, много је боље и сигурније да се издвнци у јесен исте године по садњи у растило окалеме на спавајући пупољак. Издаци око овог калемљења нису велики. Калемити са шљивама пожегачама узимајући калем гранке са родних стабала. На тај начин смо бар сигурни да пољопривреднику дајемо добру и оплемењену воћку, јер ћемо приликом калемљења узимати калем гранчице од добрих примерака шљиве пожегаче. На тај начин вршимо и селекцију размножавајући шљиве са најбољим особинама.

Приликом калемљења узети у обзир и босанску краљицу чије је право помолошко име италијанска цепача, која је по квалитету ако не боља бар равна нашој пожегачи а поред тога је нешто крупнија и неколико дана раније зри од пожегача. Ова је сорта шљива код нас већ одомаћена, само је калемљена на џанарици, те су јој воћари приписали у грех да не рађа, те је због тога још слабо размножена.

Наша Трговачка комора у циљу побољшања квалитета нашег воћа набавила је на стрзни а нарочито у Америци стоне сорте јабука, затим орах Франкет, те најбоље сорте бресака и др. док је шљива изостала. Калифорнијске сорте шљива већ се у велико размножавају у европским воћним расадницима и већ се издају воћарима, те би било добро да и ми унесемо и у нашим расадницима размножавамо чувене америчке цепаче а нарочито изврсну цепачу Буртон, која се у Калифорнији много гаји

Миливоје Н. Лолић, учит. пољоп.

Пишања и одговори.

Владисав Антонијевић пита: имам зиратну земљу и поред те земље као граничара државну шуму, па сам приморан од стране Окружне шумске управе у остављеном року да се убаштиним. Сем тога наређено ми је, да ископам шанац око целог овог имања у ширини од 1 м и дубок $\frac{1}{2}$ метра, па тек онда да се баштиним. Молим да ми се објасни, да ли је услов за баштинење копање овог шанца и по коме законском пропису.

Одговор: Судови за разграничење државних шума доносећи пресуду, којом се приватним лицима признаје право својине на извесном делу земљишта, које је у непосредној близини са државном шумом-земљом, увек су остављали рок томе лицу, да се има најдаље за две године од дана извршности пресуде на досуђено земљиште убаштини, што је и овде свакако случај. Приликом рада суда, геометри су одредили границу и ставили привремене — граничне тачке, — које се лако могу уклонити, па и преместити. Зато се по чл. 17. Правилника за извршење Закона о разграничењу државних шума наређује, да лица којима се досуђује извесна земља од ових шумских судова, морају за оно време док се не би поставиле сталне граничне тачке, да око свога имања ископају ове шанчеве и то овако: ако је међа у правој линији онда се мора на сваких 100 метара копати шанац у дужини од 4 метра у смеру граничне линије, на сваком прелому — углу копа се са сваке стране у правцу како међе иду по 2 м (ради примера изглед профила ових шанчева је овакав код прелома — углова:

$\frac{2\text{м}}{2\text{м}} \left(\frac{\quad}{\quad} \right)$. Што се тиче ширине и дубине зависи од самог земљишта али не може бити ужи на плићи од $\frac{1}{2}$ м. Ово копање ових шанчева унето је само због тога, што је се дешавало, приликом разграничења код постављања ових привремених граничних тачака, онај, коме не иде у рачун, исте уништи или чак и то, помери и постави на друго место, тако кад буде дошло време за убаштинење и одређивање граница између државног и приватног земљишта морало се је поново приступити мерењу. Шта више, ако се лице, коме је признато право својине на извесну земљу, не убаштини у току од једне године, а временом ови шанчеви почну бити затрпавани, морају се обновити и очистити. У акту Дирекција Вам није могла наложити, да копате шанац око целог Вашег имања, већ само и овако како је напред описано. Ово одржавање и копање шанчева важи само до момента када се поставе сталне и видне граничне тачке између Вашег и државног земљишта, после тога за копање ових шанчева нема потребе.

М. Ђурђевић.

Пишање: Молим да ми се преко „Тежака“ одговори:

1, које су најбоље *стране* сорте грожђа за вино, а које за јело (асталске) и да ли код нас могу успевати. Ово ми је потребно да бих досадио свој виноград већ подигнут од домаћих и неких страних сората;

2, које се сорте бресака препоручују и које нам можете препоручити као најбоље, јер су ми брескве пропале од смолоточине, па сам намеран да засадим нов брескар;

3, да ли је потребно да на земљишту црном, тешком и плодном засадим саднице шљива калемљене на џанарици или да засадим шљивове саднице произведене из изданака.

С потшовањем

Чедомир Ђорђевић

економ свога добра,

Ковачевац, близу Младеновца.

Одговор: Од страних сората грожђа, које код нас могу успевати, препоручљиве су ове:

а) за квалитетна црна вина: црни пино (Бургундац), каберне, савињон и каберне фран. То су сорте мало родне; гроздови су ситни; зрна ситна. Али од њиховога грожђа се справља квалитетно црно вино.

б, за квалитетна бела вина: рајнски ризлинг, талијански ризлинг (граше — вина) самијан, бели савињон и бели бургундац (бели пино). Грожђе од свију ових сората даје квалитетна бела вина. И ове сорте, као и оне за црна вина, мало и осредње су родне, али зато дају квалитетна вина, чије је уновчавање врло добро и лако.

в) асталске (стоне) сорте: чабски бисар, Мадлен Анжевин, бели или златна шасла; све сорте чије грожђе рано сазрева. Затим по времену сазревања грожђа познатије и код нас гајене сорте су: мускат хамбург, мускат александријски (малага), афус — али (ћилибар дренак).

Наводимо овде као одличне стоне сорте грожђа, иако не стране, што питач не тражи, и то: валандовски црвени дренак и бели дренак, које су сорте, а нарочито валандовски Црвени Дренак одличне за извоз.

2. Од сората бресака за сађење на вашем земљишту и у вашем крају можемо вам препоручити ове: амзденска, краљица воћњака, ириумф, мај Фловер елберта и халеову.

3. За земљишта тешка и плодна, какво је земљиште питачево, и за околину у којој се он налази, препоручљиво је да засади шљивове саднице произведене изданцима, а не калемљене на џанарици.

Н. Ж. П.

З а п и с н и к

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

7. седнице држане 14 фебруара 1934 г. у друштвеном дому
у Београду.

Били су присутни г. г. председник Д-р Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Петровић, М. Николић, В. Матић, Т. Владисављевић, Н. Белобрк и Б. Ранковић и гост г. В. Вујачић из Палића.

Претседавао Претседник г. Д-р Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 138) Прочитан је и усвојен записник 6. седнице Управног одбора.

II 139) Примљен је знању записник 7. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 7. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

140) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

141) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 61 и 64.

142) Да се Мишљеновачкој подружини одговори, да не може бити ослобођена судских такса и трошкова, али да се ослобађа плаћања интереса, пошто је дуг исплатила.

143) Да се одобрава кредит од 15.000— дин. Врањској подружини на подлози обвезнице, пошто је стари дуг исплатила.

144) Да се инспектор за подружине упуту у Бегаљичку подружину, да изврши преглед рада, по тражењу чланова надзорног одбора.

145) Да се према примедбама Дирекције трамваја и осветлења, изврши равномерна подела струје по фазама и да се спровод жица изврши према постојећем правилнику.

146) Да се г. Р. Клајићу, исплати 1000— дин. на име накнаде таксе, трошкова и награде, за заступање Друштва код царинских власти и Државног савета, којом је приликом издејствовао ослобођење од плаћања општинске трошарине на прскалице.

147) Да се одговори Трновачкој подружини, да судске таксе и трошкове мора да плати у готову, а ако дуг измири до 1. марта о. г. да ће јој се опростити интерес.

148) Да си одговори Банској управи на Цетињу, да је г. Полексић обавезан да семе плати, пошто га је својом непажњом упропастио.

149) Да се одговори Кавадарској подружини, односно њеном претседнику, да је Подружина тужена зато што је

дужна, а њему стоји до воље да ли ће и даље да сарађује или не.

IV Прочитан је записник 7. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

150) Да се усвији закључница бр. 957, за куповину 50 бала рафије.

151) Да се одобрава набавка једне сечке пошто је поручена.

152) Да се набави 2000 кгр. сумпора у праху, ако га понуђач да за 0.20 дин. јевтиније.

153) Да се набаве ручни запрашивачи и то 20 ком. по понуди бр. 476 и 50 ком. по по понуди бр. 480.

154) Да се понуда бр. 994 за разне препарате, држи у евиденцији.

155) Да се од фирме Нусбаум прими на пробу 20 кгр. семена сточне репе, које да се раздели установама, па о резултату гајења извести и дотична фирма.

156) Да се за агилан и прековремени рад у Трифолин станици, изда у име награде: магационеру А. Петровићу 2.400— дин. економу Н. Стаменковићу 600— дин, служитељу Ч. Дамњановоћу 500— дин. и служитељу М. Ђокићу 200— дин.

V Прочитан је записник 7 седнице програмског одбора, па је одлучено:

157) Да се прими у састав нова подружине у Добродолу, пошто је испунила све услове, а Подружина у Жагубици да се региструје кад уплати и остатак чланског улога.

158) Да се Народној књијници и читаоници у Г. Добрићу, поклони једна колекција књига, кад пошаље 20— дин. за фонд и поштарину.

159) Да се задрузи за пољопр. кредит у Панчеву, препоручи оснивање пољопр. књијница и читаоница, којој би се поклонила једна колекција књига.

160) Да Друштво замоли Савез сокола, Мин. просвете, Мин. пољопривреде и Банске управе, да Тежак препоруче у својим надлежностима.

161) Да програмски одбор спреми предлог на који би се начин могло утицати, да се повећа број подружине и чланова.

162) Да се замоли Мин. пољопривреде за помоћ из фонда Класне лутрије, ради набавке пољопривредних књига за пољопривредне књијнице и читаонице.

VI 163) По патању одређивања дана и дневног реда за држање 60. редовног годишњег збора, одлучено је, да се збор држи 25. марта о. г. у друштвеном дому, са овим дневним редом:

1. Претседник или његов заменик отвара збор у 9 часова.
2. Подноси се извештај о раду друштвене управе, годишњи рачун о приходу и расходу, извештај о стању целокупне друштвене имовине и извештај надзорног одбора.
3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.
4. Решава се о измени и допуни друштвених правила.
5. Решава се о писменим предлозима друштвене управе, подружина и појединих чланова, који су поднетн Управи најдаље 15 дана пре збора.
6. Бирају се чланови Управног и надзорног одбора.
7. Бирају се почасних и редовни чланови.
8. Предавање г. Мите Ђ. Николића, инспектора М. пољопривреде у пензији, „О нашој пшеници“.

164) По позиву Завода за унапређење спољне трговине, на III земаљску конференцију извозника и произвођача воћа, одлучено је, да друштво заступају г. г. Н. Петровић и В. Матић, чланови управе.

165) По молби г. С. Тодоровића, чиновника М. пољопривреде, да се послужи са Саковим динамометром за мерење плугова, одлучено је, да му се динамометар позајми с тим, да га врати у исправном стању.

VII Саопштења и предлози.

166) Прочитани су поздрави са годишње скупштине Ђураковачке и Доњокрчинске подружин. Одбор прима знању са живели.

167) г. Н. Петровић члан управе, саопштава, да је присуствовао парастосу умрлим члановима Академије наука, као друштвени изасланик. Одбор прима знању са захвалношћу.

168) г. др Т. Митровић, претседник, предлаже да се Народној пољоприв. књижници и читаоници у Демир Капији поклони један комплет књига. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ.

Чишћајте свој лист Тежак, који је врло богати разним боукама и савешима из пољопривреде и обичног животиња. Преплаћте сјаје 30 динара годишње, коју треба послати Српском пољопривредном друштву, Београд, Немањина ул. бр. 15, назначујући тачну адресу преплаћника. Тежак излази два пушта месечно на два и више штампања табака. Бази и војници добијају лист у пола цене.

ЦЕНОВНИК

сезонских потреба, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

Прскалица Нехвилова „Аустрија“	Див.	470.—
ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1	„	470.—
ПЛАЦ бр. 1	„	600.—
домаћа „Илинка“	„	450.—
„	„	400.—
Мариборска казан споља	„	400.—
аутоматска за воћке, са бамб. трском	„	1200.—
брдска без резервоара	„	850.—
ручна, запремине 2 литра Див. 200.— и	„	250.—
ручни, домаћи	„	400.—
ручни, домаћи	„	70.—
Француски малигани (Ебулиоскопи) оригинални	„	1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖИВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10	„	40.—
и 11 см по 32.—35 и	„	30.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ 1 обични Див. 50.— и	„	60.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ	„	30.—
тестернице	„	30.—
Маказе за скидање гусен. гнезда КУНДЕ	„	25.—
живу ограду КУНДЕ	„	80.—
Гребло челично за скидање коре, Кунде	„	25.—
Челичне четке, за маховину	„	20.—
Белегије за калемарске ножеве	„	15.—
Бели бегрен, за пошумљавање кгр.	„	15.—
Гледич за живу ограду кгр.	„	15.—
Продетња грахорица на 100 кгр. дин. 2.25 на мање кгр.	„	2.50
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.	„	2.—
Сточни грашак на 100 кгр. дин. 1.80 на мање кгр.	„	2.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.	„	3.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.	„	14.—
на мање кгр.	„	15.—
Бела репа угарњача	„	14.—
Енглеска трава, на 100 12.50 дин. на мало	„	4.—
Соја пасуљ	„	8.—
Ивкарнска детелина пломбирана и атестирана, на 100 кгр. 7.— на мање кгр.	„	21.—
Луцерка пломбирана и атестирана, на 100 кгр. 21.— на мање кгр.	„	22.—
Црвена детелина пломбирана и атестирана на 100 кгр. 21.— на мање кгр.	„	22.—
Бела детелина пломбирана и атестирана кгр.	„	30.—
Грахорица јесења панонска, на 100 кгр. 2.25 на мање кгр.	„	2.50
Пасуљ градиштански крупни, за семе кгр.	„	3.—
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99%, гарант. чистоте:	„	„
Код куповине преко 5000 кгр. Див. 6 — преко 100 кгр. Див. 6,20, испод 100 6,30 РАФИЈА ЕКСТРА, на целу балу Див. 12.50, на мало, Див. 14.— СУМПОР У ПРАХУ, на целу врећу од 50 кгр. Див. 4.50 на мало	„	5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 априла о. г. франко друштвени магацин.

Цене пољопривредних производа, на дан 23. марта 1934 г.

Пшеница		Стока и сточни производи	
Србијанска 77 3 ⁰ / ₀ Дунав	95—100	Свиње тешке	8—8.50
Србијан. 77, 3—4 ⁰ / ₀ Сава	95—100	• средње	7.50—8
• 77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	91—94	Свиње лаке	7—7.50
• 77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	91—94	• мршаве	9—10
Бачка 78 2 ⁰ / ₀	103—105	Волови I кл.	3.50—4
Бават. 78, 2 ⁰ / ₀	98—102	• II	2.50—3
		• III	2—2.50
		Краве I кл.	3—3.50
		• II	2—2.50
		• III	1.50—2
		Овце	1.50—2
		Јагањци	3.50—4
		Живина жива	9—12
		Јаја	25—30
		Маст	12—13
		Сљанина	9.50—10
		Млеко кравље	1 80—2
		Млеко овче	2.50—3
		Сир српски	9—10
		Кајмак	18—23
		Кашкаваљ	11—17
			<i>Разно</i>
		Мекиње са врећама Срем, Бачка	62—65
		Мек. обала Београда, без врећ	70—75
		Кукољ самлевен, Београд	40—50
		Кромпир,	32—50
		Црни лук	20—30
		Бели лук	130—150
		Сено	30—40
		Слама	20—24
			<i>Хартије од вредности</i>
		2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ Рента ратне штете	314—314
		4 ⁰ / ₀ Аграрне обвезнице	36—37
		7 ⁰ / ₀ Инвестициони зајам 1921	72—72
		Аграрна банка	258—259

Пажња сточарима!

Српско пољопривредно друштво набавило је потребне количине ориг. лека **DISTOLA**, противу метиљавости код говеда, оваца и коза, а цена му је:

За овце и козе Динара 2,25 по капсули,

За ГОВЕДА Динара 6,50 по капсули.

Паковано: за овце и козе по 25 капсула у кутији, а за говеда по 10 комада (капсула) у кутији, са упутством о употреби.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошље новац унапред слаће се дистол, изузетно, о трошку друштва и то само код поручб. целих кутија.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
 ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
 Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
 Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
 Стојана Новаковића улица број 32.

60. Редовни годишњи збор

Српског пољопривредног друштва.

У 65 години свога живота одржало је Друштво свој 60 редовни годишњи збор 25. марта ове године. Одувек је на друштвеним зборовима чувано достојанство Друштва и вођено је пуно рачуна о његовој прошлости и светлим традицијама његовим. То се нарочито видно истицало од после великог и тешког рата па наовамо, када је у опустелој и опљачканој земљи избио у свеколикој својој светлости значај Српског пољопривредног друштва по унапређење наше пољопривреде, неорганизоване и разорене, без кредита и без средстава за пољопривредну производњу. Тада је пољопривредно друштво прегло свима својим снагама и средствима, заједно са осталим пољопривредним и задружним установама, да се пољопривреда што пре оспособи за производњу, пружајући јој и потребан кредит и потребна средства најбоље каквоће, да би задовољила потребе земље и да би извозом пољопривредних производа у иностранство донела

земљи што више новаца, у тако званој здравој валути, чија је сума достизала по 4-6 милијарди динара годишње, док је иностранство тражило наше пољопривредне производе и добро их плаћало, и док није избила криза у данашњој својој оштрини. И пољопривреда се релативно брзо подигла, пољопривредници су обновили своје порушене и опљачкане домове и дошли до доброг материјалног стања. А Пољопривредно друштво, подижући пољопривреду и благостање нашег народа, подигло је и само себе и оспособило се за све разгранатије послове и за помагање пољопривредника и у времену тешке кризе. У томе своме корисном делању и пре и после рата, оно је повучено у само себе, скромно и без велике галаме са задовољством посматрало подизање пољопривреде и наших села као последицу свога рада, јер је уверења да је главно стварно и видно подизање пољопривредника, а споредно хвалисање и надмена реклама. Оно је сем тога уверено, да му нико ничим не може оспорити и засенити скромно стечене заслуге на унапређењу наше пољопривреде кроз минулих 65 година његова рада.

Интересантно је забележити, да наши пољопривредници, изасланици појединих подружина на годишњим зборовима, који непосредним радом са Друштвом увиђају сву корист и помоћ које Друштво чини пољопривреди и народу, и својим понашањем и својом критиком, потпуно објективном и добронамерном, на друштвеним зборовима чувају углед и достојанство и Друштва и подружина које су их на зборове изаслале. Ова врло утешна чињеница, која је за сваку похвалу, запажена је скоро на свима зборовима од после рата, те се друштвени годишњи зборови, истина пропраћени примедбама на рад друштвене Управе у прошлој години, као и предлозима за рад у идућој години, достојанствено и лако обављају, како то доликује добрим домаћинима и исправним члановима који знају да се у раду може погрешити. Још једна утешна чињеница јест и та, што се из године у годину на друштвеним зборовима опажа све више изасланика по-

дружина и редовних чланова из унутрашњости, које рад Друштва све више интересује.

Као супротност јаког интересовања пољопривредника са села за рад Пољопривредног друштва на унапређењу пољопривреде, опажено је и ове године слабо интересовање млађих пољопривредних стручњака, који треба да буду носиоци савремене пољопривреде и њени најјачи пропагатори у народу. То слабо интересовање за социалну пољопривреду не осећа се само у Друштву, већ и у пољопривредним подружинама, у пољопривредним књижницама и читаоницама и омладинским дружинама, у земљорадничким задругама, и у општем раду у народу. Има изузетака, у маленом броју, да су пољопривредни стручњаци са мало труда наишли на одличан одзив пољопривредника за оснивање разних пољопривредних организација, за извођење разних огледа на њиви, у воћњаку и стаји, за гајење бољих усева и стоке, али увек тамо, где је стручњак успео да претходно стече својим радом поверење и углед код народа. И кадгод се на друштвеним зборовима појавио какав оштар критичар, амбициозан и уображен, да својом критиком руши углед и достојанство Друштва, боље речено да скрнави светињу дома Српског пољопривред. друштва, присутни чланови осетили су по његовој врло слабој обавештености о стварима о којима говори, да му је намера да ствар намерно друкчије претстави но што је у ствари и нису му давали да даље говори и отворено су открили његову праву намеру. А говорник је увек много губио од свога угледа, ако га је дотле имао.

На овогодишњем збору пала је маса корисних примедба и предлога, који су се односили на рад Управе у прошлој години и који се односе на рад у идућој години. Општа замерка била је та, што је Управа била принуђена да у прошлој години тужи суду многе подружине за наплату дуговања из ранијих година и из прошле године. Али је то било последње средство, којега се Управа прихватила тешка срца, јер извесне подружине дуговаху велике суме, а нису се

хтеле ни осврнути на опомене и молбе Друштва да му поврате дуговане суме, јер оне достижу суму око 800.000 дин. То би довело Друштво у безизлазан положај, те би ради рђавих платиша много трпеле и оне подружине које су уредно плаћале. А било је доста и таквих случајева, да су поједини функционери подружина, претседници или секретари-благајници наплатили сав дуг од својих чланова, па новац потрошили тргујући или купујући имања, куће или отплаћујући своја приватна дуговања. Ту једино помаже суд, пошто су функционерн подружила изгубили и образ и стид. Поред тога и нов менични закон предвидео је од 1 јануара 1934. год. да се протестовање и наплата меница може вршити само у месту становања и код најближих судова дужника, чиме би се створили велики трошкови за само Друштво, те су и из овога разлога све подружине предане суду за наплату дуга. Али је Друштво ипак врло благо и опрезно регулисало дуговање појединих подружина без великих потреса и штета. Поред тога било је замерака да је роба скупа код Друштва, нарочито плави камен, али се не води рачуна да се сва роба даје на почек за годину дана, да се Друштво мора да задужи или да заложу своје хартије од вредности, и да на дуговану суму плаћа 6% најмање камате. Заборавља се и то, да Друштво мора да да само првокласну каквоћу, која је увек нешто скупља.

Од предлога који су врло умесни и корисни чуло се од појединих изасланика и то: да треба порадити на оснивању пољопривредних комора, које би интересе пољопривредника штитиле и регулисавале однос пољопривреде према другим гранама привреде; да треба порадити на добијању неких повластица у саобраћају које би појевтиниле пренос робе; да треба порадити на смањивању трошарине на вино и ракију; да треба издејствовати повластице на железницама и бродовима државним ради екскурзија пољопривредника; да би требало Друштво да организује једну екскурзију својих подружина.

Сви ови предлози који су врло умесни и корисни Управа је врло радо примила и радиће на њиховом остварењу, а примедбе учињене о овогодишњем збору на рад у прошлој години, Управа ће свакако отклонити у своме будућем раду, уколико њихово уклањање буде зависило од ње. Управа са задовољством констатује да је овога збора било мање примедаба на рад Управе него ранијих година, што је последица њеног спремљења и напора, да сви послови у Друштву теку као у добро вођеној домаћинској кући и да се у Друштву ради боље него у својој сопственој кући, пошто оно служи добру свих наших пољопривредника.

Dr. Т. Митровић.

Рајбарсјиво.

Ливадски плодореди

и њихова примена при основном побољшању природних ливада.

Основно побољшање природних ливада није ништа друго до претварање природних ливада у вештачке ливаде. Да се једна природна ливада претвори у вештачку, мора се претходно разорати, како би се дотадањи стари ливадски травни покривач уништио, и на место његово подигао нов, сејањем семена од корисних трава. Основно побољшање природних ливада изводи се само на оним природним ливадама које су у снази попустиле, т.ј. које дају слабе приносе и чији је травни покривач јако закоровљен, тако да се њихово даље држање не исплаћује. Иначе, на природним ливадама, које су још у снази и чији је травни покривач састављен од корисних трава, основно побољшање се не изводи, већ само површинско. Површинско побољшавање природних ливада састоји се у дрљању, ђубрењу и потсејавању трава. Ове се мере могу изводити свака за себе или више њих заједно.

Основно побољшање природних ливада треба изводити поступно — део по део — а не одједанпут на

целокупној површини под природним ливадама. Ово поступно побољшање изводи се помоћу ливадских плодореда. Потреба за поступним основним побољшањем природних ливада намеће се из следећих разлога:

1) што би разоравањем целокупне површине под природним ливадама на једном газдинству дотично газдинство остало без потребне сточне хране;

2) што ново подигнуте вештачке ливаде не дају равномерне приносе у току целог времена трајања, јер ливадске траве у почетку и на крају живота дају слабе приносе, те према томе газдинства која би одједанпут разорала своје ливаде и подигла вештачке, не би могла одржавати извештан одређен број стоке. Ова се незгодна страна отклања поступним основним побољшавањем природних ливада, пошто ће на тај начин увек један или више делова вештачких ливада бити у пуној снази; и

3) што се при основном побољшавању природних ливада намеће потреба гајења усева претходних култура, помоћу којих се постиже поправљање физичких и др. особина земљишта и сузбијање коровских биљака.

Под усевима претходних култура подразумевају се они усеви који се гаје приликом основног побољшавања природних ливада између разоравања појединих делова природних ливада и подизања нових вештачких ливада — односно сетве семена трава. Гајење усева претходних култура може трајати једну, две, три па и више година, што зависи од физичких особина земљишта и закоровљености површине. Уколико су физичке особине земљишта горе и закоровљеност површине већа, утолико усева претходних култура треба гајити дуже, и обратно. Ипак гајење усева претходних култура не треба да буде краће од две године. Приликом избора усева за претходне културе руководимо се следећим чиниоцима:

1) да усеви претходних култура могу успевати при даним условима, т.ј. да се за гајење узму они усеви који према природним приликама: клими и земљишту, могу успевати и давати добре приносе;

2) да добро поправљају физичке особине и сузбијају коровске биљке и

3) да одговарају економским потребама газдинства, тј. ако газдинство има потребе за сточном храном — онда треба као усеве претходних култура гајити пићне биљке, а ако газдинство има веће потребе у индустријским усевима — онда избор усева претходних култура треба вршити међу овим усевима, и т. д.

За усеве претходних култура могу се узети готово сви усеви, али су најбољи окопавине, пићне биљке и фабрични усеви који се густо сеју. Међу овима могу се наћи усеви, који ће напред реченим захтевима најбоље одговорити.

Из досада изнесеног видели смо зашто се основно побољшање природних ливада не врши одједанпут, већ поступно помоћу ливадских плодореда. Сада ћемо се упознати са ливадским плодоредима. Ливадски плодореда углавном су исти као и њивски, с том разликом, што се у њима смењују траве са њивским усевима, т.ј. усевима претходних култура, и што су они вишегодишњи: осмогодишњи, десетогодишњи, двана-

1 ТРОПОЉНИ ПЛОДОРЕД СА 12-ГОДИШЊИМ СМЕЊИВАЊЕМ УСЕВА

Год.	I поље	II поље	III поље
1	кукуруз	природна ливада	природна ливада
2	грахор. са овсом	"	"
3	сточна репа	"	"
4	овас са семеном од трава	"	"
5	вештачка ливада	кукуруз	"
6	"	грахор. са овсом	"
7	"	сточ. репа	"
8	"	овас са семеном од трава	"
9	"	вештачка ливада	кукуруз
10	"	"	грахор. са овсом
11	"	"	сточна репа
12	"	"	овас са семеном од трава
1	кукуруз	"	вештачка ливада

естогодишњи, петнаестогодишњи и т.д. Иначе ливадски плодореда могу бити: тропољни, четворопољни, петопољни, шестопољни ит.д. Овде ћемо изнети неколико ливадских плодореда, приказаћемо њихове добре стране и мане, као и примену њихову у појединим случајевима.

У овоме плодореду као што се види из табл. I. целокупна површина под природним ливадама подељена је на три једнака дела, а сваке пете године побољшава се по једна трећина ливаде. Гајење усева претходних култура траје три године, а траве се сеју сваке четврте године под заштитни усев (овас). Дужина трајања ливаде је осам година. За усеве претходних култура узете су две окопавине: кукуруз и сточна репа, и једна пићна биљка, грахорица, те је побољшавање физичких особина земљишта и сузбијање коровских биљака до највеће мере обезбеђено. Поред тога ови усеви дозвољавају да се и ђубрење земљишта изврши као што треба. Тако на пр. под грахорицу можемо додати креч, ако је потребан, који ће утицати на брже разлагање органских материја; сточна репа добиће стајско ђубре; оvas са травама вештачка ђубрива, калијева и фосфорна, а кукуруз ће искористити стару снагу земље и допринети као окопавина да се убрза разлагање органских материја. Уз то ова три усева претходних култура су усеви, који се могу искористити за исхрану стоке, те ће се несташница хране услед разоравања $\frac{1}{3}$ природне ливаде мање осетити. Мана овога плодореда је у томе, што се сваке пете године $\frac{1}{3}$ ливаде налази под кукурузом, дакле под усевом који није у потпуности сточна биљка. Ова се мана може отклонити на тај начин, што ће се у место кукуруза за зрно, гајити кукуруз за зелену пићу и искористити или у зеленом стању или ансилрањем.

Увођење овога плодореда врло је просто и једноставно. Прве године треба разорати $\frac{1}{3}$ природне ливаде и засејати кукуруз; друге године на истом делу посејати грахорицу, треће сточну репу, а четврте оvas

са травама. Пете године разорава се друга трећина и гаје усеви истим редом као и на првој трећини, а девете година разорава се трећа трећина, и поступа се исто као и на другој трећини. Тако ће усеви претходних култура за 12 година прећи преко целе површине природне ливаде. Тринаесте, односно прве године поступиће се исто онако као у почетку побољшавања природне ливаде, т.ј. почеће да се гаје усеви претходне културе на првој трећини ливаде.

2 ЧЕТВОРОПОЉНИ ПЛОДОРЕД СА 12-ГОДИШЊИМ
СМЕЊИВАЊЕМ УСЕВА

Год.	I поље	II поље	III поље	IV поље
1	кукуруз	природ. ливада	природ. ливада	природ. ливада
2	грахорица или грашак	"	"	"
3	сточ. репа	"	"	"
4	вештач. ливада	кукуруз	"	"
5	"	грахорица или грашак	"	"
6	"	сточна репа	"	"
7	"	вештач. ливада	кукуруз	"
8	"	"	грахорица или грашак	"
9	"	"	сточ. репа	"
10	"	"	вештач. ливада	кукуруз
11	"	"	"	грахорица или грашак
12	"	"	"	сточ. репа
1	кукуруз	"	"	вештач. ливада

Овај је плодоред сличан претходноме. Сва је разлика у томе, што је природна ливада подељена на четири једнака дела и што се траве сеју без заштитног усева, те је трајање нове вештачке ливаде дуже годину дана, наиме нова вештачка ливада у овом случају траје девет година. Иначе гајење усева претходних култура је као и у претходном плодореду три године. Но ипак је овај плодоред бољи од претходног, јер се мања површина природне ливаде налази под усевима претходних култура, свега $\frac{1}{4}$, док је у првом плодореду била $\frac{1}{3}$.

3 ПЕТОПОЉНИ ПЛОДОРЕД СА 10-ГОДИШЊИМ СМЕЊИВАЊЕМ УСЕВА

Год.	I поље	II поље	III поље	IV поље	V поље
1	кукуруз или сточ. репа	пр. ливада	пр. ливада	пр. ливада	
2	грахорица	.	.	.	
3	вешт. ливад.	кукуруз или сточ. репа	.	.	
4	.	грахорица	.	.	
5	.	в. ливада	кукуруз или сточ. репа	.	
6	.	.	грахорица	.	
7	.	.	в. ливада	кукуруз или сточ. репа	
8	.	.	.	грахорица	
9	.	.	.	в. ливада	кукуруз или сточ. репа
10	грахорица
1	кукуруз или сточ. репа	.	.	.	в. ливада

Овај плодоред као што се види из скице бр. 3, има пет поља, т.ј. за увођење овога плодорада по-

4 ПЕТОПОЉНИ ПЛОДОРЕД СА 15-ГОДИШЊИМ СМЕЊИВАЊЕМ УСЕВА

Год.	I поље	II поље	III поље	IV поље	V поље
1	кукуруз	пр. ливада	пр. ливада	пр. ливада	
2	грашак	.	.	.	
3	сточ. репа	.	.	.	
4	в. ливада	кукуруз	.	.	
5	.	грашак	.	.	
6	.	сточ. репа	.	.	
7	.	в. ливада	кукуруз	.	
8	.	.	грашак	.	
9	.	.	сточ. репа	.	
10	.	.	в. ливада	кукуруз	
11	.	.	.	грашак	
12	.	.	.	сточ. репа	
13	.	.	.	в. ливада	кукуруз
14	грашак
15	сточ. репа

требно је природну ливаду поделити на пет једнаких делова. Гајење усева претходних култура траје на сваком пољу по две године. Дужина трајања вештачких ливада износи осам година. Ако би смо хтели трајање вештачке ливаде да повећамо, рецимо на 12 година, у овом истом плодореду, онда гајење усева претходних култура, као што се то из скице бр. 4 види, мора трајати три године. Добре су стране ових плодореда што се мали делови ливада налазе под усевима претходних култура и што вештачке ливаде трају дуже време. Рђава страна је што се побољшање природних ливада постиже тек после 10 односно 15 година.

5 ШЕСТОПОЉНИ ПЛОДОРЕД СА 12-ГОДИШЊИМ СМЕЊИВАЊЕМ УСЕВА

Год.	I поље	II поље	III поље	IV поље	V поље	VI поље
1	кукуруз	п. ливада	п. ливада	п. ливада	п. ливада	п. ливада
2	грахорица	"	"	"	"	"
3	в. ливада	кукуруз	"	"	"	"
4	"	грахорица	"	"	"	"
5	"	в. ливада	кукуруз	"	"	"
6	"	"	грахорица	"	"	"
7	"	"	в. ливада	кукуруз	"	"
8	"	"	"	грахорица	"	"
9	"	"	"	в. ливада	кукуруз	"
10	"	"	"	"	грахорица	"
11	"	"	"	"	в. ливада	кукуруз
12	"	"	"	"	"	грахорица
1	кукуруз	"	"	"	"	в. ливада

У овом плодореду има шест поља (скица бр. 5); гајење усева претходних култура траје на сваком пољу две године. Сетва трава врши се сваке треће године, а вештачка ливада траје 10 година. Добре и рђаве стране овог плодореда исте су као и код претходног плодореда.

Поред ових плодореда постоје још многи други, али углавном слични овима. Сви досад изнесени пло-

дореди подесни су за подизање дугорочних вештачких ливада, т.ј. ливада које трају више од осам година. За краткорочне и мениме ливаде, чије је трајање од 3-6 година нисмо изнели плодореде, пошто се ове ливаде за наше прилике не рентирају, јер су трошкови око обраде земље, ђубрења и набавке семена велики. Што се тиче усева претходних култура, узели смо оне усеве који могу служити за сточну храну: кукуруз, грахорицу (грашак) и сточну репу. Али као што смо напред напоменули за усеве претходних култура могу се узети и други усеви: лан, конопља, шећ. репа, соја, боб ит.д. Стога свако газдинство треба према својим приликама и потребама да изабере усеве претходних култура, разуме се, руководећи се напред истакнутим чиниоцима: да они могу успевати под даним приликама, да добро поправљају физичке особине земљишта и сузбијају коровске биљке и да одговарају економским потребама газдинства.

Ing. Властивр Ђ. Ђорђевић,
проф.

Биљне болести и штеточине.

О арсеновим средствима.

Наша пољопривреда, а нарочито наше воћарство, има ретку срећу да га у овом времену кризе све већи и већи број штеточина напада. Цели крајеви били су прошле године опустошени од гусенице јабуковог мољца, а гусеница губара прекрила је шуме најпознатијих воћарских крајевима и прети да из њих пређе и у воћњаке. Шљивова оса све је чешћа и наноси све веће штете уништавајући у појединим местима по 50 до 80% плодова, док су црвљиве јабуке, крушке, ораси, већ постали свакодневна појава и са сигурнишћу можемо рећи да ће их из године у годину све више бити. Против свих ових штеточина имамо сигурног лека, већ одавно испробаног, и само га треба применити, али тај лек је за наше прилике и сувише скуп.

Лек су арсенова средства. Цене ових средстава су различите и, на пример, 1 кгр. двају врло познатих и најзгоднијих за употребу коштају око 30 дин., а на 100 лит. ставља се око 500 грама, те према томе 1 лит течности за прскање стаје око 0,30 дин. Да би се једна јабука сачувала од црвљивости треба да се прска најмање два пута, а понајчешће три пута, и за свако прскање мора се утрошити 10 до 20, па и 30 литара, према величини дрвета, а то значи најмање по 6 дин. за воћку осредње величине, а за остале по 9, 12, 18 па и више динара само за средства, не водећи рачуна о радној снази, о амортизацији и оправкама прскалице итд. Наше садашње примитивно, неорганизовано воћарство не може да поднесе сличне намете, и све резолуције о потреби сузбијања штеточина, сви говори, сва пропаганда, остају празне речи и дела док се не реши питање појевтињавања арсенових средстава.

Можемо се запитати зашто су арсенова средства толико скупа, али тешко је дати одговора на ово питање. Тешко је данас и стручњаку да се снађе међу масом разних средстава која већ постоје, са разним звучним именима, а из дана у дан јављају све новија и новија, што најбоље показује да се њихово справљање и продаја исплаћује. Али најинтересантије је да се сва та маса разних средстава у основи састоји из врло малог броја арсенових соли: кречних и оловних арсенијата и ацетарсенита бакра, различито обојених и покрштених, а понекад и са извесним примесима, које су понајчешће сувишне. Понекад се чак исто средство и под два разна имена продаје, према томе да ли се мора употребити у већој или мањој количини, те му се и цена подешава. И докле год ми имамо посла са овим средствима са разним измишљеним именима, која мало или и ништа не казују о њиховом саставу, не може се ништа ни урадити. И крштен створ мења ћуд из године у годину, па чисто сумњам да се под истим именом, у време данашње кризе, не продају често разне ствари. Потребно је најпре извести ствар на чистину и знати о чему се ради. Када

једном дознамо да су, на пример, јабукол и црвикол исти кречни арсенијати, исте јачине и финоће, можемо се запитати с правом зашто су они уопште толико скупи, и због чега су кречни арсенијати из једне стране земље неколико пута јевтинији но исти кречни арсенијати из друге земље итд. Тад би се сигурно видело да сама сировина можда понајмање кошта, а велика цена средстава долази од разних других изда-така, који се могу у већини случајева смањити на општу корист.

Ради примера довољно је рећи да се у нашој земљи арсенова средства морају продавати у лименим судовима, док нам из иностранства долазе у картону. То је можда нарочита мера опрезности, али зашто се тада бескрајно опаснији отров, камена сода, о чијим жртвама читамо из дана у дан у новима, може купити у свакој бакалници у лончету.

Крајње је време да и ми добијемо арсенова сред-ства као трговачку робу, под својим правим, а не измишљеним именима, као што се већ продаје плави камен, зелена галица, сумпорни прах итд., да знамо са чиме радимо и да би могли да контролишемо њену вредност и цену. У Италији, у Француској, озбиљне фирме продају већ одавно најбоље арсенове соли, кречне и оловне арсенијате, као такве, означајући њихов хемиски састав и њихову финоћу. У Француској умногоме за ово треба захвалити држави која је свима својим чиновницима, под претњом да буду отпуштени, забранила да уопште употребљавају у својим рапортима, разним списима, чланцима итд. фабричка имена средстава, већ да их означају према њиховом хемиском саставу.

Приметиће се, можда, да фабриканти додају арсеновим солима нарочите састојке и тако праве своја арсенова средства. То је могуће и, уосталом ми већ имамо средства која би требала да замене плави камен и бордовску чорбу, а која справљају разне фирме. Могуће је чак да су та средства и боља од обичне бордовске чорбе, али на сваки начин су скупља,

и пошто је плави камен већ одавно показао своју вредност и заста је добар, непотребно је замењивати га. Исто је и са арсеновим средствима. Нека нам трговина најпре да ова средства под својим правим именом, као арсенове соли, одређене јачине и финоће, и нека буду јевтина и добра, а када се једном наше воћарство подигне и побољша свој квалитет, тада ћемо можда моћи куповати и нека нарочито справљена, скупља и боља фабричка средства.

Д-р П. Вукасовић.

Уништавајмо штеточине.

Ево прође већ 44 године откако нас није походио нежељени непријатељ, *гусенице губара*, како га назива Д-р П. Вукасовић у Пољопривредном календару за 1934. год.

Колико се сећам, био сам ђак I разр. основне школе, када су се 1890 год. појавиле гусенице губара баш као и прошле године, али тада нису наносиле велике штете. Тек 1891/92 год. гусенице губара појеле су сву шуму, да се гора црнила као усред зиме, а испод дрвета ниси могао седети од њих. Куда год макнеш свуд унаоколо видиш гусенице како виси о кончићу, падају на земљу, на одело и за врат човеку. Када је 1892 год. гора по трећи пут листавала, оне су појеле сав лист, а после њега и траву. После тога почеле су се скупљати по врзинама и оградама у велике гомиле и ту су постепено мањкавале. Када је пала бујна киша, бујица их је однела у јаруге, чиме је учињена још већа несрећа, јер су све воде биле толико загађене њима да су се просто зелениле. Дуго времена народ се није могао опрати нити стоку напојити. Било је доста и бунара њима загађених. И шуме и воће много се посушило. Све ми се чини да нису јеле орахову и јасенову шуму. Још једне године беше велика напаст од гусеница губара, али се народ спасавао скупљањем и спаљивањем гусеница, те их после мање беше.

Тако је исто и ове године са гусеницама губара, којих има много. Али не треба малаксати, већ да сви прегну на посао око сузбијања штеточина. Мислим да би сваки сељак требао да ради као и ја, и моје је мишљење да сваки сељак треба да направи стубе какве је виђао по трговинама, и то 3—4 мет. високе, па узети торбицу о врат и тупу ножаку у руке, па између редова воћа стругати јаја у руку, па у торбицу и спалити их на ватри. Сада их највише

има на храстовом дрвећу, чије се гране стубама не могу дохватити. Али за то треба код ковача направити такав нож да се може набити на мотку, па нешто јаја оборити, а нека и начети, па ће их птице довршити. Јаја губара налазе се на највећој висини од 5 метара. Обично их највише има на скривеним местима, у дрвима, врликама, амбарима и кошевима (у даскама и гредама), па чак и у канатама. На већим дрветима има их и међу жилама. За рад око скупљања и уништавања ове штетине најбољи су младићи (деца) од 10-15 год. старости. Наши стручњаци пронашли су доста препарата за прскање воћака, али су средства једно доста скупа, а и што нису скупа појединци их не могу набавити, већ само кад су удружени у подружинама или задругама. Народ је у оскудици, а Држава и Бановина нису у стању баш све да нам даде. За прскање шљива тражили смо по 100 кгр. *лозола*, а добили смо по 13 кгр., те нисмо имали сви довољно за прскање. И шта смо знали радити? Дали смо оним нашим сељацима чији су воћњаци највише нападнути, а ми остали нисмо прскали. Али не можемо очекивати све од Државе, већ: „У се и у своје кљусе“. Дужност је моја и моје породице да ништи штеточине на ма коме послу били. Ако се носи бреме на леђима, вуче слама, ако се вози жито или грађа, ако се оре или жање, све се има оставити ако се наиђе на гусенице, ларве, лептире или њихова јаја, па се имају уништавати. Зато бих топло препоручио свима пољопривредницима да са своје стране колико год је могуће више прегнемо на уништавању штеточина, па ће нас нешто помоћи и надлежни да се спасемо беде и да дођемо до благостања.

Милоје Т. Ђорђевић,
пољопр. из Шутаца.

Борба противу гусенице-губара.

(*Lymantria dispar*)

Једна од најопаснијих штеточина, која се појавила по следњих година на воћкама је гусеница зв. губар, нарочито у оним крајевима у којима се не негују воћке као што треба.

Како има неколико начина сузбијања ове штеточине, то ћу у кратко изложити њен живот и размножавање, које ће нам бити корисно када будемо излагали мере сузбијања.

Ујесен и током зиме се по стаблу и доњим деловима грана виђају жуте гомилице јаја покривене мрким кратким памучастим длачицама. Из јаја се упролеће излегу гусенице, које у почетку живе у гомилицама, али се брзо растуре по целом стаблу. Гусеница је дуга од 4—6 см. а боје је мрке,

са уздужним жућкастим пругама по леђима и црвеним и плавим брадавицама са китицом ређих длачица.

Гусеница је прождрљива и једе пупољке, цвет и лист. Одрасле гусенице се током лета учауре у слабој пређи између лишћа или на кори. Лептири се појаве месеца јула и почетком августа, чије женке снесу јаја (од 200—500 комада) и то у пукотине коре, доњем делу грана и другим заштићеним предметима, следе их и покрију кратким памучастим влакнима, боје жуте и изгледају као мале печурке зв. „труд“. Ту јаја презиме и упролеће излегу се гусенице. Гусенице нападају не само воћке, већ и шумско лиснато дрвеће као: храст, брест, тополу и др.

Када се примети штеточина, можемо се послужити са неколико начина сузбијања и уништавања исте.

1. *Уништавање јаја губара.* Јаја губара, као што је речено, налазе се у оним гомилицама покривеним кратким памучастим влакнима боје жућкасто-мрке, која се лако под притиском скидају, а под истим се види маса седефјастих јајашца. Њих треба пажљиво у неки суд или платно скидати и бацати у ватру и спалити. Како се ова легла са јајима налазе у великим количинама на шумском лиснатом дрвећу, то је потребно да се и са њих поскидају ова легла а пошто ово захтева много радне снаге, то бар премазати слојем црнога катрана преко ових легла.

2. *Уништавање гусенице.* Како гусенице у почетку живе у гомилицама, а по киши се и одрасле скупљају, то их са стабала треба скидати, ногама газити и тако их таманити. Гусенице су доста крупне и тешке, па је за препоруку са стабала трести на земљу и поубијати. Исто тако са шумскога дрвећа могу да пређу гусенице на воћке; а да би се то спречило, користићемо се на следећи начин: опкројити крућу хартију у виду појаса, ширине 15 см., ову учврстити на стабло воћке у висини једнога метра, па премазати густим катраном, преко кога гусенице не могу прећи. Преко хартије премазати зато, што катран (нарочито млађе воће) нагриза кору. Испод овога ће се гусенице скупљати, те је потребно свакога јутра обилазити воћке, и уколико их буде било — поубијати. Како се катран за неколико дана сасуши, треба чешће вршити преглед и понова преко истог места премазати.

Да би се заштитило лишће од прождрљивих гусеница губара, можемо их отровати на тај начин, што ћемо воћку попрскати помоћу воћарске прскалице отровном чорбом, начињеном од швајцфуртског зеленила и креча, или попрскати нападнуту воћку бордовском чорбом у коју додамо швајцфуртско зеленило (на пр. Уранија — зеленило).

За јабукасто воће прави се чорб од 120—150 грама

зеленила, $\frac{1}{2}$ килограма гашеног, масног креча и 100 литара воде.

За коштичаво воће на 100 л. воде узима се само 60—80 грама зеленила и 300 грама масног гашеног креча.

Како се ове чорбе справљају и како их ваља употребити, сваки ће наћи опширно упуство у „Тежаку“ од 1931 год. бр. 14, страна 545—551 у чланку „О потреби швајцуртског зеленила у виноградарству, воћарству и пољопривреди уопште“.

3. *Уништавање лептирица*. Лептирица је велика, здепаста, жућкасте боје, не плаши се, а већином се виђа на доњем делу стабла, те се може лако хватати и убијати.

Како се током прошлога лета појавила ова штеточина у огромној количини на воћу и шумском дрвећу у целој земљи, а нарочито у Шумадији, то је неопходно што пре — уколико то већ није учињено, приступити уништавању лептирских јаја. Не сме се ни у ком случају сачекати месец април, т. ј. време лежења гусеница, када ће се брзо растурилити по целој стабли, штету ће причинити, а сузбијање гусеница већ теже иде.

Има несавесних воћара, који слабо прихватају савете стручњака око уништавања биљних болести и штеточина, те би било неопходно, да се путем власти примени §. 20. Закона о сузбијању болести и штеточина културних биљака, те их на тај начин силом власти натерати да своје воћке очисте од ове опасне штеточине, ради опште користи по наше воћарство.

Свет. М. Гајић,

срески пољоприв. референт.

Ветеринарство.

Беснило.

Учестали случајеви беснила у последње време дали су ми повода, да напишем неколико редака о тој опакој и код нас доста распрострањеној зарази. Покушаћу том приликом, да оборим разна погрешна мишљења и разне погрешне претпоставке, које владају међу сељачким светом о беснилу.

Још увек можете чути, да животиње побесне услед велике врућине или велике хладноће, услед помањкања воде за пиће и хране, даље услед јаких болова, претерано развијеног полног нагона и т.д.

Још увек преовлађује мишљење, да се беснило може излечити. Чак постоје и извесни сеоски специјалисти, који некаквом крвавом операцијом испод језика излече болесне

људе и стоку и то са гаранцијом. Наш сељак њима још увек верује.

Погрешна је и претпоставка, да мора свако створење, које је угрижено од бесног пса или које друге животиње, побеснити.

У извесним крајевима наше земље доводи се број 9 у везу са појавом беснила. Постоји наиме мишљење, да сваки од бесне животиње угрижени мора да побесни или после 9 сати, или 9 дана, или 9 недеља, или 9 месеци или 9 година. Броја 9 се због тога исто толико плаше као и броја 13, иако нема апсолутно никакве везе са беснилом.

Некоји иду чак тако далеко, да тврде, да и ујед потпуно здравог, једино од јарости раздраженог пса, може изазвати беснило.

Болест беснила позната је била већ у прастаро доба. И сам Аристотел, велики грчки филозоф, који је живео 384—322 пре Хр. и који је пчсао у свима областима филозофије и природних наука, знао је већ гада за опасност уједа од бесног пса. Али одакле потиче зараза није се знало до у најновије доба. Опште је мишљење било у оно време, да се развија зараза сама од себе и да су главни разлози који изазивају појаву те болести врућа јела, немање воде за пиће, неудовољени полни нагон, уопште јаки живчани надражаји.

Тек 1804. год. успело се доказати, да заразна клица лежи у пљувачки бесног пса. Чувени научник Пастер и његови сарадници утврдили су после дугих опита у току 1881-89. год. да је седиште вируса — заразног отрова — у централном живчаном систему. У то доба падају и први покушаји на састављању једног серума за заштитно пелцовање противу те опасне заразе.

Каква је то заправо болест беснило? Беснило јесте једна прилепчива, акутна и готово у свима случајевима смртна болест, која се испољава промењеним понашањем побеснеле животиње, ратоборношћу, насртљивошћу и нагоном за уједањем, даље променом гласа, брзим мршављењем и укоченошћу.

Појављује се у целој свету код паса, мачака, курјака, лисица, коња, говеда, оваца, коза, свиња, перади и напокон и код човека. Аустралија уопште не зна за беснило, док је у Енглеској већ у 1903. год. потпуно истребљено. Сама чињеница, да у Аустралији уопште не постоји беснило говори противу мишљења, да се болест може појавити сама од себе, јер и тамо живе безбројни пси под истим околностима као и у осталим земљама. С друге стране Енглеска нам је најбољи доказ, да се беснило може истребити строгим ветеринарско-полициским мерама. Природно је, да беснило узима

највише маха у крајевима са великим бројем паса — нарочито паса луталица — и са слабо организованом ветеринарском полицијом.

Заразни отров — вирус — налази се концентриран у мозгу и кичменој мождини болесних животиња, даље у пљувачним, сузним и млечним жлездама и њиховим секретима. У крви и меду заражених животиња не постоји. У мозгу болесника распознаје се клица заразе под микроскопом у облику нарочитих малих тачака — Негријева телешца.

Природан пренос заразе бива уједом побеснеле животиње, при чему заражена пљувачка продире кроз отворену кожу у само тело и дуж нервних линија у централни живчани систем. Кроз неповређену кожу је зараза искључена.

Опасност уједа зависи у првом реду од отровности — вируленције — саме пљувачке, даље од величине и дубине ране и од места где се рана налази. Ране на лицу су куд и камо опасније од рана на рукама или ногама, јер је код првих отстојање од нанете повреде до централног живчаног система много краће но код рана на рукама или ногама. Уједи кроз одело су мање опаснији, јер је услед дебљине одела ујед ублажен и постоји вероватноћа, да је заражена пљувачка задржана на самом оделу и није ушла у рану. Има још случајева, нарочито код јаче крварених рана, да се заражена пљувачка помоћу крви спере. Најопасније су мале, танке али дубоке ране, нарочито оне које наносе побеснеле мачке својим танким, шиљатим зубима.

Када је заразни отров продро дуж нервних линија до централног живчаног система, појављују се код уједеног први знаци беснила. Болесне промене, које изазива заразни отров у самом живчаном систему, а из којих резултирају спољне промене на самом болеснику, врло су компликоване и за оне којима је овај чланак намењен без имало важности. Да ли заразни отров улазећи и дејствујући на централни живчани систем развија неке отровне хемиске продукте још није прецизно питање.

Највише преносе беснило пси и то у 80—90% свих случајева и то због тога, што бесан пас — луталица — може да пређе дневно велика растојања и том приликом напада и уједа све што му долази у сусрет. Ако нападнути почне да се брани бива пас још бешњи.

Горе смо поставили тврђење, да не мора сваки побеснити иако је уједен од сасвим бесне животиње. Статистика нам показује, да побесне од 100 уједених паса 30—50, од 100 уједених људи 20—25. Процент оболења код осталих домаћих животиња мањи је.

Чим се појаве први знаци беснила онда више нема лека. Уједени умире у највећим мукама. По статистичким подацима умрло је у прошлој години у нашој држави од беснила 20 људи. То су само пријављени случајеви. Бог зна, да није било још више жртава за које ми не знамо.

Беснило код паса.

Избија обично 3-6 недеља после зараживања. Има случајева, где је избило тек после 3 месеца. Треба да разликујемо два облика беснила:

а. — дивље беснило и б. — тихо-мирно-беснило:

а. — У почетном стадијуму побеснели пас показује промењено понашање. Немиран је, раздражљив, час утучен, час узбуђен, слуша свога газду али нерадо. Воли да се скрива у неке забачене хошкове, а не остаје дуго на истоме месту. Апетит му је смањен, не воли да узима уобичајну храну, зато са слашћу једе сламу, дрво, разне крпе, па чак и свој сопствени измет. Често се придружује и отежано гутање. Овај стадијум, кога називамо и меланхоличним, траје обично 12 сати до 2 дана.

Након тога наступа други стадијум, стадијум раздражености, чија је главна карактеристика нагон уједања и нагон за бегством. Пас у томе стању не бира средства кад хоће да побегне. Кида ланац којим је везан, руши штенару и када је слободан прелази велике даљине, нападајући и уједајући уз пут све што му долази у сусрет, да би се после 2 дана вратио кући, на око миран, али сав изнемогао и до крајности смршао, ако негде на путу не страда. Глас му је промукао, слузнице очију ужарене, апетита нема.

Ускоро наступа стање укочености. Најпре се укоче мишићи на вилицема и језику, уста држи непрекидно отворена, доња вилица виси, а из уста се цеди пена. Нешто због опште слабости, нешто због укочености ход му је несигуран, тетура се, задњи део тела вуче по земљи, мучи се да устане, док га смрт не спасе од ужасних болова. 5—8 дана траје обично ово мучење, ни у ком случају дуже од 10 дана.

б. — Код мирног беснила су знаци готово исти, једино што су пси утученији и мирнији и не показују у толикој мери нагон за бегство. Смрт наступа нешто раније но код дивљег беснила.

Има појединих болести код паса које изазивају готово исте болне промене које виђамо код бесног пса и неупућени могао би се врло лако преварити. Пре свега то су: акутне упале можданих опви и самог мозга код навале крви у мозак, код акутног запалења можданице и код запалења мозга. Даље разне глисте у цревном каналу, акутне упале

црева, страни предмети, на пр. кости које су се задржале између зуба или у самом гркљану итд. Напосе, што смо већ раније споменули, до јарости раздражени пси.

Код бесних мачака примећујемо готово исте промене као и код бесних паса. И оне се скривају а често пута угину неопажене на неком забаченом месту, јер смрт код њих наступа већ у току 2-4 дана. Нападају жестоко и људе и стоку и наносе својим зубима и ноктима нападнутом тешке озледе јер обично скачу у лице. Њихов мијаук је промукао због укочености гласних жица.

Бесан коњ показује у почетку болести повећану осетљивост на месту уједа. Он то место глође, па чак и кида зубима, у лежишту је немиран, непрестано мења место, копа ногама, гризе јасла и то често пута таквом жестином да и зубе поломи. Поглед му је укочен, зенице проширене. Ускоро постаје агресиван, напада људе и стоку, а нарочито псе. Из уста му се непрестано цеди пенушава пљувачка. С времена на време добија грчеве у мишићима за жвакање и дисање који трају по 1—2 минута. При крају болести појављују се знаци укочености и он угине за 3-4 дана.

Исту слику можемо видети и код побеснелог говечета. Смањен апетит, претерана жеђ, отежано гутање, затвор, узбуђеност до граница јарости, промењен глас, нагон за нападање и бодeње, јако балење, брзо мршављење, грчеви, укоченост, типични су знаци. Под видом потпуне телесне изнемоглости наступа смрт за 4-5 дана.

И по природи мирне овце и козе показују у наступу беснила исте симптоме као и остала побеснела стока. Угинуће наступа у току 5-8 дана.

То исто важи и за свиње. Бесциљно лутају, ријући при томе земљу, повремено се скривају, нападају остале свиње па и човека. Није редак случај, да свиња у своме бесу пождере и своје младунце. Смрт наступа у току 2-4 дана, па и раније.

Чак и перад може побеснити. И код њих се болест испољава на начин као и код осталих животиња. Повреде, које перад наноси својим кљуном и ноктима осталој пернатој живини, па и човеку, могу бити веома опасне. После 2-3 дана наступа смрт.

М. Ф.

Пишања и одговори.

Одговор: на питање Мухамеда Сарајлића из Семизоваца (крај Сарајева) на следеће питање: *Имам 10 комада вишања које су старе 10 година, оне сваке године дају цвет али не дају плада; земља је њескуља. Како да их лечим од неродности.*

Ово се питање врло често потрже код свих врста воћа, и оно што важи за једну врсту требало би, углавном, да важи и за остале врсте. За вишњу је овакав случај интересантнији зато што она већ треће године по сађењу треба да даде рода, а у својој десетој години вишња треба да буде у пуном роду. Кад вишње после десет година нису прородиле, значи да има дубоких узрока неродности.

Врло често код наших пољопривредника имамо случај да им воћке дуго не пророду, да слабо рађају или да су уопште неродне. Ова неродност најчешће долази отуда, што се воћке дубоко посаде. Вишње и остало коштичаво воће је врло осетљиво према дубини сађења. Многи пољопривредници, из бојазни да им ветар не извали воћке, саде исте дубље него што треба, те зато имају већу или мању неродност.

Претпоставимо да је неродност ових вишања дошла услед дубоког сађења. А знаци дубоког сађења су ови: воћка је врло бујна, летораста израсту дугачки, гране се тешко шире у страну, већ више усправније расту, нема доста трбушастих (цветних) пупољака. Пољопривредник и сам може видети да ли су вишње предубоко посађене; нека одгрне земљу око стабла, и нека види колико се стабло налази под земљом. Ако место, где жиле прелазе у стабло (врат), није на самој површини, или у овом случају (где је земља пескуша) ако је врат дубљи од 5 см. знак је да је вишња дубоко посађена.

Овде се тешко помаже. Једино што се може земља са површине одгрнути и тиме се жиле изложе више површини.

Може бити да у земљи нема хранивих материја и то оних које стварају цветне пупољке. Ово се може пробати тако, што се около вишања земља поћубри фосфатним и калијумовим ђубривима.

Може опет бити да су приликом калемљења узете калемгранчице или са неродних стабала, или од родног стабла али са неродних гранчица (водопија). Овде нема другог лека до да се вишње прекалеме док су још младе и то под кору.

Има још пуно узрока овој неродности. Зато нека именовани набави које било „воћарство“ и тамо нека чита о правилности сађења, као и о разним случајевима неродности код воћака.

М. Ј. Никетић.

Могилац поставља преко „Тежака“ и ова питања: 1. Како ће шљиву у свежем стању да очува до месеца фебруара. На ово питање наћи ће поуке у књизи „Берба и прерада шљива“ од Др. Стојковића. 2. Има ли каква књига о корпарском занату на срп. хрв. језику. Друштву није познато да такве књиге има. Тај занат може научити у плетарској радионици

у Апатину, Багрдану или при некој пољопривредној школи где учитељи — плетари уче плетарство.

Одговор: на питање под 1. Лишај јесте једно кожно обољење, које проузрокује једна ситна, питкаста гливица. Насели се на кожу и ту се размножава. Врло лако се преноси од једне животиње на друге, па и на човека. Налази се у љуспама и крастама. Преноси се највише помоћу прибора за тимар или директним додиром. Од наших домаћих животиња најчешће побољевају говеда, онда пас, ређе коњ и коза, катгод и овца. Човек је веома склон лишају. Код њега се обично појављује на бради.

Болесне промене наступају првенствено на глави и врату. У почетку болести длака испада у виду круга. Кожа је на тим местима сува и покривена љуспама, понекад је пак влажна, са малим пликовима, а доцније крастама.

Говеда која болују од лишаја треба одвојити. Лежишта очистити и дезинфиковати. Гола места на кожи опрати млаком водом и сапуном. Нарочито је добар тако звани зелени сапун-сапо виридис. Навечер намазати болна места, преко ноћи оставити да дејствује, а ујутру опрати. То поновити неколико пута. Од користи је и лек који се састоји из једног дела креолина и 20 дела обичног зејтина или 5 грама салицилне киселине на 30 грама чистог шпиритуса. Врло добре успехе постижемо појачаном једном тинктуром, 1 грам чистог јода на 10 грама јодне тинктуре. Мазати малом четкицом. Постоје ли красте онда их претходно омекшати помоћу зејтина коме смо додали мало лизола (1 грам лизола на 20 грама зејтина). Тек онда приступити горњем лечењу.

Ради тачног утврђивања болести добро би било, да питач пошаље неколико љуспа и краста Пољопривредном друштву, како би се могао извршити преглед микроскопом.

На питање 2. Питач нека прочита чланак *Глистје у цревима и плућима код свиња*, који је изашао у 4. броју прошлогодишњег Тежака на страни 115, где ће наћи сва потребна обавештења и упутства.

Ф. М.

Белешке.

Велике користи од овце.

Да ми један од сточара прорачуна колико једна овца може оплодити — запатити за (10) десет година. Претпоставка је, да је овца у првом јагњењу и да сваке године јагњи, по једно женско јагње, рачунајући ту и слоју јагњад. Колико

ће ојагњити као и јагње на јагње и скупа колико ће бити кад наврше 10 г.? Ова рачуница је тешка па скоро немогућа, зато ко буде тачну рачуницу поднео преко листа Тежака, добиће од мене на поклон једну овцу расе источно фризијске укрштене са кривовирском овцом добивеном од покојног Јулијуса Минха, индустријалца.

Не примају се други стручњаци већ искључиво сточари. Ко затражи могу му поднети тачан рачун.

Милосав Спасић, пољ.

Бачевци—Болевац.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

8 седнице, држане 21. фебруара 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. п. председник Д-р Т. Митровић и чланови управе: Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Белобрк, В. Матић, Н. Петровић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и Д-р М. Градојевић.

Претседавао председник г. Др. Т. Митровић,
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 169) Прочитан је и усвојен записник 7 седнице Управног одбора.

II 170) Примљен је знању записник 8 седнице књижевног одбора и одлучено је, да се Тежак бр. 5 штампа у 250 примерака више, због годишњег извештаја.

III Прочитан је записник 8 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

171) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000— динара.

172) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 72, 73, 74 и 77.

173) Д се одобри кредит: Лозничкој подружини 10.000—дин. урачунавајући и стари дуг; Старо-Ацибеговачкој према броју чланова; Доњо Крчинској и Брестовачкој с тим да им се урачуна стари дуг и судски трошкови и такса.

174) Да се према мишљењу друштвеног адвоката, и у будуће могу узимати од подружина обвезнице за кредит с тим, да се текст допуни реченицом: „На случај спора пристајемо да нам суде судске власти у Београду“.

175) Да се Омашничкој подружини одговори, да јој се може учинити олакшица у плаћању судских трошкова и такса на тај начин, што би тај дуг унела у нову обавезницу и исплатила га у току године.

176) Да се одобри Влашко долској подружини на дуг исплати до 1 маја о. г. а Голобочкој да се рок не може да продужи, већ да се наплата одмах тражи.

IV Прочитан је записник 8. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

177) Да се одобрава набавка 2000 кгр. нитрофоскала, пошто је извршена по поруџбини.

178) Да се по понуди бр. 1210, одобрава куповина 5000 кгр. натуралне луцерке по означеној цени, а понуда бр. 1212, такође за семе луцерке, одбије.

179) Да се по тражењима бр. 1182, 1184, 1127 и 1229, поднесу понуде за робу која се може лиферовати;

180) Да се стара хартија у 714 кгр. продаје по 1.50 дин. колограм.

V) Прочитан је паписник 8 седнице програмског одбора, па је одлучено:

181) Да г. Н. Петровић члан Управе, иде као друштвени изасланик на годишњу скупштину Пољопр. књижнице и читаонице у Белом Потоку.

182) Да се препоручи Ракарској подружини, да не оснива расалник на приватном земљишту, већ да се споразуме са Општином да она да земљиште и осигура помоћ за издржавање расадника.

183) Да се прими у састав Јабуковачка подружина, пошто је испунила услове прописане правилима.

184) Да инспектор изврши преглед рада код Подружине у Влашком Долу.

185) Да се прими знању извештај инспектора о присуствовању годишњој скупштини Аранђеловачке подружине.

186) Да се Аранђеловачкој подружини да 2000— дин. на име помоћи за подизање магацина,

187) Да се у циљу повећања броја подружина и њихових чланова, замоле банске управе, да препоруче својим органима рад на оснивању и одржавању подружина.

188) Да се понова приступи оснивању Савеза пољопривредних друштава и удружења, у ком циљу сазвати конференцију пољоприв. друштава и удружења.

189) Да се обнови слање младића на праксу, у напредније крајеве наше државе с тим, да путне трошкове за одлазак и повратак сноси Друштво.

190) Да се главном сараднику у Аранђеловачкој подружини исплати 174— дин. на име награде за рад у подружини у току пр. г.

191) Да се сазове конференција Пољоприв. књижница и читаоница за 26. март о г.

VI Саопштења и предлози.

192) Прочитан је предлог за измену и допуну чл. 7. и 22. друштвених правила, па је исти усвојен.

193) Саслушан је извештај г. г. Н. Петровића и В. Матића, чланова Управе, о раду III земаљске конференције извозника и произвођача воћа, држане у Београду, на којој су присуствовали као друштвени изасланици.

Одбор прима извештај знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

9. седнице држане 28 фебруара 1934 г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник Д-р Т. Митровић и чланови Управе: Д. Спремић, С. Ратковић, В. Матић, Н. Белобрк и Т. Владисављевић, и редован члан Д. Тошић из Сопота.

Претседавао претседник г. Д-р Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 194) Прочитан је и усвојен записник 8 седнице Управног одбора.

II 195) Примљен је знању записник 9 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 9 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

196) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000.— динара.

197) Да се одобре привремена кредитирања по предлогу бр. 85, а одбије по предлогу бр. 90.

198) Да се одговори: Подружини из Макаца, да судске таксе и трошкове мора да плати, а интерес ће јој се опростити ако дуг исплати до 15 марта о. г.; Подружини из Ковина, да ће јој се примити нова менице у коју да се урачуна судска такса и трошкови као и интерес; Подружини из Сопота да до 31 марта о. г. наплаћује дуг од чланова, па пошаље Друштву у одужење, а на остатак изда нову меницу за 31 август о. г. у коју да се урачунају судска такса и трошкови, као и интерес, и Подружини из Крњева да се продужи рок исплате дуга од 1 априла о. г. и да се ослободи плаћања интереса.

199) Да се преправка инсталације осветлења уступи фирми Д. Вукаловића за 4.566— дин. као повољнијем попуњачу.

200) Да се исплати Средишној привредној задрузи у Загребу динара 20.900— за узету робу.

201) Да се Подружини у Ракарима одобри кредит у 5.000— дин. на подлози менице.

IV Прочитан је записник 9 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

202) Да се исплати Р. Савићу испоручено семе натуралне луцерке, пошто одговара мустри и условима.

203) Да се одобрава куповина семена луцерке и детелине по понуди бр. 1407, пошто одговара мустри и условима.

204) Да инспектор г. Б. Нешић одмах отпутује у В. муадиште и у околину купи 3000 кгр. насуља за семе по Грстри.

205) Да се по тражењу бр. 1478, понуди необавезно Угледном добру „Добричево“ семе црвене детелине.

206) Да се прими знању извештај о пречишћеним количинама семена на Трифолин станици с тим, да се отпаци одмах прописно унџште.

207) Да се по молби бр. 1629, пречисти семе на трифолин машини, пошто се претходно изврши обрачун. Отпаци да се прописно униште.

V Прочитан је записник 9 седнице програмског одбора па је одлучено:

208) Да се г. Н. Симићу, редовном члану из См. Паланке, исплате путни трошкови и дневнице за одлазак до Пољопривредне књижице и читаонице у Лапову, где је требао да одржи предавање, а које није могао да одржи, пошто је читаоница одложила састанак не известивши о томе Друштво.

209) Да се Календари из ранијих година, који се налазе код Смедеревске подружине, даду воћном и лозном расаднику у Смедереву, да их раздели курсистима.

210) Да се писмо бр. 1425, остави у акта.

211) Да се приме у чланство нове подружине у Лозвику и Превешту, пошто су испуниле прописане услове.

212) Да се по претставци бр. 1490, упути г. З. Милошевић, секретар Доњо-Крчинске подружине, да прегледа рад Милутовачке подружине.

213) Да се одобрава Подружини у Скопљу да ликвидира, па онда да се обнова повери новим људима, да у смислу правила наставе рад.

214) Да се Пољопр. књижици и читаоници у Црквенцу поклони једна колекција књига.

215) Да се прима знању извештај инспектора о прегледу рада Подружине у Влашком Долу и да се усвајају предложене мере за заштиту подружинске имовине.

216) Да се Подружини у Г. Милановцу, изда помоћ за изложбу држану у пр. г. само у роби, изузев књига.

VI 217) По питању сазива Конференција свих секција, одлучено је, да се сазове 10. марта о. г. у 17 часова.

218) По питању смањивања приватности друштвеним службеницима, одлучено је, да се предлог финансиског одбора од 24. јануара о.г. усвоји с тим, да се примени онда кад финансиски одбор у споразуму са председништвом нађу то за сходно према интересима Друштва.

VII Саопштења и предлози.

219) Прочитан је позив Југослов. ветер. удружења на предавање професора г. Др. Р. фон Остертага, које ће држати на Коларчевом народном универзитету. — Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Цене пољопривредних производа, на дан 8. априла 1934 г.

Пшеница		Свине мршаве	
Србијанска 77 3 ⁰ / ₀ Дунав	95—100	Волови I кл.	9—10
Србијан. 77, 3—4 ⁰ / ₀ Сава	95—100	II	3.50—4
77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	91—94	III	2.75—3.25
77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	91—94	Краве I кл.	2—2.50
Бачка 78 2 ⁰ / ₀	103—105	II	3—3.50
Бават. 78, 2 ⁰ / ₀	98—102	III	2.25—2.75
Кукуруз		Овце	1.50—2
Баватске утовар станице пром.	77—80	Јагањци	1.50—2
Бават. пар. Вршац	78—80	Живина жива	3.50—4
Срем.	80—82	Јаја	10—16
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	80—82	Маст	18—28
Лађа Дунав	74—76	Сланина	12—13
Лађа Сава	74—76	Млеко кравље	9.50—10
Овас		Млеко овче	1.80—2
Србијански пар Београд	66—70	Сир српски	2.50—3
Сремски утовар. станица	60—65	Кајмак	9—10
Узана пруга	—	Кашкавал	18—23
Јечам		Разно	
Барањски 65-66 нов.	70—75	Мекиње са врећама Срем, Бачка	62—65
Македонско — Косовски	62—65	Мек. обала Београд, без врећ	70—75
Главна пруга	70—73	Кукољ самлевен, Београд	40—50
Пасуљ		Кромпир,	32—50
Срб. 3 ⁰ / ₀ , 1933 г. пар. Беогр.	125—130	Црни лук	20—30
Сремски 2 ⁰ / ₀ без вр. утов. ст.	120—125	Бели лук	80—120
Бачки 2 ⁰ / ₀ без врећа утов. ст.	120—125	Сено	30—40
Бачки и срем. 2 ⁰ / ₀ пар. Беогр.	125—130	Слама	20—24
Стока и сточни производи		Харџије од вредности	
Свиње тешке	8—8.50	2 ¹ / ₀ Рента ратне штете	314—314
средње	7.50—8	4 ⁰ / ₀ Аграрне обвезнице	36—37
Свиње лаке	7—7.50	7 ⁰ / ₀ Ињестициони зајам 1921	72—72
		Аграрна банка	253—256

ЦЕНОВНИК

севоњских потреба, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

Прскалица Нехвилова „Аустрија“	Дин.	470.—
ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1		470.—
ПЛАЦ бр. 1		600.—
домаћа „Илинка“		450.—
Мариборска казан споља		400.—
аутоматска за вошке, са бамб. трском		1200.—
брдска без резервоара		850.—
ручна, запремине 2 литра	Дин. 200.— и	250.—
Запарашивачи леђњи, ВЕРМОРЕЛ		400.—
ручни, домаћи		70.—
Француски малигани (Ебулиоскопи) оригинални		1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖИВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10		
и 11 см. по 32.—35 и		40.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ I обични	Дин. 50.— и	30.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ	30.—	60.—
тестерице	30.—	50.—
Маказе за скилање гусен. гнезда КУНДЕ		25.—
живу ограду КУНДЕ		80.—
Гребло челично за скидање коре, Куиде		25.—
Челичне четке, за маховину		20.—
Белегије за калемарске ножеве		15.—
Бели багрени, за пошумљавање кгр.		15.—
Гледич за живу ограду кгр.		15.—
Пролетња грахорица на 100 кгр. дин. 2.25 на мање кгр.		2.50
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.		2.—
Сточни грашак на 100 кгр. дин. 1.80 на мање кгр.		2.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.		3.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.		
на мање кгр.		14.—
Бела репа угарњача		15.—
Енглеска трава, на 100 12.50 дин. на мало		14.—
Соја пасуљ		4.—
Инкарнатска детелина пломбирана и атестирана, на 100 кгр. 7.— на мање кгр.		8.—
Луцерка пломбирана и атестирана, на 100 кгр. 21.— на мање кгр.		22.—
Црвена детелина пломбирана и атестирана на 100 кгр. 21.— на мање кгр.		22.—
Бела детелина пломбирана и атестирана кгр.		30.—
Грахорица јесења панонска, на 100 кгр. 2.25 на мање кгр.		2.50
Пасуљ градиштански крупни, за семе кгр.		3.—
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99 ⁰ / ₀ , гарант чистоће: Код куповине преко 5000 кгр. Дин. 6 — преко 100 кгр. Дин. 6,20, испод 100 6,30 РАФИЈА ЕКСТРА, на целу балу Дин. 12.50, на мало, Дин. 14.— СУМПОР У ПРАХУ, на целу врећу од 50 кгр. Дин. 4.50 на мало		5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 априла о. г. франко друштвени магацин.

ЗА ВРЕМЕ НЕПОГОДЕ

кад услед овлажене обуће и влажног одела, добијете од прехладе тешко дисање и болове по читавом телу, употребите одмах СЛОАН-ОВ ЛИНИМЕНТ, који ће Вам брзо отклонити ове неугодности. Није потребно утрљавање, јер СЛОАН-ОВ ЛИНИМЕНТ продире сам у кожу, греје, олакшава дисање и отстранује болове укочених зглобова, прехлађених мишића и живаца.

ДОБИВА СЕ У СВИМА АПОТЕКАМА И ДРОГЕРИЈАМА

SLOAN-ov

ЛИНИМЕНТ

ОТСТРАНЈУЈЕ БОЛОВЕ

Одобрено од Министарства Соц. Пол. и Нар. Здравља С. број 4497 од 15 марта 1932 године.

ПАЖЊА СТОЧАРИМА!

Српско пољопривредно друштво набавило је потребне количине оригиналног лека

DISTOLA,

противу метљивости код говеди, оваца и коза, а цена му је:

За овце и козе
дин. 2,25 по капсули

За ГОВЕДА
дин. 6,50 по капсули

Паковано: за овце и козе по 25 капсула у кутији, а за говеда по 10 комада (капсула) у кутији, са упутством о употреби.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред слаће се дистол, изузетно, о трошку друштва и то само код поруцб. целих кутија.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ.

Читајте свој лист Тежак, који је врло богат разним поучкама и савештама из пољопривреде и обичног живота. Прећлајте сјаје 30 динара годишње, коју треба послати Српском пољопривредном друштву, Београд, Немањина ул. бр. 15, назначујући тачну адресу прећлајника. Тежак излази два пута месечно на два и више штампања табака. Бази и војници добијају лист у пола цене.

НАЈБОЉЕ И ОДАВНО

ИСПРОБАНО СРЕДСТВО

ПРОТИВ ПЕРОНОСПОРЕ НА ЛОЗИ И ХМЕЉУ ЈЕ

ПЛАВИ КАМЕН 98|99%

МАРКА „ЗОРКА“

добива се код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА,

Београд, Немањина 15

или код

»ЗОРКА«

ПРВО ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРУШТВО

за кемичку индустрију на дионице

СУБОТИЦА

Телеграм „Зорка“ Суботица

Телефон број 3—18, 3—19.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.**

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

Питање о подлогама шљива.

Шљива је највише раширена воћка у нашој земљи и игра у исто време најважнију улогу у нашој воћарској привреди. Последњих година толико се истакао значај шљиве у привреди, да је на овогодишњем збору Српског пољопривредног друштва наш уважени, дугогодишњи члан, прота г. Милан Илић, из Владимираца, с правом учинио један дирљив апел на све пољопривреднике, да ту благословену воћку шире и препоручују гдегод стигну и гдегод стану, јер је она спасла читаве крајеве наше земље од кризе."

Кад се узме у обзир да је број шљивових дрвета у нашој земљи знатно опао — за око једне петине од свршетка светског рата досада — и да са подизањем нових шљивика иде веома споро — тако да је број шљивових дрвета у 1933 години износио тек 38.452.314 према 60.958.902 у 1922 години — тај тако огромни мањак у шљивама довољан је да покаже колико се јача пропаганда за подизање нових шљивика сама од себе намеће.

Нарочито се мора истаћи, када је реч о подизању нових шљивика, и та срећна околност, да је извоз сирових шљива — пожегача — невероватно порастао и то

баш у последњим годинама најоштрије кризе, када су се инострана тржишта за пољопривредне производе сузила до невероватних размера, па чак за многе од њих постала скоро затворена. Од једва које стотине вагона, колико смо извозили шљива пожегача пре и за неколико година после светског рата, за последње четири године (1930-1933) извоз сирових шљива порастао је на преко 3.000 вагона, па је уз то још у непрекидном порасту. Просечне цене по којима су продаване извежене сирове шљиве за време те четири године кретале су се (онако како их је статистика забележила) просечно између 2 динара по килограму. А то су свакако цене које су сразмерно далеко боље него што су цене многих и многих за живот неопходно потребних намирница, које пољопривредник производи.

И тај толики извоз сирових шљива треба да потстакне наше пољопривреднике на подизање нових шљивика. Ово утолико пре, што наша сирова шљива пожегача скоро нема конкуренције (или ако је има она је још незнатна), јер сазрева и стиже на страна тржишта онда, кад је већина раних шљива, које се понајвише и гаје у западним државама, потрошена.

Велика тражња сирових шљива с једне стране и многобројне врсте прераде шљива (за сушење, за прављење пекмеца, за печење ракије) наговештавају да шљива пожегача има будућности и да њено подизање треба убрзати, примењујући напоредо и боље начине гајења, одбране и лечења од болести и штеточина, брања итд.

Међутим, када је реч о подизању нових шљивика од јесењих шљива пожегача (бистрица, мађарки, цепаца итд.) истиче се и питање калемљења и подлога, које је остало још довољно нерасветљено.

Још од памтивека шљиве пожегаче су се размножавале изданцима, па се тим начином и сада у огромној већини размножавају. То је несумњиво један сигуран начин размножавања шљива, јер се њиме преносе све особине ових дрвета са којих су изданци узети и сорта одржава. Кад се још обрати пажња на избор

ваљане сорте саме пожегаче и дрвета, са којих се узимају изданци, и на припрему ових пре сађења на стално место, може се од изданака подићи добар шљивик, који у свему може задовољити произвођача.

Са оснивањем воћних расадника по угледу на друге земље, почела се шљива и код нас калемити и за подлогу употребљавати џанарина (у неким крајевима шљива маријана итд.). Саднице од накалемљених шљива на џанарици одлазиле су мало по мало из расадника у народ, те су се шљивици на селу почели подизати не само са изданцима него и са калемљеним шљивама. Иако су шљивова дрвета окалемљена на џанарици бујно напредовала, ипак су многи и многи пољопривредници, увидевши да она често пута врло доцкан, тек после 10 и 12 година пророде, почели у неким крајевима наше земље да негодују противу калемљења шљива и да се враћају подизању шљива из изданака.

С обзиром на то негодовање, а и да би се ствари мало боље осветлиле, Главни савез српских земљорадничких задруга предузео је на нашу иницијативу једну опсежну анкету о подлогама за калемљење шљива. На многобројна питања која су била обухваћена том анкетом стигло је, уколико се сећамо, преко 1000 одговора. Ми смо на основу тих одговора донели закључак, који је објављен у бр. 5 Тежака од 1913 год.* и који гласи:

„Можемо, на основу резултата, који смо добили поводом те анкете, рећи, да је тврђење наших практичара, како пожегаче окалемљене на џанарици сувише позно и уопште тешко рађају, у већини случајева истинито. Највећи број наших пољопривредника задругара и економа, којима смо се обратили за мишљење, изјаснили се на основу већ стеченог искуства противу џанарике као подлоге за калемљење пожегаче.“

У истом чланку препоручено је пољопривредницима да се дотле, док се не буде нашала подеснија подлога за калемљење шљиве пожегаче, послуже старим начином размножавања шљива — изданцима.

* у чланку: *Како треба размножавати шљиве пожегаче!*

Међутим, ми се нисмо хтели задовољити само том једном анкетом, него смо, с обзиром да је било и повољних мишљења о џанарици као подлози, намеравали да наставимо и даља испитивања. Али балкански и светски рат такав су рад потпуно онемогућили.

Српско пољопривредно друштво обновило је сличну анкету о подлогама шљива у 1929 години; међутим, услед тога, што та анкета није била довољно припремљена и у згодно време учињена, није се ни добио довољан број одговора.

Сматрајући да ће се питање о подлози за калемљење шљива моћи мало више разјаснити на каквом већем скупу воћара практичара и теоритичара, Српско пољопривредно друштво позвало је да на I Воћарском конгресу, одржаном у Чачку у октобру месецу 1932 године наша три стручњака: Спремић (из Србије) Пудић (из Босне) и Којдл (из Славоније), да реферишу о подлогама за калемљење шљива и да том приликом изнесу стечена искуства и новија опажања по том питању.

Закључци, који су ова три стручњака донели по својим рефератима следећи су:

Д. Спремић: Да је за сва снажнија, умерено влажна, нешто растресита земљишта са дубљом ораницом, нешто пропустљивом здравицом, најбоља подлога изданак, јер је она на оваквом земљишту незаменљива за данас бољом подлогом. За све више истакнуте положаје са сувљим, слабијим и збијеним земљиштем, са плићом ораницом, више пропустљивом или непропустљивом здравицом, за данас најбоља подлога џанарвка.

С. Којдл: „Проматрајући шљиве које су цепљене на џанарици (*Prunus myrobalana*), а против којих ми се опетовано притужише дотични власници, установио сам следеће: 1. да је дрво таквих шљива крхко, мекано, спљувато, неотпорно, лако позебе, те га врло често напада штетник поткорњаш (*Scolytus rugini*), услед чега шљиве на џанарици брзо остаре и пропадају; 2) да шљиве цепљене на џанарици започињају прекасно родити, роде премало или пак у опће не доносе плода и 3. да плод шљиве бистрице, која је цепљена на џанарици не имаде оних одличних особина, које имаде плод са стабала, која су изгојена из изданака, дотично која су произведена цепљењем бистрице на „бистрици“.

М. Пудић: На основу свога дугогодишњег искуства као управник расадника у Дервенти, који је производио и растурао саднице од калемљених шљива на џанарици и другим подлогама, М Пудић сматра џанарику као најбољу подлогу за калемљење шљива. Он то своје тврђење заснива нарочито на воћњаку државног расадника у Хрговима, у коме су окалемљене шљиве на џанарици показале најбоље резултате. Он је расадио у том расаднику у 1912 години један матичњак од шљива окалемљених на 6 разних подлога, од сваке по 5 стабала шљива и то: 1) на џанарици, 2) на белошљиви, 3) на ситној трношљиви, 4) шљиви маријани (*Prunus mariana*), 5) шљиви дамасценки (*Prunus damascena*) и 6) на шљиви Св. Жилиену. После 20 година, у 1932 години, образована је једна званична комисија, која је на лицу места имала да утврди вредност појединих подлога. Та комисија утврдила је да су шљиве окалемљене на џанарици остале потпуно здраве, бујно развијене и са добрим родом, док су остале шљиве на напред поменутих подлогама у својој 20 години живота већим делом пропале. Земљиште је у том воћњаку лака иловача, бескречна и слабих физичких особина.

Овим огледом утврђено је истина да се џанарика у погледу дуговечности најбоље одржала, али међутим нема се података каква је била родност шљива окалемљених на разним мало час поменутих подлогама упоредо сваке године и за протеклих 20 година. А то је баш, кад је реч о подлогама шљива, за калемљење несумњиво најважнија ствар. Наши произвођачи шљива највише се жале на ретку и нередовну родност окалемљених шљива на џанарици, што је у питању гајења ма које воћке, па и шљиве, од пресудног значаја, јер се воћка понајпре гаји да произведе плод, који се може уновчити, а не да производи дрвену грађу и да запрема дуго година једно земљиште не доносећи никаква прихода своме власнику.

У дискусији, која се на Конгресу развила поводом тих реферата о подлогама за калемљење шљива, чула су се подељена мишљења тако, да се остало при том да то питање треба и даље проучавати.

На поменутом Конгресу донесена је још и резолуција, да Српско пољопривредно друштво обнови и настави анкету о подлогама за шљиве „како би се и њоме могло бацити више светлости на подлоге бар за

ову воћку, чије је гајење најраспрострањеније у нашој земљи.“

И Српско пољопривредно друштво, да би одговорило овој жељи Конгреса, предузело је ту анкету и упутило је ових дана својим подружницама и њиховим члановима, среским пољопривредним референтима и школама у шљиварским крајевима један низ питања, у вези са подлогама за калемљење шљива.

Ми позивамо све пољопривреднике, произвођаче шљива, да овој анкети Српског пољопривредног друштва посвете највећу пажњу и да марљиво и савесно одговоре на постављена питања, која су том анкетом обухваћена, како би се питање о подлогама за калемљење шљива још боље расветлило.

Dr. В. Стојковић.

Биљне болести и шљешочине

Опадање цвета винове лозе.¹

Уколико се може видети из послатог материјала, гроздићи су убивени од пламењаче, иако према казивању г. Симовића, лишће није страдало од болести. И у смедеревским виноградима дешавало се прошле године да у средини чокота, када разгрнете бујне ластаре са слабо зараженим лишћем, нађете све или већину гроздића убивених од болести. Услед велике влаге вегетација је била јако бујна, и обиље лишћа спречавало је да чорба за време прскања доспе до гроздова. Скривени међу лишћем, у сталној влази, они су морали бити нападнути од болести и убивени. Зато се и препоручује да се нарочита пажња обрати на гроздове, почевши од другог прскања, да се сваки од њих за себе добро испрска. Уосталом, прскајући гроздове, прска се и наличје листова, а за сузбијање болести, важније је испрскати наличје но лице листа.

Да би се пак гроздићи могли добро испрскати, мора се лишће уклањати и зато и улазе све више у

¹ Одговор на питање Марка Симовића и Врбете.

употребу аутоматске прскалице са сабијеним ваздухом, код којих при раду остаје једна рука слободна. Још боље је да се пре сваког прскања откине лист-два који највише заклањају гроздове. Ово постепено и лагано откривање гроздова врло је корисно а безопасно за њих, јер излажући гроздиће ваздуху и брже сазревају, садрже више шећера, мање су изложени нападима плесни и грожђаног мољца. Ово поступно откривање гроздова нарочито је важно за хладније и влажније крајеве.

Иако је послати гроздић сигурно убивен од пламењаче, врло лако је могуће да сте у винограду имали и оидијума. Ова болест се све више шири и наноси све веће штете и ускоро ће се морати покрај обавезног сузбијања пламењаче увести и сузбијање оидијума.

Против ове болести стари и опробани лек је сумпорни прах и у последње време више се препоручује ситно самлевени сумпор од сублимисаног, који понекад, нарочито ако садржи сумпорну киселину, може да изазове опекотине. Познато вам је већ да се са сумпором врше три запрашивања: прво после првог прскања; друго за време цветања лозе и треће на 15 до 20 дана пре појаве шарка. У случајевима јаке заразе, извршити још два запрашивања и то између другог и трећег редовног.

Запрашивања дају најбоље резултате по лепом, сунчаном и сувом времену без ветра. Ако је пак време кишовито, влажно и хладно, као што је било често лањске године, успех је слаб и тада се препоручује да се запрашивања замене прскањима са течним или колоидним сумпорима, као што је „Сулфарол.“

Ове течне сумпоре справља индустрија и продаје у облику густих теста, која се мешају са водом или са бордовском чорбом, те се са њима врше прскања. Сумпор се у њима налази у врло ситним делићима, те је и његово дејство врло јако.

Добро справљени течни сумпори, од добре марке, могу се препоручити, нарочито при влажном и хладном времену и када се нема довољно радне снаге,

Тада се могу мешати са бордовском чорбом и истовремено сузбијати и пламењача и оидијум или пелница.

Детаљније о справљању и употреби ових течних сумпора наћи ћете у упутствима на омотима судова, у којима се продају. Једна њихова велика незгода је да су доста скупи и да се, с обзиром на јевтину радну снагу, запрашивања сумпором обично више исплаћују.

Dr. П. Букасовић.

Гаврани штеточине.¹

За разне врсте гаврана, као што су гачац, гавран, чавка, врана, сврака итд. важи као правило да су корисни док су малобројни, а када се намноже, постају грдно зло.

Најлакши и најзгоднији начин да се спречи њихово јако умножавање је да се уништавају гнезда с пролећа, када су женке снеле или када су се млади излегли и почињу да се уче летењу, а то је током месеца марта, априла и маја, када и дрвеће још није потпуно олистало. У овом случају то би се још лакше могло спровести, пошто знате тачно место где се гнезда налазе, и према томе најбоље би било да се сви власници имања заједнички обрате Управи барутане и са њоме израде план како да се цела околина спасе зла. Верујем да ће се изаћи на сусрет, пошто је у војсци увек показивано довољно разумевања за разне захтеве пољопривреде, као што су набавке разних намирница првенствино преко земљорадничких задруга итд. Неколико ловаца, за два-три вечера, могли би свести број штеточина на меру када су корисне, јер треба знати да све ове птице потамане огроман број разних буба, разних црва, наших највећих непријатеља. Уосталом, у појединим земљама (у Француској) законом су обавезна уништавања разних гавранова с про-

¹ Одговор на питање В. Радековића из Крушевца.

лећа чим се током јесени и зиме примете у великом броју.

Сви други начини уништавања, нарочито појединачног, много су теже изводљиви и обично дају слабе резултате. Лов одраслих по пољима не исплаћује се, хватања помоћу разних замки успешна су поглавито зими и тада се нарочито препоручује хватање помоћу фишека: од беле хартије направи се фишек и у дну стави парче меса, црева итд., а изнутра се фишек намаже неким добрим лепком. Фишеци се пободу у снег, а око њих, ако се има, разлије се мало крви, чији мирис привлачи птице. Покушавајући да дохвате месо птице завлаче главу у фишек, који остаје прилепљен и тада је лако похватати их и убити.

Препоручују се и тровања нарочито стрихнином, само она имају великих незгода. Стрихнин, најпре, не можете добити, али у дрогеријама се налази један нарочити плод једне стране биљке и продаје се под именом *semen strychni*, по цени од око 45 дин. један кгр. Он садржи извесну количину стрихнина и отровни мамци се праве на следећи начин:

У 1 литар воде, када кључа, сипати најпре 1 гр. винске киселине, а затим 12 грама стуцаног *semen strychni*, поклопити суд и оставити да кључа 1½ час, а затим усути унутра 1 кгр. целих пшеничних или кукурузних зрна, оставити да кључа стално мешајући 20 до 25 минута, а после скинути с ватре и оставити 24 часа да зрна набубре. Зрна се затим осуше и растурају по нападнутим пољима.

Ова затрована зрна су, скоро безопасна за живину и голубове, сем за патке; за псе су јако отровна. На сваки начин, ако су поља близу кућа, најбоље је један дан затворити живину и псе, а у пољу отворити плугом бразду-две, сипати у њих затрована зрна, а сутра их наново плугом затрпати.

Место овог доста приметног справљања отровних зрна препоручује се да се парчад меса или дроба мало опрже на ватри и поспу ситно истуцаним *semen strychni*, а затим разбаце по пољу. И овде треба предузети потребне мере да се не потрују пси.

Тровања нису за препоруку, нарочито ако се само појединачно врше, јер нас увек излажу разним незгодама и неприликама. Само организована тровања на великим површинама могу бити од стварне користи и тада се морају предузети и све потребне мере да се потрује што мањи број корисних птица, које ће исто тако јести затроване мамце,

Да би се избегле незгоде тровања, а да би се сачувало семе од ових птица, често се само семе затрује. О томе ћете наћи детаљнија обавештења у „Почнику о одбрани жита од главнице и гари и о заштити засејаног семена од птица“ од Др. М. Јосифовића, који је издало Министарство пољопривреде и вода 1926 год.

Др. П. Вукасовић.

Сточарство

Одгајивање јагњаци.¹

Правилно одгајивање јагњаци у прво време њиховога живота, особито док доје, од велика је значаја за њихово касније развијање и успште за добијање добрих приплодних грла. И у одгајивању јагњаци чине се велике грешке, једно из непознавања самога посла, а друго у циљу уштеда и замишљених већих добити. Ако је непознавање одгајивања, ствар се може поправити упућивањем у начине одгајивања и поуком, а ако се мисли на неку уштеду и веће приносе, долази се у самој ствари до веће штете и губитака, јер јагњад закржљавају и од њих се не могу добити добра приплодна грла.

Као и код свих осталих животиња, тако и код јагњаци мајчино млеко претставља најприроднију и најбољу храну за време дојења. Пошто јагње удвостручава своју живу меру отприлике за две недеље, то се мора пазити да овца има довољно млека за правилно растење јагњета. Одмах по јагњену јагње треба, пошто устане, да подоји мајку. Ако је стадо велико, одвајају се овце са малим јагњадима засебно, и после 7 дана одвајају се јагњад од матера. У другој недељи старости пуштају се јагњад да даје четири пута дневно, у трећој и четвртој недељи три пута дневно, и у даљим недељама два пута дневно. Чешће дојење малих јагњаци врши се због тога, што она имају мало сириште које може да прими мале количине млека, те треба чешће да доје. Ако се мала јагњад

¹ Одговор на питање Мијалка Швабића из Забљања.

пуштају само ујутру и увече да надоје, она прегладне, халапљиво доје, предоје и услед тога им оболи орган за варење, нарочито ако су овце добро млечне. Да би за исхрану јагњади било довољно млека, овце треба добро хранити, нарочито оне које су близиле или тројаниле.

Познато је да јагњад највише израсту у првом месецу старости, нешто мање у другом и трећем месецу, те се тој брзини растења мора подесити и хранење. Развиће и пораст јагњади продужује се и даље, и са појавом полног нагона достиже се највеће развиће у младости, а то је 9—11 месеци старости код наших оваца. И касније се растење наставља, само у мањем и лакшем обиму, када долази до стварања меса, попуњавања облика тела и наслањања масти. Ако се за време првог развића у младости, а и касније у првој години старости чине уштеде у храни, та је уштеда сувише скупа, јер оно што се и код јагњади изгуби у развићу у првој њиховој младости, не може се више ничим надокнадити. *И у овчарској успех и сва већина почивају на доброј исхрани у младости, те не треба штедећи у храни.*

У старости од 2—3 недеље јагњад почињу да узимају суву храну поред мајке и тада треба да имају сена најбоље квалитете. Ако су јагњад код већих стада одвојена од матера, треба им у то време додавати најбољег ливадског сена, добре отаве, сена од детелина или сена од луцерке, да у међувремену од дојења до дојења узимају помало сена. Додавање суве хране у виду сена утиче на постепено развиће осталих делова желудца јагњади тако, да када се одлуче, без застоја у хранењу лако прелазе са млечне на суву храну. У старости јагњади од 4 недеље додаје се поред сена и зрнаста храна, која спешује раностас и брзо развиће, а повољно утиче на развој облика тела, на развој и чврстину костију. Од зрнасте хране показао се овас као најбоља храна и за јагњад, и то најпре у прекрупљеном стању, а касније у зрну. Од 4 недеље старости јагњадима се даје поред сена по 40 грама прекрупце од овса дневно на главу, у 8—10 недеље старости по 200 грама дневно, и у 16 недељи по 400 грама дневно, када пада и њихово одлучивање.

За прихрањивање јагњади нарочито се препоручује добро ливадско сено, а особито сено од детелине, које се одликује великим процентом сварљивих беланчевина (око 5.5%) и минералних соли, које су за изградњу и очврснуће костију јагњади од велика значаја, затим оно садржи мале количине грубих влакана, да је хранива вредност око 2.2 кгр. детелинског сена равна 1 кгр. јечма. Чисто сено од детелина не даје се јагњадима у великим количинама, и увек у смеси са ливадским сеном или отавом. Због тога је још препоручљивије давати ливадско сено у коме има доста детелина, које је храниво и добро сварљиво. Сено луцерке нарочито се препоручује за

давање јагњадима, јер садржи још више сварљивих беланчевина (око 8%), ако је луцерка покошена у цвету, има доста минералних соли за развој костију, већу количину грубих влакана и мању безазотних екстрактивних материја, али се ипак хранива вредност око 2.5 кгр. сена од луцерке изједначује са 1 кгр. јечма. И за сено од луцерке препоручљиво је да се даје смешано са ливадским сеном или отавом, или чисто у мањим количинама после давања сена или отаве. Важно је знати, да триње од детелинског и луцеркиног сена, у коме се налази само отпало лишће, има велику храниву вредност, и око 1.5 кгр. триња одговора по хранивости 1 кгр. мекиња или 0.75 кгр. јечма. Од зрнасте хране препоручује се нарочито за јагњад овас као изврсна храна, која поред своје велике хранивости, лаке сварљивости, дејствује врло повољно на цео орган за варење.

Време дојења јагњади различито је и управља се према приликама, према материјалном стању сточара, према циљу одгајивања и млечности оваца. Негде јагњад доје само месец дана па се продају, негде доје 2 месеца, док јагњад која служи за трговину, нарочито за извоз, да би се добила првокласна каквоћа меса, доје 3—4 месеца (шарпланинска, сјеничка и пиротска), одлучују се обично око 20 маја, после чега се млеко од оваца употребљује за справљање качкаваља. Јагњад остављена за приплод треба да доје 3.5-4 месеца, после кога времена могу да се одлуче.

Да би се јагњад са што мање застоја у исхрани одлучила од матера, пуштају се јагњад да сисају само једанпут дневно у последњих 15 дана пре одлучивања. После одлучивања најбоља храна за јагњад јест паша, али поред паше треба јагњад да добијају најмање по 150 грама снажне хране, и то опет по могућству овса. Добра је и мешавина $\frac{1}{3}$ овса, $\frac{1}{3}$ јечма и $\frac{1}{3}$ кукуруза, ако се нема чистог овса. Поред хранења зеленом храном на паши, кретање по чистом ваздуху и сунцу има одличног утицаја на развиће младих организама, нарочито ако се ради о производњи приплодних грла.

Т. Митровић.

Пчеларство.

Багрем и асклепија као медоносно биље.¹

1. *О багрему.* Багрема има више врста, али све врсте багрема имају исти значај за пчеларство. Највећи значај за пчеларство, а и у народној економији уопште, има обичан *бели багрем* (*Robinia pseudo acacia*).

¹ Одговор на питање Тодора Весовића из Лазца.

Ново-мексикански багрем (*Robinia Neomexicana*) нема значаја за пчеларство. Он истина цвета преко целе године, али не цвета тако обилно, као обичан бели багрем; једва да на дрвету има која десетина цветова, из којих пчеле не могу ништа сабрати.

Обичан бели багрем размножава се лако и брзо, и то или изданцима или из семена. Боље је извести саднице из семена. Ако се око њиве, винограда, воћњака или ливаде засади багрем од изданака из жила, онда и из његових жила избијају изданци, што јако смета обрађивању земље, а ако се саднице изведу из семена, онда из жила не избијају изданци.

Семе се сеје упролеће на уситњеној земљи, у браздице на отстојању од 30—40 с. м.

Семе је врло тврдо и зато тешко ниче. Зато семе треба пре сејања метнути у платнену кесу, па 2—3 пута умочити у врелу воду. Потом се семе распростре да се просуши, па онда посеје. Онда брзо ниче и брзо расте. За једно лето достигне висину до 1 метра. За време јаке суше поникле биљчице треба који пут залити, оплевити или опрашити. Ако су биљке густо поникле треба их и разредити тако, да између једне и друге остане размак од једнога педа, или од 10—15 с.м. Друге године се младице могу скратити на 1 метар, па пресадити на стално место. У трећој години већ почиње цветати. Семе се добија код Срп. пољопривредног друштва.

Друга врста багрема од значаја за пчеларство је *црвенкасти* или *ружичасти багрем* или *Robinia viscosa*. Цвета обилно, као и обичан бели багрем, цветови су му мало црвенкасти, а цветни гроздови су мало крупнији. Његов значај за пчеларство састоји се у томе, што он почиње цветати онда, кад обичан багрем прецвета, и због тога, кад на пчелињаку или у близини има обе ове врсте багрема, онда багременова паша дуже траје.

Ова врста багрема не може се размножавати ни изданцима ни из семена, већ само калемљењем на обичан бели багрем.

Калемљене саднице могу се добити из општинског расадника у Сенти, које одмах цветају. Идуће године може се имати довољно гранчица за калемљење на обичан багрем.

Трећа врста багрема од великога значаја за пчеларство је *јапански багрем* или *софора* (*Sophora japonica*). Размножава се из семена на исти начин као и обичан багрем, само спорије расте, али кад достигне свој пораст и почне цветати, онда има већи значај за пчеларство и од белог багрема стога, што он цвета онда, кад прецвета и бели багрем, и липа, и кад се и ливаде покосе, а цвета дуго и обилно. Зато је од врло великога значаја за пчеларство.

Саднице се могу добити из расадника медоноснога биља

Мил. Милорадовића у Јагодини, а семе од трговине шумским семеном „Suta“ у Љубљани.

Асклејија (*Asklepias syriaca*) је врло медоносна биљка, али је то коров, па се у нас још нигде не гаји за продају. Размножава се из корења и из семена. Размножава се сама из корења, и где се запати тешко се може искоренити. У нашој земљи расте као самоникли коров. Највише је има по крај Саве у околини Загреба и у близини обале реке Дрине. Зато се засада може корење или семе добити само приватним путем.

На пчелињаку Срп. пчеларскога друштва у Београду засађено је прошле године и нешто корења, а посејано је и нешто семена, па кад се тамо запати, моћи ће се добити и тамо.

Јов. П. Јовановић.

Воћарство.

О сађењу воћака поред државних и самоуправних друмова.

Наш велики пионир напретка и рада у пољској привреди, г. Драгиша Лапчевић, писао је више пута у Тежаку и др. часописима о горњој теми, а о томе су писали и многи други писци којима унапређење пољске привреде лежи на срцу. Поред осталог, да напоменем само једну реченицу из његове књиге „О напредној Чехословачкој“, где каже: „Пада у очи да у овој земљи (Чехословачкој) постоји јако јавно старање и по томе: да су путеви и железнице засађене воћем, да то воће нико не уништава и од не поткрада, већ је оно као и приватно добро уређено“ ит.д.

За време мога школовања и путовања по Француској, а и преко Италије, имао сам прилике да видим доста воћака крај јавних путева, а у јужним пределима и много белог дуда и платана, јер овај последњи даје, поред доброг дрвета, још и одличну хладовину лети, а зими заклон од јаких ветрова, а бели дуд служи за исхрану свилобуба, која је један врло рентабилан посао у Италији и на југу Француске. — Много сам путовао и кроз све наше крајеве, али сем ораха у једном делу Херцеговине, и понешто калемљених воћака поред појединих среских расадника, нисам видео засађених воћака у већим размерама и на већим дужинама.

У последње време Пољопр. одељење Генералне дирекције државних железница почело је са сађењем благородних — окалемљених воћака крај појединих железничких пруга, те ће се резултати овог корисног рада свакако ускоро осетити.

И интереси народне — земаљске одбране безусловно налажу маскирање пруга и друмова, не само стратегских, већ и оних у унутарњем промету, а то се најлакше и најлепше постиже сађењем дрвећа — воћака крај њих.

Оно што ме је покренуло да пишем о сађењу воћака покрај државних и самоуправних — јавних друмова, јесте чињеница, да се и код нас, најзад, почело са тим послом, истина са извесним недостацима, али ће се ваљда наћи и права метода за овај користан и леп посао.

Приликом путовања у правцу Краљева, Рашке и даље, изненадио сам се и обрадовао кад сам видео на око двадесет километара пред Краљевом (идући од Крагујевца) и на неколико километара од Краљева ка Матаругама, са обе стране пута, где год је то терен и место дозвољавало, засађење благородне (окалемљене) воћке, већином јабуке и крушке, затим шљиве и ораси (ови последњи јако млади — мали и ниски, од једногодишњих садница).

Том приликом нисам успео да сазнам чијом је иницијативом извршен овај користан и похвалан посао.

Још више сам се изненадио и обрадовао кад сам при повратку из Скопља, на више километара пре Ниша и *на око сто километара после Ниша* (све до близу Крагујевца) видео засађене воћке, нешто дудова и понеки багрем целом дужином лепог државног друма, негде са једне, а већином са обе стране друмских шанчева.

Уколико сам се у пролазу могао обавестити, заслуга и иницијатива за овај леп и користен посао припада Техничком и Пољоприв. одељењу Моравске бановине у Нишу.

По моме скромном прорачуну, на друму Крагујевац—Краљево засађено је око 6.000 разних садница, а на друму Лесковац—Ниш—Крагујевац око 20.000 садница, што свакако, бар за почетак није мали и незнатан број.

Корист од овога посла, у недалекој будућности, биће знатна, а после извесног броја година толика, да ће се приходом од ових воћака моћи издржати особље и плаћати материјал за оправку, те ће утолико порески обвезници бити растерећени. Овоме треба додати естетску страну: лепу хладовину, заштиту од јаких ветрова и олује, и треба имати на уму и то да су друмови, о којима је реч, важни и у туристичком погледу, те преко њих, сваког лета, пређе велики број странаца, већином аутомобилиста, па ће друмови воћака засађени на њих чинити много бољи утисак него ли голи друм, па макар овај последњи и не био у беспрекорном стању, а желети је и надајмо се да ће наши друмови, благодарени старању надлежних, ускоро бити на завидној висини како у погледу израде, тако и у одржавању.

Не треба заборавити да се овај друм (Ниш—Крагујевац) налази на новопроективаној међународној траси за аутомобилски пут који би преко наше државе имао да веже Лондон са Цариградом, те би баш због тога требало настати да се цела траса од Ниша ка Цариброду (ако то већ није учињено, јер тамо нисам путовао) и од Крагујевца ка Београду

и даље до Суботице што пре засади благородним калемљеним воћкама.

После свега напред изложеног, нека ми буде дозвољено и неколико малих напомена, које чиним у најлепшој намери, да помогнем онима који овај колико тежак толико и деликатан посао око сађења воћака крај друмова врше.

Није довољно само посадити воћку, већ се треба о њој и даље старати и неговати је, а никако је оставити самој себи, јер је она у почетку свога живота слаба и нејака.

Потребно је, на првом месту организовати читав низ *мера за заштитију посађених воћака*, како од несавесних пролазника тако и од домаћих животиња, било у месту где су саме воћке посађене, било од оних које прекупци по стотине километара терају пешке, од места до места без хране и без преноћишта. Нису ретки чопори говеди, које купци и прекупци терају чак из Сјенице и Новог Пазара за Београд. Та путујућа говеда су права напаст за ове младе воћке, јер се не задовољавају само травом крај пута, већ брсте и уништавају тек примљене саднице.

На одбрани посађених воћака треба да раде сви: и звани, и незвани, и званични и приватни, јер су оне општа — народна имовина. По овоме треба нарочите наредбе дати: чуварима путева (државни путари), сеоским пољацима и општинским судовима, војним јединицама које врше извесну службу на држ. друмовима: чување мостова, војних магацина итд.), а нарочиту пажњу скренути становницима места, кроз која пролазе друмови воћкама засађени, да сваку штету коју ма ко нанесе воћкама, одмах пријаве најближој жандармериској станици. Ове станице такође упутити да воде рачуна не само о безбедности грађана и њихове имовине, већ и о безбедности ових калема — садница.

Среским економима (пољопривредним референтима) омогућити да с времена на време обиђу воћкама засађене друмове у свом реону, да се на лицу места увере у каквом се стању засађене воћке налазе, те да чине потребне предлоге за рад, јер су они најпозванији за послове: кад воћку треба окречити, кад опрскати противу пламењаче или штеточина, кад окопати и уситнити земљу око ње, кад треба скинути гнезда разних штетних гусеница, кад је треба уз притку везати и орезати, кад воћке треба, у првој години живота, залити. Све су то послови које обичан путар или надзорник без потребне пољопривредне спреме не може да врши, већ једино стручни пољопривредни органи, без обзира да ли су они бановински или државни.

Даље, треба избегавати сађење разних врста воћака, са разним добом сазревања, већ на једном одређеном броју километара, воћку до воћке садити *само једне одређене и опробане врсте*, јер ће надзор, чување, а доцније брање и

уновчавање много лакше ићи. Не треба заборавити да се већ и странци све више интересују за наше воће, а они ће и овде бити *главни купци*, можда чак и закупци целе бербе воћа на појединим друмским секцијама, а они неће и не могу да узму шаренило, т.ј. воће, нарочито јабуке, свих могућих сората.

Климатске и локалне прилике треба да играју главну улогу у избору врсте и сорте воћака које се намеравају садити. У ужичком и чачанском крају садити само јабуке које су својствене за тамошње прилике; на друмовима око Ваљева, Лазаревца, Рудника и Г. Милановца првенствено садити шљиву — пожегачу, у каменитим котлинама и клисурама садити само орахе, и т. д.

Како је главни и најбољи моменат за сађење воћака јесен, чим опадне лист са истих, потребно је овај посао одмах обавити — не чекајући позну зиму или рано пролеће.

Пре звршетка овог чланка, видео сам на државном друму, Београд—Младеновац поред Авале и даље ископан велики број јама вероватно за сађење воћака што је знак да се посао у овом правцу наставља.

Најзад да укратко изложимо: идеја о сађењу воћака покрај државних друмова и пруга за сваку је похвалу, али то треба обављати са више пажње у погледу сората, јачине седнице, заштите од домаће стоке, заштите од осталих штеточина: гусеница, зечева ит.д. прскање противу криптограмски болести, прашење (окопавање) и заливање у првој години, а нарочиту пажњу обратити на то да се сорте и *врсте воћака не мешају* већ што више садница од *једне одређене* врсте воћа садити, узимајући у обзир оно што је за експорт и што се на страним пијацама тражи и добро плаћа, а то је углавном наша шљива (пожегача), наши ораси, наше јесење и зимске сорте јабука и крушака.

А. В. П.

Домаћинство

Искоришћавање отпадака приликом клања свиња.

Приликом клања свиња треба имати у виду, да се не користе сви делови од свиња, као на пример: уши, ноге, реп, црева и др.

Ови тако звани отпаци употребљавају за справљање пихтија и кавурме.

Справљање пихтија. За справљање пихтија узимају се уши, ноге и реп, ови делови се добро оперу, очисте од длака тако, да буду потпуно бели. За овим се исеку на мању парчад и стављају се у повећи лонац, у коме треба да је два-

пута толико воде, колико отпадака (2 килогр. — 4 литре воде). Сем тога, метне се у лонац поједан корен од сваке врсте зелена (першуна, паштрната, шаргарепа), неколико чешљева бела лука, једна главица црна лука, неколико зрна крупна бибера; неколико листа лорбера, па се онда посоли.

Ово се све кува на тихој ватри све док месо не спадне са костију. И за време кувања се у лонац не сме доливати вода.

Кад су пихтије скуване, лонац се скине са штедњака, да би се течност слегла. Чим се ово слегне скида се маст са течности, па се пихтије процеде и разливају у судове, у које се претходно метне извесна колична скуваних делова (уши, ноге, реп).

Када се течност разлије у судове, домаћица може да метне одозго ситно исецканог белог лука.

Пихтије се за овим оставе на хладно место, да се стврдну, како би се могле употребити за јело.

Домаћица износи на сто пихтије било за ручак или вечеру пре другог јела.

Кавурма, приправља се на овај начин: добро опрана танка црева исеку се на мању парчад, па се посоле. У таквом стању стоје 2 часа. Затим се у шерпу метне 2 кашике масти (а може и више, ако је већа количина црева), да се греје. Добро угрејаној масти дода се доста ситног, исецканог црног лука, да се пирјани, односно пржи. Чим је овај лук поруменио, дода се црвена паприка, па се сруче црева. За време док се црева прже, долива се по мало воде у шерпу. Чим она порумене, дода се со и бибер и иста толика количина чварака, колико је било и црева, па се мало пропржи. Затим се сипа у суд овако спремљена кавурма, која се држи на сувом месту.

Како се кавурма лако квари, добро је, да је домачица, што пре потроши. Пре сваке употребе, треба кавурму добро угрејати.

Справљање бубрега и мозга за јело. Бубреге треба очистити и опрати, па их метнути у воду да се кувају, да из њих изиђе непријатан мирис. Бубрези се обично скувају за пола сата. За овим се узме шерпа, метне се у њу кашика масти и две главице исецкана црна лука, па се метне на штедњак ради динстања; најзад исеку се бубрези на танке листиће и стављају се у шерпу да се и они динстају заједно са луком.

Кад су бубрези у пола упржени, онда се поскидају жилице са мозга, мозак се исече на делове и ставља се у шерпу, да се динста са бубрезима. За овим се дода мало соли и ситна бибера, па се размуте два јаја, успу се у шерпу, где се као кајгана испеку са бубрезима и мозгом.

Цигерица на луку. Опере се црна цигерица и исече на пошира резанца и затим се 10—12 главица црна лука исеку на листове. Када је ово припремљено, у шерпу се стави две

кашике масти, да се добро загреје, па се онда метне лук, да се пржи. Чим је овој поруменио, сручи се црна исечена цигерица, да се и она пржи. Овај се посао обавља на тихој ватри. За један сат је цигерица пржена, па се затим осоли, дода ситва бибера и црвене паприке и мало воде, па се све још мало пропржи. Уз овако спремљену цигерицу, домаћица може дати као салату киселе паприке.

Пржена цигерица. Исече се цигерица на тање и пошире комаде, који се посоле и у таквом стању стоје 10—15 минута. Затим се свако парче завије у брашно, и пржи у врелој масти. Чим једна страна порумени, окреће се друга.

Уз пржену цигерицу може домаћица изнети рестан кромпир и киселе краставце.

Кувана шунка. Сува шунка се добро опере, па се затим метне у лонац са већ прокључалом водом. У тој води кува се три часа. При кувању домаћица мора да пази, да шунка увек буде у води, у случају да се вода укувала, дода се кључала вода. Чим је шунка мекана, што домаћица проба ножем или виљушком, значи да је кувана. Тада се лонац скине са ватре заједно са шунком и остави да се у истој води шунка охлади.

Хладна шунка се сече на танку парчад, која се ређају на чинију, и украси се реном, зеленом салатом, и кришкама тврдо обарених јаја.

Тако спремљену шунку износи домаћица на сто.

Наталија Д. Ђуровић.

Питања и одговори.

1. У које време се одузима саће с медом од пчела у вршкарама без убијања пчела?

2. Молим за обавештење о оснивању пчеларске задруге и за ваше мишљење и савете о томе.

Ђорђе Вукомановић,
Срезојевци.

Одговор: 1. Одузимање сацова са медом од пчела из вршкара без убијања пчела, како је изложено о томе у овогодишњем Пољопривредном календару, треба вршити онда кад у пољу нема више обилне паше за пчеле, или кад је она сведена на најмању меру и кад је и време прилично захлађено, па због тога у кошницама нема много легла. Али ако би се чекало док легла сасвим нестане, онда би било доцкан за одузимање меда од пчела у вршкарама на онај начин како је изложено у Пољопривредном календару. За то је, с обзиром на све, најпогодније време за одузимање меда од пчела на

овај начин почетак месеца септембра, али премештање вршкар са пчелама, из којих ће се одузети мед без убијања пчела, врши кад је леп, тих сунчани дан без ветра, и то у подне, кад је најјачи излет пчела, да би се старе пчеле из уклоњене вршкаре могле повратити на своје старо место па сјединити са пчелама у вршкари, која ће бити остављена за пресад, јер ако лоше време не дозвољава пчелама да излећу из кошнице, онда се не може извршити што се хоће, а то је да се старе пчеле преведу у вршкару која ће бити остављена за пресад.

2. За упутство о образовању пчеларске задруге треба се обратити Савезу пчеларских задруга у Београду, улица Жоржа Клемансоа бр. 15.

Што се тиче нашега мишљења и савета о томе, можемо рећи да се удруживање пчелара може подједнако успешно изводити и на задружној и на друштвеној основи, и да се према томе пчелари могу удруживати било у пчеларске задруге, било у пчеларске подружине.

По нашем уверењу и познавању ствари, и у нас и у другим земљама, удруживање пчелара на задружној основи је у основи једна врло добра ствар, али тешко је изводљива, а нарочито у данашње време велике економске кризе. Пчеларске задруге могу се лако основати, али питање је хоће ли се оне моћи и одржати. За организацију пчелара на задружној основи и њен успешан рад потребан је врло велики капитал, колики се не може створити уплатом чланских удела. Толики капитал могао би се створити уплатом задругарских удела само тако, ако у организацију ступи више хиљада задругара, или ако су задругарски удели велики, а по нашем уверењу, у садашњим нашим приликама не може се извести ни једно ни друго. Потребан капитал може се створити и задужењем, али задруге могу најбоље напредовати онда, ако своја пословања изводе својим сопственим капиталом.

Успешан утицај на ширење и унапређење пчеларства у нашој земљи може се по нашем уверењу изводити само тако, ако тај утицај изводи само једна земаљска велика и јака пчеларска организација, па била она уређена на задружној било на друштвеној основи, а две пчеларске организације, које се међу собом боре за престиж, не могу добро и корисно послужити ни нашим пчеларима, ни нашем пчеларству. Зато интерес пчелара и пчеларства налаже да се несагласности и заваде изгледе, па створи јединство у нашој пчеларској организацији.

Јов. П. Јовановић.

Одговор: на питање г. Михаила Милашевића, земљор. из Мањенца, о подизању вештачких ливада.

Ваше земљиште звано „луг“, као што се из описа види, подесно је за ливаду, те стога на њему треба да подигнете

вештачку ливаду, утолико пре, што већ имате детелишта. За сетву узмите семе од следећих трава:

Редни број	Назив траве	Количина семена потребна за 40 ари		Цева семена од кграма		Свега	
		кгр.	гр.	Дин.	пр.	Дин.	пр.
1	Јежевице	3	500	15	—	52	50
2	Тимотијеве траве	1	200	14	—	21	—
3	Лисичијег репка	1	500	26	50	39	—
4	Ливадског вијука	4	000	15	50	62	—
5	Француског рајграса	4	000	25	—	100	—
6	Енглеског рајграса	1	500	13	—	19	50
7	Италијанског рајграса	1	500	13	50	20	—
8	Праве ливадарке	1	—	26	—	26	—
9	Обичне ливадарке	1	—	25	—	25	—
10	Петлове креслице	1	500	30	—	45	—
11	Црвене детелине	1	—	15	—	15	—
12	Луцерке	1	—	15	—	15	—
13	Жутвог звездана	1	200	25	—	30	—

Ливада од ове смеше трава трајаће најмање 10 година.

Семе од трава можете набавити од Срп. пољ. друштва у Београду или неке друге семенарске радње. Цене семена су приближне ценама које сам вам изнео.

Како је семе трава неједнаке тежине, лакше или теже, то морате, пре сетве исто поделити по тежини, и да засебно сејете тежа семена, а засебно лакша. Подела семена по тежини, потребна је стога, што тежа семена морате сејати дубље од лакших и што се при једновременој сетви тешких и лакших семена не може извршити равномерна расподела семена по целој површини. Сетву извршите омашке (из руке) и то овако: најпре добро продрљајте земљу, затим посејте овас (зоб) али нешто ређе него када се сеје овас за зрно. Овас у овом случају претставља заштитни усев, т.ј. који штити младе клице од трава, јер су оне осетљиве, како од хладноће, тако и од припеке. Пошто овас никне, онда најпре посејте тежа семена трава и земљу лаком дрљачом подрљајте. За ову сврху најбоља је ливадска дрљача. По свршеној сетви тежих семена посејати лакша, а затим земљу поваљајте. Пре сетве како тешка тако и лака семена треба добро да измешате међусобом, али одвојено тешка, а одвојена лака. Овас можете оставити да сазри или га можете покосити у зеленом стању и употребити за исхрану стоке. Кошење овса извршите нешто више — дакле не до земље, да не би повредили младе и нежне траве.

Ing. Властимир Ђ. Ђурђевић.

Борисав Ј. Симовић, из Грабовца, *пита*: „Поред мојег земљишта протиче река. Реку и земљиште раздваја сеоски пут. Имам ли права спровести канал са водом из реке у моје земљиште, какву ћуприју да подигнем преко пута, на колико права имам издвојити воде из реке, могу ли наврнути реку и са каквим препрекама?”

Одговор: Вода из реке има служити потребама сваког, куда протиче и нико је за себе у целости не може присвојити и друге искључити, већ наврнути онолико, колико стварна потреба за наводњавање изискује. Бране у реци не смеју се подићи тако, да би ток реке измениле или би се другом штета услед њиховог подизања нанела. Ако бисте имали потребу за подизање неке нарочите бране — јаза, морали бисте за то добити одобрење од начелника среза. У погледу моста преко пута потребно је да буде такве конструкције, да може служити редовном пролазу, као и раније, а Вама је до воље, да ли ћете каменом подзидати или дрвен поставити, само у погледу сигурности Ви сте одговорни. Основни принцип лежи у грађанском закону § 26, а посебно питање о употреби воде је регулисано законом о водама и њиховој употреби чл. 1, 5 и 14.

М. Бурђевић.

Одговор: О брадавицама у опште било је већ једном говора у 17. броју „Тежака“ из 1932 год. на страни 635. У вашем случају незгода је у томе, што су се брадавице појавиле баш по сисама и у време када теле сиса. Верујем, да теле не напредује, како треба, једино због тога што не добије довољно млека јер крава приликом сисања осећа извесне болове услед чега и млеко задржава.

Како се теле налази већ у 5 месецу старости, требало би га барем привремено одбити од сисе и за то време приступити лечењу сходно упуту издатом у горе наведеном броју „Тежака“. — Напомињем, да брадавице на сисама могу нестати без икаквог лечења.

М. Ф.

Некролог

Михојло Н. Рашковић

виши чиновник Дирекције речног саобраћаја у пензији, раније народни учитељ, порезник и наставник пољопривредне школе.

Рођен на домаку Хајдук Вељкових шанчева у Неготину — Крајина, 30. октобра (13. новембра) 1855 године; умро 29 августа (11 септембра) 1933 године у Трњанима код Неготина.

После свршене ниже гимназије учио је две године Земљоделско-шумарску школу у Пожаревцу из које је био искључен због омладинског-радничког покрета са још неколико његових другова.

Пошто је био искључен из школе и остао без могућности за даље школовање, отишао је на имање Адама Богосављевића у Копривници код Зајечара ради организације радикалне странке.

Михајло Н. Рашковић

1878. године постао народни учитељ на коме је полагају остао до 1883 године.

Године 1883 учествовао је у тако званој Зајечарској буни и био осуђен од Преког Суда у Зајечару на дванаест година робије и исту издржао до 1886 године.

1886 године био је понова постављен за народног учитеља у коме је звању служио до 10 марта 1891 године у крајинском и тимочком округу. 10. марта 1891 године постављен је за порезника у Неготину, где је служио до маја 1892 године.

Од маја 1892 године до септембра 1893 године био је секретар окружног одбора округа врањског, а потом је поново постављен за порезника, у којем је позиву служио до новембра 1905 год.

У времену од 1899 год. до 1901 год. био је хонорарни наставник Винодељско-воћарске школе у Букову код Неготина, где је предавао основну наставу, а неко време предавао је и природне науке.

У новембру 1905 године изабран је за деловођу окружног одбора округа крајинског у Неготину, где је провео у служби до повлачења српске војске 1915 године.

1915 године прешао је са српском војском Албанију и извесно време био у Француској (Корзика), одакле је дошао на солунски фронт, где је био на војној дужности код британских трупа све до ослобођења и уједињења нашег народа.

По ослобођењу и уједињењу постављен је за вишег чиновника Дирекције речног саобраћаја, са кога је положаја после навршених преко четрдесет година ефективне државне службе пензионисан 25 априла 1923 године.

Покојни Михајло био је врло начитан и спретан човек. Много је радио на просветним и пољопривредним стварима најпре као учитељ у тимочком и крајинском округу одмах по ослобођењу тих округа од Турака, где се и оженио и са супругом наследио имање у Трњанима код Неготина, које је поред тога, што је био у служби, сам обрађивао до последњег часа, на коме је имању и умро.

Природним наукама посветио је велики део свога времена, а нарочито геолошким испитивањима базена око Неготина и зоолошкој науци, нарочито птичарству. Познато је свима нама пријатељима и познаницима покојног Михајла његово предавање, које је одржао у Београду на дан крунисања блаженопочившег Великог Краља Ослободиоца Петра I., а на Конгресу природњака са темом „Птичји свет у Крајини“. У београдском музеуму налази се његова збирка пуњених птица и геолошких примерака из околине Неготина. Његов рад на овоме послу најбоље је познат његовим савременицима који су у то време радили на научним стварима по овим гранама, професорима, господи Пери Павловићу и Душану Стојићевећу, кустосима тадањег београдског музеума. Геолошко Друштво дало је име једном фосилу по имену проналазача „Purgula Rasković“. За овај свој истакнути рад Српско геолошко друштво изабрало га је за свога редовног члана.

Српско пољопривредно друштво ценећи његове радове по гранама пољске привреде, изабрало га је 1911 године за свога редовног члана.

Покојни Михајло био је необично добар и племенит човек, велики родољуб, нежан супруг и добар отац, тако да је васпитању своје деце поклонио велику пажњу и школовао четири сина, од којих му је најстарији као студент права раније умро, а тројица му се налазе данас на истакнутим положајима у државној служби. Сељака је необично во-

лео и ценно и са њим је увек стајао у тесној вези и последње дане живота међу њима провео, стога га је свако ко га је познавао много ценно и поштовао.

Пок. Михајло учествовао је у првом српско-турском рату. За време светског рата и ако је био у својој шездесетој години живота прошао је кроз Албанију за Француску, где је мучећи и радећи по француским фабрикама издржао преко годину дана. Из Француске (Корзике) дошао је на Солунски фронт где је био на војној дужности код британских трупа. Њ. В. Краљ Велике Британије и Ирске и цар Индије Ђорђе V. одликовао га је преко команданта британских трупа у Македонији 1918 год. сребрном медаљом за ревносну службу.

За своје заслуге поред албанске споменце одликован је орденом Св. Саве V. реда и сребрном медаљом Српског црвеног крста.

Сматрамо да је име пок. Михајла Н. Рашковића светао пример нашим новим пољопривредним генерацијама, стога нека му је вечна успомена у редовима Српског пољопривредног друштва и лака српска, а данас велика југословенска земља, коју је искрено и са обожавањем волео.

Ник. С. Белобрк.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопр. друштва.

10 седнице, држане 7. марта 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. п. претседник Д-р Т. Митровић и чланови управе: Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Белобрк, В. Матић, Н. Петровић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 220) прочитан је и усвојен записник 9. седнице Управног одбора.

II 221) Примљен је знању записник 10. седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 97, за хонорисање коректуре и писање годишњег извештаја.

III Прочитан је записник 10. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

222) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000— дин.

223) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 95, 96, 101, 102 и 107.

224) Да се по молбама: Кавадарске подружине продужи рок за исплату дуга са досуђеним таксама и трошковима, до 1. маја о. г. Подружине из Страгара краг. да се прими нова меница у коју суму дуга да се урачунају судске таксе и трошкови као и интерес до 15. јуна о. г. докле се има меница да исплати.

225) Да се одобри кредит на подлози менице подружницама: у Ст. Аџбеговцу 18.500— дин. и у Опарићу 13.000— дин.

226) Да се г. П. Полексић са Цетиња, причека са исплатом, онда да се наплата тражи судским путем.

227) Да се штампање буџета за о. г. у 300 примерака, уступи штампарији „Скерлић“ за 180— дин.

228) Да се прими знању извештај г. М. Поповића, председника Подружине у Чачку, о току спора Мрчајевачке подружине, као и осуди Приличке подружине.

229) Да се пошаље О. Стевановићу, председнику Голобочке подружине, 10.000— дин. за за откуп семена луцерке.

230) Да се по тражењу Банске управе у Скопљу, пошаље предмет дуговања Ниже пољопр. школе у Тетову, да покрене спор против одговорног лица.

231) Да се Ж. Ђосићу, пошаље 2.000.— дин. за откуп семена детелине.

IV Прочитан је записник 10. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

232) Да се по понуди бр. 2088, набави 3000 кгр. пасуља, по понуђној цени и условима.

233) Да се по тражењу бр. 2151, уступи 200 ком. књига „Берба и прерада шљива“ по 12— дин. са 20% попушта.

234) Да се прими знању извештај изасланика Банске управе, о прегледу рада у Трифолин станици с тим, да се Банској управи пошаље припадајући део чисте добити.

235) Да се прими знању извештај магационара о куповини семена луцерке и да му се да акonto за даљу куповину 30.000— дин. на привремену признаницу.

236) Да се усвоји понуда бр. 2089 и препарати узму у комисион.

237) Да се одбију понуде: бр. 2084 за пасуљ и бр. 2083 за семе купуса.

V Прочитан је записник 10. седнице програмског одбора па је одлучено:

238) Да се прими у састав нова Подружина у Деспотовцу, пошто је испунила прописане услове.

239) Да се предлог г. Љ. Петковића, о реорганизовању Друштва на задружној основи, не може да изнесе пред годишњи збор, пошто предлог није конкретан и што би се њиме створило цепање задругарства и формирао некакав нов савез.

240) Да се Колу српских сестара пошаљу на поклон књиге означене у предлогу бр. 63, а од Српске ратарске читаонице у Белобрешки потражи списак пољопривредних књига које имају, па да им се поклоне књиге које немају. Исто тако да се Тополској читаоници шаље Тежак бесплатно.

241) Да се одговори Друштву за приређивање сајмова и изложба у Београду, да ово Друштво не може да ступи у чланство, јер се у начелу не слаже са правилима.

242) Да се прими знању извештај инспектора о прегледу рада код подружине у Бегалици и да се усвајају мере за осигурање правилног рада код Подружине.

243) Да се г. Б. Стојановићу, секретару Лесковачке подружине исплати 100— дин. на име хонорара за рад у Подруживи.

244) Да се на место пок. Милорада Марића из Беломужевића, такмичара за подрум и живинарник, прими његов наследник — брат Никола Марић.

VI 245) По молби фирме Браће Радојловића да се испита прскалица „Јубила“ чији су заступници, одлучено је, да је испитују г. г. Б. Ранковић, Н. Петровић, Т. Владисављевић и Д. Спремић.

VII Саопштења и предлози

246) Г. В. Матић саопштава, да је у име Друштва присуствовао свечаној седници Академије наука, а г. Н. Петровић да је присуствовао скупштини Омладинске дружине у Белом Потоку. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

II. седнице, држане 14 марта 1934. г. у друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г. претседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Н. Белобрк, С. Ратковић, Н. Петровић, Б. Ранковић, Др. М. Градојевић и В. Матић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 247) Прочитан је и усвојен записник 10. седнице Управног одбора.

II 248) Примљен је знању записник 11. седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 108, за куповину књига за продају.

III Прочитан је записник 11. седнице финансиског одбора па је одлучено:

249) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 — динара.

250) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 110— 116, 127, 128 и 135, а одбију по предлозима бр. 124, 129 и 130.

251) Да се одобре кредити подружинама: у Аранђеловцу 40.000— дин., у Гунцатима 5.000— дин., у Рибнику 84.000— дин. у Доњем Крчину 26.000— дин. у Почековини 25.000.— дин. у Губеревцу 13.500— дин. у Трновци, Азањи и Љубовији према броју чланова и у Селевцу 13.000— дин. све у смислу предлога финансиског одбора.

252) Да се известе Банске управе у Н. Саду и Сарајеву, о решењу М. пољопривреде бр. 10794/II и да се питају, да ли додељену помоћ желе да им се исплати у новцу или у роби.

253) Да се друштвеним чиновницима гђи С. Абрамовићи и г-ци Р. Стефановићевој, исплати по 250— дин. у име награда за сређивање архиве од 1924. г. до данас.

254) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно. Исто тако да се прими знању стање о друштвеним потраживањима.

255) Да се препоручи Свилајначкој подружини сагласност у погледу кредитирања, а ако располаже готовином онда кредит не би требало ни да користи.

IV Прочитан је записник II. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

256) Да се набави: по понуди бр. 1415, маниле 5000 кгр. по понуди бр. 2302 гуме за калемљење 30 кгр, и гуме за прскалице 20 кгр. и по понуди бр. 1528 прскалица „Аустрија“ 50 комада.

257) Да по позиву бр. 1290, лицитирају семе један члан управе и магационар.

258) Да се прими знању, акт бр. 2414, по коме је извршен обрачун за продатих 15.000 кгр. луцерке.

259) Да се прими знању, да су извршене одлуке Управног одбора: бр. 232, т. ј. да је пасуљ примљен и већ излиферован с тим, да се од исте подружине наручи још 500 кгр. пасуља, и одлука бр. 206, да су уништени отпаци од луцерке.

260) Да се даља набавка семена луцерке врши још у току овога месеца и то само од произвођача, пошто је досадањим откупом осигурана овогодишња потрошња.

V Прочитан је записник II седнице програмског одбора, па је одлучено:

261) Да се Грађанској пољопр. књијници и читаоници у Корману, поклони једна колекција књига, а пољоприв. књијници и читаоници у Трбуњу једна колекција књига и Тежак и Пољоприв. календар за пр. годину. Исто тако, да се поклони Народној књијници и читаоници у Грејачу, једна колекција књига кад пошаље 20.— дин. за поштарину и фонд.

262) Да се секретару Трстеничке Подружине исплати 380— дин. у име награде за рад у подружини у пр. г.

262) Да се одобри поступак претседништва по коме је упутило инспектора на годишњу скупштину Подружине у Краљеву с тим, да му се накнаде трошкови и дневница за два дана.

264) Да се г. г. Т. Живановићу и М. Шулерићу, одобри оснивање друге Подружине у Крљеву.

265) Да се предлог г. Љ. Петковића о реорганизацији рада Друштва на задружној основи, изнесе на решење годишњем збору.

266) Да се одобри Подружини на Убу, да заостале Календаре из ранијих година, раздели бесплатно пољопривредницима у циљу пропаганде.

267) Да се нова Подружина у Рошцима, прими у састав, пошто је испунила прописане услове.

268) Да се Подружинама у Свилајци и Београду, да по 1.000—дин. у роби, за приређивање калемарског курса.

269) Да се Подружини у Куршумлији одобри кредит кад измири стари дуг или га унесе у нову меницу.

270) Да се прими знању извештај г. З. Милошевића секретара Подружине у Д. Крчину, о прегледу рада Подружине у Милутовцу с тим, да му се за овај посао изда награда у 150—динара.

271) Да се измене и допуне по подружинским правилима, узму у претрес на специјалној седници, коју сазвати за 16. о. м.

VI 272) Прочитан је записник 1. Конференције свих секција, па је исти усвојен.

273) Прочитан је извештај комисије за испитивање прскалица, па је такође усвојен.

Са овим је седница закључена.

Цене пољопривредних производа, на дан 25. априла 1934 г.

Пшеница		Свиње мршаве	9—10
Србијанска 77 3 ⁰ / ₀ Дунав	95—100	Волови I кл.	4—5
Србијан. 77, 3—4 ⁰ / ₀ Сава	95—100	II	3—3 75
77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	90—92	III	2.50—2.75
77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	88—91	Краве I кл.	3.25—4
Бачка 78 2 ⁰ / ₀	102—105	II	2.50—3
Банат. 78, 2 ⁰ / ₀	96—100	III	1.50—2
Кукуруз		Овце	1.50—2
Банатске утовар станице пром.	76—78	Јагањци	3.50—4
Банат. пар. Вршац	76—78	Живина жива	10—16
Срем.	78—80	Јаја	18—28
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	78—80	Маст	11—12
Лађа Дунав	72—75	Сланина	9—9.50
Лађа Сава	72—75	Млеко кравље	1.80—2
Овас		Млеко овче	2.50—3
Србијански пар Београд	62—65	Сир српски	9—10
Сремски утовар. станица	52—55	Кајмак	18—23
Узана пруга	—	Кашкавал	11—17
Јечам		Разно	
Барањски 65-66 нов.	70—73	Мекиње са врећама Срем, Бачка	67—70
Македонско — Косовски	62—65	Мек. обала Београд, без врећ.	74—78
Главна пруга	70—73	Кукољ самлевен, Београд	40—50
Пасуљ		Кромпир	32—50
Срб. 3 ⁰ / ₀ , 1933 г. пар. Беогр.	90—100	Црни лук	20—30
Сремски 2 ⁰ / ₀ без вр. утов. ст.	—	Бели лук	80—120
Бачки 2 ⁰ / ₀ без врећа утов. ст.	—	Сево	30—40
Бачки и срем. 2 ⁰ / ₀ пар. Беог.	—	Слама	20—24
Стока и сточни производи		Хартије од вредности	
Свиње тешке	8—8.50	2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ Рента ратне штете	309—310
средње	7.50—8	4 ⁰ / ₀ Аграрне обвезнице	36—37
Свиње лаке	7—7 50	7 ⁰ / ₀ Ивестициони зајам 1921	71—71
		Аграрна банка	216—217

ЦЕНОВНИК

сезонских потреба, које се могу добити код Српског
пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

Прскалица Нехвилова „Аустрија“	Дин.	470.—
ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1		470.—
ПЛАЦ бр. 1		600.—
домаћа „Илинка“		450.—
Мариборска казан споља		400.—
аутоматска за воћке, са бамб. трском		1200.—
брдска без резервоара		850.—
ручна, запремине 2 литра Дин. 200.— и		250.—
Заварашивачи леђњи, ВЕРМОРЕЛ		400.—
ручни, домаћи		70.—
Француски малигани (Ебулиоскопи) оригинални		1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖИВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10		
и 11 см по 32.—35 и		40.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ и обични Дин. 50.— и		30.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ	25.—	60.—
тестернице	30.—	50.—
Маказе за скизање гусев. гнезда КУНДЕ		25.—
живу ограду КУНДЕ		80.—
Гребло челично за скизање коре, Кунде		25.—
Челичне четке, за маховину		20.—
Белегије за калемарске ножеве		15.—
Бели багрени, за пошумавање кгр.		15.—
Гледич за живу ограду кгр.		15.—
Пролетња грахориша на 100 кгр. дин. 2.25 на мање кгр.		2.50
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.		2.—
Сточни грашак на 100 кгр. дин. 1.80 на мање кгр.		2.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.		3.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.		
на мање кгр.		14.—
Бела репа угарњаца		15.—
Енглеска трава, на 100 12.50 дин. на мало		14.—
Соја пасуљ		4.—
Инкарнатска детелина пломбирана и атестирана, на 100		
кг 7.— па мгње кгр.		8.—
Луцерка пломбирана и атестирана, на 100 кгр. 21.—		
на мање кгр.		22.—
Црвена детелина пломбирана и атестирана на 100 кгр.		
21.— на мање кгр.		22.—
Бела детелина пломбирана и атестирана кгр.		30.—
Грахориша јесења панонска, на 100 кгр. 2.25 на мање кгр.		2.50
Пасуљ градиштански крупни, за семе кгр.		3.—
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99%, гарант. чистоће:		
Код куповине преко 5000 кгр. Дин. 6 — преко 100		
кгр. Дин. 6,20, испод 100 6,30 РАФИЈА ЕКСТРА, на		
целу балу Дин. 12.50, на мало, Дин. 14.— СУМПОР У		
ПРАХУ, ва целу врећу од 50 кгр. Дин. 4.50 на мало		5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 априла о. г. франко
друштвени магацин.

ПАЖЊА СТОЧАРИМА!

Српско пољопривредно друштво набило је потребне количине оригин. лека

DISTOLA,

противу метљивости код говеди, оваца и коза, а цена му је:

За овце и козе дин. 2,25 по капсули

За ГОВЕДА дин. 6,50 по капсули

Паковано: за овце и козе по 25 капсула у кутији, а за говеда по 10 комада (капсула) у кутији, са упутством о употреби.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред слаће се дистол, изузетно, о трошку друштва и то само код поруцб. целих кутија.

БРЗУ ПОМОЋ ПОСЛЕ НАПОРНОГ РАДА доноси Вам СЛОАНОВ ЛИНИМЕНТ

Без утрљавања СЛОАН-ОВ ЛИНИМЕНТ продира у кожу, дејствује директно на узнемирене мишиће и рањене делове и брзо отклања болове. Употребљавајте СЛОАН-ОВ ЛИНИМЕНТ против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста болести мишића.

ДОБИВА СЕ У СВИМА АПОТЕКАМА И ДРОГЕРИЈАМА

SLOAN-ov

ЛИНИМЕНТ

ОТСТРАЊУЈЕ БОЛОВЕ

Одобрено од Министарства Соц. Пољ. и Нар. Здравља С. број 4497 од 15 марта 1932 године.

ПАТЕНТ ТЕГЛЕ

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

од 1/2 л.	Дин. 10.—	од 3/4 л.	Дин. 11.—
• 1 •	• 12.50 •	• 1 1/2 •	• 15.—
• 2 •	• 17.—		

Резервне гуме за ове тегле 1,25.— могу се добити код СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА Београд — Немањина ул. 11-15

НАЈБОЉЕ И ОДАВНО

ИСПРОБАНО СРЕДСТВО

ПРОТИВ ПЕРОНОСПОРЕ НА ЛОЗИ И ХМЕЉУ ЈЕ

**ПЛАВИ КАМЕН 98|99%
МАРКА „ЗОРКА“**

добива се код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА,

Београд, Немањина 15

или код

»ЗОРКА«

**ПРВО ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРУШТВО
за кемичку индустрију на дионице**

СУБОТИЦА

Телеграм „Зорка“ Суботица

Телефон број 3—18, 3—19.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.**

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32

Нови трговински уговор између Југославије и Немачке.

Према свему ономе што се догађа у Европи и у прекоокеанским земљама, изгледа да је свеопшта криза достигла највишу тачку, и да се стање почиње поправљати, ма да је у неким европским земљама побољшање наступило још прошле године. Почетак кризе настао је, како кажу, углавном прекомерном производњом животних намирница и других предмета савременог човечанства, услед чега је настао велики пад цена, а добрим делом и високим заштитним царинама, ограничењима и валутним тешкоћама, које су онемогућавале извоз пољопривредних производа пољопривредних земаља у индустријске земље. Мислило се у прво време да ће тиме чисто индустријске или претежно индустријске државе заштитити домаћу производњу која је требала да задовољи потребе дотичне земље, да ће се на тај начин одржати високе цене домаћих пољопривредних производа, да ће се активирати трговински биланс и спречити одилажење националне валуте из земље, па да ће се тиме и криза донекле ублажити. Али се убрзо показало сасвим супротно деј-

ство. Пољопривредне земље, по отежаном извозу својих производа, одговориле су истом мером, т.ј. заштитиле су се од увоза индустријских производа високим заштитним царинама и почеле су форсирати домаћу индустрију за најпрече задовољење својих потреба у индустријским производима. Због немогућности извоза и нагомилавања робе јавља се нагло падање цена пољопривредних производа у пољопривредним земљама, а због немогућности извоза индустријских производа из индустријских земаља, падање цена ових производа, обустављање рада, отпуштање индустријских радника и велика незапосленост радништва, које је пало на терет државе, јер је поред немања средстава за живот морало да набавља скупе животне намирнице. Настала је општа укоченост послова и велика запетост, која није могла даље остати, јер би довела до потпуног краха и то пре у индустријским земљама него у пољопривредним.

И од пре кратког времена опажа се тежња индустријских земаља, да склапањем трговинских уговора омогуће пољопривредним земљама извоз пољопривредних производа, да би ове опет увозиле од њих индустријске производе. Поправком цена пољопривредних производа пољопривредници постају бољи потрошачи индустријских производа, а извозом индустријских производа из индустријских држава фабрике почињу јачи рад, незапослено радништво се све више уписује, постаје тиме и јачи потрошач пољопривредних производа, који се добијају по релативно нижој цени но што их њихова домаћа пољопривреда пружа. И тако настају много боље прилике и за једне и за друге. У извесним случајевима склапају се трговински уговори на чисто политичкој основи и под видом економске сарадње крију се сасвим друге ствари. Али поред материјалног подизања, склапање трговинских уговора и стварање узајамног поверења утиче много и на зближење народа, који у обостраном благостању постају чувари чвршег мира и без склапања нарочитих пактова.

Такав је случај наступио између Југославије и Немачке, које су 1 ов. месеца закључиле нови трго-

вински уговор који ступа у живот 1 јуна ове год. Тим уговором Немачка даје знатне олакшице нашој Држави за увоз пољопривредних производа, који ће се према великој потрошачкој моћи Немачке знатно повећати, а наша Држава пружа немачкој индустрији знатне олакшице за увоз њених индустријских производа у нашу земљу. На тај начин добиће Немачка од нас све пољопривредне производе по јевтинијој цени но што их је сама могла произвести, а наша пољопривреда добиће знатно јевтиније све индустријске производе но што их наша индустрија пружа. А солидност трговине и првокласан квалитет немачке робе нама је врло добро познат, што Немцима служи на част. Сем тога, немачка храброст, истрајност и жилавост, поред великих организационих способности, познате су целоме свету и за свако су поштовање. А Немци поштују и цене такође наше витештво, жилавост и чврсту решеност, да и по цену најскупљих жртава очувамо своју слободу и независност у сваком погледу. У таквом расположењу узајамног поштовања и искрене сарадње лако је развити и проширити трговачке везе до крајњих граница.

У трговачким односима са Немачком морамо водити рачуна о томе, да постоји потпуна узајамност, т.ј. да постоји приближан однос између робе коју извеземо у Немачку и оне коју Немачка увезе у нашу земљу. Досада је тај однос ишао на нашу штету, т.ј. ми смо више увозили из Немачке но што смо у њу извозили. Ако узмемо само неколико година у обзир, на пр. 1930-1932 год., видећемо да смо просечно извозили у Немачку за 558 милиона динара, а увозили из ње просечно годишње за 884 милиона динара, те нам је трговински биланс са Немачком био пасиван просечно годишње за око 326 милиона динара. Од укупне суме извоза у 1930-1932 год. Немачка је у нашој земљи куповала просечно годишње за око 267 милиона динара руда (бакра, олова, магнезита, бауксита ит.д.) или за 47% од укупног нашег извоза, од чега наша пољопривреда није имала тако рећи ништа. Ранијих година била је још већа пасивност нашег трго-

винског биланса са Немачком, када је наш увоз из Немачке износио око 1 милиарде динара просечно годишње. Противу нашег јачег увоза у Немачку ова не може имати ништа против, ако се искрено стоји на гледишту потпуне узајамности.

Наше Друштво настојало је да се са Немачком склопи повољан трговински уговор, те је прошле године на неколико својих конференција дискутовало о условима његовог закључења, и нарочито наглашавало да се омогући што већи извоз наших пољопривредних производа, дозвољавајући Немачкој увоз индустријских производа у нашу земљу. А данас по закључењу тога уговора, оно изражава своју велику радост, јер сматра, и не знајући ближе одредбе тога уговора, да ће он у данашње време бити користан по нашу пољопривреду.

Да бисмо могли искористити све повластице које проистичу из закљученог трговинског уговора са Немачком, наши пољопривредници морају водити рачуна о захтевима немачких тржишта и производити за њих првокласну робу у свима пољопривредним производима, да нам Немци не би одбијали робу и да би је боље уновчили и тиме више зарадили. Наши извозници треба да се постарају за добру организацију извоза и за добро и солидно избацивање производа на немачка тржишта, јер се само на тај начин може остварити јачање и проширивање наших трговинских односа и послова.

Т. Митровић.

Рајсарсџво.

Пасуљ.

Пасуљ је једна од најкориснијих наших биљака, чијем гајењу треба да поклонимо још и више пажње него данас.

Зрело семе пасуља скоро је свакидашња храна сиромашног дела нашег народа, и то одлична и здрава храна, богата беланчевином, најважнијим хранивим састојком. Пасуљ је богат и лецитином, оним састојком, коме се приписује да је нарочито потребан за храну мозга и нерава. — Док је пасуљ чест гост на трпе-

зама сиромаша, ретко га виђамо на трпезама имућних људи, свакако највише због заблуде да је то тешка и проста храна, коју префињени господски стомаци не могу да поднесу. Простом храном пасуљ се сматра нарочито и ради тога што је јевтин, и сигурно би га богаташи радије куповали, али га ми не би сами произвели, већ би га увозили спакованог у каквим шареним кутијама или хартијама. Онда га не би сматрали простим као данас. Али, сигурно је и то, да би бледуњава и избирљива деца варошана била напреднија ако би се више пута недељно најела хране од пасуља, него што су данас од разних бисквита, прашкова, сирупа, гвоздених вина ит.д.

Зелене махуне пасуља рачунају се међу најбоље поврће, које радо готови свака домаћица, и сирота, и богата. Све више усавршава се и вештина конзервираних зелених махуна. То је врло добра ствар, са којом ћемо ове године у своје време у засебном чланку упознати читаоце Тежака.

У страном свету, у културним државама света, храна од пасуља такође је омиљена, у првome реду храна од зелених махуна, али сада све више и храна од зрелог семена. Како је пасуљ биљка осетљива на мразу, то се он на земљиној кугли не распростире далеко на север. Северни крајеви морају пасуљ да увозе, у сваком случају морају да увозе зрело семе, како за непосредну потрошњу, тако и за семе за сетву у циљу производње зелених махуна, бораније. А како код нас у нашој клими пасуљ одлично успева, није на одмет да поведемо рачуна и о могућности јачега извоза пасуља у иностранство. Само ту ваља добро се упознати са захтевима иностранства у погледу квалитета, и за извоз производити само такву робу, и у првокласном квалитету.

Пасуљ као ретко која друга биљка има безброј различитих ботаничких форми. Обадва главна типа пасуља — *пришакаш* и *чуцавац* — обилују великим бројем сората, међу којима има и много таквих са лошим особинама, али такође и таквих чије особине у погледу захтева потрошача задовољавају у највећој мери.

Зато би селекција пасуља из наших домаћих сората била благодаран посао, и утолико потребнији, што међу нашим домаћим пасуљима има таквих који би се у свету лако могли продавати. Данас се на свакој нашој пијаци може купити безброј разних врста пасуља, но ако би неко хтео купити већу количину једноличне робе, не би му то пошло за руком. Селекцији би требало подврћи првенствено оне сорте, које су већ познате по доброме квалитету, као што је н.пр. пасуљ из Тетова, Великог Градишта, Подриња, трешњевац из Хрватске, и т.д.

Од пасуља за потрошњу у зрелом стању захтева се: да му је семе једро и крупно; љуска да је танка и по могућности беле боје; да се лако и једнолично кува, а код кувања да се не распада у кашу; да је доброг укуса и да не напиње. За ту сврху можда би било најбоље тражити типове између ниских сората пасуља чучавца, јер овај брже стасави и сазрева једнолично, па је посао око његовог гајења мањи и лакши.

Од пасуља за производњу бораније тражи се: да су му махуне сочне и меснате, по могућности повеће; да немају конаца; боље је ако су зелене него жуте боје, особито ако су намењене за конзервисање. Добрих махуна има и међу чучавцима као и међу приткашима. Приткаши роде обилније него ли чучавци, али чучавци доспевају раније, па се у повољним приликама постижава боља цена. Али њих обично морамо обрати наједанпут и онда касније има плода само да се пабирчи. Где је потребна велика количина махуна одједаред, као нпр. у фабрикама конзерви или за домаће конзервисање, тамо су чучавци за то врло подесни. За кућну потребу преко читавог лета бољи су пасуљи приткаши, међу којима има и таквих, који све до јесени цветају и дају младе махуне. Бива да су прве махуне већ сазреле, а на врху биљке још има цвета и сасвим младих махуна.

Према томе што сам напред изложио, домаћице и пољопривредници моћи ће се одлучити какву сорту пасуља да гаје. Ја сам прошле године на своме опитном пољу имао 35 сората. Због врло неповољног времена које је владало како непосредно иза сетве, тако и

касније кад је требало пасуљ брати, ја нисам могао прикупити све податке као што сам желео, и као што би било веома корисно ради поуке других. Зато се морам ограничити на оно што сам већ напред споменуо: да у великом броју пасуљевих сората има више таквих које не заслужују да се гаје, али да има, и ако мање, и таквих, које су баш одличне. Код мога опита показао се најбољим за производњу зрелог семена један чучавац из *Винице на Кући* (Јужна Словенија), који је шарен и по боји сличан трешњевцу, само што није као трешњевац округлог, него бубрежастог облика. Тај је пасуљ најбоље поднео студен, па чак и потпуну поплаву која је трајала неколико дана, и приносом био је знатно бољи од осталих. Између приткаша најбољи се показао један пасуљ који сам добио од семенарске трговине *Б. Теали-Загреб* под именом „*ципро*“. Тај пасуљ задовољава за дуго-трајну производњу добрих махуна, а и његово зрело семе задовољава потрошњу у зрелом стању. Семе му је доста крупно, једно, овално-скругласто, у основи боје руменкасто бледе, с неколико писаних шарâ иловачине боје. Све сорте са белом љуском, особито и „тетовац“ код мене су прошле године подбациле. Тетовац иначе није никако подесан за производњу бораније.

Што се тиче климе, пасуљ је врло осетљива и ђудљива биљка. Осетљив је према ниској топлоти и гине већ пре него што топлота падне на ништицу. Зато врло рана сетва није сигурна. Пасуљ је осетљив и на сушу. Ако у време цветања нема кише или довољно влаге, он радо омане и остане јалов. И због тога су скокови у приносу пасуља разних година врло велики. Од суше можемо се најсигурније одбранили ако земљу под пасуљ врло добро гнојимо, тако да он већ од почетка растења тера бујно и избегне суши. У слабој земљи пасуљ дуго куња, и ако га касније дохвати суша, неће донети рода.

Иако пасуљ као биљка са лептирастим цветом спада међу сабираче азота, пољопривредник ипак неће погрешити ако га сеје у врло добру земљу, најбоље у такву која је претходне године била добро нагно-

јена сточним гнојем. Пасуљу може се гнојити и непосредно, само нека се употреби добро угорели гној.

Као што је познато, пасуљ се сеје или сам за себе, или пак заједно с кукурузом. Не могу се изјавити ни за ни против сетве пасуља у кукурузу. У великом се то тешко изводи, али на малим њивама можда је то и добро. Свакако ту ствар требало би још тачно испитати. Ја сам раније препоручивао чисту сетву кукуруза имајући пред очима велике површине. Можда и нисам имао право. За чисто њивско гајење у већем обиму боље ће бити да се узме нека сорта чучавца, а за баштенско сејање за кућну потребу махуна боље је неку сорту (или две сорте) приткаша и снабдети биљке добрим приткама да могу да расту у висину. Чучавац најбоље је сејати на оцаке у размаку од 40—50 см у квадрату, у сваки оцак метнути по 4—5 семенки. Има и таквих сората које се најбоље развијају ако биљке стоје појединачно (нпр. сорта „бели босиљкаш“). Такве се сорте могу сејати и сејалицом у врсте на 40—50 см. отстојања. Сорте приткаша сеју се на оцаку у размаку од 1 метра. Ако се пасуљ сеје у кукуруз, мислим да је боље да се узме нека ранозрела сорта чучавца, а семе да се посеје тачно у врсте кукуруза, како приликом прашења кукуруза ни биљке пасуља не би биле оштећиване.

Пасуљ изискује брижљиву негу, да земља стално буде у растреситом стању и чиста од корова. Одмах иза ницања треба усев окопати. Касније треба га окопати још једанпут, и по потреби плевити од корова. Ако је сетва извршена сејалицом на врсте од 50 см. може се за окопавање врло добро употребити плуг прашач, што посао појевтињује.

Махуне пасуља беру се док су још сасвим сочне. Радије брати и нешто млађе махуне него заматореле. Код брања добро пазити да се махуне не заламају и да се биљка не трга.

Зрео пасуљ, ако је чучавац, чупа се кад је лишће пожутело и махуне се осушиле, и свакако пре него што махуне почну прскати, јер тад се много семена распе. Најбоље је зрео пасуљ чупати за росе ујутру или увече.

Махуне приткаша откидају се у више махова, постепено према дозревању, јер на приткашу може да буде у исто време и зрелих махуна и цвета.

Зреле махуне суше се и млате за сунца, и измлаћено семе досушује се и најзад пребира, најбоље руком. Киша у време сређивања зрелог пасуља врло много шкоди његовоме квалитету.

Овај напис износим са жељом да наши пољопривредници поклоне најбољу пажњу производњи таквог пасуља који ће бити првокласног квалитета и што изједначенијег изгледа, како би са изједначеном робом могли изаћи на велике потрошачке пијаци. И да наши селекционери селекцији ове биљке посвете мало више своје пажње. Уверавам их, они ће свршити један потребан, користан и благодаран посао.

К. Поповић.

Биљне болести и штеточине.

О уништавању кртица.¹

Кртице су опасни непријатељи ливада, те их стога треба уништавати, а кртичњаке сваког пролећа и јесени растурати. Штета од кртица на ливадама састоји се у следећем:

1) што стварају кртичњаке, услед чега целокупна површина ливаде постаје брежуљкаста, те је косидба оваквих ливада отежана — нарочито косачицама.

2) што на кртичњацима расту обично коравске биљке, које се одатле шире по целој површини ливаде и

3) што ливада са кртичњацима даје мање приносе.

Уништавање кртица може се изводити на више начина. Најпростији начин уништавања кртица састоји се у хватању и убијању истих. Хватање кртица постиже се тако, што се стане код кртичњака и чека да кртица избацује земљу. Избацивање земље кртице обично чине изјутра око 5 или 6 часова. У тренутку кад кртица потера земљу на више, треба хитрим замахом помоћу мотике подухватити мало дубље кртичњак и нагло повући к себи. Тада ће се заједно са земљом избацити и кртица напоље. Избачену кртицу затим треба убити.

Поред хватања кртица уништавање истих може се изводити и тровањем помоћу хемиских средстава. За ову сврху

¹ Одговор на питања Здравка П. Бојовића, земљор. из с. Такова — руднички округ.

најпогоднији је сумпор угљеник. Сумпор угљеник је течност која испарава дајући отрован гас. Уништавање кртица помоћу сумпор угљеника изводи се тако, што се у отворе кртичњака ставља вата натопљена сумпор угљеником, а затим отвор на кртичњаку затвара сламом или земљом. Натопљену вату треба гурнути по могућству што дубље у рупу кртичњака. Од сумпор угљеника у ходницима кртичњака развиће се отрован гас, који ће угушити кртицу. Сумпор угљеник је отрован и за човека и јако запаљив — стога флашу у којој се он налази треба држати увек затворену, изузев када се вата натапа. Увлачење вате у флашу са сумпор угљеником као и гурање натопљене вате у кртичњак, треба вршити са каквом гвозденом кукицом а не руком.

Најзад уништавање кртица може се извршити и са патронима мәрке „Маркл“. Патроне Маркл сличне су патронама за довачке пушке. Паљење патрона врши се жижицом или цигаретом. У тренутку када патрона почне да шишти, онда је треба гурнути у кртичњак, а затим земљом отвор на кртичњаку затиснути. Из патроне се развија отрован гас који убија кртицу. Патроне Марк нису опасне за човека, те их може слободно држати у руци и палити.

И наводњавање ливада доприноси уништавању кртица. Стога гдегод је могуће наводњавање сузбијање кртица треба наводњавањем вршити — јер се у води кртице даве.

Овом приликом проговоримо нешто још о растурању кртичњака. Растурање кртичњака изводи се лопатама тако, што се земља са кртичњака скида и растура равномерно по целој површини ливаде. Редовно растурање кртичњака такође доприноси уништавању кртица или боље рећи удаљавању кртица са дотичне површине, пошто оне саме, када се кртичњаци растурају, беже, јер осећају да им прети опасност.

В. Ђорђевић, проф.

Главница на пшеници.¹

Главницу на пшеници проузрокују гљивице, које се у науци називају: *Tilletia tritici* и *Tilletia laevis*. Развиће ове болести бива из клица (спора) ових гљивица, које нису ништа друго до онај цветни прах, који се налази у главничавим зрнима пшенице. Према томе појава главнице у вашој пшеници морала је наступити од клица ових гљивица. Но како је на вашој пшеници било главнице само на једној половини њиве, а на другој није — то се појава болести може објаснити једино на тај начин, да је у земљи било клица од ове болести. Клице главнице могле су доспети у земљу на два начина:

¹ Одговор на питање Здравка П. Бајовића, земљор. из с. Такова — руднички округ.

или од главничаве пшенице, ако је у 1933 год. била на тој њиви заражена пшеница главницом, па сте у јесен исте године понова посејали пшеницу или пак, ако је у близини било гувно, на коме је вршена главничава пшеница, па је ветар клице од главнице донео на један део њиве, а на други није. Главница, односно њене клице уништавају се натапањем семена у 1% раствор плавог камена (на 100 лит. воде 1 кгр. плавог камена). У раствору плавог камена пшеницу треба држати 10 минута. Поред плавог камена, клице од главнице могу се уништити још и запрашивањем семена порозом, секалином и др. средствима.

Најзад сматрам за потребно да вам напоменем, да је врло корисно за уништавање главнице, да се пшеница не гаји узастопно две или више година на истом земљишту, јер клице главнице за годину дана угињавају — пошто не могу у земљи да презиме. Стога земља преко зиме треба да у обрађеном стању презими.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић, проф.

Јабучки мољци.

У последње две године у Западној Србији, а нарочито у базену Западне Мораве, појавила се у већој мери на јабукама и местимично на крушкама штеточина звана јабучки мољцац, који је нанео велике штете јабукама и крушкама и који је угрозио опстанак јабука и крушака у поменутом делу Државе.

У другој половини месеца маја појављују се гусенице јабучног мољца, које су у својим склоништима зиму презимиле. Оне су жућкасте боје и обрасле малим и ретким длакама са стране, дугачке су око 4 см. и врло се живо крећу. У заједници више гусеница запредају густом паучином лишће јабука и крушака, живећи у друштву врло брзо једу запредено лишће, тако да од листа остану само нерви, а поред тога излазе и из својих мрежа и једу околно младо лишће јабука, односно крушака, те на тај начин стабло остане у најбујније и најважније доба вегетације без свога најглавнијег органа — листа и подлеже пропасти.

У јуну месецу се чауре у истом гнезду, чауре се прилепе једна уз другу, непокретне су и превучене су беличастом бојом. Концем јуна месеца из чаура се излегу лептири, од којих сваки снесе око 50 комада јаја у гомилице на гранама стабла и иста маскирају тако, да се боја јаја не разликује од боје дрвета. За 4 недеље из јаја се излегу понова гусенице, али које сада нису тако штетне, јер је лишће, уколико је остало од претходних или је се понова подмладило, сазрело и очврсло, те их гусенице не могу преварити, већ се у исто завију чи-

нећи бомбице у којима највећим делом зиму презиме у виду ларве.

Нападнута стабла много закржљају, плодови на њима остану ситни, услед недостатка лишћа, односно хране коју им лишће пружа и уопште плодови се изопаче, остају неизграђени, а сушног лета могу и сама стабла угинути услед несташнице листа, односно поремећаја исхране.

Сузбијање и уништавање гусеница јабучног мољца врши се на овај начин: гнезда са стабала чим се примете треба рукама скидати и иста са гусеницама спалити или их у врелу воду потапати, или их добро погазити. Како се оне узнемирене брзо крећу и беже из својих гнезда, спуштајући се низ паучину на земљу, то и оне одбегле гусенице треба погазити и уништити их. Но ако су се гусенице појавиле у већој мери, те је први начин уништавања гусеница неизводљив, онда се морају гусенице уништавати прскањем стабала отровном чорбом састављеном од арсенових препарата на следећи начин: одмерити 120 грама ураније зеленила и сасути у 10 литара воде, у то сипати 400 стотине грама доброг масног погашеног креча и све заједно промешати и затим сипати у 90 литара воде, па затим раствор добро измешати и истим прскати стабла. Гусенице хранећи се попрсканим, односно отрованим лишћем, једним делом отроваће се, а већим делом разбећи ће се са стабла и тиме су стабла и род потпуно спасена. Осим поменутих средстава, могу се са потпуним успехом употребити 10% раствор дуванског екстракта, 2% раствор баријум хлорида и т.д. али је најефикасније и у исто време најјевтиније средство уранија зеленило, које се може добити од Српског пољопривредног друштва у Београду, односно преко његових пољопривредних подружина, где ових има, по цени од 70 динара 1 килограм.

Зимско уништавање гусеница састоји се у томе, да се с јесени све опало лишће покупи и спали, да се сва стара кора челичним четкама и струшкама очисти, покупи и спали, да се по воћњаку земља преоре и да се воћке, односно стабла попрскају 7% раствором карбокримпа. Овај се посао може изводити све док упролеће вегетација не отпочне. Осим поменутог препоручује се да се с јесени рано ставе гужве од сламе око дебла на висини од 30 см. од земље, у које ће се гужве све гусенице са земље сакрити, па у месецу фебруару те гужве треба смаћи и спалити их, са којима ће се спалити и многобројне гусенице које су се биле сакриле да презиме у тим гужвама. Исто тако успешно се могу употребити лепљиви пасови с пролећа и улето, који се пасови обавију око стабла на висини од 40 до 50 см. на које се свака гусеница која покуша да се попне на стабло залепи, те је на тај начин воћар уништи.

Напомена: како је уранија зеленило веома јак отров, то

се код употребе истог мора строго пазити. Завоје у којима се уранија зеленило добије треба одмах закопати у земљу или их у нужник бацити. По попрсканом воћњаку не сме стока пасти за извесно време. Прскање треба изводити воћарским прскалицама по тихом времену без ветра, кад роса спадне и док сунце не припече.

Потписати је у последњој години извео огледе са раствором уранија зеленила на горе описани начин и дошао је до одличних резултата, те свакоме пријатељу свога воћњака топло препоручије да ове године воћарском прскалицом и раствором уранија зеленила спасе своје јабучаре од јабучног мољца где се буде појавио.

Добр. Л. Ковачевић.
Срески пољопр. референт.

Пчеларство.

Најзначајније медоносно биље.

За пролећну пчелињу пашу.

Успех у пчеларству, или принос од пчела, зависи од више услова. Многи наши пчелари мисле и верују да успех у пчеларству зависи од месних и временских прилика, или друкчије речено, од околине и године, а наши пчеларски писци у извођењу пропаганде за ширење пчеларства истичу да је гајење пчела много лакше и пристојније, но што је гајење ма које друге врсте домаћих животиња, јер се пчеле саме и хране и поје, па и чувају. Али зло је кад се све ово схвати и разуме тако, да онда ништа не треба ни радити за пчеле и око пчела.

Истина је да успех у пчеларству зависи од месних и временских прилика, и да се пчеле саме и хране и поје, али је неоспорна истина и то, да успех у пчеларству зависи много још и од пчеларевога утицаја на живот и рад пчела, па и на добитак од пчеларства.

Природни утицаји на живот и рад пчела могу бити и повољни, али исто тако могу бити и неповољни, али се сви неповољни временски утицаји и неповољне месне прилике могу и отклонити разумним, а уз то и марљивим пчеларевим утицајем на живот и рад пчела.

Пчеле се уистини саме хране и поје, али како ће се оне хранити ако на пчелињаку или у близини нема ловољно и у свако време биља у чијим цветовима пчеле налазе своју храну. Или, како ће се пчеле моћи саме појити, ако на пчелињаку или у близини пчелињака нема воде?

Због тога сваки разуман пчелар, ако хоће да себи осигура довољан принос од пчела, треба да се постара, прво за то, да се пчелама осигурају њихове животне потребе у доба

развијања и јачања пчелињих друштава, т.ј. у доба њиховога оспособљавања за справљање меда.

Без тога пчеларевога старања нема и не може бити довољнога приноса од пчела, јер „не може се жети, где се није сејало!“

Пчелари у многим нашим крајевима очекују највећи принос од пчела за време цветања багрема и ливадских трава, што бива средином месеца маја. Али ако до тога времена пчелиња друштва још нису довољно развијена, ојачана и оспособљена за искоришћавање багремове и ливадске пчелиње паше, онда канте за мед остану празне, пошто слаба и довољно не развијена пчелиња друштва не могу у довољној мери справити довољно новог меда ни кад је најобилнија багремова и ливадска паша.

Ако пчелиња друштва немају довољно ни хране ни воде пре но што наступи цветање багрема и ливадских трава, онда пчелиња друштва заостају у своме развијању и јачању, па због тога пчелиња друштва потпуни развој и ојачање достигну тек онда, кад багрем прецвета а ливаде се већ покосе, и онда обе ове обилне пчелиње паше бивају изгубљене, па често и сама пчелиња друштва, ако се не прихрањују, не одрже у животу.

На срећу има више врста врло медоносних зељастих биљака, цбунова и дрвећа, које цветају на више недеља пре багрема, и које због тога пружају пчелама довољно и нектара и цветнога прашка, што чини да се пчелиња друштва довољно развију и ојачају до цветања багрема, па се оспособе за искоришћавање обилне пчелиње багремове и ливадске паше.

У ред тих медоносних биљака долазе: ива, леска, дрен, врба, и др. које пчелама пружају прву нову храну, а поглавито цветни прашак, али оне цветају одвећ рано, кад пчеле због хладнога времена у то доба још не излећу из кошница, па стога пчеле ретко које године могу да искористе ову прву нову храну. Стога су од много већег значаја за пчеларство оне медоносне биљке, које цветају после ових првих медоносних биљака, а ипак на 5—6 недеља пре цветања багрема и ливадских трава, које уз то пружају пчелама не само цветни прашак, већ и нектар, а и у погодно време за излет пчела.

Али су те медоносне биљке у нас врло мало познате и врло слабо распрострањене. Има их више врста, али су од највећег значаја:

1. Гушчарица (*Arabis alpina*). То је зељаста вишегодишња биљка врло нискога пораста, једва један педаљ од земље, која се силно бокори. Почиње цветати безбројним као снег белим цветићима још у другој половини марта, а цветање јој траје 8—10 недеља. По лепом времену виде се расуте пчеле по цветовима ове биљке у толикој мери, да је права милина то видети и слушати умилно њихово зујање.

Размножава се из семенчака упролеће, а и кључицама у јесен. Кад се једном засеје или засади траје више година. Сеје се упролеће.

Поникле биљчице из семена расаде се кад мало ојачају, па се потом расаде на стално место у растојању од 30 до 40 сантиметара, пошто се јако бокори. Сеје се рано упролеће. Лако и брзо niche.

Из кључица се размножава у почетку јесени. Од бокора се покидају кључице, па се помоћу садиљке засаде на стално место, лако се примају, а цветају од половине марта идуће године.

2. **Махонија** (*Mahonia aquilegia*) украсни шиб, висок је од 0.5—1 метра. Лишће му је лиоперасто кожасто, јако сјајно, а по ивици бодљикаво, које је упролеће затворено зелене боје, што овоме цбуну даје особито леп изглед.

Цвета од половине марта кроз више од 10 недеља. Цветићи као лимци жуте боје налазе се у усправној китици на врху сваке гранчице. Пчеле га силно посећују по лепоме времену од јутра до мрака, у чијим цветовима налазе обилно и нектара и цветнога прашка. Успева свуда и на сваком земљишту, а не шкоде му ни мраз ни суша.

Размножава се из семена, од кога се прво изведе расад, који се расади на стално место. Брзо расте и цвета.

3. **Цремжа или дивља шљива** (*Prunus radus*) је дрво, које достиже висину као и багрем. Лишће му је налик на шљивово лишће, али не и плод. Почиње цветати у исто време кад и махонија, а обилно као и багрем, само му цветање траје много дуже но цветање багрема. Лишће и цвеће избијају једновремено. Бели и врло миришљави цветићи сложени су угроздићима као и цветићи багремова, али нису лептирастог облика. Много су миришљавији од багремових. За време цветања пчеле га обилно посећују, обилно као и багрем. Од првокласне је вредности за пчеларство, јер је ово дрво медоносно као и багрем, али почиње цветати на 5—6 недеља пре багрема, а цветање му дуже траје. Један наш пчелар у Београду има у близини свога пчеланика два стара дрвета, и благодарети њима он никада нема потребе да своје пчеле прихрањује упролеће, ни из нужде ни спекулативно, а пчелиња друштва су му свакад потпуно развијена и јака још пре цветања багрема.

Цремжа расте у нашој земљи највише у Далмацији, где се њен цвет због јакога и врло пријатног мириса употребљава за справљање финога ликера, који се назива мараскин.

Размножава се из семена.

4. **Јудино дрво** (*Cercis siliquastrum*) је такође врло мало познато и врло слабо распрострањено дрво у нас. Гаји се само у градским парковима и двориштима, али је од великога значаја и за пчеларство.

Достигне велику висину кад достигне потпуни пораст. Млађа стабла имају изглед цбуна.

Код свега осталогa дрвећа цветови се налазе на леторастима или на врховима гранчица, а код овога дрвета цветови, који скоро и немају петељке, избијају из коре дебелих грана, па и из коре самога дебла. Цветови су лептирастог облика као и багремови цветови, беле или румене боје.

Цвета једновремено кад и цремжа и махонија, т.ј. на 5—6 недеља пре багрема, цветови су јако медоносни као и цветови багрема.

5. Карагана. (*Saragana arborescens* и *Sar. frutescens*) је украсни шиб. Цвета мало касније, али ипак на више недеља пре багрема. Цветови су му жуте боје, врло су медоносни, зато их пчеле обично посећују као и цветове махоније, цремже и Јудиног дрвета, али му цветање траје нешто мање. Зрело семе само опада, које птице и живина радо једе,

Размножава се такође из семена.

6. Јавор (*Acer*). Јавор је шумско дрво. Има га више врста. За пчеларство је од највећег значаја врста јавора са широким лишћем које је налик на платаново лишће, па се због тога назива *Acer platanoides*. Врло је медоносна, а цвета једновремено са осталим напред поменутиим медоносним дрвећем и шибљем, а цветање му је дуготрајно. Цветићи су скупљени у китама на врховима гранчица, који су бледо жуте боје, на којима се за време цветања види безброј пчела.

Гаји се по градским парковима и двориштима као украсно дрво. Ако се обрезаје добија лепу кугласту круну.

Размножава се из семена, а расте доста брзо.

*

Велики значај свих ових биљака за пчеларство састоји се у томе: прво, што су све врло медоносне и што пчелама пружају прву обилнију нову храну, друго, што цветају на више недеља пре багрема, а у погодно време за излет пчела. То чини да се пчелиња друштва могу довољно развити и ојачати до цветања багрема и ливадских трава, а без икаквога пролећнега прихрањивања пчела, па се на тај начин избегне овај приметан и досадан посао око пчела, а уз то и један приличан издатак за набавку шећера за прихрањивање. Због тога је на сваки начин лакше и економичније једном засејати и засадити ово медоносно биље, но сваке године мучити се око прихрањивања пчела и чинити сваке године приличне издатке за куповину шећера.

Воћни и шумски расадници много би допринели развоју и напредовању пчеларства у нашој земљи, ако би се у њима производиле саднице и овога медоносног дрвећа и шибља, које добро успевају у свакоме нашем крају, па на тај начин што више рашире у нашој земљи.

Све ово медоносно дрвеће и шибље, које је још и украсно, је врло добар материјал за засађивање и црквених порта и школских дворишта, или гробља, за дрвореде поред путева и украшавање улица, за пошумљавање оголелих брда.¹

Јов. П. Јовановић.

Рад Подружине Српског пољопр. друштва.

Воћарско-виноградарско-калемарски курс у Свилајцу.

Пољопривредна подружина за срез ресавски у Свилајцу приредила је петодневни курс калемљења лозе и воћа од 30 марта па до 4 априла т. г. у овдашњем бановинском воћном расаднику, који је објавила преко чланова подружинских и општинских судова у срезу.

Сл. 39. Воћарско виноградарско-калемарски курс у Свилајцу.

На курс се пријавило око 35 младића већином синова и чланова пољопривредне подружине. Ово је први калемарски курс који је приредила пољопривредна подружина уз помоћ Пољопривредног друштва, ради обуке младића и чланова подружине у калемљењу лозе и воћа, за који је било велико интересовање од стране курсиста.

¹ Семе од гушчарице или *arabisa* може се добити од семенарске трготорије Sever i Komp. у Љубљани. Семење од свега поменутога дрвећа и фбуња може се добити од трговине шумскога дрвећа „Šuma“ у Љубљани, а саднице од њих из расадника медоносног дрвећа и шибља Милорадовића у Јагоднини.

Програм рада на курсу био је следећи:

а) Из воћарства: прикупљање и чување воћног семена до сетве; сетва воћног семена с јесени, његове дсбре и лоше стране; стратификовање воћног семена и пролетња сетва истог; подизање воћних дивљачица из семена; избор подлоге и калем гранчице, спремање калем-гранчица и чување до калемљења; спремање потребног материјала за калемљење; време калемљења; 8 разних начина калемљења; справљање воћарског калем воска и његова употреба у калемљењу; сађење калема у растило и нега истих преко године; образовање круне. Подизање воћњака; избор земљишта и положаја; избор сората и врста воћа, према месним и тржишним приликама. Правилно сађење и неговање воћњака. Болести воћа и њихово сузбијање. Општа нега воћа.

б) Из виноградарства: избор места и положаја за виноград; спремање земљишта, испитивање у погледу садржине креча; избор подлоге према садржини креча у земљи; избор калем-гранчица и сората лозе. Припремање потребног материјала за калемљење, начин и време калемљења, стратификовање калемова, нега калемова у стратификали, изношење калемова из стратификале, прпорење истих и нега преко године; вађење калема с јесени; подизање и сађење винограда, резидба младих винограда (јесења резидба), нега винограда преко године, болести и штеточине винове лозе, њихово сузбијање, средства која се употребљују, справљање бордовске чорбе и прскање винограда. Распознавање болести винове лозе.

Затим је курсистима објашњено на лицу места у расаднику како се сеју и негују пићне биљке, важност ових за исхрану стоке, (стајско хранење стоке и користи од овога). Нега озимих и јарих усева. Припремање земље за борбу противу суше. Производња семена пићних биљака нарочито детелине, сточне репе и грашка. Припремање сточне хране и др.

Курсисти су показали врло добар успех.

Курсистима који су показали врло добар успех на курсу издате су награде у ситном воћарско виноградарском алату и пољопривредним књигама из помоћи коју је доделило Српско пољопривредно друштво. Приликом деобе награда руковалац курса Миљивоје Жујовић пољопр. рефер. и секретар пољопр. подружине одржао је курсистима једно кратко предавање, објашњавајући им напоран рад Српског пољопривредног друштва и његових подружина на пољопривредно-пропагандистичком пољу, истичући да је Друштво и овом приликом изашло у сусрет подруживи и доделило помоћ од 1.000.— динара у алату и књигама ради извођења овога курса и награда курсистима. Даље им је препоручио да се сваки од старијих посетилаца претплати на лист „Тежак“ и Пољопривр. календар, т.ј. да постану чланови пољопр. подру-

жине, где ће како у „Тежаку“ тако и у Календару наћи веома корисних поука из свију грана пољопривреде, и да ће тиме још више допуњавати стечено знање на курсу. Ово предавање је оставило врло леп угисак на посетиоце курса.

Курсом је руководио секретар подружине г. Жујовић Миливој, пољопр. референт, уз припомоћ г. Александра Гашића, управ. бановинског расадника.

Л. Вучковић, учитељ.

Воћарско-виноградарски курс у Великом Градишту.

Као и сваког пролећа тако и ове године иницијативом Пољопривредне подружине у Великом Градишту одржана су два пољопривредна курса у бановинском расаднику за срез

Сл. 40. Воћарско-виноградарски курс у Великом Градишту.

рамски и то: један специјално о подизању, нези, резидби винограда и воћњака, као и о зимском прскању воћака, а други о свима начинима размножавања воћака и лозе и свима практичним начинима калемљења воћака и лозе као и самом подизању и о сузбијању болести и штеточина на лози и воћкама са практичним-демонстративним извођењем свих радова.

Први течај трајао је од 20 до 24 марта о. г. и на њему је узело учешћа 38 лица, пољопривредника са територије среза рамског, већином одраслијих људи и који се већ баве савременим подизањем винограда и воћњака.

На другом течају узело је учешћа 67 лица — омладинаца — све синова земљорадника, а који је течај трајао од 24 марта до 2 априла о. г. За време трајања оба ова течаја курсисти из удаљенијих сеоских општина смештени су били у бановинском расаднику на преноћиште, док су курсисти из оближњих сеоских општина због недостатка просторија за преноћиште одлазили својим кућама на конак.

На крају течајева курсисти су полагали испит из свих предмета и показали потпуно задовољавајући успех; којом су приликом махом сви и награђени, јер је курсистима издато 2.490.— динара у наградама од које је суме Српско пољопривредно друштво издало као помоћ Динара 970.— у ситном пољопривредном алату и пољопривредним књигама. Такође 10 најспособнијих курсиста уписано је за чланове подружине и као награда дат им је „Тежак“ и Пољопривредни календар.

У истом расаднику од 1929 год. до данас одржано је курсева и то:

У 1929 години	1	са	26	слушалаца
„ 1930	2	„	91	„
„ 1931	1	„	46	„
„ 1932	3	„	75	„
„ 1933	3	„	161	„
„ 1934	2	„	105	„

Свега 504 слушалаца.

Што је најинтересантније, од свих 504 курсиста највећи је број запажен синова чланова: Печке виноградарске задруге из Прибрда, Пољопривредне књижице и читаонице из Кусића, Соколске чете из Кисиљева, Пољопривредне подружине из Пожежене и Пољопривредне књижице и читаонице из Царевца.

Поменути курсевима — течајевима — руковао је као руководилац и предавач г. Стојићевић С. Владимир, управник бановинског расадника, а уз припомоћ благајника овд. пољопр. подружине г. Михајла Ж. Рајчића и бив. помоћника управника истог расадника Костадина М. Паћићевића.

Влад. С. Стојићевић.
управник расадника.

Некролог

† Коста Поповић

земљорад. из Братишевца, члан Пољопр. подруж. у Бабушници.

Умро је у својој 62 години старости, на дан 19 јануара текуће године и 20 истог месеца сахрањен у присуству мноштва пољопривредника, виђенијих грађана и чланова Бабушничке подружине, што је пок. Коста и заслужио, јер је важио у целој околини среза лужичког као вредан и агилан пољопривредник и добар грађанин.

Покојни Поповић, као човек био је благе нарави, добродушан, бистар и промућуран, а нарочито био је добар и неопцењив пољопривредник, те је као такав био омиљен у свима друштвеним слојевима а нарочито у пољопривредним круговима, не само у својој околини, него и у целом срезу лужичком, јер је први засадио воћњак на правилном растојању и отстојању, покренуо питање и отпочео сађење винограда у свом крају, иако се зна, да овај крај није виноградски али ради опита, па када се је уверио да могу виногради успевати, он је на своје имању засадио 6-8000 чокота. Пок. Коста није занемаривао и друге пољопривредне гране него је упоредно радио у свима правцима у погледу унапређења пољопривре-

† Коста Поповић

де, те се његово име увек одликовало од осталих и служило за пример целој околини.

Као добар пољопривредник учествовао је са својим производима на свима последњим изложбана и добијао достојне награде. Тако у 1925 години на обласној пољопривредној изложби у Нишу добио је награду за воћарске и ратарске производе.

На среској пољопривредној изложби у Бабушници 1932 године добио је премију, за ратарство, јер је поред осталог изложио само око 14 сората пасуља, а за воћарске и виноградарске производе добио је прву награду. На воћарској изложби у Београду у прошлој 1933 год. добио је награду за воћарске производе. Пок. Коста био је за време рата добар војник, а у грађанству добар грађанин, који је важио међу првима, те за ове његове врлине има разна одличја како војничка тако и грађанска.

Пок. Коста. као човек добродушан, благе нарави и добар пољопривредник, облагорођавао је воћке где год је сти-

гао, без обзира на чијем су се имању дивљаке налазиле, па је тако облагородио неколико воћака и на сеоском гробљу па је под једном јабуком и сахрањен, јер то беше његова последња жеља, да се сахрани под овим дрветом, без обзира што ће овим бити удаљен од гробнице својих предака за читавих неколико стотина метара.

Пок. Коста оставио је тројицу одомљених синова у задрузи, који ће га следити. Пок. Коста и у последњем часу мислио је на своје добро и на унапређење пољопривреде, те је и пред саму смрт позвао своје синове и заклео да у свему следе његовом раду на унапређењу пољопривреде, а нарочито оставио је аманет своје унуку Мирку, који је свршио нижу пољопривредну школу и остао на свом имању да живи.

Смрћу Косте Поповића, његова кућа изгубила је угледног старешину, подружина свога одличног члана, а цела околина доброг, вредног и примерног пољопривредника, јер су ретки овакви људи који су овакав успех постигли као обичан грађанин без икаквих школа.

Стога као његов друг и сарадник у подружини одајем пошту његовој сени. Слава му и вечан помен!

Владимир Петровић,

Члан Пољопривредне подружине
за срез лужички.

Пишања и одговори.

Пишање: Молим, да ме у наредним бројевима обавестите: Имам кобилу веће расе, стару 7 година. У добром је стању и добро се осећа у свим пословима, добро вози, добро изгледа. Само има једну ману. Кад стоји у запрези показује неко дремање и више пута спусти главу до саме земље. По некад када се пробуди диже главу као да није ни дремала и стоји правилно као и други коњи.

Зато молим има ли томе лека или упутства да се од ове мане излечи или одучи.

М. Ј. Вуксановић, из
Гор. Слатине.

Одговор: Судећи по добивеним подацима могао би у томе случају помислити, да је ту по среди једна блага форма глупог лудила. Разлог за овакву врсту болести јесте увек један трајан притисак на велики мозак, услед чега у већини случајева наступа једно нагомилавање серума у можданским коморама, које онда изазива познате карактеристичне промене на коњу.

Обично наступа глупо лудило као последица разноликих упала мозга. Нарочиту диспозицију — склоност — за ту болест имају коњи обичне расе, даље добро ухрањени коњи, коњи, који су смештени у загушљивим коњушницама, који су

изложени великим напорима, нарочито за време жега ит.д.

Болест је готово неизлечива, али и поред тога ретко долази до угинућа. Коњи са оваквом маном могу још дуго корисно да послуже, разуме се, ако се на њих обраћа особита пажња и приликом рада и приликом хранења.

Болесне коње држати у зрачним, умерено хладним коњушницама, давати им лако сварљиву храну, пре свега зелену, даље репу, кромпир, мекиње. Сена и зрнасте хране само мало. Воду чисту и свежу или напој од мекиња.

Употребљавати само за лакше радове, који не изискују велико напрезање и избегавати радове по великој врућини.

Ф. М.

Одговор на питање г. Јована Цекића из Блата — Пирот о пиварском јечму и ливадским травама.

Сматрам да земљиште величине од два хектара — које се може наводњавати не треба да претварате у њивско — а поготову да на њему гајите пиварски јечам — већ да га оставите под градином — баштом — као што је и досад било — јер се ипак данас од свих врста усева, најбоље исплаћује гајење поврћа. Што се тиче претварања дотичног земљишта у ливаду — можете то учинити, али Вам не препоручујем да гајите суданску траву, пошто је то биљка за суве — бескишне — крајеве и земљишта, која се не могу наводњавати. Ако сте се већ одлучили да не гајите више поврће, онда би најбоље било, да на том земљишту подигнете вештачку ливаду. Вештачке ливаде су оне ливаде — које се подижу сејањем семена корисних трава. За сетву узмите семе од ових трава:

Врста трава	Потребна кол. по хектару	Приближна цени по кгр.
1. Лисичији реп	3.500 кгр.	23 дин.
2. Тимотијева трава	2.700 "	17.5 "
3. Жежевица	7.300 "	18.5 "
4. Француски рајграс	9.000 "	20.— "
5. Енглески рајграс	3.500 "	15.— "
6. Италијански рајграс	3.500 "	15.50 "
7. Праву ливадарку	1.700 "	29.— "
8. Обичну ливадарку	1.700 "	29.— "
9. Ливадски вијук	10.500 "	16.— "
10. Петлова креслица	2.100 "	33.— "
11. Црвена детелина	1.700 "	22.— "
12. Лицерка	1.800 "	22.— "

Ливада од ове смеше трава може трајати 12 година. Пошто се земљиште може наводњавати, добијаћете сваке године најмање два откоса сена и један откос отаве. Пошто је сад већ доцкан да сејете ливаду — онда посејте семе од

трава ове године у септембру месецу, или рано упролеће идуће године — у марту. У овој години гајите на том земљишту или поврће, или кукуруз или неку другу окопавину. Семе од трава можете набавити код Српског пољопривредног друштва у Београду или неке друге семенарске радње у Београду, Загребу или Љубљани.

Ing. Властимир Ђ. Ђурђевић, проф.

Марко Драгишић, из села Мрамора пита:

Имам поред Мораве земљиште врло погодно за кромпир, а на земљишту мог комшије постоји једна велика врба на метар од међе и њеном хладовином причињава ми штете на преко 15 ари. Тужио сам комшију суду и он је само поткрепао гране над мојим земљиштем. Давао сам му 200 данара да је исечемо, да му помогнем са људском и сточном снагом да је пренесемо његовој кући, али он и то неће из ината. Колико треба да је удаљена од међе и шта да чиним?

Одговор: Сваки је савршен господар од својих добара и по својој вољи може их уживати, располагати и сваког отуда искључити. То је случај и са Вашим комшијом који по закону може држати ову врбу, док је њему воља и судским путем не можете му ништа, сем то, да га натерујете, а Ви сте сами властан, гране над Вашом земљом наведене кресати §§ 211 и 282 г. з.

Једино што Вам остаје, да се са њим мирним путем, у колико је год могуће, споразумете, било куповином, било као што рекох у помоћи, да са људском и сточном снагом исту за рачун комшије уклоните.

Што се тиче питања за начин, да врбу осушите, то Вам се не може препоручити, јер би могли због тога бити кривично тужени и одговорати по кривичном закору, па и штету комшији надокнадити.

М. Ђурђевић.

Одговор: на питање Миомира Драгићевића, члана Чачан. пољопр. подружине. Непознато ми је да се на неким пијацама и кајсије убрајају у брескве. У своме чланку говорени о разним сортама бресака, нисам узимао у обзир и кајсије, које, како питач вели, негде убрајају у брескве.

2) Племке сората бресака Амсен и Елбертови могу се добити у бановинском среском расаднику у Смедереву, а Халеове јесење у расаднику среском у Топчидеру, и то само као племке за оченење на спавајући пупољак у августу, који је начин за калемљење бресака најпрепоручљивији.

3. Младице горког бадема и бресака засада нема више на продају ни у једном расаднику. Најбоље би било да питач купи или набави семе, па да их сам произведе.

Ст. Лукић.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

12. седнице, држане 16. марта 1933. г. у друштвеном дому
у Београду.

Били су присутни г.г. претседник Др. Т. Митровић и
чланови: М. Николић, Н. Белобрк, Н. Петровић, Д. Спремић,
В. Матић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 274) Узет је у претрес програм рада за ову годину,
па пошто су учињене извесне измене и допуне, то је одлу-
чено да се усвоји и да гласи:

Програм рада.

Српског пољопривредног друштва за 1934 годину.

У смислу чл. 2. Правила и чл. 8. Пословника Српског
пољопривредног друштва, Управни одбор прописује следећи
програм рада за 1934. годину:

1. У васпитно пројагандистичком правцу.

1) Преко својих Подружина, редовних чланова, чланова
Управе, друштвених чиновника и преко свога органа „Те-
жака“ и других издања, и откупљених поучних књига и бро-
шура, Друштво ће у народ ширити савремена знања за са-
вршеније и савременије газдовање у пољопривредној про-
изводњи.

2) Друштво ће путем предавања и растурањем летака,
плаката и брошура, а и посредством својих чланова интелектуалаца радити на подизању стручног образовања пољопривредника, на развијању моралних особина код својих чланова и на развијању међусобне љубави, поверења и исправности.

2) Приређивањем конгреса и конференција за расправљање важнијих пољопривредних питања и закључцима донесеним на њима, Друштво ће настојати да утиче на унапређење пољопривреде и на заштићивању оправданих интереса опште приватне иницијативе за подизање пољопривредне производње.

Друштво ће у октобру ове године приредити у Сарајеву II. Земаљски воћарски конгрес за расправљање свих важних питања из воћарства.

4) Друштво ће радити на извршењу расписаних стечаја за напредније начине рада, а по потреби расписивати нове стечајеве.

5) Друштво ће своје подружине и државне и бановинске установе и органе помагати, како у инструктивном тако и у материјалном погледу, у раду на приређивању пољопривредних изложба и сајмова.

У овој години, Друштво ће уз II земаљски воћарски конгрес у Сарајеву, приредити и земаљску изложбу воћа, воћних прерађевина и справа и препарата за сузбијање болести и штеточина на воћкама. Предмете са ове изложбе Друштво ће пренети у Београд и од истих приредити исту изложбу и у Београду са проширењем са предметима из виноградарства и подрумарства.

6) У циљу ширења пољопривредног и општег знања и код женског земљорадничког подмлатка, Друштво ће помагати акцију својих подружина, државних и бановинских установа и органа у организовању и обављању домаћичких курсева.

7) На захтев друштвених подружина и самоуправних установа, Друштво ће помагати приређивање и обављање курсева из оних пољопривредних грана, за које се потреба буде указала.

8) Преко својих редовних чланова, чланова Управе, постојећих подружина, друштвених чиновника, државних и самоуправних органа, учитеља, свештеника, школованих пољопривредника и других пријатеља пољске привреде и њеног напретка, Друштво ће радити на оснивању нових пољопривредних подружина и пољопривредних књижица и читаоница и омладинских дружина.

9) Ради тешње везе у раду између Друштва и напред поменутих установа, Друштво ће ове преко својих изасланика и чиновника чешће обилазити, контролисати њихов рад и давати инструкције, уносити вољу и љубав према циљу и задатку њиховом, као и ради регулисања материјалних односа.

10) У циљу унапређења квалитативне и квантитативне производње, прераде и уновчавања разних пољоприв. производа, Друштво ће радити да се оснивају одговарајуће подружине, задруге и удружења, а у првом реду за воћарске, повртарске и сточарске производе.

11) Ради пропагирања боље и рационалније исхране стоке, Друштво ће радити на ширењу гајења пићних биљака, подизању вештачких ливада и бољем неговању ових.

12) Друштво ће у своме дому одржавати пољопривредну књижицу и читаоницу и ову снабдевати одабраним домаћим и страним делима.

13) Друштво ће допунити збирку модела воћа, основати колекцију разног семена, средстава за уништавање биљних болести и штеточина, израдити моделе важнијих сората грожђа,

чтими разне статистичке диаграме и моделе справа који недостају и тако припремити и допуњавати материјал за оснивање пољопривредног музеја.

14) У циљу пропаганде за сузбијање биљних и сточних болести и штеточина, Друштво ће радити преко својих подружина и чланова и помагати сваку државну, бановинску и приватну иницијативу на приређивању практичних предавања и набавци справа и средстава потребних за ову сврху.

15) У циљу ублажавања пољопривредне кризе, Друштво ће свима својим моћима и средствима помагати квалитетну производњу пољопривредних артикала и што боље уновчавање ових.

16) Друштво ће предузимати и помагати сваку иницијативу која није предузимана у циљу подизања животних потреба и хигијенске исхране народа, пропагирајући што већу потрошњу воћа и грожђа у свежем и конзервисаном стању.

17) Ценећи важност сађења оплемењених воћака дуж путева и железничких пруга, Друштво ће са своје стране помагати надлештва и органе које на томе раде.

18) Друштво ће и даље настојати и радити на томе, да пољопривредници добијају што савршеније справе и материјал, ради чега ће претходно вршити испитивања њихове каквоће и ваљаности за наше прилике.

19) Друштво ће се старати да се закључци и одлуке, донесене на његовим конференцијама, конгресима ит.д. приводе у дело и да се рад ових по могућству публикује.

II. У пословно-посредничком правцу.

20) Друштво ће набављати пољопривредне справе и алате, најбоље разно семе, вештачка ђубрива и др. материјал и помоћна средства за унапређење пољопривредне производње и ове раздавати народу.

21) Друштво ће радити и помагати да се производња и селекција разног семена ратарских усева, пићних биљака и приплодне стоке уведе и постави на здрав темељ код нас, не само ради подмирења домаће потребе него и за извоз.

III. У произвођачком правцу.

Да би се производња семена луцерке и црвене детелине повећала у народу ради задовољења унутрашњих потреба и ради извоза у иностранство, чиме би се у ово тешко доба кризе поправила рентабилност наше пољопривредне производње, Друштво ће настати:

22) Да предавањима, поучним летцима, плакатама и преко Тежака пропагира у народу сејање луцерке и црвене детелине ради производње семена, које би Друштво откупљивало

од народа, првенствено од својих подружина и чланова по повољној пијачној цени и које би за потребе произвођача пречишћавало.

23) Да преко својих подружина и чланова такође организује откуп семена луцерке и детелине, да произвођачи добију што већу корист.

24) Да Трифолин станица, својина Министарства пољопривреде, инсталирана у згради друштвеној, још интензивније ради у овој години, да би се потпуно искористио њен пуни капацитет.

25) Да умоли бановине и Министарство пољопривреде да у пропаганди и откупу семена помогну овај користан посао, пошто средства друштвена нису довољна за то.

26) Да предузме мере за обезбеђивање новчаних средстава за откуп што већих количина природног семена било код бановина, којима би семе за раздавање народу било потребно и којима би се семе за одговарајућу суму новаца вратило по наплати режијских трошкова, било код других новчаних или извозних установа.

27) Да се Трифолин станица одржава у потпуно исправном стању уредним радом.

28) Да се установи амортизациони фонд, у који сваке године уноси 10% од чисте добити Трифолин станице.

29) Да ако се потреба покаже постави сталног служитеља и руковоаца станице, који би се плаћали на рачун станице.

IV. Остали радови Друштва.

30) О годишњем збору Друштво ће по могућству придирити какво популарно предавање или конгрес.

31) Друштво ће радити на прибављању свега што је потребно да се приступи подизању друштвеног дома.

32) Поред изложеног, Друштво ће предузимати и радити и све друго, у овом програму непредвиђене послове, који се не противе друштвеним правилима а који ће допринети постизавању циља и задатка Друштва.

33) Друштво ће сарађивати са Министарством пољопривреде, банским управама, и разним другим пољопривредним и привредним установама и удружењима.

34) У циљу зближења са Бугарским пољопр. друштвом, Друштво ће молити његова претставника да се на гроб друштвеног патрона Св. Краља Милутина, чије мошти леже у софиској Саборној цркви запали по која воштаница на дан 12. новембра сваке године.

35) Друштво ће убудуће сваке године 13-25 јануара приређивати парастос свима умрлим оснивачима, добротворима, утемељачима, почасним и редовним члановима.

II 275) Затим је приступљено претресу измена и допуна за друштвени пословник, па после свестране дискусије решено је, да се измене и допуне усвоје с тим, да је већином гласова одлучено, да референти специјалних одбора потпишују записнике и да се не заводи дежурнање чланова. Пословник да се штампа у 500 примерака.

III 276) Узете су у претрес измене и допуне за друштвени Пословник, па је одлучено да се усвоје с тим, да се питање сталности подружина пручи па и то унесе у правила. Пошто ових правила има још доста примерака, то нова правила да се не штампају, већ да се само измене и допуне, умноже и приложе постојећим примерцима и доставе подружинама.

Са овим је седница закључна.

Цене пољопривредних производа, на дан 8. маја 1934 г.

Пшеница		Свиње мршаве	9—10
Србијанска 77 3 ⁰ / ₀ Дунав	94—89	Волови I кл.	4—5
Србијан. 77, 3—4 ⁰ / ₀ Сава	94—98	II	3—375
77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	88—92	III	2.50—3
77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	87—92	Краве I кл.	3.25—4
Бачка 78 2 ⁰ / ₀	100—102	II	2.50—3
Банат. 78, 2 ⁰ / ₀	96—100	III	1.50—2
Кукуруз		Овце	2—3
Банатске утовар станице пром.	67—70	Јагањци	2—3
Банат. пар. Вршац	67—72	Живина жива	10—16
Срем.	70—72	Јаја	30—32
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	73—76	Маст	11—12
Лађа Дунав	77—80	Слатина	9—10
Лађа Сава	77—80	Млеко краљеве	1.80—2
Овас		Млеко овче	2.50—3
Србијански пар Београд	62—65	Сир српски	9—10
Сремски утовар. станица	52—55	Кајмак	18—23
Узана пруга	—	Кашкавал	11—17
Јечам		Разно	
Барањски 65-66 нов.	—	Мекиње са врећама Срем, Бачка	72—75
Македонско — Косовски	—	Мек. обала Београд, без врећ.	77—85
Главна пруга	—	Кукољ самлевен, Београд	50—55
Пасуљ		Кромпир	32—50
Срб. 3 ⁰ / ₀ , 1933 г. пар. Беогр.	105—120	Црни лук	20—30
Сремски 2 ⁰ / ₀ без вр. утов. ст.	—	Бели лук	80—120
Бачки 2 ⁰ / ₀ без врећа утов. ст.	—	Сено	30—40
Бачки и срем. 2 ⁰ / ₀ пар. Беог.	—	Слама	20—24
Шока и сточки производи		Хартије од вредности	
Свиње тешке	8—8.50	2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ Рента ратне штете	309—310
средње	7.50—8	4 ⁰ / ₀ Аграрне обвезнице	36—37
Свиње лаке	7—7.50	7 ⁰ / ₀ Инвестициони зајам 1921	71—71
		Аграрна банка	217—223

ЦЕНОВНИК

севонских потреба, које се могу добити код Српског
пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

Прскалица Нехвилова „Аустрија“	Дин.	470.—
• ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1		470.—
• ПЛАЦ бр. 1		600.—
• домаћа „Илинка“		450.—
• Мариборска казан споља		400.—
• аутоматска за воћке, са бамб. трском		1200.—
• брдска без резервоара		850.—
Запарашивачи леђњи, ВЕРМОРЕЛ		400.—
• ручни, домаћи		70.—
Француски малигани (Ебулиоскопи) оригинални		1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖИВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10		
и 11 см. по 32.—35 и		40.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ и обични Дин. 50.— и		30.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ	25.—	60.—
• тестерице	30.—	50.—
Маказе за скидање гусен. гнезда КУНДЕ		25.—
• живу ограду КУНДЕ		80.—
Гребло челично за скидање коре, Куинде		25.—
Челичне четке, за маховину		20.—
Белегије за калемарске ножеве		15.—
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.		2.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.		3.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.		
• на мање кгр.		14.—
Бела репа угарњача		15.—
Енглеска трава, на 100 12.50 дин. на мало		14.—
Луцерка пломбирана и атестирана, на 100 кгр. 21.—		
• на мање кгр.		22.—
Црвена детелина пломбирана и атестирана на 100 кгр.		
• 21.— на мање кгр.		22.—
Бела детелина пломбирана и атестирана кгр.		30.—
Граховица јесења панонска, на 100 кгр. 2.25 на мање кгр.		2.50
Пасуљ градиштански крупни, за семе кгр.		3.—
ГУМЕ ЗА ВЕЗИВАЊЕ ЗЕЛЕНИХ КАЛЕМА ЛОЗЕ кгр,		100.—
• ОКРУГЛЕ ЗА ПРСКАЛИЦЕ ВЕРМОРЕЛ и ПЛАЦ ком.		12.—
• Аустрија и остале, мање		10.—
ГУМЕНА ЦРЕВА	јака, у платну, 4 мм. дебљине мет.	18.—
Иста гумена црева, на цело котур од 30 метара несечено		16.—
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99% гарант. чистоће:		
Код куповине преко 5000 кгр. Дин. 6-10, преко 100		
кгр. Дин. 6,30, испод 100 кгр.		6.50
РАФИЈА ЕКСТРА, на целу балу Дин. 12.50, на мало,		14.—
СУМПОР У ПРАХУ, на целу врећу од 50 кгр. Дин.		
4.50 на мало		5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 маја о. г. франко
друштвени магацин.

“Ново винарство”

— Најновија и најпотпунија упутства за справљање, негу и лечење вина и ракије —

од Вождара Б. Ринковића, пољопр. инжињера и професора, шефа за виноградарство, пољопривреду и контролну службу по Закону о вину у Министарству пољопривреде. 306 страна већег формата са 106 слика. Цена 50 Дин. Изашла је из штампе књига под горњим насловом, у којој су сабрана сва најновија знања и искуства из науке о преради грожда у вино и нека вина. То је засада најпотпунија књига ове врсте код нас.

Књига је писана тако да може послужити и самим стручњацима као користан потсетник, а ученицима пољопривредних школа као зубеник, док у њој виноградари, винарски трговци, кафеџије и сви они који рукују вином имају једно потпуно прегледао и јасно практично искуство о свима радознама у подручју око справљања, неге и лечења вина и ракије.

Садржина књига подељена је у 275 одељака, који сваки за себе чини једну малу целину, и даје практично упутство о једној ствари од којих наводимо само неке, као на пр.: избор места за подрум и општи услови за добар подрум. Цементне или бетонске бачве. Главне одредбе закона о вину. Поправка шире добијене од незрелог грожда. Поправка шире од незрелог грожда. Поправка шире од тругог и поквареног грожда. О алкохолном врењу ушште. Употреба сумпор-диоксида у винарству. Употреба селекционисаних гљивица. Справљање црних, белих и ружичастих вина. Цеђење коњине. Претакане. Доливање буради. Вештачко бистрење вина. Филтрирање. Пастерисање. Сиржавање. Вештачко старење вина. Разливање у боце. Дегаустирање и анализа вина. Поправка прекиселих и слабих вина. Додавање и одузивање танина у вину. Поправка боје. Накнадно врење сладуњавих вина. Болести вина: вински цвет, циклулест, прерипуто вино, балзано вино, мањито вино, мрки предом, мектаљност вина и др. и лечење. Мане вина (буђаво, смрдаљиво и др.) и њихово уклањање. Разни начини конзервасања слатког вина (шире). Справљање специјалних вина: десертних, медицинских, шампањца и др. Печење ракије и коњана. Вештачко старење ракије. Справљање разних ликера. Справљање и нега сирнета итд. итд.

Књига се може добити код писца на горњу адресу, уз пошиљку 55 динара за вредност књиге и за поштарину, или на доплату 57 динара.

Против болова у леђима

употребљавајте СЛОАНОВ ЛИНИМЕНТ. Чим Вас болови нападну, намажите лагано, без утрљавања мало СЛОАНОВОГ ЛИНИМЕНТА, који сам продире у кожу, греје и умирује оболеле делове, одмах уклања болове, те се брзо добро осећате. Употребљавајте СЛОАНОВ ЛИНИМЕНТ против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста болести мишића.

ДОБИВА СЕ У СВИМА АПОТЕКАМА И ДРОГЕРИЈАМА

SLOAN^{ov} LINIMENT

ОТСТРАЊУЈЕ БОЛОВЕ

Одобрено од Министарства Соц. Пол. и Нар. Здравља С. број 4497 од 15 марта 1932 године.

ПАТЕНТ ТЕГЛЕ

за конзервасање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

од 1/2 л.	Дин. 10.—	од 3/4 л.	Дин. 11.—
• 1	• 12.50	• 1 1/2	• 15.—
• 2	• 17.—		

Резервне гуме за ове тегле 1,25.— могу се добити код СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Београд — Немањина ул. 11-15

НАЈБОЉЕ И ОДАВНО

ИСПРОБАНО СРЕДСТВО

ПРОТИВ ПЕРОНОСПОРЕ НА ЛОЗИ И ХМЕЉУ ЈЕ
ПЛАВИ КАМЕН 98|99%
МАРКЕ „ЗОРКА“

добива се код
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА,
Београд, Немањина 15

или код

»ЗОРКА«

ПРВО ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРУШТВО
за кемичку индустрију на дионице

СУБОТИЦА
Телеграм „Зорка“ Суботица
Телефон број 3—18, 3—19.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.**

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

Наше ниже пољопривредне школе.

Врло ретко имамо прилику да у нашој штампи прочитамо нешто о нашим нижим пољопривредним школама, иако би нас вести о животу и раду у тим школама врло занимале, јер су ове пољопривредне школе једини заводи чија је задаћа да за живот спреме нашег пољопривредника. Зато смо са задовољством у 24 броју Тежака од 15/12 1933 год. прочитали напис г. Милана Дуњића „О новим шишовима практичних пољопривредних школа“, и то са толико већим задовољством, што нам г. Дуњић доноси добру вест: да се у школама повереним његовој бризи уклања један од оних многобројних недостатака, који су последњих година, може се рећи већ од Уједињења, погађали наше школе.

Мислим да нећу имати опозиције ако устврдим да је криза снашла и наше пољопривредне школе, и то како духовна, тако и материјална, и да је потребно што пре ту кризу лечити, јер генерације пољопривредничке деце долазе и пролазе, а не добивају оно на што имају права, и што им је неопходно потребно, па да од њих постану спремни и напредни пољопри-

вредници, и тиме и ваљани грађани. Овим својим написом желим дати потстицаја да се о томе питању размишља на меродавном месту, и то је једина његова сврха.

И пре рата имали смо пољопривредних школа. Било их је у свима покрајинама које су данас уједињене у нашу државу. Са већим или мањим успехом оне су испуњавале намењену им задаћу. Школе у пред-ратној Србији испуниле су је свакако најбоље, може се рећи одлично. Из њих је изишао велики број младих који су у историским временима Србије дали својој Отаџбини много вредних људи и радника на свима пољима делатности: одличних официра и јунака, напредних домаћина, озбиљних чиновника, и особито вредних пољопривредних чиновника, који су се умели приљубити народу и придобити га да им верује и да их слуша. Иако сами тек са „нижом“ наобразбом, они су народу дали много. Јер свесни те своје „ниже“ наобразбе они су се трудили да је употпуне утолико већом марљивошћу, непрестаним учењем и великим поштовањем ауторитета својих заиста високо образованих старешина, са којима су били у непрекидном личном контакту. Сваки се трудио да да од себе све, и дао је.

Школе у пречанским крајевима нису дале ни близу онолико колико србијанске. У тим крајевима све до пред рат није била организована пољопривредна служба. Све је било подешавано према жељама и интересима великих властелина, и велики број љака пољопривредних школа сматрао је идеалом свога живота да постане први слуга или шпан на неком спахилуку.

После рата и Уједињења пољопривредне школе наставиле су рад. Све је било у хаотичном стању. Тај рад није могао бити много добар. Рађено је без надзора, без јединственог програма, без правог циља.

Године 1923, тадашњи начелник у Министарству пољопривреде, покојни Паја Тодоровић, сазива у конференцију све директоре пољопривредних школа, да се посаветују о будућем раду, и да донесу нацрт закона о пољопривредним школама. И ја сам учествовао

у тој конференцији, која је била више кула вавилонска него ли скуп људи који знају што хоће. Натезало се више дана, сати и сати губили су се у препирању о споредним ситницама, и најзад неиспуњена је остала жеља пок. Паје Тодоровића да један јединствени закон о нижим пољопривредним школама буде његово последње дело пре него што се коначно повуче у стање мира. Није било могуће сложити разне менталитете, који су, имајући у политичким људима довољно и сигурне подршке, и даље радили како су хтели, не водећи рачуна о томе да би баш пољопривредне школе биле најподесније да одгоје јединственог сељака, будућег грађанина и Југословена.

Касније је нестало у Министарству пољопривреде јаке руке која би једина могла да води све школе. Неискусни млади људи домогли су се уплива код ове највише инстанције, а како нису били дорасли овој задаћи, њихов рад кретао се више у границама ситног административног рада, а мало или никако смером организаторске изградње школа. Једино што се мора признати да је увек било у реду, био је буџет. Школе су материјално биле добро снабдевене.

Године 1928 потпале су школе под управу обласних самоуправа. Отада настају по школе слаба времена. Уместо једнога заједничког господара свака је сада имала другога. Често пута сад се догађа да по организацији школа вршљају људи непозвани за то, људи са различним жељама и амбицијама. У школама се тешко ради, оне су у пуној духовној, а делимично и у материјалној кризи.

Долазе најзад бановине са великим и широким делокругом рада, једнаким некад Министарству. Али, стање у пољопривредним школама још се погоршава, јер се наставља са бескрајним реорганизацијама, којима се придружују још и материјалне редукације. Под утицајем мишљења, свакако ничим недоказаног, да ђаци бивших пољопривредних школа нису дали оно што се од њих очекивало, траже се сад нови типови школа, разуме се без икакве једнообразности између школа појединих бановина. Свако прекраја на своју руку,

прекрајају то у највише случајева они који се никад нису бавили педагошким питањима. Тежња за преоријентацијом наше пољопривреде долази веома јако до изражаја код реорганизација пољопривредних школа, као да пољопривредна наука није једна и иста за све гране пољопривреде. Са што мање темељне науке хоће се стварати некакви „специјалисти“. Свака школа ради по другом плану и програму. Питање уџбеника болно је, како у погледу њихове вредности, тако и у погледу њихове једнообразности, о којој нема ни говора. Слабија дотација школа буџетским средствима приморава на одвише јако експлоатисање дечије радне снаге при обради школских имања, што је на штету теоријске наставе, а и на штету физичког напредовања деце, која баш за време школовања преживљавају доба пубертитета, кад им је веома потребна добра храна и нега. Немање довољних буџетских средстава за одело и обућу деце, и њихово превелико искоришћавање за физички рад, утицаху на развиће деце.

Ове редове написао сам, не да ма кога осуђујем и нападам, већ да укажем на хитну и преку потребу да све наше ниже пољопривредне школе буду опет подређене само једној врховној власти — Министарству пољопривреде, и да буду руковођене по једном јединственом закону, којим ће бити зајемчен један високи циљ: *да се у њима одгаја наш југословенски пољопривредни нараштај, који ће свесно знаћи јединствено радићи, мислити и осећати.*

Данашње пољопривредне школе великим делом не задовољавају томе захтеву.

К. Поповић.

Рајсарсво.

Гвоздени плуг.

Пре неколико дана умро је у месту садашњег мог боравка један сељак-задругар. Последња његова жеља коју је изрекао деловођи задруге била је: „Купите одмах мојој деци гвоздени плуг да они не морају да се муче дрвеним као ја читавог живота.“

Овим речима речено је врло много. Али, иако је свима нама познато да гвоздени плуг значи препород привреде неког места и краја, то ипак врло велике површине земље у централном, југозападном и јужном делу наше отаџбине још и данас оре дрвени плуг, онако примитиван какав је био и пре две стотине година. Што је тако у крајевима који су све доскора били под туђинским господством, то би се још и могло разумети. Али тако је и у крајевима где се радило на унапређењу пољопривреде, као што је н. пр. у крајевима данашње Савске бановине, где је једна добра пољопривредна установа — *Загребачко госпoдарско друштво* — пуних осамдесет година развијало свој, у оно време заиста, чист и несебичан алтруистички рад. Па кад је и поред овог рада гвоздени плуг врло тешко продирао у сељачка газдинства, то је врло занимљиво знати оне узроке који су били сметња његовом ширењу. Ја верујем да су ти узроци мање или више свуда исти и да је њихово уклањање једно од најважнијих средстава па да се гвоздени плуг у нашем народу јаче рашири.

У своје време, као окружни економ таквог једног краја, где се орало скоро искључиво дрвеним плугом, проучавао сам питање гвозденог плуга и трудио се да га уведем бар код имућнијих и напреднијих домаћина. Ишло је тешко, и кад сам им плуг давао бесплатно уз једину обавезу да више неће орати дрвеним. Људи се бранили да ће им плуг затрти стоку, јер да је претежак. И не мало било је моје изненађење кад сам могао да се уверим да они не говоре напамет, већ из искуства. У више газдинстава нашао сам гвоздени плуг који можда већ двадесет година лежи негде за кућом сав зарђан и обрастао коровом. Били су све то плугови број 8 или број 10 са двоструким гредељима најтежег типа, тежине барем од 100 килограма. Разуме се да ми је одмах било јасно да је овакав плуг претежак за слабу сељакову стоку, а осим тога да је он и превелик за сељакову њивицу од неколико ари, и неподесан за земљу из које стрчи

камење или која је тако танка да на много места ратоник по камену струже.

Прва акција око увођења гвозденог плуга пропала је због погрешног избора подесног типа плуга — одвише шешког, великог, незграпног. Добрим делом важи ово исто и за наше најнапредније крајеве где се полугвоздени плуг (са фабричком главом) све до данас одржао.

Било је то године 1919, непосредно иза нашег Уједињења. Пошло ми је за руком да тројицу сељака из села *Примишља* у срезу слуњском придобијем за то да као т. зв. узорни ратари приме гвоздене плугове и обавезу се да ће њима и радити. Село *Примишље* са 100% је чисто српска општина у крају где иначе српски и хрватски део нашег народа живи измешан. Занимљива је појава да у овим крајевима српска села увек имају бољу земљу. Тако и *Примишље*. Пред њим и иза њега њиве су врло камените, примешљанске нису нимало или врло мало. Срби су, кад су насељавали ове крајеве, свакако боље умели да бирају места за насеља. А можда су се они и раније населили, па су могли да по вољи бирају, што би за историчара био свакако врло занимљив предмет студија. Домаћини које сам нашао имали су јаку запрежну стоку и одлучну вољу да ору само гвозденим плугом. Први плуг заорао је на ледини сељака *Николе Јагодића*. Син *Николин* водио је коње а ја сам плужио. Код друге бразде није већ требало коње водити ни пруг држати. Пред читавим селом испит је био одлично положен. Људи су се чудили како да плуг може да иде и сам, а уз њихов плуг потребна су три човека и сви се уморе и промукну после једнодневнoг орања. После тога удесио сам на њиви *Николе Судара* његов плуг, и најзад код *Душана Грубора* његов. Сва три плуга била су истог система, и што је главно они су били лаки (број 6 са савијеним гредељом).

После петнаест година састао сам се с примешљанским свештеником г. *Светозаром Вукелићем*. И поп *Светозар* вредан је економ, који је из своје земље лепо ишколовао и на пут извео своју децу. Питао сам

попа Светозара како је у Примишљу са гвозденим плуговима. Набројао ми је двадесет домаћина који их имају. Било би их још и више, али сељак као сељак — гледа да прође што јевтиније и позајмљује, или изнајмљује плуг од кума или пријатеља. И он сам две године је позајмљивао док најзад није одлучио да купи плуг у заједници с неким суседом. Позвао је у заједницу првог, другог, трећег — све до осмог. Ниједан не хтеде. Добро дакле, поп Светозар купи плуг сам. Само кад су му сад суседи почели долазити да им да плуг на зајам, он им га не даде. И сва осморица данас имају своје плугове, јер је поп Светозаров заиста добро орао.

Поп Светозар рече ми да би данас у Примишљу било и више гвоздених плугова, али да ни он још није својим потпуно задовољан. За танку земљу и мале њивице у вртачама овдашњег Краша потребан је сасвим друкчији плуг: мали, кратак, лако покретан, којим се лако може обићи и камен, и којим се може лако окретати и враћати. Иначе — тако сасвим тачно разлаже поп Светозар — гвоздени плуг боље земљу обрађује и мрви. Док дрвени плуг само бразду обрће али је нимало не уситњује, гвоздени плуг земљу преврће и уситњује, и тиме штеди човеку онај најтежи посао овдашњег сељака — *прекојавање орања*, без кога се иза дрвеног плуга њива не може засејати. Због тога што гвоздени плуг земљу и мрви, он се теже вуче него дрвени, али ипак је боље да стока сврши тај посао него ли човек. Поп Светозар приметио је и то да је дрвени плуг највећа запрека извођењу зимског орања које би у овим крајевима било исто онако благотворно као свуда где се изводи. Он је покушао једне јесени преорати земљу за кромпир. Упролеће била је лепо измрзла, растресита. Али кад је пре садње требало да се оре, дрвени плуг никако није хтео у земљу. Дрвени плуг иде само у целину, и због тога нико не оре ујесен.

Поп Светозар рече ми још да у његовом селу има сад један ковач који сам израђује гвоздене плугове нарочитог типа, онако кратке, лаке, покретљиве. Гре-

деље тим плуговима прави од старих колских осовина које нарочито савија и даје им потребан облик. Каже ми да тај ковач своје плугове скупље продаје него што је цена фабричким, а ипак да има много наруџбина, јер су ови плугови заиста одлични.

Изneo сам овај кратак напис о гвоздном плугу, и занимљиво излагање попа Светозара. И ја сам мишљења да је највећа запрека ширењу гвозденог плуга у нашим брдским крајевима у подручју Краша и Динаре, не заосталост и несхватање ондашњег народа, па можда не у толикој мери ни његово сиромаштво, колико немање подеснога типа плуга и невођење рачуна о специјалним особинама ове земље.

Првом приликом прегледаћу и проучити плуг примишљанског ковача и изнети у „Тежаку“ његов опис. Није искључено да дух нашег бистрог брђанина покаже којим путем треба да се упути настојање инжињера-конструктора, па да из наше Југославије нестане дрвеног плуга.

К. Поповић.

Кад и колико пута треба заливати повртарске биљке.

Да би се добио што већи принос од повртарских биљака потребна је одређена количина влаге за њихово развиће. Ова је влага потребна за растварање хранивих материја у земљи (фосфора, азота, калија и креча) и за потпомагање њиховог усисавања од стране биљака. Усисавајући растворене храниве материје биљке испаравају непотребну количину влаге кроз лишће.

Повртарске биљке узимају из земље утолико више воде уколико атмосферска влага не може да попуни резерву влаге у земљи. У таквим случајевима, кад атмосферска влага не може да попуни резерву влаге у земљи, примењује се вештачко заливање земље за стварање те резервне влаге у њој, која је потребна биљкама за њихов живот.

Испитивањем живота биљака утврдило се, да без обзира на земљиште и биљке које се гаје на њему, резерва воде у земљи несме прећи 80% од пуне влажности, а то значи да запремина земљишта треба да има 80% , а 20% ваздуха; несме бити ни запремина ваздуха нижа од 20% , јер онда настаје празнина у порама. Дакле, вода мора да испуњава најмање за $1/5$ празнине земљишта испод које норме настаје тако звани „коэффициент слабљења“ услед недостатака влаге, због чега биљке угину. Оптимална је влажност та при којој све капиларе и сва места хигроскопске воде заузима раздух. То бива при влажности $50—60\%$ пуне запремине земљишта. Разлика у проценту објашњава се тиме, што је оптимум влажности различит за разне биљке и у разно доба њиховог пораста. Тако, највећа је потреба влаге кад настане период развијања семењака, онда у времену развијања главица, а код кромпира за време развијања цветних пупољака. Дакле, свака биљка има одређен период времена и потребну количину влаге. Према томе вештачко заливање има за циљ да се у активном слоју земље створи и одржава оптимална влажност за развиће биљака које се на њој гаје. У том се циљу вода доводи на земљиште споља и равномерно распоређује на њеној површини. Норма заливања одређује се у кубним метрима на површини од једног хектара.

Код заливања повртарских биљака мора се знати углавном то, да и прекомерно заливање наноси штете и утиче рђаво на принос као и слабо заливање и недостатак влаге. Прекомерно заливање и велика количина воде, не само што може да уништи биљке, већ онеспособи и земљиште, јер се разблатави (раскашка) и растварају у њој минералне соли. При испарењу воде растворене соли излазе на површину земље, преобраћају се у талог и нису од користи за биљке.

За објашњење питања кад и колико пута треба заливати неке најважније повртарске биљке, изнећемо неке практичне податке.

Практичару је познато да повртарске биљке треба заливати за време сађења, за време ницања и у по-

четку цветања, а нарочито у времену сазревања. Готово све повртарске биљке у свом младом порасту потребују нешто мање заливање, па с тим и нешто дужи размак времена у заливању. У средњем тај размак времена може се сматрати до заметања плодова 10—15 дана, а у времену заметања плодова и сазревања 8—10 дана, јер тада потребују више влаге и чешће заливање.

У конкретном случају може се ово рећи за неке најглавније повртарске биљке:

Пашлицан црвен прво се залива кад се расађује. Друго се заливање врши пред почетак цветања. У почетку цветања не треба заливати, јер од тога заливања задоцњава сазревање плодова. Кад први мањи плодови почну да дозревају, па до почетка прве главне бербе потребно је још једно-два заливања. За време главне бербе дају се још четири-пет заливања са размаком 8—10 дана.

Овако треба заливати патлицан, који расте уз притку, а то значи 8—10 заливања. Међутим патлицан који се гаји без везивања уз притку треба једно-два заливања мање и то у времену главне бербе.

Краставци се заливају први пут кад се семе сеје, кад биљке никну залије се други пут, а трећи пут пред почетак цветања. За време првог цветања не заливају се из разлога које смо навели код патлицана. Кад почну плодови да стижу за употребу па до краја бербе дају се још три до четири заливања, и то се врши: беру се краставци два-три дана па се после залију, и престане са бербом; по истеку три-четири дана од заливања опет се врши берба два-три дана па се понова залива и тако ради док се берба не заврши. Дакле, краставци се заливају шест до седам пута.

Купус рани први пут се залива кад се расађује, после 7—10 дана врши се друго заливање, а од овог другог заливања па до почетка завијања главица врши се још три-четири заливања са размаком 10—15 дана. Пред почетак бербе, по прилици на 10 дана врши се још једно заливање. За време бербе врши се још два заливања. Тако купус за време његовог пораста потребује 8—10 заливања.

Кромпир рани за време сађења не залива се пошто је земља у то време довољно влажна, Кад биљке никну залије се први пут, а после 10—15 дана залије се други пут. У међувремену до цветања не залива се из разлога изнетих код патлицана и краставаца. После цветања па до бербе залива се још један—два пута. Свега дакле 3—5 заливања потребна су раном кромпиру.

Оваквим бројем заливања код описаних повртарских биљака може се придржавати само у том случају ако се земљиште после сваког заливања прекопа, а ако прекопавање не може да се врши онда је потребно број заливања повећати најмање са два до три. Прекопавање после заливања не врши се одмах, већ кад се земља провене (ако се залива увече, сутрадан се прекопава).

Поред свега овога, при одређивању броја заливања ваља имати у виду опште стање биљака и горњи слоја земљишта на коме се налазе биљке. Опште стање биљака и земљишта често одређују неоплодно заливање, без обзира на овако утврђен план о заливању. Тако, ако код патлицана или краставаца зелено лишће почне да жути или потамни, а код купуса да се савија и покрива белом навлаком, може да буде знак недостатка воде у земљи, ако биљке нису нападнуте каквом болешћу. Поред овога ако је земљиште суво, онда горњи знаци јасно показују да треба заливати без обзира на број и време претходног заливања.

Милорад П. Зечевић.

Воћарство

Подignite шљиваре.

„Где год нађеш zgodно место ту шљиву посади, а шљива је благородна па ће да накнади“.

Шљива у нашем воћарству заузима прво место, како по броју дрвета тако и по величини производње суве шљиве, ракије и пекмеза. Она се гаји као чиста култура у шљиварским крајевима на великим комплексима земље и распрострањена је по свима крајевима предратне Србије, а нарочито у околини: Ваљева, Чачка, Крагујевца, Аранђеловца,

Лазаревца, Младеновца, Шапца и у северном делу Босне околина Брчко; по осталим крајевима распрострањена је више мање колико само за домаћу употребу.

По статистици за 1924 год. имало је у нашој држави 56.486.633 стабала шљива, а извоз суве шљиве био је 199.400 м. ц.; по статистици за 1926 год. број шљивових стабала био је 50.852.151, а извоз сувих шљива био је 166.300 м. ц.

Дакле јасно се види, да је од 1924 до 1926 год. смањен број шљивових стабала за 5.634.482 као и извоз суве шљиве и осталих производа смањен је за 33.100 м. ц., што претставља велики губитак како за наше произвођаче, тако и по смањење нашег трговинског биланса. Тиме је наша земља много изгубила.

Наша сува шљива заузимала је и заузима прво место међу вођарским производима, који се извозе на страна тржишта, како у погледу каквоће — квалитета — тако и у погледу количине — квантитета. Услед одличног квалитета наша сува шљива увек је имала велику потражњу и добро је се плаћала, па и у доба тешке и дуготрајне економске кризе достигла је рекордну цену. Тако у току ове 1933 године продавала је се наша сува шљива од 3 до 7 динара по килограму — на домаћим пијацама.

Питање рентабилности пољопривредне производње претставља једно тако рећи животно питање наших пољопривредника. У пољопривредној производњи главни је циљ, да се са што мање рада и капитала добију што већи и трајни приходи, а то ће се постићи ако се гаје оне културне биљке, које ће у дотичном крају дати са што мање капитала и рада највеће приходе.

Једна од најрентабилнијих биљака за наше шљиварске крајеве јесте шљива и то шљива: пожегача, маџарка, што сведочи и практично искуство.

Ја сам 1922 год посадио 200 комада шљивових садница на одређеном терену — земљишту, за подизање воћњака, па када сам већ био засадио, долази деда и као бесан надао галаму и дреку, како сам смео да му њиву покварим, где ће му пшеница родити. Не прима деда никакав изговор него да се засађене шљивове саднице поваде и на крају када је већ требало повадити посађене шљиве рекао сам, да не би вадили посађене шљиве, ми ћемо сејати пшеницу и кукуруз по њима као и раније, па ако буду доцније сметале ми ћемо их повадити, те је тако једва остало да се шљиве не поваде.

Када је доцније деда увидео, да посађене шљиве расту и доносе приходе, а ништа не сметају пшеници и кукурузу, он је онда одобрио, да се цео терен засади шљивама, те под тешким околностима 1925/26 год. наставимо са сађењем воћњака на започетој парцели, која је велика близу два хектара и 120 ара, на којој засадим 600 ком. стабала шљива.

У току 1933 год. тако рећи као трећи род дао је 30 м.

ц. сувих шљива за које је при продаји примљено 15.000 динара. Тада сам запитао деду колико роди пшенице сада? Деда рачуна, рачуна, па ће рећи, сто педесет метара. А колико би родило да није воћњак засађен него да је само посејана пшеница? Ђ дете, родило би као и раније двадесет и пет метара.

Дакле видиш, деда, сада је родило 125 м. ц. пшенице више него раније што је рађало, а то је се постигло сађењем шљивара — а не сејањем пшенице. Видим дете да сте у праву. На млађима свет остаје, а ја се радујем да моји млађи боље раде него што сам ја радио.

Према томе јасно је, да је шљива једна врло рентабилна биљка за наше шљиварске крајеве, те се може препоручити нашим пољопривредницима, да саде и што већу пажњу да обрате на негу и ђубрење шљивара, па ће тиме осигурати трајан и сигуран приход са свога имања.

Агр. Света Радојчић.

Домаћинство.

Чорба од ситнежи живине.

Очишћена ситнеж живине (шија, ноге, крила, срце, дигерица) исеку се на ситна парчад и посоле се. У шерпу се дода кашика масти и једна главица ситно исецканог црног лука да се пржи, а одмах се додаје и припремљена ситнеж, која се са луком пржи све док иста порумени, а затим се сипа у шерпу онолико воде, за колико се особа спрема чорба. На једну особу довољна је количина шоља од беле кафе. Обично се дода шоља више на укување.

Затим домаћица проба дали је довољно слана чорба и остави је да се кува још $\frac{1}{2}$ —1 часа. Чорба је кувана, када је ситнеж мека.

Пре изношења на сто, домаћица размути 2 жуманца са 2 кашике киселе повлаке у чинији, у коју ће сипати чорбу, непрестано мешајући, да се не би прогрушало жуманце. Због тога мора бити и чорба прохлађена. За шест особа довољна је ситнеж од два пилета или од пара живине. Уз ову чорбу, домаћица за ручак може спремити и печене пилиће на кромпиру. То се спрема овако: очишћени, опрани и осолоњени пилићи метну се у већу шерпу, у коју се претходно исеку $1\frac{1}{2}$ кгг. ољуштеног кромпира за шест особа и дода се 2 кашике масти и пола шоље воде, кромпир се посоли и ставља се у рерну да се пече.

Домаћица чешће окреће пилиће, да би јој били лепо румени, а кромпир се не меша, јер би се направила каша од њега.

Пилићи и кромпир су печени, ако су добро румени. Уз печене пилиће нека домаћица изнесе и салату, коју је раније спремила.

Ситни колачи.

Они се могу служити после ручка и то обично о већим празницима или породичним свечаностима.

Најјевтинији су ситни колачи познати под именом: *гурабије* и *беле пуслице*. Оне се месе овако: 225 грама масти пропере се у више вода, да би се мирис отстранио, затим се маст мути, док се не направи пена; у овако умућену маст дода се 575 грама бела брашна (нешто више од пола килограма) и мути се још $\frac{1}{4}$ часа. У другом суду умути се 200 грама шећера са 5 жуманца и једним целим јајетом. Ово се исто мора дуго да мути, све док жуманца не буду светло жуте боје.

Затим се умућени шећер и жуманца додају у умућену маст и брашно и наструже се кора од једног лимуна у то тесто, да би мирисало. Сад се поново замеси и изручи на даску за мешање. Оклагијом се тесто растањи у дебљини од једног сантиметра (или малог прста) и формицама се ваде. Оне су разног облика као на пр.: звезде, полумесеци, округле и т.д. Купују се у гвожђарским радњама или на пијаци. Врло су јевтине, стају 1—2 дин.

Један део преосталих беланаца (од оних 5 комада јаја) умути се тако, да буде чврста пена, и на сваку се гурабију стави одозго малом кашиком један део пене, а још се дода на њу шећер крупније истуцан са млевеним орасима или сеченим на ситније делове.

У блеху, који је посут само брашном, ређају се гурабије на редове. Једна од друге као и ред од реда да су удаљени по 1 сантиметар. При печењу се мало расплину.

Домаћица треба да пази на ватру, да буде умерена, јер сувише јака ватра, може јој изгорети гурабије.

Чим порумене и пријатно миришу, оне су печене.

Домаћица их може спремити на дан-два пре празника.

Беле пуслице.

Од 3 беланца умутити чврсту пену и додати $\frac{1}{4}$ кгр. (250 грама) добро просејаног шећера у праху и нацедити сок од пола лимуна. Затим све то добро мутити, отприлике пола часа или да се та маса при окретању суда не креће. Тада се дода шака на дуж исеченог ораха, промеша се и вади малом кашиком у величини ораха. Блех се после брашном свуда у наоколо, као и за гурабије, па се пуслице ређају на редове удаљене исто као гурабије. Ватра мора да буде сасвим тиха. Оне морају да буду печене а да не порумене.

Наталија Д. Ђуровић.

Перут¹

Перутање је нарочито често код мушкараца. Већ од 16—17 година почиње се кожа на глави под косом јаче перутати, изгледа да је у вези са полним сазревањем. У ово доба почињу јаче лучити лојне жлезде, а услед тога се појачава и перутање горњег слоја покожице. Ако се коса држи чисто и у реду, ако се редовно чешља и четка (наравно свако лице треба да има сопствен прибор), ако се глава редовно пере сапуном (сваки месец или две недеље за мушкарце) — перутање се неће ширити.

Али ако се коса не негује како треба, перутање се све више појачава, па може неповољно утицати на косу. Долази до распадања масти коју луче лојне жлезде и до распадања саме перути. Производи овог распадања утичу неповољно на кожу и на лежиште длаке. Околина се разједе, а власи се разлабаве и помере из свога лежишта, па испадају. Ти производи изазивају запаљење коже и корена длаке, длака се недовољно храни, па се длака истањи, испости, изумре и испадне.

У неким случајевима и од овог сувог перутања може доћи до ћелавости. Тако обично наступа рана ћелавост, већ у двадесетој години. У оваквим случајевима коса не опада целе године у истој количини. Појачава се опадање у пролеће и рано лето, па се затим заустави и изгледа као да је престало. Идуће године с пролећа опет се јавља. Тада почиње раније, траје дуже и испада више длака, па опет престане. И тек после неколико година дође до потпуне ћелавости.

Кад се примети јаче перутање и с њим у вези и опадање косе, потребно је контролисати опадање бројањем испалих власи. Коса има ограничен живот, обично 2—5 година. Сваки дан испадне од прилике 40—50 власи. То су најчешће старе власи, које се познају што су дебеле, затвореније боје и на врху пресечене од шишања. Ако опада више длака него што је то природно, преко 50 дневно, већ се мора сумњати да постоји болесно опадање. Тада се морају длаке прегледати и утврдити, да не опада много младих длака, које су тање, отвореније боје, шиљасте на врху. У случају, да оваквих младих длака опада више, опет имамо доказ о болесном опадању косе. На 4—5 старијих длака и нормално може опати једна млада; ако пак више опада значи, да постоји болесно опадање косе.

¹ Одговор на питање В. Раденковића, члана Крушевачке пољопривредне подружине.

Али поред ове суве перути постоји и масна порут, која се обично надовезује на суво перутање, ако се запусти. Неки пут ово масно перутање долази и само по себи. У овом случају јако се појачава лучење *лојних жлезда*. *Масић се често лучи у виду шанког црева*. Та маст улепи перут, па се нагомилава на глави у виду прљаве масне навлаке, полепа. Под утицајем бактерија и гљивица маст се распада, упали се кожа на глави, зарази клицама, па се запали и корен длаке, олабави, длака изумре и испада. Тада могу испадати читави праменови косе и брзо наступа ћелавост.

Ова ћелавост обично долази после двадесет година па до 40. Лечење перути је на првом месту у хигијени коже и косе на глави. Редовно чешљање и четкање главе, наравно својим личним прибором, затим редовно прање косе топлом водом и сапуном често је довољно да отклони суво перутање или бар да спречи опадање косе.

Ако је пак перутање јаче, поред редовне неге, косу треба трљати неком алкохолном течношћу. Добро дејствују сапуњави шпиритуси, било прост сапуњави шпиритус или калијев сапуњави шпиритус. Глава се трља једанпут дневно, најбоље пред спавање. Сапуњави шпиритус се налије на парче гасе или на неку крпу, па се добро истрља цела глава. Мушкарци треба да се ошишају до главе, да би шпиритус боље могао дејствовати против перути и растворити маст. Првих дана ће испадати нешто више власи, јер испадају услед трљања све изумрле длаке. Доцније пак све ће их мање испадати.

Ово лечење траје дуго. Често пута и по неколико месеци. Наравно доцније, после неколико недеља, кад се глава очисти од перути, трља се ређе, 2—3 недељно, а затим само једанпут. Не треба се заваравати и мислити, кад перутање престане, да је и излечено. Мора се истрајно наставити трљање дуже време. У неким случајевима ни ово не помаже. Тада је ствар већ озбиљнија, па се мора тражити лекарски савет. Исто тако, ако је масно перутање, мора се тражити савет од лекара, да он прегледа болесника и утврди узроке, па да према томе одреди и начин лечења и лекове.

Др. Ст. З. Иванић.

Рад Српског пољопривредног друштва

Нове подружине.

Систем и начин рада Српског пољопривредног друштва и у пропагандистичком и у пословно-посредничком, набављачком пословању, привлачи све већу пажњу пољопривредника. Кредитирање многих подружина друштвених са неопходним пољопривредним справама, семеном и др. материјалом

за њихове чланове, у циљу одржавања разних култура и стоке, покренуло је многе народне пријатеље и културно-просветне раднике те су приступили оснивању пољопривредних подружина и тамо где је задругарство врло добро развијено.

Друштво даје кредите својим подружинама, а ове својим члановима под најповољнијим условима. Кредит се даје у почетку, а исплата његова тражи се пред крај године, кад се усеви и плодови приберу и кад је пољопривредник у најповољнијим приликама да дуг исплати.

Друштво улаже сав труд и старане да свеколика роба, коју својим подружинама и члановима даје, буде и прво-класног квалитета и по најповољнијим ценама.

Овзакв рад Друштва утицао је те је од почетка ове године до краја месеца априла основано 21 нова подружина, а 12 њих које по једну и више година нису радиле, обновили су рад.

Нове подружине основане су у овим местима:

1. *Спшари Аџибеговац срез вел. орашки, бановина Дунавска.* Покретачи идеје за оснивање подружине сазвали су збор грађана и подружину оснивали 1. јануара. На дан оснивања уписало се и члански улог положило 37 чланова.

За претседника управног одбора изабран је г. Михаило Обрадовић, за потпретседника г. Миливоје Сребрић, за секретара г. Милутин Маринковић, за благајника г. Милутин Бановић, а за чланове урраве г. г.: Душан Станисављевић, Јован Љ. Станојловић, Божидар Сребрић, Милован Голубовић, Драго Радоњић, Марко Танасковић и Живота Миленковић.

За претседника надзорног одбора изабран је г. Радован Јеремић, а за чланове г. г.: Милутин Радонић и Станимир Распоповић.

За заменике у управном одбору изабрани су г. г.: Живојин Вулијанац, Милоје Николић, Драгутин Шестић и Живојин П. Новаковић, а у надзорном одбору: Живота Мартиновић и Драгомир Марјановић.

2. *Мали Пожаревац срез грочански, бановина Дунавска.*

Заузимањем г. Александра Маринковића, пољопривредника и његових сарадника и другова из истог места, подружина је основана 9. јануара и при оснивању се уписало 15 чланова. За претседника подружине изабран је г. Чедомир Ивковић, за потпретседника г. Младен Р. Симић, за секретара и благајника г. Александар К. Маринковић, а за чланове управног одбора г. г.: Никодије М. Маринковић, Љубисав М. Николић, Душан Јашић, Тадија Николић, Живко Остојић и Михаило Николић, сви земљорадници из Малог Пожареваца.

За претседника надзорног одбора изабран је г. Никодије Р. Маринковић, а за чланове Драгољуб Ж. Петровић и Добривоје Симић.

3. Опарих, срез левачки, бановина Моравска.

Иницијативу за оснивање подружине дао је срески пољопривредни референт среза левачког, г. Велимир Варагић, коју су радо и са разумевањем прихватили људи од најугледнијих пољопривредника из места и који се сада налазе на челу или у чланству подружине.

Подружина је основана 12. јануара. На дан држања оснивачке скупштине уписало се и члански улог положило 23 члана.

За претседника подружине изабран је г. Бранко Крстић, за благајника г. Владимир Вукићевић, а за чланове г. г.: Никон старешина манастира Каленића, Живан Вукићевић, Веселин Мијајловић, Чедомир Вучићевић и Раиђел Илић, пољопривредници из Опарића.

За претседника надзорног одбора изабран је г. Бранко Брашић, а за чланове г. г.: Сибин Јеремић и Животије Петровић. За заменике у надзорном одбору изабрани су Душан Милетић и Антоније Лазич.

4. Гунцаји, срез гужански, бановина Дунавска.

Заузимањем г. Добривоја С. Арсенијевића, свештеника из Гунцата и неколицине његових парохијана, угледних пољопривредника, подружина је основана 14. јануара. На дан скупштине уписало се 15, а доцније 3, те сада има свега 18 чланова са уплаћеном чланарином.

За претседника је изабран г. Арсенијевић, свештеник, за претседника г. Љубисав Костић, за секретара г. Добривоје Марковић, за благајника г. Адам Вукићевић, а за чланове управе г. г.: Радован Вукићевић, Радојица Бечановић, Радоје Цветић, Милутин Анимовић и Миливоје Арсенијевић, пољопривредници из Гунтаца.

За претседника надзорног одбора изабран је г. Данило Зечевић, а за чланове г. г.: Ђурђе Сретеновић и Благоје Пантовић.

Свима друштвеним подружинама.

У дневном листу „Политика“ од 10-V т. г. стр. 8, објављено је саопштење Министарства пољопривреде о одбрани воћака од гусеница губара, у коме последњи став гласи:

„Осим тога треба напоменути да је Министарство пољопривреде још кројем зиме одобрило Српском пољопривредном друштву у Београду да може утрошити остатак фонда за сузбијање биљних штеточина који је износио са депозитима код појединих бановина преко 100.000 динара. А многи појединци, као и организације, набављали су и сами средства за одбрану и предузимали акцију против гусеница“.

Подаци изнети у овом делу саопштења не одговарају правом стању с тога, што је Друштво фонд за сузбијање биљних штеточина, који је се код њега налазио, издало у готовом новцу бановинама, према наређењу Министарства Бр. 10794 од 20-II тек. год. и то: Дринској 31.019 и Дунавској 30.000, свега 61.010 динара, те Друштво од истог фонда ни најмању суму није утрошило.

Друштво је уверено, да је изнети део саопштења Министарства случајна грешка, али је ипак сматрало за потребно да се од истог огради, да подружине и др. установе, које су од Друштва непосредно тражиле помоћ за борбу противу гусеница, не би остале у убеђењу да им помоћ није дата, а да је средстава било.

Од Српског пољопривредног друштва Бр. 4334.

Белешке.

Извоз лековитог биља.

Једна трговачка агенција из Француске, (Петар Петровић из Марсеља — Marseille — 9 rue Paradis (boite postale colbert 316) — France), известила је Српско пољопривредно друштво, да се тамо може да извози и врло повољно да уновчавају ниже означени артикли, и то:

Суве петељке од трешања и вишања. — Ове петељке треба да су потпуно суве, те да се могу, по потреби, неколико година чувати у магацину. Ако петељке нису потпуно суве, брзо плесњиве и нису за употребу.

Одвајати засебно петељке зелене, а засебно петељке црвене боје, јер су петељке зелене боје за 1 до 2 франка по килограму скупље.

Паковање да је извршено у потпуно новим врећама од уте од 50 до 100 килограма. Продаја се врши франко вреће бруто за нето. На свакој врећи мора бити утиснуто „Importe de Yougoslavie“, а поред тога фирма извозника.

Свака количина се може пласирати у времуну сезоне, али је најбоље да се шаље вагонска роба, цео вагон од 10.000 кгр. или пола вагона од 5000 кгр.

Цена по килограму прошле године варирала је од 4 до 6 фр. за црвене и 6 до 8 фр. француских за зелене. Сада је цена нагло скочила, услед велике тражње.

Петељке од трешања и вишања увозиле су прошле године Италија и Турска.

Корен од линцуре (Gentiana lutea). — Како извештава поменута агенција, извезено је из наше државе прошле године у Француску и пласирано неколико десетина тона корена од линцуре. Продаја извршена њеним посредством. Продајна цена

била је око 200—240 француских франака за један килограм, урачунато вреће и франко Марсељ, неоцарињено.

Корен треба да је извађен цео, а не да се цепа (као што су неки радили прошле године), да је по могућству што крупнији и да је *пошинуо осушен*, очишћен од земље и упакован у нове вреће од јуте од по 50 до 100 килограма бруто за нето, са утиснутом извозном фирмом и извозном државом, као и код петељака од трешања и вишања.

Продаја корења од срчаника могућна је у свако доба, јер се тај артикал котира на берзама.

Линцура је биљка, која успева по лукама, бујним ливадама, по млакама, у води, на обали од река и потока. Цвет је плавичаст, љубичаст, пурпурно црвен и жут. Цвета у ме. ецу јулу. Корен линцуре употребљава се у медицини ветеринарској, а и за справљање нарочитих лаковитих ликера и ракије.

Семе од стричка (*Carduus acanthoides*). Цена овога семена је, по извештају поменуте агенције из Марсеља, око 4—5 француских франака за 1 килограм или 400—500 франака за 100 кгр. франко Марсељ, неоцарињено. Семе треба да је суво, чисто и упаковано у новим врећама од јуте од по 50—100 кгр., као и друго зрнасто семење.

Мора се назначити врста робе за извоз и количина.

Ово семе, како извештава агенција, извози се у Француску и из Бугарске, и то у великој количини.

Стричак расте по баштама, око домова, крај путева или друмова, по њивама, прелазима, утринама, сушним ливадама и по шумама. Цвета у јуну.

Налазећи да ће ова ствар интересовати неке читаоце „Тежака“ уредништво саопштава предње податке. А ако коме буду требала детаљнија обавештења, нека се изволи обратити било друштву, било непосредно агенцији, чију смо адресу напред тачно назначили.

Пишања и одговори.

Питање: Милисав Петровић, из Доње Топлице пита:

Мој деда Живојин имао је шест синова: Драгомира, Милутина, Радомира, Драгутина, Милана и Јовицу. Драгомир и Милутин оделили су се од оца, који је сваком још за свога живота дао припадајући део, а и себи оставио раван као и синовима. Радомир, Драгутин, Милан и Јовица остали су и даље у задрузи. По деоби Живојин је живео још 17 год. Јовица је умро 1914 год. без потомства у задрузи. Има ли право на део пок. Јовице син поч. Милана који је умро 1914 године.

Одговор: На део поч. Живојина, и то само онај који је Живојин по извршеној деоби са синовима себи задржао, наслеђују на равне части живи синови Драгомир, Милутин, Радомир, Драгутин и унук Стеван по општим прописима о наследству из §§ 394 и 396 Грађ. зак. без обзира на то, што је поч. Живојин био у задрузи са својим синовима Све што је приновљено у задрузи за живота Живојиновог, побројани наследници не могу конкурисати на равне части, јер Драгомира и Милутина из ове имовине искључују задругари.

Међутим, сасвим је друго питање наслеђивања задругара међусобно. По смрти поч. Јовице, који је умро без потомства, а у задрузи са браћом Радомиром, Драгутином, Миланом и оцем Живојином, наслеђују га на равне делове само задругари Радомир, Драгутин, Милан, односно син му Стеван и отац Живојин, искључујући одељену браћу Драгомира и Милутина § 528 Грађ. зак. Баш у овом случају закон је хтео да заштити задругу од парчетања њене имовине, на тај начин, што је у задрузи при наследству дао првенство над сродством изван задруге, ма ово било и у ближем степену, јер ко се одели, сматра се да нема никаква права на добро задружно.

Што се тиче питања за Стевана, сина пок. Милана, пошто је остао и даље у задрузи са својим стричевима Радомиром и Драгутином, учествује у погледу наслеђивања дела стрица му поч. Јовице на равне части са стричевима Радомиром и Драгутином, искључујући одељене стричеве Драгомира и Милутина.

М. Ђурђевић.

Питање Симе Бркића, пореског извршиоца, код г. Ђуре Новаковића. — Сански Мост.

Гајим питоме зечеве, па у прошлости лету женка се само једном оплодила и добила 6 комада младих, па више никад. Неки ми причају да сам мужјака морао одмах одвојити, да је не сили на нагон кад год он хоће. Да ли је то тачно или шта би могло да буде.

Молим, да ме известите преко *Тежак* како да се гаје са бољим успехом.

Одговор: Најпогоднија старост за плођење код зечица средње расе јесте 8 месеци, код великих раса 10 месеци. Мужјак је већ раније зрео за плођење, но у почетку не би га требало често припуштати, јер би његова способност брзо усахнула.

Када желимо женку да оплодимо, сместимо ју у кавез где се налази мужјак. Ако женка тражи мужјака оплођење се брзо завршава. Полни акт сматра се завршеним када се мужјак претури. По завршеном сношају женку одмах одвојити и вратити у њезино лежиште.

Потпуно је погрешан поступак, да се женка и даље оставља код мужјака и ако не тражи и не дозвољава сношај. То је од велике штете и за једног и за другог. Хоћемо ли да убрзамо појаву „тражења“, онда је за препоруку, да женку један дан оставимо у кавезу мужјака, а мужјака за то време преместимо у њезин кавез.

Знаци „тражења“ јесу: немирно, узбуђено понашање, склоност да прави гнездо и црвенило и оток полног органа. Напомињем, да и ови знаци нису сасвим сигурни.

Да будемо начисто, да ли је женка оплођена, можемо њу након 8—14 дана понова вритити мужјаку. Одбија ли енергично зеца, значи да је примила.

Нормално носи зечица 31 дан. Нису међутим ретки случајеви да носи само 29 или 30 дана.

Траје ли бременитост дуже од 31 дан онда младунци долазе обично мртви на свет.

Број младунаца може да буде различит, од 1—12, па чак и више. 4—6 јесте за одгајивача најпогоднији број. Има ли више од 6 препоручује се, да се слабије развијени одвоје и ако су скупоцене расе подметну другој зечици.

Младунце оставити код мајке најмање 8 недеља. Ако мајка и после 8 недеља има млека требало би их још дуже оставити.

Разлика у полу може се приметити тек после 4 недеља.

После одбијања дозволити мајци барем 8 дана поштеде, па тек онда понова припустити плођењу.

Ф. М.

Пишање: Молим уредништво *Тежска*, да ми у наредном броју одговори на следећа питања:

1) Пошто немам довољно паше за своју стоку, већ сам принуђен хранити детелином — луцерком —, а како је луцерка опасна за стоку — преживаре, јер изазива надув, то молим уредништво за одговор шта треба да предуздем у случају надува, да спасем своју стоку.

Једни кажу, да треба дотичноме грлу које се надуло сипати у уста пола литра кречног млека нашто се грло одмах поврати и спасено је.

Други опет кажу, да треба дотичноме грлу које се надуло сипати у уста мало катрана.

Да ли је то сигурно и имали какво друго средство?

В. Радековић, Крушевац.

Одговор: Надув — надимање — јесте врло честа појава код наших домаћих животиња, нарочито код преживара. Испољава се нагомилавањем гасова у стомаку и цревима, који не могу да излазе, а у вези с тим, боловима у трбуху, које наш сељак назива коликом.

Узроци могу бити у првоме реду покварена храна, која у стомаку услед врења излучује велике количине гасова. Најопаснија је детелина, нарочито млада, која још није отцвала. Тако исто је опасна и смрзнута трава, лишће од репе или келерабе, даље покварен кромпир, трула репа и т.д.

Лечењу морамо приступити одмах, ако хоћемо спасти болесно грло. Машћу или зејтином намазаном руком испразнимо балегу из чмара и пуштамо у чмар велике количине хладне сапуњаве воде. Ово понављамо сваких 15 минута. Код говеда помажемо се и на тај начин, што од сламе исплетемо дугачку гужву коју утурамо болеснику у уста, а крајеве вежемо за рогове. Онај део који долази у уста намажемо катраном или сапуном. Болесник је принуђен на непрекидно жвакање и том приликом излазе гасови кроз уста.

Чешће полевање болесника хладном водом по леђима и слабинама је тако исто од велике користи. Умерено кретање помаже. За осуду је поступак, који се често пута виђа, да се надувено грло немилосрдно тера и јури. Масажа утиче врло добро.

Као унутарњи лек за препоруку јест кречна вода. Две кашике негашеног креча растворимо са једним литром обичне воде. Течност добро промешамо и процедимо кроз парче платна. Овако зготовљен лек улијемо болеснику у уста. Ово понављамо сваких четврт сата до оздрављења. Добра је и вода од кима или камилице, сапуњави вода или иситњен дрвени угаљ.

Наравно да је то од користи само у почетку болести. Јер ако је болест узела маха и прети опасности угнућа, онда помаже само бушење.

Ф. М.

Одговор на питања Живојина Стакића, тежака из Рабова—Вел. Градиште, о црвеној детелини и ливадским травама.

1 Црвена детелина за своје успевање захтева влажно поднебље, а земљишта тежа, плодна, дубока, довољно влажна и са довољним садржајем креча. Према томе, ако би ваша земља о којој је реч имала овакве особине можете на истој гајити црвену детелину. Но ја сматрам да је околина Вел. Градишта подеснија за гајење луцерке, пошто тамо пада мање кише него што то захтева црвена детелина. Стога Вам препоручујем да на том земљишту гајите луцерку. Семе можете добити код Српског пољопривредног друштва у Београду и од црвене детелине и од луцерке по цени од 22

дин. кгр. За сетву површине од једног хектара потребно је семена од црвене детелине 25 кгр. а од луцерке 30 кгр.

II На земљишту које лежи са северне стране, а заклоњено од ветрова и по каквоћи исто као претходно, посејте следеће траве:

Врста трава	Потребна кол. по хектару	Приближна цена по кгр.
1. Лисичији реп	3.500 кгр.	23 дин.
2. Жежевица	7.500 "	18.— "
3. Тимотијева трава	2.700 "	17.— "
4. Права ливадарка	1.500 "	29.— "
5. Ливадски вијук	10.800 "	16.— "
6. Енглески рајграс	3.000 "	15.— "
7. Француски рајграс	10.000 "	20.— "
8. Петлова креслица	2.000 "	33.— "
9. Црвена детелина	1.500 "	22.— "
10. Луцерка	1.500 "	22.— "
11. Жути звездан	1.000 "	28.— "

Семена од ових трава можете набавити код Српског пољопривредног друштва у Београду.

Ing. В. Ђ. Ђорђевић, проф.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

13. седнице држане 21. марта 1934. г. у друштвеном дому
у Београду

Били су присутни г.г. претседник Др. Т. Митровић и чланови: Др. М. Градојевић, М. Николић, Н. Петровић, В. Матић, С. Ратковић, Н. Белобрк, Т. Владисављевић, Д. Спремић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 277) Прочитани су и усвојени записници 11 и 12 седнице Управног одбора.

II 278) Примљен је знању записник 12 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 12. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

279) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000— динара.

280) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 139, 140 и 145.

281) Да се Удружењу инвалида да на име прилога за сиромашне инвалиде 200— дин.

282) Да се одобри кредит подружинама: у Пољни 20.000— дин. у Добродолу 10.500— дин. у Трстенику 165.000— дин. у Михаиловцу 10.000— дин. у коју суму да уђе стари дуг и протестна такса и трошкови, у Опланику 5.920— дин. у Варварину 15.000— дин. са старим дугом и у Каменици ваљев. 5.000— дин. са старим дугом.

283) Да се Подружини у Ђураковцу отпише 249— дин. колико је платила таксе за потврду обвезница, али да јој се тражи да плати 234—дин. на име судских такса и трошкова. Исто тако да се одговори Подружини из Азање, да не може бити ослобођена плаћања судских такса и трошкова.

284) Да се Друштву за подизање споменика Кара-Ђорђу у Београду, да на име прилога 200— дин.

285) Да се одговори Подружини из Чачка, да ће јој се примити натраг плави камен у колико га не прода.

286) Да се одговори г. Р. Савићу, трг. из См. Паланке, да не може бити ослобођен плаћања признаничне таксе.

287) Да се штампање друштвеног пословника у 500 примерака, уступи штампарији „Скерлић“ за 1.000— дин.

IV Прочитан је записник 12. седнице набављачког одбора па је одлучено:

288) Да се извести „Југопол“ да ће се поруцбина семеначке репе поништити, ако семе не буде у друштвеном магацину до 31. о. м. и да ће се тражити оштета.

289) Да се по понуди бр. 2385, прими семе луцерке у отплату дуга по означеној цени.

290) Да се по тражењу бр. 2690, понуди уранија зеленило.

291) Да се пита Подружина, да ли пристаје да уступи пасуљ по цени по којој га нуди Ж. Живојиновић.

292) Да се по тражењу бр. 2584, пошаље 3000 дин. аконто испоруке семена.

293) Да се за рачун Трифолин станице набави 200 комакова, а за служитеље два пара плавог радничког одеда. Што се тиче мале ваге за писмоносне пакете и писаће машине са ћирилицом, набављачки одбор да прикупи цене и реферише.

294) Да се прими знању, да је откупљено семе по акту бр. 2290, за 1687.50 динара.

295) Да се овлашћује претседништво, да са набављачким одбором закључи куповину 12 вагона плавог камена.

266) Да се по тражењу бр. 2813, понуди тражена роба.
V Прочитан је записник 12 седнице програмског одбора,
па је одлучено:

297) Да се поклоне књиге: Клубу „Плуг“ ђака Средње пољопривредне школе у Крижевцима, оне које су тражили; Народној књижници и читаоници у В. Селу, једна колекција књига спремљених за бесплатно раздавање с тим, да пошаље 20— дин. за поштарину и фонд. Пољопр. књижница и читаоница; Соколској чети у Брњици, Тежак за о.г. и Народној књижници и читаоници у Белобрешкој (Румунија) 20 ком. од оних књига које нема у својој књижници.

298) Да се Подружници у В. Градишту да 1000— дин. у роби за приређивање калемарског курса.

299) Да се нова Подружина у Брзоходу прими у састав, пошто је испунила прописане услове.

300) Да се од М. пољопривреде тражи морална и материјална помоћ за оснивање и одржавање пољоприв. књижница и читаоница.

VI Саопштења и предлози.

301) Прочитан је поздравни телеграм са скупштине Подружнице из Ниша. — Одбор прима знању са: Живели.

302) Прочитано је писмо Завода за унапређење спољне трговине, којим шаље на употребу записник III земаљске конференције произвођача и извозника воћа. Одлучено, да се достави на употребу Одбору за земљски воћарски конгрес.

Са овим је седница закључена.

14. седнице, држане 27. марта 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, М. Николић, Н. Петровић, Н. Белобрк, В. Матић и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 303) Г. претседник отвара прву седницу после годишњег збора и поздравља чланове управе са жељом, да и у овој години поклоне сву пажњу друштвеним пословима и настану да се испуне сви захтеви збора. У то име жели срећан рад и поздравља чланове са живели. Одбор се одазва такође са живево!

II 304) По питању поделе чланова на уже одборе, одлучено је, да одбори буду овако састављени:

а) *књижевни одбор* г. г. М. Миљковић, Др. Т. Митровић, Б. Ранковић;

б) *финансиски одбор* г. г. А. Рашковић, С. Ратковић, В. Матић;

в) *набављачки одбор* г. г. Н. Белобрк, Т. Владислављевић, М. Николић;

г) *програМСки одбор* г. г. Н. Петровић, Др. М. Градојевић, Д. Спремић.

III 305) Прочитан и усвојен записник 13. седници Управног одбора.

IV 306) Примљен је знању записник 13. седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 123, за куповину књига за продају.

V Прочитан је записник 13. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

307) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000.— дин.

308) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 157—160 и 164.

309) Да се одобри кредит подружинама: у Козељу 15.000.— дин., у Сврљигу 20.000.— дин., у Куршумлији 18.500.— дин., у Власотинцима 135.000.— дин., и у Лозовику 15.000.— дин. све у смислу предлога финансиског одбора, а одбије Подружина из Церовца.

310) Да се Краљ. Банској управи у Н. Саду, пошаљу 30.000.— дин. колико има да прими од преосталог кредита за сузбијање ваши, по решењу М. пољопривреде.

311) Да се Подружини у Голобоку не може да продужи рок за исплату дуга, а адвокату препоручи да ургира наплату дуга, пошто је решење постало извршио.

312) Да се г. Б. Јаракули, чиновнику Банске управе из Н. Сада, исплати 443.— дин. на име дневнице и путних трошкова, за преглед рада у Трифолин станици, а на основу решења Банске управе.

VI Прочитан је записник 13. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

313) Да се одобрава куповина 12 вагона плавог камена по цени и условима означеним у закључници. Од сваке испоруке слати мустру на анализу Контролној станици. Камен да се продаје: до 100 кгр. по 6.30 дин. до 5000 кгр. по 6.20 дин. а вагонска пошиљка по 6.— дин. без икаквог попуста.

314) Да се од 1 априла о. г. смањи цена Вермореловим прскалицама од 500.— дин. на 470.— динара.

315) Да се од Подружине из Чифлука откупи до 1500.— кгр. француског раног кромпира по 1.50 дин. и разда бесплатно другим подружинама по распореду који предложи програмски одбор. Кромпир да прими на лицу места инспектор г. Нешић и реекспедује га.

316) Да се набави од Маутнера 2500. — кгр. семена сточне репе, пошто раније испоручено семе од Југопола из Пољске још није стигло, коју фирму известити, да ће се тражити накнада штете од 10.000— дин. што није испунила уговор. Исто тако да се откупи од И. Спасојевића око 100 кгр. семена дуњице, по предложеној цени.

317) Да се скрене пажња Контролној станици, да се у извесним радњама продаје непломбирано семе луцерке и детелине, као и трава несигурног порекла.

318) Да се одбије молба 2717, за подизање продавнице на друштвеном имању, пошто се преговара за продају имања.

319) Да се одбију понуде по предлозима бр. 79 и 80, за развој семена, пошто је потребно.

VII Прочитан је записник 13. седнице програмског одбора, па је одлучено:

320) Да се прими у састав нова Подружина прислоничка, пошто је испунила прописане услове.

321) Да се молба Љ. Живановића из Селевца за помоћ за подизање стаје и ђубришта, препоручи М. пољопривреде.

322) Да се пољопр. књижици и читаоници у Рогама одговори, да правила не предвиђају стварање секције за пропаганду, већ оснивање Омладинске пољопр. дружине, на чије образовање треба да ради.

323) Да се у циљу пропаганде за гајење бољих усева набави и бесплатно разда подружницама: 1100 кгр. кукуруза поред 1000— кгр. које даје на поклон г. Др. Д. Грчић, друштвени добротвор из Шида, даље до 1500 кгр. француског раног кромпира и 1000 кгр. градиштанског белог пасуља.

324) Да се усвоји предлог г. С. Баранца, секретара секције за шумарство и лов, о заједничком раду са Југослов. шумарским удружењем, на пропаганди за шумарство и лов.

325) Да се препоручи Подружини у Деспотовцу да на помирљив начин реши са Д. Радосављевићем питање о чувању подружњинске архиве, с мишљењем, да на кирију нема права.

326) Да се Народној књижици и читаоници у Гложанима, изда бесплатно једна колекција књига, кад пошаље 20.— дин. за поштарину и фонд.

327) Да се замоли г. Др. П. Вукасовић, да код Подружине у Ракарима, одржи предавање и да упутства за сузбијање гусеница губара.

VIII Саопштења и предлози

328) Г. Претседник саопштава, да је јуче сахрањен Др. Недељко Кошанин, професор Универзитета и редован члан Друштва. Моли Управу да му сви заједнички одаду последњу пошту. Одбор устајањем одаје му пошту са: лака му земља и слава му!

329) Г. Претседник предлаже да се приреди анкета о подлози шљива, како би се то питање пречистило на идућем земаљском конгресу. Одбор прихвата предлог и одлучује, да се у том циљу штампа 5.000 циркулара.

330) Г. Претседник саопштава да ће извесно време провести на путу, па моли да му се одреди заступник. Одбор одлучује, да га у дужности заступа члан Управе г. Н. Белобрк.

331) Г. В. Матић, саопштава, да је као друштвени изасланик присуствовао скупштини Савеза земљорад. задруга Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

Цене пољопривредних производа, на дан 23. маја 1934 г.

Пшеница		Свиње мршаве	—
Србијанска 77 3 ⁰ / ₀ Дунав	120—125	Волови I кл.	4—5
Србијан. 77, 3—4 ⁰ / ₀ Сава	117—125	II	3—3.75
77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	117—125	III	2.50—3
77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	113—120	Краве I кл.	3.25—4
Бачка 78 2 ⁰ / ₀	125—135	II	2.50—3
Банат. 78, 2 ⁰ / ₀	125—130	III	1.50—2
Кукуруз		Овце	2—3
Банатске утовар станице пром.	74—77	Јагањци	2—3
Банат. пар. Вршац	75—78	Живина жива	12—13
Срем.	77—80	Јаја	32—38
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	80—86	Маст	12—13
Лађа Дунав	83—85	Сланина	8 50—9.50
Лађа Сава	82—85	Млеко кравље	1.80—2
Овас		Млеко овче	2.50—3
Србијански пар Београд	100—105	Сир српски	9—10
Сремски утовар. станица	90—95	Кајмак	18—23
Македонско-косовски	70—75	Кашкавал	11—17
Јечам		Разно	
Барањски 65-66 нов.	—	Мекиње са врећама Срем, Бачка	75—85
Македонско — Косовски	—	Мек. обала Београд, без врећ	85—95
Главна пруга	—	Кукољ самлевен, Београд	65—75
Пасуљ		Кромпир	32—50
Срб. 3 ⁰ / ₀ , 1933 г. пар. Беогр.	145—155	Црни лук	20—50
Сремски 2 ⁰ / ₀ без вр. утов. ст.	—	Бели лук	—
Бачки 2 ⁰ / ₀ без врећа утов. ст.	—	Сено	40—50
Бачки и срем. 2 ⁰ / ₀ пар. Беог.	—	Слама	25—30
Стока и сточни производи		Харџије од вредности	
Свиње тешке	7—7.30	2 ¹ / ₀ Рента ратне штете	307—308
средње	6—6.75	4 ⁰ / ₀ Аграрне обвезнице	37—38
Свиње лаке	6—5.75	7 ⁰ / ₀ Инвестициони зајам 1921	71—71
		Аграрна банка	217—217

“Ново винарство”

— Најновија и најпотпунија упутства за справљање, негу и лечење вина и ракије —

од Божидара Ђ. Ранковића, пол.-опр. инжењера и професора, шефа за виноградарство, виноарство и контролну службу по Закону о вину у Министарству пољопривреде. 305 страна већег формата са 106 слика. Цена 50 Дин.

Ишаола је из штампе књига под горњим насловом, у којој су сабрана сва најновија знања и искуства из науке о преради грожђа у вино и неки вина. То је засада најпотпунија књига ове врсте код нас.

Књига је писана тако да може послужити и самим стручњацима као користан потсетник, а ученицима пољопривредних школа као убедљив, док у њој виноградари, винарски трговци, кафеџије и сви они који рукују вином имају једино потпуно прегледно и јасно практично искуство о свима радовима у подруму око справљања, неге и лечења вина и ракије.

Садржина књига подељена је у 275 одељака, који сваки за себе чини једну малу целину, и даје практично упутство о једној ствари од којих наводимо само неке, као на пр.: избор места за подрум и општи услови за добар подрум. Цементне или бетонске бачве. Главне одредбе закона о вину. Поправка шире добијене од незрелог грожђа. Поправка шире од презрелог грожђа. Поправка шире од трулог и поквареног грожђа. О алкохолном врењу уопште. Употребљива сумпор-диоксида у винарству. Употреба селекционисаних гљивица. Справљање црних, белих и ружичастих вина. Цењење кошице. Претакање. Доливање буради. Вештачко бистрење вина. Филтрирање. Пастерисање. Смиривање. Вештачко старење вина. Разливање у боце. Дегаустација и анализа вина. Поправка прекиселих и слабих вина. Долагање и одузимање танина ч вину. Поправка боје. Накнадно врење сладуваних вина. Болести вина: вински цвет, цинкундост, преврнуто вино, балаво вино, манитно вино, мрки прелом, мањавост вина и др. и лечење. Мане вина (буђаво, сирдљиво и др.) и њихово уклањање. Разни начини конзервисања слатког вина (шире). Справљање специјалних вина: десертних, медициналних, шампањца и др. Печење ракије и коњака. Вештачко старење ракије. Справљање разних ликера. Справљање и нега сирћета итд. итд.

Књига се може добити код писна на горњу адресу, уз поштомату 55 динара за вредност књиге и за поштарину, или на доплату 57 динара

ДА БИ СЕ ОСЛОБОДИЛИ РЕУМАТИЧНИХ БОЛОВА

употребите омах **Слоанов Линимент** без обзира да ли су болови у мишићима или зглобовима, јер ће и једне и друге болове **Слоанов Линимент** брзо отстранити. Не трпите ове несносе болове. Имајте увек при руци једну флашу **Слоановог линимента**, чија је употреба једноставна, јер **Слоанов линимент** не треба утрљивати, он сам продире у кожу, греје и умирује оболеле делове.

Употребљавајте **Слоанов линимент** против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста болести мишића.

ДОБИВА СЕ У СВИМА АПОТЕКАМА И ДРОГЕРИЈАМА

SLOAN^{ov}
LINIMENT
ОТСТРАЊУЈЕ БОЛОВЕ

Одобрено од Министарства Соц. Пол. и Нар. Здравља С. број 4487 од 15 марта 1932 године

ПАТЕНТ ТЕГЛЕ

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

од 1/2 л.	Дин. 10.—	од 3/4 л.	Дин. 11.—
1	12.50	1 1/2	15.—
2	17.—		

Резеране гуме за ове тегле 1,25.— могу се добити код СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Београд — Неманина ул. 11-15

ЦЕНОВНИК

севонских потреба, које се могу добити код Српског
пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

Прскалица Нехвилова „Аустрија“	Дин.	470.—
• ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1	•	470.—
• ПЛАЦ бр. 1	•	600.—
• домаћа „Илинка“	•	450.—
• Мариборска казан споља	•	400.—
Запарашивачи леђњи, ВЕРМОРЕЛ	•	400.—
• ручни, домаћи	•	70.—
Француски малигани (Ебулиоскопи) оригинални	•	1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖЕВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10	•	40.—
и 11 см. по 32.—35 и	•	30.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ и обични Дин. 50.— и	•	60.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ 25.—	•	50.—
• тестерице 30.—	•	80.—
• за живу ограду КУНДЕ	•	15.—
Белгије за калемарске ножеве	•	2.—
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.	•	3.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.	•	14.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.	•	15.—
на мање кгр.	•	4500.—
Бела репа угарњача	•	6000.—
СТОЧНА ВРШАЛИЦА, са геплом и сламотресом	•	6200.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА марке КНОТЕК, АМБИ,	•	2200.—
ХАВА, МЕЛИХАР	•	3600.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА ДИРИНГ, са пред-	•	20.—
њаком	•	15.—
КОСАЧИЦЕ за траву, могу се подесити и за жито	•	20.—
Коњске (аутоматске) грабуље, са 36 зуба	•	15.—
Косе штајерске најбоље, за траву и жито	•	20.—
Маказе за шишање оваца и траве — (челичне)	•	20.—
Виле челичне, са држаљом брестовом, на 4 парашка	•	НА ПУТУ
МАНИЛА ЗА ВЕЗАЧИЦЕ (у клубадима од по 2 ¹ / ₂ кгр.)	•	100.—
ГУМЕ ЗА ВЕЗИВАЊЕ ЗЕЛЕНИХ КАЛЕМА ЛОЗЕ кгр.	•	12.—
• ОКРУГЛЕ ЗА ПРСКАЛИЦЕ ВЕРМОРЕЛ и ПЛАЦ ком.	•	10.—
• Аустрија и остале, мање	•	18.—
ГУМЕНА ЦРЕВА јака, у платну, 4 мм. дебљине мет.	•	16.—
Иста гумена црева, на цело котур од 30 метара несечено	•	6.50
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99%, гарант. чистоте:	•	14.—
Код куповине преко 5000 кгр. Дин. 6'10, преко 100	•	•
кгр. Дин. 6,30, испод 100 кгр.	•	•
РАФИЈА ЕКСТРА, на целу балу Дин. 12.50, на мало,	•	•
СУМПОР У ПРАХУ, на целу врећу од 50 кгр. Дин.	•	•
4.50 на мало	•	5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 маја о. г. франко
друштвени магацин.

НАЈБОЉЕ И ОДАВНО

ИСПРОБАНО СРЕДСТВО

ПРОТИВ ПЕРОНОСПОРЕ НА ЛОЗИ И ХМЕЉУ ЈЕ

**ПЛАВИ КАМЕН 98|99%
МАРКЕ „ЗОРКА“**

добива се код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА,

Београд, Немањина 15

или код

»ЗОРКА«

**ПРВО ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРУШТВО
за кемичку индустрију на дионице**

СУБОТИЦА

Телеграм „Зорка“ Суботица

Телефон број 3—18, 3—19.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
 ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
 Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
 Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
 Стојана Новаковића улица број 32.

Пољопривредна настава у Бугарској.

У циљу спремања стручних снага за пољопривредно образовање широких маса и у циљу спремања добрих грађана и практичних пољопривредника, у Бугарској има већи број виших, средњих и специјалних школа, чију организацију укратко износимо. У главним линијама пољопривредна настава у Бугарској подељена је на неколико група и она се изучава на три начина: као занат, као вештина и као наука. У допунским школама мушким и женским, пољопривреда се учи као занат, у средњим мушким и женским школама учи се техника и вештина да се газдује у земљорадњи, а на универзитету се кроз земљорадњу и праксу подвлачи научни метод.

Према томе у Бугарској постоји *Пољопривредно-шумарски факултет* за спремање агрономских снага који имају да решавају агрономска питања са научне стране.

Пољопривредно-девојачки домаћички институт у Татар-Пазарцику, у који се примају ученице, које су завршиле пуну гимназију. Школовање траје 5 година. Интернат. Уче се пољопривредно-домаћички и

педагошки предмети. Свршене ученице постављају се за учитељице у пољопривредним школама.

Девојачка пољопривредно - домаћичка средња школа у Ајтусу код Бургаса. Примају се конкурсом девојке, које су свршиле пуну прогимназију (три разреда продужне школе). Школовање траје 5 година. Интернат. Уче се пољопривредни предмети, домаћички и предмети општег образовања. Свршене ученице могу да продуже школовање у институту у Т. Пазарцику, или ако не наставе школовање могу бити постављене за техничке стручњаке у пољопривредним школама.

Средња специјална пољопривредна воћарско-виноградарска школа у Плевни. Примају се ученици конкурсом, који су свршили пуну прогимназију. Уче се општи и специјални предмети. Школовање траје 5 година. Интернат. Свршени ђаци могу бити назначени за пољопривредне администраторе и техничаре код пољопривредних катедара. Иначе у првом се реду спремају за добре и стручне пољопривреднике на селу код своје куће.

Две Средње пољопривредне школе у Садову код Пловдива и Обрасцов Чифлик код Русе.

Примају се ученици конкурсом, који су свршили пуну прогимназију. Уче се специјални и општи предмети. Школовање траје 5 година. Интернат. Свршени ђаци могу да продуже школовање на пољопривредном факултету, или се постављају за администраторе и техничаре код пољопривредних катедра.

Практичне девојачке пољопривредно-домаћичке школе. Има их 6. Примају се девојке без конкурса које су свршиле прогимназију, нису старије од 16 година, у првом реду земљорадничка деца. Школовање траје 2 године. Почиње 1 септембра, завршава се 1 јула. Уче се предмети: бугарски језик, јестаственица, хемија, земљорадња, сточарство, пољопривредно газдовање са рачуноводством, виноградарство, винарство, воћарство, повртарство, цвећарство, пчеларство, свиларство, шивење, кување, опште домаћинство, неговање деце, домаћа хигијена, певање, музика, држање

и опхођење девојке. Спремају се за добре домаћице и мајке.

Практичне мушке пољопривредне школе. Има их 2. Примају се са условима као и код женских домаћичких школа. Интернат. Школовање траје 2 године, почиње 15 септембра а завршава се 15 јула. Уче се предмети: бугарски језик, јестаственица, хемија, земљорадња, сточарство, млекарство, пољопривредно газдовање, виноградарство, винарство, воћарство, повртарство, цвећарство, свилогојство, пчеларство, законодавство, земљомерство. Спремају се добри домаћини и земљорадници.

Зимске пољопривредне школе. Има их 24. Примају се сеоска деца која су навршила 18 година старости. У неким од ових школа има и домаћички отсек. Курс траје две године и то: теориски 5 месеци у зимско доба, а лети се врше практични радови код својих кућа под контролом учитеља. Ученици живе у интернату.

Допунске пољопривредне школе. Има их 120. У овој години отварају се још 10. Отварају се у местима где има пуна прогимназија. На простору од 6 км. наоколо морају обавезно да посећују ове школе сва мушка и сва женска сеоска деца, која не могу да продуже своје школовање. Школовање траје две године. Учи се теоријски у зимско доба 5 месеци, а лети врше практичне радове код својих кућа под контролом учитеља пољопривреде. У неким је школама интернат, а тежи се да се отвори свуда.

У допунским и зимским и практичним школама настава је бесплатна. У средњим се плаћа 4.000 лева, а у институту 6.000 лева.

Покрешне пољопривредне катедре постоје у сваком округу. Има их 16. Пољопривредна катедра има директора, потребан број економа специјалиста, техничара и администратора. У сваком срезу по један државни агроном, а код њега по један специјалист према потреби реона. Данас има 16 директора, 85 среских агронома, 35 агронома за мања подручја, 95 специјалиста, 45 пољопривредних техничара, 95 пољопривред-

них администратора, 30 контролних асистента за сточарска друштва и 10 млекарских стручњака. Директор катедре шеф је целокупне пољопривредне службе у округу. Сви пољопривредни органи врше предавања у народу, опите и демонстрације. Покретни су за све сезонске пољопривредне радове.

Према томе на броју има 167 школа и 16 пољопривредних катедара које у народу шире стручна знања из пољопривреде.

Милорад П. Зечевић.

Рајсарство.

Пољопривредници, заоравајте стрњишта!

Први, најважнији и без одлагања рад који сваки напредан пољопривредник по жетви житарица предузима, јесте заоравање стрњишта. На жалост овај необично важан и за исход будуће жетве одлучујући рад од многих пољопривредника још није по заслуги оцењен. Обично чујемо изговор, или да се после жетве и не стиже од других послова да се обави и заоравање стрњишта, а многи опет у остављеном стрњишту виде и привидну корист у попаши стоке, нарочито оваца, јер се о њиховој исхрани нису на други, целисходнији начин постарали. Доцније, наступи ли суша, земља се осушила и отврдла, орање не иде. Пољопривредници постају очајни што ће да заложне са сетвом озимица. Очи се упиру у небо и чујете „Божја воља“. Једни чекају да падне киша, други намуче и себе и стоку, ору на силу, изваљују цигле и узалуд дрљају и ваљају да их разбију. И засеју и семе, оно по киши ниче али младе биљчице узалуд траже да се у неслегнутом земљишту кореновима учврсте, многи се усеви осуше или изгледају тако бедно да их је жалосно погледати.

Објашњавање природних појава и њихових последица „Божјом вољом“ остатак је из давнина, када је човек још био бедан, плашљив и слабо моћан створ,

када још није познавао природне законе, па ни да се њима у своме животу и раду користи. Данас су пак многе ствари темељно проучене, испробане и као научне истине утврђене, а на нама је да се само њима користимо. Што се саме природе тиче, она је према нашим жељама и потребама потпуно равнодушна. Човек је утицао на природу као ништа и нико други и природа оваква каква је данас, његово је дело; створено је много, али се истовремено појавиле нове тешкоће и нове бригае да се то стање одржи. Отишли смо мало даље од нашег предмета, али да се на њега вратимо, да видимо зашто треба стрњишта заоравати и шта њиме постижемо?

Главни циљ који заоравањем стрњишта по жетви желимо да постигнемо и који је нарочито значајан у нашим климатским приликама, јесте: *да сведемо исушивање земљишта на што је могуће мању меру.*

Земљиште пре жетве налази се под биљним покривачем — порастом — који га заштићује и од сувишног испаравања влаге, и од непосредно падајућих сунчаних зракова и ветрова, који су са исушивањем земљишта у међусобној узрочној вези.

По жетви земљиште је слегнуто и збијено, вода се капиларним цевчицама издиже до површине (слично фитиљу у петролеумској лампи), где се под непосредним утицајем жаркога летњег сунца и сувог ваздуха и ветрова брзо испарава. Здравница стално „пумпа“ воду на горе док је има, када је нестане она је сува, а убрзо затим се осуши, отврдне и окори и ораница. Падне ли киша, земљиште не може у свој својој дубини да се окваси, јер је тврдо и непропустљиво, те већим делом површином отиче и испарава се.

Плитким заоравањем стрњишта, прекидамо капиларну везу земљишта и добијамо површински растресит слој „заштитни слој“, који се истина брзо осуши али је влага под њим задржана и очувана.

Заоравање стрњишта изводимо одмах по жетви, најбоље док још крстине на њиви леже, између ових. Видели смо, да се заштитни слој брзо исуши, да би смо што мање влаге жртвовали, као и да би се стр-

њиште правилно могло распадати *заоравамо га плитко* 4—6—8 см дубине, утолико плиће уколико је земљиште теже. Овај рад обично износимо плуговима т. зв. вишебраздњацима. Главно је, да заорано стрњиште треба да је добро земљом покривено. Зато га не смемо оставити да лежи у грубој бразди, јер би дно бразде испаравало воду. Зато лаким дрљачама бразде развучемо и ваљком земљиште поравнимо. Образује ли се на површини кора разбијамо је дрљањем и настојавамо да површина земљишта увек буде растресита. Радећи тако увек смо господари свога земљишта и главно орање и даље припремне радове за јесењу сетву можемо увек с лакоћом изводити.

Поред ове, заоравање стрњишта пружа нам и друге мање важне користи:

Део биљске хране однесен је у приносу зрна и сламе, а део је остао у стрњишту. Заорано стрњиште изложено је распадању у земљи и њега ваздух и у земљи живећи микроорганизми преко хумуса преводе даље у биљску храну. Распадањем постали угљен-двооксид раствара кишна вода која с њим у заједници далеко јаче и издашније утиче на растварање минералних честица и стварање биљске хране. Код незаораног стрњишта његово распадање одиграва се у ваздуху, а амонијак и угљен-двооксид бескорисно одилазе у ваздух, јер их земља не упија и не задржава. На тај начин од њега остаје само незнатан минерални остатак: калијума, фосфора и креча.

На заораном стрњишту дајемо прилике једном делу семена корова као и при жетви истресеном зрну да клија, чији ћемо пораст доцније дрљањем или главним орањем уништити. Тиме чинимо све, да коров у што већем броју изникне и да се уништи. Само не смемо мислити, да на овај начин можемо сав коров уништити. То је само једна од најзначајнијих мера коју противу њега предузимамо. Морамо познавати природу корова, да они, и једне врсте не клијају истовремено, као што је то случај код гајених усева, већ да многи клијају тек по дужем одмору, често у току од више година. Зато борба противу корова мора бити смишљена, добро организована и истрајна.

Пошто је за време заоравања стрњишта по правилу земља најсувља, то је згодан моменат и за уништавање упорног корова — пиревине. Изданци пиревине се уздужним и попречним дрљањем тешким дрљачама поваде, из њиве изнесу и униште, како при кишном времену не би оживели. Овај рад по потреби понављамо, па ако њим пиревину посве и не истребимо, сузбијамо је у знатно сношљивије границе.

Стрњиште у себи скрива и клице разних биљних болести, или је скровиште разних штеточина: (житне зоље, скочибубе, житарца мрког, хесенске и дритске мушице и тд.) којих се такође благовременим заоравањем стрњишта великим делом ослобођавамо. При заоравању стрњишта многе од њих избацимо на површину, где постају плен природних непријатеља. С обзиром на ово, заоравање стрњишта требало би да је опште, јер један или двојица мало значе за једну катастарску општину.

Из изложеног видели смо, да заоравањем стрњишта одмах по жетви постижемо многе користи: одржавамо земљиште у добром физичком стању; доприносимо стварању нове биљске хране; боримо се противу корова и заштићујемо будуће усеве од болести и штеточина. Имајући све то у виду, сматрали смо за потребно, да ко зна по који пут, изложимо практичан значај заоравања стрњишта. Заоравање стрњишта морамо ценити и стога, што стаје тако мало а даје толико много. Па ипак, питамо се, докле ћемо и преко искустава у прошлости бити мученици свога незнања или погрешака, свога нехата или мана?

Јаша Јањић.

Суша и наводњавање.

Расправљање горњег и сличних питања по правилу долази код нас онда, када већ настану зле последице тих елементарних непогода.

Недостатак водених талоба у многим областима код нас за последња два, три месеца, прети да сатре усеве и лиши пољопривредника његове најглавније

производње. Већ сада се може рећи да је жетва стрних усева са више од 50% изгубљена. А то је оно што ситног земљорадника одржава, не узимајући у обзир колико од тога губи трговина и биланс државне касе, на чији терет рђавих година пада исхрана народа.

Да ли се сушном пролећу и лету може да противустане, ако не потпуно, а оно барем већим делом?

Нашим плодним равницама теку многобројне реке и потоци, који се тако рећи сами нуде за натапање њива, ливада и воћњака, али се томе раду код нас још није приступило. Појединац то не може. Наводњавање како се замишља да обухвати једну целу равницу од 50—100.000 и више хектара, помоћу река које кроз њих протичу, мора се спровести смишљено, организовано и систематски од једне моћније руке. То се једино може извршити државном интервенцијом уз припомоћ радне снаге заинтересованих села. Колике би користи биле од спроведеног наводњавања свуда онде где зато постоје реке и потоци, све жртве које би се учиниле око тога посла, ништа не би значиле.

У многим културним земљама овај велики посао, ради повећања народног благостања, спроведен је, и данас тамо земљорадник не подиже више очајно главу навише очекујући кишу, већ се успешно бори противу елемента суше, који се да савладати онако исто, као што се одводњавањем мочварних поља бори противу сувишне влаге.

Г. М. С. Милошевић инжињер, у једном свом јавном предавању, држаном у дому Српског пољопривредног друштва, још пре неколико деценија, рекао је за наше суседе Италијане: „Ко прође и пропутује Ломбардију, и види она непрегледна поља са кукурузом од преко 3 метара висине, као праву гору, не може да верује да је и ту било скоро половина земљишта без икакве вредности. Данашњу Ломбардију, створила је примена наводњавања — створила је техника“.

Даље г. Милошевић у великом одушевљењу за овај посао каже: „Кад год сам понеке примере гле-

дао по тим културним земљама, ја сам увек, готово за сваки пример, нашао сличан терен и код нас, и то не даље, но на земљишту свога оца и своје породице, у мом родном селу. Очаран тим сјајним резултатима тамо, мене је одушевљење сваки пут толико убузимало, да ми је долазило да потрчим својима, па да са њима дохватим мотику и будак, те да ишчепркамо оно неколико шанчева, и набацамо мало грања или камења у те реке и потоке, које нам поред наших њива се усуканим кукурузом жуборе, па на тај начин да код нас створимо оно што сам видео.

Исто тако, и наш уважени професор г. А. Стебут, толико пута преко јавности, тражио је од меродавних планско извођење наводњавања код нас.

Шта би било у жаркој Африци — у Мисиру, где се годишње добијају две жетве, да тамо Енглези нису спровели наводњавање поља из реке Нила. Они су то учинили и по осталим својим доминијама. Да ли би калифорниско воће било онаквог квалитета да се поред обилног сунца не наводњава. Грци чине то исто. Па и од гајења нашег пиринча у Ј. Србији не би било ништа да наводњавање није спроведено. Пиринчана поља и у другим државама редовно се морају у току лета обилно наводњавати да би се жетва добила.

Могуће је дакле, где год има река и потока, спровести наводњавање жита, кукуруза, ливада, воћњака и осталог, текућом водом каналима, који би у случају надоласка мутне и бујне воде, ову правилно расподелили, те би у исто време поља била и пођубрена. Приликом извођена планова за наводњавање, извршила би се и регулација речних корита много лакше, од чега би такође било неоцењиве користи по нашег земљорадника.

Противу појаве штетних инсеката и болести на биљкама, прскамо разним препаратима и прекраћујемо њихово штетно дејство. Бранимо се од слане и мрза колико можемо. Зашто се не би одбранили и од суше бар онолико колико можемо. А културнији народи од нас рекли су да се и ту људи могу врло много помоћи, само јака воља и тачно израђени план и про-

грам. Када би се ово учинило широким масама земљорадника олакшана би била лети једна велика брига.

Наш земљорадник не верује да се и ту може помоћи, али он није за много што шта веровао, па је после поверовао, треба само неко да га води, а ми Богу хвала имамо данас и спремних инжињера и стручних људи, који са успехом могу водити радове на наводњавању уз припомоћ, као што напред рекосмо, народне радне снаге, и кредита од установа које су одређене да помажу развијање и јачање народне привреде.

Помозимо се сами па ће нам и Бог помоћи.

Мих. П. Видановић,
упр. држ. расадн. у пенз.

Билне болести и шешочине.

Имела.¹

Имела је једна полуготованка, која, из воћке на којој расте, узима воду и минералне састојке. Поред тога, њене сисаљке које се налазе у кори и дрвету проузрокују већа или мања задебљања, гуке на гранама. Ове сисаљке шире се до 20 см. па и више од места на коме је имела насађена и то с једне и с друге стране. Ово је важно знати кад се жели воћка ослободити ове штетне гошће.

Имела је стварно штетна; она слаби грану на којој је; спречава цветање или заметања плодова, те воћка на којој се нађе већи број жбунова имеле престаје да рађа или рађа врло слабо. Због тога је њено сузбијање неопходно.

Превентивна заштита воћака од имеле је немогућна; не постоји ниједан практичан начин да се спречи клијање њених семенки, које понајчешће разносе птице (дрозд).

Борба се састоји искључиво у уклањању имеле и то што пре, чим се приметити. Ако се појави на стаблу или којој дебелој грани, онда треба не само сасећи имелин жбун, већ оштрим ножем скинути кору око места где је стабљика имеле била усађена, како би се уклониле све сисаљке, које су се ту биле развиле. Ако су поједине сисаљке пак продрле и у само дрво, што увек бива ако је имела старија од једне године, онда треба исећи и дебљи или тањи слој дрвета, да би се отстранили и најмањи остаци ових сисаљки, јер ако која си-

¹ Одговор на питање Мил. Т. Ђорђевића из Шутаца.

саљка остане, из ње ће се развити ново стабло имеле. Дакле, успех ове интервенције зависи од пажње која се уноси приликом чишћења нападнутог места од сисаљки имеле. После овог чишћења, да би се озлеђена грана или стабло истребили, потребно је рану испрати раствором плавог камена па намазати калемарским воском или катраном.

Ако је имела на некој тањој грани, онда је најбоље да се та грана отсече и то најмање 20—30 см. испод места на коме се полуготованка налази. На овај начин се са највећом сигурношћу воћка ослобађа нежељеног госта. Овде морамо да жртвујемо саму грану на којој је имела, јер присуство њено не само да наноси директну штету тој грани, већ представља опасност за целу воћку, пошто са ње најлакше може зараза прећи и на остале стубове и гране.

Dr. Младен Јосифовић.

Један од најкориснијих инсеката: миришљава брзонога.

Током прошлог месеца послала је Чачанска пољопривредна подружина гусенице које пустоше околину Чачка и истовремено једну бубу, која их једе. Гусенице су већ познате гусенице губара, који се од пре две три године све више шири у земљи и све веће штете наноси, а корисна буба је *миришљава брзонога* или *шрчуљак гусеничар*, како га у последње време зову.

О овој корисној буби већ је много писано и сваки пољопривредник треба да је познаје. Све наше штеточине имају срећом своје непријатеље, наше драгоцене помагаче, којима често треба да захвалимо за нагло ишчезавање штеточина и то каткад када смо се томе најмање надали. А прво место међу овим корисним инсектима заузима миришљава брзонога. Из самог имена већ се види да је буба брза, окретна, а додаток „миришљава“ добила је услед тога што избацује нарочиту течност врло јаког мириса. При хватању буба немогуће је избећи а да вас не намирише, и глатка кожа на длановима од оне течности пожути и дуго времена чува своју боју и нарочити јак мошусни мирис.

Миришљава брзонога је велика буба, дуга 2, 5 до 3 см. широког тела и сјајне, металне боје са преливима, и то глава и груди су плавичасте, а трбух зеленкасто-црвен.

Одрасле бубе живе по четири па и више година свака. С пролећа, када време отопли и када се јаве гусенице, почињу да се виђају и бубе како се хитро крећу, трче по земљи или се веру по храпавој кори стабала и грана, а често иду и на сам лист тражећи своју храну. Њихове главне жртве, или, како се каже, њихови главни домаћини, јесу гусенице и

лутке лептирова губара и жутотрбе и ларве борове зоље. И док има лова, док има гусеница и лутака, бубе се њима хране, а када се из лутака почињу да легу лептирови и да носе јаје, бубе ишчежавају мало по мало. Оне одлазе у земљу и већ средином лета започињу свој зимски сан, да се тек идуће године, заједно са гусеницама, наново појаве. Цео њихов боравак на земљи траје према томе отприлике око 7 недеља, то ест колико траје и развиће њихових домаћина.

Бубе се хране гусеницама свију величина и луткама. Прве нагло нападају и брзим ударима оштрих вилица раздиру им кожу. Кроз рану, као зелени мехур, избија црево и док се гусеница брани а увија, буба јој прождире утробу, а затим испразни и очисти кожу изнутра, и одлази. Пошто су слабо покретљиве, лутке су још лакши плен, и када је пробила њихов чврст омотач, буба се увлачи у лутку ждереући утробу и остала ткива док је не испразни и не очисти сасвим изнутра.

Сл. 42 Миришљаво брзого напада гусеницу.

За време кратког боравка на земљи, бубе морају да се размножавају и да спреме довољно резерве за дуги период мировања, те није чудо што су јако прождрљиве. При вештачким одјањима, у току седам недеља, један пар буба појео је преко 270 одраслих гусеница губара, што већ сведочи о добром апетиту. Мале гусенице страдају у још много већој мери и за исхрану једног пара треба око 2000 комада мањих гусеница. Најзад, претпоставља се да један пар са својим потомством уништи у току свога борављења на земљи преко 6000 гусеница и лутака губара, те није никакво чудо да бубе, ако се јаве у великој мери, могу да униште навалом штеточина.

Убрзо по својој појави с пролећа, и пошто су се хранили неколико дана, одрасли се спарују и женке носе бела, дугуљаста јаја у земљу. Једна женка снесе просечно око 100 јаја. Старије женке носе више но младе и једном је од једне добивено свих 653 јајета. Из јаја за 4 до 7 дана излазе ларве и хране се најпре мањим, а затим све већим гусеницама и најзад луткама. Последње, пошто су слабо покретљиве, страдају више од гусеница, нарочито код губара. При вештачким одгањима, за време свога развића, свака ларва појела је око 41 гусеницу и 13 лутака губара, што већ претставља леп број уништених штеточина. Сем тога, у природи ларве повреду још много већи број гусеница и лутака но што их поједу, и пошто све ове повређене јединке угину, користан рад ларва је још много већи.

За време развића лавра се два пута пресвлачи и њене кошуљице, у гомилама гусеница и лутака или у пукотинама кора, најбоље сведоче о њеном присуству, јер су оне за време свога живота много мање видљиве но одрасле бубе, пошто траже заклоњенија места. Отприлике када се лептири почињу да јављају и да лептирице носе јаја, и ларве ишчезавају, одлазе у земљу, и у нарочитој малој коморици претварају се у лутку и у одраслог, који ће тек идућега пролећа изаћи на површину земље.

Потпуно израсле ларве дуге су до 4 см. а боје су беличасте са мркоцрним леђним штитовима.

Миришљава брзонога запажена је често у великом броју у шумама нападнутим од губара или жутотрбе, исто тако опасне штеточине гусенице. И према Велеру миришљава брзонога уништила је губара који је 1923 године пустошио шуме у појединим крајевима Румуније, а при навалама исте штеточине у Немачкој (1920), у Италији (1911) ит.д., увек је утврђено да је буба било у врло великом броју и да је велики део штеточина од њих уништаван.

Американци ће нам дати најбоље податке о вредности миришљаве брзоноге. Крајем прошлог столећа шуме у Америци почеле су листовом пропадати од губара и жутотрбе, који су случајно унесени из Европе у Америку. Тада су из Америке групе стручњака кренуле у све Европске земље да у њима траже природне непријатеље ових штеточина, да их скупљају и шаљу у Америку. На тај начин хтели су да у својој земљи прикупе и одомаће разне природне непријатеље ових двају лептирова и тако их сузбијају, пошто сви остали начини борбе против њих дају слабе резултате. И међу првим непријатељима губара и жутотрбе налази се миришљава брзонога. Већ 1905 године пренесени су први одрасли из Европе у Америку и успех је био одличан: буба се лако и брзо прилагодила новој стањбини и сада је има на целој површини зараженој од губара и жутотрбе. Пажљива испитивања показују да се број од буба уништених лутака губара, с обзиром на место, креће од 10 до 40%, а често је и много већи. Нарочито је важно да су женске лутке уништене у већем броју од мушких. Покрај лутака, количина уништених или повређених гусеница, које касније угину, још је већа, често два до три пута, и укупно број уништених штеточина може бити необично велики. Према свему, од многобројних разних природних непријатеља губара и жутотрбе, досада унесених у Америку из разних земаља, миришљава брзонога показала се као најбоља, најкориснија, и најзахвалнија за све старање и бригу која јој је ukazана.

Дакле, и ми морамо на сваки начин штитити ову необично корисну бубу, а најпре научити децу да је познају и да је не убијају.

П. Вукасовић.

Сточарство.

Питање пречишћавања расне мешавине код гајених говеда јужног дела Дунавске бановине.

Данашње говече јужног дела Дунавске бановине, од линије Саве и Дунава, по својој раси претставља једну страховиту мешавину и по његовом садањем стању у том претставља једно необично сложено питање чијем се решењу мора чим пре приступити. Та расна мешавина нема више никаква правдања са које било стране и претставља чисту економску штету и не само за појединце одгајиваче тих крајева него и за заједницу, државу.

Пре којих четрдесет година у том делу наше земље као и у свој предратној Србији гајена су говеда углавном од два соја: домаће планинско говече, звано и буша или босанско, односно старо-српско и подолско, степско, звано и колубарско, а које по прилици претставља једног мелеза између правог подолског и домаћег планинског говечета. Још од половине прошлог века почиње да се увиђа заосталост говеда домаћих сојева и било је покушаја увађања страних ради оплемењивања оних домаћих. Озбиљнији рад на том са извесним планом иако недоследно извођеним почео је тек последње десетине прошлог века. Увођена су у почетку говеда више сојева из Аустрије (штајерска плава и алпијска мрка), из Немачке (елгајска), из Швајцарске (швицка). Та говеда увозила је држава а и самоуправна тела (бив. окр. одбори). Почетком овог века а због привредних и политичких односа према Аустро-Угарској престало је са увађањем говеда одонуд и почела се иста набављати само из Швајцарске, и то од њених сименталских говеда. Са увађањем тих говеда настављено је, изузев време рата, све до данас.

Увезена говеда са стране разнолико су примљена од народа, који је у маси као и данас уосталом слабо схватио шта се тим увођењем говеда заправо хоће и шта она значе. Наш још умногом конзервативан тежак примао је та новоувађана говеда помало и с неповерењем. Њих су с почетка прихватили напреднији, а тек потом и остали. Увођење није доследно проведено, већ тек што је једно од уведених било запажено увођено је говече другог соја. Тако разнолико увођена говеда и у релативно малим областима (често само за један округ) учинила су да је међу њима дошло до мешања путем укрштења, те је настала једна мешавина коју је често и ученом тешко разлучити. Рат са својим недаћама као и прилике по њему (uvoђење разних говеда на рачун ратне штете) само су допринеле и повећале мешавину која је већ донде настала.

После рата настало се обновити онај рад на оплемењивању домаћих говеда. Тај рад наставила је и правац му давала углавном држава, а много мање самоуправна тела. За крајеве о којима је напред реч, увођено је и уводи се у главном сименталско говече домаћег одгоја (из Хрватске и Војводине) а врло мало исто говече из Швајцарске. Оплемењивање за којим се иде веома споро напредује из много разлога. Већ по садањем стању обзиром на ону расну мешавину, то оплемењивање мора ићи споро. Једном одређеном расом по свом спољњем изгледу а и привредним својствима као што је сименталска, дејствовати на ону целу расну мешавину домаћих говеда ових крајева у сврху стварања нечег одређеног, не би било лако, да је и сва маса одгајивача свесна настојања којих треба уложити, а како то тек стоји обзиром да та маса нема до врло површних или никаквих појмова за та настојања. Неће ваљати да то и надаље тако остане. Прилике су данас такве да треба сматрати грешним да се у овде набачено питање расног пречишћања и даљег правца одгоја говеда у овим крајевима чим пре и на један целисходан начин реши. А најмање би се смело дозволити да пољопривредник ових крајева још остане у незнању да разликује сој од соја и да схвати да сваки од њих има своје изразите одлике и спољњег изгледа и привредних својстава. Да он то данас не схвата видимо по томе, што смо сведоци свакодневе грешке да многи тежак ових крајева држи и купује музару од соја која за млеко није, ставља на храну и гоји говече које за гојење није, преже на рад и спарује од говеди која за рад нису подједнако добра. — Признати се ипак мора да по данашњем стању у погледу расе говеди ових крајева ни упућеном не би баш лако било да се снађе и заведе неки ред. Нарочито не брзо. Данашње говече ових крајева крије у себи све оне добре и лоше стране укрштених сојева и све те особине често су усредсређене у разној мери и у једном истом грлу. Отуда ово говече нема праве приплодне, а нити радне ни трговинске вредности, нити се може имати какав поуздан суд било кога његовог својства да се тиче.

Сам рад око увађања симентал. говечета који помаже држава и бановина крије у себи више тешкоћа. Најпре ту, да се ово говече у претходне сврхе у овим крајевима и са мушке стране врло мало одгаја, а са женске стране такође посве недовољно, намеће се потреба његовог довођења са стране, из Војводине, из Хрватске и др. крајева. Ово увађање одонуд поред других неприлика крије у себе и ту, што се симентал. говече онамо одгаја за месо или млеко, а ту и и комбиновано за оба та својства, док за већи део територије о којој је реч треба најпре радно говече. То је разлог да се код многих увођења симентал. говече нерадо прима. —

На овом делу бановине ми разликујемо приличну топографску па и привредну разноликост. Сасвим јужни и југозападни део ове територије брдовит је и горовит, док је средњи њен део брежуљкасто—таласаст са изразитијим брдима само у линији планина коју чине један венац Букуља — Венчац — Космај — Авала, а остало чине равнице и речне долине Мораве, Млаве, Колубаре, Јасенице, Лепенице. Привредно све три овако подељене области такође су разнолике: она прва се одликује својим воћарством и сточарством, она друга својим сточарством и воћарством, а она трећа ратарством па сточарством. У оној првој области гајена говеда су најгора, а у овој последњој најбоља. У овом равничком делу прилично се већ ради колима, а говече се у знатној мери одгаја за месо и млеко, док у оној првој области говече се најпре тражи за рад, па за друго. — Положај, клима, храна и нега утичу да се и симентал. говече ових крајева битно разликује од говечета оних места и крајева одакле се данас овамо уводи. Отуда потреба да се то говече по могућству производи ту, на месту потребе. Друга је она потреба да се и овде одгаја говече од два типа: оно за равнија као и оно за брдска места.

Уза све мере које се данас предузимају за унапређење сточарства ових крајева и које су за препоруку да се подуму, сматрамо веома потребним постављање и једног путујућег наставника за сточарство. Путем њега би се имало настати да се створе чим пре сточарске задруге у свима погодним местима где би за њих било услова. Исти би имао задатак да поучи одгајиваче раду у тим задругама и да настоји да те задруге приме на себе сав онај рад што га унапређење сточарства, посебно говедарства изискује.

проф. М. Ж. Калаковић.

Воћарство.

Справљање калемарског воска.¹

Воћарски восак употребљава се за премазивање спојеног места на калему (присаду) или на пресецима већих рана, чији пречник износи више од 4 см., те да се спречи продирање влаге и отстрани утицај ваздуха у премазано место. А воћарског воска, може се сматрати, да има толико врсти, колико има и добрих воћара. И сваки је воћарски восак добар, ако премазане додирне површине код калема или премазане веће ране заштићава од влаге и суше, ако се на хладноћи не мрзне и не пуца, а на сунцу не топи, и да при свем том не кошта скупо.

¹ Одговор на питање Милорада Стефановића из Београда.

По г. Антонију Мајеровићу, нашем старом познатом и признатом воћарском стручњаку, добар и јевтин воћарски восак справља се кад се $\frac{1}{2}$ калафоније растопи у каквом суду, па се у другом каквом суду растопи исто толики део ($\frac{1}{2}$) обичног воска (нпр. по 500 грама и од калафоније и од воска). Растапање да се изврши на тихој ватри и потпуно. И кад је растапање извршено, растопљене масе калафоније и воска помешају се. Затим се смеша полако и постепено прелива чистим шпиритусом од 90 степени и непрестано меша све дотле, докле се не добије восак, какав треба и какав желимо да буде. Шпиритус почиње да се сипа тек онда, када се смеша калафоније и воска у пола охладила. Шпиритус се претходно умлачи, што се постигне кад се стакло са шпиритусом, из кога је запушач извађен, метне у какав суд са водом, па тај суд на тихој ватри загрева дотле, докле се вода у њему добро загреје, али да не прокључа. Ово млачење шпиритуса врши се с тога, што када би се хладан шпиритус сипао у смешу калафоније и воска, онда би смеша могла искипети, због јаког испаравања, по би могла да опржи и лице које тај посао ради.

На овај начин направљен воћарски восак, ако би случајно био сувише густ када се охлади, онда га треба поново растопити и додати колико је потребно шпиритуса. А ако је напротив ређи но што треба, онда у другом каквом суду растопити колико је потребно калафонија и воска, па додати и добро умешати.

Ако би смеша калафоније и воска, у коју се сипа шпиритус, била хладна, онда се она згусне, па се тешко меша са шпиритусом. У таквом случају потребно је да се поново на ватри растопи, па тек онда сипа шпиритус.

Може се десити, и при највећој пажњи, да се смеша запали. За такав случај треба имати при руци заклопац од суда у који се сипа шпиритус, или мокру крпу, па суд одмах поклопити, ако буде требало, т.ј. ако се смеша запали.

То је укратко, што се тиче справљања доброг воћарског воска на најпростији и најјевтинији начин.

Што се пак тиче смесе (јевтиније од калем воска) „за замазивање воћака на местима какве повреде или отсецање одраслих грана“ можемо одговорити: да се ране мање од 4 см. у пречнику не треба ничим да премазују. Веће ране премазују се воћарским воском, или, што је јевтиније, катраном. Међутим, ако се ране премазују катраном, онда се њихове ивице (до коре и лике) не смеју премазивати, зато што катран уништава здраве делове и спречава стварање калуса. Поред овога за премазивање рана може се употребити и смеша начињена од једног дела иловаче или глине и два дела говеђе балеге и воде. Овом смесом премазују се ране у дебљини од 1 до 2 см., па омотају крпом и увезу. Тако пре-

мазане и увезане ране могу да задрже омот по потреби до 1 и 2 године.

Ране које су мале и које се ничим не премазују, треба оштрим ножем добро загладити, а оне веће, које се премазују, пре премазивања треба такође оштрим ножем што боље загладити.

Премазивање ово има за циљ да се дрво сачува од влаге и трулења.

Ник. Ж. Петровић.

Сејање луцерке по воћњацима.¹

Сваки пољопривредник тежи да од воћа има што више користи, а нарочито жели да ту корист има док је воћњак још млад, када искоришћава земљиште док воћке још нису израсле, када и оне доста отежавају да се земљиште под воћем рентабилно искористи.

Сваки пољопривредник треба да тежи како би земљиште под воћем што боље искористио све док то може, али свакад треба да има у виду да засејана детелина не смета много воћкама.

Шљива је више осетљива према детелини под њом него јабука и крушка, зато детелину у шљиваку треба сејати са више пажње. У овом случају, када је шљива у страни, и када прети опасност да вода земљу испира, да је односи, да ствара јаруге, да тиме открива, да из земље испира хранљиве материје и да ствара другу штету, земља се мора засејати разним травама, а овде је реч о детелини, која ће земљу везати и сачувати је од воде.

Пре свега човек се мора помирити са тим да детелина у шљиваку може да причињава извесну штету. За везивање земље боља је луцерка зато што она пушта дубоко своје жиле, што траје по 5—7 година и земља се стеже и чува од воде. Али луцерка може бити штетна зато, што она врло много извлачи воду — влагу — из земље, чиме шљиви причињава велику штету, а нарочито сушних година. Луцерка би била најбоља за засејавање шљивака само онде где се шљивак сушних година може наводњавањем заливати, као и онде где влаге има довољно и где суше не могу шљиви нашкодити. У противном случају луцерка је штетна по веће. Код млађег воћа њена је штетност већа и може толико да уназади воћке да исте још у раној младости закржљзју и да се од те закржљалости доцније скоро не могу поправити, односно развити. Где год сам који воћњак, а нарочито шљивак, код нас видео, у коме је док је био још млад, бала засејана лу-

¹ Одговор на питање Мијалка Швабића из Заблаћа.

дцерка, ту су шљиве биле толико назадне, да су појединци морали луцерку да разоравају, да би тиме зауставили назадовање шљиве и поправили оно што је дотле било покварено.

Дакле луцерка није добра, или код луцерке човек има да зна шта воћке чека. Он ипак луцерку може да посеје али да са једне и друге стране од стабла, за онолико колико запрема круна, разоре да би се земља растресла, да би ваздух могао допрети до жила и да се у том простору спречи испаравање воде кроз луцерку. Тако се луцерка може гајити и када су шљиве више развијене, али површина околу стабла која ће се разорати, мора бити већа.

Када време луцерки прође, тј. када се луцерка прореди или сасвим пропадне, треба земљиште оставити тако заледињено за време од 5 година, па тек после тог времена луцерка се може поново сејати ако се то из разних разлога жели.

Место луцерке се може земљиште засејати црвеном детелином или како је у разним крајевима зову крављача или свињара. Ова је двогодишња и по шљиве боља, зато што краће време траје и нема онакве бојазни по воће као код луцерке. За црвену детеливу важи скоро исто правило као и код луцерке. На крају друге године се ова детелина може разорати ако нема бојазни од воде у странама.

Ако се на шљивама примете какви знаци назадовања, треба одмах детелине разорати па ма то било и у пола лета, а земљу везивати на други начин. Детелине у воћњацима су врло корисне, јер земљу поправљају, дају јој снагу, а са тим и шљиви користе; само код гајења детелина треба бити обзирив, а нарочито код луцерке.

Шљива ранка ће мање да пати од неповољности због засејавања детелина него мацарка, зато што ранка пре изгради свој плод који sazри на три месеца раније, те ће евентуалне штете, уколико се тиче плода, код ранке бити мање. Утицај на бујност дрвета биће скоро једнак.

Ових неколико савешта не ућућују се само г. Швабићу, кога овог пушта ово пишање интересује, већ сваком пољопривреднику који гаји воћке, и који овај одговор треба да проуче и да паметино искористи.

Мил. Ј. Никетић.

Домаћинство

Спремање воћа за конзервисање.

Воће које нам пружа наша градина, воћњак или шума може се добро прерадити и спремити за домаћу употребу. Али при томе треба нарочито пазити, да се та прерада врши кад је воћке по каквоћи најбоље, кад му је време, или како се у вароши изражавају, кад је у јеку сезоне.

Воће не дозрева једнако, као што се и не чува у истом степену зрелости. Зато треба да при остављању плодова бирамо у првом реду потпуно зрело и чврсто воће, јер полузрело или презрело воће лако се квари, труне. Сем тога, овакво воће, кад се држи на гомили лако се запари, дакле труне; оно се квари не само по спољашњем изгледу, већ и на укусу се осећа да је прокисло. Из тога се већ разуме зашто се овакво воће не сме конзервисати; оно мора бити сасвим свеже.

При конзервисању воће треба одабрати, па опрати од прашине и друге наслаге.

Кошничаво воће, као трешње и вишње, најлакше се пере у решетки—цедиљци—преливањем воде. При таквом испирању воћа треба у решетки истресати и неколико пута прелити хладном водом.

Брескве, кајсије и шљиве обично се остављају целе, само се изваде коштице. Али их при томе треба очистити и од љуске. Ово чишћење од љуске чини се овако: воће са цедиљком потопи се у кључалу воду, задржи се у њој само један минут, па се извади и стави у хладну воду; на овај начин љуска омекне и лако се скида.

Крушке се чисте целе. Ако су велике секу се на четвртине и при томе се очисте и од семенака.

Јабукe се припремају као и крушке.

Јагоде се очисте од петељака и оперу се од песка у више вода.

Рибизле и огрозд остављају се кад су плодови чврсти. Очисте се од петељака и оперу,

Шљива рингловка и белошљива укувава се цела, пошто се претходно избуши дрвеном иглом, да не би при кувању прскала.

Поморанџе и лимун очисте се од коре, разделе се на четвртине и избацују семенке, па се онда укувавају као и остало воће.

Свака врста воћа, која се очисти, не сме бити на ваздуху, већ се ставља у раствор шећера и лимуна, или у воду са лимунтусом. Ово се чини да би воће задржало своју природну боју.

Прање и чишћење тегла и флаша.

Домаћица је дужна пре него што спреми воће за конзервисање, да припреми тегле и флаше.

У теглама се оставља слатко, компот и пекмез од разнога воћа, а у флашама сокови од малине, купине, рибизле и др. Зато је неопходно обратити нарочиту пажњу

на чистоћу тегла, флаша, као и шерпа и уопште посуђа, у коме се спрема воће. Наравно, и сама домаћица треба да при томе пази и на саму себе, на своје руке и на хаљину или кецељу.

За спремање воћа посуђе (шерпа, лонац, решетка, и т. д.) мора бити не само чисто, него оно мора бити искључиво одређено за воће; дакле, несме се употребити посуђе у коме се кува јело.

Тегле се брижљиво оперу изнутра и споља млаком водом, четком и мекињама. Кад се оперу, оставе се да се просуше.

Флаше се перу млаком водом, дугачком четкицом на жици, зрном од пшенице или кукуруза. Кад се исперу, изврну се да се вода исцеди.

При куповзњу тегла и флаша треба домаћица да има на уму ово, с обзиром на велике издатке за ове предмете:

1. тегле се купују од чистог белог и јаког стакла, јер при искувавању оваквих тегла, као и при укувавању воћа у њима оне издрже високу температуру.

2. тегле не смеју имати у себи мехурића, јер се у тим мехурићима налази ваздух, који се шири при кувању тегле, па стакло може одмах да прсне.

Наше домаћице радо купују јевтино стакло, не водећи рачуна о томе, да ли је ово стакло издржљиво, или не. Међутим, због те непажње и погрешнога мишљења о уштеди, домаћице претрпе штету. Тегле треба куповати од јакога исправаога стакла, а као најбоље су патент тегле марке Вајсман. Ове се тегле могу купити у Српском пољопривредном друштву. С обзиром на каквоћу стакла, њихову истрајност и цене оне су најјевтиније, јер и Енглези кажу: „Нисам тако богат да купујем јевтине ствари“. Али поред тога ове тегле су практичне због тога, што су им грлићи — отвор — од $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, 1 л., $1\frac{1}{2}$ —2 литра једнаки тако, да су гумени прстенови, као и поклопци и гвоздени затварачи, једнаке величине. Друге врсте тегла немају ову практичну особину.

Кад домаћица оставља воће у оваквим патент-теглама мора искувати гумене прстенове и поклопце у посебном суду, и тек онда их може употребити.

О везивању, затварању и осталом у вези са теглама, биће говора у наредном броју.

Наталија Д. Ђуровић.

Народно здравље.

Шпанска буба¹

Врло је опасно веровање у нашем народу да се шпанском бубом могу лечити разнолике болести. Народ њим лечи беснило, трипер, запаљења бубрега и многе друге болести, а готово увек тим лечење навлачи нова, тешка обољења.

Суве шпанске бубе се стуцају и потопе у ракију или се чак само с водом пију. Тако се узме и много једног врло жестоког отрова, кантаридина. Тај отров само у врло незнатним и тачно одмереним количинама може се употребити као лек. Ако се пак истуца и попије цела буба, долази до жестоког надражаја бубрега и до запаљења. Болесник почне мокрити крв. Често пута долази до правог крвављења из бубрега. Неки пут се ограничи само на јаче и чешће мокрење, ако је узета мања количина отрова.

Кантаридин се у медицини употребљује нарочито у спољашњој употреби као зејтив, фластер или тинктура за мазање, ако треба надражити кожу. И овде треба бити јако опрезан, јер се чак и спољашњом употребом могу изазвати тешка обољења бубрега.

Из ових разлога потпуно је погрешно, па и опасно, народно веровање у лековитост шпанске бубе. Напротив лечење овим леком може довести врло озбиљна и тешка обољења, па има случајева, да су бубрези остали трајно оштећени.

Др. Ст. З. Иванћ.

Рад срп. пољопр. друштва и његових подружина.

Успешна борба противу гусеница „губара“.

Пољопривредна подружина у Ракарима, среза колубарског, бановине Дринске, међу првима је, како од приватних тако и од државних и бановинских установа и органа, повела врло агилну борбу противу гусенице губара.

Да би борбу што успешније изводила, Подружина се за помоћ обраћала најпре својој централи-Друштву, а потом и државним и бановинским установама и органима истичући увек превелику опасност од ове највеће штеточине воћарства.

Друштво је подружину помогло у вођењу борбе дајући јој благовремено 20 кгр. ураније зеленила по спуштеној цени

¹ Одговор Петку Симоновићу село Луковац, општ. Ђураковичка.

и 8 килограма бесплатно. Поред овога Подружина је из својих сопствених средстава и средстава својих чланова купила веће количине ураније зеленила и плавог камена. Затим Подружини је указана обилнија помоћ и од стране банске управе давањем ураније зеленила преко среског начелства.

Начин борбе и употребу средстава Подружина је вршила по упутствима добијеним од Друштва непосредно и преко плаката издатог нарочито за ову сврху. Препарат уранија зеленило употребљаван је у раствору бордовске чорбе и показао је потпуно задовољавајуће резултате.

Из извештаја Подружине бр. 68 од 24-V т. г. види се да је агилним радом у 6 села сачувано 40 воћњака од којих су 28 својина чланова подружинских, а 12 осталих пољопривредника. У ових 6 села има око 400 воћњака од којих је сачувано само 10%.

Тако исто из извештаја се види да је за успешну борбу недостајала просвећеност и добра воља пољопривредника, а недостајала су и средства због велике оскудице у народу.

За овај успешан рад највећа заслуга припада претседнику подружине г. Владану Радоичићу и члановима његовим сарадницима и у Подружини и у народу.

Н.

Пољопривредна пракса и поучне екскурзије.

У циљу извођења свога програма рада за текућу годину, а у духу изјављених и предлога, који су се чули од подружинских делегата и друштвених чланова на редовном годишњем збору друштвеном одржаном марта ове године, Управни одбор Српског пољопривредног друштва у седници својој од 6. јуна т. г. одлучио је следеће:

1) да се понова учини апел на све друштвене организације и чланове да раде на придобијању и упућивању младића из заосталих у напредније крајеве наше државе на годишњу пољопривредну праксу.

2) да Друштво од подружинских и својих чланова организује и у августу месецу ове године изведе поучне екскурзије у три правца — Вршац, Нови Сад и Осивјек.

За услове за слање младића на праксу обраћати се Друштву, а детаљнија обавештења о екскурзији достављена су свима подружинама, а уколико су нејасна, обраћати се Друштву за објашњење.

Моле се пољопривредне подружине, књижнице и читалонице и омладинске дружине и њихови и друштвени чланови, да помажу и раде на извођењу ових корисних послова.

Српско пољопривредно друштво.

Шљиварско—воћарска конференција у Марибору.

Удружење извозника Краљевине Југославије и Завод за унапређење спољне трговине приређују 14. 15 и 16 јула ове године велику шљиварско—воћарску конференцију, на којој ће се претресати сва важна и актуелна питања из области воћарске производње и трговине. Ова конференција ће бити интересантна и поучна и за произвођаче-пољопривреднике и за трговце.

Српско пољопривредно друштво жели да ову згодну прилику искористи, пошто ће се добити повластица у вожњи на државним железницама и бродовима, те да са својим и подружним претставницима приреди и поучну екскурзију. Ради овога Друштво позива своје подружине у воћарским крајевима да заинтересују што већи број својих чланова да се за конференцију и екскурзију пријаве преко подружине а подружине списак пријављених да пошаљу Друштву најдаље до 1. јула ове године.

Напомиње се да ће екскурзисти сами да подносе трошкове за подвоз, исхрану и др. за све време трајања конференције и екскурзије.

Пишања и одговори.

Пишање: Намеран сам да окалемим 5—600 прUTOва — подлога америчке лозе калемовима стоних сората грожђа, па се моли Друштво за обавештење преко „Тежака“: које се сорте стоног грожђа највише извозе, рентабилне су и могу код нас да успевају.

С поштањем

Стојадн Димитријевић
село Ралици, срез Подунавски.

Одговор: За извоз и добро уновчавање подесне су оне сорте грожђа, које имају што крупније и лепше гроздове, крупне и сочне бобице (зрна), тврду опну (кожурицу) и које се могу добро паковати и у стању су да издрже дуге транспортне, а да се не кваре. Од тих сората, које у нашим виноградарским крајевима добро успевају, можемо вам препоручити ове:

1. *Афус-али* (Берјујска урма — *Dattier de Beyrouth*). Ова је сорта у великој мери размножена по виноградима у Смедереву и његовој околини, а размножава се много и по осталим нашим виноградарским крајевима. Извози се у иностранство, где се одлично уновчава, а по врло доброј цени продаје се и по нашим већим градовима.

Гроздови ове сорте су врло крупни, дугачки и растресити. Зрна врло крупна. Кожурица тврда, боје хилибарске.

2. *Смедеревка* је поглавито сорта грожђа за јело (стона сорта) али се од њеног грожђа справља и врло добро бело вино, познато под именом „смедеревка“, које се типично вино највише добија из подрума Виноградарске смедеревске задруге. И грожђе од смедеревке извози се у иностранство по врло доброј цени, а исто тако и на нашим пијацама увек се уновчава по доброј цени. Грозд врло крупан, рачваст и растресит, има дебелу и чврсту дршку — петељку. Зрно крупно и меснато, са умереном слашћу и пријатним мирисом на ванилу, кожурица бела, на страни изложеној сунцу хилибарске боје; кожурица врло чврста.

3. *Валандовски црвени дренак* гаји се поглавито у околини Валандова и Струмице и уопште у Јужној Србији, а размножен је доста и по другим нашим виноградарским крајевима. То је сорта грожђа која доцкан стасава за бербу. И она, као и афус — али и смедеревка за своје сазревање и добро успевање захтева сунчане и топле положаје. Грозд је крупан, врло дугачак, ваљкаст. Зрно дугуљасто као дрењине и крупно; кожурица врло тврда и дебела. Грожђе може да се на велике даљине транспортује и дуго да се очува у добром стању.

4. *Мускаџ хамбург (хамбуршка шамјаника)* има крупне, рачвасте и обично растресите гроздове. Зрно јајасто и округло, крупно, црно, посуто беличастим пепељком, тврдо, сочно, слатко и миришљаво; кожурица чврста.

Од грожђа ове сорте справља се ванредно миришљаво, скупочено црно вино. А и као стона грожђе одлично се уновчава како код нас, тако и у иностранству, где се извози.

5. *Бела или златна шасла* има осредње или крупне, купасте и рачвасте, негде збијене, а негде растресите гроздове. Зрно округло, доста крупно, златно — жуто или зелено, сочно, са танком опном. Ова сорта рано стасава, али служи као изврсна стона сорта грожђа, која се по врло доброј цени продаје. Из Француске, где се гаји у великој мери, извози се на инострана тржишта у огромним количинама. Од ове сорте такође у северним крајевима справља се врло добро, питко, вино.

6. *Мускаџ александриски* је ванредна стона сорта грожђа, позната и под именом малага. Његово грожђе може потпуно да узри само у топлим крајевима и положајима, који су јако изложени сунцу и топлоти. Грозд дугачак, рачваст, врло крупан, зрно такође врло крупно, дугуљасто, са чврстом и тврдом опном, боје жуто-зеленкасте. Грожђе је врло издржљиво и врло добро за јело, док је свеже, а и суво грожђе од ове сорте је изврсно. За извоз и одлично уновчавање

изврсна сорта, и онамо, где њено грожђе може да потпуно сазрева, заслужује у пуној мери да се размножава.

То су најважније сорте стоног грожђа за извоз и у опште за добру продају.

Ник. Ж. Петровић.

Пишање: Имам једну краву, расе швајцарске, стару 3 године. Пре 5 дана се отелила, и ако је прво телеће све је ишло у реду, али нема млека у две сисе и то у обе предње Млека нема баш ни мало. Када је измузем излази само по једна капка млека и ништа више. Болова нема.

Молим, да ме известите шта је томе узрок и шта да радим, да би крава добила млеко.

Јевтимир Стојановић

из Брестовца.

Одговор: Сужење и срашћивање сисних канала може на-
супити:

а.) као последица разних упала и повреда, б.) услед новотворина на сисама и в.) може бити и урођено.

До сужења може доћи после разних болести као: катар, упале вимена, шап, екцем, богиње ит.д., даље услед спољних повреда сиса — гажење, удар, груба мужа. —

б.) Од новотворина треба у првome реду споменути разне брадавице.

в.) Урођене неправилности јесу: немање отвора на сиси, или помањкање канала, па чак и млечне цистерне, даље узан канал.

Код хроничних оболења болова нема, док код свежих постоји.

Лечење се састоји у безкрвном проширењу суженог канала помоћу млечних цевчица — катетара, — или крвавом операцијом помоћу нарочитих инструмената. Крвава операција треба да се обави са највећом пажњом и чистоћом ако хоћемо да постигнемо успех. Код нечистог баратања врло често долази до упале вимена услед инфекција. Зато нека овај посао обавља стручно лице.

Претсказивање — прогноза — је неповољно, ако се срашћење налази високо горе у каналу, ако је канал сасвим срастао или код јако одебљане слузокоже.

Ф. М.

Пишање: Никола Никодијевић, пољопр. из села Вароши пита: Петровић Атанасије имао је три сина а, б, и в. Син а жив је и има породицу, син в. умро је не оставивши за собом порода; а син б умро је пре 25 год. оставивши жену и кћер стару шест месеци. Жена се преудала, а кћер одвела собом и удомила.

Имали каква права наследства на имовину Атанасијеву док је он жив, као и после његове смрти.

Одговор: Према овом питању не види се да ли је било задружног односа између оца и синова му. Ако је било задружног односа, тада заостала кћер умрлог сина б. има права наслеђа у делу очевом. Но уколико би се овај део састојао у земљи, односно у непокретностима, може задруга по процени вештака новцем исплатити.

У случају да умрли син б није имао своје земље, а умро је пре оца, заостала кћер према деди Атанасију нема права наслеђа, пошто је по смрти Атанасијевој остао жив син му а. који кћер умрлог му брата б искључује из наследства.

М. Ђурђевић.

Одговор на питање г. Велимира А. Стојковића — Вел. Кикинда о гајењу кима.

Ким припада фамилији штитовоша — Umbelliferae. У науци се назива *Carum carvi*. Двогодишња је биљка. Као дивља биљка расте свуда — а нарочито по ливадама и пашњацима. Од дивљег кима добивен је бољом негом и одабирањем питоми ким, који се гаји као њивски усев. Ким се гаји ради семена из кога се добија кимово уље, које се додаје хлебу и неким врстама сирева и ликера ради мириса. Садржај уља у семену кима износи 5—6%.

Ким у погледу поднебља није пробирач — успева готово свуда — како у севернијим и влажнијим крајевима, тако и у јужним и топлијим. Гаји се по целој Европи.

Према земљишту је више осетљив. За своје успевање захтева плодне, довољно растресите земље и чисте од корова.

У плодореду може доћи после житарица, али је боље када се сеје иза ђубрених окопавина. У неким крајевима ким се гаји као међуусев на тај начин, што се усејава у већ дозреле стрнине — пшеницу, а нарочито јечем.

Обрађивање земљишта за ким треба изводити с јесени и то по могућству што дубље. Ђубрење за ким непосредно ређе се примењује. Ким не треба непосредно ђубрити стајским ђубретом — нарочито свежим — незгорелим, јер ово утиче неповољно на приносе у семену.

Ким се може гајити као пролећни и јесењи усев, те се према томе и сетва може изводити ујесен и упролеће. Гајење кима као јесењег усева изводи се у топлијим крајевима. Ким се сеје омашке и на редове. Боља је сетва на редове, пошто дозвољава за време развића међуредно обрађивање усева. Растојање између редова треба да буде 40 см. За сетву површине од једног хектара потребно је при сетви омашке 10—15 кгр. семена, а на на редове 5—10 кгр.

За време сејања предузима се окопавање, прашење и разређивање усева, ако је потребно.

Берба кима врши се жњевем помоћу српа или чупањем из земље. Пожњевен или почупан ким треба везати у снопиће, осушити, а затим овршити. Вршидба кима изводи се млаћењем.

Приноси кима се хектара крећу се од 900—1200 кгг. семена.

Семе од кима можете набавити од семенарских радњи у Београду, Загребу или Љубљани.

Књигу „Чување свежег воћа и поврћа“ од Др. Веље Стојковића може добити код Српског пољопривредног друштва у Београду.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић, проф.

Књижевности.

Дуже и сигурније чување воћа и поврћа у свежем стању као и бољу и јевтинију прераду воћа и поврћа може сваки поштинић ко се буде послужио корисним саветима и упућствима, садржаним у следећим књигама.

1. Чување свежег воћа и поврћа, од Др. Вел. Н. Стојковића 1933 г. Цена 25 динара.

Ова књига садржи практичне поуке о погодбама чувања свежег воћа и поврћа, о зградама за чување воћа и поврћа и различитим методама чувања воћа и поврћа.

2. Берба и прерада шљива, од Др. Вел. Н. Стојковића, II издање 1933 год.

Ова књига садржи практичне поуке о берби и извозу сирових шљива, о сушењу шљива, о преради шљива у пекмез и разне друге производе и о печењу ракије.

Књиге под 1 и 2 наградила је Краљ-српска академија.

3. Домаће конзервисање воћа и поврћа сушењем од Др. Вел. Н. Стојковића, 1934 год. Цена 12 дин.

Ова књига садржи практичне поуке о справама за сушење воћа и поврћа, о разним методама сушења воћа и поврћа и о чувању и употреби осушеног воћа и поврћа.

4. Домаће конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, од Др. Вел. Н. Стојковића II издање 1932 год.

Ова књига садржи практичне поуке о справљању компота и чувању поврћа у затвореним теглама као и о чувању и употреби тако припремљеног воћа и поврћи.

Све горе наведене књиге могу се добити по назначеним ценама код Српског пољопривредног друштва, Немањина улица бр. 15.

Ми их радо препоручујемо, како произвођачима трговцима и извозницима воћа и поврћа, тако и ђацима пољоприсредних и домаћичких школа као подесне приручне књиге и врактичне уџбенике.

Некролог.

† Милан Григоријевић

Члан управног одбора Ресавске пољопривредне подружине из Грабовца.

На дан 9. априла т. г. после кратког али тешког боловања у својој 55. години живота испустио је своју племениту душу, и остави своје миле и драге укућане да за њим вечито жале.

По свршетку основне школе у месту рођења, пок. Милан је свршио и два разреда гимназије, а потом се враћа својој кућу да продужи рад на своме имању. Учествовао је у свим ратовима за ослобођење и уједињење.

По природи бистар и отресит, а уз то и добро писмен, био је неко време и претседник општине, за задругарство и пољопривреду много се интересовао, и предњачио на задругарском пољу у своме месту, те је дуго година био члан управног одбора и претседник задруге у своме месту. По оснивању задруге за пољопривредни кредит и ту је видно учествовао, и био њен претседник. Задругарство му је у души било. Увек је од млађих и старијих поштован.

Покојни је Милан по карактерним особинама био искрен и отворен, волео је праведност, дисциплину и послушност млађих, а та се дисциплина нарочито видела у његовом дому. У последње време јако се интересовао за пољопривреду, а нарочито рад пољопривредне подружине је са пажњом пратио, и у којој је изабран за члана Управног одбора. Тежак, Пољопр. календар као и друге пољопривредне књиге није тако рећи испуштао из руку, стално их је читао и пратио.

Пок. Милан своје знање није задржавао само за себе, већ је и на друге преносио. Пољопривредна подружина у Свилајци губи једног одличног члана и ваљаног друга. Тело Миланово је умрло али име и дела његова нису.

Нека је пок. Милану слава и вечан му помен међу нама!

М. Жујовић

секретар пољопр. подружине.

Белешке.

Русија купује пшеницу, а у Америци незапамћена суша. Сви страни листови јављају да Совјетска Русија купује велике количине пшенице у Америци и другим земљама које су јаки произвођачи пшенице, те су закупљени многи

енглески, француски, холандски и амерички бродова за пренос те пшенице у Русију. Набављена количина пшенице достиже досада цифру од 70.000 тона или 7000 вагона, а вероватно је да ће набавке достићи још веће количине. Услед тога је цена пшенице нагло скочила на страним тржиштима.

У Америци влада незапамћена суша, коју становници не памте има већ 25 година. У извесним местима забележена је топлота од 58° Ц у хладовини, од које настају велики пожари у шумама и од које су сви усеви страдали. Случајеви сунчанице тако су многобројни да су обустављена предавања по школама и свет не сме слободно да се креће. Велика суша захватила је нарочито јужне крајеве, у којима је производња жита најјача. У пољопривредним круговима влада велика забринутост и бојазан од велике глади. Влада Сједињених америчких држава намерава да народу помогне давањем новчаних помоћи за исхрану, нарочито сиромашнијим слојевима и радиштву, те је за ту струку одобрила помоћ од 500 милиона долара, а неки мисле да то неће бити довољно, већ ће требати око 1 милиорде долара, да би се штета колико толико надокнадила и народ исхранио.

Очекује се да ће услед ове незапамћене суше у Америци, која је најјачи произвођач пшенице и у којој су погођени најжитороднији крајеви, цена пшенице нагло скакати.

М.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

15. седнице, држане 4. априла 1934. г. у друштвеном дому у Београду

Били су присутни г.г. заст. председника, члан Н. Белобрк, и чланови Управе: Н. Петровић, Д. Спремић, С. Ратковић, М. Николић, В. Матић, Б. Ранковић и Др. М. Градојевић.

Претседавао заст. председника члан г. Н. С. Белобрк.
Бележо секретар г. М. В. Дамњановић.

I 332) Прочитан је и усвојен записник 14. седнице Управног одбора.

II 233) Примљен је знању записник 14. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 14. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

334) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

335) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 172—176 и 187.

336) Да се г. Ј. Здравковићу, адвокату, врати привремена признаница од 27.900-50 дин. пошто је оправдао уредним документама издатак о плаћеним таксама по тужбама подружина за дуг. Такође, да се г. Здравковићу исплати 10.898— дин. на име досуђених адвокатских трошкова за вођење спорова за рачун Друштва, пошто је наплаћена од дужника по извршним решењима.

337) Да се по акту бр. 3278, замоли ср. начелство, да позове дужнике да дуг одмах исплате, да их Друштво не би предавало адвокату.

338) Да се одобри кредит за о. г. подружинама: у Божурњи 6.500— дин., у Прешеву 23.500— дин., у Течићу 8.000— дин., у Младеновцу 30.000— дин., а Подружина у Алексинцу да се одбије, док стари дуг не измири.

339) Да се молба за помоћ бр. 3260, одбије, пошто се нема буџетске могућности.

340) Да се Подружини у Ракарима уступи 20 кгр. Уранија зеленила, по 50— дин. килограм.

IV Прочитан је записник 14. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

341) Да се овлашћује претседништво, да изврши потребно бетонирање у магацину бр. 2, како би се сузбила влага.

342) Да се набави 300 кгр. соје и 5 ком. Еберхартових плугова, по извршеном поруџбинама.

343) Да се од фирме „Југопол“ тражи, да смањи цену семену за 15%, и да плаћање буде у септембру о. г. пошто је са испоруком задоцнила, због чега се семе неће моћи продати.

344) Да се по акту бр. 3291, прими означена количина штајгни с тим, да се дародавцу поклони 6 календара и 6 калемарских ножева.

345) Да се одустане од понуде за мекиње, пошто их на тражишту нема довољно и скупе су.

346) Да се ломбардују хартије од вредности у циљу набавке плавог камена. Док траје сезона плавог камена ограничити друге набавке.

347) Да се вагонска цена плавом камену исправи у толико, што ће се рачунати за готово 6— дин. франко купчева станица, а на кредит 6— дин. франко станица Београд.

V Прочитан је записник 14. седнице програмског одбора па је одлучено:

348) Да се прими у састав нова Подружина у Крћеву—Савановац и Читаоница у Печаници, пошто су испуниле све услове.

349) Да се Пољопривредној књијници и читаоници у Трпињи поклони једна колекција књијга, а такође и Соколском друштву у Јаши Томићу и Народној књијници и чита-

оници у Клоки, али да претходно пошаљу по 20— дин. за поштарину и фонд.

350) Да се Пољоприв. књижници и читаоници у Сопоту, одобри ликвидација и предаја имовине тамошњој Народној књижници и читаници.

351) Да се прими знању извештај Инспектора о експедицији кромпира од Подружине у Чифлуку, као и мере које треба предузети против рада благајника исте Подружине.

352) Да се усваја подела за бесплатно раздавање градиштанског пасуља за семе подружницама.

VI Саопштења и предлози.

354) Прочитан је позив Пољопривредног живинарског друштва на славу. Одлучено је, да у име Друштва славу посети г. Д. Спремић, члан управе.

Са овим је седница закључена.

16. седнице, држане 11. априла 1934. г. у друштвеном дому у Београду

Били су присутни г.г. претседник Др. Т. Митровић, и чланови управе: Д. Спремић, Н. Белобрк, М. Николић, С. Ратковић, Н. Петровић, Др. М. Градојевић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 355) Прочитан је и усвојен записник 15. седнице Управног одбора.

II 356) Примљен је знању записник 15. седнице књижавног одбора.

III Прочитан је записник 15. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

357) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

358) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 189, 190 и 192, а одбије по предлогу бр. 193.

359) Да се не могу одобрити кредити подружницама у В. Плани и Крњеву, док не измире стари дуг.

360) Да се одговори Подружини у Сопоту, да ће се задржати стара обвезница до исплате дуга, а најдаље до 31. августа о. г.

IV Прочитан је записник 15. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

361) Да се набави 33 ком. широмера, пошто их у магацину нема, а траже се, а од фабрике тражи понуда за 200 ком.

362) Да се по понуди бр. 3386, набави 12 $\frac{1}{2}$ мет. филц платна за Трифолин машину, за 3.500— динара.

363) Да се понуда бр. 4025, за разно семе, држи у евиденцији.

V Прочитан је записник 15. седнице програмског одбора, па је одлучено:

364) Да се прими знању, да је Удружење извозника послало 5000— дин. са жељом, да се ове године утроши 3000— дин. за одбрану воћњака од штеточина, а 2000— дин. ставе у фонд за исти циљ, у који ће фонд да дотира сваке године по извесну суму за његово јачање. У исто време одлучено је, да на тај циљ и Друштво даје по 5.000— дин. годишње.

365) Да се од пуномоћника за предлог Подружине у Плевљу, тражи извештај колики хонорар тражи за извршени рад, као и да предложи шта треба учинити да се заштити друштвена и подружњинска имовина од одговорних чинилаца.

366) Да се поклони по једна колекција књига Друштву „Југословенска искра“ у Примоштену и Пољопр. књијници и читаоници у Рогама.

367) Да се одобри Подружини у Ваљево, да расходује по инвентару, 3 прскалице и 1 плуг, и изложи их продаји.

368) Да инспектор отпутује у Шид код г. Др. Д. Грчића, прими 2000 кгр. кукуруза и реекспедује га по распореду утврђеном на прошлој седници.

369) Да се прими знању, да је Народна банка дала помоћ у 20.000— дин. за извршење програма рада. У исто време решено је, да се програм рада достави осим Народне банке још и Мин. пољопривреде, Мин. трговине и индустрије, Мин. саобраћаја, Удружењу извозника и свима пољопр. одељењима банских управа и тражи помоћ за извршење истог. Народној банци да се у своје време пошаље извештај о утрошеној помоћи.

370) Да се прими знању, да је Народна банка дала 4.000— дин. из фонда почив. гувернера Љ. Срећковића, за награду на сточарској изложби, на територији Моравске бановине. Исто тако да је одобрила, да се неутрошена помоћ из пр. г. у 4.000— дин. изда за сточарску изложбу на територији Зетске бановине.

VI Саопштења и предлози.

371) Прочитано је писмо Г. Министра Двора, којим се по налогу Њ. В. Краља захваљује на изразима оданости поднесеним са друштвеног годишњег збора. Одбор прима знању са узвицима: Живео Њ. В. Краљ и цео Његов Дом!

572) Прочитао је писмо г. заступника Министра пољопривреде, г. Министра грађевина, којим се захваљује на поздраву упућеном му са друштвеног годишњег збора и којим изјављује да ће увек радо потпомагати рад Друштва у циљу унапређења наше пољопривреде. Одбор прима знању са: Живео Г. Министар.

373) По позиву Подружњине Југословенског шумарског удружења на годишњу скупштину, одлучено је, да Друштво претставља г. Др. М. Градојевић, члан Управе.

Са овим је седница закључена.

З А П И С Н И К

60. редовног годишњег збора Српског пољопривредног друштва, држаног 25. марта 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни:

а) Управни одбор: г. г. претседник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, М. Николић, С. Ратковић, Др. М. Градојевић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић, Н. Ж. Петровић, Д. Спремић и Н. Белобрк.	10
б) Надзорни одбор: г. г. претседник А. Љ. Поповић и чланови: М. Поповић, М. Илић и М. Гец.	4
в) Редовни чланови	126
г) Изасланици подружина	112
д) Остали чланови и гости	9
	<hr/>
	Свега 261

Збору је председавао претседник г. Др. Т. Митровић. Записник је водио секретар М. В. Дамњановић.

И Г. Пирейседник отвара збор у 9 часова, пошто има довољан број присутних за рад. Збор отвара у име г. претседника, који је спречен болешћу да то изврши. Поздравља изасланике: г. г. Министар пољопривреде, Југословенског шумарског удружења, Југословенског ветеринарског удружења, Подружнице Југословенског шумарског удружења из Београда, Друштва за заштиту животиња и растиња, Удружења пољопривредника из Новог Сада и Женске пољопривредне подружине из Јагодине. Поздравља и остале присутне са жељом, да се посао ради кога се збор држи, обави на општу корист.

У прошлој години, која је била врло тешка за пољопривреду, Српско пољопривредно друштво имало је да се бори са великим препрекама, да би помогло пољопривредницима. Тешкоће су биле велике и код нас а и споља, нарочито с обзиром на цене производа. Ратарски и сточни производи имали су ниску цену, која се и поред тога смањила за 50%, док су индустријски производи имали повољнију цену т.ј. око 72%. То је имало утицаја на наше пољопривреднике, те је њихова куповна моћ била за индустријске производе врло слаба. Почев од 1925. г. извоз се смањивао и пољопривредници су били у тешким приликама за новац. Смањивање извоза долази отуда, што се и иностране земље боре да својом сопственом производњом задовоље своје потребе да би што мање увозиле. У таквој ситуацији и таквим тешкоћама, Српско пољопривредно друштво тежило је да се наша производња окрене другој страни, т.ј. да производи оно што би иначе морали да увозимо. То је случај са семеном луцерке које смо у 1925. г. увозили до 70 вагона, а сада смо пропагандом за неколико година дошли у положај да не само

да ништа не увозимо, већ да извозимо семена луцерке и црвене детелине око 86 вагона. Само Српско пољопривредно друштво дало је у прошлој години у народ око 600.000—дин. за семе луцерке и детелине, и упутило производњу правцем којим треба да иде. Тежило се и повећању броја подружница, да би преко њих могли и користили пољопривредницима давањем робе за производњу на кредит, коју од других добијају уз велику камату, а уз то и тешко, док Српско пољопривредно друштво даје кредит без камате. Друштво се труди, да уопште организује продају производа. Осим тога, поклоњена је велика пажња и организацији пољопривредних књижица и читаоница и омладинских дружина, да деца не прекидају везу са књигом кад напусте школу, већ да допуњују знања из пољске привреде.

Затим моли, да се саслуша г. В. Вујновић, изасланик Г. Министра пољопривреде.

Г. В. Вујновић, поздравља збор у име Г. Министра пољопривреде који цени шездесетогодишњи рад Српског пољопривредног друштва и који је изјавио готовост, да ће рад Друштва свесрдно да помаже.

Г. Прејседник моли, да се пре но што се пређе на рад поздрави наш Заштитник, Њ. В. Краљ, што збор прима са дуготрајним клицањем. Живео Њ. В. Краљ и цео Краљевски Дом. Секретар чита телеграм који гласи:

**Његовом Величанству Краљу Југославије Александру I
Београд.**

Српско пољопривредно друштво са својим члановима сакупљеним на 60. редовном годишњем збору, сматра за своју прву поданичку дужност да поздрави Ваше Величанство, свога највишег Заштитника и да пожели дуг и срећан живот своје Краљу и целом Краљевском Дому.

*П. Прејседник
Српског пољопривредног друштва,
Др. Танасије Мишровић.*

Затим предлаже, да се упути поздравни телеграм и заступнику Г. Министра пољопривреде, Г. Министру грађевина, што збор прихвата са узвиком: Живео Г. Министар. Секретар прочита телеграм који гласи:

*Господину Др. Спјейану Сркуљу,
Министру грађевина и заступнику Министра пољопривреде
Београд.*

Са свога 60 редовног годишњег збора Српско пољопривредно друштво са својим члановима из целе наше Краљевине шаље Вам шoјле поздраве и изразе свога поштовања, и

моли Вас као престајавника наше највише пољопривредне устано-
нове, да свима пољопривредним установама и целокујној
нашој пољопривреди поклоните свеколику своју пажњу и
помоћ.

П.Претседник

Српског пољопривредног друштва
Др. Танасије Мишровић.

После читања телеграма, г. Претседник предлаже да се изаберу три члана за оверу записника и бројање гласова. По жељи збора кандидује г.г. Душана Тошића из Сопота, Живојина Никодијевића из Аранђеловца и Јефтимира Антоновића из Г. Милановца, коју кандидацију збор једногласно усваја и г. Претседник их позива да заузму места код претседничког стола.

II Г. Претседник износи на претрес извештај о раду друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу, извештај о стању целокупне друштвене имовине и извештај Надзорног одбора. Позива секретара да прочита извештај. Збор изјављује жељу, да се извештај не чита, пошто су га сви добили благовремено и прочитали. По предлогу г. Претседника, збор усваја да се прочита само извештај Надзорног одбора, из кога ће се видети резултат целокупног рада. По позиву г. Претседника, секретар чита извештај Надзорног одбора, па пошто је извештај прочитан, моли говорнике да се јаве за реч, и да се у говору не удаљују од предмета који је на дневном реду, а да у говору буду краћи да више говорника може да говори.

Г. Милан Стаматовић, изасланик Подружине из Петровца пож. моли, да се измене правила у погледу готовине и кредитирања оних подружина које имају готовине, јер на пример, његова подружина има готовине, а Друштву дуг не плаћа и хоће кредит.

Г. Стамимир Раловић, изасланик Подружине из Г. Милановца, похваљује рад Друштва и моли, да Друштво куцне на свака врата ради добивања потребне помоћи. Подружина у Г. Милановцу постоји већ 40 година, али нема ни динара готовине, па зато се не стиди да тражи кредит. Прошле године он је предложио да се смањи члански улог, што је и усвојено и захваљује се Друштву што је тај предлог прихватило, јер је народ одмах увидео, да је Друштво то учинило да би му на тај начин користило. То је имало утицаја, да се ове године много више лица уписало за чланове подружина. Моли, да се члански улог још смањи, ако је то икако могуће. Даље моли, да се и у Г. Милановцу приреди воћарски конгрес, да се народу даје семе на кредит, да се подејсује код Банске управе да добију приплодне свиње на кредит и то по могућству шумадинке, да се у Г. Мила-

новцу приреди један течај за брање и паковање воћа, да им се прикаже какав пољопривредни филм, да пољопривредници добију карте у $\frac{1}{4}$ цене за екскурзије, како би могли да виде напредније и заостале крајеве у нашој земљи и поуче се бољем раду и науче како треба своју земљу поштовати и во-лети. Моли, да се нађе пута и начина да добијемо пољопривредну комору, како би имало некога који би заступао пољопривреду, јер Српско пољопривредно друштво само не може то да учини. Захваљује се Друштву на његовом труду и напорима да помогне пољопривредницима и моли га, да подејствује, да чланови подружина добијају из бановинских расадника јевтиније саднице, калемове и резнице. но нечланови, што би имало утицаја на удруживање и утицало на општу корист.

Г. Милинко Лазић, изасланик Подружине из Ваљева, моли да се посредује код Банске управе, да семе и саднице даје народу јевтиније, јер је приликом раздавања овса за семе, цена била скупља од пијачне, за исти квалитет. Такође моли, да се подејствује за укидање трошарине на ракију и вино, која је штетна за унапређење тих грана.

Г. Бошко Пушић, изасланик Подружине из Ваљева, жали се на пропадање шљивика у околини Ваљева и на слабо уписивање чланова у Подружину. Уписивање је слабо због скупљих цена робе код Друштва но код трговаца, па моли да Друштво своје цене смањи. Даље моли, да Друштво идуће године сазове земаљски воћарски конгрес у Ваљеву. Пита да ли је Друштву познато да им се наплаћује трошарина на воће и пиће, па моли да се на надлежном месту подејствује, да се плаћања ослободе, јер није право да на те производе плаћају трошарину, кад већ плаћају порез на земљу, пошто то изгледа да се два пут опорезују. Потсећа, да је Друштво пре две године, са изасланицима из народа, посетило Г. Претседника владе и молило га да се што пре установе пољопривредне коморе, међутим он није нигде прочитао шта је по томе даље урађено и моли да му се објасни шта стоји на путу да пољопривредне коморе не добијемо. Протестује, што многи редовни чланови нису чланови ниједне подружине, што је противно правилима, па предлаже да им се одузму повеље. Моли да се узму у заштиту од сточних болести, јер ако овако потраје још коју годину, остаће се без запата; то би најлакше било да се серуми добијају бесплатно, или у крајњем случају по једној минималној цени.

Г. Љубисав Пејковић, редован члан из Београда, објашњава случај свог досадашњег одсуствовања од сарадње са Друштвом, јер је био ангажован на другој страни, али се сада појављује и као радник и као сарадник Друштва. Стање пољопривредника је врло тешко и зато га треба помоћи и морално

и материјално. Не слаже се са мишљењем г. Претседника да треба радити на повећању производње, већ треба радити на повећању квалитативне производње. Критикује рад Друштва у погледу откупа семена луцерке и тврди да је Друштво тим радом експлоатисало пољопривреднике, јер је семе откупљивало од народа по 7— дин. а продавало га иностранству по 14— дин., а пољопривредницима по 21— динар. Налази да рад Управе друштвене није исправан и тражи да се одреди једна анкета, да рад испита. Састав друштвене управе и чиновништва је веома незгодан и без квалификација. Многи млади пензионери агрономи незапослени су, а у народу се слабо ради на стручном просвећивању. Рад Друштва треба реорганизовати на задружној основи, о њему ће посебно говорити, кад његов предлог дође на дневни ред. Критикује рад око уређења Тежака, издавања награде члановима Управе и сарадницима Тежака. Предлаже збору, да не прими извештај Управног и Надзорног одбора и да му се не да разрешница због рада који није исправан и напредан.

Г. Милоје Срећеновић, изасланик Подружине из Михаиловца, поздравља рад Српског пољопривредног друштва, али мало замера што се наплата дуга тражила судским путем, јер се није узела у обзир недаћа и неповољна година. Моли да се Друштво заузме, да се једном стабилизују цене пољопривредним производима. Што се тиче навода предговорника, да је Друштво куповало семе луцерке по 7— дин. није тачно, јер га је у ствари плаћало по 12— дин. а кад се узме у обзир отпадак при чишћењу, такса за чишћење, такса за пломбирање и други издаци, види се, да зараде скоро и нема, па моли предговорника да у будуће не износи ништа и да необавештен не критикује. Није зато да чланови Управе буду из унутрашњости, јер су овдашњи чланови стручни и раде из љубави, па зато поздравља садашњу Управу и жели да их води док траје сунца и месеца.

Г. Јован Тирнанић, изасланик Подружине из Крњева, моли Управу, да понова врати на снагу онај проценат од 5% који је одобран при куповини робе, јер за подружине то много значи, пошто је њима покривала режијске трошкове.

Г. Лазар Вучковић, изасланик Подружине из Свилајнца, поздравља збор и моли да сви сложено настану да све број повећа. Сматра, да је несразмерна цена између пољопривредних и индустријских производа, а налази да је томе крив капитализам. Моли да се ради на организацији пољопривредника, како би били отпорнији према свима недаћама и незгодама. Даље, моли да се дестује на надлежном месту, да се штедња заводи одозго а не одоздо. Предлаже, да се пољопривредници сви сложено помажу и кредитирају, сви за једног и један за све.

Г. Владан Радојчић, изасланик Подружине из Ракара,

налази; да је Српско пољопривредно друштво, више урадило на подизање пољопривреде но ико други. Оно ради са својим средствима и замерке које су пале нису на своме месту. Српско пољопривредно друштво довољно помаже и даје и не можемо да поред тога још тражимо да ради на своју штету, јер би га то довело до ликвидације, што би за пољопривреднике било од огромне штете. Моли Друштво да ради као и досада, на част свију искрених пријатеља и поштовалаца. Што се тиче чланског улога од 30— динара, није велики, јер га Друштво употребљава на своје огромне послове у помагању пољопривреде. Предлаже да се тражи помоћ да би се Тежак могао да штампа у што већем броју, да би могао да допре у сваки дом. Са радом Друштва потпуно је задовољан, па моли да Министарство пољопривреде води строгу контролу над радом свију пољопривредних организација, па и над радом овога Друштва. Дале предлаже, да се у циљу унапређења пољопривреде, измени закон о мерици, и да се један део прихода уноси у пољопривредни фонд.

Г. Душан Живановић, изасланик Подружине из Сараораца, замера на начин уређивања Тежака и моли да се не уређује академски, већ популарно са краћим сезонским чланцима, јер народ не воли да чита дугачке чланке. Моли, да се и даље задржи 5% потуста на робу, који је попуст Друштво давало. Такође моли, да Друштво благовремено прикупља податке о потребама у роби, како би цене биле умереније и ниже.

Г. Живојин Никодијевић, изасланик Подружине из Аранђеловца, каже да је још пре три године тражено на друштвеном збору, да у Друштво долазе, раде и гласају само они који раде у народу, а не и они који понешто напишу у Тежаку и постају чланови, па онда лију корокдилске сузе. *Г. Љ. Петковић* је ударио на управу Друштва тако, да се из његовог говора јасно види, да има жељу да у Управу он уђе, али му предлаже, да прво иде у народ и ради, па онда да се разговарамо. Што се тиче говорника који се жале на судску наплату дуга, што је и његову Подружину погодило, налази да нема места протесту, јер Друштво не само да често опомиње и моли да се шаљу отплате, него и продужава рокове плаћања онима који моле. Сами смо криви за то, јер Друштво не располаже милијардом, па да може да ради и без плаћања дугова, стога дуг треба уредно вратити. Што се тиче чланског улога, он није велики, а подружине могу и да га повисе у корист своје касе. У име своје Подружине поздравља рад Управе и моли је да га и даље тако продужи и по могућству проширује и побољшава.

Г. Александар Васић, изасланик Подружине из Д. Крчина, предлаже, да Друштво ради на приређивању екскурзија

и издејствује повластицу за учаснике. Придружује се предлогу предговорника, да се поради на што скоријем стварању пољопривредних комора.

Г. Душан Тошић, изасланик Подружике из Сопоша, каже да узима реч изазван од г. Љ. Петковића, јер зна да увек нерадници највише критикују. Г. Љ. Петковић је најмање радио са народом, а економе је гонио до истребљења. Неумесна је критика што у Управи нема агронома пензионера којима би требало дати неко упослење, јер се у Друштву тражи рад који доноси опште користи пољопривредницима. Част изузетцима, али се по његовом мишљењу не сме тако народу да служи. Моли да се поклони поверење старој Управи и да се исти чланови понова бирају, баш зато што су неоправдано нападнути од г. Петковића.

Г. Јаков Тирнанић, изасланик Подружине из Крњева, чуди се г. Љ. Петковићу на пристрасној и неистинитој критици о куповини семена луцерке од народа, којом је Управа ни више ни мање него оклеветана. Он је такође за ручун Друштва куповао семе као и многи други, и плаћао га и до 12— динара, па према томе наводи г. Петковића нису тачни и необјашњиво му је где је могао те податке да црпи. Моли, да се критика г. Петковића не узима у обзир, пошто је то све нетачно. Не може да схвати да је г. Петковићу више прирасло за срце Друштво него садањој Управи, и да би он могао боље штитити интересе Друштва него садашња Управа.

Г. Милан Доновић, изасланик Подружине из Зајечара, замера што се говори о другим стварима а не о извештају. За куповину семена луцерке замера што се нису дале прецизне цене, него се кретале од 8— 12— динара. Лични издатци су велики и треба их смањити. Замера што се траже менице за кредит, а могло би све то да иде на отворен рачун, без менице, као што се може добити код сваког трговца. Моли да се о томе поведе рачуна.

Г. Радомир Тодоровић, изасланик Подружине из Крагујевца, излаже историјат оснивања и рада Српског пољопривредног друштва и каже да је оно у току свога рада много учинило, али на жалост оно није имало довољно оданих и искрених сарадника. Српско пољопривредно друштво са својим подружинама је претходница и претеча задругарства и помагало је његово ширење и напредовање, па моли да на том послу и даље истраје и одбија сваки напад на задругарство. Дуговање подружина врло је важна ствар и то питање треба регулисати. Жали што има велики број подружина које другују а не старају се да врате дуг, него преко тога траже нов кредит. Предлаже да се организују екскурзије које су за пољопривреднике врло корисне. Исто тако моли, да се и даље активно ради на приређивању изложба, које дају добре резултате за напредак пољопривреде.

Г. Живадин Анђић, изасланик Подружине из Омашнице, моли да Друштво поведе рачуна о наплати дуга. Они хоће да плате дуг и судске трошкове, али сматрају да је адвокатска награда велика и да је треба смањити. Апелује да се у будуће води рачуна које подружине треба тужити, а које не, јер нису ове једнаке у одговарању својим обавезама. Има подружина које збиља неће дуг да плаћају и њих треба тужити. Његова Подружина исплатила је цео дуг и ако је био већи од обвезнице.

Г. Јеврем Марковић, изасланик Подружине из Трстеника, тражи да се оставе 5% попушта на куповину робе. Исто тако моли, да се издејствује повластица за превоз робе. Моли да се има у виду, да говори у име своје Подружине, која има 350 чланова

Г. Милан Јов. Илић, изасланик Подружине из Владирица, наводи да се детелина гаји од пре 50 година и све је више заузима простора. Данас се гаји у великим размерама, јер је поред других лептирастих биљака од огромне користи. Овде се покреће питање што Друштво то семе не продаје јевтиније од трговаца, међутим, заборавља се, да трговци тај мањак зараде на семену добро наплате на другим артиклима. То је исто и са плавим каменом, који је код Друштва првокласан. Што се тиче кризе, она је дошла од падања цене пољопривредних производа, па зато треба у воћарским крајевима подизати воће, а нарочито шљиве, која је воћка најраспрострањенија у нашој земљи, али најпре треба пречистити питање о њеном подизању. Наше Српско пољопривредно друштво је наша звезда водиља и хвала му на труду и раду.

Г. Миливоје Крчединац, изасланик Подружине из Ариља, изјављује да је срећан што је као млад човек постао члан Подружине. Сматра да је благословен рад Друштва на оснивању пољопривредних књижица и читаоница и омладинских дружина, јер нам је потребно васпитање и поука, а нарочито омладине, од које очекујемо бољи и напреднији рад.

Г. Пиретседник закључује дискусију по овој тачци дневног реда, пошто више нема пријављених говорника. Захваљује на примедбама које су добронамерно пале, и Друштво ће се трудити да их приведе у дело. Што се тиче примедба на цене које су код Друштва, то долази отуда што Друштво води рачуна о квалитету. Друштво је тражило у неколико махова повластицу за подвоз упола цене, али безуспешно; покушаће се и ове године. Цена роби поскупљује нарочито због тога, што подружине поручују на мало, па се таква роба издаје из друштвеног магацина, а она је, док је дошла у магацин оптерећена разним државним и општинским таксама, преносом до магацина и после експедицијом приликом пошиљке, а све то отпада када се велике количине шаљу директно

поручиоцу, што је разуме се и јевтиније и боље за поручиоца. Због тога је Друштво више пута препоручивало подружницама, да врше порудбине за све чланове одједном. Што се тиче оснивања пољопривредних комора, на томе питању Друштво стално ради, али таман доведе ствар до краја и добије обећање, а оно се промени министар, и онда се опет дође на мртву тачку и питање комора понова покреће. Ствар око откупа семена луцерке кретала се према тржишту, али је Друштво увек више плаћало од других купаца. Цена се кретала од 8—13 динара, с обзиром на квалитет и нечистоћу. Семе је продавано иностранству недекускутирано по 14.50 дин. а кад се има у виду, да приликом декускутирања на Трифолин машини отпадне 20—40%, даље, такса бановинска за чишћење и такса државна за пломбирање, онда се може лепо да израчуна продајна цена пломбираног семена, које је Друштво продавало по 21 динар и да се утврди зарада. Према томе изјава г. Љ. Петковића, да Друштво експлоатише земљораднике потпуно је нетачна и неумесна, јер као што се види из његовог говора, он не познаје манипулацију са овим семеном. Овај дом у коме седимо, светиња је за све нас и треба да га чувамо. Ја тачно 10 година радим у њему и служим народу и сматрам, да је говор г. Љ. Петковића, нанео увреду и клевету Српском пољопривредном друштву изјавом, да оно експлоатише земљораднике. Говор г. Љ. Петковића треба осудити; он се никада није интересовао радом овог Друштва, а сад се необавештен дохватио за откуп и продају семена луцерке и баца се блатом на рад Српског пољопривредног друштва. Ако је збор незадовољан радом садање Управе, нека је више не бира, али налази да би било природно, да се г. Љ. Петковић за онакву увредљиву критику удаљи са збора. *Збор одлучује да се г. Љ. Петковић удаљи.*

Затим г. Претседник објашњава, да Друштво даје кредит на три начина: привремено т. ј. да се вредност испоруке плати ускоро по пријему робе, на обвезнице и на менице. А да би помогли земљорадницима, Управа је дала своју меницу на пола милиона динара кредита. Што се тиче наплате дуга од подружина, то се морало учинити из два разлога: прво, што је код подружина било на дугу врло велика сума, а друго, с обзиром на нов закон о судском поступку, који је ступио на снагу 1. јануара о. г. по коме се спорови воде преко адвоката из места у коме је тужени, што би при споровима врло много коштало. Циљ тужбе је био, да би натерали подружине да воде рачуна о својим обавезама, али смо и преко тужбе и извршног решења, давали рокове и регулисали отплате. То је разумљиво и подружине не треба да мисле да је Српском пољопривредном друштву циљ да их упропасти.

Пошто је г. Претседник завршио са говором, моли збор за одлуку о извештају. Збор одлучује: Да се прима извештај Управног и надзорног одбора са рачуном прихода и расхода и стањем целокупне друштвене имовине и да се да разрешница Управном и Надзорном одбору за рад у 1933. години.

III Г. Претседник ставља на претрес буџет прихода и расхода за ову годину и моли да се јаве говорници. Пошто се нико не јавља за реч, то г. Претседник пита, да ли се прима предложени буџет. — Збор решава, да се прима буџет како је предложен, јер су га благовремено добили и проучили, па дискусија није потребна. Такође одлучује да се могу вршити бирманисања између појединих позиција и парција.

IV Г. Претседник износи на решење измене и допуне друштвених правила, које су изазване потребом проширења рада. Позива секретара да предлог прочита. Секретар чита:

Предлог

по коме Управни одбор Српског пољопривредног друштва предлаже 60 редовном годишњем збору измене и допуне друштвених правила, на основу својих одлука од 7 и 21 фебруара о. г.

I У чл. 2 под II, после тачке 1. треба додати нову тачку 2, која да гласи: Да продаје у земљи или на страни стоку, сточне производе, семе и друге пољопривредне производе, за рачун својих чланова, односно пољопривредних подружина, било непосредно било посредно. Садања тач. 2 у поменутом чл. и одељку имала би да постане тач. 3.

II У члану 7. последњи став да се измени и да гласи: Члан помажући може бити свако лице или установа, који жели да се снабдева пољопривредним потребама код Друштва. Они плаћају годишње 10.— динара на име чланарине.

III у чл. 22., додати нов став који да буде први и да гласи: Претседник је представник Друштва и заступа га у свима пословима јавноправне природе. У име Друштва он прима и издаје сва овлашћења и пуномоћства за заступања Друштва пред власима и другим установама.

Пошто је секретар завршио читање, то г. Претседник позива говорнике, који би имали шта да кажу против предлога или да предложе измену или допуну истог. — Збор одлучује, да се предлог усвоји како је предложен.

V г. Претседник ставља на ред писмене предлоге, који су поднесени друштвеној управи на 15 дана пре збора. Благовремено је примљен свега један предлог од г. Љ. Петковића, редовног члана из Београда, који предлаже да се Друштво и његове подружине реорганизују на задружној основи и образују савез у који би имали да уђу и произвођачке

задруге. Друштвена Управа проучила је тај предлог на својим седницама који није нов, јер се ранијих година нешто слично предлагало па није усвојено од зборова, па је наша да и овоме предлогу нема места, јер би се тиме ишло на цепање постојећег задругарства. Српско пољопривредно друштво од увек је помагало развитаку задругарства и са предлогом г. Љ. Петковића не може да се сложи, али предлог по дужности износи збору на решење и моли га да одлучи онако како му општи интереси налажу. — *Збор одлучује, да се предлог не чисти и да се одбаца, још није у интересу земљорадника цепкање садањег задругарства.*

VI Претседник саопштава да је на реду избор чланова Управног и Надзорног одбора, који по Правилима испостају. Предлаже, да се да 10 минута времена члановима, ради договора о избору. — *Збор одлучује, да остану исти чланови у Управном и Надзорном одбору, још није његовим исправним и корисним радом задовољан.*

Г. Претседник се захваљује на поверењу и изјављује, да ће се Управни и Надзорни одбор трудити да буде рад Друштва још бољи и на општу корист, чувајући његове традиције и прошлост.

VII Г. Претседник објављује, да је на реду избор почасних и редовних чланова, према предлогу који је сачињен у смислу друштвеног пословника. Позива секретара да прочита предлог. Секретар чита:

Предлог

по коме Управни одбор Српског пољопривредног друштва, предлаже 60. редовном годишњем збору следећа лица, за избор за почасне и редовне чланове, на основу мишљења конференције свих секција од 10 марта о. г. и одлуке Управног одбора од 14 марта о. г.

А. За почасне чланове:

1) Милан Јованић, агроном из Београда, истрајан педесетогодишњи практичан радник на своме угледном добру „Јовановићево“ које служи за пример околини. Дугогодишњи редован члан Друштва.

2) Бранислав Обрадовић, учитељ у пенз. из Чачка, редован члан Друштва, сталан члан Подружине, четрдесетогодишњи практичан пољопривредни радник.

Б. За редовне чланове:

3) Владимир Шиљековић, поседник из Мирковца, угледан пољопривредник и дугогодишњи члан Подружине.

4) Тихомир Ж. Ђирић пољопривредник из Г. Буковице, активан члан Подружине од пре 20 година, практичан и напредан пољопривредник.

5) Чедомир Жавановић, пољопривредник из Пауна, члан Подружине од више година, примеран и напредан пољопривредник.

6) Димитрије Г. Марјановић, виноградар из Власотинаца.

7) Младен Јовановић, пољопривредник из Конопнице, и

8) Ђорђе Стоиљковић, пољопривредник из Шишаве, угледни пољопривредници и дугогодишњи чланови Подружине.

9) Сталета Весовић, свештеник из Ракоша, угледан и утицајни напредан пољопривредник и дугогодишњи члан Подружине.

10) Новица Брашић, учитељ из Мечковца, као прави народни просветни радник много доприноси напретку пољопривреде.

11) Велимир Вучетић, рачуновођа Ниже пољопр. школе у Крагујевцу, дугогодишњи члан и часник Подружине и њен пожртвовани радник.

12) Љубисав Стефановић, пољопривредник из Амерића.

13) Светозар Станојевић, пољопривредник из С. Младеновца.

14) Михаило Миловановић, пољопривредник из Дубоне,

15) Светозар Ф. Ескић, прота из Ковачице,

16) Радомир Спасојевић, пољопривредник из Кораћице,

17) Тихомир Петровић, пољопривредник из Влашке,

18) Чедомир Николић, пољопривредник из Пружатовца, дугогодишњи чланови предано су радили на напредној пољопривреди и ширењу утицаја Подружине на околину.

19) Живојин Петровић, управник Бановинског расадника у Пироту,

20) Милан Јовановић — Басарац, трговац из Пирота,

21) Димитрије Ђ. Тошић, капетан у пензији из Питора, уредни чланови и активни сарадници, практични и стручни пољопривредници.

22) Живојин С. Митровић, пољопривредник из Почековине, дугогодишњи члан и часник Подружине и угледни пољопривредник,

23) Омилен Карић, пољопривредник из Оцака,

24) Драгутин Јовановић, пољопривредник из Лапаша, активни чланови Подружине, још од њеног оснивања и угледни пољопривредници.

25) Добросав Ранић, пољопривредник из Заграђа,

26) Бошко Рашић, пољопривредник из Заграђа, чланови Подружине и угледни пољопривредници.

27) Живојин Дикић, учитељ из Сврлига,

28) Витомир Видановић пољопривредник из Нишевца,

29) Љубомир Божановић, пољопривредник из Бурдима,

30) Никола Никодијевић, пољопривредник из Вароша,

31) Милош Коцић, пољопривредник из Грбовче, заслужени чланови и сарадници Подружине.

- 32) Жарко Завшић, трговац и пољопривредник из Сокобање,
- 33) Крста З. Цветковић, управник бановинског расадника из Сокобање, предани часници Подружине и угледни пољопривредници.
- 34) Ђорђе Вуксић, пољопривредник из Сикирића, дугогодишњи члан и претседник Подружине, и врло угледан пољопривредник.
- 35) Милан Милићевић, пољопривредник из Страгара круш., агилан и вредан члан Подружине и угледан пољопривредник.
- 36) Драгутин К. Гигић, пољопривредник из Тополе краг вредан и угледан пољопривредник.
- 37) Михаило Радовановић, пољопривредник из Раљца, вредан и угледан пољопривредник.
- 38) Алекса Алексић, posedник на Убу, претседник Подружине, агилан и угледан пољопривредник.
- 39) Др. Драгутин Петковић, лекар из Ниша,
- 40) Радисав Петковић, управник банов. расадника у Нишу,
- 41) Милић Богдановић, рачуновођа пољопр. одељења Банске управе у Нишу, заслужни за унапређење пољопривреде преко пољопр. подружине, чији су стални чланови.
- 42) Боровије Грбић, српски пољопр. референт у Нишу,
- 43) Чедомир Петровић, в. д. ср. пољопр. референта у Цариброду,
- 44) Мирослав Милић, в. д. управника воћног расадника у Цариброду, активни сарадници у пољопривредним подружинама и пољопривредним књижницама и читаоницама,
- 45) Василије Николић, пољопривредник из Д. Рибника,
- 46) Борислав Јанковић, пољопривредник из Пожежене,
- 47) Велимир Варагић, ср. пољопр. референт из Рековца,
- 48) Милош Ј. Павловић, жандамер. пуковник из Сарајева,
- 49) Ерих Винклат, помоћ. ср. пољ. рефер. из Гостивара,
- 50) Никола Линчевски, ср. пољ. референт из Жабара,
- 51) Бранислав С. Марковић, ср. пољ. референт из Јагодине,
- 52) Драгутин Јовановић, ср. пољ. референт из Јабуковца,
- 53) Александар Кононов, ср. пољ. реф. из Каменице ваљев.
- 54) Велимир Аранђеловић, управник банов. расадника из Краљевог Села,
- 55) Никола Скрјабин, ср. пољ. референт на Убу,
- 56) Милан Стаматовић, управник банов. расадника у Петровцу пожар.
- 57) Милорад Јовић, ср. пољ. референт из Петровца пож.
- 58) Милутин Спасић, ср. пољ. референт из Власотинца,
- 59) Јефтимиr Антоновић, ср. пољ. референт из Г. Милановца,

- 60) Фрања Лукави, секретар Мин. пољопривреде, сви као вредни сарадници разних подружина и овога Друштва,
61) Рада Петровић, трговац и претседник Кола касача из Београда,
62) Ђура Слапничар, начелник пољопр. одељења Банске управе на Цетињу,
63) Милан Орлић, начелник пољопр. одељења Банске управе Н. Сад.
64) Нико Моровић, начелник пољопр. одељења Банске управе из Сплита,
65) Иван Зоричић, начелник пољопр. одељења Банске управе из Загреба,
66) Душан Трифковић, начелник Мин. саобраћаја у пензији из Умке,
67) Др Константин Константиновић, лекар из Београда, сви као велики пријатељи овога Друштва, делом као стручни пољопривредници, делом као љубитељи пољопривреде,
68) Драгољуб Миленковић, школовани економ из Лесковца,
69) Љубомир Матић, учитељ из Лесковца,
70) Живислав Д. Обреновић, књиџар из Лесковца, сви као дугогодишњи активни чланови лесковачке подружине,
71) Живко М. Новаковић, кафеџија из Мрчајевца, врло активан и дугогодишњи члан Подружине,
72) Милан Раловић, пољопривредник из Озрема,
73) Божидар Стевановић, пољопривредник из Мајдана,
74) Михаило Марић, пољопривредник из Грбовце,
75) Милић Лукић, пољопривредник из Леушића,
76) Бранко Брковић, пољопривредник из Коштућића.
77) Адам Мирковић, пољопривредник из Сврачковца,
78) Милојко Деспотовић, пољопривредник из Полома,
79) Милан Живадиновић, пољопривредник из Ба, и
80) Драгољуб Зарић, пољопривредник из Накучана, сви одлични дугогодишњи чланови Подружине у Г. Милановцу.
81) Данило Московљевић, пољопривредник из Варне,
82) Андра Поповић, пуковник у пенз. из Синошевића,
83) Рудолф Жолгар, економ-рачуновођа Ниже пољопр. школе у Шапцу и
84) Милорад Васић, пољопривредник из Орашца, као врло добри пољопривредници и вредни чланови Подружине.
85) Ђорђе П. Ђорђевић, пољопривредник из В. Извора,
86) Коста Петковић, општински деловођа из Зајечара,
87) Лазар П. Јововић, пољопривредник из В. Извора и
88) Илија Траиловић, општински деловођа из Љубнице, као веома активни чланови Подружине у Зајечару,
89) Алекса П. Протић, трговац и угледан пољоприв. из Гуче и

90) Стојадин Божовић, пољопривредник из Лопаша, као угледни пољопривредници и догогодишњи чланови Подружине у Гучи.

91) Илија Н. Николић пољопривредник из Винче и

92) Александар Комненовић, пољопривредник из Вукасовца, као дугогодишњи чланови Подружине у Аранђеловцу и угледни пољопривредници.

93) Милан Ј. Видаковић, пољоприв. из Каменице ваљевске, вредан и догогодишњи члан Подружине и врло добар пољопривредник,

94) Милан Р. Алуровић, пољопривредник из Омашнице и

95) Александар Гашић, пољоприв. из Омашнице, као угледни пољопривредници и дугогодишњи чланови Подружине.

96) Коста Петровић, узор економ из Ђураковца.

97) Панте Вукмановић, пољопривредник из Врела и

98) Илија Живановић, пољопривредник из Истота, као догогодишњи чланови подружине и угледни пољопривредници,

99) Мита Милановић, земљорадник из В. Поповца и

100) Ањелко Ненадовић, земљорадник из Кнежице, као стари чланови Подружине у Петровца који помажу њен рад и напредак.

Г. Прејседник пита збор да ли усваја овај предлог.

Збор одлучује, да се усвоји прочишани предлог о избору њочасних и редовних чланову.

Г. Прејседник предлаже, да се даљи рад прекине пошто је већ $12\frac{1}{2}$ часова, па да се настави по подне у 3 часа.
— *Збор усваја предлог.*

VIII Г. Прејседник објављује у 3 часа по подне, да је на реду предавање г. Мите Ђ. Николића, инспектора Мин. пољопривреде у пензији: „*О нашој пшеници*“. Наглашује, да је питање производње квалитетне пшенице од првокласног значаја за наше пољопривреднике, па моли да се предавање саслуша са највећом пажњом. Моли г. Николића да одржи предавање.

Г. Мита Ђ. Николић, редован члан из Београда, изложио је у своме предавању следеће:

Европа је најглавнији и највећи потрошач пшенице. До Светског рата производња и потрошња пшенице били су у равнотежи. Светски рат дао је јак потстрек Америци и Аустралији да производњу пшенице повећају због тога, што је Европа, изузев неких држава, била ратом ометена у производњи, па је била упућена да пшеницу набавља са других континената. У току времена, после рата, тај се однос почео да мења у корист Европе, јер су се трудиле не само аграрне државе него и индустријске, да производњу пшенице повећају и покрију своје потребе. То је изазвало успостављење заштитних царина, нарочито у погледу увоза пшенице. Европа

се труди да извоз пшенице врати у своје руке и успела је да повећа извоз од 1927. г. до 1930. г. од 3 60% на 7.00%, дакле, да га удвостручи. Али је та утакмица у извозу, изазвала да цена пшенице на европском тржишту почне невероватно да пада. Али и тежња за потрошњу сопствене пшенице, као и заштитна царина, изазвали су мању потрошњу у земљама увозницама. У циљу заштите европске производње, заведени су преференцијали, а предузимане су и разне друге мере. Све ово изазвало је тежњу, да се прекоокеанска производња пшенице смањи, па су донети чак и неки закључци, које ми нисмо могли да усвојимо, јер нисмо дали повода таквом стању. По моме мишљењу, ту не помажу ни уговори ни субвенција, то мора да иде својим природним током, тј. док се не погубе капитали уложени у пољопривредну производњу у шпекулативне циљеве.

Пшеница као роба на европском тржишту дели се по квалитету на: првокласну, осредњу и слабију или слабу, која је подела учињена с обзиром на млинарство и пекарство, односно с обзиром на количину беланчевине и квалитет лепка. У првокласне пшенице спадају: подунавска, јужно-руска, канадска и америчка, у другокласне (осредње) аустралиска и аргентинска, а у трећекласне (слабе): азијска, афричка и још неке друге. За нас је врло важно, да наша пшеница спада у првокласну. Према томе нашој пшеници конкуришу у првом реду пшенице: канадска, америчка и јужно-руска, а у другом реду пшенице осталих подунавских земаља, а то су: мађарска, румунска и бугарска. Међутим, подунавске земље нису међусобни конкуренти, пошто на европском тржишту учествују са свега око 7%, њихови су стварни конкуренти прекоокеанске земље.

Две се пшенице боре о квалитативном првенству у свету. Једна је канадска пшеница „манитоба“, а друга је наша пшеница звана „гирка“ или „харковка“, али са разних разлога она још увек стоји по страни. За сада се труде да манитоби даду првенство, јер је стандардизована и са организовано и ванредно уређеном трговином, али и брашно банатске пшенице истог је квалитета као манитобе, међутим, њено пециво боље је од пецива манитобе, јер је пуно, док код манитобе је празно.

Разлог ниским ценама пшенице не лежи до нас, јер је мало производимо и извеземо годишње око 25.000 вагона. Ма да је наша пшеница прворазредна у упоређењу са најпрворазреднијом и да у неком погледу превазилази најквалитетнију светску пшеницу, њој недостаје уређена трговина. Привилеговано друштво за извоз земаљских производа пошло је тим путем и дало извештај правац, и од тада почиње да се на европско тржиште појављује наша пшеница као таква,

иначе је дотле називана општим именом „подунавска пшеница“. Па и данас се наша пшеница која иде Дунавом и Црним морем радо назива подунавска пшеница па чак и румунска, због претовара у Браили. Разуме се, да ми томе морамо бити противни. И одредбе пештанске Продуктне берзе нду на то, да се име наше пшенице брише, и она је називана „мађарском пшеницом“ и под тим именом препродаје се. Ово лако утврђује количинама производње из Мађарске.

Наша пшеница је наш патент за европске индустријске земље, и морамо јој поклонити свеколику пажњу и ми и увозници, а нарочито увозници што њоме поправљају слабе особине своје пшенице и добијају добро употребљиво брашно. Ми нарочито треба да имамо у виду, да се све европске увознице труде да производе што бољу квалитетну пшеницу, да би смањиле увоз. Али и Америка и Канада и Мађарска иду истим путем, па је и наша дужност да своју пшеницу очувамо и подигнемо јој квалитет. Следећа излагања даће потребан правац.

Успех неке робе на тржишту зависи од квалитета и њене цене, у вези са њеном тражњом. Значи да је питање квалитета за нас врло важно. Питање квалитета за нас је нарочито важно за будућност, због све теже утакмице, услед стварања квалитета и тамо где га није било и услед подизања већ постојећих прворазредних квалитета.

Квалитет ствара поднебље и земља. Блага клима, влага и дуга вегетација, стварају слабије пшенице, а богате земље, велике летње топлоте, сразмерно сувље поднебље, дакле полустепска и степска клима, стварају квалитете. Међутим, у колико квалитет опада утолико квантитет расте. Али, наша домаћа банатска пшеница заузима нарочито место, јер иако је квалитативна пшеница првог реда, она је у већој мери и квантитативна.

Наше продукционе реоне пшенице, с обзиром на типове и квалитет, можемо поделити на реоне: предратна Србија, Војводина, Хрватска са Славонијом, Босна и Јужна Србија. Северна и Јужна Србија, све до уједињења биле су под другим условима од осталих наших крајева, па ипак се у погледу типова не може констатовати битна разлика, а варирања која се појављују у погледу квалитета последица су земље и културе. Некада је широм северних области била једино распрострањена наша стара домаћа банатска пшеница *T. vulgare erythrospermum*, али од пре 40—50 година запажена је селекција и нова стварања у областима које су биле под Аустро-Угарском. Стварни су нови типови из старе пшенице, као и другим путевима. Предратна Србија у овом стварању није учествовала, али је примила и постепено ширила неке нове створене облике, међу којима је нарочито узео маха „ширбанов профилик“, звави „ширбаница“, који је нарочито узео

маха у Хрватској и Славонији. Поред овог пролифика, који је створен у Књижевцима, створени су последњих година један на државном добру „Беље“, а други код Ледерера у Чоки. Од страних пак одгајених сората заузимају нарочито место Секачева и шомојска шишуља.

Стварање нових типова, као и увожења неких из Мађарске, Чехословачке (пресивка), Канаде (манитоба), учинило је да се у северним областима не осећа она стара једнообразност типова. Новооствареним типовима има се замерити што нису тежили стварању квалитета, него квантитета.

Према извршеним анализама с обзиром на протеин и квалитет лепка, долазимо до овог закључка:

а) Стара домаћа банатска пшеница задржала је свој положај као квалитетна пшеница првог реда, а исто тако и Секачева, која је из ње одгајена.

б) Ширбаница иако квантитативна и са високим процентом протеина, с обзиром на млинарско и пекарско гледиште, најслабија је по квалитету и њен извоз не би трабало дозволити.

в) Естерхаза стоји на првом месту у погледу квалитета.

г) Хатванска пшеница такође је врло добра.

На основу предњих излагања можемо да утврдимо, да једино пролифик квари наше пшенице. Међутим, пролифику је добра страна што не полеже и даје добар принос, док се не поправи или док се не замени, што нарочито важи за пасивне крајеве.

Селекција пшенице и производња нових типова код нас, треба да се врши на бази наше старе домаће пшенице или њој равним страним пшеницама, као што су манитоба и гирка. Селекција треба да иде једновремено и у погледу квалитета и у погледу квантитета, што неће бити тешко, имајући у виду да су обе особине урођене нашој пшеници.

Крајњи закључак из свега што је досада речено, овај је: наш успех на светском тржишту зависи од извоза прворазредног квалитета пшенице; у јужним областима експериментисати са манитобом коју сејати као озимницу; морална је дужност произвођача према себи и према целини, да производи квалитетну пшеницу; завођење стандарда за пшеницу коју извозимо, од велике је потребе.

Напоследку, треба имати на уму, да ће и најбољи типови пшенице брзо дегенерисати, ако се при гајењу не поклони довољна пажња и сбрнуто, и слабија пшеница даће повољније резултате, ако јој се пружи савесна и целисходнија нега. Завођење културе луцерке и детелине у сваком газдинству је највећа гаранција за успех.

Под садашњим приликама наше пољопривредне производње, не може се ни мислити на неко особито смањивање површина под пшеницом, али и без тога не може се тражити да се не производи једна прворазредна роба светског гласа.

Ми у осталом нисмо неки велики произвођачи — извозници, па с тога нека смањују површине под пшеницом они, који су из спекулативних разлога улагали огромне капитале у ову производњу. Капитали уложени у спекулативне циљеве, морају пропасти, што се већ дешава у Америци. Ми морамо бити стрпљиви, па ма и забадава радили, а доћи ће време кад ће нам се то платити. Међутим, за то време морамо бити толико паметни да сачувамо квалитет наше пшенице. Дакле, све је у руди нашег произвођача, његовом правилном схватању и доброј вољи. Хвала вам, што сте ме пажљиво са-слушали.

Г. Пйрешедник захваљује се г. Николићу на лепом предавању па позива слушаоце да приступе дискусији.

У дискусији су узели учешћа г. г. Ж. Никодијевић, Р. Циврић, М. Сретеновић, Д. Живановић и други, износили своја опажања о успеху гајења појединих сората пшенице, као и гледишта о реонирању производње пшенице, које је неизводљиво.

Пошто је дискусија завршена, то се г. Претседник захваљује на овом корисном раду и каже, да ће Српско пољопривредно друштво да набави извесну сорту пшенице, коју препоручи г. М. Ђ. Николић, и да је бесплатно разда пољопривредницима ради опитног гајења. Затим закључује рад збора у 18 часова.

Секретар,
М. В. Дамњановић, с. р.

Претседник,
Д-р Тан. Митровић, с. р.

Оверачи записника:

Јевтичије Антоновић, с. р., Душан Тошић, с. р., Жив. Никодијевић, с. р.

Корпе

(штајгне) за паковање
воћа, грoжђа и поврћа,

МОГУ СЕ ДОБИТИ КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ
ДРУШТВА У БЕОГРАДУ, ПО ЦЕНИ ОД ДИНАРА 2.— ПО
КОМАДУ. МОЖЕ СЕ ПОРУЧИТИ НАЈМАЊЕ 10 КОМАДА.
(једна ориг. веза). На веће количине нарочити попуст.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 3 разних велич. и то:

од 1/2 л. Дип. 10.—	од 3/4 л. Дип. 11.—
• 1 . . . 12.50	• 1 1/2 . . . 15.—
• 2 . . . 17.—	

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 9. јуна 1934 г.

Пшеница		Свиње мршаве	
Србијанска 77 3/4 Дунав	115—120	Волови I кл.	4—5
Србијан. 77, 3—4% Сава	113—118	• II	3—3.50
• 77, 3% гл. пр.	108—112	• III	2—2.50
• 77, 3% уз. пр.	102—108	Краве I кл.	3.25—4
Бачка 78 2%	117—120	• II	2.50—3
Банат. 78, 2%	115—117	• III	1.50—2
Кукуруз		Овце	2—2.50
Банатске утовар станице пром.	82—84	Јагањци	2—2.50
Банат. пар. Вршаи	83—86	Живина жива	9.50—15
Срем.	85—87	Јаја	40—42
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	90—92	Маст	12—13
Лађа Дунав	89—92	Сланина	8 50—9.50
Лађа Сава	89—92	Млеко кравље	1.80—2
		Млеко овче	2.50—3
Овас		Сир српски	9—10
Србијански пар Београд	102—107	Кајмак	18—23
Сремски утовар. станица	95—100	Кашкаваљ	11—17
Македонско-косовски	72—76		
Јечам		Разно	
Барањски 65-66 нов.	—	Мекиње са врећама Срем, Бачка	90—95
Македонско — Косовски	—	Мек. обала Београд, без вреш.	100—105
Главна пруга	—	Кукољ самлеван, Београд	65—75
Пасуљ		Кромпир,	125—200
Срб. 3%, 1933 г. пар. Беогр.	135—145	Црни лук	20—30
Сремски 2% без вр. утов. ст.	—	Бели лук	—
Бачки 2% без врећа утов. ст.	—	Сено	50—60
Бачки и срем. 2% пар. Беогр.	—	Слама	20—25
Стока и сточни производи		Харџије од вредности	
Свиње тешке	6.50—7	2 1/2% Рента ратне штете	307—308
• средње	5.50—6	4% Аграрне обезбеђенице	37—38
Свиње лаке	5.50—6	7% Инвестициони зајам 1921	71—71
		Аграрна банка	214—217

„Ново винарство“

— Најновија и најпотпунија упутства за справљање, негу и лечење вина и ракије —

од Божидара Ђ. Ранковића, пољопр. инжињера и професора, шефа за виноградарство, воћарство и контролну службу по Закону о вину у Министарству пољопривреде. 305 страна већег формата са 106 слика. Цена 50 Дин.

Истала је из штампе књига под горњим насловом, у којој су сабрана сва најновија знања и искуства из науке о преради грожђа у вино и неки вина. То је засада најпотпунија књига ове врсте код нас.

Књига је писана тако да може послужити и самим стручњацима као користан потсетник, а ученицима пољопривредних школа као убењак, док у њој виноградари, винарски трговци, кафеџије и сви они који рукују вином имају једно потпуно прегледно и јасно практично искуство о свима радовима у подруму око справљања, неге и лечења вина и ракије.

Садржина књига подељена је у 275 одељака, који сваки за себе чини једну малу целину, и даје практично упутство о једној ствари од којих наводимо само неке, као на пр.: избор места за подрум и општи услови за добар подрум. Цементне или бетонске бачве. Главне одредбе закона о вину. Поправка шире добијене од незрелог грожђа. Поправка шире од незрелог грожђа. Поправка шире од тролог и поквареног грожђа. О алкохолном врењу уопште. Употреба сумпор-диоксида у винарству. Употреба селекционисаних гљивица. Справљање црних, белих и ружичастих вина. Цеђење комине. Претакање. Доливање буради. Вештачко бистрење вина. Филтрирање. Пастерисање. Смиривање. Вештачко старење вина. Разливање у боце. Дегустација и анализа вина. Поправка прекиселих и слабих вина. Додрвање и одузимање танина ч вину. Поправка боје. Накнадно врење сладуњавих вина. Болести вина: вински цвет, циклуост, преврнуто вино, бадаво вино, манитно вино, мрки прелом, мастиљавост вина и др. и лечење. Мане вина (буђаво, сирдљиво и др.) и њихово уклањање. Разни начини конзервација слатког вина (шире). Справљање специјалних вина: десертних, медицинских, шампањца и др. Печење ракије и коњака. Вештачко старење ракије. Справљање разних ликера. Справљање и нега сирћета итд. итд.

Књига се може добити код писца на горњу адресу, уз пошлицку 55 динара за вредност књиге и за поштарину, или на доплату 57 динара.

ШТАМПARIЈА

СКЕРЛИЋ

МИЛ. К. ЦВЕТАНОВИЋА

Израђује све штампарске послове као: брошуре, дневне и недељне листове, часописе, дела, коберте, плена, посетнице, позивнице, јеловнице, плакате и разне летке, у једној или у више разних боја. Прима на повез све врсте протокола, књига, као и сав њиховез. посао. Израда чиста и на време.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ.

Чишћајте свој лист Тежак, који је врло богат разним боукама и савешима из пољопривреде и обичног живота. Прећлајте сјаје 30 динара годишње, коју треба послати Српском пољопривредном друштву, Београд, Немањина ул. бр. 15, назначујући тачну адресу прећлајћника. Тежак излази два пућа месечно на два и више шћамљана табака. Баџи и војници добијају лист у пола цене.

ЦЕНОВНИК

севоњских потреба, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

рск влица Не хвилова „Аустрија“	Дин.	470.—
• ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1		470.—
• ПЛАЦ бр. 1		600.—
• домаћа „Илница“		450.—
• Мариборска казан споља		400.—
Запарашивачи леђњи, ВЕРМОРЕЛ		400.—
• ручни, домаћи		70.—
Француски малигани (Ебулдоскопи) оригинални		1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖЕВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10		
и 11 см. по 32.—35 и		40.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ и обични Дин. 50.— и		30.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ	25.—	60.—
• тестерице	30.—	50.—
• за живу ограду КУНДЕ		80.—
Белегије за калемарске ножеве		15.—
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.		2.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.		3.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.		
на мање кгр.		14.—
Бела репа угарњача		15.—
СТОЧНА ВРШАЛИЦА, са геплом и сламотресом		4500.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА марке КНОТЕК, АМБИ, ХАВА, МЕЛИХАР		6000.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА ДИРИНГ, са предњаком		6200.—
КОСАЧИЦЕ за траву, могу се подесити и за жито		2200.—
Коњске (аутоматске) грабуље, са 36 зуба		3600.—
Косе штајерске најбоље, за траву и жито		20.—
Маказе за шишање оваца и траве — (челичне)		15.—
Виле челичне, са држаљом брестовом, на 4 парошка		20.—
МАНИЛА ЗА ВЕЗАЧИЦЕ (у клубадима од по 2 ¹ / ₂ кгр.)		10.50
ГУМЕ ЗА ВЕЗИВАЊЕ ЗЕЛЕНИХ КАЛЕМА ЛОЗЕ кгр.		100.—
• ОКРУГЛЕ ЗА ПРСКАЛИЦЕ ВЕРМОРЕЛ и ПЛАЦ ком		12.—
Аустрија и остале, мање		10.—
ГУМЕНА ЦРЕВА јака, у платну, 4 мм. дебљине мет.		18.—
Иста гумена црева, на део котур од 30 метара несечено		16.—
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99%, гарант чистоће:		
Код куповине преко 5000 кгр. Дин. 6.10, преко 100		
кгр. Дин. 6.30, испод 100 кгр.		6.50
РАФИЈА ЕКСТРА, на целу балу Дин. 12.50, на мало,		14.—
СУМПОР У ПРАХУ, на целу врећу од 50 кгр. Дин.		
4.50 на мало		5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 маја о. г. франко друштвени магацин.

НАЈБОЉЕ И ОДАВНО

ИСПРОБАНО СРЕДСТВО

ПРОТИВ ПЕРОНОСПОРЕ НА ЛОЗИ И ХМЕЉУ ЈЕ
**ПЛАВИ КАМЕН 98|99%
МАРКЕ „ЗОРКА“**

добива се код

**СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА,
Београд, Немањина 15**

или код

»ЗОРКА«

**ПРВО ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРУШТВО
за кемичку индустрију на дионице**

С У Б О Т И Ц А

Телеграм „Зорка“ Суботица

Телефон број 3—18, 3—19.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.**

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

Криза наших пољопривредних школа.

Данашња пољопривредна настава у нас, она што интересује широке народне слојеве, заступљена је у главном нижом пољопривредном школом. Те школе, поникле код нас у Србији још половином прошлог века, добиле су извесну стабилнију основу, озакоњене су тек осамдесетих година. До последњег великог рата код нас у Србији било је тих школа свега три, а од рата досад отворено је још седам, док је на место једне од оних предратних отворена средња (у Букову). У осталим крајевима наше Државе данашњих граница обновљене су углавном оне од раније постојећих пољопривр. школа и мало њих нових отворено. Тих установа је данас, које општих које специјалних, око 28 у целој земљи.

Те установе иако тако малобројне за једну претежно земљорадничку земљу величине наше, по извесним знацима преживљују једну озбиљну кризу. Ово из више разлога, од којих ћемо говорити само о једном, наиме о одзиву ученика у њима. Тај одзив ученика у њима није како треба ни бројем ни каквоћом. И у оним предратним нижим пољопривр. школама одзив није био увек задовољавајући иако су оне (бар оне

у Србији) биле привлачне. Оне су својим свршеним ученицима давале могућност улажења у државну службу и лепог напредовања; давале су повластицу службења у ђачким јединицама у кадру и скраћен рок, а и иначе њихови свршени ученици уживали су знатан углед у народу и били уважавани у многим народном послу. Но све то није помогло. Ми видимо на пр. за ону школу у Краљеву, од њих најстарију и највише цењену, да све до последњег рата из ње није излазило ни 25 свршених ученика годишње. Па и ови нису све тежачка деца, већ их је до трећине и родитеља других занимања: свештеника, трговаца, занатлија и других. — Данас је у овим школама одзив такође слаб и бројем и каквоћом кандидата. Иако ту и тамо по која од ових установа може бити одзивом по броју и задовољна, у погледу каквоће кандидата свакако ниједна. Да је тога било и пре рата имало је више разлога, од којих се понеки и данас провлачи, али што је такво стање у овим школама и данас, има више нових разлога који вреде помена.

Први свакако и најглавнији од узрока данашњег слабог одлажења ученика у ове школе јесте тај, да је пољопривредна производња постала тако нерентабилна. Проживљује се последњих година тај анахронизам: „да уколико је пољопривредна производња примитивнија и у њу мање уложено, утолико је дефицит те производње мањи“. Тежак то инстинктивно осећа и отуда се тешко одржава његов интерес за чим бољим, чим напреднијим. Давање једног од своје деце у пољопривредну школу тежак схвата као инвестицију, која има чак након две или више година да да неке користи. Ретке су данас тежачке инвестиције и за много краће време, а камо ли ове и овакве. Поготову што код данашњих прилика тежак није у могућности да се користи многим од знања, која би му се пружила ма откуд. Сва та знања за нечим бољим, напреднијим, повлаче најпре нових инвестиција, а већ се и оне најнужније једва подносе.

То, да тежака дете дато у пољопривредну школу данас тако рећи не стаје ништа (јер по правилу не

плаћа издржавање нити друго), не претставља никакву олакшицу. Притешњен данашњом привредном депресијом тежак од свога детета као и у другим својим пословима тражи непосредне користи. Дете је, иако недорасла радна снага, било искоришћено у сопственом газдинству, на послу у коме се тежак бори за свој опстанак, или дато у службу, у најам суседу, или посве отурено од куће на какав рад или занат с тим, да више не рачуна на повратак кући.

Нешто су у овом имале последица и околности да су свршени ученици ових школа изгубили и некоје повластице које су имали раније, а које напред поменисмо, као: скраћен рок службе у војсци; пријем у некоје службе; могућност у доста случајева и приватне зараде на селу и иначе; нарочита наклоност и потпора таквих од државних и самоуправних тела и т. д. Истина је да свршени ђаци ових школа, у служби војске имају још неких повластица, као служба у лакшим родовима оружја, лакше службе и код тежих родова, али је то недовољно премда се нема основе и више тражити. Могло би се ту учинити можда олакшица у скраћењу рокова, али за оне који фамилијарним разлозима имају већ скраћен рок, не би било могућно учинити ни ту олакшицу.

Могућност приватне зараде на селу свршеним ђацима ових школа под данашњим приликама минимална је.

Потпора свршеним ђацима ових школа од државних и самоуправних тела недовољна је, па и немогућна, а из извесних обзира и неоправдана. Данашње држање пољопривредних газдинстава захтева огромна средства и ако се ова тешко или никако не враћају. Да се овако ма и појединци делимично помогну, то би однело огромну суму од јавних средстава, а захтевало би од дотичног и сопствених средстава којих данас апсолутно нема.

Из свих ових околности, у данашњим нижим пољопривредним школама мали је број баш оних кандидата ђака, који су у школу дошли ради тога да ту стекну оних знања потребних за унапређење њихових газдинстава. Из проматрања у више тих школа, можемо

рећи да уколико је таквих, да су то по правилу деца имућнијих родитеља, — средњег поседа (од 10—30 ха), а врло ретко сиромашнијих и то опет само сређеног поседа. И међу једним и другим знатно су заступљена јединчад у родитеља. То је, ако се може рећи, још утешна појава, јер показује да бар код извесног броја тежака постоји ипак интерес за бољим и напреднијим. На жалост број ових ђака, од оваквих родитеља данас је по школама веома мали. По њима, ако не бисмо узели да је садањи случај ових школа само пролазна појава, њихово држање на данашњој основи не би имало никаква оправдања.

За данашњи слаб одзив и бројем и каквоћом ученика у овим школама разлоге треба можда тражити и у самом систему ових школа. Рад у њима је данас много уопштен чак и код оних специјалних и типизираних, јер само њихово уређење на данашњој основи налаже им такав више шаблонски програм и обим рада. Није то на пр. довољно једну школу прогласити за ратарску, сточарску, виноградарску или воћарску, ако код дотичне установе нема свих услова за рад на дотичној основи. Све да се такви услови ту и тамо стекну, пун рад таквих установа био би грдно отежан данашњим начином администрације, књиговодства и кредитирања код њих.

Данашња пољопривредна школа трпи свакако поред самог данашњег система у њој и због недостатка некојих типова од тих школа, у којима би се за данашњи систем ових школа бар омогућила специјализација за извесне гране (градинарство, млекарство, воћарство и др.). Територија многих од данашњих пољопривр. школа такође је узрок слабог одзива у њима, услови за пријем у њих, оскудица наставног, квалитетног и специјализираног особља, оскудица уџбеника и учила за пуну, очигледну, брзу и лаку наставу. О тим недостацима данашњих пољопривредних школа, а који слабе осећај за њеном неопходношћу и користи од ње, вреди посебно говорити.

Проф. М. Ж. Калановић.

Райарсиво.

Линцура као лековита биљка у природи и у култури.

У прошлом броју Тежака изашло је саопштење којим једна трговачка агенција из Француске извештава Српско пољопр. друштво о могућности пласирања некојих лековитих биљака у Француској, као и о ценама које се за њих могу постићи. Ту нарочито пада у очи не само тражња, већ и висока цена која се плаћа за корен линцуре (*radix gentianae*), и зато мислимо да ће линцура као лековита биљка у природи и у култури занимати наше читаоце.

Линцура (*Gentiana lutea* L.) дуговечна је биљка која самоникло расте са више сродних јој врста у брдским крајевима средње и јужне Европе и западне Азије, и то само на положајима од 600—2500 м. надморске висине. По Панчићу у Србији је има на Златибору, Столу и другде. — Стабљика јој је преко 1 м. висока, жутозелена. Лишће је велико, елиптично, наспрамно, по два листа у пршљен сложена. Цвета јула, цветови су златно жути, дршкасти у жљебовима горњег лишћа.

Плод је јајаста многосемена чаура. — Корен је дугачак, вретенаст, достиже дебљину руке, споља сиве, унутра жуте боје, јаког мириса и необично горког укуса.

Корен линцуре садржи генциопикрин који му даје горчину, генцисин то је жута боја и генцианин који

Сл. 44. Линцура (*Gentiana lutea* L.).

је једињење гентиасина с масним уљем. — Лековитост линцуриног корена била је позната још старим Римљанима који су га употребљавали противу куге. Данас корен линцуре налази велике примене у лекарству целога света, нарочито у поремећајима органа за варење. У смеси с другим дрогама корен јој је саставан део горког чаја (*species amaricantes*), а екстракт је главни састојак горких капљица (*tinctura amara*). У неким крајевима справљају од корена и ракију и ликере. Прашак му налази примене у ветерини где замењује скуп кинин при диспепсији коња, а крвама се даје у циљу изазивања полног нагона.

Гајење линцуре није тако просто и исплаћује се у току времена. При доброј нези можемо ову биљку гајити и у нижим положајима. Иначе је линцура скромна, воли не јако суве, полузасењене положаје, земљишта снажна и дубока, најрадије крепка. Култура јој се најбоље подиже расађивањем младих биљака.

У томе циљу семе с јесени посејемо у ниске сандуке и са 0,5 см. земљом покријемо и сетву дашчицом притиснемо. Затим пажљиво попрскамо, покријемо гранчицама од четинара и оставимо на слободном ваздуху. При суши сетву стално прскамо да би увек била умерено влажна. Снежни покривач знатно доприноси клијању семена. На сличан начин можемо семе посејати и у слободној леји, разуме се претходно добро градинарски обрађеној. Семе клија месеца маја и младе биљке покривају се маховином и тако саднице заштићују од јаког сунца све до зиме. Идуће године биљке расађујемо на растојању 1 м. у квадрату, а треће године одатле на стално место на растојању 60—100 см.

Биљке цветају у 6 или 7 години. У култури коренови се ваде лети, с јесени или и зими, а од самоклих биљака лети, пошто би се доцније места (налазишта) тешко распознавала. Извађени (ископани) цели коренови се оперу и што је могуће брже на сунцу или у сушницама осуше. Сушењем корен изгуби $\frac{2}{3}$ своје тежине.

Корен линцуре озваничен је од свих фармакопеја

у свету и зато му је потрошња необично велика. Највише га троше у Америци, не само за справљање горких лекова, већ и као примесу сточној храни. Светску му потрошњу регулише Француска.

Јаша Јањин.

Оскудица у сточној храни.

Време за најбујнији пораст трава на ливадама и пашњацима прошло је у јакој и ретко запамћеној пролећној суши. Стока је у многим крајевима до Духова храњена испашом и на ливадама и на пашњацима и једва је налазила довољно хране. Ливаде уместо да су непроходне због бујне траве, да су пуне цветног шаренила и мириса и да се увелико косе, оне изгледају као да су недавно покошене.

Први откоси луцерке и детелине дали су такође слабији принос и утрошени су. Сточна репа је слабо поникла. Кукуруз не обећава добар принос. И стрни усеви су слаби. Све ово указује да идемо у сусрет једној тешкој и оскудној години, како у људској, тако и још више у сточној храни. Како је сточна храна кабастија и потребна у већим количинама, то је и оскудица у њој тежа.

Има две чињенице у овој муци и оскудици којима можемо да се тешимо, а то су: остатак вишка сточне хране из прошле године и нада да се досадањи лоши изгледи у току лета поправе на боље. Прва је чињеница тачна, али је вчшак прошлогодишње хране без новине јако недовољан, а друга није сигурна и само унеколико могућа.

Можемо ли оскудицу у сточној храни, ако не потпуно да отклонимо, а оно бар да ублажимо и како? Можемо на два начина. Први је сејање и гајење нових пићних биљака у току овога лета, а други разумна штедња и пажљиво прибирање и чување за зиму свих усева и биљака за сточну храну.

Од пићних (кормних) биљака за храну стоке сада се могу сејати и под иоле повољним приликама дати дорбе приносе мухар, репа угарњача, кукуруз и хељда.

Ове биљке могу се сејати и одмах после жетве стрнина, ако су припрема земље и сејање могући.

На један хектар потребно је семена кукуруза 100—120, хељде 50—70, мухара 30—40, а репе угарњаче 7—10 килограма. Уколико се земља боље припреми а уз то влаге има довољно, утолико је семена мање потребно. Семе треба мало дубље покрити но обично стога, што се горњи слој земље преко лета брзо исуши.

Семе поменутих пићних биљака, сем кукуруза, може се добити код Српског пољопривредног друштва по одређеној цени.

Сејање кукуруза за храну стоке треба, где год је могуће, вршити сејалицом на врсте тако, да биљка од биљке буде далеко 8—12 см. а ред од реда 50 до 60 см. Ово је потребно стога да би се младе биљке могле 1—2 пута прашити. Овако посејан и прашен кукуруз често пута израсте и преко 2 метра висине, а кад кад има и малих коренова (класова), то је утолико издашнији и хранљивији, било да се даје у свежем стању, било да се конзервише у сило јаме или суши.

Разумном штедњом и правилном исхраном стоке, затим прибирањем и пажљивим чувањем за зиму и најмањих количина свих биљака и усева који се за храну стоке употребљавају као: сено, слама, плева, шаша — кукурузовина, сточна репа, угарњача, отпатци шећерне репе, зрнаста храна и др., умногоме се може да ублажи оскудица у сточној храни.

Сечке за сено, сламу, шашу, сточну репу и угарњачу и исхрана мешавином са њима припремљене хране и са плевом олакшавају исхрану и ублажавају оскудицу. Набавку ових сечки, треба да врше неколико пољопривредника заједнички, пошто се за мала газдинства и мали број стоке не рентира набавка.

Још једна крајња, али паметно изведена, увек корисна мера за ублажавање оскудице у сточној храни, а та је оставити за зиму само онолики број стоке, који се може како треба да исхрани и из зиме у снази изведе, те да послужи намењеном циљу.

Билне болести и штеточине.

Смола на воћкама.*

Појаву смоле на шљиви могу изазвати разни чиниоци. Дешава се да се смола појави и на врло бујним и по изгледу потпуно здравим воћкама; готово увек смола ће потећи на местима која су озлеђена; смолу ћемо наћи и на кори зараженој каквом паразитном гљивицом или бактеријом. Према томе, смолоточина може бити каква физиолошка (још неразјашњена) појава, а може настати као последица дејства извесног патолошког фактора.

Смолоточину физиолошког порекла не можемо практично сузбијати, пошто нам је њен узрок остао непознат. Смолоточина, која настаје услед озледа или оболења шљиве, може се спречити ако се избегне свако рањавање стабла и грана и ако се спрече заразе, које изазивају разни готовански микроорганизми.

Шта је пак изазвало смолу на шљивама, о којима је реч у горњем питању, то се без директног прегледа не би могло рећи. Али околност, да се смола појављује само са западне стране стабла, наводи ме да закључим, да је овде по среди смолоточина која је настала као последица штетног дејства мраза на кору шљиве. Познато је да део стабла окренут западу или југозападу услед мраза бива често огољен, да са њега кора отпадне и стабло остане „голотрбо“, како се у неким крајевима то каже. Први знак да је кора оштећена од мраза јесте појава смоле; а док се од мраза умртвљена кора подлупи и отпадне прође 3—4 године.

Не могу улазити у објашњење због чега баш западна или југозападна страна стабла страда од мраза. То овде није ни потребно. Важно је углавном знати да се ово штетно дејство мраза може избећи и то на врло једноставан начин. Увијањем стабла сламом или кукурузовином ујесен постизавају се одлични резултати. Али и само *кречење* стабла је по најчешће потпуно довољно. Због тога, младе шљиве одмах по сађењу треба кречити и то кречење обнављати првих 5—6 година, све док кора не одебља и не очврсне, и док не постане отпорна према мразу.

Дакле, кречењем младих шљива спречиће се убитачно дејство мраза и тиме посредно уклонити појава смолоточине.

Dr. Младен Јосифовић.

Долина Куле ново гњездо штитасте ваши.

Крајем месеца маја посетио ме је овде пријатељ из равне Славоније. На човека из равнице овдашњи кршни и роман-

* Одговор на питање Мил. Т. Ђорђевића из Шутаца.

тични крај оставља јак утисак. У брдима тек осећа се свовеличанство природе.

Да госту пријатељу покажем што више лепота овдашњег краја, упутили смо се одавде из Огулина у долину Купе, и код места Босиљева прешли преко великог гвозденог моста на Крањску страну у место Винацу. Винаца лежи у срезу черномељском Бановине дравске, док је Босиљево у срезу врбовском Бановине савске.

Купа, пре ослобођења и уједињења гранична река између Аустрије и Хрватске, и данас је граница двеју бановина — савске и дравске, али је народ са обе стране у свему исти, више хрватски него словеначки. Винаца са околином говори истим дијалектом као и Босиљево — хрватски. Долина са обе стране Купе местимично је сасвим узана, местимично опет шира са богатим лукама и плодним њивама. На брдским косама има доста винограда, још више воћњака, у свему много бујног зеленила, које овом крају даје необичну лепоту. У воћњацима најбројнија је шљива, и она је важила некада као добар извор прихода за свеже плодове и изврсну ракију. По даље од долине Купе терен је брдовит, са хрватске стране са много голога крша, у коме су само вртаче (драге, долине) подесне за обрађивање. Земља у вртачама веома је плодна.

Мој гост и пријатељ из равне Славоније био је очаран лепотама овога краја. Нашао је да су овдашњи усеви лепши и бујнији него у Славонији, и да би све добро било — рече — само кад би вртаче биле шире и дуже. Док је мој гост био очаран овдашњим лепотама, ја сам изненада опазио нешто што ме је веома разочарало. Дошавши на име у Босиљево у прекрасан воћњак некадашњег босиљевачког властелинства, ја сам тамо видео тужну слику, исту онакву каква се је године 1928 и 1929 виђала у долини Дрине. Красна шљивова стабла сва без и једнога плода са жутим лишћем. На лањским леторастима као красте једна на другој штитасте ваши, пуне у облику белага прашка већ излежених ларви, спремних да се ослободе досадашњег заклона и упуте у ново разарање. Ове шљиве по моме мишљењу живе последњу годину свога живота.

Мотрио сам пажљивије како је и у осталим воћњацима, и свуда сам нашао мање-више исту слику. Према добивеним обавештењима овакво је стање у свој долини реке Купе.

И ако верујем да Тежак у крају, о коме ово пишем, нема можда ниједнога читаоца, ја сматрам да ће овај мој напис ипак бити од користи, ако њиме меродавни чиниоци буду упозорени на то, да зараза постоји, и потстакнути, да нешто подузму да је сузбију и у ширењу зауставе. Јер, не ради се ту само о пропасти једнога дела нашег националног богатства, већ и о опасности да ће ова — можда врло вирулентна зараза — долином Купе доспети у долину Саве, а

одавде — отворени су јој онда сви путеви до нових насада шљивика, подигнутих у најтежим временима кризе са много труда и — много нада. Допустити да се то догоди, а не покушати ништа да се то спречи, била би неопростива погрешка. И зато ето ствар заразе шљивика у долини реке Купе није ситна ствар локалног значаја, већ врло крупна и важна по опште интересе.

Лакше је спречити него лечити.

К. Поповић.

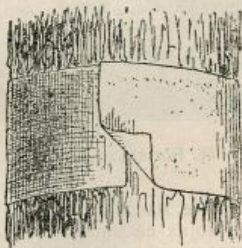
Појасеви за хватање гусеница.

Велики број гусеница су непријатељи наших воћака, и наносе велике штете. То се показало и у овој години са појавом гусенице губара и јабучног лептирка. Противу њих се мора енергично борити. Једна од ефикасних борби противу ових гусеница јесте употреба појасева за хватање гусеница. Појасеви могу бити *ловачки* и појасеви *предохране* — *лейљиви*.

Ловачки појасеви. Ловачки појасеви међу се кад се гусенице почињу учауравати да у њима нађу склоништа, да се

Сл. 44. Место где ће се појас поставити претходно се очисти, углади и по потреби рапаве површине испуне блатом.

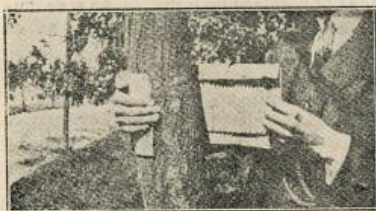
Сл. 45. Крајеви појаса морају прећи један преко другог.

може ухватити. Пред завијање (учауривање) гусениц таражи скривено место на стаблу или у круни, па је борба са њима заснована помоћу ловачких појасева. Појасеви треба да су широки 25 см. Међу се на стабло воћке у висини око 1 м. над земљом. Место на стаблу где се појас причвршћује треба претходно очистити од старе испуцане коре и лишавја; ово чишћење врши се челичном четком као што показује сл. 44. Пукотине на стаблу треба замазати земљом

или калемарским воском. Онда се на стаблу направи појас од отпадака од рендисања, од дрвене вуне, гужава од сламе, ланеног платна или др. За учвршћивање овога материјала употребљава се дебела или обична хартија у виду пантљике ширине 25 см. Употребљени материјал за појас покрије се пантљиком од хартије, а крајеви се вежу чврсто канапом. Гусеница пошто не може да нађе друго место да се сакрије, сем појаса, сакрије се тамо и учаури се. Пошто је најкраће време 7—8 дана после завијања да се излегу из ње лептири, ваља појасеве прегледати сваког дана, гусенице скупљати и уништавати. Овде се не сме пропустити време, да се из чаура излегу лептири, јер они носе јаја из којих се излегу нове генерације гусеница.

На овај начин може се скупити велики број гусеница, али ипак један се део може учаурити на гранама и на површини земље.

Лепљиви појасеви. Лепљиви појасеви се међу упролеће кад се гусенице појаве и служе за спречавање гусеница да дођу до круне воћке, где једу лишће, или ујесен за спре-

Сл. 46. Постављање појаса на стабло воћке.

Сл. 47. Правилно учвршћен појас канапом горе и доле.

чавање малог и великог мразовца да носи јаја у куни воћке из којих се упролеће излегу гусенице. За хватање мразовца лепљивим појасевима снабдевамо воћке крајем октобра и ови појасеви могу да се понављају чак до марта, па евентуално и до априла, да излегле гусенице с пролећа не оду у куну.

Као и код ловачких појасева стабло се очисти. Онда се исече хартија ширине 25 см. а дужине према дебљини стабла али тако, да оба краја прелазе један преко другог (сл. 45). Добро је да се појас од хартије премаже машћу или уљем, или ретким туткалом, јер тада дуже траје. Спремљени појас од хартије поставља се на стабло како то показује сл. 46. Под појас хартије подмеће се кучина или друга материја да би се спречило увлачење гусеница под појас. Затим се појас чврсто веже канапом по горњој и доњој ивици као што се види на слици 47. Никад не ваља појас учврстити једном

везом преко средине, јер тада ветар и киша поцепају и улепе појас и омогућавају гусеницама прелаз преко њега (сл. 48). Код младих воњака које имају притке треба и притке

Сл. 48. Рђаво постављен појас; увезан преко средине лако се цепа и пропада.

Сл. 49. Коље поред воњке треба такође снабдети лепљивим појасом како женке не би са њих прелазиле на воњку.

снабдети лепљивим појасевима, јер без тога рад неће доиста користити, пошто гусенице преко притке прелазе на стабло (сл. 49). Сад се појас премазује лепком (сл. 50) и то средином појаса ширине 15 см. а крајеви појаса (ивице) не мажу се лепком да се не би замазала и оштетила кора стабла. Као

Сл. 50. Мазање појаса лепком.

лепак може се употребити обичан тер, или обичан катран, или коломаз. Или се може справљати на неколико начина:

1. два дела катрана и један део репичиног уља; катран се загреје и овоме додаје уље, па се смеша кува 5 сати на слабој ватри, охлади и употребљава;

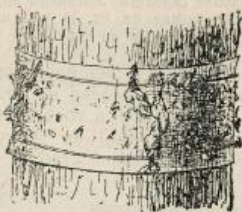
2. петролеума 28°/_o и коломаза 72°/_o помешати; добија се добар лепак;

3. узети 4 кгр. борове смоле, 500 грама калафоније, 800 грама катрана и 500 грама вазелина; све се то помеша и заједно кува; ако се покаже да се овај лепак суши, додати мало вазелина, ланског или другог уља или свињске масти;

4. узети 5 кгр. репиног уља и 2 кгр. свињске масти па заједно растворити; у другом суду раствори се 1 кгр. калафоније и 1 кгр. густог терпентина; ова се смеша налије у врелу смесу репиног уља. Кад се смеша охлади добије се добар лепак;

5. или 1 кгр. смоле, 600 грама свињске масти и 550 гр. стеаринског уља пажљиво растопити и помешати;

6. или 500 грама смоле, 500 грама калафоније, 200 гр. свињске масти, 200 грама стеаринског уља и 100 грама тер-

Сл. 51. Појасеве често прегледамо и лепак обнављамо.

Сл. 52. С пролећа појасеве скидамо, а дебло од појаса до земље ишчеткамо; старе појасеве спалимо.

пентина растопити и добро помешати. Има и готовог лепка у трговини.

Углавном лепак треба да је што лепљивији, да се на топлоти не топи, да на мразу не очврсне и да се на појасу од хартије добро држи.

Ако се лепак на појасу згусне треба га поновити. Ако се много гусеница залепи, тако да образују мост по коме друге гусенице могу лако прелазити, треба појас очистити од прилепљеног материјала и опет намазати. Преглед појасева и премазивање показује сл. 51.

Кад се појасеви скидају стабло се вошке од појаса до земље добро очисти како показује сл. 52, а скинуте појасеве треба спалити.

Домаћинство.

Затварање тегли при конзервирању воћа и поврћа.

При конзервисању воћа и поврћа од великога је значаја вештина затварања тегли.

За конзервисање воћа и поврћа најподесније су и у сваком погледу најбоље су патентиране тегле марке Вајсман, које се налазе на стоваришту Српског пољопривреднога друштва у Београду. Оне су снабдевене непропустљивом гумом и добрим гвозденим затварачем. У овим теглама воће, које је правилно и умешно спремљено, не може ни да прокисне ни да се убуђа. С обзиром на своју каквоћу и истрајност оне су јевтиније него обичне тегле.

Али и оне домаћице, које имају већ обичне тегле, треба да имају на уму, да ове обичне тегле захтевају много пажње и умешности.

Пре свега треба да се тегла добро повеже, а за то је потребан овај материјал: пергамент хартија, бешика од домаћих животиња, затим оруђа, маказе и канап. Кад се тегла напуни, онда се она повезује пергамент хартијом или бешиком. Ако се има при руци бешике, онда се она пре употребе ставља у алкохол за 6—10 минута, затим се вади и мекињама се истрља са обе стране, да би се што боље очистила, па се она осуши, и тада се њоме повезују тегле. Повезивање се врши на тај начин, што се бешика затегне преко тегле тако, да 1—2 см. буде дужа од теглина грла, па се онда омота канапом 5—6 пута око тегле и провеже се.

Кад се хоће да употреби за везивање пергамент хартија, која је јевтинија од бешике, онда треба поступити овако: пре употребе се хартија укваси у млакој води, па се извади и мало просуши, и тек тада се везује тегла као и бешиком, само у овом случају хартија мора бити двострука.

Ако домаћица нема ни пергамент хартије ни бешику, онда се може послужити обичном белом хартијом овако: ова обична бела хартија ставља се на платну загрејаног штедњака и натрља се воском са обе стране, али восак мора бити равномерно распоређен. Овако припремљеном хартијом може се на горњи начин повезати напуњена тегла воћем.

У новије време употребљава се као врло сигурно стерилизована (купује се у апотеци) вата, која се одозго ставља на теглу, а преко ње пергамент хартија. Везује се на показан начин. Ако домаћица повезује теглу са каквим било од наведених материјала, она треба да претходно исече један круг чисте хартије, величине теглина грла, да га замочи у рум или уопште у алкохол, па да овај круг стави одозго непосредно на пекмез, мармеладу или густу сок. Наравно, ово се не чини, кад је у тегли нека течност.

Конзервисање трешања.

Трешње се могу оставити за зиму и без шећера, и то овако: одаберу се целе, негњечене трешње, покидају се петељке и оперу се у више вода. Кад се то учини, изваде се коштице, па се онда ређају у искуваној тегли, т. ј. ређање се мора извршити тако, да остане 3—4 прста неиспуњено трешњама, јер трешње пуне свој сок, којим се остављена празнина може испунити. За овим се дода у трешње 2 кашике лимуновог сока и тегла се повеже на описан начин, па се онда кува 20 минута у води (на 80° ц.).

Овако спремљене трешње могу се употребити и као компот и за украшавање торта, или за филовање (пуњење) разних колача.

Прављење компота од трешања са шећером.

Кад се хоће да спреми компот од трешања са шећером, поступа се са трешњама на горњи начин, само трешње остају са коштицама и трешње се наливају куваним сирупом (на 1 лит. запремине тегле скува се $\frac{1}{2}$ литра воде са 10 коцки шећера — или 100 грама шећера). Затим у сок сипају 2 кашике лимуновог сока, тегла се повеже и кува се на горњи начин.

Пекмез од трешања.

Домаћица на селу, која има много трешања, може их употребити не само за компот и слатко, већ и за пекмез.

Пекмез од трешања се прави овако:

Трешње се употребљавају у сваком стању, сем ако нису труле. Пре свега их треба очистити од петељака, опрати их, згњечити их (пасирати их), те се на тај начин и коштице одбаце.

Згњечена овако трешња ставља се у шерпу и кува се тако, да се непрестано меша, да не загори. Овакво кување мора се вршити све док се пекмез згусне тако, да, кад се провуче варјачом кроз шерпу, остане за њоме чисто дно. Тада се шерпа скида, па се врућ пекмез сипа у тегле, које се за овим отворене стављају у отворену рерну од штедњака, да се одозго ухвати кора. Тегле се за овим изваде, па кад се охладе, онда се круг хартије, замочен у рум или уопште у алкохол, меће одозго на ухваћену кору од пекмеза, и тегла се повеже. Овако спремљена тегла оставља се на сухом месту до употребе.

На исти начин се, наравно, може оставити и вишња.

Али кад се од вишње прави компот, треба додати више шећера него код трешања, јер су вишње киселе.

Обично се на $\frac{1}{2}$ литра вишања дода 150 грама шећера.

Може се пекмез справити и од трешања и вишања заједно, и то у односу 1:1, т. ј. колико се узме трешања, то-

лико треба и вишања. Али у овом случају увек се додаје једна четвртина шећера од укупне количине воћа, т. ј. на два килограма воћа треба додати $\frac{1}{2}$ килограма шећера.

Остали поступак је као и код осталог пекмеза.

Наталија Д. Ђуровић.

Пишања и одговори.

Пишање: Где бих могли набавити калемова од крушака и јабука; које су најбоље јесење и зимске јабуке и која им је цена.

Грозданић Н. Миливоје, Огара (Срем).

Одговор: Многи пољопривредници греше када траже поједине сорте воћа, јер траже оне сорте које су најбоље, не водећи рачуна да ли те сорте, које су најбоље у извесним местима, могу такве бити и у дотичном месту. Ово баш важи за место Огар који се налази у равници, где је земља доста влажна и где владају јачи ветрови. Има пуно добрих сората јабука које у овом месту неће показати добре резултате. За тај крај би се могле препоручити ове сорте јабука: *фунџача, ковинка, енглеска зл. парменка, Рийџонон пейинг, лондонски пейинг*. Има још пуно сората које се могу гајити, али са мање вероватним успехом.

Где се могу ове сорте наћи, треба се обратити Банској управи у Новом Саду, где ће молилац бити упућен на бановинске расаднике. Што се тиче цена, оне се крећу од 2-3 дин. по једном калему. Исто је и са крушком. Садите у Огару калуђерку највише, затим зимску деканткињу. И за њих, као калемове или калемгранчице треба се обратити Пољопривредном одељењу Банске управе у Н. Саду.

Кад се у будуће жели подизати воћњак, треба се унапред обратити било за савет или што друго, а не пред само сађење.

М. Ј. Никетић.

Пишање: Имам засађен матичњак америчке лозе од Рипарије Порталиса и Рупестриса ди Лота, које су сорте подесне за земљишта ове околине.

Ову лозу гајим у циљу производње резница америчке лозе за калемљење и намеран сам да оснујем приватан лозни расадник, пошто у мојој околини не постоји сличан расадник.

Зато учтиво молим да ме Друштво, преко „Тежака“ изволи обавестити (а то ће обавештење бити потребно и другим читаоцима „Тежака“) о овоме:

1. Какве податке и каква све документа треба да прикупим па да могу добити одобрење за оснивање приватног лозног расадника; са коликим износом у таксеним маркама треба да су снабдевена дотична документа и којој се власти подносе?

2. Јесу ли приватни лозни расадници ослобођени плаћања порезе?

С поштовањем,
Милосав Спасић
пољ. Бачевци — Болевац.

Одговор: По Правилнику за извршење закона о обнављању и унапређењу виноградарства, лице које жели да оснује приватни лозни расадник, мора да испуни ове услове:

а) треба да има најмање један хектар подесног земљишта за расадник (за матичњак, сорт. виноград и прпориште). Да ли је то земљиште за расадник подесно, то има да утврди срески пољ. референт дотичног среза. Ради тога он мора исто земљиште да прегледа, па ако одговара условима који се траже, издаје његовом сопственику уверење о томе, снабдевено таксеном марком од 20 дин.

б) Лице које жели да оснује приватни лозни расадник и да њиме управља мора да има потребну стручну спрему. Оно треба да је свршило какву пољопривредну школу, или какав пољопривредни виноградарски течај дужи од 6 месеци, или најзад, да је пред бановинском комисијом положило практичан испит и доказало да заиста располаже стручном практичном спремом која се тражи. Као доказ о овој спремни, уз молбу којом буде тражио одобрење за оснивање расадника, прилаже: било оверен препис сведочанства о свршеној школи, ако је школу свршио, било оверен препис уверења о свршеном течају, односно уверења о положеном практичном испиту.

Ако су ова два најглавнија услова, предвиђена поменути правилником, испуњена, онда се молбом може тражити одобрење за оснивање приватног лозног расадника. Молба се подноси преко ср. пољ. референта, надлежној банској управи; на молби се *лежи* таксена марка од 5 дин.; а друга таксена марка од 20 дин. шаље се уз молбу и она се лепи на уверењу којим се одобрава оснивање приватног лозног расадника.

Уз молбу шаљу се ови прилози:

1. Препис сведочанства о школи или препис уверења, као што смо навели у тач. б.;

2. Уверење о подесности земљишта за расадник, као што смо навели у тач. а;

3. Обавеза, потврђена код полициске власти, да ће се сопственик расадника придржавати услова, који су прописани

правилником. Препис једне такве обавезе заинтересовано лице може да потражи од свог среског пољ. референта, или од референта за винарство у банској управи.

4. Писмена изјава, снабдевена таксеном марком од 2 дин., у којој сопственик приватног лозног расадника означава: које ће сорте америчке лозе гајити у своме матичњаку, као и које ће сорте домаће лозе гајити у своме сортиментском винограду и размножавати их путем калемљења, ради продаје другим лицима.

Одобрење приватних лозних (а и воћних) расадника издаје Министарство пољопривреде.

Што се тиче плаћања порезе, приватни лозни (а и воћни) расадници нису ослобођени плаћања порезе.

Ник. Ж. Петровић.

Одговор на питање г. Ивана Раденковића, трг. из Вел. Градишта о гајењу мухара.

После жетве жита на Вашој њиви можете гајити мухар. Стога одмах пошто пожњете жито преорите плитко њиву и подрљајте је, а затим посејте семе од мухара. Семе од мухари сеје се плитко — највише до 1 см. Мухар посејана у јулу месецу стићи ће за косидбу у септембру. Косидбу извршите кад мухар почне да цвета. Доцније покошен постаје груб те га стока радо не једе.

Мухар не исцрпљује јако земљиште, те се о томе немојте бринути.

За сетву узмите семе од обичног мухара. — Семе можете набавити код Српског пољопривредног друштва у Београду. За један хектар потребно Вам је 25—30 кг. семена.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић.

Пишање: Најлепше Вас молим да у наредном броју „Тежака“ изађе упут са рецептом — ако треба — како се најуспешније бране коњи од коњских мува, а говеда од обада. А и коњи и говеда од голубачке мушице.

Љубоје Новаковић, учитељ

Рибница, п. Краљево.

Одговор: Коњске муве — *Hippobosca equina* — јесу жуто-рујави, маљави инсекти који узнемиравају коње трчкарењем по коњском телу у околини чмара, између ногу и по трбуху. Ради спречавања најбоље је прање поменутих делова раствором креолина 2%, или водом — екстрактом — од дувана 3—5%.

Утамањивање мува је врло важно у стајама, где се налази болесна стока, нарочито она са разним ранама. Добро је да

се у оваквим стајама што чешће мења простирка, да се ђубре што чешће износи, да се наместе мухоловке и да прозори на шталама буду од плавог стакла. Прање пода са капоритом 0.5% врло је корисно. И модерни препарати као Флит, Флајтокс и слични чине добре услуге али су скупи.

Голубачка мушица: 3—4 мм. дугачка, по задњем делу сиве боје, са стране по трбуху жута. На леђима има три тамне пруге.

Леже јаја концем маја или почетком јуна месеца у шумовитим пределима доњег Дунава и то у воду брдских потока у виду слузаве масе. После 2—3 недеље излегу се ларве. Оне се прилепе задњим својим делом за камење и речне биљке. После 6—8 недеља претварају се ларве у лутке из којих идуће године концем априла месеца излазе потпуно развијене мушице.

Има их више ројева: први средином месеца априла, други почетком маја, трећи средином маја. Последњи рој је готово безопасан. Појављују се у већем броју обично онда, када је пролеће доста топло и после благе зиме. Велике кише и олује, као и суша и хладвоћа утичу неповољно на њихово развијање.

Приликом наиласка ројева стока се узнемирава и тражи заклона по шталама или у води. Мушице нападају нарочито околину уста, носа, очију, полних органа и чмара. Кроз природне отворе улазе и у унутрашњост тела и стварају својим убодима у слузокожу гркљана и ждрела веће или мање отоке према мноштву убода. Настали отоци спречавају, па чак и онемогућују дисање и природно, да услед тога може наступити и угинуће од угушења у сразмерно кратком времену. И отров који муве излучују приликом убода, а који делује на срце, компликује болест.

Има наравно и мање опасних случајева, када отоци постепено ишчезну после 2—3 недеље. За време болести стока слабо једе, готово никако, утучена је, температура повишена,

Лечење: Сместити оболелу стоку у замрачене стаје, хладне облоге на отечена места или купање хладном водом. Мазанье отока амонијаком, оловним сирћетом или чистим винским сирћетом. Одлично средство је и мазање оболелих делова мешавином кречне воде и зејтина — један део кречне воде и један део ланеног зејтина. — Код слабости срца давање средства за појачавање срчаног рада — $\frac{1}{2}$ до 1 литар ракије наједанпут или по $\frac{1}{4}$ литра у размацима док не наступи побољшање.

Мере предохране: За време ројења — обично од 20. априла до 10. јуна стоку дању не пуштати на пашу, већ ју оставити у замраченим шталама. За пашу користити ноћ. У случају, да стока дању мора да буде ван штале, онда у близини палити ђубре или поквашен коров како би на тај начин услед силног дима мушице биле отеране из близине стоке.

Сем тога — то важи нарочито за радну стоку — преполаска на рад намазати осетљиве делове, где се мушице најрађе скупљају једном смрдљивом смешом на пр. густим раствором дувана, или гасом помешаним у једнаким деловима зејтина или масти, даље катраном, нафталином ит.д.

О „Обаду“ види Бр. 10 „Тежака“ од прошле године стр. 377.

Ф. М.

Одговор на питање г. Живка Новаковића, гостионичара из с. Мрчајеваца о подизању вештачких ливада.

Јули месец — када пада жетва пшенице — није погодан за сејање трава — јер у овом месецу обично нема довољно влаге потребне како за клијање и ницање семена, тако и за даље развиће трава. Стога Вам не препоручујем, да на Вашој њиви после жетве пшенице сејете траве, већ да то одложите за јесен ове, или пролеће идуће године. Ако Вам је потребна сточна храна, онда на овој њиви можете посејати после жетве пшенице — разуме се пошто претходно обрадите земљу — неке друге усеве, као на прим. репу угарњачу, кукуруз за зелену сточну храну или мухар, и у том случају одложите сејање трава за пролеће. Ако пак не желите да гајите нечи од напред поменутих усева — онда можете на јесен — у месецу септембру — да посејете семе од трава. Предложио бих Вам, да на њиви после пшенице посејете репу угарњачу. Репа угарњача је окопавина, те за време гајења захтева прашење и окопавање. Прашењем и окопавањем угарњаче постигли бисте и уништавање коровских биљака, што је од велике важности за будућу ливаду. Ако овако поступите, онда сејање трава морате одложити за март месец идуће године.

Смешу трава, коју сте Ви читали у Тежаку, у бр. 11 од 1 јуна можете посејати, ако је Ваше земљиште слично земљишту, за које је ова смеша препоручена, т.ј. ако је Ваше земљиште нешто теже и влажније.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић.

Књижевност.

Најчешће штеточине наших воћака од Dr. Павла Вукасовића.

Помоћу среских воћних расадника и пољопривредних школа као и помоћу многобројних приватних воћних расадника воћарство се у народу подизало досада а и сада се подиже и унапређује на начин доста задовољавајући. Срески

и приватни воћни расадници, при повољним приликама и добром раду, могли би да производе сваке године довољан број оплемењених воћних садница свих врста за потребно подизање нових и обнављање старих и већ пропалих воћњака. И подизање, обнављање и унапређење воћарства развија се доста нормално.

Међутим, нарочито последњих година, наша оплемењена воћна стабла нападнута су многобројним штеточинама, углавито штетним инсектима и разним гљивичним болестима. Од ових штеточина не само што сваке године страда плод, чиме се умањује или губи берба и годишњи принос од воћарства (те врло важне наше пољопривредне гране), него страдају и постепено се суше и воћна дрвета, чиме се у воћарским центрима доводи у питање благостање многобројног сељачког живља.

Свима је добро познато какву је пустош и колике недољиве штете нанела нашим воћарима штитаста ваш на шљиви, као што је многима познато, у великом броју воћарских срезова, колике је штете ове године причинила гусеница звана губар. Колико се пак губи у количини и каквоћи јабука, трешања и другог воћа од црвљивости ових, то знају како њихови сопственици тако исто и наши извозници воћа. Зато се, као једно од најважнијих питања у воћарству само собом намеће питање *заштитити воћњака од њихових разних штеточина и болести*, и то утолико више што је наша држава веома погодна за развиће и унапређење воћарства и што је у читавим областима и крајевима воћарство главна пољопривредна грана од које народ углавном живи.

На томе засада најважнијем питању из воћарства, т.ј. његовој заштити од многобројних штеточина и болести, попут других напреднијих воћарских народа, присиљени су да раде најпре сопственици воћњака, као најзаинтересованији, а затим и државни и бановински органи, као и све пољопривредне организације, те да се смање или избегну силне и редовне штете.

Г. Др. Павле Вукасовић, биолог централног хигијенског завода, публиковао је пре кратког времена упут о *најважнијим штеточинама наших воћњака*. У томе свом упућу он је воћне штеточине поделио у групе, према деловима воћке које нападају, на штеточине: пупољака и лишња; цвета; плодова; стабла и грања; и корена. Затим је изнео *редом* штеточине: шљиве, јабуке, крушке, трешње и вишње, брескве, кајсије, ораха, дуње и лешника. Најзад је веома прегледно објаснио *сузбијање и уништавање разних штеточина и болести воћа и воћњака*.

Књига је украшена свима потребним сликама и снабдевена кратким најпотребнијим описом штеточине и болести,

тако, да је сваком воћару веома лако да оцени и упозна штеточину. А одмах по томе, што је још важније и потребније, објашњено је, најразумљивије, како и чиме дотичну штеточину можемо сузбити или уништити.

Та књига, без које ниједан воћар свакако не би требао да остане, може се добити по врло скромној цени од 15.— дин. од Српског пољопривредног друштва у Београду.

Уништавање и сузбијање многих опасних воћних штеточина и болести, у садањим приликама и са досадашњим средствима и препаратима, може да се врши врло успешно и са релативно малим новчаним издацима. Према ономе, како г. Др. Вукасовић, износи у „Политици“ од 27, 28 и 29 маја о.г., он је, као делегат Централног хигијенског завода, при неким здравственим задругама „у извесним селима, још у току зиме, организовао одбрану (воћака) т.ј. чишћене су воћке и околни забрани од јаја, а с пролећа извршена су прскања воћака, нарочито арсеновим средствима. И тако воћњаци од по 200, 300 и више воћака спасени су а за лек је издато само по 30 до 50 дин. Међутим, у истим селима, суседни воћњаци, који нису чишћени и прскани, а „чије се гране већ сада савијају под тежином зеленог, још неизраслог плода“ налазе се без иједног листа, „док се (по опису г. Др. Вукасовића, на врховима грана, дуж грана и стабла, нижу гужве гусеница и чадра“.

Надати је се, да ће наши уважени стручњаци ентомологи и биолози, још више упростити и појевтињати средства за уништавање и сузбијање воћних штеточина, као што је то већ учињено са сузбијањем пламењаче на виновој лози, те да се та средства не продају у фабричким завојима, на апотекарски начин, како се то сада у многим случајевима чини, и са разним фабричким упутима (означеним на омотима њихових препарата) који нису увек довољно ни јасни ни прецизни.

Исто тако, с обзиром на важност заштићавања воћака и воћа од штеточина, надати се мерама, да ће се морати почети систематска и са утврђеним планом организована општа борба противу воћних штеточина, као што се то већ, понављамо, ради са сузбијањем пероноспоре на виновој лози.

Томе послу, несумњиво, много ће допринети књига, коју овде приказујемо и коју својим читаоцима топло препоручујемо.

Ник. Ж. Петровић.

Белешке.

Велике користи од овце.

У броју 8 „Тежака“, за тек. год. стр. 496/7 оштампана је белешка под горњим насловом, којом је г. Милосав Спасић, пољопривредник из Бачевице, среза бољевачког, бановине

Моравске, пошта Болевац, објавио да ће дати на поклон једну овцу мелеза кривовирске са источно фризијском ономе пољопривреднику, који буде тачно израчунао, колико ће се добити приплода од једне овце за десет година.

На горњу објаву послали су одговоре 121 пољопривредник из разних крајева наше Краљевине, од којих су 70 тачни. Пошто је био овако велики број тачних одговора, то је путем лутријског извлачења, награду у једној овци, добио г. Живко Јанић, пољопривредник из Ропочева, среза космајског, бановине Дунавске, пошта Сопот. О овоме су од стране Друштва извештени М. Спасић и Ж. Јанић.

Тачни су били сви одговори који су гласили да се од једне овце за 10 година може добити 144 брава, ако се она буде редовно сваке године јагњила и давала женску јагњад.

Интересантно је напоменути да је било села у којима су више њих удружени рачунали по неколико сати па и дана. Неки су се служили зрнима пасуља или кукуруза, неки оловком или мастилом. Много је материјала за израчунавање утрошено.

Овако интересантни и поучни задаци и ребуси корисно служе упознавању рентабилности појединих пољопривредних грана, те су за препоруку.

Н,

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва
17. седнице, држане 18. априла 1934. год. у друштвеном
дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: Н. Петровић, М. Николић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Н. Белобрк, Д. Спремић, Б. Ранковић, Др. М. Градојевић и В. Матић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 374) прочитан је и усвојен записник 16. седнице Управног одбора.

II 375) Примљен је знању записник 16. седнице књижевног одбора и усвојени су предлози бр. 148 и 149 за куповину и узимање у комисион књига ради продаје.

III Прочитан је записник 16. седнице финансиског одбора па је одлучено:

376) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

377) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 197, 198 али да изда меницу, 202, 208, 211, 214, 216, 226 и 227, а одбије по предлогу бр. 210.

378) Да се одобри кредит подружинама: у Сараорцима 10.400.— дин.; у Крњеву II 30.000.— дин.; у Ковину 14.000.— дин. урачунавши 300.— дин. старог дуга и 560.— дин. таксе и суд. трошкове; у Деспотовцу 10.400.— дин.; у Радовању 12.500.— дин.; у Прислоници 10.000.— дин.; у Ореовици 60.000.— дин. са старим дугом од 1.500.— дин.; у Алексинцу 10.000.— дин. кад се дуг и суд. таксе и трошкови приме од пореске управе: у Губеревцу 13.500.— дин.; у Пожежени 10.000.— дин. са старим дугом од 667.— дин. и суд. таксом и трошковима 130.— дин., у Пољни 5.000.— дин.; у Брестову 7.500.— дин.; у Церовцу 8.500.— дин. са старим дугом од 3.415.— дин. и суд. таксом и трошковима 500.— дин., у Д. Топлици 840.— дин. у Крњеву I 50.000.— дин. са суд. таксом и трошковима од 2.610.— дин. и у Милошевцу 7.500.— дин. а стари дуг да плати стара управа с тим, да кредит користе према броју чланова. Подружина у Азањи да се одбије од кредита, пошто није уплатила члански улог.

379) Да се Подружина из Сврљига, ослободи плаћања интереса, пошто је дуг регулисала, а суд. такса и трошкови да уђу у нову меницу.

380) Да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно. Исто тако да се прими знању стање друштвених потраживања.

IV Прочитан је записник 16. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

381) Да се набави 8 ком. малигана, пошто их у магацину више нема, јер су распродати.

382) Да се по понуди бр. 4330, набави још 1.000 кгр. градиштанског пасуља за семе.

383) Да се удружењу извозника, шаље двапут месечно извештај о цени луцерке и разних детелина.

384) Да се прими знању, да је Дунавској бановини испоручено семе луцерке на време и да је наплаћена одговарајућа вредност. Исто тако да се прими знању, да је код Бановине ургирана исплата и осталих рачуна. Магационару г. Петровићу да се исплати дневница и путни трошак око одласка у Нови Сад и обављање овога посла.

385) Да се прими знању извештај о примљеним теглама за конзервисање и да се одобравају предложене продајне цене.

V Прочитан је записник 16. седнице програмског одбора, па је одлучено:

386) Да се исплати 168.— дин. секретару Подружине у Лозници, у име награде за рад у Подружини у пр. г.

387) Да се прими знању извештај о расподели Ураније зеленила, из помоћи Удружења извозника и овога Друштва.

388) Да се саветује Пољопр. књижница и читаоница из Д. Горевнице, да претходно осигура својину плаца, па онда подиже дом.

389) Да се поклони: Подружини у Свилајнцу 18 Кален дара из ранијих година и Народ. књижници и читаоници у Лугу једна колекција књига, а соколској чети из Тамњанике одговори да ће јој се књиге поклонити кад оснује књижницу и читаоницу.

390) Да се по писму бр. 4226, о прикупљању петељака од трешања и вишања и корења и семена од неких биљака, тражи претходно извештај о цени и паковању, као и ближи опис биљака.

391) Да се подружини у Ракарима одговори, да је од Друштва већ добила помоћ за сузбијање штеточина, а да ће је још помоћи, ако Мин. пољопривреде и Н. Банка прихвате акцију Друштва и помогну га у овом раду. Исто тако, предузете су мере, да ср. пољоприв. референти активно сарађују на сузбијању штеточина.

362) Да се три ком. тријера бив. Подружине у Лозни поклоне Зетској бановини за тријерске станице с молбом, да покуша са оснивањем подружина, при којима би тријерске станице радиле.

VI 393) Прочитан је и примљен знању записник 1. седнице Надзорног одбора, из кога се види да је нађено стање исправно за I тромесечје о. г.

VII 394) По молби „Ковине“ да се понова испита њена прскалица „Балморел“, пошто је исту исправила у смислу ранијих примедба, одлучено је: да испитивање изврше исти чланови комисије, који су и први модел испитивали, т.ј. г.г. Б. Ранковић, Н. Петровић, М. Николић и А. Петровић, и поднесу извештај.

Саопштења и предлози.

VIII 395) Прочитано је писмо Маршала двора, којим се по налогу Њ. В. Краља и Краљице, захваљује на поклону два комплекта „Тежака“ за пр. г. одбор прима знању са: Живели!

396) Г. Претседник саопштава, да су штампане плакате за сузбијање губара и анкета о подлогама за калемљење шљива, и да је то све растурено у народ преко подружина и др. установа. Исто тако саопштава, да је штампан и друштвени пословник са изменама и допунама. Одбор прима знању.

397) По позиву Бановинске задруге за пољопр. кредит

из Београда, на годишњу скупштину, одлучено је, да се делегирају г.г. Матић и С. Ратковић, чланови управе.

398) По позиву Винарског Друштва из Марибора, на годишњу скупштину, одлучено је, да друштво заступа г. Б. Ранковић, ако буде тамо путовао, иначе да се поздраве телеграмом.

Са овим је седница закључена.

18. седнице, држане 26. априла 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: М. Николић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Н. Белобрк, В. Матић, Д. Спремић, Н. Петровић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 499) Прочитан је и усвојен записник 17. седнице Управног одбора.

II 400) Примљен је знању записник 27 седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 157, о узимању књига у комисион.

III Прочитан је записник 17 седнице финансиског одбора па је одлучено:

401) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000.— динара.

402) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 230, 232, 233, 235, 240 и 243.

403) Да се одобри кредит подружницама: у Брзоходу 10.500.— дин.; у М. Плани 8.000.— дин. у који да се урачуна стари дуг 276.— и судски трошкови и таксе 239.50 дин.; у Белановици 22.000.— дин.; у Чачку 32.000.— дин.; у В. Плани 17.000.— дин.; у Рошцима 21.000.— дин.; у Гроцкој 15.000.— дин. у који да се урачуна стари дуг 539.— дин. и суд. таксе и трошкови 702.— дин.; у Ражњу 10.000.— дин. и у М. Пожаревцу 7.500.— дин.

404) Да се на основу Закона о таксама, таксирају сви рачуни, ноте и т.д. са одговарајућом таксом.

405) Да се стави у дужност друштвеном адвокату, да ургира наплату дуговања по осудним решењима.

IV Прочитан је записник 17. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

406) Да се прими знању, да су примљене све наручене прскалице и да се продају по одређеним ценама.

407) Да благајник у смислу раније одлуке, подигне ломбардни зајам на друштвене хартије од вредности.

408) Да се по акту бр. 4191, исплати семе сточне репе у септембру о. г. под условом да се смањи цена по 1.— дин. по килограму.

409) Да се по претставци бр. 4402, упути молилац на Подружину, пошто појединци не могу да добију кредит.

410) Да се одговори М. шума и рудника, да друштво не може да откупи понуђени препарат „Молекс“, али да би га примило бесплатно и раздало пољопривредницима ради сузбијања штеточина.

411) Да се одбије понуда бр. 4474, за плави камен, пошто понуђач нема робе на лицу.

412) Да се одбије молба бр. 4473, за накнаду амбалаже за прскалице, пошто је амбалажа обавезна.

413) Да се закључи куповина још 30 тона плавог камена, код фабрике „Зорка“ под истим условима.

V Прочитан је записник 19. седнице програмског одбора па је одлучено:

414) Да се приме у састав нове Подружине у Лазници, Милошевцу и Каменару, пошто су испуниле прописане услове.

414) Да се препоручи Подружини у Гучи, да претходно утврди, да ли је издатак у 553.— дин. одобрила скупштина или не, па према томе даље да уради шта треба.

416) Да се штампа у „Тежаку“ извештај управника радника из В. Градишта, о одржаним калемарским курсевима друштвене подружине, од 1929—1934. г.

417) Да се г. Д-р Д. Грчићу, изјави захвалност на поклону 50 кгр. крупног црвеног мухара, и да се семе подели подружинама према предложеном распореду.

418) Да се народној књијници и читаоници у Рошцима, поклони један комплет књига, пошто пошаље 20.— дин. за поштарину и фонд пољопр. књијница и читаоница.

419) Да се исплати 188.— дин. у име награде за рад у врачарској Подружини у пр. г. секретару г. Д. Спремићу.

420) Да се Велимир Парезановић упути на праксу у Задружно винарску школу у Вршцу, а за остале кандидате који желе праксу из млекарства и др. грана, да се потражи место.

421) Да се одобри Подружини у Пурачићу, да ликвидира и да архиву и књиге преда на чување Српској привредној задрузи у Пурачићу.

422) Да програмски одбор изради распоред рада и састав Комисија за преглед пријављених објеката по расписаним стечајима за напредније начине рада.

VI 423) По позиву Дринске бановине на конференцију на којој ће се расправљати питање о II земаљ. вођарском конгресу, који приређује ово друштво у Сарајеву, одлучено је, да се замоли г. Д-р В. Стојковић, да на ову конференцију иде.

424) По тражењу Мин. пољопривреде извештаја и мишљења о раду овогодишњег друштвеног збора, а по тужби г. Љ. Петковића, одлучено је, да се одговор пошаље.

Саопшћења и предлози.

VII 425) Г. Н. Белобрк реферише по питању приређивања друштвене лутрије и предлаже да се објави план извлачења. Одлучено, да се план претходно достави Мин. пољопривреде на одобрење.

426) Г. претседник предлаже, да г. Т. Владисављевић члан набављачког одбора, пређе у програмски одбор, а г. Н. Ж. Петровић члан програмског одбора пређе у набављачки одбор. Одбор усваја предлог.

427) Г. С. Ратковић извештава да је чуо од једног члана Подружине из Г. Милановца, да круњачи које су добили за награде о изложби нису ваљали. Одлучено, да се тражи од Подружине и ср. пољопр. референта извештај, па да се по њему даље поступи.

428) По предлогу г. Д. Спремића о кредитирању Подружине из Лознице, одлучено, да финансиски одбор извиди у чему је ствар и поднесе извештај и предлог.

429) Г. Т. Владисављевић саопштава, да се виђа по бакалским радњама у Београду, да се продаје непломбирано семе луцерке, па предлаже да се о томе извести Министарство пољопривреде. — Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Чиштајте свој лист Тежак, који је врло богатим разним поукама и савештама из пољопривреде и обичног живота. Прејилашта ситаје 30 динара годишње, коју треба послати Српском пољопривредном друштву, Београд, Немањина ул. бр. 15, назначујући штачну адресу прејилашника. Тежак излази два пута месечно на два и више штампана шабака. Ђаци и војници добијају лист у пола цене.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

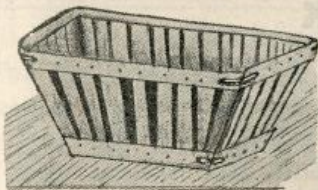
од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
 . 1 . . . 12.50 . $1\frac{1}{2}$. . . 15.—
 . 2 . . . 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
 могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
 Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 23. јуна 1934 г.

Пшеница		Свиње мршаве	
Србијанска 77 $\frac{3}{10}$ Дунав	115—122	Волови I кл.	4—5
Србијан. 77, 3—4 $\frac{10}{10}$ Сава	119—120	II	3—3.50
77, 3 $\frac{10}{10}$ гл. пр.	108—112	III	2—2.50
77, 3 $\frac{10}{10}$ уз. пр.	105—108	Краве I кл.	3.25—4
Бачка 78 2 $\frac{10}{10}$	117—120	II	2.50—3
Банат. 78, 2 $\frac{10}{10}$	115—120	III	1.50—2
Кукуруз		Овце	2—2.50
Банатске утовар станице пром.	98—102	Јагањци	2—2.50
Банат. пар. Вршац	100—104	Живина жива	9.50—15
Срем.	102—106	Јаја	40—42
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	100—110	Маст	12.50—13.50
Лађа Дунав	108—112	Сланина	8 50—9.50
Лађа Сава	107—112	Млеко кравље	1.80—2
Овас		Млеко овче	2.50—3
Србијански пар Београд	168—115	Сир српски	9—10
Сремски утовар. станица	100—105	Кајмак	18—23
Македонско-косовски	78—85	Кашкаваљ	11—17
Јечам		Разно	
Барањски 65-66 нов.	—	Мекиње са врећама Срем, Бачка	90—95
Македонско — Косовски	—	Мек. обала Београд, без врех.	100—105
Главна пруга	—	Кукољ самлевен, Београд	65—75
Пасуљ		Кромпир,	125—200
Срб. 3 $\frac{10}{10}$, 1933 г. пар. Беогр.	130—140	Црни лук	20—30
Сремски 2 $\frac{10}{10}$ без вр. утов. ст.	—	Бели лук	—
Бачки 2 $\frac{10}{10}$ без врећа утов. ст.	—	Сено	50—60
Бачки и срем. 2 $\frac{10}{10}$ пар. Беогр.	—	Слама	20—25
Стока и сточни производи		Хартије од вредности	
Свиње тешке	7—7.50	2 $\frac{1}{2}$ $\frac{10}{10}$ Рента ратне штете	304 50—305.50
средње	6—6.75	4 $\frac{10}{10}$ Аграрне обвезнице	37— 38
Свиње лаке	5.50—6	7 $\frac{10}{10}$ Инвестициони зајам 1921	71— 71
		Аграрна банка	214—215

Корпе

(штајгне) за паковање
воћа, грозђа и поврћа,

МОГУ СЕ ДОБИТИ КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ
ДРУШТВА У БЕОГРАДУ, ПО ЦЕНИ ОД ДИНАРА 2.— ПО
КОМАДУ. МОЖЕ СЕ ПОРУЧИТИ НАЈМАЊЕ 10 КОМАДА.
(једна ориг. веза). На веће количине нарочити попуст.

Дуже и сигурније чување воћа и поврћа у свежем стању као и бољу и јевтинију прераду воћа и поврћа може сваки поштини ко се буде послужио корисним саветима и упућствима, садржаним у следећим књигама.

1. Чување свежег воћа и поврћа, од Др. Вел. Н. Стојковића 1933 г. Цена 25 динара.

Ова књига садржи практичне поуке о погодбама чувања свежег воћа и поврћа, о зградама за чување воћа и поврћа и различитим методама чувања воћа и поврћа.

2. Берба и прерада шљива, од Др. Вел. Н. Стојковића, II издање 1933 год.

Ова књига садржи практичне поуке о берби и извозу сирових шљива, о сушењу шљива, о преради шљива у пекmez и разне друге производе и о печењу ракије.

Књиге под 1 и 2 наградила је Краљ српска академија.

3. Домаће конзервисање воћа и поврћа сушењем од Др. Вел. Н. Стојковића, 1934 год. Цена 12 дин.

Ова књига садржи практичне поуке о справама за сушење воћа и поврћа, о разним методама сушења воћа и поврћа и о чувању и употреби осушеног воћа и поврћа.

4. Домаће конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, од Др. Вел. Н. Стојковића II издање 1932 год.

Ова књига садржи практичне поуке о справљању компота и чувању поврћа у затвореним теглама као и о чувању и употреби тако припремљеног воћа и поврћа.

Све горе наведене књиге могу се добити по наваначеним ценама код Српског пољопривредног друштва -- Немањина улица број 15.

ЦЕНОВНИК

севонских потреба, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

рскилица Нехилова „Аустрија“	Дин.	470.—
• ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1		470.—
• ПЛАЦ бр. 1		600.—
• домаћа „Илинка“		450.—
• Мариборска казан споља		400.—
Запарашивачи леђњи, ВЕРМОРЕЛ		400.—
ручни, домаћи		70.—
Француски малигани (Ебулиоскопи) оригинални		1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖЕВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10		
и 11 см. по 32.—35 и		40.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ и обични	Дин. 50.— и	30.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ	25.—	60.—
• тестерице	30.—	50.—
• за живу ограду КУНДЕ		80.—
Белегије за калемарске ножеве		15.—
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.		2.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.		3.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.		
на мање кгр.		14.—
Бела репа угарњача		15.—
СТОЧНА ВРШАЛИЦА, са геплом и сламотресом		4500.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА марке КНОТЕК, АМБИ,		
ХАВА, МЕЛИХАР		6000.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА	ДИРИНГ, са пред-	
њаком		6200.—
КОСАЧИЦЕ за траву, могу се подесити и за жито		2200.—
Коњске (аутоматске) грабуље, са 36 зуба		3600.—
Косе штајерске најбоље, за траву и жито		20.—
Маказе за шишање оваца и траве — (челичне)		15.—
Виле челичне, са држаљом брестовом, на 4 паровка		20.—
МАНИЛА ЗА ВЕЗАЧИЦЕ (у клубадима од по 2 ¹ / ₂ кгр.)		10.50
ГУМЕ ЗА ВЕЗИВАЊЕ ЗЕЛЕНИХ КАЛЕМА ЛОЗЕ кгр.		100.—
• ОКРУГЛЕ ЗА ПРСКАЛИЦЕ ВЕРМОРЕЛ и ПЛАЦ ком.		12.—
Аустрија и остале, мање		10.—
ГУМЕНА ЦРЕВА	јака, у платну, 4 мм. дебљине мет.	18.—
Иста гумена црева, на цело котур од 30 метара несечено		16.—
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99%, гарант чистоће:		
Код куповине преко 5000 кгр. Дин. 6:10, преко 100		
кгр. Дин. 6:30, испод 100 кгр.		6.50
РАФИЈА ЕКСТРА, на целу балу Дин. 12.50, на мало,		14.—
СУМПОР У ПРАХУ, на целу врећу од 50 кгр. Дин.		
4.50 на мало		5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 маја о. г. франко друштвени магацин.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.**

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојава Новаковића улица број 32.

Агрономи и социјална агрономија.

„Рад и дела су основни принципи
просвећене демократије“ - Ј.Цвијић

Био је то значајан моменат за пољопривредну науку и праксу и народну културу уопште, када су прошлог летњег распуста, професори и стручњаци наше науке са Универзитета у Београду, обишли један део Старе Србије и Македоније и бесплатно давали народу савете и помоћ у смислу њихових позива. И резултати су се из далека видели. Народ је, можда потпуно, осетио значај и потребу науке за практичан живот и са пуно поверења прихватио њихове савете и упутства; научници су опет показали да се са успехом може студирати и онда када су далеко лабораторије и библиотеке. Пратили смо са симпатијама њихов рад на терену и цела јавност поздравила је најтоплије њихове напоре за тај тамо крај. Ту су биле заступљене све струке и одмах се показало колико је сложен народни живот и колико је потребно да све професије интензивно раде на изграђивању његове културе. Овакав рад нашега Универзитета је врло похвалан и желети је само да се тај посао изводи до

краја и у другим крајевима наше Државе. То значи да се наука почела да социјализира и да је стварају практичном теоретичари, улазећи и сами у села и колибе и стављајући се народу на непосредно расположење. Такав рад, рекли бисмо, једино је искрен и патриотски.

Можда нигде не постоји тако уска веза у области науке и праксе као што је то случај у пољопривредној струци; наука допуњује и рационализује праксу, пракса — проширује науку. И због те зависности науке и праксе, потребно је што чешће студирати села и упознавати све оно што је од утицаја при примењивању пољопривредне науке и технике. Пољопривредни референти и економисти су и у могућности да се баве не само економском него и социјалном страном села.

Наша народна економија, и поред свих криза и тешкоћа, одмиче и бележи све нове успехе. Тај напредак не своди се само на оно што се подразумева под појмом пољопривреда, него се тај развој осећа и у кући, у животу, у удобностима — цео сељачки живот тражи и изграђује један савремен и модеран израз. Поред унутрашње народне динамике, која сама од себе, спонтано, специјализује и култивише „етничку гомилу“, ту имају утицаја и чиниоци споља, убрзавајући тај процес. Наши агрономи (и велики и мали) имају велики утицај у томе процесу и данас, јаче и више него раније, они врше на нашем селу један социјалан и културан рад на широј основи.

Наједанпут дошло се до уверења, да у народу треба прво створити расположење, па тек тада сејати нове идеје. У задругарству то се толико пута показало као неопходно. И задатак пољопривредне струке је да изгради савремен и рационалан тип села са свима просветним и културним изгледима једног напредног насеља. Пољопривредна струка се не сме задржати на њиви и терену, него мора ући дубоко у село и његов психо-културни систем — она мора да постане општа, социјална агрономија.

Пре рата, наши економисти водили су рачуна више

о техничко-пољопривредној страни села, о ономе што је више практично, и први гвоздени плугови увођени су на њиве њиховом агитацијом. Такође и боље пашине стоке, сорте жита, воћа, винове лозе, поврћа — цео тај напредак, умногом зависио је од њих, од њихове агилности. Не улазећи у излагање организација пољопривредне службе пре рата и у прилике под којима се та организација спроводила, можемо да констатујемо: да су данас измењени услови на селу и створене нове потребе у народу, и да, саобразно томе, треба и нови план рада са новим методама. Закон о унапређењу пољопривреде имао је у виду ту промену услова и потреба и обухватио је све оно што један добар и савремен закон треба да обухвати, али, закон је закон и његова примена није увек изводљива. Чајанов то обухвата овом реченицом: „Нико не може без њихове (сељачке) воље да располаже њиховим газдинствима, нико нема право да им издаје заповести“¹

Данас дакле, на селу владају нови услови и друкчије прилике, створене су нове потребе. Пољопривредни стручњаци морају да познају те промене и да поставе тачну дијагнозу. Цео срез, са свима чиниоцима на које треба рачунати, мора бити на хартији. Без одличног познавања прилика и потреба у свима покрајинама агрономске области, не може бити речи о некој социјалној агрономији. Затим, сваки посао не треба изводити пре него што се посаветујемо са народом — болесник најбоље осећа шта га боли. Често се потцењује народно искуство; заборавља се да је оно што постоји стварано кроз векове. Сељак најбоље познаје душу своје њиве и потребе своје куће, ми смо за то да то формулишемо у један план и да га заједно са њим реализујемо. Сарадња агронома са народом мора да буде искрена и општа, а никако сведена на један мали број „угледних пољопривредника“. Економ не сме „женирати“ да уђе у кућу и неког сиромашног сељака, јер он би тек тада био сељачки економ и „народни“ човек, и тек тада је у могућности

¹ Чајанов: Социјална агрономија.

да сазна право стање, јер у нашој земљи преовлађује ситан и средњи посед. Уобичајило се, када се говори о пољопривредној пропаганди на селу, да се као сметња свакој корисној новини истиче конзервативни став народа. То је истина, на селу још увек живи тај стари менталитет и једно неповерење према „новом“, али зато је крива историја, Турци, прошлост, и ми нисмо у праву када осуђујемо то стање. Ми треба да тражимо пута и начина да се то излечи. И зато, један млад агрономски чиновник нека се ни мало не разочара ако је дочекан са неповерењем оних којима је одређен да буде учитељ. Он мора да разбије то неповерење једним искреним и пријатељским приступом: не да говори, него да разговара, не да предаје, већ да показује, нити да критикује, него да саветује. Агроном не може да му намеће своје теорије нити да заповеда људима, који су се саживели са начином рада и газдовања наслеђеног од неколико колена и утврђеног кроз живот, — он их мора уверити у могућност да се то може и изменити и да је та промена и боља и кориснија.

Агрономи морају много да путују, јер треба да познају простор и географију свога среза, историју економског и народног стварања, земљишне типове и педолошке реоне, биљне формације и климатске утицаје, народно здравље, сточне и биљне болести и штеточине — цео природно-економско-социјални склоп среза. Затим статистички преглед свега у срезу: сточарства, врсте стоке и пасмине, неге; ратарства и сорте жита и крмива; воћарство, виноградарство; тржиште и варијације цена произвођима; радну снагу и како се она набавља; машине и њихову употребу; социјалне установе: читаонице, задруге, пољопривредне подружине, тријерске станице, народне амбуланте, школе... о свему томе треба бити детаљно и тачно обавештен, а то се не постиже само општинским извештајима и службеном статистиком. После овог упознавања треба бити начисто стим: да ли је и уколико је могућа преоријентација производње, увођење пићних биљака и завођење плодореда, поправљање свега онога што не

ваља — па у томе смислу формулисати план рада и одмах приступити његовом реализовању.

Каже се да се млади људи тешко сналазе на послу и с муком се извлаче из „школске агрономије“, тешко се прилагођавају терену. Одмах се јаве питања, како почети и чему поклањати највећу пажњу, с каквим средствима, на који начин и с киме приступити реализовању плана. Чајанов, у својој Социјалној агрономији, препоручује следећа средства и начине, којима један агроном може да руководи. Пре свега разговоре на општинским скуповима и сељачким састанцима — сваки народни скуп агроном мора да користи и за свој задатак. Предавања са очигледном наставом, курсеви са кратким трајањем, зимски пољопривредни течајеви, показивање пољопривредних машина, пољопривредне изложбе, биоскопске претставе са пољопривредним филмовима, брошуре, дијаграми, пољопривредне књиге и новине, екскурзије и народне читаонице — све су то начини агрономске пропаганде и путеви социјалне агрономије.

Да се задржимо на овом последњем, народним читаоницама, о чему сам ја опширно говорио у овом истом часопису од 15. јануара ове године. Напред је већ указано на потребу једне просветне средине, јер је у таквој средини свака културна сетва успешна. Само један доказ у прилог ове тезе, при уништавању штеточине губара, која је ове године нанела огромне штете воћњацима и шумама у појединим срезovima Дринске и Дунавске бановине, читаонице су благовремено схватиле опасност од његове инвазије и чланови су на време спремили све што је потребно за борбу и уништавање ове гамади, и резултати су били очевидни. При оваквим установама, и у споразуму са њима, спроводи се без већих напора и свака друга културна акција. И отуда је потребно оснивати ове установе свуда тамо где су школе и где постоје услови за њихов рад и њихово битисање, јер после народних школа, читаонице су најпозваније да решавају просветни проблем села. Овај посао треба везати и за друге корисне потребе, као што је соколство, трезвеност, омладински

клубови и пољопривредне подружине, и све ово изводити првенствено са омладином, са нама, са „онима који долазе“.

Поред читаоница и других јавних установа, показује се прстом и на задруге. За непуних четрдесет година живота и рада, задругарство је оправдало своје постојање и организовало цео један систем, али ће требати још много година па да оно оствари и наде које ми млађи гајимо према њему и да тај систем постане образац колективизма и формула економског стварања. То ће, свакако, бити онда, када сви будемо зрели да свесно сарађујемо на томе послу, а догле, не треба скрштених руку гледати како промиче време, него опет радити. Дакле, кроз задругарство и на задругарству. Затим, да укажемо и на Српско пољопривредно друштво, које све ове послове и само изводи и помаже материјално. Централни хигијенски завод такође сарађује на питању народне просвете и културе.

Поред сарадње и рада са покретима и установама у народу, агроном мора да хвата везе и са учитељима, свештеницима, народном интелигенцијом и свима школованим људима који хоће да раде. Са њима ће он можда лакше доћи у лични додир с народом, брже осетити његове потребе и боље погодити пут. Са њима ће извести лакше организацију рада и они ће му бити главни помагачи и ослонац. И опет кажем, радити са омладином, са нашим друговима, који осећају као и ми, хоће напред и воле напоре. И ништа нема светије и величанственије у животу него живети и истрајати пре свега. Али, радити то је живети, рекао је један наш великан, и ми, „који долазимо“ хоћемо то. Старије генерације задужиле су овај народ и историју на бојном пољу и окитиле своје напоре венцем славе и части, ми ћемо да му се одужимо на један исто тако достојан начин: ми хоћемо да га ослободимо од заблуда, сујеверја, политичког фанатизма и свега онога што омета правилну и здраву еволуцију просвете и културе. Нама треба здраво и напредно село, са једном здравом и младом југословенском расом, и

ми агрономи, више него ико, волимо мирис влажне земље и песму родних поља. Ми ћемо, кад год устреба, врло радо засукати рукаве и показати жуљаве руке, само ако је то у интересу наше струке и народног напретка... Ми хоћемо социјалну агрономију.

Драгутин В. Радовић,

свршени ђак Средње пољопр. школе у Ваљеву.

Један пример где и како се може радити.

Наш Закон о унапређењу пољске привреде особито је обележен својом краткоћом. Многе његове одредбе често су само споменуте, без довољно детаља и објашњења. С обзиром на време и прилике, када је и под којим је приликама овај закон постао, не би се могло друкчије ни захтевати. Па ипак, колико год се ово може сматрати његовим недостатком, исто се толико може сматрати и његовом добром страном. Закон је врло еластичан, и онај ко по њему хоће добро да ради, моћи ће увек између писаних његових редова наћи ослоња и оправдања за свој рад. Ево зато једнога примера.

Законом о унапређењу пољске привреде установљени су и *општински пољопривредни одбори*. Ова установа свакако није ушла у Закон само зато да се приликом конституисања општинских управа неколико општинских одборника назову именом „чланови општинског пољопривредног одбора“ који ће имати само тај делокруг да се побрину да у општинском буџету буду осигуране потребне своте за путне трошкове пољопривредног и ветеринарског референта и за набавку општинског бика, како то у претежној већини наших општина бива, већ та установа пружа могућности за све врсте корисног рада око унапређења пољске привреде једнога места.

И ја имам част бити чланом таквог једног општинског пољопривредног одбора у Огулину, једној сиромашној општини пасивнога брдскога краја. У нашем буџету за пољопривреду налазе се за ову годину ове

ставке: допринос за срески расадник 4000.—. За ливадску брану 700.—. За уређење гнојишта 4000.—. За привођење култури бујаднице 500.—. За подизање воћњака 500.—. За набавку воћкица 2000.—. За травно семе 1000.—. Помоћ држаоцима бикова 3000.—. Лиценцирање расплодне стоке 900.—. Лечење расплодне стоке 500.—. За остале неподвижене издатке 12.000.— свега 30.000.— динара.

Прошних година наш је буџет садржавао и позиције за набавку нових сората кромпира, вештачких гнојива, семена пићних биљака и т. сл. — и што је главно — радни програми, на основу којих су сваке године ови буџети били састављани, били су увек и извршени.

Скромно ситне суме којима смо располагали нису биле утрошене јалово и без користи, већ су увек остали добри трагови тога рада. Један од њих изгледа ми да ће имати врло крупне корисне последице за ово место, а могло би се по сличном начину радити и у многим другим крајевима, па ћу га зато овде описати.

У нашим пољопривредним буџетима ранијих година остајала је неискоришћена позиција „за привођење култури пуне земље“ — све до ове године када се је за награду пријавио један марљив човек, именован *Јуре Магдић*, који је у овдашњој једној каменитој шикари званој Крпељ, окалемио и однеговао преко 200 самоликних дивљих воћака, већином крушака. Решили смо у одбору да му дамо награду ако се комисијски утврди да је оно тачно што Магдић наводи. Испоставило се да је све више него тачно. Нашли смо велики број крајних воћака које је Магдић почео оплемењивати већ пре три године, када је први пут дознао да се из општинског буџета може добити награда, па је као паметан човек наставио и каснијих година, и наставиће све дотле док на његовом Крпељу не буде и последњи трн окалемљен. И што је још важније:

Магдићеви суседи шакође почињу да калеме дивљаке и саде воћке по Крпељу, шако да данас има тамо већ више стотина оплемењених воћака.

Кад би цео наш Крпељ био на овај начин претворен у воћњак, уместо што данас тамо само козе брсте и отровне змије поскоци и шарке се легу, сам он могао би временом да одбацује прихода довољно за набавку хлеба читавој општини. Можда ће потомци Јуре Магдића име Крпеља једном променити у „Купељ“. А колико таквих „Крпеља“ имамо у нашој држави!

Онима који хоће да раде ево једнога примера како се то и може.

К. Поповић.

Гајење репе угарњаче. (*Brassica rapa rapifera*)

Овогодишња суша како где, негде мање, негде више, узрок је да су сенокоси како ливада тако исто и приноси њивских пићних биљака знатно подбацили, да и под претпоставком и добрих отава прети опасност од недостатка сточне хране.

Пред овом чињеницом, многи ће бити стављен у положај да бира: или да делимичном продајом стоке, која обично иде у бесцење, редуцира је на број који одговара храни којом располаже; или, да услед недовољне исхране садашњи број стоке изгуби на здрављу и продуктивности.

Ко неће ниједно од овога двога, тај се мора старати да до јесени повећа резерве у сточној храни *не кујовином*, већ производњом у *власитијом газдинству*.

До великих количина сточне хране можемо доћи, кад по жетви житарица на заораном стрњишту посејемо пићне, т.зв. стрњишне биљке које се одликују кратким развитком од 10—12 недеља и којима све доскора нисмо посвећивали заслужену пажњу. Таквих биљака има много, а међу њима значајно место заузима *репа угарњача*.

Угарњача од свих коренастих биљака има најкраћу вегетацију, која према сорти износи 6—18 недеља. У Енглеској, Белгији и другде, угарњача се гаји као главни усев, и ту у влажном а преко зиме умереном поднебљу даје велике приносе, који на њивама остају и повремено се према потреби за потрошњу ваде. Код нас, где за њу нема ових услова, угарњача није у стању да буде такмац сточној репи, за којом заостаје и по величини и по каквоћи приноса. Па чак и у брдским крајевима, где сточна репа не успева, као главном усеву за сточну храну дајемо предност броскви (*Brassica па-*

pus garifera), блиској сродници угарњаче. Иначе је угарњача као и репа двогодишња биљка, т.ј. прве године нагомилава храниве материје у корену, а друге из овог избијају цветоносне стабљике које дају семе. У самој ствари угарњачу можемо сматрати за сорту уљане репице, која се од ове разликује меснатим кореновим задебљањем. Корен јој садржи 81—82% воде, те је у хранивим материјама сиромашнији од сточне репе и ова сувишна вода је и разлог што се у траповима брзо квари.

Сората угарњаче има много и оне се међу собом разликују према облику корена који може бити спљоштен, округлао или мрквовит, даље по боји корена који је бео или љубичаст, или и по употреби: за људску и сточну храну.

Земљиште и гнојење. Угарњача најбоље успева на лаким земљиштима: пескушама, иловачним пескушама и дубоким наносима. Условљава влагу. Уколико је време влажније, утолико по правилу даје веће приносе. Пошто је њен значај за нас само као стрнишне културе, то је природно да и успех зависи искључиво од времена по сетви. Одмах по сетви стрних жита, стрњиште заоремо и погнојимо са 400 kg. суперфосфата и 150 kg. чилске шалитре по хектару. Иначе познато је да угарњача необично исцрпљује земљиште и у биљској храни и у влази, те на слабијим земљиштима без гнојења може да доведе у питање принос следећег усева.

Семе и сетва. Семе угарњаче слично је семену репице, тако да се на први поглед од овог тешко и разликује; уколико је затвореније боје то је боље. Најбоље је сетву обавити у редове и на заораном стрњишту. Растојање редова најбоље је 35—40 см. у којима се доцније проређивање биљака врши на 25—30 см. и тада је довољно да се посеје један хектар 1.5—2 кгр. семена. За сетву омашке треба и 4—5 кгр. семена. Дубина сејања износи на тежим земљиштима 1 см., на лаким 2 см. Сетву треба извести одмах по жетви без излишног одлагања и поваљати. Има ли влаге угарњача брзо ниче.

Нега пониклог усева слична је као и код сточне репе. По ницању одмах приступамо окопавању, кад избију 4—6 листа вршимо проређивање, а затим се још једном окопа и ограе.

Штеточине. Од штеточина опасан је бувач и гусеница купусара који се хране лишћем. Од корова најопаснија је дивља ротква, која је утолико опаснија што је у младости угарњачи слична. Даљи досадан коров је и пиревина.

Вађење је лако, јер угарњача већином ван оранице израснује. Трапи се у уским малим траповима и сувој земљи. Приноси износе према земљишту и влази 50—250 мц. корена и 10—50 мц. лишћа.

Производња семена угарњаче иста је као и производња семена репе. Одаберу се коренови средње величине и тежине с чврстим месом, засебно утрапе и пазе да не би иструлили. Значајно је, да најбоље семе даје угарњача остављена на њиви преко зиме, само ју треба добро земљом огрнути. Чим семе почне дозревати, треба га одмах пожети, јер лако испада. Даје по хектару 400—500 кгр. семена, чија је хектолитарска тежина 63—68 кгр.

Јаша Јањић.

Биљне болести и штеточине.

Две болести грожђа.

(пламењача — *Plasmopara viticola* — и пегавица — *Coup de rouce*).

Са више страна послати су ми примерци болесног грожђа и постављено питање: која је болест по среди. На том грожђу налазиле су се мрке, жуто мрке или плавичасто мрке пеге, обично по једна на бобици-зрну, а захватале су знатан део плода, каткад целу једну половину и више. Услед сасушивања ткива, оболели део зрна је био јако угнут и наборан. А поједина зрна су у целости била захваћена, постала мрка и мање-више смежурана.

Приликом прегледа овог болесног грожђа утврдио сам да су у питању две врсте оболења, доста слична по својим спољним ознакама, али различита по својој природи, по врсти проузроковача и опасности коју претстављају у пракси. Једна зрна била су захваћена позним обликом „пламењаче“, док су се на другим налазиле пеге специјалног порекла, *пегавице*, познате у стручној литератури под француским називом „*coup de rouce*.“

1.º — Болест пламењачу, коју изазива једна паразитна гљивица (*Plasmopara viticola*), познају сви наши виноградари. Они добро познају нарочито као болест лишћа, болест, која изазива сушење лишћа. Само боље упућени могу је са сигурношћу распознати на грожђу. Међутим „пламењача“ је колико опасна за лист, толико и за грозд, ако не чак и опаснија. Прошла година показала нам је шта је ова болест све способна да учини на грожђу. Кишевито пролеће и рана појава болести учинили су да се у многим виноградима није имало обрати готово ниједно зрно. А свуда је штета била изванредно велика. Овај рани облик „пламењаче“ је и најопаснији, јер он захвата и сам цвет и сасушује, а и сасвим младо грожђе бива много лакше заражено и упропаћено. Ова рана „пламењача“ је утолико опаснија што се она може

појавити и пре првог прскања и тако напасти потпуно незаштићену лозу.

Али и позни облик „пламењаче“ може бити опасан; и он понекад може осетно да умањи бербу. Овогодишње суво и топло пролеће није било подесно за појаву ране пламењаче. Грожђе је одлично напредовало и свуда је било скоро потпуно здраво. Али промена времена у току јуна, честе кише праћене сунчаним данима, омогућиле су развиће паразитне гљивице која изазива „пламењачу.“ И последице болести појавиле су се на лози. Дешавало се да болест буде јача на грождју него на лишћу. Многи виноградари су изненађени да виде како им грождје добија мрку боју, суши се, док је лишће на први поглед потпуно здраво. Међутим, овде нема ничег чудноватог, јер грождје може бити захваћено „пламењачом“ све до шарка, болест се може појавити и после трећег прскања. Сами гроздови обично бивају слабо испрскани; покривени лишћем често не добију ни кап спасоносне чорбе, те остају потпуно незаштићени и изложени нападу опасне болести. Због тога, да би се спречила ова појава „пламењаче“ на грождју, потребно је са нарочитом пажњом испрскати сваки грозд и то приликом сваког прскања. Треба распрскач завлачити у унутрашњост чокота, уклањати лишће које покрива гроздове и изобилно прскати тако, да свако зрно буде добро орошено. Сваки нехат у овом погледу може се горко осветити. Прскања треба обављати до самог шарка, јер дотле траје опасност. Не треба никад заборавити да је грождје само дотле заштићено док се на њему налази она скрама коју оставља чорба. Чим је киша ову скраму спрала треба поновити прскање. Ово исто важи и за лишће.

2.^о — Поред грождја са пегама од „пламењаче“, било је и зрна са пегама чији је постанак до данас остао недовољно објашњен. Те пеге су по своме изгледу сличне оним које повлачи „пламењача“; често тешко их је разликовати, а понекад треба прибећи и микроскопском прегледу да би се тачно могла утврдити природа оболења. Међутим, у погледу штете која настаје појавом једних или других пеге, разлика је огромна. Док „пламењача“ може бити страховито убитачна, дотле су ове друге пеге без великог практичног значаја. Због тога је потребно умети распознати: да ли је оболење последица „пламењаче“ или пак да запажене пеге не претстављају никакву озбиљну опасност. Јер ако је у питању пламењача, виноградар не сме остати скрштених руку; међутим, ако су то оне безопасне пеге, ништа се нема предузимати.

Пеге које изазива „пламењача“ скоро увек почињу од *пешелке*; мрка боја се поступно шири од основе ка врху и брже или спорије захвати цело зрно. Затим не постоји јасна граница између болесног и здравог дела бобице; мрка боја се на ивици пеге поступно губи. Даље, кад се расече оболело

зрно види се да је ова мрка боја дубоко продрла у месо. Међутим оне друге пеге од *пегавице*, које Французи називају „*coeur de roeuse*“, појављују се *на ма ком месту* на бобици, јасно су овичене и јако угнуте и наборане. Боја тих пеге, нарочито у средишном делу, је љубичасто мрка (код „*пламењаче*“ је мрко зеленкаста или прљаво мрка). Поред тога, промена у боји овде је потпуно површинска, не силази дубље у месо; мрки слој ћелица налази се испод саме површине. Уз то месо бобице под пегом је чврсто, док је код пламењаче мекано.

Појаву ових пеге неки научници гледају као последицу сунчаног удара, као ожеготину, која настаје услед дејства сунчаних зракова на грожђе, које нагло из засене изађе на светлост. Други у њима виде једну бактеријску болест, трећи једну вирусну болест, ит.д. Срећа је само да та тајанствена болест никад не наноси веће штете, те није потребно предузимати икакве мере борбе противу ње.

Дг. Млад. Јосифовић.

Из старе материјалне културе.

Масло. Оно, што се данас у градовима назива *буџер* и *цуџер*, у народу се и данас, као и пре толико стотина година, зове *масло*. И у средњовековној Србији је оно врло цењено; Цар Душан се особито старао да га братство његове задужбине у Призрену у довољној мери има; зато и налаже боранима да дају цркви *масла десетк товарь*,¹ па чак и једној цркви (на Дани) одређује да даје *како годице товарь масла*.²

Осим *масла* што је бућкањем из млека добивано, било је и *масла топљеног* или *вареног* из скорупа. То ће сигурно бити оно *слано масло* што је извожено и продавано у Приморју. У крају, у коме се *масло највише варило*, постало је и презиме: *Масловара* и *Масловарић*.

Напојиште. У старој привредној употреби воде је појило или напојиште играло врло важну улогу за ондашње сточарство,³ па су напојишта била особена права сточарска, која су гарантована сточарима и онда, кад се земља, на којој су напојишта, хрисовуљама уступала манастирима у феудни посед. Тако, архангеловачка хрисовуља изриком почиње на пенца *голоубавицема*,⁴ и одређује да *веств напоице Блахомь црквицки бродь*.⁵

¹ Гласник Српског ученог друштва, XV, 288.

² Исти, 304.

³ Д. Л.; *Стара наша пољска привреда*, стр.

⁴ Гласник Српског ученог друштва, XV, 293.

⁵ Исти, 300.

Лечење од метиља. Пре неколико година је пронађен лек од метиља, назван *дисџол*. Он се справља из корена од папрати и даје се метиљавим овцама, као поуздав и савршен лек. Интересна је ствар да је од давнина сам народ сматрао корен од папрати као лек за метиљаве овце; у Подгорини (ваљевској) та је традиција дотрајала и до наших дана.

Још у средњем веку се, као што се види из оновремених записа, појављивали помори оваца, извесно од метеља, па су се, још тада, сточари морали довијати да противу метиља нађу какво средство. Што су се зауставили на корену од папрати, није никакво чудо: у старо доба је у биљу тражен лек и за људске и за сточне болести.

У последње време је метиљ постао опасност а за сву другу стоку, не само за овце; 1913 год. метиљ је нападао и телад, одрасла говеда, чак и свиње. А те је године био у нас велики водоплав, поводањ, те су воде дуго лежале на пасиштима. Кад је вода осакхнула, стока је излазила на водоплавна пасишта и на њима добила клице метиља. Да на ту појаву обратим пажњу, потстакло ме је сопствено искуство: 1884 год. свиње су ми ришкале и пасле по водоплаву и наносу, ту добиле метиљ и сва су ми назимад од метиља полипсала. Кад сам их порио, налазио сам им метиљ на црној цигерици, у жучу, у лубини.

Дивизма (пог *Verbascum L.*) противу црва код крмача. Преко лета се у селима, често пута, крмаче уцрвљају у водопусту. Неки употребљавају ђезап да би црве посатирали; многи сељаци и данас се ослањају на праксу из **старе давнине**, па туцају траву дивизму, целе је и исцеђеним соком заливају водопуст крмачама. Одмах иза такзога заливања црви испадају.

Ватре против лептирова. Понеки пут се појаве и у великом броју на воћнаке нападну лептирови и ту снесу јаја, из којих се идуће године излегу гусенице, које обрсте лист на воћкама. Та појав, понављана из године у годину, омане род воћака, може чак и целе воћњачке да посуши.

Такве је појаве било и у нашој старини. Довијајући се противу тога зла, још у старини се пришло једноме средству, које се и данас, по сачуваној традицији, гдегде с успехом употребљава: то је палење ватри с вечера у воћњаку. На ватру лептири ноћу у јатима полете, али ту и смрт своју нађу.

Ватре се пале неколико вечери узастопце, да би примамиле и оне лептирове који се, случајно, нису на ранијим ватрама спржили.

Оглав. Исписујући из Душанове хрисовуље (*Гласник Српског ученог друштва*, XV, 307) да дане главо (када дође цар) кад, кадан царвин и соли два динара на гасли и на шглакь, Ђура Даничић за шглакь вели: „Не знам шта је.“ Међутим, шглакь

и онда је био оно што је и Вук у *Српском Рјечнику* за *оглав* рекао: *der Theil der Pferdrüstung, der am Kopf desselben befindlich.*

Каћун¹ — у околини Ниша и Пирота *гороцвеић* (род *Orchis L.*) је биљка кртоласта корена, који дјеца копају и једу.² То је, извесно, остатак још из далеке давнине, кад се човек хранио вађењем корења и оним чега је у природи готово налазио.³ Од каћуна се „копа корење (у Грчкој и Анадолу то раде особити људи, салепсије), а доноси се трговином к нама; у нас се нешто троши у апотекама — *Tubera Salep* — а повише га се крчми кухана у води и медом заслађена сиротнијем свету по улицама под опште познатим именом *салепа*.“⁴ У нас „сељани села Тијевца (пиротски округ) занимали су се копањем корена *гороцвеића* и продајом салепсијама.“⁵

Мезгра. Упролеће кад почне листати гора и јаче крену сокови, чобанчад и деца гуле кору на грабу, букви и т. д., па с ње стружу *мезгру*⁶ и пију онај сок, који је слadak и пријатан.

Тај је начин прибављања хране постао још у најстарија времена, у доба чисте пасивне форме привреде, кад се човек хранио тим што му је природа пружала у готовом облику и што он није нарочито припремао једним регуларним радом.

У појави гуљења коре и стругања мезгра наилазимо на траг најстаријег доба, који се хиљадама година протезао и доспео до данашњих дана.

Д. Л.

Воћарство.

У прилог правилног решења питања обнове наших шљивака.

Регенерација наших, од штитасте ваши много оштећених шљивака, један је од најважнијих пољопривредних проблема садашњице. Овај је проблем утолико важнији, што он — с национално економске тачке гледишта — нашој пољопривреди омогућује да се са малим новчаним улогом, али тим већим улогом личног рада пољопривредниковог, створе скупоцене инвестиције, које обећавају и сигуран рентабилитет,

¹ Каћуном називају негде и *Crocus vernus* и *Colchicum autumnale*.

² Вук Стеф. Караџић: *Српски Рјечник*.

³ Јо. Липперт: *Историја културџа*.

⁴ Ј. Панчић: *Бошаника*, 156.

⁵ Тежак, 1885, стр. 792.

⁶ У Вукову *Српском Рјечнику* је забележено: *мезгра, мезга, мрезгра* (*der Baumsaft, succus arboris*); *мезграши*, кад се мезгра у дрвета покаже.

што је иначе данас у свима осталим гранама пољопривреде ређи случај. Човек новог времена тражи за своју исхрану више воће, међу којим шљива с најбољом могућношћу разноврсне прераде заузима врло важно место. Зато ми морамо са обновом наших шљивака врло да хитамо, како нас са светских пијаца не би изгурали други ма и квалитетно лошијим њиховим производима. А да се ово покушава, то је познато свима познаваоцима иностраних пијаца.

Два су велика питања која досада нису тачно рашчишћена у раду око обнове наших шљивака.

Прво је питање оно главо, а друго произилази тек из првога. Главно и кардинално питање гласи:

Треба ли уопште шљиву калемити?

Друго је питање:

На коју подлогу треба шљиву калемити?

Ми ћемо се у овом напису позабавити и једним и другим, а са жељом да тиме помогнемо што скоријем стварању једног јединственог плана у раду око обнове шљивака.

Из првог питања, ако размислимо шта је уопште сврха калемљења воћака, можемо лако доћи до закључка, да воћке, уопште узев, калемимо зато:

а) да им очувамо сорту и квалитет и да га још побољшамо;

б) да одгајимо и образујемо стабло снажно, правилно развијено;

в) да на најбржи начин произведемо неограничен број воћних стабала, што је производњом дивљака — подлога из семена или резница потпуно у човековој моћи, а што је знатно ограничено ако би се за подлоге морале тражити самоникле дивљаке, или изданци који су избили из старих воћака.

С обзиром на нашу шљиву пожегачу и питања под а), б) и в) ствар стоји овако:

а) Стотина година нико у нас није шљиву калемио, али она је и тако некалемљена остала задовољавајућег квалитета, са којим смо ми освајали светске пијаце и успешно конкурисали производима других земаља одгајеним са много више труда и пажње. Оно сигурно је да и код нас има великих разлика у квалитету плодова из разних крајева, па је сигурно да би се знанствено извршеном селекцијом квалитет наше шљиве дао још и знатно побољшати. Исто тако није искључена ни та могућност, да би се и калемљењем дало нешто постићи за побољшање квалитета, иако има и таквих гласова, да је квалитет плодова с калемљених стабала лошији, које гласове ја сматрам претераним и недовољно испитаним. Знанствени радови по питању селекције и проучавања дејства калемљења на квалитет свакако треба да буду извршени. Но пошто такви радови изискују дуготрајно и непрекидно про-

учавање од деценија, не може и не сме наша пољопривреда са обновом шљивака чекати док они не буду завршени, него века се мирне душе приступи обнови шљивака по старом начину, т.ј. из изданака, колико год за то има могућности. Ако при томе пољопривредник буде пазио да изданке узима само од оних воћака које дају квалитетно најбоље плодове и које стално рађају, а избегавао да их узима од неродних, или од воћака са ситним и квалитетно лошим плодом, који није слadak и мирисан, он ће већ и тиме учинити много за побољшање квалитета.

б) Наша шљива, ако је посађена на довољно пространом простору, и без великог дотеривања и орезивања израсте у лепо и правилно стабло, не баш велико. На цанарици калемљена шљива нарасте много већа. Неки тврде да је у калемљене шљиве дрво кртије него у некалемљене и да се лако ломи под теретом снега и под ударцима олује. Кад би и калемљена шљива заиста поседовала све добре особине некалемљене шљиве, онда би могућност одгајивања великих стабала говорила можда у прилог калемљења. Али то ипак није толико важно, па да би се само за љубав тога морало калемити, тим мање што се некалемљена шљива ипак може садити нешто гушће, па се већим бројем њених стабала на истој површини земље накнађује губитак на величини појединих стабала. Дакле ни због ове ствари није потребно шљиву калемити.

в) Што се тиче могућности производње неограниченога броја стабала, то је ова могућност на страни производње калемљене шљиве. У воћним расадницима могуће је из семена или из резница произвести неограничен број подлога дивљака и на њих накалемити племка. И ако хоћемо да најбржим путем обогатимо наше шљиваке, то се морамо служити и овим начином. Само онда треба чинити оно што је најбоље.

Ако би сад из предњих излагања извели закључке, то би могли рећи ово:

Треба производити што више садница шљива.

Појединац пољопривредник нека се, што је више могуће, служи производњом садница из изданака. Ниједан добар изданак не сме пропасти.

Јавни и приватни расадници нека производе и калемљену шљиву, водећи рачуна о досадашњим искуствима у погледу подлоге, као нарочито и о овоме што ћу још у овом напису споменути.

Где се сади калемљена шљива нека се у истом шљивику посади увек и један део садница из изданака, тако да засад буде мешовит. Зашто ово препоручујем видеће се из даљих разлагања у овом напису.

Прелазим тиме на друго питање: *на коју подлогу треба шљиву калемити?*

О томе постоје данас извесна опажања и искуства, још више извесна мишљења у погледу појединих подлога. Већина њих односи се на џанарику. О осталим подлогама имамо мало или нимало искуства, и — уколико се ради о шљиви Св. Жилијен — то су искуства туђа а не наша. А и уколико постоје извесна опажања о џанарици, која су у појединим случајевима протусловна, ни она као таква много не вреде, јер ни у једном случају нису знанствено објашњена. Она представљају само последице необјашњених и непознатих узрока. Изнаћи, упознати и објаснити те узроке била би врло добра и потребна ствар.

Не упуштајући се овде дубље у само питање варијетета, односно врсте подлоге, о чему ће нам анкета С. П. Д. без сумње донети занимљивих података, желим овде да напишем нешто о једној појави коју противници џанарике-подлоге свакад наглашују: да на џанарици калемљена шљива збацује цвет, јер да је (по њиховом мишљењу) струјање сокова пребујно и да оно смета заметању плода.

Имао сам прилике неколико година посматрати један шљивак калемљен на џанарици. Воћке нарасле већ као букље и скоро изгубиле изглед шљиве, али плода на њима увек мало или нимало, док се је поред њих једна самоникла шљивица у живици сва повила под теретом плода. У истом месту, нешто подаље од овог, опет шљивик на џанарици, рађа сваке године обилним плодом, ико је десетак година млађи од првога. Верујем да ће и у одговорима поводом анкете С. П. Д. бити сличних случајева, којима се неће моћи погодити прави узрок.

Размишљајући дуго година о оваквим појавама, особито пак о појави збацивања цвета и незаметања плода, ја све долазим до уверења да је узрок нерађању калемљених шљива у нечем другоме, а не у подлози, и да би поводом давања одговора за анкету С. П. Д. и о томе требало водити рачуна. Мени изгледа да је узрок нерађању калемљених шљива у сметњи код оплодње цвета, а не у пребујним соковима који струје због јаке подлоге. Ово ћемо лако разумети ако се послужимо ботаничком науком.

Да се цвет оплоди потребно је да цветни прахак доспе преко жига тучка у плодник, и тамо унутра оплоди семенов заметак. За ту оплодњу може да послужи или прахак из истог цвета, односно из осталих цветова исте биљке, или је потребно да на тучак цвета једне биљке падне прахак из цвета друге биљке — разуме се из цвета биљке исте врсте. У првом случају зове се то *самоплодња*, у другоме *страна оплодња*. На пример кукуруз и раж јесу биљке којима је потребна страна плодња; јечам и овас јесу самоплодњаци; а пшеница и једно и друго. Свако је без сумње већ имао прилике да види неки струк кукуруза који је негде у дворишту

или у башти сам изникао, где у околини нигде нема струка кукуруза. Сигурно се је разочарао кад је узбрао огромне клипове са таквог усамљеног стабла и порадовао се добрим пурењацима, а кад их је ољуштио, а оно само клипови без зрна, или крезубави. То долази отуда, што у близини није било других биљака кукуруза чијим прашком би се ови клипови оплодили. Својим сопственим прашком овај усамљени струк није се могао оплодити, јер је кукуруз биљка са страном оплодњом.

Кад смо код кукуруза, споменућу још једну појаву коју је сигурно већ приметио сваки пољопривредник. Ако је усева кукуруза врло бујан, што бива на добро нагнојеној земљи и под врло повољним приликама, кукурузне биљке истерају раније метлице са прашничким цветовима, него што почну опсецати клипове. Настанели у томе часу ма и само краткотрајна суша, кукуруз ће остати јалов. Ако касније и падне киша, и избију клипови, то ће бити само крезубави зелењаци, јер ти клипови нису имали цветнога прашка да их оплоди. У крајевима где је ова појава честа, као нпр. Аргентина, сеју зато на истој њиви у мешавини две сорте кукуруза, једну која цвета раније, и једну која цвета нешто касније. На тај начин за дуже времена има за оплодњу цвета потребнога свежега цветнога прашка.

Покушајмо сад из ових примера извести корисне поуке за шљиву. Колико је до данас науци познато, код шљиве може да постоји и страна оплодња цвета. Узмимо сад случај да је неко, иначе најбоље стабло, страни оплодњак. Управник воћног расадника случајно је изабрао баш ово стабло као матично стабло, и за калемљење учинио прве године само са њега калем гранчице, а друге и наредних година узимао их је увек с калема у расаднику. На тај је начин он створио једну сасвим чисту педигре културу, чије све воћкице нису ништа друго него вегетативним путем пресађено и размножено матично стабло. Напредни пољопривредник, који је поверовао у науку о селекцији, набавио је сад изван број ових „педигре воћкица“ и засадио њима свој шљивак, можда случајно негде где у близини нема и других шљивових стабала. Ако је матично стабло било страни оплодњак, тај шљивак никада неће прородити, а ако је матично стабло самоплодњак, он ће редовно рађати. Као страни оплодњак вероватно рађа ће ако у његовој близини има доста и других шљивових стабала, особито оних из изданака, јер ће му ова стабла давати за оплодњу потребан цветни праашак.

Узмимо случај да је матично стабло било самоплодњак. Ту је родност врло вероватна, али и ту може да се деси оно што је напред споменуто као други случај код кукуруза, т.ј. да у цвету раније дозре цветни праашак него што је плодник постао способан за оплодњу. Нема ли у близини и других,

несродних стабала, ове ће воћке лоше родити. А зар баш овакав случај није могућ код воћака калемљених на џанарици, у којима је струјање сокова наводно много интензивније него код стабала са слабијим кореном?

Код цветања и оплођивања воћака има још читав низ чудних појава које су све могуће и код шљиве. На пример: Стабло „А“ може да оплоди цветове у стаблу „Б“, али стабло „Б“ не може да оплоди стабло „А“. — Додамо ли томе још и стабло „В“, могућ је случај, да и ово може да оплоди обадва прва, и да стабло „А“ може и њега да оплоди, али стабло „Б“ не може ни њега. И ако би покушали са стабла „Б“ пренети прашак на безброј других стабала, ни у једном случају његов прашак не би ваљао. Има дакле воћака чији је прашак стерилан, и ако оне, оплођене прашком из других стабала, врло добро рађају. Има и таквих воћака чији је прашак килав, а ипак цвет тих воћака с килавим прашком одлично може да буде оплођен прашком из других стабала. Зато је ето потребно да се у расадницима калем-гранчице узимају са већег броја добрих матичних стабала за која се сва знаде да међусобно нису ни у каквом сродству. И кад се сади шљивак од калемљених стабала, најбоље је узимати саднице из више разних расадника, и још их мешати са садницама из изданака, јер на тај начин пружено је јемство да ће се код цватње и оплодње наћи довољно свежег и доброг цветног прашка.

Ко о овој ствари буде размишљао, тај ће доћи до закључка да је ово један од узрока, можда и једини, зашто калемљена шљива на једном месту рађа, а на другоме никако. Буде ли се приликом давања одговора поводом анкете С. П. Д. и ово узело у обзир, можда ћемо ипак брзо докучити тајну зашто калемљена шљива на много места подбацује. Ја сам пре четири године почео ово питање проучавати и запазио сам доста ствари које говоре у прилог овоме мишљењу. Но како сам морао напустити свој положај, то ови редови нека послуже као поступак онима који су у могућности да раде, јер проблем наше шљиве тај труд заслужује у пуној мери.

К. Поповић.

Домаћинство.

Конзервисање воћа.

У месецима јуну и јулу највише се може искористити и справити за домаћу употребу рибизла и кајсија. И то справљање се врши на више начина. Ми ћемо овде показати три начина, на које домаћица може да искористи достигло воће.

Сок од рибизлâ.

Од рибизлâ прави се овако: пре свега се рибизле очисте од петељака, затим се изгњече у ситу, па се тако изгњечена сипа у чисту танку крпу, која се обеси изнад каквог суда, да би се сок могао оцедити.

На пола литра исцеђеног сока дода се $\frac{1}{4}$ (једна четвртина) килограма шећера и исцеди се цео лимун. Ова смеша се кува на јакој ватри док се сок не згусне, т.ј. док не постане густ отприлике као мед. Најзад се скине с ватре, скине се пена и сипа у флаше.

Други начин сâправљања сока од рибизла је овај.

Изгњечена рибизла стоји 4—5 дана у танкој крпи, обешеној над неким судом те тако постепено откапље. Затим се са површине пажљиво отстрани нечистоћа, која се може нахватаати на цеђеном соку; сок се пропусти кроз филтр хартију беле боје, па се сипа у флаше, које се добро затворе и најзад се $\frac{1}{4}$ часа кувају у пари до 100° Ц.

Сок од рибизла може се справити и на шрећи начин.

Очишћене рибизле се налију водом толико, да их ова покрије, затим се стављају у шерпу, наравно, на тиху ватру, да се кувају. За време кувања се понекад рибизле промешају. Кување траје отприлике један час, па се онда сок исцеди кроз сито. Кад се сок исцеди, дода се на 1 литар сока 500 грама шећера, па се поново кува. За време кувања треба пену отстрањивати; кување траје обично два часа, т.ј. док сок постане густ као мед. Добро укуван сок сипа се у флаше, а ове се остављају у хладну комору до употребе.

Овај се може употребити и за справљање ликера.

Мешана рибизлâ са малинама.

Сок од рибизлâ може се справљати и кад се рибизле помешају са малинама. Узме се малина толико, колико и рибизла, па се ова мешавина пропасира кроз сито (изгњечи се у ситу), за овим се сипа у танку крпу, која се обеси изнад суда, да се сок исцеди. Сок се кува и на 1 литар сока дода се један исцеђен лимун и $\frac{1}{2}$ килогр. шећера. Кување сока траје док постане густ као мед. Најзад, кад се пена скине, сок се сипа у флаше, а ове се остављају на сухом, промајном месту до употребе.

Прављење ђекмеза од кајсија.

Пекмез од кајсија добива се на више начина. Један од тих је и овај. Одаберу се зреле кајсије, поваде се из њих коштице, па се неољуштене обаре. Кад се обаре, пропасирају се (згњече се) кроз сито, затим се на 1 килогр. кајсија

дода $\frac{1}{2}$ килогр. шећера и један исцеђен лимун и једна шипка ванила, или ванилин у прашку, па се ова смеша кува као и сваки други пекмез.

Други начин сјрављања пекмеза од кајсија је следећи.

Одаберу се зреле, очишћене кајсије, исеку се на кришке, поређају се у порцеланску чинију. Затим се спреми сок од шећера у сразмери 1 : 1, т.ј. колико је воћа, толико треба да је и шећера. Овим врућим соком се прелију кајсије, па се чинија са воћем и соком покрије чистом крпом. Сутрадан се сок из чиније оцеди, па се тај сок поново кува са додатком шећера од 100 грама. Кување траје до 20 минута, т.ј. шећер се укува тако, да постане густ као мед. Овај поступак се понови још једном. Четвртог дана кајсије се кувају са шећером на јакој ватри 10—15 минута, при чему се мешавина ова стално меша да не загори. Пекмез је укуван, кад после варјаче у котлу остаје чист траг — и кад са кашике опадају сами комадићи.

Наталија Д. Ђуровић.

Рад Српског пољопривредног друштва.

Нове подружине.

(Наставак)

5. *Губеревац, срез грузански бановина Дунавска.*

Неколико угледних пољопривредника, који се сада налазе на челу и у чланству установе, основали су подружину 28. јануара. На дан оснивачке скупштине уписало се и улог положило 27 чланова из Губереваца, Сибнице, Лесковца и Пајсијевића.

За претседника подружине изабран је г. Живко Станојевић, пољопривредник из Лесковца, за претседника г. Милан Радосављевић, за секретара г. Милутин Вуковић, за благајника г. Никодије Марковић сви из Губереваца, а за чланове управе г. г. Милисав Радосављевић, Радивоје Милинковић из Пајсијевића, Радомир Станојевић, Милован Весовић и Живадин Божовић из Лесковца.

За претседника надзорног одбора изабран је г. Радосав Марковић из Губереваца, а за чланове г. г. Гвозден Томовић из Лесковца и Милош Ђорђевић из Губереваца.

6. *Селевац, срез јасенички бановина Дунавска.*

Заузимањем г. Драгомира Аранђеловића и његових сарадника који су се међу првима уписали, основана је пољопривредна подружина 3. фебруара. На дан оснивачког збора

уписали се и члански улог положили 21, а доцније још 7, те сад подружина има 28 чланова са уплаћеном чланарином.

За претседника подружине изабран је г. Петар Бацкић, за п-претседника г. Вукета Гајић, за секретара и благајника г. Љубомир Живановић, а за чланове управе, г. г. Милојко Вучић, Степан Ненадовић, Станоје Вујичић, Младен Барнић, Милан Јагликић, Милан Бајичић и Ђорђе Бајичић. За претседника надзорног одбора изабран је г. Драгомир Аранђеловић, а за чланове г. г. Коста Бацкић и Љубомир Живановић.

7. Добродол, срез йодунавски бановина Дунавска.

Покретач идеје за оснивање подружине је г. Милан Ј. Глишић, школовани економ са неколико сарадника од угледријих пољопривредника из истог места.

Оснивачка скупштина је одржана 1. фебруара. На дан оснивања уписало се и члански улог положило 20 чланова, а доцније још 2, те сада има 22 члана.

За претседника подружине изабран је г. Обрад Јовичић, за потпретседника г. Богдан М. Бељић, за секретара и благајника г. Милан Ј. Глишић, а за чланове управе г. г. Бора Милићевић, Живко М. Гитарић, Иван Јовичић, Божидар А. Гитарић, Драгољуб Маричић и Михаило М. Гитарић, за претседника надзорног одбора изабран је г. Милија М. Гитарић а за чланове г. г. Живота Гитарић и Јова Глишић.

8. Јубуковац, срез брзопаланачки бановина Моравска.

Управник бановинског воћног расадника у Јабуковцу г. Драгутин Јовановић са среским пољопривредним референтом и неколицином угледних пољопривредника и народних пријатеља из среза покренуо је идеју оснивања подружине. Оснивачка скупштина одржана је 10. фебруара. На дан скупштине уписало се и улог положило 28 чланова.

За претседника подружине изабран је г. Петар Михаиловић, за потпретседника г. Михаило Казимировић, за секретара и благајника г. Манојло Илић, а за чланове управе г. г. Драгутин Јовановић, Борисав Петковић, Војислав Давидовић, Светомир Пантић, Крста Ђорђевић и Предраг Негојдић. За претседника надзорног одбора г. Јулије Д. Грујић, а за чланове г. г. Јован Тодоровић и Душан Јанковић.

9. Лозовик, срез орашки бановина Дунавска.

Неколико од угледних пољопривредника, који се сада налазе на челу и у чланству установе сазвели су оснивачки збор и основали подружину 15. фебруара. На дан оснивања уписало се и члански улог положило 26 чланова, а доцније 6, те сада има 32 члана.

За претседника подружине изабран је г. Љубомир С. Јаковљевић за потпретседника г. Душан К. Ранковић, за секретара г. Миљивоје Лукић, за благајника г. Милан К. Перић, а за чланове управе г. г. Петар Ф. Шарковић, Танасије М. Ивановић, Настас М. Јањић, Милан Ж. Тршић и Светолик В.

Девић. За претседника надзорног одбора изабран је г. Живота П. Мијатовић, а за чланове г. г. Радисав М. Скокић и Богдан М. Адић.

10. *Превешћ, срез левачки бановина Моравска.*

Идеју за оснивање пољопривредне дружине покренуо је и овде г. Велимир Варагић, срески пољопривредни референт, коју су прихватили угледни пољопривредници и пријатељи напретка који су се међу првим уписали.

Подружина је основана 24. фебруара. На дан оснивања уписало се и члански улог положило 27 чланова.

За претседника подружине изабран је г. Радосав Петровић, за потпретседника г. Љубомир Трифуновић, за секретара г. Драгић Павловић, за благајника г. Милош Т. Милошевић а за чланове управе г. г. Ракица Максимовић, Милорад Илић, Драгић Васић, Мила Васић и Јован Радивојевић. За претседника надзорног одбора изабран је г. Мијушко Глишић а за чланове управе г. г. Соко Алексић и Владимир Павловић.

11. *Деспотовац, срез деспотовачки бановина Моравска.*

Трудом и заузимањем г. Петра Жугића, среског пољопривредног референта и неколицине угледних пољопривредника и пријатеља пољопривредног напретка из места и околине, подружина је основана 8. фебруара. На дан оснивања уписало се и члански улог положило 21 члан.

За претседника подружине изабран је г. Илија Милић претседник општине села Деспотовца, за потпретседника г. Босиок Павловић општ. деловођа, за секретара и благајника г. Петар Жугић, ср. пољ. референт, а за чланове управе г. г. Александар Поповић, Танасије Илић, Јован Добросављевић, Драгољуб Миленковић, Велимир Деспотовић и Јанко Младеновић. За претседника надзорног одбора г. Сава Радивојевић и Радисав Јеремић.

Пишања и одговори.

Пишање: Живојин Величка Стевановића, из Јелашнице, пита: када ће маса добити имање, које је остављено од деде унуцима у наслеђе; да ли би се г. судије сетиле сами да издаду маси решење, јер деца немају новаца за отварање тестаента.

Одговор: Остављено наслеђе у овом случају расправи ће се, чим сви наследници буду пунолетни, те до тог случаја масом ће управљати старалац масе, ко буде од старатељског судије постављен. Ако у маси нема малолетника, наследници могу лично да се обрате старатељском судији, да по маси доведе распоредно решење, јер више у том случају

нема потребе за масом. У том случају наследници могу тражити да им се положи рачуни о управи масеном имовином, па ако је радом старатеља масе, маса материјално оштећена, наследници ће повести парницу, против тога старатеља, ради полагања рачуна, и по извињању, ако суд нађе да су у праву, осудиће староца да накнади причињену штету, нанету масеној имовини, одн. наследницима.

Све док буде малолетника, судија по својој личној иницијативи не може ништа предузимати нити доносити ма какво распоредно решење о расправи масене имовине. Наследницима или најближим сродницима остаје, ако није постављен од старатељског судије старалац, да траже да се одмах постави старалац који ће под законском одговорношћу масену имовину примити и управљати, с напоменом, да садањи држалац масене имовине не располаже као добар домаћин, те прети опасност од упропашћавања. Судија по добивеној преставци мора одмах по дужности проверити наводе саслушавши сроднике, па ако се наводи утврде, узеће управу од досадањег држаоца имања и другом староцу предати, у ком је случају имовина малолетних наследника заштићена.

М. Ђурђевић.

Пићање: Г. Жика Буројевић, овдашњи кафеџија, доставио нам је једну нову штеточину, која не гризе лист као гусеница, већ га испија, као што ће се видети и из приложених примерака. Засада штеточине су примећене на лишћу крушака, али изгледа да ће их бити и на лишћу шљива. Исте су љигаве и надамо се да неће угинути до тамо.

Мил. В. Поповић

претседник Чачанске пољопр. подружине

Одговор: На жалост штеточине нису стигле живе, али према изгледу штете и напомени да су љигаве, изгледа да су у питању ларве трешњевог зоље (*Eriocampoides limacina*) која често покрај трешње напада и крушку.

Ларве зоље јављају се на лишћу у току лета или јесени и боје су зелено-црнкасте, а обвијене су слузавом материјом док потпуно не израсту. Већ ова слузаста материја одликује их од осталих штеточина и по њој се могу одмах лако познати. Сем тога и облик њиховог тела је доста особен: ларве су најшире у предњем делу, а затим се све више сужавају, те донекле личе на мале пужиће голаће (по чему су и добиле назив *limacina*). С трбушне стране ларва има десет парирво малих ногу. Док потпуно не израсте ларва се храни лишћем, али изгриза само зелено ткиво листа остављајући мрежу

од лисних жилица. Израсла ларва мери 1 до 1,5 см. дужине, престаје да буде љигава, постаје жута и одлази у земљу, где од земље и пљувачке направи малу чаурицу, проведе у њој зиму, а идућега пролећа претвара се у лутку и одраслу зољу.

Зоља је дуга 4 до 5 мм. а боје је сјајно црне са попречном мрком пругом на предњим крилима. Она носи јаја на наличје листа и из јаја убрзо излазе мале ларвице.

Уопште узевши, штеточина је једино заиста опасна у расадницима, на малим, неразвијеним воћкицама, док се у воћњацима ређе налази и обично не наноси веће штете. Најбољи начин сузбијања јесте да се скупљају и уништавају ларве на лишћу. Ако их има и сувише много да би се ово могло урадити, онда испрскати воћке, и то воћке са плодовима раствором екстракта дувзана, а воћке без плодова арсеним средствима.

Препоручује се и запрашавање прахом од сасвим свеже гашенога креча или пепелом. Да би било резултата, треба запрашити бар два пута, убрзо једно за другим.

Деталније о сузбијању наћи ћете у књизи „Најчешће штеточине воћака“ која се може добити у Друштву.

П. В.

Светозар Митровић пита: Накалемио сам 15000 лозе и метнуо у прпориште. Непозната лица поништила су половину, на тај начин, што су лозу раскопали и бацили. Предвиђено је по закону, да штету општинска власт накнади, ако се кривац не ухвати, али претходно власт треба да учини увиђај, али власт среза тражи дијурну, пошто је село удаљено 15 км. Моли за обавештење шта да ради.

Одговор: Пре свега погрешно сте се обратили пол. власти, само због тога, да би изашла на лице места и констатовала штету. Међутим, како је овде у питању кривично дело из § 365 крив. зак. то сте према штети која вам је учињена с обзиром на вредност, требали поднети пријаву државном тужиоцу, ако сте оштећени преко 3000 дин. и то у року од три месеца, јер се исто дело гони само по предмету оштећеног.

Како сте се обратили полицијској с тим, да изађе на лице места и учини увиђај, с обзиром да је село удаљено од среског места 15 км., то су вам сасвим оправдано захтевали припадајућу дневницу и километрину.

М. Ђурђевић.

Белешке.

Кметијска дружба у Љубљани у 1933. години. Примили смо извештај о раду братске Кметијске дружбе у Љубљани у 1933. години из кога се види свеколико делање и материјална стабилност ове старе и угледне, васпитно-пропагандистичке и снабдевачке установе у словеначком делу нашега народа.

За високи културни ниво словеначког земљишта, нарочито у погледу рационалне обраде земље, култивисања разних биљака и усева, гајење стоке и правилног искоришћавања земљишних и климатских прилика, велики је допринос дала Кметијска дружба.

Благовременим снабдевањем својих многобројних подружина и чланова разним пољопривредним справама, семеном и др. материјалом, пољопривредницима је указана знатна помоћ да лакше поднесу кризу која у пољопривреди не мањаксава.

Колико је велика и корисна делатност Кметијске дружбе најбоље се види из њенога биланса на крају 1933. год. који показује да је годишњи обрт износио 130.800.000 динара; да е набављено и у народ раздато разних пољопривредних справа и др. потреба у вредности 13.755.000 динара; и да актива са резервним фондом износи 6.398 000 динара.

Од интереса је напоменути да је 1933 прва пословна година од како је Дружба свој рад реорганизовала на задружној основи, па је и таква дала, као и увек, добре резултате.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.
19. седнице, држане 2. маја 1934. год. у друштвеном
дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови Управе: Д. Спремић, Н. Белобрк, В. Матић, Др. М. Градојевић, Н. Петровић, М. Николић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 431) Прочитан је и усвојен записник 18. седнице Управног одбора.

II 432) Примљен је записник 18. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 18. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

433) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

434) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 248, 250, 254, 247, 258, 260.

435) Да се по предлозима бр. 249 и 245, пошаље роба на повуку.

436) Да се одобри кредит подружинама: у Каменару 21.000.— дин; у Милутовцу 21.500.— дин. за дуг из пр. год. да се такође тражи судско извршење; у Чуругу 10.500.— дин; у Рачи краг. 10.500.— дин; у Ореовици 5.000.— дин. а Подружина у Удовицама да се одбије пошто прошлогодишњи дуг са трошковима износи више но право на овогодишњи кредит.

437) Да се по понуди бр. 4814, набави канцеларијски материјал према учињеном смањењу.

438) Да се Подружини у Азањи призна 110.— дин. плаћене таксе на обвезници у пр. год.

439) Да се прими знању, да се Подружина из В. Плане одриче кредита и поруцбине с тим, да јој се меница врати.

IV Прочитан је записник 18. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

440) Да се набави још 1000 кгр. дуванског екстракта и 200 кгр. Уранија зеленила, пошто их у магацину више нема.

441) Да се набави још 30 тона плавог камена, по означеној цени.

442) Да се по молби бр. 4862, не може да уступи место у дворишту, пошто је Друштву потребно.

443) Да се по акту бр. 4749, остане при ранијој одлуци за плаћање семена сточне репе. Осим тога, да се замоли Контролна станица, да испита клијавост, чистоћу, порекло и сорту репе, па после тога да се предмет узме понова у претрес.

444) Да се по тражењу 4715, не шаље понуда, пошто је означена роба распродата.

445) Да се по понуди Бр. 4913, поручи још 60 комада прскалица Плац Н. 1, под условом да буду излифероване најдаље до 18. маја о. г.

V Прочитан је записник 18. седнице програмског одбора^в па је одлучено:

446) Да се г. У. Милинковићу, исплати 700.— дин. у име награде за преглед рада Подружине у Плевљу с тим, да тај издатак падне на терет Подружине. Подружина да сазове ванредну скупштину и да изабере нов управни и надзорни одбор који са кривцима да поступе по закону. За дуг Друштву Подружина да се тужи суду.

447) Да се нова Пољоприв. књижница и читаоница у Ђурђевцу, прими у састав пошто је испунила прописане услове, и да јој се поклони један комплет књига.

448) Да се г. Милинковићу одговори, да Друштво не може да посредује да му се одобри кување дуванског екстракта.

449) Да се одговори Подружини у Бабушници, да не може да добије плуг бесплатно.

450) Да се преко Тежака објави упутство о прикупљању и продаји петељака, корења и семена разних биљака.

451) Да се одговори подружинама у Ракарима и Белановици, да ће добити помоћ за борбу против штеточина.

452) Да се Народној књијници и читаоници у Предграђу Краљице Марије, поклони један комплет књига, пошто положи 20.— дин. на име поштарине и фонда за пољопр. књијнице и читаонице.

453) Да се нова Подружина у Жабарима пож. прими у састав, пошто је испунила прописане услове, а ранијој Подружини нареди пошто није рад обновила да новој Подружини преда сву имовину и архиву.

VI Саопштења и предлози.

454) Прочитан је одговор М. пољопривреде, да не може дати тражену рецензију, пошто је примљена у пуној дискрецији. Одбор прима знању.

455) Г. В. Матић саопштава, да је у име Друштва присуствовао Академији трезвености и њен рад похвалио. Одбор прима са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

20. седнице, држане 9 маја 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови управе: Н. Петровић, М. Николић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, Н. Белобрк, В. Матић и С. Ратковић и редован члан г. М. Никетић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 456) Прочитан је и усвојен записник 19. седнице Управног одбора.

II 457) Примљен је знању записник 19. седнице књижевног одбора и усвојени су предлози бр. 182 и 183, за куповину књига за препродају.

III Прочитан је записник 19. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

458) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

459) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 267, 268, 271 и 272.

460) Да се Подружини из Влашког дола, не може да продужи рок плаћања дуга, пошто није рад још обновила.

461) Да се одобри кредит у 7500.— Подружини у Топоници, на који има права према броју чланова.

462) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно. Исто тако да се прими знању стање друштвених потраживања.

IV Прочитан је записник 19. седнице набављачког одбора па је одлучено:

463) Да се прими знању да су примљене штајгне за воће, које да се продају: на комад по 2.— дин. а на 100 комада по 1.50 динар комад.

464) Да се набави још 50 ком. Верморелових прскалица, пошто су све распродате.

465) Да се одбије понуда бр. 50802, за семе суданске траве.

466) Да се по понуди бр. 4809, одговори, да се не може усвојити предлог о трампи робе.

V Прочитан је записник 19. седнице програмског одбора, па је одлучено:

467) Да се усваја предлог бр. 145, о начину прегледа и саставу комисија за преглед објеката по расписаним стецајима за напредније начине рада, али да претходно програмски и финансијски одбори проуче финансијски ефекат награда и путних трошкова, па изнесу на решење.

468) Да се жалба чланова Подружине из М. Плана, пошаље Подружини на извештај.

469) Да се одговори Начелству ср. зајечарског и Подружинама у Деспотовцу и Цариброду, да је сад већ доцкан за борбу против гусеница, нити Друштво може да да помоћ, пошто је у своје време издало.

470) Да се од Подружине у Ст. Бечеју тражи извештај за коју би грану желела стручњака за предавање.

471) Да се упути на праксу у Задружну винарску школу у Вршцу, Јован Митић из Ковина, пошто раније одређени кандидат није отишао.

472) Да се Подружини у Цариброду одговори, да Друштво даје помоћ за пролећни калемарски курс, а да је сада то већ доцкан.

473) Да програмски одбор предложи за штампање најпотребније рачунске и административне књиге за пољопривредне књижице и читаонице и оmlадинске дружине.

474) Да се предмет бр. 5025, врати Подружини у Гучи, да кривца тужи суду за накнаду ако се нада успеху.

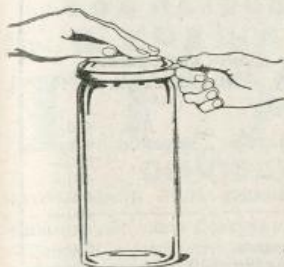
VI 475) По позиву Удружења извозника, да Друштво одреди једног делегата у одбор за припрему конференције воћара у Марибору, одлучено је да се у одбор делегира г. Б. Ранковић, а као заменик г. Н. Петровић чланови Управе.

VII Саопштења и предлози.

476) Г. М. Никетић редован члан из Београда извештава, да се оснива Воћарско-градинарско друштво, и у име оснивача моли да им се уступи сала за сазив оснивачке скупштине. Одлучено, да се сала уступи.

Са овим је седница закључена.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеде су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
 . 1 . . . 12.50 . $1\frac{1}{2}$. . 15.—
 . 2 . . . 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
 могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
 Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 23. Јуна 1934 г.

Пшеница	
Србијанска 77 $\frac{3}{4}$ % Дунав	107—115
Србијан. 77, 3—4% Сава	105—110
77, 3% гл. пр.	100—102
77, 3% уз. пр.	97—102
Бачка 78 $\frac{2}{4}$ %	115—120
Банат. 78 $\frac{2}{4}$ %	114—120

Кукуруз	
Банатске утовар станице пром.	100—103
Банат. пар. Вршац	100—104
Срем.	102—105
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	103—107
Лађа Дунав	107—110
Лађа Сава	106—110

Овас	
Србијански пар Београд	95—100
Сремски утовар станица	85—95
Македонско-косовски	78—82

Јечам	
Барањски 65-66 нов.	—
Македонско — Косовски	—
Главна пруга	—

Пасуљ	
Срб. $\frac{3}{4}$ %, 1933 г. пар. Беогр.	130—140
Сремски $\frac{2}{4}$ % без вр. утов. ст.	—
Бачки $\frac{2}{4}$ % без врећа утов. ст.	—
Бачки и срем. $\frac{2}{4}$ % пар. Беогр.	—

Стока и сточни производи	
Свиње тешке	7—7.30
средње	6—6.75
Свиње лаке	5.50—6

Свиње мршаве	—
Волови I кл.	4—5
II	3—3.50
III	2—2.50
Краве I кл.	3.25—4
II	2.50—3
III	1.50—2
Овце	2—2.50
Јагањци	2—2.50
Живина жива	9.50—15
Јаја	40—42
Маст	12.50—13.50
Славина	8.50—9.50
Млеко краваљ	1.80—2
Млеко овче	2.50—3
Сир српски	9—10
Кајмак	18—23
Кашкаваљ	11—17

Рагно	
Мекиње са врећама Срем, Бачка	85—90
Мек. обала Београд, без врећ	95—100
Кукољ самлевен, Београд	65—75
Кромпир	125—200
Црни лук	20—30
Бели лук	—
Сено	45—55
Слама	20—25

Харшије од вредности	
$\frac{2}{4}$ % Рента ратне штете	315—317
$\frac{4}{4}$ % Аграрне обвезнице	37—38
$\frac{7}{4}$ % Инвестициони зајам 1921	71—71
Аграрна банка	217—218

ЦЕНОВНИК

севонских потреба, које се могу добити код Српског
пољопривредног друштва у Београду, — Немањина ул. бр. 15.

прскалица Нехвилова „Аустрија“	Дин.	470.—
• ориг. ВЕРМОРЕЛ (Еклер) Бр. 1		470.—
• ПЛАЦ бр. 1		600.—
• домаћа „Илишка“		450.—
• Мариборска казан споља		400.—
Запарашивачи леђњи, ВЕРМОРЕЛ		400.—
• ручни, домаћи		70.—
Француски малигани (Ебулиоскопи) оригинални		1250.—
КЕЛЕМАРСКИ НОЖЕВИ КУНДЕ ориг. од 9 ¹ / ₂ , 10		
и 11 см по 32.—35 и		40.—
Воћарски НОЖЕВИ КУНДЕ и обични Дин. 50.— и		30.—
Воћарске маказе обичне и КУНДЕ	25.—	60.—
• тестерице	30.—	50.—
• за живу ограду КУНДЕ		80.—
Белгије за калемарске ножеве		15.—
Мухар 100 кгр. 1.80 дин. на мање кгр.		2.—
Суданска трава на 100 кгр. дин. 2.50 на мање кгр.		3.—
Сточна репа, црвена или жута, на 50 кгр. 12.00 дин.		
на мање кгр.		14.—
Бела репа угарњача		15.—
СТОЧНА ВРШАЛИЦА, са геплом и сламотресом		4500.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА марке КНОТЕК, АМБИ,		
ХАВА, МЕЛИХАР		6000.—
ЖЕТЕЛИЦА-РУКОВЕДАЧИЦА	ДИРИНГ, са пред-	
ваком		6200.—
КОСАЧИЦЕ за траву, могу се подесити и за жито		2200.—
Коњске (аутоматске) грабуље, са 36 зуба		3600.—
Косе штајерске најбоље, за траву и жито		20.—
Маказе за шишање оваца и траве — (челичне)		15.—
Виле челичне, са држаљом брестовом, на 4 паровка		20.—
МАНИЛА ЗА ВЕЗАЧИЦЕ (у клубадима од по 2 ¹ / ₂ кгр.)		10.50
ГУМЕ ЗА ВЕЗИВАЊЕ ЗЕЛЕНИХ КАЛЕМА ЛОЗЕ кгр.		100.—
• ОКРУГЛЕ ЗА ПРСКАЛИЦЕ ВЕРМОРЕЛ и ПЛАЦ ком.		12.—
• Аустрија и остале, мање		10.—
ГУМЕНА ЦРЕВА	јака, у платну, 4 мм. дебљине мет.	18.—
Иста гумена црева, на цео котур од 30 метара несечено		16.—
ПЛАВИ КАМЕН „ЗОРКА“ 98—99% гарант чистоте:		
Код куповине преко 5000 кгр. Дин. 6.10, преко 100		
кгр. Дин. 6.30, испод 100 кгр.		6.50
РАФИЈА ЕКСТРА, на целу балу Дин. 12.50, на мало,		14.—
СУМПОР У ПРАХУ, на целу врећу од 50 кгр. Дин.		
4.50 на мало		5.—

Цене су необавезне, а важе од 1 маја о. г. франко
друштвени магацин.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.**

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

О настави у пољопривредним школама.

О важности школске пољопривредне наставе не треба ни говорити; о томе се и сувише много писало и говорило. Истина је, да тим писањем наш сељак није постао просвећенији, али то указује на нашу добру вољу, да му се бар теориски притекне у помоћ.

У нашој земљорадничкој земљи има свега 31 пољопривредна школа. У овај број улазе све средње, стручне и ниже школе.

Ми са својих 80% земљорадничког становништва, по броју пољопривредних школа долазимо на последње место, иза најзаосталијих земаља. Чехословачка је у својим назадним крајевима, наиме у Словачкој и Прикарпатској Русији, само у току 2 године (1920—22 г.) основала 46 школа, т.ј. више него што ми имамо у целој Држави.

Када би се графички претставило бројно стање пољопривредних школа у нашој Држави и упоредило са бројних стањем других школа, онда би изгледало да пољопривредне школе уопште не постоје.

Многи наши стручњаци предлажу велике реформе у школама, траже нове методе наставе, а то не остаје

без утицаја на школе, те се ове налазе стално у атмосфери реорганизације, што ако не онемогуђује, оно бар кочи нормалан рад и напредак школе. Треба већ једном престати са овим реорганизацијама, са подешавањем наших према раду страних школа, који не може још за дуго да се примени у нашој пољопривредној настави. Треба бити начисто с том чињеницом, да школе такве какве су, сада имају услова за рад и напредак и место да се исте реформишу, треба наћи средстава за њихов опстанак.

Главни чиниоци школске пољопривредне наставе су: наставници, наставна и материјална средства.

О последњем чиниоцу, који условљава опстанак школе, припуштам да се позабаве они у чију надлежност то спада, међутим, ја ћу се задржати само на питању наставе и њеним елементима, а то су; наставници и наставна средства.

У свима нашим пољопривредним школама има свега 40 професора, а укупно 67 наставника са факултетском спремом, а то је број који би на пр. могао попунити свега две-три гимназије.

Кад се узме у обзир да се у пољопривредне школе примају деца са свршеном основном школом, али на жалост често без најосновнијег знања, и да се за две године (а често и једну) од њих морају створити школовани пољопривредници, појмљиво је да позив наставника на пољопривредним школама није лак, да овај позив изискује сем замашног теориског и практичног знања још и педагошког смисла и инструкторских способности.

Рад у школама почиње рано ујутру и траје до мрака, са прекидом довољним да се само прогута залогај хлеба. Наставници живе у самој школи (а другчије и не може бити), те зато тако рећи суделују у интернатском животу школе, чинећи једну целину са њом и њеном организацијом. Наставници обављају дежурство у школи и сем часова, проводе све време или на терену, као руковаоци објеката, или у спремању наставног материјала, или вођењу економских књига. А и огледни радови на имању захтевају доста

времена. Све то скупа чини наставничку службу једним позивом, са којим се треба сродити и на коме се не може опстати без воље и љубави за овај рад. Многе колеге, после положеног професорског испита напустиле су школу, напустиле су је у оно време, када су завршили приправничку службу и оспособили се за праве наставнике. Нећу да улазим у истраживање разлога овог напуштања школа, већ само констатујем да због тога наставнички кадар оскудева у старијим наставницима, од чега свакако трпе и школа и настава.

Да би се помагао рад наставника треба им дати добре стручне настојнике, као што је некад и било у школама. Сада има мало школа са стручним настојницима, који би били у правом смислу помоћници наставника на објекту. За стварање спремног наставничког кадра треба дати могућности наставницима да упознају привредне прилике у разним крајевима и то прво у нашој земљи, па тек онда на страни. На нашим пољопривредним факултетима треба посветити више пажње пољоприв. педагогици и методама пољопривредне наставе. Треба са жаљењем подвући тај факат, да досада није приређена ниједна шира конференција наставника пољопривредних школа.

У наставна средства убрајамо: школске објекте, уџбенике и учила.

Школски објекти служе за практично усавршавање ученика, те се од њих не могу добити исте користи као и од другог имања, а захтевати то, значило би исто што и захтевати од дечка који се тек учи буквару, да пише калиграфски. Кад би се школски објекти претворили у угледна имања и обрађивали без ђака, они би за практичну обуку ученика изгубили вредност, те би се морали одвојити од школе.

Са уџбеницима за пољопривредне школе стојимо врло слабо. Из многих предмета сасвим нема уџбеника, а и од оних уџбеника што их употребљавају пољопривредне школе, многи нису подесни за пољопривредну наставу. Умножене белешке наставника не могу заменити уџбеник, зато са овим сурогатима уџбеника треба престати, те поратиди не само на стварању до-

брих уџбеника, већ и на увођењу једнообразних уџбеника за све пољопривредне школе.

По мом мишљењу питање недостатка уџбеника могло би се решити на тај начин, што би Министарство пољопривреде расписало конкурс за израду уџбеника за пољопривредне школе из појединих предмета по тачно обележеном програму. Да би се ови уџбеници могли употребљавати у школама разног типа, они би морали бити састављени по угледу на уџбенике „Винарство“ од проф. инж. Б. Ранковића, начелника Министарства пољопривреде и „Виноградарство“ од проф. инж. М. Стојановића, т.ј. тако, да важније ствари буду издвојене и штампане крупнијим словима, те би за школе, где овај предмет спада у групу главних предмета, био обавезан садржај целог уџбеника, а за школе других типова, само садржај штампан крупнијим словима.

„Педагошко начело у пољопривредним школама треба да буде ово: „Што мање говорити и што више показати и радити“ (М. Новаковић, начелник Министарства пољопривреде, у својој расправи „О пољопривредним приликама у Дунавској бановини“).

То је потпуно тачно, али збирке учила у нашим пољопривредним школама нису у довољној мери снабдеване најпотребнијим материјалом за демонстративна предавања. Заиста једна добра гимназиска збирка учила могла би двоструко обогатити збирке свих пољопривредних школа, а треба рећи да је предавање појединих предмета апсолутно бесмислено без демонстрација (физика, хемија и др.).

Поједине банске управе улажу знатна средства за снабдевање школских збирки учила потребним материјалом. Тако напр. Краљевска банска управа Дунавске бановине омогућила је свима школама на своме подручју набавку епидиаскопа, филмског апарата за снимање и пројекцију, модерног фотографског апарата и др.

На жалост, услед недостатка материјалних средстава, школе засада не могу израдити дијазитиве за епидиаскоп нити могу набављати филмски и фотографских материјал за израду филмова и слика.

Али и сами наставници састављањем хербарија,

разних збирака штеточина, цртежа, прављењем модела и др. могу допунити овај користан почетак на побољшавању демонстративне наставе у школама.

Ту треба апеловати на све колеге агрономе, и позвати их на сарадњу на овом пољу са школама. Материјал, погодан за збирку учила требало би да прикупљају сви пољопривредни радници и достављају школама. Од овога рада имала би користи и школа и пољопривредни стручњаци, који би могли користити школске збирке учила за демонстративна предавања на селу.

Никола П. Фежељиди,

проф. Задруж.-винар. школе у Вршцу

Наше село.

На средокраћи између планина Рудника, Венчаца и Опленца, са још неколико села налази се мало ближе ка Опленцу и наше село Винча. Са национално-економског гледишта Винча у целом орашачко-опленачком срезу заузима прво место по богатству. Винча се одликује од других села нарочито сувом шљивом и другим одличним воћем. Земља је већим делом црница, умерено влажна, са довољно хранивих састојака (материја), који су за воће неопходно потребни, и чине те је она баш у том погледу у овој околини чувена. Од јаких ветрова, као и од свих елементарних непогода заштићена је Винча поменути планинама и њиховим границама. И поред оваквих погодних услова, нашем селу и њиховим вредним пољопривредницима нешто недостаје, а то је: *недостаје нам стручног знања и умења у извођењу пољских радова и неге пољских усева.* Додуше, земљорадници су у нашем селу по природи вредни и занимљиви људи.

Милина је проћи кроз Винчу, а нарочито ујесен и упролеће. Када буде ујесен, дођу трговци из других земаља и купују наше воће, а нарочито суву шљиву, која се извози и у стране државе. Чује се песма наших мештана са свих страна, па и другог народа, који су подлазили из околних крајева, као вредни и врло извежбани радници за брање наших шљива. Затим, куд год погледаш по селу, скоро код сваке куће види се како се издиже полако у вис дим са сушница којих има више са гвозденим фурунама, а мање од цигаља. Кад наступи ноћ, чује се кроз нему тишину вика рабаџија и монотони звуци паконских меденица са валова, који се губе у ноћној тишини. Ма да је наше село приличне надморске висине, опет је некако пало у долину. Куд год погледаш и пођеш

кроз село поузбрдо је, па зато се људи већим делом служе воловима, без којих се не може ни замислити извожење воћа услед рђавих сеоских путева.

Када се дохватимо државних друмова онда се врши претовар са воловских кола на коњска кола, ради бржег превоза до на жељезничку станицу, пошто је од нашег места удаљена око 16—20 км.

Ма да су код нас мали поседи, деобом после рата испарчано је земљиште још више и тиме су газдинства умањена за 20—30% него раније.

Може се напоменути, да има домова у чијим се воћњацима убере по 10.000 кгг. шљива за извоз. Када стигну наше првокласне шљиве на младеновачку жељезничку станицу, коју сам раније напоменуо, а трговци пуни задовољства, отворе нарочите корпице у којима су шљиве упаковане за ту сврху, па говоре маси народа: „Видите, ово су шљиве из Винче крагујевачке“; други додају; „Да Винча треба сва да се испарцелише и засади шљивом.

А ми се осећамо срећним и задовољним када се о нашем селу овако нешто лепо говори, и када видимо да и наша и страна тржишта завиде нашем производу, који се може рачунати квалитативно много бољи од босанске (брчке) шљиве.

Упролеће, када воће уцвета, наше се село претвори у прави рај, цело село личи на неку украшену шарену баштицу. Пре него што вегетација крене, видећеш воћара где довршава кречење воћних стабала и закопава око воћке растурено стајско ђубре, ради напредовања саме воћке. Али као што раније рекох, недостаје нам стручног знања, поводом чега сам овај чланак и написао. Ево примера. Један комшија сади шљиве, па толико доцкан упролеће када сам отприлике ја са својом породицом и укућанима пошао на њиву да сејем пасуљ и остале усеве. Застанем мало да осмотрим како ради и имам шта и видети. Додуше, редове са две мотке од по 6 метара одмерава у равнострану троугао, али јамиће копа толико плитко, по један ашов дубине, а у ширину толико колико једва жиле да се сместе. Посаветујем га, да се то тако не ради, да се воће сади пре него што вегетација крене, да се јамићи копају најмање метар у ширину и два ашова у дубину, односно 50—60 см. Земља која се налази на површини приликом риљања јамића, мора се оставити у дну јамића.

Он ме пажљиво саслуша, видим да ово што му рекох утиче на њега. Али морао ми је нешто на то рећи. У знак одбране свога незнања одговори ми како су наши стари садили воће под мотику. А дубину јамића мерили до каиша завијеног на ногама, па су лакше живели него ми. Ја му на то одговорих да је раније било мање народа на истој површини земље, па им је било могуће бирати за ту сврху само добру земљу. А на доброј земљи воће добро успева па и

ако се лоше ради, а уколико је више народа на земљи, толико је све више и других бића и болести. После неколико дана прођем истим путем, кад имам шта и видети. У комшије уза сваку шљивицу виде се по два зелена одачића пасуља (приткаша). Посаветујем га да пасуљ почупа, јер ће пасуљ кад порасте и увије своју лозу око шљивице отежавати примање исте. Одмах по мом савету зађе и почупа једну половину засађеног пасуља, а другу половину остави да би извршио пробу, да ли је тачно што сам му ја казао. Од укупног броја засађених шљива примио му се само онај део где није било пасуља. Идућег пролећа исту парцелу, где је раније уз засађене шљиве сејао пасуљ, а које се нису примиле, поново је исту засадио шљивом, али се сад придржавао тачно мојег савета.

Други мој сусед, ископао 100 ком. шумских дивљачица па их посадио у последњи ров (јендек) изриљане парцеле за виноград, у којем се обично исцеђује вода из риљања, поређавши их што ближе једну уз другу.

Видећи тако мало знања код наших пољопривредника, а читајући књиге најбољих наших стручњака и наш цењени лист Тежак, у којем видех да су штампана нова правила за оснивање пољопривредних књижница, читаонаца и омладинских дружина, а схватајући важност ове савремене и хумане установе, договорим се са напредним воћарима из нашега села, те оснујемо пољопривредиу књижницу и читаоницу у селу Винчи са 54 члана оснивача. Трудићемо се да нам се ова установа развије до крајњих граница и допринесе што више користи нашим пољопривредницима.

Морам да нагласим с болом у души, да приликом оснивања ове тако рећи традиционалне установе, да нам у извођењу овог посла нису хтели помоћи они који су најповзванији у селу нити су нас пустили у нашу заједничку установу (основну школу) ради уписа чланова и оснивања ове хумане установе.

Ово је жалосна чињеница, али се надамо да ће просветни радници на селу ипак увидети колико су грешили када нису хтели помоћи овако користан посао, и да ће најзад прићи народу, са којим су по своме позиву дужни да сарађују.

Илија Н. Николић,
пољопривредник из Винче.

Рајарсџиво.

Сточни (пољски) грашак.

(*Pisum arvense*)

Ова је година нарочито неповољна била за ливаде. Дуготрајне суше настале још од раног пролећа, учиниле су да ливаде оману у приносима у то-

ликој мери, да нису дале ни половину од редовне жетве. Стога у овој години, а нарочито упролеће идуће године неће бити довољно сточне хране за исхрану стоке. Да би се несташница у сточној храни колико толико отклонила, потребно је да се још ове јесени засеју што веће површине пићним биљмама, и то оним које за потрошњу рано с пролећа стасавају. Од раностасних пићних биљака поред озиме грахорице и инкарнатске детелине за наше прилике нарочиту пажњу заслужује озими сточни грашак. Озими сточни грашак стасава за употребу као зелена пића у другој половини априла или првој половини маја месеца, т.ј. онда, када друге хране нема. Поред тога што рано стасава, грашак утиче још необично повољно на прављање физичких особина земљишта, обогаћава земљишта азотом, а после њега могу се на истој површини засејати други усеви, на пр. раностасни кукуруз за зрно, или кукуруз за зелену сточну храну, репа угарњача и др., чиме се постиже, да се са исте површине добију у истој години две жетве.

Сточни грашак је једногодишња биљка. Припада фамилији легуминоза. Одликује се вретенастим кореном који доста дубоко продире у земљу. Стабло му је зељасто и шупље. При повољним условима може израсти у висину до 1,20 м. Док је млад стоји усправно, доцније са порастом полеже. Стога се сточни грашак не гаји као чист усев, већ у смеси са другим биљкама — обично житарицама — које му служе као ослонац. Лишће грашка је парно перасто, састављено од два до три пара лиски, јајаста облика. Врх листа завршава се вршиком, помоћу које се грашак хвата за ослонац. На месту где избијају лисне дршке налазе се по два врло јако развијена залиска. Цвет сточног грашка је плавичасте или ружичасте боје. Плод му је махуна у којој је смештено четири до пет семенки, угластог облика и мрко жуте боје.

Грашак се као што смо напред напоменули употребљава за сточну храну у облику зелене пиће или сена. Боље га је употребљавати као зелену пићу, пошто се због велике сочности тешко суши, при чему

велики део лишћа опада, услед чега му се и хранивост смањује. Али, ако се обрати већа пажња справљању сена, наиме, ако се суши на розгама — може се добити врло добро сено. И зрна од грашка могу се употребити за исхрану стоке као додатак уз другу храну оскудну у беланчевинама. Зрна грашка употребљавају се за стону храну у самлевроном стању. Најзад и слама од грашка представља добру храну за стоку.

Састав зелене пиће, сена, зрна и сламе од грашка види се из следећих података:

	Воле	Азот. матер.	Маси	Безазот. материја	Целулозе	Мин. матер.
Зелена пића	84.5 ⁰ / ₀	4.0 ⁰ / ₀	0.5 ⁰ / ₀	5.1 ⁰ / ₀	4.5 ⁰ / ₀	1.4 ⁰ / ₀
Сено	16.0 ⁰ / ₀	21.8 ⁰ / ₀	2.8 ⁰ / ₀	28.8 ⁰ / ₀	23.3 ⁰ / ₀	7.3 ⁰ / ₀
Зрно	14.0 ⁰ / ₀	22.5 ⁰ / ₀	1.6 ⁰ / ₀	53.7 ⁰ / ₀	5.4 ⁰ / ₀	2.8 ⁰ / ₀
Слама	13.6 ⁰ / ₀	9.0 ⁰ / ₀	1.6 ⁰ / ₀	33.7 ⁰ / ₀	35.5 ⁰ / ₀	6.6 ⁰ / ₀

Предњи подаци показују нам да је грашак у свима облицима богат у хранивим састојцима, а нарочито у азотним материјама (беланчевинама), те је подесан за исхрану свих врста стоке.

Грашак је биљка умерено топлог и умерено влажног поднебља. Успева свуда где успева и озима пшеница, па и нешто северније. Према зими отпоран је, нарочито ако је покривен снегом. Јаке сувомразице неповољно утичу на грашак. Суше не подноси.

Сточни грашак успева готово на свима земљама; лаким, средњим и тежим. Ипак умерено растресите земље најбоље су за грашак. Претерано тешке и сувише влажне земље не пријају му. На оваквим земљама може се уместо грашка са успехом гајити сточни боб. Земљиште за грашак мора бити плодно и дубоко, са умереним садржајем креча.

Грашак, као и остале легуминозе не подноси гајење дуже време на истом земљишту нити пак често повраћање на исто земљиште. Стога се мора гајити у плодореду. Најбољи плодореди за грашак су вишегодишњи, т. ј. плодореди подешени тако, да се грашак враћа на исто земљиште после 5—6 година. У плодореду грашак може доћи иза сваког усева, па и иза других легуминоза, а добар је предусев за све усева а нарочито житарице. Овде ћемо изнети неколико плодоредова подесних за наша сеоска газдинства.

а) петогодишњи	б) шестогодишњи
1) кукуруз	1) кукуруз
2) грашак	2) озими јечам
3) озима пшеница	3) грашак
4) сточ. репа	4) озима пшеница
5) овас	5) сточна репа
	6) овас

Обрађивање земљишта за грашак треба изводити по могућству што дубље. Ако грашак у плодореду долази иза окопавина — онда обрађивање земљишта треба изводити одмах после бербе окопавина и то на пуну дубину, ако пак следује иза стрнина или других пићних биљака, онда најпре треба извршити плитко заоравање стрнике после жетве стрнина, а затим ујесен — у септембу месецу — приступити дубоком орању. После дубоког орања њиву треба припремити за сетву, т. ј. подрљати и поравнати, а затим приступити сетви.

Ђубрење земљишта за грашак ако је потребно врши се вештачким ђубривима: калијумовим и фосфорним. Стајско ђубре и азотна вештачка ђубрива не употребљавају се за грашак, пошто је он способан да се са потребним азотом снабде из ваздуха, помоћу бактерија које живе на његовом корену. Поред тога стајско ђубре и азотна вештачка ђубрива не употребљавају се за грашак с разлога што изазивају велику бујност усева, услед чега настаје полагање као и развиће биљних болести у већим размерама. Нарочито неповољно утичу ова ђубрива на образовање семена.

Од калијевих ђубрива употребљава се 40% калијума со, а од фосфорних — суперфосфат, у количинама од 200—300 кг. по хектеру. На бескречним и оскудним у кречу земљама уместо суперфосфата, за ђубрење треба употребљавати Томасово фосфорно брашно, пошто ово ђубре садржи поред фосфорне киселине још и креча. Томасово фосфорно брашно употребљава се 300—400 кг. по хектару. Ђубрење са свима овим ђубривима изводи се на тај начин, што се она пред сетву равномерно растуре, а затим плитко заору или добро задрљају.

Ако грашак у плодореду долази иза окопавина, које су биле добро пођубрене, није потребно ђубрити земљиште за грашак.

Сетва грашка изводи се ујесен — у другој половини септембра или у почетку месеца октобра. Пред сетву њиве треба добро подрљати и поравнати. Сејање се може изводити омашке и на редове — врстачним сејалицама. Боље је ако се грашак сеје на редове, пошто се постиже уштеда у семену и боље развиће усева. Напред смо напоменули да грашак има нежно и полегљиво стабло. Стога се не гаји сам за себе, већ у смеши са другим усевима, који му служе као ослонац за одржавање стабла у усправном положају. За ову сврху обично се употребљавају житарице: пшеница, јечам, овас и раж. Отуда пред сетву треба додати семену грашка извесну количину семена од житарица. Семе од житарица додаје се од 20—30% од употребљеног семена грашка, и то када се грашак гаји за зелену пићу више (30%), а за семе мање (20%). За један хектар потребно је семена од грашка 160—180 кг. Према томе семену грашка додати 32—50 кг. семена од житарица. Семе од житарица може се помешати са семеном грашка и заједно сејати, или се може најпре посејати семе од житарица, а затим семе од грашка, у другом случају, т. ј. када се семе од житарица сеје одвојено од семена грашка, грашак треба сејати попреко по редовима житарица.

За сетву треба узети здраво, клијаво и у сваком погледу исправно семе. Семе се сеје на дубини од 2—3 см. После сетве површину њиве треба подрљати.

Грашак не захтева неку нарочиту негу. Упролеће пошто се земља довољно по површини просушила усева треба поваљати да би се жиле прибиле уза земљу, а затим после неколико дана подрљати. Ако се коровске биљке појаве у већим размерама, онда се предузима плевљење усева.

Грашак нападају многобројне биљне болести и штеточине. Од важнијих биљних болести поменућемо:

1) Црнило корена. Ову болест проузрокује гљива — *Thielaria basicola*. Од ове болести корен се

смежура, а надземни органи, стабло и лишће угињавају. Сузбијање се врши чупањем и паљењем заражених биљака.

2) Увенуlost грашка. Од ове болести вену и суше се биљке у времену цветања, почев одозго наниже. Проузроковач болести је гљивица из рода фузаријума — *Fusarium vasinfectum*. Као мере борбе препоручује се обавезно гајење грашка у плодореду.

3) Трулеж стабљике. Нападнуте биљке од ове болести труле у доњем делу стабла, услед чега остали органи вену и суше се. Проузроковач болести је гљивица — *Sclerotinia sclerotiorum*. Сузбија се на исти начин као и претходна, т. ј. гајењем грашка у плодореду

4) Лажна пепелница. Ова болест напада лишће, услед чега се на њему појављују бледо зелене или жућкасте пеге. Болест настаје од гљивице — *Peronospora viciae*. Ова се болест сузбија само онда, када се појави у већим размерама, прскањем бордовском чорбом.

5. Рђа. Рђа на грашку прелази са млечике и заражује лишће. Проузроковач болести је гљивица — *Uromyces pisi*. Као најефикаснија мера борбе препоручује се уништавање млечика и чупање и паљење заражених биљака рђом.

Од важнијих штеточина грашак напада жижак — *Bruchus pisi*. Женка овога инсекта снесе по једно јаје у цвет или махуну грашка. Из јајета се изведе ларва која буши махуну, па затим семе, где остаје све до бербе, када се заједно са семеном грашка унесе у житницу. Идуће године сејањем зараженог семена врши се поново зараживање. Сузбијање жишка изводи се загревањем семена на топлоти од 55—60 Ц.; дезинфекцијом семена помоћу угљен-дисулфида (за 100 кгр. семена 50 куб. см. угљен-дисулфида). Семе треба ставити у затворен суд, додати угљен-дисулфид, држати 10 минута, а затим распрострети напоље на ваздуху.

Берба грашка било за зелену пићу или за сено изводи се у почетку или за време цветања грашка. У овом времену биљке садрже највише хранивих ма-

терија и нежне су. Берба се врши кошењем косама или косачицама. Да би се добило што боље сено, као и да би се сачувало лишће од опадања, грашак треба као што смо напред напоменули сушити на розгама.

При производњи семена од грашка берба се изводи када семе сазри. За производњу семена треба један део њиве под грашком, ако се случајно не гаји грашак засебно за семе, оставити да сазри. Зрео грашак познаје се по томе што махуне и семе у доба зрелости добијају мрку боју. Зрео грашак треба покосити, затим просушити и најзад омлатити или на вршалицама за жито овршити.

Приноси грашка зависе од услова успевања; уколико су услови повољнији утолико су и приноси већи. При повољним условима успевања грашак може дати од 16.000—20.000 кгр. зелене пиће или 4000—5000 кгр. сена по хектару. Семена грашка, при гајењу за семе, може се добити од 1200—1500 кгр. и 2500—3000 кгр. сламе по хектару.

Ing. Властимир Б. Борћенић.
проф.

Забрана чупања конопљане трске.

Кад су се пре много столећа година наши прадедови доселили у долину садање Јужне Мораве, они сугајили конопље ради добијања предивног влакна, тако звану кудељу и израђивали су себи белу преобуку (гаће и кошуље), као и пешкире (убрусе), губере, цакове и неке тканине за јелеке и чакшире.

Доласком Турака у наше пределе гајење кудеље почело се још јаче развијати, јер су они у Врање довели из азиске Турске изучене мајсторе — ужаре, чија је разноврсна ужарија имала не само месну употребу, већ се и извозила преко Дубровника за Италију као и преко Солуна за Грчку и Једрене и за Малу Азију.

До светског рата кудеља се код нас производила просечно годишње око 6 милиона килограма, а ужарија нешто мање од 2 милиона килограма. Од ове количине просечно годишње извозило се кудеље око 2 милиона килограма, а ужарије половина овога, тако да је од извоза кудеље и ужарије предатна Србија имала користи од 3—5 милиона златних динара просечно годишње.

Србијанска кудеља а нарочито она, која се добијала од мочена у топлој води у Врањској Бањи, била је врло добра

како по мекоћи и мрсноћи самог влакна, тако и по боји кудељног повесима, јер је оно било сребреносто беле боје, што су нарочито цениле немачке и француске фабрике за израду кудељних тканина бољег квалитета. Ове су фабрике шта више мешале ову врсту наше кудеље са својим ланом ради израде ланених тканина средње каквоће (квалитета).

После светског рата србијанска кудеља добила је јаког такмаца у лицу бачке или боље речено војвођанске кудеље, која ја и пре њега, т. ј. до нашег Уједињења пре 15 година била њен озбиљан конкурент на светској пијаци.

Гајење конопље у Војводини прво је започето у Бачкој од стране елзаских Немаца, које је од прилике пре 200 године довела Марија Терезија ради колонизације јужне Мађарске. Од тога доба се у овом крају уз мочварне дунавске обале гајење ове биљке знатно развило тако, да њена производња данас сачињава без мало две трећине од целокупне наше домаће производње.

Војвођанска је кудеља већином мрке боје и њено је влакно краће од србијанске, но зато много јаче од последњег и има велику употребу код нас, а нарочито у иностранству за израду канапа, лађарских конопаца као и тканине од којих се тражи велика јачина.

Гајење и прерада конопља у кудељу код нас је најбоље развијено на северу, као што рекосмо у Бачкој, а на југу од Ниша до Бујановца, дуж Мораве и Топлице и то већином за индустријске сврхе и за извоз, а у осталим крајевима наше Државе конопље се производи првенствено за домаће сеоске потребе.

У којим се пак нашим крајевима после поделе наше Државе на бановине сада највише гаји конопље најлепше показује следећа таблица:

Производња кудеље у 1933 години

БАНОВИНА	Пожета површина у хектарима	Принос влакана укупни	Принос влакана са једног хектара
		у килограмима	
1. Дунавска	11.254	9,178.500	820
2. Савска	6.104	7,709.400	1.260
3. Моравска	4.809	3,768.000	780
4. Дринска	2.650	2,683.500	1.010
5. Вардарска	2.464	1,451.000	590
6. Врбаска	1.899	2,312.800	1.220
7. Зетска	767	422.700	550
8. Приморска	290	264.200	910
9. Дравска	157	73.200	470
УКУПНО	30.394	27,863.300	920 просечно

Овде треба одмах учинити примедбу, да принос влакна углавном зависи од каквоће земље, но да не мању улогу у томе игра и начин мочења конопљане трске као и прерада (домљење, трлење, чешљање и тресење) исте ради добивања потом кудеље, јер често бива, да је добивена количина кудеље мала, но зато влакно је одлично и има већу вредност.

Осим тога треба имати у виду да се код нас у доратној Србији сеје конопља две врсте: *ужарка* и *кошуљарка*. Прва у висини од $2\frac{1}{2}$ до $3\frac{1}{2}$ метра (а понекад и до $4\frac{1}{2}$ метра), а гаји се већином у лесковачком јужном реону за израду ужарије, т.ј. влакно је грубо и тешко, а друга је висока око $1\frac{1}{2}$ метра и гаји се за израду сељачких тканина, јер је влакно доста танко, лако и подесно за ручно предење. У бачком, т.ј. у северном кудељном реону конопља по висини заузима средину између ужарке и кошуљарке и даје влакно по својој тежини такође средње између поменутих двеју врста србијанске кудеље.

Најзад ми не смемо заборавити да за продају кудеља обавезно мора бити чиста, јака, сребрнасто бела или челично сиве боје, свиленог сјаја, мрсна, мека, пријатна под прстима и да су поједина влакна у повесу подједнако танка и дугачка, а такође да нису замршена.

Од целокупне производње наше кудеље ми просечно годишње извозимо око десетак милиона килограма у вредности од 60 до 70 милиона дин. Око 5 мил. кгр. прерађују наши ужари и фабрике, а остатак иде на израду сељачке преобуке и друге његове потребе.

Судећи пак по званичним извештајима наших конзула из Немачке, Чехословачке и Аустрије, где је велика тражња наше кудеље, може се поуздано тврдити, да би се њен извоз могао јако увећати, *када би израда била солиднија, јер често у једном истом повесу има и крајњих и дугачких влакана и при том разне боје и разне дебљине.*

Осим тога кудеља из доратне Србије има и тај недостатак, што произвођачи — одгајивачи — *не секу* за време брање сазрелу конопљану *тврску*, *већ је чујају* и услед тога кудеља су влакна у повесу *с ликом смешана*, што овемогућава прераду истих у предиво и тканину бољег квалитета.

Ево због чега, иако је наша кудеља доброг квалитета, ипак она нема добар глас на светском тржишту. А како је без овога немогуће да она нађе себи прођу у иностраним фабрикама, то је Министар трговине и индустрије у споразуму с Министром пољопривреде издао „Правилник за контролу производње и извоза кудеље“, у коме су најглавније одредбе:

1. Брање конопљане трске вршиће се кошењем (сечењем) а не чупањем с кореном, како се то ради у доратној Србији и због чега је с малим изузетком сва лесковачка ку-

деља одређена и за извоз помешана с ликом. — Ко противно овом поступи казниће се новчано до 50 динара.

2. Кудеља у повесмама као и у балама не сме бити мешана: црна са белом, пегава са једнобојном белом (светлом), кратка с дугачком. Она мора бити добро очишћена од поздера. Ко сортира и пакује кудељу противно овом пропису казниће се новчано до 1.000 динара.

Таквим путем Држава својом влашћу спречиће оне, који из незнања или нехата, а често и из зле намере онемогућавају извоз овог важног нашег артикла, чијим се гајњем и препадом бави око 50—60.000 породица, јер ће се само таквим путем моћи да спасе наша кудељна производња од пропасти.

Чедомир М. Јоксимић.

Воћарство

За побољшање извоза наших ораха.

Немачка и Енглеска највећи су потрошачи плодова ораха. Немачка може да буде добар потрошач наших ораха као и досада, али смо извозом наших ораха у прошлој години имали рђавих резултата услед непознавања основних принципа трговине са орасима, па би у овој години требало то поправити и питање извоза ораха поставити на оно место на коме је било и раније.

Према извештају немачке штампе у прошлој години, наши су ораси били ситни и тврди; поред тога у транспортима је било преко 30% кварних, а било је случајева из Хрватске да су у Дрезду долазили транспорти са 40% кварних, док у нормалним приликама не сме бити кварних више од 12—15%. Било је случајева да су ораси пред утовар влажени, те су се убуђали; било је много спорова берзанских на штету наше трговине и најзад Хамбург није ни котирао наше орахе због тога што су били рђави, кварни и са тврдом љуском.

Да би се у овој години избегли неповољни случајеви пласирања наших ораха на страним пијацама, изнећемо неколико практичних савета како треба брати орахе и поступати даље ради извоза.

Берба ораха. Зрелост ораха наступа онда кад им љуштура поцрни, почне да пуца, опадају плодови сами са дрвета или при трешењу сами испадају из љуштуре. То време обично наступа у септембру-октобру. Чим наступи ово природно опадање зрелих плодова ораха треба одмах приступити берби и не треба чекати да они сами опадају. Оне прве плодове, који су сами опали обично су црвљиви и они се морају одвајати и не смеју се мешати са добрим и здравим орасима. Пред саму бербу ораха треба земљиште испод круне очистити од траве и корова, јер ако ораси леже у овој трави брзо се покваре.

Берба ораха може се вршити на неколико начина: трешењем грана и то се трешење понавља неколико пута дневно. Трешење може да се врши руком и то увек појединих грана, а никако целог дрвета; онда може трешење да се врши дугачком мотком која на врху треба да има ракљу или куку. Не треба млатити орахово дрво мотком јер се ломе плодне гране, али кад се овај рад врши пажљиво може да се постигне успех без штете на дрвету.

Љушћење (комишање) ораха. Плод ораха има споља зелен омотач који се зове љуштура, од које мора да се одваја. Неке сорте ораха нарочито под извесним земљишним и климатским условима дају плодове са којих се тешко одваја љуштура. То се обично јавља у земљама са ниском атмосферском влагом преко лета и код сунчане пригревице. Исто тако се јавља при оскудици воде у земљи. У сушним годинама љуштура брзо увене док је још плод на дрвету и тешко се одваја. У влажним годинама љуштура постаје сочна и лако пуца. Зато да би се ораси лакше очистили од љуштуре чим се оберу са љуштуром покупе се у корпе и, или се у самим корпама оставе неколико дана да се загреју да би се лакше одвојили од љуштуре, или се сипају на гомиле, покрију лишћем да за неколико дана наступи распадање љуштуре, да се ораси лакше изваде. Одвајање ораха од љуштуре може да се врши руком, ако је мала количина, али на руке морају се мењати кожане рукавице да се заштите од бојења које се тешко пере. Најбоље је да се ораси међу у цакове, пола цака, па се онда чак завеже, положи на земљу, гази ногама и одвајају плодови од љуштуре. За веће количине постоје нарочите машине за одвајање ораха од љуштуре.

Прање ораха. Код нас после бербе орасима се не посвећује никаква пажња, већ се обрани и ољуштени ораси суше на сунцу. У другим земљама, где је култура ораха напредна, обрани ораси подвргавају се многим обрадама, којима је циљ да плодови одговарају захтевима тржишта. Тако свже обрани ораси и одвојени од љуштуре имају на спољној страни љуске једну љигаву навлаку и кончиће, а на онима што су сами опали и испали из љуштуре нахвата се још и земта и друга нечистоћа. Такви ораси тешко се суше и брзо се љваре (буђају се). Да би се то избегло, очишћени ораси од љуштуре одмах се пренесе у одају и перу у обичној води. Прање се врши на тај начин што се ораси сипају у један шафољ, или чабар, или кацу, прелију водом, добро измешају брезовом метлом и оперу од оне љигаве навлаке, кончића и земље. Ово се прање понавља неколико пута у чистој води ако је вода прљава. Прање ораха врши се брзо, јер при дужем задржавању ораха у води она продире кроз љуску у језгру и такви се ораси тешко суше и брзо кваре. Да се на овај начин оперу 1000 кграма ораха довољна су два радника

за три часа рада. У Калифорнији, Француској и Италији ораси се перу водом у машинама под притиском велике струје и редовним мешањем.

Сушење ораха. После прања ораси се суше у заклонима од сунца, али где је довољан приступ ваздуха. На сунцу се ораси не смеју сушити, јер им љуска постане прљава, црна и неугледна, а језгра загасита, смежурана и неукусна. За сушење ораси се поставе на поњаве или асуре, да буду у прво време један поред другог, а не у дебелом слоју, да се прво оcede од прања, па после да се просуше. Просушивање траје 8—14 дана, а после овога времена сушење може да се продужи у дебљем слоју. За време сушења ораси се чешће преврћу лопатом да се боље и равномерније осуше. У Француској постоје нарочити столови оивичени дашчицом на којима је дно избушено и на њима се ораси после прања цеде и суше. У Калифорнији за сушење ораха постоје нарочити плитки сандуци.

За брже сушење ораха примењује се вештачко сушење на топлоти од 45°C. Од веће топлоте смежурава се језгра. За ово сушење постоје нарочите сушнице цилиндричног облика, које се примењују у Француској.

У Русији се примењује тако звако „каљење ораха“, од чега добијају особити мирис и укус. Каљење се врши на високој топлоти у загрејаним руским пећима. Ораси за каљење морају бити свежи, т.ј. последње бербе. Стари и рђави ораси не могу да се кале.

Сортирање. После сушења ораси се сортирају по величини на две класе, у прву класу долазе потпуно чисти, здрави, крупни и једнаке величине ораси, и у другу класу сви остали сем кварних. Примењује се и машинско сортирање помоћу јаке ваздушне струје, са којом се одвајају плодови празни (штури).

Бељење ораха. После прања и сушења љуска ораха попрни и такви ораси у продаји или имају слабу цену, или не могу уопште да се продају. Да се отклони овај недостатак ораха у продаји, а у исто време да се ораси сачувају од кварења, раније се води, у којој су се ораси прали, додавало по мало соне киселине; тада ораси постану бељи, чистији и сачувају се од бујавости. Данас се ораси беле или кађењем на сумпорном диму или потапањем у раствор од соде карбоне, хлорног креча и сумпорне киселине.

Мање количине ораха ради сумпорисања међу се на неку мрежу; мрежа се постави на висини пола метра; испод мреже се постави суд са сумпором, цела мрежа са орасима покрије се поњавом тако, да крајеви падају на земљу, сумпор запали и тако над димом држе 12 часова. Могу се ораси сумпорисати и на оним столовима који служе за просушивање и који су избушени, кад се покрију поњавом и даље се ради на већ описани начин.

Веће количине ораха сипају се у цакове, цакови са орасима наместе се у круг у некој шупи тако, да је средина круга, празна. У средини круга која је празна, постави се суд са сумпором; све се ово покрије поњавом, сумпор запали и остави на том диму 12 часова. Два килограма сумпора довољно је за 5000 кгр. ораја.

Бељење ораха може да се врши помоћу раствора соде хлорног креча и сумпорне киселине густине 42° по Вотши. Оно се изводи овако: спремају се два раствора; први раствор од 5 кгр. *patrium carbonicum* (сода) прави се у 24 л. воде; на другој страни 5 кгр. хлорног креча размути се у хладној води у виду каше. Оба ова раствора од соде и хлорног креча сипају се у једно буре од 170 л. хладне воде. Тако спремљен раствор остави се да престоји два дана и ноћи; после овога времена раствор је готов за употребу. Други раствор спрема се од 600 грама сумпорне киселине густине 42° по Вотши у 24 литара воде. Мешање сумпорне киселине са водом врши се у стакленом или емаљираном суду.

Овако спремљена количина раствора од соде, хлорног креча и сумпорне киселине може да убели 3—4000 кгр. ораха.

Поступак са овим раствором за бељење је овакав: у једно дрвено буре, или чабар, или кацу, сипа се 60—70 л. од првог раствора (соде и хлорног креча); сад се овом раствору дода 200—250 куб. сантм. од другог раствора (сумпорне киселине) и брзо се измеша. Одмах после овога у ову се смесу потопа 16 кгр. ораха у једној корпи од прућа, или од жице и држи 10 секунди. После 10 секунди корпа се са орасима извади из раствора, постави над суд да се оцеди, после чега се потопљени ораси перу у чистој хладној води, које се понови неколико пута, изваде из корпе и сипају у плитке судове, или на лесе ради сушења.

Сад се узима других 60—70 л. првог раствора понова, додаје се 200—250 куб. см. сумпорокиселог раствора, брзо меша и ставља друга корпа са 16 кгр. ораха и даље ради. Да се рад обавља брже треба радити са две корпе, два радника и два детета за растурање ради сушења. Кад се убели 3—4000 кгр ораха употребљени раствор се просипа и прави се нов на описан начин. Да се постигне равномерно убељивање ораха потребно је да се одређене партије држе у раствору подједнако време. Бељење ораха на овај начин састоји се у чишћењу свих пега и нечистоће и пега помоћу хлора, који нема рђавог утицаја ни језгру, док сумпорисање на диму може да проузрокује повреду језгре.

То је домаћи начин бељења ораха. Али за бељење великих количина постоје индустриске методе са великим базенима од бетона у које се сипа разблажен раствор на описани начин и ораси у нарочитим корпама потапају, перу и суше.

Паковање ораха. Овако спремљени ораси пакују се у џаковима тежине 50 кгр., чувају у сувом месту или износе на продају

Појрављање (подмлађивање) старих ораха. Енглеске пијаце траже увек свеже орахе. Да би се задовољили захтеви енглеских пијаца и потрошача, Французи старе орахе потапају у чисту воду и држе док језгро не набубри, мало просуше па продају као свеже орахе. Џакови са орасима старим држе се неколико дана у басенима са водом, после просуше мало па извозе. На овај начин не само што старе орахе продају под свежим, већ старим орасима повећавају тежину, те на тај начин добијају дупле користи.

Французи кажу да у трговини са орасима у Енглеској имају сезону свежих ораха и сезону освежених, тако да су увек у сезони свежих ораха.

Милорад П. Вечевих.

Рад Српског пољопривредног друштва.

Нове подружнице.

12. Рошци, срез љубишки, бановина Дринска.

Заузимањем г. г. Добросава Л. Ковачевића, ср. пољопр. референта у Прељини, Пере Петровића, школованог економа, Богољуба Томашевића, учитеља, Властимира Маслаћа, Димитрија Ковачевића, пољопривредника и др. пријатеља пољопривредног напретка, подружина је основана 4. марта. На дан оснивачке скупштине у подружину се уписало и члански улог платило 29 чланова. На чело установе и за главне функционере изабрани су покретачи идеје и угледни пољопривредници. За претседника је изабран г. Петар Петровић, за потпретседника г. Властимир Маслаћ, за секретара и благајника г. Богољуб М. Томашевић учитељ, а за чланове управе г. г. Предраг Каранац, Дмитар Ковачевић, Милутин Јовановић, Ранко Тодоровић, Иван Аџић и Крста Ђоновић, за претседника надзорног одбора изабран је г. Митрофан Иванчевић, старшина манастира Благовештења, а за чланове г. г. Драгољуб Кандић, школов. економ и Гојко Веселић, пољопривредник, за заменике у управном одбору изабрани су г. г. Комнен Савић, Гвозден Р. Каранац, Василије Милутиновић и Милан Василијевић, а у надзорном г. г. Миодраг Перишић и Радивоје Пауновић.

13. Жагубица, срез хомољски, бановина Моравска.

Иницијативом среског пољопр. референта у Жагубици г. Драг. М. Николића, подружина је основана још 3-ХИ-1933. год. али ни до краја априла није послала сав припадајући члански улог за све чланове.

За претседника подружине изабран је г. Милорад Ивић, за потпретседника г. Петар М. Кекић, за секретара и благајника г. Владимир И. Јовановић, а за чланове управе г. г. Илија

А. Павловић, Илија Аврамовић, Светозар Мустеџић, Аранђел Јовановић, Илија Куртовић и Петар Јорговановић.

За претседника надзорног одбора изабран је г. Јован Зорић а за чланове г. г. Радосав Босић и Јован Ђурић.

14. Брзоходе, срез моравски, бановина Дунавска.

Инж. агроном г. Никола Минчевски, пољ. референт у Жабарима, са угледним пољопривредницима и пријатељима напретка пољопривреде покренуо је идеју оснивања и подружина је основана 4. марта. На дан држања оснивачке скупштине уписало се и члански улог положило 20 чланова.

За претседника подружине изабран је г. Милоје Ж. Стевановић, за потпретседника г. Живојин Петровић, за секретара и благајника г. Драгић Здравковић, а за чланове управе г. г. Александар Петровић, Сава Ј Милановић, Станоје Милановић, Ранко Митровић и Александар Радишић. За претседника надзорног одбора г. Живадин Божићевић, а за чланове г. г. Милован З. Арсић и Ранко Радивојевић.

15. Прељина, срез љубићки, бановина Дунавска.

Г. г. Добросав Л. Ковачевић, ср. пољ. референт у Прељини, затим Тимотије Радовановић и Бошко В Милошевић пољопривредници из Прислонице и Прељине сазвали су оснивачку скупштину на дан 18. марта и основали пољопривредну подружину са називом „Прислоничка пољопривредна подружина са седиштем у Прељини“. На дан скупштине уписало се и улог положило 22 члана, а доцније 9, те сада има 31 члана.

За претседника управног одбора изабран је г. Бошко В. Милошевић, за потпретседника г. Тимотије Радовановић, за секретара и благајника г. Милан Рајичић, а за чланове управе г. г. Чедомир Домановић, Коста Максимовић, Радован В. Јовашевић, Богосав Крсмановић, Михаило Ђурчић, Тимотије Ђусловић и Ђорђе Топаловић. За председника надзорног одбора изабран је г. Велисав Јовановић, а за чланове г. г. Јован Ракићевић и Драгутин Петровић.

16. Ђаковица, срез ђаковачки, бановина Вардарска.

Подружина је иницијативом среског пољопривредног референта основана још у почетку месеца марта, али до краја априла нису послата акта о конституисању управног и надзорног одбора.

17. Милошевац, срез орашки, бановина Дунавска.

Заузимањем г. г. Николе Лукића, Настаса Марковића, Сретена Љ. Лукића и њихових другова, сазвана је оснивачка скупштина и подружина основана 4. марта са 15 чланова.

За претседника подружине изабран је г. Никола Лукић, за потпретседника г. Никола Марковић, за секретара г. Сретен Лукић, учитељ, за благајника Лазар Станковић, а за чланове управе г. г. Живота Ристић, Петар Н. Лукић, Живота

А. Ђулић, Милован С. Мишић, Данило Ј. Станковић, Воји-
слав С. Манојловић и Богдан А. Ђурчић. За претседника
надзорног одбора г. Божидар Радовановић, а за чланове г. г.
Милутин К. Богдановић и Стеван Миловановић.

Б. Н.

Пишања и одговори.

Пишање: Имам бетонiranу јаму која је досада служила
за кречану, дужине 2.50, ширине 1.70, дубине 1.55 метра и
хтео би да у њој силирам кукуруз. Како је силирање за
нас новина, молим за одговор преко „Тежака“: 1) Може ли ова
кречана да послужи за ову сврху?; 2) Колико хране и за који
број грла може у њу стати?; 3) Како при силирању треба по-
ступати да би се добила добра силажа?

Петар Радовановић,

економ свог добра и члан надз.
одбора Бољевачке подружине.

Одговор: 1) Јаму која вам је служила за кречану можете
корисно употребити за силирање пиће, јер је опасана зидом и
заштићена од притицања кишне воде. 2) Према размерама које
сте дали јама заузима 6.59 м³ простора. Рачунамо ли тежину
1 м³ силаже 600 кг, то у вашој јами можете сместити 3.954.
кг пиће. — Који број грла овом количином можете да исхрани-
те зависи од врсте стоке, дневног obroка у силажи и броја
дана. Оброк у силажи крвама и воловима креће се од 15—20
па и више кг на дан и грло, средњег коња до 8 кг. на дан
и грло уз другу храну. Но увек је боље с почетка, док се
стока на њу не навикне, почети с оброцима мањим. Обично
се узима да је 1 кг. силаже по хранљивости раван скоро $\frac{1}{2}$
кг доброга сена. — 3) Кукуруз као пићна биљка необично
је цењена и једина кој је мана што садржи мало беланчевина.
Зато је место његове чисте културе боља култура смешана,
н.пр. с додатком $\frac{1}{3}$ граорице. — За силажу коси се у време
појаве метлица, јер је тада најкукуснији и најсварљивији. —
Кукуруз се покоси и остави 5—6 дана да се ирвене, т.ј. да
изгуби један део вегетативне воде. Када почне у рукама да
шушти онда је најпогоднији за силажирање. Пре смештања
у јаму исече се на сечки (ручној) на 3—4 см величине
пошто се сечка боље врста, угази, лакше вади и при исхрани
мање растура. При пуњењу јаме пазимо да се равномерно
врста и слој по слој угази, нарочито по крајевима и угло-
вима (зашта је најбоље употребити дрвени или гвоздени
стулац), тако да не остану никакве празнине. — Пошто се
јама пажњом добро напуни, покрије се слојем од 10 см. овла-

жене плеве а ова добро набије, и за 50 см. покрије земљом или даскама и ове оптерете камењем како ваздух у њу не би имао приступа. — При слегању пиће настаће на покривачу од земље пукотине које се морају ваљано испунити. — За 6—8 недеља пића је преврела и може служити за употребу. — При вађењу треба је сећи лопатом усправно и глатко у узаним појасевима, никад да се цела њена површина открије. Увек се вади само онолико колико се може одмах употребити, јер се иначе на ваздуху брзо квари. Ако је силирање изведено добро издржи овако конзервисана пића дуго.

Јаша Јањић.

Питање: Војислав Лазић пита: Погинуо син балканског рата, па је оцу досуђена инвалид. потпора, а европског рата погинуо је и отац. Инвалид, потпору је примала удова мати све до пре 3—4 године, када ју је Виши суд одбио, пошто јој је прирастао млађи син. Жалила се неколико пута и тражила да јој се призна право инвалид. потпоре због погинулог мужа, али све без успеха. Имање им је посве мало, а син јој вадници те је издржава, али како се оженио већ је почео отказивати своју помоћ.

На који би се начин могла уврстити за инвалидску потпору?

Одговор: За досуђивање инвалидске потпоре, једино су надлежни инвалидски судови. Па када је молила одбијена од захтева, да јој овај суд пресудом призна право на инвалидску потпору, извршном пресудом Вишег инвалидског суда, то су свакако били разлози, да молила изменом домаћег статуса, заиста нема право на ову потпору. Према томе узалудно је обраћати се Инвалидском суду.

Што се тиче питања да молила упути жалбу и Њ. В. Краљу, то може учинити само у виду молбе, да јој се додели нека помоћ, која не може бити у виду сталне инвалидске потпоре.

М. Ђурђевић.

Питање: Мил. Т. Ђорђевић, пољопр. из Шутца, пита: Имао Петар сина Павла и четири ћерке: Софију, Станију, Марију и Миленију. Син Павле погине у рату, иза њега остане ћерка Петрија, која се удала и има деце оба пола. По смрти Петровој ко је прави наследник његове имовине?

Одговор: Према Грађанском закону § 400, — ако нема мушке деце, онда заоставша женска деца, заоставше очево имање деле на равне делове. Но како је овде Петар имао и сина Павла, који је погинуо пре смрти свога оца Петра, а оставио ћерку Петрију, то ће Петрија у наслеђу конкурисати својим теткама Софији, Станији, Марији и Миленији и заоставше имање пок. Петра делити на равне делове — § 402 Грађ. зак. по праву представљања.

Из напред изложеног наследници заоставше имовине поч. Петра јесу његове ћерке: Софија, Станија, Марија и унука Петрија, од раније му умрлог сина Павла, на равне делове, то јест свака на по једну петину заоставше имовине.

М. Ђурђевић.

⌈ *Одговор:* на питање Џемаила Алирејсовића из Зворника, где се могу добити најбоље врсте украсног шибља, ружа и цвећа.

Украсно шибље, племените руже и цвеће можете добити у расаднику Милована Милорадовића у Јагодини и код Управе Државног парка у Топчидеру. Затражите ценовнике од њих и тамо ћете наћи избор. Исто тако постоји већи број приватних расадника и предузећа која се баве производњом и продајом украсног шибља, ружа и цвећа и ови продају својих производа оглашују у разним дневним листовима и стручним часописима.

Милорад П. Зечевић.

Допис.

Бринумо младе воћке!

Нама сељацима, пољопривредницима, доделио је усуд да се вечито боримо са разним непогодама и поразитима. Ми смо ти они, који се увек моле некој невиђеној сили и природи, да нам понешто додели. Ми смо ти они, који немају свога буџета као чиновници и службеници, који према својим приходима распоређују и своје расходе. Ми пољопривредници оремо, коламо, подижемо воће и стоку, а уздамо се у Бога да ће родити и мал се умножити. Али ако настане суша, дође град или друга каква непогода, помор стоке и други поразити, ту Бог не помаже. Морамо се отрести заблуда и предрасуда, јер Бог никоме не даје у готову, као ни оно дављенику што не може помоћи Св. Никола. Дужност је свију нас да се најпре сами помогнемо што више можемо. Ако нам то није могуће у пуној мери, удружимо се и оснивајмо пољопривредне подружине, или друга удружења. Ко је у пољопривред. подружини, тај је могао добити кредит од 500 дин. од Српског пољопривредног друштва, и то у виду пољопривредних потреба јевтинијих и боље каквоће. Ко је седео скрштених руку, и чекао од Бога благослов, тај је рђаво прошао. Поред тога што је остао без новчане помоћи, он није имао прилике ничему ни да се поучи, него је за време пролетошње суше орао и сејао, па му ништа није никло. Нападнуте воћке није имао чиме одбринити нити је знао како ће их одбранити. А ко је добио помоћи од Друштва и послушао савете наших стручњака, тај је зимус дубоко узорао њиву, упрелеће засејао, редовно прашио или копао, па је усева милина гледати; воћке нападнуте од шест врста

гусеница, које су јеле и лист и плод, бранио је прскањем уранија зеленилом, и одбранио их. Дакле, морамо ради свога спасавања сами запети, па ћемо од надлежних и помоћи добити, а и Бог ће нас помоћи.

Ове године гусенице су нарочито напаале шљиве и јабуке. Младе вошке до шест година старе могу се лако одбранили од гусеница. Изјутра кад сунце изгрева гусенице су обично сакупљене у гомилицима са источне стране, обично над гранама и деблом. И не треба се либити, но руком снажно у дебло ударати, услед чега се гусенице по кончићима пуштају ка земљи, када их брзим покретима руку можемо лако скидати, бацати на одређено место и ногама погасити. Са лишћа их рукама скидати и убијати, а по гранама, које се не могу руком дохватити, ударати довољно дугачким прутећем, па ће се гусенице саме спуштати. Све скинуте гусенице ваља поубијати. Када су гусенице веће и теже могу се оборити на земљу трешењем стабла и побити. То треба чешће понављати. Пошто се радним даном то не може чинити, ми ћемо то радити светком и празником.

Поред нашег сопственог труда на утамањивању штеточива, требало би да и општине уносе извесне суме у своје буџете за утамањивање штеточина и за давање награда онима који их тамане. Ми сами не треба да дочекамо идућу годину неспремни. Одвајајмо залагај од својих уста, остављајмо понешто ко вина ко ракије да се сада уновчи, да имамо средства за спасавање од сваке непасти; да би се платили члански улози сваког удружења. Одвајајте и ви, сити и богати, за помоћ пољопривредника, јер он ствара хлеб без којег се не може, и који храни све од прва до цара.

Мил. Т. Ђорђевић,
пољопривред. из Шутаца.

Белешке.

Леп пример за углед. Управа основне школе у Рогојевцу, срез гужански поручила је од Српског пољопривредног друштва у Београду, за награде бољим ђацима, о испитима пољопривредне књиге и то: „Конзервисње воћа и поврћа сџерилисњем“, II издање и „Једна иракшична сушница“, од Г. Др. Веље Стојковића, начелника Министарства пољопривреде у пензији; „Расе оваца у Србији“, од Г. Др. Танасија Митровића, професора Универзитета; „Резидба винограда“ од Г. Боже Ранковића, начелника Министарства пољопривреде; „Ливадске шраве и њихов избор“, од Г. Др. Локота, професора Универзитета; „Јагодичаство воће“ и „Подизање шљива изданцима“ од Г. Паје Петковића; „Земљорадничкова чистишанка“; „Гајење коноуља и лана“ од пок.

Виће Т. Радовановића и „Подизање и нега шљива“ од г. Милана Никетића, професора пољопривреде.

Српско пољопривредно друштво, послало је одмах ове књиге. И заиста, малим сељачићима, кад сврше основну школу, биће ове књиге драгоцене да их читају код својих домова, да се њима поуче и да их потстрекну на бољи пољопривредни рад, који ће им донети више прихода од имања. Њихови родитељи и браћа, видеће стварне користи од школовања ових ђака, па и њихови суседи могу се очигледно научити кориснијим радовима на селу, те ће их прихватити и одбацити оне нерентабилне и застареле начине рада на својим газдинствима.

Овај леп пример за углед може потсетити и остале наше школске управе да се угледају на своју другарицу у Рогојевцу, — у нашој јуначкој Шумадији, из које се, све јављају правилни погледи на живот и унапређење наше пољопривреде, као што је Шумадија предњачила и највише жртава поднела за наше национално Ослобођење и Уједињење.

Сем школских управа, могу и имућнији људи из Београда и других градова, који су рођени у селима, да се сете својих места рођења на селу и да пошљу на поклон ђачићима ових корисних пољопривредних књига.

Наша Министарства пољопривреде, и просвете, одговорили би својим првим дужностима, када би поручили ових књига и разаслали их сељачићима, ђацима, у целој нашој Отаџбини, као дарак од тих наших врховних, пољопривредних и просветних установа. Њима би дечица највише благодарила и постала би послушнија и радљивија и боље би поштовала своје старије.

Вића П. Матић.

Некролог.

† Крсман М. Ерац,

ппуковник економске струке и ред. члан Српског пољопр. друштва

На дан 16 септембра пр. год. преминуо је, после дужег и тешког боловања, које је последица ратних рана и тегба, Крсман М. Ерац, ред. члан. Српског пољопривредног друштва, ппуковник економске струке, начелник интендантуре Брегалничке дивизије у Штипу. Пок. Ерац је преминуо у Новом Саду, а његово тело је пренето у породичну гробницу у Краљево на дан 15 марта ове год., уз огромно учешће грађана вароши Краљева, а са војничким почастма које припадају официру и ратнику какав је пок. Ерац био.

Покојни Ерац је рођен на Ушћу год. 1886. Основну школу је свршио у манастиру *Сшуденици*, а Ратарску школу у Краљево завршио је године 1907. По завршеној школи, као

један од најбољих ученика, примљен је за приправника у истој, на којој је дужности остао две године. Војнички (ђачки) рок отслужио је у Београду, где је успешно положио испит за рез. официра. За рез. поручника произведен је год. 1911, у ком је чину и ступио у Балкански ослободилачки рат, да одмах по завршетку истог, у коме је као борац-водник у I прекобројном пуку за сво време био, буде произведен 1913 за резервног пешад. поручника.

Пок. Крсман М. Ераз

У светски рат, 1914 године, ступио је као рез. поручник, да већ идуће године (1915) буде произведен за рез. капетана II класе, после крвавих борби у Мачви и на Церу, где је тешко рањен.

Трагичне 1915 године, иако једва опорављен, са поломљеном цеваницом и неповађеним комадима шрапнела, он се ипак јавља својој команди и бива постављен за командира чете Крагујевачких резерв. трупа, наше онда најмлађе генерације регрута, чију је Голготу и сам осетио и издржао, прешавши са њима пешке и делећи са њима и зло и добро, све до Валоне, ма да је, с обзиром на његове ране, могао још у Драчу да се укрца.

За време Солунске војне, као неспособан за борца, постављен је за командира железничке чете, на којој је дужности, године 1918, приликом пробоја фронта, унапређен у чин. рез. капетана I класе.

По свршеном рату постављен је за државног економа среза колубарског, где је остао краће време, затим се враћа у војску, где 1924 год. са успехом полаже испит за мајора економске струке и добија положај помоћника начелника интендантуре Потиске дивизије у Суботици. Године 1929 унапређен је у чин пуковника, а године 1930 постављен за начелника интендантуре Брегалничке дивизије у Штипу.

Покојни Ерац је био ретко скроман, исправан и до крајности честит човек и службеник, како у пољопривредној, тако и у војној струци. Никад није желео да се о њему и његовим заслугама говори, никад се није истицао, али су га баш те његове особине саме истакле, јер је одликован шест пута, за његове војничке заслуге. Његови војници регрути из године 1915, увек ће се са пиететом сећати свога доброг командира, кога су често на рукама преносили преко бујица и река Шкумбе и Војусе, са којим су заједно гладовали и повлачили се испред непријатељске најезде, увек запојени вером у боље дане и у бољу будућност Отаџбине, чију славу и величину многи нису дочекали...

Оставио је неутешну супругу, два сина и једну кћер, којима и овим путем изјављујемо наше саучешће.

Г. Алекса В. Петровић, чиновник Српског пољопр. друштва, који је као добровољац ђак, за време повлачења, 1915 године био у чети покојног Ераца, у рез. трупама, да би сачувао трајну успомену на свог доброг командира, уписао га је за члана *доброшвора* Друштва са улогом од 1000.— динара. Хвала г. Петровићу на овом племенитом гесту, а покојном Крсману нека је вечан помен међу живима.

Б. Љ. Н.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

21. седнице, држане 16. маја 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, Н. Белобрк, Д. Спремић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, Б. Ранковић, С. Ратковић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 477) Прочитан је и усвојен записник 20 седнице Управног одбора.

II 478) Примљен је знању записник 20 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 20 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

479) Да се прими знању да су прегледани и исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

480) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 276—278 и 281, а одбије по предлогу бр. 280.

481) Да се Подружини у Лозници одобри кредит од 25.000— дин. а дуг из ранијих година наплати судским путем.

482) Да се преко адвоката ургира наплата дуговања од подружина, по извршним пресудама.

483) Да Друштво откупи 10 ком. лозова удружења ратних инвалида, за 100— динара.

IV Прочитан је записник 20 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

484) Да се прими знању, да је приспела и друга партија Верморелових прскалица и укњижена у магацинску књигу.

485) Да се по писму бр. 5174, тражи понуда за пасуљ и дрва за огрев, пошто финансиски одбор утврди цену и потребну количану.

486) Да се по претставци бр. 5207, исплати семе сточне репе 1. септембра о. г. по понуђеној цени.

V Прочитан је записник 20 седнице програмског одбора, па је одлучено:

488) Да се приме у састав нове подружине у Ђаковици и Ђуприји, пошто су испуниле прописане услове.

489) Да се Подружини у Радовишници шаље Тежак за чланове с тим, да члански улог пошаље с јесени.

490) Да се овласти Управник расадника у В. Градишту, да одвоји Подружину у Кули, од пољоприв. књижице и читаонице, ако нађе да је то потребно.

491) Да се Пољоприв. књижици и читаоници у Вел. Хочи, поклони један комплет књига.

492) Да се Подружини у Прељини не може понова бесплатно дати уранија зеленило, пошто је кредит исцрпљен.

493) Да се за Пољопр. књижице и читаонице штампају следеће књиге: књига чланова, инвентар, дневник касе, књига реверса и записник седнице управног и надзорног одбора.

494) Да се по предлогу бр. 159 прикупе податци од агилнијих и јачих подружница о подизању њихових домова.

VI 495) Прочитан је записник 3 седнице Одбора за земаљски воћарски конгрес, па је исти усвојен с тим, да г. Д-р Вукасовић проведе на путу до пет дана.

VII Саопштења и предлози.

496) Прочитан је позив Домаћичке школе из Кромјержиже у Чехословачкој, на прославу педесетогодишњице њеног рада. Одлучено, да се поздрави телеграмом.

Са овим је седница закључена.

22. седнице, држане 23 маја 1934. г. у друштвеном дому
у Београду

Били су присутни г. г. претседник Мирко Миљковића, претседник Др. Т. Митровић и чланови: Н. Петровић, Н. Белобрк, Т. Владисављевић, Др. М. Градојевић, Д. Спремић, С. Ратковић и В. Матић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Нешић.

I 497) Прочитан је и усвојен записник 21 седнице Управног одбора.

II 498) Примљен је знању записник 21 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 21 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

499) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— дин.

500) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 284 и 287.

501) Да се г. Мити Николићу инспектору Мин. пољопривреде у пензији изда 1000— динара на име помоћи за испитивање и утврђивање сората и успеха гајења дворедог јечма у Санцаку, с тим, да по свршеном послу поднесе извештај.

502) Да се Подружини у Кусићу одобри кредит за ову годину у 8.000— динара с тим, да се у ову суму урачуна и дуг из 1933 год. у 595.50 дин.

IV Прочитан је записник 21 седнице набављачког одбора па је одлучено:

503) Да се понуда за справе по предлогу бр. 11 огласи у Тежаку, а набавка врши према интересовању по претходном утврђивању цене.

504) Да се по предлогу бр. 5444 прими у комисиону продају једна вршаћа гарнитура са мотором.

505) Да се по предлогу Подружине у Ракарима цена уранији зеленилу не може да смањује.

506) Да се одбије понуда бр. 5363 за куповину апарата за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем.

507) Да се прими знању да су у исправном стању примљене и укњижене 60 ком. прскалица „Плац“.

V Прочитан је записник 21 седнице програмског одбора па је одлучено:

508) Да се одложи ликвидација Подружине у Кули.

509) Да се у Старом Бечеју на инструктиван излет чланова Пољопр. подружине упути члан управе г. Никола Белобрк.

510) Да се Пољопр. подружини у Цариброду, на име помоћи за воћарско-калемарски курс у августу т. г. изда 400 динара од којих 300 у воћарском алату а 100 дин. у књигама.

511) Да се спор у Подружини у М. Плани сматра ликвидираним.

512) Да се поновна нареди Управи Подружине у Варварину да ранијег благајника и магационера Живојина Николића оптужи надлежном суду за проневеру подружинске готовине и имовине, а Банску управу у Нишу молити да одобри да се Подружина са магацином смести у погодном одељењу једне од зграда у бановинском расаднику.

513) Да се секретару и благајнику Подружине у Врању г. Боривоју Поповићу исплати хонорар за рад у Подружини у 1933 год. а према броју чланова.

514) Да делегат Друштва на слави Пољопривред. књижнице и читаонице и Омладинске дружине у Јајинцима 24 т. г. буде г. Драгутин Ј. Спремић.

515) Да се друштвеном практиканту при Задружно вићарској школи у Вршцу, Јовану Милетићу пошље 100— динара на име накнаде путног трошка и помоћи.

516) Да се од Пољопривредне књижнице и читаонице у Рогама траже подаци о простору и средствима за подизање дома.

517) Да се Удружењу Власотиначана бесплатно уступи једна колекција књига с тим, да плати 20 динара за фонд и поштарину.

518) Да се из помоћи Министарства пољопривреде дате Подружини у Честину наплате раније издате јој справе на кредит и ставе јој се на расположење справе, семе и препарати са остатак помоћи.

VI Саопштења и предлози.

519) По молби друштвеног секретара г. Милана Дамњановића одлучено је: да му се одобрава боловање до оздрављења с тим, да га у дужности по потреби заступа инспектор г. Бор. Нешић.

520) По позивима на славу одлучено је, да претставник Друштва код Београдске Трговачке омладине 27 т. м. буде претседник г. Миљковић, а код Удружења трговаца млека и млечних производа 24 т. м. чланови Управе г. г. Матић и Ратковић.

Са овим је седница закључена.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
 „ 1 „ „ 12.50 „ $1\frac{1}{2}$ „ „ 15.—
 „ 2 „ „ 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
 могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
 Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 23. јула 1934 г.

Пшеница		Свиње мршавс	
Србијанска 77 $\frac{3}{10}$ Дунав	107—110	Волови I кл.	4—4.50
Србијан. 77, 3—4% Сава	105—110	„ II	3—3.50
„ 77, 3% гл. пр.	95—100	„ III	2—2.50
„ 77, 3% уз. пр.	95—100	Краве I кл.	3—3.50
Бачка 78 $\frac{2}{10}$	105—110	„ II	2—2.75
Банат. 78, 2%	105—110	„ III	1.50—1.75
Кукуруз		Овце	2—2.50
Банатске утовар станице пром.	92—96	Јагањци	2—2.50
Банат. пар. Вршац	93—98	Живина жива	9.50—10
Срем.	93—96	Јаја	38—42
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	96—102	Маст	13—14
Лађа Дунав	103—107	Сламина	8—9
Лађа Сава	102—106	Млеко кравље	2—2.25
Овас		Млеко овче	3—
Србијански пар Београд	90—100	Сир српски	9—10
Сремски утовар. станица	90—100	Кајмак	18—23
Македонско-косовски	80—90	Кашкавал	11—17
Јечам		Разно	
Барањски 65-66 нов.	105—110	Мекније са врећама Срем, Бачка	85—90
Македонско — Косовски	—	Мек. обала Београд, без врећ	95—100
Главна пруга	—	Кукољ самлевев, Београд	65—75
Пасуљ		Кромпир.	100—150
Срб. 3% 1933 г. пар. Беогр.	120—130	Црни лук	20—30
Сремски 2% без вр. утов. ст.	—	Бели лук	—
Бачки 2% без врећа утов. ст.	—	Сено	45—55
Бачки и срем. 2% пар. Беогр.	—	Слама	20—25
Стока и сточни производи		Харџије од вредности	
Свиње тешке	7—7.30	2 $\frac{1}{2}$ % Рента ратне штете	318.25—319
„ средње	6.25—6.75	4% Аграрне обвезнице	39—
Свиње лаке	5.50—6	7% Инвестициони зајам 1921	71—71.50
		Аграрна банка	218.50—219

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.**

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

За унапређење нашег воћарства.¹

1. Ближа сарадња између воћарских произвођача и извозника воћа, условљава бржи и већи напредак у воћарству.

На овој Конференцији видимо присутне и трговце — извознике воћа и произвођаче — воћаре, што је знак да је постојала обострана жеља да се они овде заједнички састану, те да разне проблеме из производње и продаје воћа заједно расправљају и да траже таква решења, која ће и једну и другу страну задовољити.

Трговци извозници воћа и произвођачи воћари имају у воћарској привреди своје посебне путеве и своје одређене задатке.

Док произвођач има да произведе беспрекорну робу — воће, како би она могла привући што већи број потрошача, па тиме допринети и појачаној његовој потражњи, дотле трговац извозник има ту робу што боље да спреми и расподели како на унутрашњем тако и на спољнем тржишту, да је што уносније у новчи, те да би од ње и он и произвођач, и ако хоћете цела наша земља, могли извући што веће користи.

¹ Говор, који је одржао наш почасни члан г. Др. В. Стојковић на Воћарској конференцији одржаној 14, 15 и 16 јула у Марибору.

Заједничка њихова сарадња и узајамна помоћ ради што потпунијег извршења тих задатака, која ће се манифестовати и на овој конференцији је само за похвалу, јер она условљава и бржи и већи напредак у воћарству уопште. Та сарадња је утолико више потребна што постоји врло тесна веза и међусобна велика зависност између чисто техничких проблема производње воћа и економских проблема расподеле и трговине воћа. Међусобно искуство, које ће произвођачи и извозници једни другима изложити на овој конференцији, а нарочито тешкоће на које оба та реда наших привредника наилазе у испуњавању својих задатака, могу само још боље да им осветле путеве у будућности и да допринесу још већем напретку наше воћарске привреде.

2. Од свих грана пољопривреде воћарство је највише поштеђено од кризе.

За ово неколико последњих година јасно се увидело да воћарство није изложено тако снажним ударцима кризе као друге гране наше пољске привреде; напротив, са свих страна из редова пољопривредника се чују гласови да у овој незапамћено тешкој ситуацији коју преживљује наша пољска привреда још једино воћарство, пружају му један сигуран извор прихода, отвара пољопривреднику изгледе на бољу будућност. И доиста криза у продаји воћа и ценама, које се од њега добијају, далеко је мање осетна него ли криза у другим ратарским и сточарским производима. И тој и тако повољној ситуацији за воћарство доприносе с једне стране још релативно мала производња воћа у свету, затим велике промене у берби воћа од једне године до друге, — пошто је воће далеко осетљивије и према атмосферским утицајима и према болестима и штеточинама него други пољопривредни производи — и најзад знатно појачана потрошња воћа у свету — јер је она далеко већа после него што је била пре светског рата, што сведоче и знатно повећане количине извоза воћа из појединих земаља — извозница воћа.

Нећемо овде да понављамо све оно што смо утврдили о воћарској производњи наше земље, о чему је опширно било говорено на Воћарском конгресу у Чачку. Поменућемо само то да наше воћарство није још онако како би требало и могло да буде и да оно уопште у нашој народној привреди заузима тек једно незнатно место. Пред нама свима, лакле, још увек стоји једно широко поље рада за повећање и квантитативно и квалитативно производње воћа, утолико шире, што су с једне стране и климатске и теренске погодбе наше Краљевине за његово развиће врло повољне, и што су с друге стране могућности проширења наше унутрашње потрошње воћа и повећање извоза воћа и воћних производа у иностранство врло велике.

3. Тешкоће у извозу траже нове методе рада како у производњи тако и у продаји.

Тешкоће и ограничења, која се увађују и уводе у размени производа међу народима, а која нарочито погађају пољопривредне производе, утакмица која се услед тога јавља на страним тржиштима при продаји тих производа, а која никад није била упорнија него сада и ниске цене пољопривредних производа, које су последица те и такве утакмице, траже неминовно и друкчије рад у пољској привреди уопште, па и у воћарству посебно.

Док су страна тржишта била широм отворена и лако приступачна, а нарочито после свршетка светскога рата, била је једина брига пољопривредника да производи у изобиљу не водећи много рачуна ни о каквоћи ни о трошковима производње, је се све тако рећи тражило и све могло продати и то по цени која је свагда широко покривала производне трошкове. *То је било доба квантитативне производње простије технике и мањег вођења економије у пословима пољопривреде.*

Међутим, уколико су се страна тржишта почела више затварати и утакмица на тржиштима бивати све упорнија, брига и напори пољопривредника морали су

се управљати у правцу да се пруже што бољи и што јевтинији производи који ће лакше моћи издржати ту утакмицу; морало се другим речима водити рачуна по најпре о каквоћи производа и о њиховој производној цени. То је доба квалитативне производње савршеније технике и врло строге економије у пословима пољопривреде.

Е ето у ово последње доба и ми сами сада живимо па према њему и нашу воћарску производњу и трговину морамо прилагођавати.

4. На каквоћу воћа мора се обраћати већа пажња него ли на количину.

Данас када се знатно отежава извоз воћа разним мерама: високим царинама, контингентима, забранама, уверењима о здравствениости ит.д. мора се више него икада у прошлости обраћати пажња на квалитет много више него на квантитет воћа. Пред упорном конкуренцијом која се појављује у продаји воћа на иностраним тржиштима само квалитетом најбоље воће може најлакше освојити потрошача, прокрчити себи пута и најповољније се уновчити. А није само на квалитет, него још нарочито и на уједначеност квалитета у пошиљкама мора се данас највећа пажња обраћати у воћарској трговини. Тешкоће у пласирању нашег воћа на иностраним тржиштима треба понајпре тражити у тој неуједначености робе, која потиче и од претерано великог броја сората воћака које се гаје и од неисправности појединих пошиљалаца воћарске робе у иностранство.

Уједначеност воћарске робе, кад је реч о вагонским пошиљкама, је доиста врло тешко извести при великом броју сората воћа које се код нас гаје. Строга селекција воћа сама се од себе намеће, а смањење броја сората најбоље може довести до боље стандардизације која је битна погодба за успех у продаји сировог воћа. Ту лежи уосталом и основа за развитак разних воћарских индустрија, а поглавито индустрија сушења и прављења компота, јер и те индустрије траже једнолику сировину, да би могле дати једнолики производ.

Ми ћемо овде навести један пример те строге селекције и смањења броја сората у Сједињеним Државама код јабука. У тим државама које су највећи произвођачи и извозници јабука у свету, број јабукових дрвета од 1910 до 1930 године опао је за 46%, т.ј. од 217.115.000 дрвета спао је на 116.340.000 дрвета. Ту је било с једне стране немилосрдног избацивања великог броја сората и с друге стране искључивог размножавања оних малобројних сората, које су се у трговини показале најбоље. Па ипак производња јабука у тим државама и поред тако смањеног броја дрвета није опала, јер се тамо стари воћњаци замењивали новим воћњацима од бољих и одабранијих сората које су се највише тражиле и најбоље плаћале на тржишту. Тако је био знатно сведен огроман број сората које су се тамо раније гајиле и од којих сада нарочито десет њих претстављају око 60% од свеукупне производње јабука.

На одабирању сората као и на смањењу њиховог броја ради се код нас, па и Српско пољопривредно друштво, које ја имам част представљати на овој Конференцији, својим познатим воћарским изложбама и конгресима, понајпре и понајвише тај циљ има у виду. Али напори у том правцу треба да се појачају удруженом и складном акцијом и државе, и бановина, и појединих воћарских удружења, и воћарских произвођача, и извозника, да би се што пре дошло до жељених резултата.

5. Ми живимо у доба савршеније технике у воћарској производњи.

Ми живимо у доба савршеније технике у воћарској производњи која је у другим државама извозницама воћа, са којима се сретамо на истим тржиштима, нашла далеко шире примене него код нас. Ми дакле на страним тржиштима нисмо такмичари на равној нози, те је и борба међу нама врло неједнака, па се и на нашу штету често пута свршава. Савремено воћарство не може се међутим ни замислити без савршеније технике, јер се само уз помоћ ове може постићи и већа и боља воћарска производња.

Не треба разумети под савршенијом техником само правилно подигнут воћњак, на довољном растојању засађена дрвета у њему, обрада земљишта између дрвета и све друге радове, које имају да помогну правилном развићу дрвета, него нарочито у најширим размерама рационално примењену редовну борбу противу болести и штеточина — којих са све већим оплемењивањем воћа из године у годину све више и више има — и тако управљање воћком, да она по могућству сваке године али умерено рађа. Само ће се тако моћи осигурати здрав и добар род, здрава и добра сировина, која је први и најважнији услов здраве и проширене трговине воћем како у земљи тако и на страни.

Овде се свакако неће моћи улазити у појединости каква се све сретства — а она су тако многобројна — имају предузимати да се произвођач што боље припреми и што потпуније наоружа, те да би био у могућности да воћку што боље себи потчини и да њоме што лакше управља, јер је проблем и сувише сложен и опсежан за једну овакву конференцију. Али је ипак корисно подвући потребу савршеније технике у данашње време и захтевати да она нађе много шире примене у нашем воћарству, него што је то досада био случај.

6. Ниске цене у воћу траже већу економију и исправнији рад у воћарској привреди.

Ниске цене воћу траже строгу економију у воћарским пословима, јер се тако може осигурати пристојна актива у воћарској привреди. Та се економија мора спроводити до крајњих граница како у производњи тако и у продаји воћа и воћних производа. Примена савршеније технике у производњи воћа захтева несумњиво већег улагања рада и капитала, она поскупљава производњу, али зато осигурава уредније рађање воћке и бољу каквоћу воћа. Да се коштање производње односно производни трошкови смање, груписање воћара у циљу заједничке набавке и примене оруђа и средстава за савршенију производњу само се од себе намеће. Индивидуализам код наших воћара је

велики и он је један од највећих непријатеља напретка нашег воћарства. Сваки воћар код нас ради за себе, подиже сорте које хоће, сам доноси воће ни трг на најразличитији начин паковано, не водећи при том никаква рачуна о општим интересима. Удружен напор у воћарству је редак, а међутим само на њему има да се изграђује лепша будућност нашег воћарства. Рад у правцу груписања наших воћара тек је у својим почетцима, а потреба времена у коме ми живимо неминуовно налаже да се он убрза.

С друге опет стране трошкови у разноврсним радњама око припреме воћа (збирања, сортирања, паковања и т.д.) око шиљања и дотурања воћа до одређених тржишта и око саме продаје воћа морају се такође сводити на најмању могућу меру како би што мањи део од постигнутих цена био њима апсорбован, поједен. И ту груписањем произвођача као и груписањем извозника могу се знатне уштеде остварити и вратити у виду побољшаних цена самом произвођачу.

Међутим, морамо и то поменути да у данашње време када су воћарска тржишта у иностранству тако нестална и несигурна, неће много помоћи ни најстрожија економија у пословима воћарске привреде, ако се наши произвођачи и наши извозници буду међусобно такмичили у обарању цена и ако сами свесно буду радили да својим производима снизе ону и онакву цену какву би за њих стварно са више труда и добре воље могли постићи. Без добро организоване воћарске производње нема напредне трговине, као што и без добро организоване трговине не може бити напредне производње.

И овом приликом неће бити сувишно, ако на завршетку истакнемо да воћарска трговина, а понајпре извозна, мора да се заснива на моралу и на исправном раду. Према томе и произвођачи и извозници треба да су свагда прожети том идејом, да поштење сачињава најбољу политику продаје и рекламе за њихове производе и да се само поштеним и исправним радом могу освајати потрошачи и стварати нова тржишта.

Ето на те нове захтеве у воћарској производњи и продаји воћа у данашње време ми смо хтели да вам

скренемо пажњу и вама произвођачима и вама извозницима, и да вас уз најтоплије поздраве позовемо у име Српског пољопривредног друштва да се њима инспиришете, надахнете у вашем раду и да заједничким напорима порадите на њиховом остварењу, а за напредак нашег воћарства и воћарске трговине и на корист наше простране Отаџбине. Живели!

Ратарство.

Како су војвођански задругари научили употребљавати вештачка гнојива.

(Један прилог историји нашег пољопривредног напретка)

До године 1900 ниједан војвођански сељачки пољопривредник није у своје газдинству употребљавао вештачка гнојива. Године 1905 вештачка гнојива раширила су се у сељачким газдинствима управо брзином какве епидемије. Срби сељаци били су први који су их употребљавали. Од Срба учили су тек војвођански Немци и Маџари.

Вештачким гнојивима имају војвођански пољопривредници да заблагодаре добар део својих успеха које су постигли у временима високе коњуктеуре за пољопривредне производе, дакле и добар део благостања и напретка до кога су се дигли.

Данашње прилике не погодују употреби вештачких гнојива, али буде ли се опет једном вратило време када ће рачуница показивати рентабилност њихове употребе, војвођански сељаци биће и опет први који ће предњачити.

Војвођанске сељаке није у оно време повела нека нарочита жеља за напретком да почну употребљавати вештачка гнојива, већ напротив они су чинили „под мораш“. И само благодарећи задругарској дисциплини, они су прихватили једну ствар која им се с почетка никако није допадала и коју никако нису волели. Но кад су увидели да је добра они су је са исто таквим одушевљењем пригрлили, са каквим су је негодовањем с почетка одбијали. Било је то овако.

Загребачки савез српских земљорадничких задруга почетком овога века узео је у закуп Сириг, огромно имање Српске Патријаршије у Ср. Карловцима, које лежи између Новог Сада и Србобрана, и распарцелирао га међу двадесет Српских земљорадничких задруга из околних села. На Сиригу могао је земље добити само Србин задругар, и то обично по једну парцелу 6 јутара. Сваки задругар морао је између осталог преузети и ту обавезу, да ће од тих 6 јутара једно јутро засејати граорицом и једно јутро нагнојити стајским или вештачким гнојем (са 200 кг. вештачког гноја). Како скоро ниједан задругар није имао стајског гноја, већина њих изјавила је да ће употребљавати вештачки гној. Савез с. з. з. наручио је за 800 јутара земље, колико је требало од 4800 јутара да буде гнојено, 16 вагона вештачког гноја и дао је тај гној допремити у Сириг. Он је сваку задругу задужио за одговарајућу количину, и позвао све задруге да својим члановима нареду да гној преузму, употребе и плате.

Први задругари који су дошли по вештачки гној подругљиво су се смешкали како ће са четири врећице прашине нагнојити читаво јутро земље за које је до сада требало извући барем 20 кола стајског гноја. Они су гној и омирисали и нашли да он нимало не мирише као стајски гној. У подругљиво раскалашном расположењу натоварили су на кола по четири вреће од 50 килограма, ошинули коње и трком одјурили на њиву. Ако је која врећа суперфосфата била подерана, на том путу расуо се гној по друму тако, да за њиву није ништа ни преостало. А они задругари који су почели да гној растурују по њиви убрзо су престали с тим послом, јер им је гној гризао руке и пекао очи. Да би што брже били готови они су кола натерали насред њиве и лопатом растурили гној из кола — добро дебело.

Први резултати употребе вештачког гноја на Сиригу били су ови: где је гној пао на земљу тамо семе није ни никло; где је гној пао на одело, тамо је одело поцрвенило и изгорело; где је гној пао на раницу

руке, тамо је раница јако болела; где је гној доспео у очи, страшно је пекло; где је гној лизала стока, ова се поболела. Резиме сељака о вредности вештачког гноја гласио је овако: „Вештачки гној отров је за земљу, за човека и стоку“. Савез с. з. з. навалио је на своје задругаре један намет због кога ће они морати Сириг напустити.

Савез није попуштао. И друге године стигло је у Сириг 16 вагона вештачког гноја за чију су вредност задруге биле задужене у текућим рачунима. Од задругара скоро нико није дошао да га прдуже, иако је по неко и дошао, учинио је то само из страха да се не одузме земља, платио га је, али га није употребио, већ заједно са врећама сручио у бару, или закопао у јаму.

Тако је било и треће године. На Сиригу нарасло је читаво брдо од скоро 50 вагона вештачког гноја.

Кад сам преузимао управу Сирига било ми је стављено у дужност да свим могућим средствима решим ствар употребе вештачког гноја. Добио сам чак и овлашћење да тврдоглавим задругарима одузмем и земљу ако се не би повиновали мојим наређењима. Нисам морао да се служим таквим средством, јер наши задругари нису били немарљиви, него неуки. Нико њима раније није тачно показао како се вештачка гнојива употребљавају, и нико их није контролисао у раду. Сав тај посао са двадесет задруга свршен је весело, лако и добро за десет дана. Сваког одређеног дана имале су да дођу по две задруге са свима својим члановима, једна пре и једна после подне. Пошто су сви задругари једне задруге натоварили свој део вештачког гноја, већином заостао од прошле три године, кренула се поворка кола на задружну земљу. На првом комаду земље ја сам им растумачио како се гној има употребити и лично сам га растурио по њиви. На другој њиви радио је већ задругар чија је земља била, остали задругари су гледали, и један по један узимали од њега карлицу с гнојем да и они покушају сејати. Код треће њиве већ су сви знали радити, и одатле разишли су се, сваки на свој комад

земље, да гној растуре. Свуда се прашило од вештачког гноја и посао је био свршен добро. Сви су употребили гној под пшеницу. Већ после ницања усева успех је био очигледан, и жетвени принос идуће године удвостручио се на гнојеним њивама. Друге јесени није више требало задругаре присиљавати да долазе по вештачки гној, већ је гноја требало и више. Сви су га куповали преко дужности, куповали су га не само за сиришку, већ и за своју сопствену земљу. А они који су ранијих година закопавали гној у јаму, долазили су сад да ме питају може ли се и тај гној још употребити. Ови су боље прошли него они што су гној бацили у бару. Сириг је сад уместо 16 вагона трошио годишње 48 вагона вештачког гноја.

У селима где је радила Српска земљорадничка задруга прво се је решила употреба вештачког гноја. Задругари набављали су га од Савеза. Добивали су, разуме се, робу гарантованог квалитета. Но наскоро појавили су се у тим селима разни агенти који су вештачки гној нудили јевтиније. Кад су задругари тражили да и Савез спусти цену научили смо их да узму мустре Савезове и агентске робе, и да их запечате и обележе знаком који не треба нама да кажу, па нека нам робу пошаљу да је дамо анализирати. Из Старог Врбаса добили смо три такве мустре обележене бројевима I, II, III. Анализа показала је да је једна мустра садржавала 16% фосфорне киселине, друга 14% и трећи само 12%. — Роба са 16% била је од Савеза, И кад се је сад срачунало колико је плаћен % фосфорне киселине у свакој од те три врсте робе, видело се да је Савезова роба била размерно најјевтинија. Благодарети томе наши су задругари научили да се вештачка гнојива не купују само по тежини, него по садржини делотворних материја.

Иако је употреба вештачких гнојива данас ограничена на најмању меру ја сам сматрао да је врло корисно са њоме упознати данашње наше задругаре, јер је та ствар њиховим старијим друговима била од велике користи, па може опет једном бити корисна и нашим млађима. Осим тога и ово је један пример за

то, како се успеси најсигурније постизавају ако се појединци удружују у своје сталешке задруге, и ако у тима задругама влада дисциплина, поверење и поштење.

К. Поповић.

Пчеларство.

Је ли добро и корисно за пчеле скупљање слаткога сока из зрелих дудиња?¹

Први мед је само онај мед, који пчеле справљају од слаткога сока, нектара, који оне сишу из биљних цветова. То је такозвани цветни мед, који је првокласни мед.

Кад пчеле због неповољних временских прилика не могу наћи у пољу довољно нектара у цветовима биља, онда оне скупљају слатки сок и из зрелих плодова воћака; из напрслих зрна грожђа, оштећених зрелих крушака, и из плодова дудиња, па и од тих слатких сокова справљају мед, али тај мед је лошијега квалитета. Он нема ни ону хранљиву вредност, ни оно лековито дејство, као прави или цветни мед, који је справљен од нектара из биљних цветова.

Прави извори пчелине хране су биљни цветови, и по правилу пчеле траже друге изворе своје хране само онда, кад правих извора нема довољно, или кад они пресуше. Према томе пчеле сишу и слатки сок из зрелих дудиња и другог воћа само по нужди.

Често бива да у цветовима липе нема довољно нектара, што бива из разних узрока, и онда пчеле искоришћавају слатки сок из зрелих дудиња.

Мед справљен од сокова у зрелим воћним плодовима је добар за људску храну, ма да нема онако пријатан укус и мирис као прави цветни мед, а добар је и за исхрану пчела, али само за исхрану пчелињега легла и за исхрану одраслих пчела преко лета, али није добар за исхрану пчела преко зиме, јер у њему има много несварљивих материја, због чега се преко зиме у цревима пчела нагомилава већа количина нечистоће, а то причињава код пчела оболење од срдоболе или пролива. Али пчеле такав мед и не остављају за зимњу исхрану, ако у кошници имају довољно цветнога меда, већ га утрше још пре зиме, а за зимњу исхрану чувају цветни мед.

Слатки сок из зрелих дудиња скупљају пчеле само онда кад их на то нужда нагони, и према томе то нема никаквога утицаја на скупљање нектара из цветова липа или које друге медоносне биљке, ако се и у њима излучује нектар у довољној мери.

Јован П. Јовановић.

¹) Одговор на питање г. Крсте Вучићевића из Остре ср. љубињски.

Ветеринарство.

Заразне болести код свиња.¹

У нашој земљи се најчешће појављују следеће заразне болести код свиња:

1.) Свињска куга; 2.) Свињска зараза и 3.) Црвени ветар.

1.) *Свињска куга.* Карактеристична је по упалама у цревима, нарочито у дебелом цреву, кадгод с тиме у вези по упалама плућа.

Проузроковач те заразе до данас још није довољно познат. Болест напада свиње готово свију раса и у свако доба живота, али изгледа да су прасад и свиње племенитијих раса више изложене зарази.

Болест се појављује 1—2 недеље од заразе.

Знаци болести, које сопственик може да примети јесу: смањење апетита, малаксалост, повишица температуре (до 41.5°), слузокоже очију црвене, превучене слузаво-гнојним секретом услед чега су очни капци готово залепљени. Обично 2—3 дана од заразе почиње болесник да повраћа. Измети су у почетку тврди - болесник пати од затвора - али убрзо у току болести наступа смрдљив пролив, често крвав. На уснама, зубном месу, језику, даље на слузокожи ждрела развију се дифтерични чиреви, који изазивају поремећаје у гутању и дисању. Чиреви могу бити чак тако разгранати, да се болесник просто угуши.

Јаки болови у трбуху испољавају се тетурајућим ходом. Ускоро појављују се мања или већа крварења у кожи, кадгод и крварења из носа, уста и органа за лучење мокраће.

Смрт наступа обично у току 4—7 дана под видом опште малаксалости и грчева. У перакутним случајевима већ 1 или 2 дана.

Болест се може развијати и спорије, тако да цео ток болести траје неколико недеља.

Процент угинућа је различит, између 10—90%, што у многоме зависи од расе свиња.

Лечење: Лечење обичним лековима као на пр. каломелом, раствором карбола или креолина много не помаже. Најважније је утврдити тачну дијагнозу и одмах приступити пелцовању док болест још није узела маха и још нису наступиле компликације, јер би у противном серум мало помогао. Разумљиво је, да је пелцовање ствар ветеринара.

Сопственик нека се побрине, да стаја буде увек чиста и зрачна и да се с времена на време изврши темељна дезинфекција свих одељења у стаји. Ако је могуће удаљити још на око здраву стоку с места где је зараза избила. Храна да

¹ У исто време и одговор на питање Милоја Јовановића из Михаловца—Трстеник и Миодрага Митровића из Мале Сугубине.

буде лака, чорбаста. Препоручљиво је болесницима давати напој од брашна, кисело млеко, сурутку и т. д. Али је најбоље благовремено пелцовање, које своди губитак чак на $1-2\frac{0}{8}$.

Када сопственик уводи ново набављене свиње у своје здраво двориште, нека их држи одвојено на посматрање бар 3—4 недеље јер ће на тај начин моћи осујетити улазак заразе у здраве стаје. Старо је правило, да је увек лакше болест спречавати но лечити.

2.) *Свињска зараза*. Напада свиње у свако доба старости. Још по најмање страдају од те заразе сасвим млада прасад. Испољава се једним акутним, ређе хроничним запаљењем плућа и плућне марамице. Проузроковач јесте једна заразна клица-бацил.

Болест се појављује после 1—2 дана од заразе.

У појединим случајевима болест траје свега 24 сата и завршава угинућем. Главни знаци јесу: висока ватра, клонулост, веома убрзан срчани рад. Слузокожа очију и уста плаво црвене боје, црвене флеке на разним деловима тела, дисање веома отежано и убрзано. Смрт услед угушења.

Код акутне форме ток болести није тако жесток. Карактеристичан је сув, болан кашаљ и слузаво-гнојав излив из носа. Апетит смањен, дисање убрзано, потражња за водом увећана. Болесник је апатичан, појављује се јак пролив, дрхтавица и угинуће после неколико дана, ако није смрт наступила већ 1 или 2 дана услед угушења. Ретки су случајеви, да грло прездрави.

Лечење је безуспешно. Помоћи може само пелцовање. Појаву те заразе дужан је сопственик одмах пријавити месној полициској власти. У погледу спречавања важи исто што је изнето за свињску кугу.

3.) *Црвени вешар код свиња*: Једна од најчешћих зараза код свиња, проузрокована бацилом црвеног ветра кога налазимо у свим органима.

Болест се појављује после 3—4 дана од заразе.

Углавном треба да разликујемо два облика-форме те заразе.

а) ткз. кожни облик-копривњача.

и б) септикемични облик.

а.) Кожни облик. Болесник показује знаке малаксалости и високе ватре. Апетит је поремећен. После 2—3 дана опажамо на његовим леђима, по трбуху, бутинама и врату пљоснате, обично округле црвене или плаво-црвене флеке. После неколико дана грознице настане. У већини случајева овај облик заразе је доброћудан-благ, али могу и код ове форме наступити компликације, нарочито на срцу које иначе благ ток болести погоршају. Рок трајања болести 8—12 дана.

б.) Други облик је куд и камо опаснији. Наступа изненада са тешким органским и локалним променама-велика гроз-

ница (преко 42.^о степена), пролив, површина тела врућа, уши, њушка и слузокоже црвене, повраћање и т. д. Крваве флеке у кожи спајају се у једно. Боја тих распрострањених флека је тамно плава.

Томе се прикључују болови у трбушној дупљи, веома убрзано дисање услед навале крви у плућа, па чак и поремећаји чисто живчане природе, немири, узбуђење.

Угинуће наступа у тешким случајевима већ у току првих 12—36 часова, иначе за 2 до 4 дана под знацима опште малаксалости. Процент угинућа код септикемичне форме црвеног ветра креће се између 50—80%.

Код ове болести једини је спас лековито пелцовање. Благовремено примењено даје одличне резултате. Тим начином лечења можемо спасти до 90% оболелих свиња.

Заштитно пелцовање још здравих свиња, а нарочито у местима где се ова зараза појављује обично сваке године, за сваку је препоруку и ниједан паметан одгајивач не би требао да пропусти да се заштитно пелцовање проведе код његових свиња, а нарочито, како је то раније напоменуто у местима где се болест појављује сваке године.

Подвлачим, да су сва наведена пелцовања ствар стручних лица — ветеринара — јер би руковање тим средствима од стране неупуњених могло донети само штету.

Ф. М.

Воћарство.

Како се образује дебло.

Воћни расадници, било јавни — државни и бановински — или приватни, теже да за што краће време однегују воћне саднице способне за сађење на сталном месту. Добит у времену знатно смањује производне трошкове и на тај начин повећава рентабилитет произвађачев.

Фактори који утичу да се воћне саднице брже однегују јесу: квалитет земљишта, техничка обрада земље, ђубре и умешност руковаоца расадника у раду.

Жеља је сваког произвођача да воћну садницу што брже однегује, те да она има право, потпуно глатко и довољно јако дебло, и бар основни облик круне; да по могућностима има једнаке воћнице, како би приликом већих поруцбина могао да изда једнообразнији материјал; да гаји оне врсте и сорте које се у дотичном реону највише траже и које добро успевају и рађају. На крају да прати напредак воћарства. Једном речју да буде савремен у свом послу.

Ми ћемо да проговоримо овде само нешто о деблу, пошто су у начину његовог образовања још и данас подељена мишљења.

Старији воћарски стручњаци и њихове млађе присталице овако препоручују и раде:

У првој години младар из калема се слободно развија. Ако се развију побочни младари треба пустити да се развијају.

У другој години летораст одређен за продужење дебла оставити да се развија. Побочне младаре резати на 2 до 4 ока. Велика је грешка кад се стабло сасвим очисти од гранчица, што се чешће виђа, јер остане тање и тако ојача. Ако се побочни младари неће употребити за очење или вијоке, треба их резати у јуну на 10—15 см.

У трећој години, ако су повољне прилике онда у овој години неки део воћке достигне, а неки престигне висину на којој круну треба развити; такве воћке не треба дирати. Да се добије добра круна, треба узети побочне леторасте у близини вршнога пупољка, а оне леторасте, који прелазе висину круне скратити на 20 см.

Ако је дебло врло снажно треба уклонити неки део побочних летораста и то онај пре најснажније. А ако дебло није достигло потребну јачину, боље је да се наведени летораста не уклањају дотле, док дебло довољно не ојача.

Преко лета у јулу, августу и септембру треба скратити на 10—15 см. све гранчице дуж дебла. Оне гранчице које нису достигле наведену дужину не треба дирати, а ако има које се рачвају уклонити нови ракаљ.

У четвртој години ако су воћке довољно ојачале треба у августу почевши од врата па до круне очистити све гранчице.

Ми у пракси радимо на следећи начин:

Подлога за калемљење треба да буде првокласна, т.ј. дивљачице однеговане у пикиришту са лепо развијеним прандусом. Овакве дивљачице посађене у растилу, довољно се развију да се могу ујесен исте године калемити на спавајући пупољак.

Упролеће прве године из калемљеног пупољка избија бујан младар који до конца вегетације достиже потребну дужину за формирање дебла од 1.20—1.50 м. па и више према врсти и сорти воћке. Понекад из побочних пупољака овога младара избија понеки младар, које треба чим достигну 10—15 см. скратити — пинцирати — на 5 см, јер бочни младари одузимају храну главном младару и спречавају да овај још у првој години достигне потребну висину. Ови скраћени младари потпуно се уклоне у августу да не здрвене, јер би као такви доцније резани оставили рану на деблу и ометали правилно развиће његово. И патрљ за који је био привезан младар такође се укида у августу.

Упролеће друге године — фебруар-март — на висину где желимо образовати круну орежемо летораст. Резани летораст из својих побочних пупољака пуста младаре од врата до врха. Чим ови достигну дужину од 10 см. режу се на 4—5 листића, док се оставе само горњи младари 6 или три за формирање круне, према томе да ли желимо имати

куну у виду пирамиде или чаше. У августу скраћени младари се исеку да би створене ране овим резањем до краја вегетације зарасле, те на тај начин још друге године имали лепо формирану воћку способну за издавање.

Ако упоредимо оба начина формирања дебла видећемо:

1. У првој години исти је начин рада, сем што се код првог начина скраћени побочни младари остављају на деблу за идућу годину, док се код другог ови потпуно скидају у августу.

2. У другој години код првог начина остављају се бочни младари на 10—15 см. дужине, док се код другог ови секу на 4 листа. Даље, код првог начина ови се скраћени младари не уклањају у августу већ се и даље на стаблу остављају и у трећој години, док се код другог начина они у августу потпуно скидају да пресеци зарасту и воћка припреми за издавање.

У трећој години код првог начина тек се формира круна код неких стабала, бочне гранчице по деблу и даље остају, док се код другог воћа саде на стално место.

Примедба првом поступку образовања дебла јесте:

Што се младари на деблу остављају сувише дугачки, те као такви дебљају упоредно са стаблом и сву храну коју њихово лишће припреми потроше за свој пораст, а не за пораст дебла, коме су ови младари намењени, док се код другог начина оставља приликом пинцирања сасвим кратак младар са 3—4 листића који не расте, а лист на њему спремљену храну дотура деблу, које брже дебља и расте у висину. На овај други начин младари потпуно испуњавају улогу која им је намењена.

Што се побочни младари не уклањају са стабла на крају друге па ни треће године, већ остају да се здрвене, те када се на концу треће или четврте године исеку остављају врло велике ране које тешко зарашћују. Када ове ране и зарасту оне читавих 4-5 година остављају траг на деблу у виду многобројних чворова који наравно ометају правилну циркулацију сокова.

По првом начину рада да се треће или четврте године у августу секу бочне гране на деблу добија се садница која не може ићи из расадника те него тек наредне године, јер би у противном дали пољопривреднику не здраву воћку већ богаља са безброј рана, пошто ће се приликом вађења повредити још и већи број жила, када се томе дода да и-куну треба орезати и још на крају трогодишње бочне гранчице са дебла које су му тобоже служиле да јача.

Да ово напишемо били смо руковођени тиме, што се овај први метод рада у неким нашим расадницима још и данас примењује, а што је још теже, то је, да још неки одговорни стручни органи и данас захтевају овај начин рада, што је свакако од велике штете за наше воћарство.

На крају рентабилније је продати садницу друге него пете године, јер се о рентабилитету мора водити рачуна, па макар да су произвођачи државне или бановинске пољопривредне установе.

Миливоје Н. Лолић.

Рад Српског пољопр. друштва.

Екскурзија чланова Подружине у Ст. Бечеју.

Према тражењу Пољопривредне подружине из Старога Бечеја, да се одреди један члан Управе који ће учествовати на поучној екскурзији по хатару среза старо бечејског и том приликом давати потребна стручна обавештења појединим учесницима ове екскурзије, учествовао сам 29 маја о. г. на тој екскурзији, али сам се дан раније са претседником Подружине и двојцом чланова договорио о извођењу програма ове екскурзије, те смо на основу овог споразума 29 маја т. г. у 4 часа ујутру кренули на екскурзију са колима, у којој су учествовали чланови Подружине око 70 њих, сем једног који је био болешћу спречен.

Овом приликом пропутовали смо око 120 километара и обишли у кружном и унакрсном путу петнаест салаша чланова Подружине и на путу на много места прегледали и земљишта нечланова Подружине која припадају добровољцима или грађанима мађарске и немачке народности као и имање којим руководи средњи пољопривредни референт г. Виноградов и на коме врши огледе разним културним биљкама. — Земљишта су свуда врло добро обрађена, да могу сва са мањом изнимком служити за углед. — Нарочито се са обрадом и сређеношћу како имања тако и окућнице-дворишта, зграда и стаја истичу врло вредни и предузимљиви пољопривредници г. г. Миладин Лазе Џигурског и Славко Мите Џигурског, чији уређај имања може послужити и нашим нижим пољопривредним школама за углед. Поред ових истичу се и г. г. Ђока Живковић, Данчика Соколовић, Ђока Боаров и Мита Боаров као и Рајко Хорватовски и Душан Ковачевић. Сви ови као и остали које смо обишли, располажу неки у већој, а неки у мањој мери добро сређеним и добро обрађеним њивама, луцериштима, повртњацима за сопствену употребу, испустима за стоку, багремарима; на многим местима одељењима за воће и виноград за потребу, са свима потребним справама и машинама неко у већој неко у мањој мери, одлично однегованој приплодној радној и товној стоци, добрим стајама за крупну стоку, свињцима са добром расом свиња, овчарским стајама са добрим овцама, живинарницама са много разнолике живине: кокошака, гусака, пловака и ћурака. Одељења за станове могу се у погледу сређености, чистоће и како су снабдевени на многим местима упоредити са бољим варошким кућама. Тако

исто су локали за смештај справа, алата семена и других производа врло чисти и сређени и заслужују сваку похвалу.

Сви усеви су благовремено посејани, те су услед доброг рада одолевали тромесечној суши, али ће услед те суше са својим приносима подбацити у пола према нормалним годинама. Благодарећи киши која је пала 26 и 27 усеви су се нагло почели поправљати и благодарећи хладовини која је владала 28, 29 и 30 маја о. г. избегнута је катастрофа у овоме крају, која би многе пољопривреднике лишила и без семена и хране како за људе тако и за стоку, а нарочито још и због тога што су пољски мишеви као и голомразица зимус оштетили много озиме стрне усева.

Стрна жита су услед суше била сва подуспарна и у доба млечног зрења и доста ниска, али киша је утицала на пораст и једрање зрна, кукурузи тако исто су се као и остали усеви почели поправљати и има наде ако би било још кише и хладовине, да ће се приноси повећати.

Код добрих домаћина и имућнијих махом су усеви бољи него код сиромашнијих, а то се тумачи тим, што добро имућни и предузимљиви пољопривредници располажу и бољим ратилима, стоком и семеном и боље обделавају и ђубре земљишта, а сиротни то немају, те према томе губе и вољу за напреднији рад.

Приликом овог путовања пало је од стране учасника екскурзије, као и од многих пољопривредника који су на појединим салашима сачекали екскурзију разни предлози, како би се помогло пољопривредницима; међу којима нарочито питање смањења порезе на земљишта (земљарина), која код њих према квалификацији земљишта износи са осталим прирезима 400 дин. по ланцу и која се према изгледима овогодишње жетве неће моћи у пуној мери наплатити.

Нарочито су истакли жељу за што боље упознавање пречанских пољопривредника са србијанским и осталим пољопривредницима, те према томе да се што пре издејствује повластица на железницама и бродовима како би могао што већи број пољопривредника истима се користити. Замолили су Друштво да поради и на томе да што већи број младића из србијанских крајева дође на годишњу праксу код истакнутијих домаћина, где ће се сматрати за то време као и њихови породични чланови, код њих бесплатно становати и хранити се, имати могућност да се у свакој прилици упознају са текућим пословима.

На заједничкој вечери пали су и предлози да Друштво настане, да се преко године позивају делегати подружина ради заједничког споразума и договора у раду, јер на годишњем збору немогуће је да делегати изнесу на претрес све своје предлоге, који потекну од подружина, пошто Друштво једва стигне да цео програм на скупштини изведе. На овој

вечери учествовали су већина чланова подружине као и гост претседник Удружења малих поседника у Старом Бечеју, које има око 600 чланова и он је у своме поздравном говору изнео да свесрдно ради и да су ту при крају, да њихово Удружење уђе у састав Старо Бечејске подружине и да постану чланови матице подружинске т. ј. чланови Српског пољопривредног друштва.

Нарочито ми је пало у очи да овде пољопривредни свет гаји тесно дружељубље са месном интелигенцијом без обзира које су народности и да пољопривредници бољег стања помажу позајмицом сиромашне пољопривреднике до жетве и бербе кукуруза како би могли и ови сиротни пољопривредници да се одрже и несметано дочекају жетву и бербу.

Како сам имао намеру да ову прилику искористим за образовање књижнице и читаонице, сазнао сам да у Старом Бечеју постоји Српска књижница и читаоница од пре 70 година, која је у вези са Српском основном школом и у којој су чланови већим делом пољопривредници, али да ова књижница и читаоница не располаже у оној мери књигама и списима из области пољопривреде колико би требало према броју чланова и њиховој потреби, те према томе ову књижницу требало би комплетирати са издањима и списима са којима Српско пољопривредно друштво у изобиљу располаже.

Могу констатовати да су чланови ове Подружине својим радом и поступцима на мене оставили леп утисак, нарочито њихов претседник интелектуалац г. Др. Гојко М. Миковић, који је син сељачких родитеља и који познаје потпуно душу сељака, његов рад и потребе његове као и муку и невољу његову и он је био и иницијатор ове поучне екскурзије коју је овако лепо организовао, да смо могли у потпуности при овом путу ући свуда и видети рад пољопривредника и констатовати успех њиховог рада као све оно што их тишти.

Н. С. Белобрк.

Екскурзија чланова подружине Српског пољопривредног друштва.

Приређивање екскурзија пољопривредника, које су неоспорно од врло велике користи, давњашња је жеља и Друштва и његових чланова, која се из многих чисто материјалних и формалних разлога није могла испунити. Друштвеној Управи с тога није ништа друго остало, већ да ту своју намеру и жељу својих чланова оствари приликом каквих других пољопривредних скупова, када се већ имају повластице у подвозу. Таква прилика указала се за време држања Конференције извозника и произвођача воћа, одржаног 14, 15 и 16 јула ове год. у Марибору.

Друштвена је Управа о приређивању ове екскурзије известила своје подружине почетком јуна ов. год., позивајући

их да одреде из своје средине чланове, који би се овој екскурзији придружили. На овај позив одазвале су се подружине у Крагујевцу, Чачку, Г. Милановцу, Ваљеву и Ракарима са укупно 30 чланова, од којих је на екскурзију пошло 6 чланова и то: Бора Штављанин, Милош Петронијевић, Милош Николић, Миодраг Мајданац, Димитар Бановић и Драгољуб Васић. Овој нашој групи још у Београду придружили су се Михаило Стојић и Светозар Вујановић, претставници Венчачке винарске задруге, који су се после одржане Конференције вратили, те нису ни учествовали у екскурзији.

Екскурзисти су се искупили у дому Друштва 13 јула ов. год. одакле смо се кренули на пут путничким возом у 18:30 час. У Загреб смо стигли 14 у 6:30 час. Како смо за Марибор имали воз тек у 11 часова, искористили смо то време на разгледање Градског музеја, а потом Зоолошке баште у Максимиру.

У Марибр смо стигли истог дана у 18:40 час. На станици су нас дочекали: г. г. Зиданшек, начелник Пољопривредног одељења Банске управе у Љубљани и Жмавц, пензионисани директор Ниже пољопривредне школе у Марибору, који је изашао у место садањег директора исте школе г. Приола, спреченог претконференцијом да лично изађе. Г. Зиданшек нам је одмах саопштио, да је за све време екскурзије стављен на располагање г. Флего, референт за воћарство при Банској управи. Потом нас је г. Жмавц одвео у Шумарску школу, где нам је било спремљено преноћиште за све време бављења у Марибору.

16. јула екскурзисти су били присутни IV Конференцији извозника и произвођача воћа, која је око 10 часова отворена у великој сали хотел Униона.

Поред осталих представника, претседник Конференције претставио је како представника Српског пољопривредног друштва, г. Др. Вељу Стојковића, тако и екскурзисте Друштва, сељаци из Шумадије — чланове друштвених подружина. Том приликом, претседник Конференције, г. Воја Петковић, проговорио је неколико ласкавих речи о досадањем плодном раду Српског пољопривредног друштва на унапређењу целокупне пољске привреде у Србији, а нарочито на унапређењу воћарства.

Пред почетак Конференције произвођачи воћа одржали су претконференцију, на којој је донесена и једна особена резолуција, која је на Конференцији прочитана, а којом произвођачи воћа највише устају противу несолидних трговаца воћем, због којих и данас многи произвођачи и продавци воћа нису измирили од дотичних несолидних купаца-трговаца за воће продато у прошлој години.

Иначе цео рад Конференције протекао је у реду и по предвиђеном програму тако, да су многи присутни странци трговци однели са те стране најбоље утиске.

Поред поднетог реферата од стране делегата друштвеног, г. Др. Стојковића, у дискусији по прочитаним рефератима узели су учешћа из Србије г. г. Михаило Стојић и Бора Штавланин, дотакнувши се поред осталог и рада у својим задругама.

На данотварања Конференције, приређивачки одбор давао је вечеру у хотелу Орел, на коју су позвати сви учесници Конференције са стране, па и екскурзисти Друштва. У име сељака из Шумадије, напио је здравицу и захвалио се на гостопримству г. Михаило Стојић.

16. јула сви учесници имали су заједничку екскурзију у неколико приватних воћњака. На путу од Марибора до Птуја, свуда успут разгледани су приватни воћњаци. Дуже смо се задржали у Светом Ленарту, разгледајући магазу за смештај купљених јабука званих житарца, чија је куповна цена тада била 125 дин. за 100 кгр. У овом месту обишли смо и воћњак месног жупника, констатујући да се у овом воћњаку не указује нарочита нега воћкама.

У Птују смо разгледали град-замак-графа Херберштајна, који изгледа да сада живи једино од успомене некадањег сјаја и богатства, пошто му је аграрном реформом готово све одузето и раздато колонистима. Затим смо у Птују разгледали музеј и модерну клиницу живине фирме Рајмхарда, која је запослила доста радника.

Из Птуја смо се вратили другим путем на село Вурберг, где смо свратили у приватне воћњаке, разгледајући сорте у њима и каква се нега воћкама указује. Затим смо свратили у село Св. Мартин, где смо поред воћњака г. Јанка Костајншека били и у још неколико воћњака. Г. Костајншек нам је спремио и закуску са одличним вином.

Истог дана по повратку из Птуја екскурзисти друштва посетили су Винарско-воћарску школу у Марибору, где им је директор г. Приоли, уз припомоћ осталих наставника показао уређај целог завода са воћним расадником и сортиментом воћњака који се гаји по свима принципима савремене науке, затим виноград, повртњак, подрум, сточне и др. стаје. Потом су екскурзистима уз закуску показане најбоље сорте вина. Разуме се, да је том приликом било здравица са обе стране, т. ј. од стране директора школе и вође екскурзије.

Пријатно нам је напоменути, да је општи уређај ове школе и свих одељења која смо разгледали (нарочито шпалери и хладњак све од самих крушака препуних родом) оставио најлепши утисак на све екскурзисте, као и на мене: да је ово једна од најуређенијих пољопривредних школа у целој држави.

Првог дана Конференције, нашим екскурзистима пришао је г. Петар Мијовић, познати дворски лиферант пољопривредних справа и осталог пољопривредног материјала, који има и свој

повећи посед у Св. Илији, близу аустријске границе. Г. Мијовић, поред пажње и показивања свог стоваришта у Марибору, позвао нас је те смо сви са г. Др. Стојковићем били 17 јула у Св. Илији, где смо од стране г. Мијовића богато угошћени. Г. Мијовић је како од Марибора до свога поседа, тако и отуда до Марибора идући сувим, показивао успут поједине воћњаке, иако ови нису родили ове године ни приближно као они у околини Марибора и Птуја. Г. Мијовићев посед (у три комплекса) је велики преко 80 јутара, од чега је под виноградом преко 5 и воћњаком око 10 јутара, а остало је под вештачким ливадама, шумом и ратарским усевима. Г. Мијовић нас је свраћао и на жел. станицу Песница, где смо видели велику воћарску комору-складиште и посматрали утовар воћа у вагоне. Ова станица за време добре бербе извезе преко 2000 вагона воћа, за сезону.

Наш вођа по Словеначкој, г. Флего, телефонски је казао наш долазак у Нижу пољопривредну школу Св. Јурије, где смо 17 јула и коначили, наишавши на најлепши пријем и гостопримство. Ова је школа једногодишња, типа сточарско ратарско-воћарског. Говеда су домаће расе, па је тежња школе и селекцијске задруге, да баш тај домаћи тип говеда очува и селекционисањем унапреди. Као и у Мариборској пољопривредној школи и околини Марибора и Птуја, тако и у Св. Јурију, гаји се немачка оплемењена раса свиња. Овце су т. з. језерске.

Како Нижа пољопривредна школа у Марибору тако и ова у Св. Јурију форсирају највише размножавање и гајење јабука канада, космача, кривопецес и лондонски пепинг, које као зимске сорте највише долазе у обзир за извоз.

Курзистима из Србије, највише је падало у очи, да се по воћњацима у Словеначкој гаје ливаде и детелишта, што је противно пракси код нас, где постоји и народна изрека: „Ко воћњак коси, тај ракију проси“. Практика у Словеначкој објашњава се честим кишама, те је земља преко лета скоро увек влажна, што већ код нас није случај, па би воћњак без обрађивања земље по њему страдао од суше.

Такође курзистима се много допада што свуда у Словеначкој постоје подигнуте комотне шупе за склањање жита и сена од кише.

При школи у Св. Јурију од пре три године постоји и ново подигнута домаћичка школа, у којој течај траје 10 месеци, а за које се време питомице оспособе не само у пословима чисто кућним, већ и у пољопривредној производњи, радом у повртњаку, живинарнику, пчеларнику и т. д.

Иако је при поласку на воз у Св. Јурију падала киша, професорима пољопривредне школе г. г. Кропившеку и Вардијану ништа није било тешко да екскурзисте проведу кроз дом једног тамошњег земљорадника ради разгледања свих

оделења у кући, а нарочито оделења за рад и спавање, затим сточних стаја и целог уређаја једног средњег сељачког газдинства.

Пошто смо у Загребу имали чекати више од два часа на везу, то смо и ову прилику искористили на разгледање те вароши, тако да смо се у Београд вратили 19 јула у 6³⁰ часова.

Утисак, која је екскурзија учинила на екскурзисте био би одличан, да није било непријатности са повластицама у возњи, која није износила 50⁰/₀, како је обустављено, већ само 25⁰/₀.

Сава М. Ратковић.

Пишања и одговори.

Бошко Петровић из Опарића пита:

Милош Атанасијевић имао је три сина: Чедомира, Светомира и Момира, Чедомир је такође имао четири сина и једну ћер, Светомир два сина и ћерку, а Момир само једну ћерку. За време рата прво погине Чедомир, па после и Момир. У животу остане само Светомир с оцем Милошем и децом погинулих. После смрти Чедомира и Момира умре и Милош, не оставивши никакав тестаменат. Отац Милош није био поделио своје синове, већ с њима у задрузи живео. Које припада имовина пок. Милоша? Момирова супруга, после три године по смрти мужа јој Момира, отишла је оцу с ћерком, одакле се удала, а ћерку је очувао деда и удомио. Да ли ћерку поч. Момира може искључити из наслеђа стриц Светомир?

Одговор: У постављеном питању, каже се, да је пок. Милош био у задрузи са синовима Чедомиром, Светомиром и Момиром, ма да пок. Милош синове није за живота поделио, т.ј. дао сваком сину свој део, те према томе у овом случају није ни било задружног односа између пок. Милоша и синова: Чедомира, Светомира и Момира, већ само смеснички однос. За постојање задруге, а према § 507 грађ. зак. потребни су ови елементи: заједнички живот, имање и сродство. Међутим синови Чедомир, Светомир и Момир нису имали свога имања, те према томе није ни могло бити задруге. Са наведеног по смрти поч. Милоша наследство ће се распорити на основу § 394 гр. зак. и то на тај начин, што ће се имовина пок. Милоша поделити на два равна дела, од којих један део наслеђују синови пок. Чедомира и то на равне делове, а други део наслеђује Светомир. Што се тиче права заосталог женског детета пок. Момира на заоставштину пок. Милоша, не може конкурисати, јер је пок. Момир умро пре свога оца, те се сматра да га није наследио. Ипак заостали наследници, задруга између Светомира и деце пок. Чедомира, дужна је заосталу женску децу од умрлог Чедомира и Момира издржа-

вати и у своје време удомити по постојећем обичају. Према томе без утицаја је, што је жена пок. Момира из куће отишла и собом повела и ћер, као и то што је се она удала, а дед по мајци ћерку пок. Момира одранио и кад је одрасла удомио. Ђерка пок. Момира према својој стрици Светомиру и браћи од стричева — деци пок. Чедомира може ово своје право тражити судским путем, али ако може бити споразума, боље ствар расправити међусобним поравнањем.

М. Бурђевн.

Пишање: Имам једно теле старо 12 месеци. Маја месеца ове године показао се с леве и десне стране трбуха неки кожни надув у величини једне обичне лопте, а низ трбух један бич надува, дужине око 40 сантиметара.

После дужег већања дошли смо на то, да је под кожом вода и да треба, да бушимо. Узмем једну оштрицу и пробушим. Одмах је почела да цури нека течност, али са таквим страшним задахом и смрадом, да нико није био у стању, да се задржи у близини телета. После десет дана кожа је на томе месту отрулела и смакла се и то са обе стране.

Храну и воду је тело редовно узимало.

Шта треба да предузмем противу ове кожне бољке, да би кожа срасла. Објасните ми од чега је ово дошло.

Живадн Витић.

Азања

Одговор: И поред оскудних података, које нам је питач доставио морамо одбацити претпоставку, да се у његовом случају ради о једној од две врло опасне заразе а то су: шуштавац и зао оток. И ако се добивени податци у неколико поклапају са променама које наступају код горе поменутих зараза, то су у првој реду кожни надуви — отоци — са смрдљивим садржајем, ипак говори противу постојања тих зараза добро опште здравствено стање телета, које по изјави сопственика није престало ни да једе ни да пије, што значи, да болест није у вези са већим органским променама и да не постоји висока ватра. Код шуштавца и зла отока међутим органске промене су тако велике, да смрт наступа већ у року од 1—3 дана, кад-год и у току првих 12 сати.

Према томе наше је мишљење, да се у предњем случају ради о једном запалењу лимфних судова и лимфних жлезда као последица једне инфекције — заразе (од малих раница, убоја, нагњечења итд.).

Пошто су отоци већ отворени треба их лечити као обичне ране. Што чешће испирање рана 2% раствором креолина или лизола тако дуго док се рана потпуно не очисти и нема више у њој трулог ткива. Када рана почиње да зарашћује посипати је прашком на пр. од туцаног дрвеног угља. Појави ли се на којем месту дивље месо скинути га свакодневним трљањем плавим каменом.

Простирку често занављати.

Ф. М.

Петар Симоновић, из села Ђураковца — Луковца пита:
Имам своје деветоро живе деце, могу ли се ослободити пореза и по ком закону?

Одговор: Према закону о непосредном порезу, сва лица која имају живо деветоро деце ослобађају се од плаћања основног непосредног пореза, ако исти не износи више од 1000 динара. Но како Ви плаћате основни порез, у износу 1100 дин., то сте са овим правилно одбијени од траженог ослобођења, без обзира на то што немате других прихода, већ да се само бавите земљорадњом.

М. Ђурђевић.

Симо Бркић, из Санског Моста пита:

Мој син узет је у војску на одслужење рока у кадру, али као првенац, има право на скраћен рок од 9 месеци, а он је узет на пун рок од 18 мес., само зато што он и брат му нису из грунтовнице исписани, и ако су се поделили пре 15 год. Да је овако може доказати уверењем општине, па да ли имам право тражити за сина скраћен рок.

Одговор: Према предњем питању, мораће те од општинске власти прибавити уверење, да сте од брата одељени. Мало је теже питање пак, што по извршеној деоби, па до данас нисте исписани из грунтовних књига, да ли је за ово до Вас кривица, што испис нисте тражили, или је то пропуштено од власти. У сваком случају војна власт није дужна да проверава ваше стање и само на основу уписа одређен је рок у кадру Вашем сину. Ако добијете уверење, да сте заиста подељени још пре 15 год. а да испис омашком није учињен, уверење с молбом доставите надлежном Војном округу, и тражите за сина скраћен рок, без обзира на то, што је син већ ступио на одслужење пуног рока.

II питање: Мој таст по смрти оставио је 8 пунодобне деце као наследнике. Од ове деце два су му сина, у светском рату, била на руском ратишту, који од дана одласка нити су се до данас јавили нити повратили. Моја жена, као и друге сестре хоће да оделе своје делове, а два дела изгубљене браће, да се придаду деловима живој браћи, који су остали на очевом огњишту. Али ова жива браћа не даду сестрама никакав део. Због овог хтеле су сестре повести парницу, али Срески суд није тужбу примио, тражећи смртваницу за несталу браћу или да се прогласе за мртве. Могу ли сестре тражити судску комисију, да раздели њихове делове без нестале браће.

Одговор: Ако је ко нестало, тада постоји неизвесност да ли је жив или мртав, и као такав, не само да не губи своја права, но долази под особиту заштиту. Заштита је у томе, што се несталом одређује нарочити старалац о имању, ако нестали већ није поставио заступника. Како је у овом случају неизвесност о животи и смрти, за браћу, то се тражење сестара не може удовољити, једино на њихов захтев, да им

се имање одели од имања нестале браће, већ ће те морати тражити преко суда да се нестала браћа огласе за умрле, пошто има доказа да су били у смртној опасности — на руском фронту као војници — и да се од тада па до данас т.ј. више од 10 год. за њих ништа није чуло. Кад суд нестале прогласи за умрле, они се фактички изједначују умрлим. Све правне последице које смрт повлачи, настају и у случају проглашења за умрлог. У овом случају отворило би се питање наслеђа над њиховом имовином, које би се имало решити такође пред судом у расправинској расправи, па је суд Вас и одбио од захтева да Вас одели, као и од захтева — покретање парнице, све док се претходно ово питање живота и смрти нестале браће не реши. Према свему успеха у тражењу деобе не можете имати, док не покренете поступак, да се нестала браћа прогласе за умрле, а зато имате довољно улова у овом случају, а како то сам закон тражи.

III питање: Одобрењем општин. већа, узорао сам 10—15 дулума земље још 1919 год. и све до данас уживао, а пошто оскудевам у земљи, а имам три сина. После 15 година уживања овог земљишта двојица суседа туже ме, па молим да се обавестим, могу ли ми суседи одузети ову земљу и срушити зграду.

Одговор: У постављеном питању, да сте по одлуци општинског већа, добили извесну земљу, раскрчили и од пре пуних 14 год. обделовали и држали и сваког другог искључивали, то сте према овоме стекли правну заштиту, јер је ваше држање овог земљишта на праву засновано. Ако суседи покрену расправу, има те као приговор истаћи, да сте земљу добили, као економски слаб, оптерећен породицом и децом, одлуком општинског већа, да исту не сметао држите и радите пуних 14 год. те да молите суд, да тужиоце одбије. Тужиоцима пак пада на терет да противно докажу. У сваком случају не могу Вас кренути са тог земљишта, пошто сте као савесан држалац увек јачи у праву од тужиоца, а поготову ако добијете и препис одлуке општинског већа, тужиоци биће одбијени, с тим да Вас не смеју у Вашем праву узнемиравати.

М. Ђурђевић.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

23. седнице, држане 30. маја 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови Управе: М. Николић, Н. Петровић, Н. Белобрк, Д. Спремић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, С. Ратковић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 521) Прочитан је и усвојен записник 22 седнице Управног одбора.

II 522) Примљен је знању записник 22 седнице књижевног одбора и усвојен је предлог бр. 200, за куповину књига.

III Прочитан је записник 22 седнице финансиског одбора па је одлучено:

523) Да се прими знању да су прегледани и за исплату поверени рачуни преко 1.000— динара.

524) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 290 и 291.

525) Да се по питању издатака за оцену објеката за напредније начине рада, тражи помоћ од Министарства пољопривреде, Трговачке коморе, као и бановина са чијих територија има пријављених утакмичара.

IV Прочитан је записник 22 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

526) Да се одобрава набавка 10 бала рафије, 9 кгр. гуме за везивање калемова и 1 прашач планет, пошто је раније набављена роба распродата.

527) Да се набави 500 кгр. кукуруза чиквантина и бесплатно разда подружинама које су га тражиле.

V Прочитан је записник 22 седнице програмског одбора, па је одлучено:

528) Да се Пољоприв. књижници и читаоници у В. Хочи, поклоне две пчеларске књиге.

529) Да се нова Подружина у Кривој Паланци, прими у састав, пошто је испуњла све прописане услове.

530) Да се Подружини у Губеревцу саопшти решење Г. Министра о додељеној јој помоћи у 5.000— дин. и да се позове да по њему поступи.

531) Да се замоли Банска управа, да нареди, да г. С. Милојковић из Жабара, преда новој Управи Подружине сву имовину и архиву.

532) Да се прими знању извештај Подружине из Ракара о успеху борбе против гусенице губара, који да се штампа у Тежаку. Што се тиче тражње помоћи за скупљање и уништавање чаура и лептира од губара, решено је, да се молба препоручи Банској управи.

533) Да се од женске Подружине из Јагодине тражи претходно извештај где мисли да држи предавања, колико ће бити слушалаца и у чему тражи помоћ.

534) Да се по питању одређивања чланова у комисију за оцену пријављених објеката за напредније начине рада, донесе одлука кад се добију одговори од установа, од којих је тражена помоћ за тај циљ.

535) Да се пријављена четири младића за праксу, упуते у Млекарску задругу у Крижевцима.

Саопштења и предлози.

VI 536) Прочитан је поздравни телеграм [са скупштине Подружине из Кавадара. — Одбор прима знању са живели!

537) Г. Претседник саопштава, да је у име Друштва присуствовао слави Београдске трговачке омладине; г. Д. Спремић слави Пољоприв. књижнице и читаонице у Јајинцима, а г.г. В. Матић и С. Ратковић, слави Удружења трговаца млеком и млечним производима. Одбор прима знању са захвалношћу.

538) Г. Н. Белобрк, члан Управе извештава да је био код Подружине у Ст. Бечеју, одржао предавање и давао потребне инструкције приликом обиласка атара са свима подружњинским члановима. Даље саопштава предлоге Подружине која моли, да се узму у поступак. Предлаже да се тамошњој српској читаоници поклоне извесне књиге. — Одбор прима знању извештај и одлучује, да се читаоници поклоне књиге по избору. Што се тиче предлога Подружине, по њима да се поступи уколико то буде могуће.

Са овим је седница закључена.

24. седнице, држане 6 јуна 1934. г. у друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г. претседник Мирко Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, М. Николић, Н. Белобрк, Н. Петровић, С. Ратковић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Нешић.

I 539) Прочитан је и усвојен записник 23 седнице Управног одбора.

II 540) Примљен је знању записник 23 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 23 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

541) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

542) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 249 и 259, а одбије по предлогу бр. 298.

543) Да се секретару г. М. Дамњановићу одобри, да са своје штедне књижице подигне 2000— дин. ради лечења.

544) Да се за оправку друштвеног магацина бр. 2, у режији, одобри трошак у 2142.50 дин.

IV Прочитан је записник 23 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

545) Да се по понуди бр. 5658, прими у комисион 300 кгр. уранија зеленила, које да се продаје по 60— дин.

546) Да се одобрава издатак у 300— дин. за оправку и фарбање врата и излога на магацину бр. 1.

547) Да се узму 2-3 радника за 10—20 дана, ради сређивања магацина, пошто је сезона продаје на крају.

548) Да се прими знању да је пребројавањем штајгни нађено 2530 комада и да су укњижене у магацинску књигу.

549) Да се у циљу рекламе тегли за конзервисање, конзервише у 12 ком. разно воће и поврће и изложи у друштвеном излогу, на који циљ да се утроши до 200— динара.

V Прочитан је записник 23 седнице програмског одбора, па је одлучено:

550) Да се одобри Подружини из Ваљева, да 100 ком. Календара из ранијих година, разда добрим ученицима основних школа.

551) Да се усвоји предлог бр. 180, по извештају г. Н. Белобрка члана Управе, о његовом путу у Ст. Бечеју с тим, да се по тач. 7. извести Банска управа, а по тач. 8 да се карте траже.

552) Да се прими знању да је Банска управа у Нишу, усвојила молбу Друштва о смештају Подружине из Варварина у тамошњем расаднику.

553) Да се Женској Подружини у Јагодини, да на име помоћи за држање предавања, 400— дин. у новцу и роби и 10 књига о Конзервисању воћа и поврћа.

554) Да се извести Подружина у Гунцатима, да је од М. пољопривреде добијена помоћ у 5000.— дин. и да се позове да ту помоћ одмах користи.

555) Да се Пољоприв. отсеку Генералне дирекције државних железница, поклене 500 Календара из ранијих година и 200 разних књига, ради бесплатног раздавања приликом држања предавања, које су намењене за те сврхе.

556) Да се Пољоприв. књижница и читаоница у Рогама извести, да ће се решавати о давању помоћи за подизање дома, кад поднесе доказе, да је земљиште њена својина.

557) Да се усваја предлог бр. 186 о приређивању три екскурзије у августу о. г.

VI 558) Прочитани су записници 4 и 5 седнице одбора за II Земаљски воћарски конгрес и изложбу воћа са упутством и програмом за рад, па су исти усвојени.

VII Саопштења и предлози.

559) По позиву Завода за унапређење спољне трговине, на воћарску конференцију у Марибору, одлучено је, да се распише подружинама у воћарским крајевима, па ако се пријави довољан број, онда са њима у исто време да се приреди и екскурзија.

560) По решењу М. пољопривреде, да Друштво да мишљење о Међународној конференцији за унификацију метода узимања узорака и анализе сира, одлучено је, да г. претседник Др. Т. Митровић, припреми одговор.

Са овим је седница закључена.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ при-спеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
 . 1 . . . 12.50 . $1\frac{1}{2}$. . . 15.—
 . 2 . . . 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
 могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
 Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 10. августа 1934 г.

Пшеница стара		Свиње мршаве	
Србијанска 77 $\frac{3}{4}$ % Дунав	108—110	Волови I кл.	3.75—4.50
Србијан. 77, 3—4% Сава	106—110	II	3—3.50
77, 3% гл. пр.	95—100	III	2—2.50
77, 3% уз. пр.	93—100	Краве I кл.	3.25—3.50
Бачка 78 $\frac{2}{4}$ %	107—110	II	2.50—3
Банат. 78, $\frac{2}{4}$ %	105—108	III	1.50—2
Нова за 15% скупља		Овце	1.80—2
Кукуруз		Јагањци	1.80—2
Банатске утовар станице пром.	95—90	Живина жива	8—9
Банат. пар. Вршац	91—96	Јаја	30—40
Срем.	93—90	Маст	13—14
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	95—100	Слатина	8—9
Лађа Дунав	98—102	Млеко кравље	2—2.25
Лађа Сава	97—101	Млеко овче	3—
Овас		Сир српски	9—10
Србијански пар Београд	82—90	Кајмак	18—23
Сремски утовар. станица	—	Кашкавал	11—17
Македонско-косовски	—	Разно	
Јечам		Мек. са врећама Срем, Бачка	80—85
Барањски 65-66 нов.	115—125	Мек. обала Београд, без врећ	90—95
Бачки	90—100	Кукољ самлевен, Београд	65—70
Главна пруга	—	Кромпир	50—60
Пасуљ		Црни лук	55—60
Срб. $\frac{3}{4}$ %, 1933 г. пар. Беогр.	115—125	Бели лук	100—105
Сремски $\frac{2}{4}$ % без вр. утов. ст.	—	Сено	45—55
Бачки $\frac{2}{4}$ % без врећа утов. ст.	—	Слама	20—25
Бачки и срем. $\frac{2}{4}$ % пар. Беогр.	—	Харшије од вредности	
Стока и сточни производи		$\frac{2}{4}$ % Рента ратне штете	326—326.75
Свиње тешке	7—7.30	$\frac{4}{4}$ % Аграрне обвезнице	50—
средње	6.25—6.75	$\frac{7}{4}$ % Инвестициони зајам 1921	71.25—72
Свиње лаке	5.50—6	Аграрна банка	220—221

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „MARO“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све
врсте житарица (пшеницу, раж,
овас и јечам), нарочито поде-
сни за заједничку употребу и
за оснивање сеоских и општин-
ских тријерских станица, лаки
за руковање, једноставни, на-
грађени на свима утакмицама и
изложбама као најбољи, могу
се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ
по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења даје Друштво за захтев и бесплатно.

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.**

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

**Сетите се анкете Српског пољопривредног друштва
о подлогама за калемљење шљива.**

Српско пољопривредно друштво отворило је анкету по питању подлога за калемљење шљива, па је у том циљу упутило крајем априла месеца свима својим подружинама, среским пољопривредним референтима, школама и воћарима, у засебној књижици један низ питања на које је тражило одговора.

Како се те књижице са одговорима имају повратити Српском пољопривредном друштву до половине месеца септембра ове године, то оно потсећа све оне, којима су те књижице послате, да посвете своју највећу пажњу тој анкети и да најмарљивије и најсавесније одговоре или прикупе одговоре на постављена питања.

Српско пољопривредно друштво предузело је ову анкету да би одговорило жељи и одлуци I Воћарског конгреса у Чачку, те да би се питање о подлогама за калемљење шљива још боље осветлило. Ако би број одговора, достављен Друштву, био довољно велики, оно ће моћи са-

општити резултате те анкете II Вођарском конгресу, који ће се одржати ове јесени у Сарајеву. А тај број биће довољно велики само ако сва лица и установе, на које је Српско пољопривредно друштво учинило апел, савесно испуне своју дужност и помогну Друштво у његовом по наше вођаре несумњиво корисном потхвату.

Штедња.

Можда никада није било потребније што чешће потсећати на значајну реч *штедња* него ли сада, у времену привредне кризе, када се са свију страна чују жалбе на тешка времена, немање, мучан живот и разне друге недаће, које собом повлачи привредни поремећај, који највише осећа баш село.

Међутим, једно од моћних средстава не само за стицање капитала, већ и за ублажавање привредне кризе јесте баш штедња, под којом треба разумети паметно располагање приходима и имовином, избегавање сваког непотребног, можда и штетног издатка. Али како је у ствари?

Чудно изгледа, али и данас, поред свеколике кризе, баш на селу, постоји *раскош*.

Раскош се нарочито испољава код женског сеоског света. Тај се свет одева и обува онако, како ни по чему не одговара привредној снази нашег сеоског домаћина. У свему се подражава град и по ономе луксузном оделу градског становништва, које живи било од каквих сталних прихода, било што је далеко бољег имовног стања или што и само живи без рачуна.

Галантериска роба, одећа од свиле, сомота и т. сл., обућа од fine коже с високим потпетицама, бегло и руменило, што се све виђа празничних дана на нашим сељанкама, не само да је за њих прескупо, већ и крајње непрактично, не одговара ни мало терену на коме се крећу, нити кући и средини у којој живе, ни пословима које врше; уз то им стоји неукусно до смешног, јер за градски начин одевања потребан је

развијенији укус и смисао за лепим, што сељанкама недостаје.

Код мушкараца на селу раскош се не огледа толико у одевању, али они често више троше него што би смело бити на пиће, пушење, картање, друге пороке и траће време по кафанама водећи беспосличарске разговоре.

Штедња није нешто што се само за нас препору чује. Потребу за штедњом увидели су давно много културнији народи. Занимљиво је и корисно да се баш овде наведе један чланак о штедњи, који је изишао у чешкој пољопривредној читанци од Ј. Кабеллика, а у коме су изнете мисли о штедњи Ф. Палацког, писца, историчара и политичког вође чешког народа, названог оцем народа. „Штедимо“.

У XV и XVI веку, када су Чеси имали народну државу и своје школе и војну власт, потискивали су их Немци, па се Палацки питао, услед чега је то тако, што су се читава села и крајеви понемчавали. Нашао је једну велику ману код својих сународника, а то је *раскош*. А што је раскош? То је сувише одела и намештаја, сувише јела и пића, лакомислено трошење. Чех и Словен уопште — вели Палацки — је широке руке, не брине за будућност, несталан, бујан и чежљив, иметак не уме чувати; што данас заради све брзо потроши. Ако нешто иметка скрпари, већ изиграва богатог, удара у раскош, а не мисли на недаће, које га колико сутра могу снаћи.

Нарочито жене падају у раскош. Краљ Јиржи забрањивао је сељанкама законом да носе златом везене капе. Коменски је видео пад народа и одвраћао га од сујете.

Свима су познате последице расипања: брига, породичне распре, непреспаване ноћи, проневере, самоубиства и др.

Много је стварних примера. Ево једног.

Син сиромашних родитеља изучио је кројачки занат и као шегрт уложио је у штедионицу 30 круна. Кад је постао калфа заштедео је неколико пута више. У 26 години је отворио своју радионицу. Скупио је

шегрте и набавио машине. За десет година купио је себи кућу с баштицом и удесио излог радње. Сад купује робу на више за готов новац, па зарађује и на штофовима. Једном сам га запитао како то он газдује. Одговорио је: „У школи нам је учитељ често помињао Смајлсову поуку: „Штеди на ситницама“. Кад сам одлазио из школе плакао сам, а он ми је сигурним гласом рекао: „Ради, мисли, буди частан и штеди на ситницама!“ Што имам све је то од ситне штедње; не пушим и не пијем.“

Моја два дечка често се саветују, на какве би их студије слао.

Червени и Визнар, некад сиромашни шегрти, постали су богати фабриканти. Познавао сам високог господина, који је позајмљивао од чизмара! Ко је од њих заправо богат? Ко води спокојнији живот?

Као онај кројач тако може и штедљиви земљорадник. Купује стоку и ухрањену продаје, набавља пољопривредне справе, из књига учи примењивати вештачка гнојива; сина даје на школовање. *Из благостања расте просвета*; кројач и сељак гаје народу образоване људе. Не верујем да ситан земљорадник мора поклекнути и отселити се у Америку. Нек напусти кафану, нека не игра карте, нек одбаци мисао да је људска срећа у јелу, нек прида пару; нек мисли и ради.

Штедити значи обуздати нагон; сваком приштеђевином у човеку расте морална снага, племенита самосвест.

Штеди, па ће се у теби пробудити други човек, зацело вишег духа, бољи мислилац, племенитији него што је прождрљивац, раскошник и залудник.

Наш народ има у себи много скрушености — што је, истину признати, последица вековног робовања, а од ње ће га излечити добро економско стање. Сиромашан и презадужен човек је лакомислен и оптерећен извесним пороцима. *Имаши, а ипак не упропашћавати, имаши, а ипак радиши!* Нек сваки стане на властите ноге; никоме ништа не дугуј; ни од кога ништа не тражи; што ти треба имај сам, што немаш нек ти не треба! Тако ћеш бити у сваком погледу не-

зависан, самосталан, *слободан*. Боље је јести краставце у слободи него печење у ропству. Слобода је темељ стварања, води проналасцима, у њој је корен људске среће. Али знај да слободу мораш *сам* задобити и то моралним животом, трудом и штедњом“.

Богаћење не може бити највишим циљем нашега живота; зависи од тога како ко богатство ужива. Има људи, који хоће да се богате непрестано, али су робови новца. И народ и сваки појединац мора бити господар богатства. То значи: не подлећи материјализму, макар био увијен у лепе фразе моралне, побожне и какве било друге, већ треба бити господар новца, треба умети часним начином новац стицати, а на племенити га начин потрошити.

Ово су речи претседника Чехословачке републике г. Т. Масарика.

А. Г. Јовановић.

Уређење наших сеоских дворишта у Шумадији.

Уређење наших сеоских дворишта израз је свих оних знања и незнања којима располаже или их недостаје наш тежак у овим крајевима. Довољно је само завирити у та дворишта, па одмах и без разговора са домаћином судити не само о његовом материјалном стању него и његовом умењу и познавању свога позива. Велики број грешака на које наилазимо у уређењу и постављењу већине наших сеоских дворишта указују на то, да је на тежак, на страну његово материјално стање, недовољно вешт да процени какве и колике зграде треба подићи, како их где поставити, какав њихов међусобни однос треба да буде и у чему је њихова повезаност; како их треба искористити.

По једној навици заосталој још из времена робовања под Турцима, кад је раја морала бежати и насељавати неприступачна места, наш човек у брдовитом и горовитом делу Шумадије и данас у много прилика бежи од саобраћајних линија, воли да се поуклони од

пута. Чак и кад има могућности и бољи избор у равнијем месту бега у брдо, у страну, у јаругу, под планину. Неки пут је то из разлога економије, јер вели, оно у брду и тако није за употребу, а ако се населим у равници, онда ћу оштетити комад земље, који би друкчије пружио средстава за живот. Тежак код овога не рачуна да ће цео живот имати да тегли и толики терет, савлађујући неприлике стрмог положаја и то како он сам тако и породица му, па и стока. Колико је то још неприлика за зграде на таквом месту, за растиње око обитељи и друго, о томе и не мисли. Док су раније брда имала бар ту привлачност што су нудила јевтину и пространу пашу стоци или су мамила својом шумом, данас су ти разлози тако рећи сасвим отпали.

Још пре ратова један дужи период мировања и релативног благостања већ је донекле утицао на људе, те је било настало једно лагано померање према ранијим положајима и насељавање дуж путева и уопште дуж јачих саобраћајних веза. Рат је то унеколико омео, јер је за време овог рата и ваљда по последњи пут лош положај таквих газдинстава учинио им услугу да су била више поштеђена од пустошења, од оних насеља крај саобраћајних линија. Напреднији пак увиђа да услуге и ове врсте не могу међутим накнадити вековно мучење на таквим положајима, те опет видимо нагињање да се по сваку цену насељавају приступачнија места и положаји. — Целисходном пропагандом имало би се међутим још много учинити да се грешке у овом од раније почињене чим пре поправе и да се исте не понављају. Чисто је економска штета, и не само за таква газдинства, већ и за заједницу, ако се грешке у овом још понављају и овакви назори о постављању дворишта одржавају. Ту и тамо ради се данас о потпуном расељавању оваких постављених насеља, посталих од некадањих бачија, а око којих је нестало данас услова не само за сточарење од кога се живело, него и свих других услова. То је пак посебно питање.

Друга грешка која се врло често понавља код нашег тежака је подизање грађевина без довољно размишљања о њиховој потреби, о њиховој целисход-

ности, без ваљане процене о потреби њихове величине. По једној навици такође од раније, из времена кад је Шумадија била заиста Шумадија, кад је дрво и камен било главни грађевни материјал, а једног и другог било у изобиљу, подизање зграда било је у моди и за сваку и најмању потребу подизана је зграда. Тако данас у двориштима више сачуваних а имућнијих задруга видимо читаву збирку зграда и зградица од којих неке данас зјапе чисто празне. — Овде свакако треба разликовати више чинилаца који су утицали или утичу да је до овога дошло. Негде је узрок промењен правац и обим производње; негде је то настало разбијањем задруга деобом, услед чега је дошло и до сиромашења, те видимо у дворишту сиромаша зграду намењену целом поседу од више њих; негде је задруга пропала и на други начин: погибијом чланова у рату; умирањем осталих код куће услед епидемија и другог. Све ово остављамо на страну, али хоћемо да ударимо гласом на то да се зграде подижу и из маније да се покаже имовно стање, јер се раније то стање збиља и судило поред другог и нарочито по обиљу и величини тих грађевина у дворишту. И данас ако летина понесе боље, ако се којим било путем дође до знатнијих прихода, ако се величином посуда иоле задовољно или се земља теже купује, тежак најлакше изда новце за какву грађевину. Па и то још не би било најгоре, да се у том не чине оне друге грешке које помену смо, наиме, мало се мисли о њиховој целисходности и о њиховој величини. Тако код нас на селу видимо врло често преиначење и преправљање тих грађевина. Тога обзиром на разне прилике у газдинству мора да буде и на најуређенијем, али стоји и то да извесне добро погођене зграде остану недирнуте до краја свога трајања. Штета је само да је таквих на нашем селу врло мало. Издаци који се иначе чине накнадно на преуређење онако нецелисходно подигнутих зграда према просечном имовном стању наших сеоских газдинстава велики су и коче га много у његову наплетку. Ти издаци нарочито тешко падају данас.

Још веће су оне грешке које се чине у распореду

зграда у дворишту. Ни на највећим сеоским поседима не прави се увек разлика између стамбеног дворишта и дворишта осталих зграда. Кућа и др. зграде што служе непосредно стану ретко су где одвојене од осталих, већ у непосредној близини ових тако, да живина и ситна стока обија кућни праг и чак у кућу залази. Зграде се подижу а да се њихов међусобни однос врло слабо узима у обзир или се ту појединци руководе различитим у пуно прилика неумесним разлозима. Грешке које се у том учине поправљају се редом њихова запажања. Тако има сеоских дворишта где само у једном раздобљу од 20—30 година већина, ако не све зграде, промене не само свој обим, распоред одељења већ и место. Кад су те преправке и премештања зграда временска потреба, настала услед промена у газдинству, онда се овоме нема шта приговорити, али смо запазили да су далеко чешћи случајеви тога због неумесног распореда и непроцењене величине на почетку. Колико је ту штете коју тежак сам себи наноси, не да се поуздано оценити, али кад се узме да је то врло чест случај за наша сеоска газдинства, онда се може претпоставити да је та штета огромна.

У подизању појединих грађевина тежак нема одређено мишљење, како да их подигне, те руководећи се само појединим разлозима, често и споредним, пренебрегне оне далеко важније, које не уме да реши чак ако их и схвата. На пример, за млекар, тежак као најважније држи да он треба да буде проветрив и прави га од прућа оплетена или дасака при крову решеткастих. Што је у таквом млекуру лети одвећ топло, те се сир квари, а зими хладно, па се у њему смок не може ни држати, то тежак не решава или решава како не ваља. На пример, око млекара сади дрвеће ради дебеле хладовине за лето, а избегава да ма што музе зими јер сматра да зима није зато погодна обзиром и на млекар и остале услове те производње. По себи се разуме да је од таквих назора само штете.

Други пример су сточне стаје. Ове се код много њих подижу далеко од куће и изван осталих зграда. Подижу се далеко од куће да се не би сточним ђубре-

том гадило око куће и да се не би осећао смрад овога, што је сасвим умесно. Али подижу се те стаје далеко од куће и због какве паше, односно сенокоса, који се не одвећ далеко од куће има. И тај разлог би се дао некако уважити, али је за осуду што се код већине тих пољопривредника стаје подижу на страновитим и неприступачним местима, да се не би као за људски стан штетило више вредно земљиште и што је нарочито наopak назор, подижу се те стаје на таквим местима, да би се што лакше држала чистоћа око њих. Држи се да је на таквим местима ђубре и отпатке хране лако отурити а и остале нечистоће вода кишница и друга са таквих места лако опере. — Тек у новије време почиње да се схвата важност боље исхране стоке и осећа се тежба од преноса и превоза хране на тако неприступачна и од куће удаљена места. С друге стране почиње да се осећа потреба и схвата важност сточног ђубрета и да то није нешто што треба само од стаје отурити, већ да се то мора сакупљати и брижљиво чувати и неговати. Отуда видимо премештање и ново подизање тих зграда.

Вреди помена још једна околност, услед које се некоје зграде на нашем селу напуштају. То је мода. Леп пример је за ово ранији и садањи тип сеоских кућа у нашем Поморављу, где се на место ранијег типа поморавског гради данас тако звана планска кућа. Прође ли се данас возом на путу Београд-Ниш, онда од Лапова па све до Ниша видеће се гдегод у дворишту има са данашњим планом подигнута кућа и она старинска напуштена.

Још један чест недостатак наших дворишта у Шумадији јесте и вода. Пуно је дворишта која су постављена а да се о томе није водило довољно рачуна. Поделе се браћа и један се исели и на који удаљени комад поседа и тамо се настани без да је осмотрио и испитао како стоји са водом у месту и околини. Често се негде подигну читави засеоци на терену потпуно безводном или са тако мало воде да се за њу тако рећи отимају. Доношење воде са удаљених извора, оскудица са њом уопште наноси огромне тешкоће па и штете газдинству, које се не даду проценити.

И иначе наша сеоска дворишта са својим унутрашњим уређењем мимо распореда, облика и величине зграда, са својим оградама, са посађеним дрвећем, са својим пропустима и пролазима нису на завидној висини. Засађена дрвета често без икаквог распореда, без ваљана избора, без икакве неге, поломљена, осушена, крња, праве и нарочито рђав утисак да и не говоримо о штети да је то све тако.

Овим смо хтели и да укажемо да и сам унутрашњи склоп пољопривредних газдинстава крије у себи доста недостатака мимо оних на које смо навикнути да указујемо, а који се тичу унапређивања појединих грана пољопривредне производње. Једна целисходна пропаганда са малим нацртима како би требало да буде уређено и наше мало сеоско двориште, са скицама добро решених пољопривредних грађевина, била би од неоцењиве користи и дала би потстрека да се у свима питањима тога уређења унесе више реда и смисла.

Проф. М. Ж. Калавовић.

Воћарство.

Пред сезону сушења шљива.

С обзиром на добар шљивин род и на могућности извоза нарочито у Немачку, изгледа да ће се у овој години шљива у већој количини сушити, него што је то био случај у прошлој години. У данашње време ниских цена пољопривредних производа и јако опале куповне моћи широких потрошачких слојева народа, како у нашој земљи тако и у иностранству, наши пољопривредници који буду сушили шљиве треба главну пажњу да обрате на *добивање што боље квалитета сувих шљива, уз што ниже производне трошкове.* На тај начин они ће свој производ не само лакше моћи уновчити, јер добра роба сама себи отвара тржиште и налази купца, него и остварити изванредно већи вишак у шљиварској привреди, који им може знатно помоћи да попуне врло ниске приходе од других грана своје сеоске привреде.

Кад је реч о бољем квалитету сувих шљива и о снижењу производних трошкова, питање о сировини, сировој сувој шљиви и о апарату, сушници, на којој се она суши, од највећег су значаја. Од рђаве сирове шљиве не може се добити добра осушена шљива. Отуда бербу шљива треба тако

подесити, да се за сушење има потпуно зрео и здрав плод. То се постиже постепеним брањем, *пошресанјем дрвца*, у колико плод сазрева и издвајањем свих црвљивих, чвргавих и незрелих шљива за друге потребе (за печење ракаје).

Међутим сушница, у којој се суше шљиве, не може истина да поправи сирову шљиву, али може знатно не само да погорша њену првобитну каквоћу, него и да поскупи производну цену осушених шљива. Сушница, у којој шљиве лако прскавају и загоревају за време сушења, не може дати суве шљиве добре каквоће нити довољан привос од 100 кгр. силових шљива; а ако уз то још кошта скупо, троши много горива и захтева дуг и тегобан рад за време сушења, онда ће и трошкови сушења бити много већи тако, да се оно при ниским ценама сувих шљива неће ни исплаћивати.

Ми имамо неколико типова сушница, од којих су најраширеније обичне домаће сушнице, затим Главинићеве сушнице и најзад после светскога рата уведена Стојковићева сушница. Од једне сушнице, па буди ког типа она била, мора се углавном тражити да она за исту количину шљива утроши што мање горива, да осигура што већи привос и да за што краће време сушења да што бољи производ. Само на тај начин моћи ће се добити шљива бољег квалитета и произвести са мање трошкова.

У циљу да би се народу пружио што боља сушница, која би испуњавала горе поменуте погодбе рационалног сушења, Министарство пољопривреде је и пре и после светског рата расписивало утакмице за грађење савршенијих сушница и упоредним пробама испитивало њихову вредност. Постоји један опширан извештај о оцени сушница, подигнутих ради утакмице у Чачку, који је још 6 септембра 1912 године поднео тадањем Министарству народне привреде једна нарочито састављена званична комисија, а који је у потпуности објављен у *Тежаку* од 1913 год. (Бр. 13 од 1 јула 1913 год. стр. 404). Поред тога постоји још један други такође званичан извештај о оцени сушница, који је такође оштампан у *Тежаку* за 1920 год. (Бр. 45, 46, 47 и 48 за 1920 год.). Из тих извештаја комисија јасно се испољавају ове чињенице:

1. Да је за 100 кгр. осушених шљива утрошено на Главинићевој сушници 300.27 кгр. дрва, а на Стојковићевој сушници 145.98 кгр.

2. Да је 100 кгр. силових шљива осушено на Главинићевој сушници за 9 часова и 11 минута, а на Стојковићевој сушници за 6 часова и 17 минута.

3. Да је од 100 кгр. силових шљива добијено на Главинићевој сушници 28.63 кгр. сувих, а на Стојковићевој сушници 28.45 кгр. Међутим, кад се узме да су при Главинићевој сушници шљиве биле мање осушене, јер су при анализи показивале 22.35% воде, док су на Стојковићевој сушници биле

боље осушене, јер су при анализи показивале 20.44% воде, онда излази да се на Главинићевој сушници добија у ствари мањи проценат осушених шљива него на Стојковићевој сушници. То је потврђивала и друга комисија која је вршила званичне пробе на разним сушницама, јер је нашла, као што се то из њеног извештаја види, да се на I вагон осушених шљива на Главинићевој сушници изгуби због цурења пекмеца 110 кгр. сувих шљива, што није био случај код Стојковићево сушнице.

Прва комисија, која је вршила пробе са разним сушницама у Чачку, помиње у свом извештају да Главинићева сушница у вароши не треба да кошта више од 500 (предратних) динара, а Стојковићева не треба да кошта више од 500—600 динара. Али при том треба имати на уму да је Стојковићева сушница примила у целом налогу 835 кгр. сирових шљива, док је Главинићева сушница примила 368 кгр., дакле скоро два и по пута мању количину, те отуда и зидање ове последње сушнице кошта размерно скупље него оне прве.

Најзад, на Главинићевој сушници сушење се врши у разним деловима сушнице, те је потребно често померање леса из једног спрата у други, док је на Стојковићевој сушници померање леса само по дужини у већим размацама времена и скопчано са много мањим физичким напорима.

На основу извршених проба и постигнутих резултата прва комисија је нашла: *„Да је систем сушнице г. Др. В. Стојковића од неоцењиве користи; да ову сушницу треба препоручити нашем земљораднику као посве практичну, и да ова сушница заслужује прву награду објављену у сјечају, а друга комисија: „Да су сва три система сушнице Др. В. Стојковића за наше прилике од неоцењиве вредности и да само њих треба према месним приликама и потребама препоручити нашем земљораднику као посве практичне и сразмерно јевтиније и засада најбоље сушнице“.*

Према овим званичним подацима, који многим изгледа нису познати, јер су доста давно били објављени, остаје сваком пољопривреднику да се сам определи у избору сушнице, коју мисли подићи у свом воћњаку. Пошто изградња једне нове сушнице кошта у данашње време прилично новаца, а на њој се ујесен релативно мала количина шљива може осушити, услед чега је и њена амортизација доста висока, то треба искористити старе сушнице, свуда где их има, јер се и на њима са ситнијим поправкама и уз пажљиво сушење може релативно добар производ добити. Нове сушнице најбоље је задружно подизати и задружно искоришћавати, јер се онда далеко веће уштеде у производним трошковима око сушења могу остварити.

Др. Вел. Н. Стојковић.

Хемиска анализа као прилог питању начина размножавања шљиве пожегаче

Данас је једно од актуелних питања у нашем воћарству размножавање шљиве пожегаче. Ово је питање у толико за нас озбиљније што знамо:

1. да скоро нема ниједног краја наше земље у коме ова шљива не успева, а то је и разлог што по кличини годишње производње воћа она долази на прво место;

2. што се она троши у великим количинама у самој земљи и то као свежа и као прерађена (прерађена најчешће у ракију, пекмез и суву шљиву) и на тај начин допуњује у многим крајевима оскудну храну нашег народа;

3. што се из наше земље извозе велике количине шљива, те по томе долази у најрентабилније воће. Само у 1933 год. према статистичким подацима Министарства трговине и индустрије извезено је из наше државе 35.000 тона свежих шљива и 19.000 тона сувих шљива. А да би смо уочили јасније разлику која постоји у уновчавању другог воћа, напоменућемо само то, да је 1933 год. према истом извештају извезено само 1.200 тона грожђа и 10.000 тона јабука и крушака. Према томе извезено је три пута више само свежих шљива од грожђа јабука и крушака заједно.

Кад ово видимо и кад знамо како је тешко са уновчавањем других пољопривредних производа последњих година, разумљиво је што морамо водити рачуна да родност дрвета, квалитет шљиве и њена издржљивост при преносу буду што бољи.

Познато је наике, да се шљива може размножавати: изданком, семеном и калемљењем. Најраширенији начин размножавања шљиве пожегаче је размножавање изданком. Поставља се питање, да ли је ово и најбољи начин размножавања.

У томе се мишљења стручњака разилазе. Једни сматрају размножавање изданком за најподеснији начин, док други сматрају да је најбољи начин размножавања калемљењем. У питању подлоге за калемљење, мишљења се такође разилазе. Из те чињенице, да се мишљења стручњака међусобно толико разилазе, најбоље се види потреба, да се овом питању још мора посветити нарочита пажња и да се морају сабрати и проучити свадосадашња искуства у том погледу, као и спроводити даљна испитивања с тим, да се уз испитивања разних начина и услова узгоја стабла споводи паралелно испитивање плодова и то не само физичких особина плодова њего и њихов хемиски састав, и не само делимично испитивање, т. ј. испитивање само понеких примерака, него систематско упоредно испитивање сваке године.

Према томе, ако под квалитетом шљиве у ужем смислу подразумемо хемиски састав плода, онда нам резултати хемиске анализе могу послужити као један од основа за оценивање.

Стога мислимо да ће бити од користи да изнесемо упоходне резултате хемиске анализе шљиве калемљене на џанарици и одгајене из изданка, и то обе из расадника среза врачарског, а испитане 1933 год. у лабораторији Енолошке станице у Толчидеру.

Хемиска анализа шљиве пожегаче:

САДРЖАЈ ШЉИВЕ	ИЗДАНАК	КАЛЕМЉЕНА
месо	96,38 ^o / _o	95,00 ^o / _o
коштица	3,62 ^o / _o	5,00 ^o / _o
просечна теж. шљиве	24,25 гр.	22,20 гр.
просечна теж. коштице	0,88 гр.	1,00 гр.
шећер	11,37 ^o / _o	10,54 ^o / _o
киселине (у јабучној)	0,39 ^o / _o	0,36 ^o / _o
вода	77,86 ^o / _o	77,14 ^o / _o
азот	0,12 ^o / _o	0,125 ^o / _o
беланчевине	0,75 ^o / _o	0,78 ^o / _o
пепео (минералне материје) . . .	0,67 ^o / _o	0,58 ^o / _o
фосфор, киселина	0,05 ^o / _o	0,05 ^o / _o

Из горње табеле се види, да је шљива са изданка крупнија, јер њена просечна тежина износи 24,25 грама, док плод са калемљење шљиве само 22,2 грама. Даље се види из тежине коштица, да тежина шљиве не долази од тежине коштице, него баш од тежине меса, а то је врло важан податак за оцену шљиве. Шљиве са изданка садрже 96,38^o/_o меса, а са калемљене 95,0^o/_o, т. ј. у 100 килограма шљиве има у првом случају 96,38 килограма меса, а у другом 95,0 килограма, или у првом случају на сто килограма шљиве долази 3,62 килограма коштица, а у другом 5 килограма. Даље, просечна тежина коштице са изданка је 0,88 грама, а са калемљене 1,00 грам, а то значи, да је коштица са изданка лакша за 0,12 грама од коштице добијене из плода калемљене шљиве.

Према овоме све горње физичке особине шљиве говоре о томе, да би при избору плода шљиве добијене с изданка и калемљене на џанарици пре требало узети ону изданка и њу сматрати бољом.

Кад пак говоримо о хемиској анализи шљиве, онда нас највише интересује укус шљиве и састојци, који долазе у обзир при преради.

Поред крупноће и лепог изгледа шљиве још је важнији њен укус, јер се потрошња добрих шљива сваким даном повећава из здравствених разлога исхране воћем, који све више узима маха у целом свету. О томе најбољи доказ пружају статистике потрошње воћа, које су готвво у свим земљама из године у годину све веће.

За укус су свакако најважнији шећер и киселина и то баш однос између њих, ма да ово нису једини састојци, који утичу на укус, чак се може рећи да је укус шљиве резултанта свих хемиских спојева, па ма и у најмањој количини били заступљени.

Оно што нас опет при преради шљиве од хемиских састојака највише интересује јест шећер. Шећер се код прераде шљива у ракију врењем претвара у алкохол. Процес претварања шећера у алкохол зове се алкохолно врење. Ово је најпознатији начин прераде шљиве у народу.

Алкохолно врење није ништа друго него биохемиски процес врло сложен, при коме се разлагањем сложеног молекула шећера добијају крајњи производи алкохол и угљен диоксид, од којих је за нас од важности алкохол, јер знамо да се у ракији поред осталих састојака највише цени алкохол. Из тога излази, што је више шећера у шљиви биће више алкохола у ракији. Према овоме и ово би био један доказ више, да би требало шљиву са изданка сматрати бољом, јер она има како се из табеле види 11,37% шећера, а калемљена 10,54%.

Ми знамо да ово није једини начин прераде шљиве, него да се шљива прерађује у пекмез и суву шљиву и да се и у овим случајевима поред осталог сматра бољом она шљива, која има више шећера.

Из досада изложеног видели смо какав је однос најважнијих физичких особина и хемиских састојака у плоду шљиве са изданка и плоду са калемљене, а што се тиче осталих хемиских састојака наведених у горњој табели, од важности су још беланчевине, које су израчунате из нађеног азота и минералне материје, (пепео), јер оне утичу на храниву вредност шљиве.

Како се из табеле види, плод калемљене шљиве има нешто више азота и према томе нешто више беланчевина него шљива са изданка, т. ј. калемљена има 0,125% азота и 0,78% беланчевина, а са изданка 0,12% и 0,75% беланчевина, док шљива са изданка има опет нешто више минералних материја.

Према горе изложеном о састојцима шљиве могло би се рећи да је боље гајити шљиву из изданка него калемљену.

Међутим, резултати хемиске анализе добивени од шљива само из једне године и из једног места, исте старости и под свим другим истим околностима одгајиване, нису довољни да ово горње потврде, него би требало имати овакве упоредне податке за неколико година и из разних крајева наше земље, па тек онда би хемиска анализа могла да послужи као један од важних фактора за избор најбољег начина размножавања шљиве пожегаче.

Према свему дакле што смо досада рекли, јасно се разабире, да хемиски састојци имају значајну улогу, како за квалитет шљиве која се прерађује тако и за квалитет шљиве која се троши у свежеом стању, па је стога потребно, да се упоредно врше уз остала испитивања и систематска упоредна испитивања хемиског састава шљива, нарочито шећера и киселине.

Р. Драгаш, хемичар.

Виноградарство.

Јулски мускат или чабски бисер.

У последње време се пропагира, не без разлога, размножавање и гајење што више стоних сората грожђа, а у циљу извоза грожђа на инострана тржишта. Преко стручних часописа и дневних листова наши стручњаци препоручују многе стоне сорте грожђа, а међу њима нарочито „афуз али“ која се сорта много гаји у суседној нам Бугарској и коју они на стотине вагона извозе на тржишта централне Европе. О овој сорти ћу проговорити у једном од наредних чланака, док и ове године детаљније проучим њену праву вредност за наше прилике. Овом приликом желим да упознам и скренем пажњу нашим виноградарима на једну исто тако добру стону сорту „јулски мускат“ или „чабски бисер“.

Под утицајем ове пропаганде виноградарима се последњих година све више и више обраћају пољопривредним установама, да им се пружи већи број калемова од стоних сората. Банска управа у Нишу, и сама свесна колики значај имају стоне сорте грожђа у будућности народне привреде и трговинског биланса, а да би задовољила потражњу од стране виноградарара првенствено на својој територији, набавила је преко Управника Лозног расадника у Нишу у току пролећа 1930 године хиљаду вијока ове сорте од нашег познатог виноградарара и сопственика приватног расадника г. Шевара из Петроварадина.

Набављене вијоке су још истога пролећа окалемљене, стратификоване и упрпорене у прпришту Нишког лозног расадника. Процент пријема и оживљавање били су задовоља-

вајући, као и код осталих сората окалемљених исте године у овом расаднику.

Пошто ова сорта није дотада била довољно позната виноградарима у овим крајевима, наређено је, те је Управник све калемове, поваћене из прпришта у току јесени засадио на засебној парцели у своме сортиментском винограду.

Засађени калемови, уз обичајену негу, напредовали су нормално и већ прошле 1933 год., дали су нешто рода. Али, као што је познато, прошла година је била једна од ретко изузетих година у метеоролошком погледу, а виноград је био врло мало родио, пошто је тек био у трећој години, није се ни могла утврдити права вредност ове сорте. Тек ове године виноград је обилно родио и могла се установити њена права вредност.

Јулски мускат, чије и само име каже, сорта је код које грожђе сазри у току месеца јула. Ове пак године грожђе ове сорте било је потпуно зрело и изнесено на тржиште већ у првој половини јула, односно још пре Петров дана, иако је виноград млад. Ово се никако не догађа ни са сортама „мадлен анжевин“ и „шасле или ранке“ које се сматрају најранијим сортама. Истина да је и ова година такође у метеоролошком погледу једна од ретко раних и погодних година, али се ипак мора признати, да је јулски мускат од свих познатих раних сората у нашим крајевима најраније сазрео. Кад је грожђе ове сорте било потпуно зрело и распродато, шасле и друге ране сорте ни после 10—15 дана нису толико зреле, да би се могле изнети на тржиште. Овај размак времена од 10—15 дана је веома важан, с обзиром на разлику цена које се постижу.

Важна је чињеница и то, да кад је ова сорта изнесена на тржиште на истом је било још релативно мало другог воћа, а бостана, који код нас чини велику конкуренцију грожђу, уопште није ни било на пијаци. Постигнуте продајне цене биле су више него задовољавајуће, 8—10 динара килограм.

Јулски мускат по листу и ластарима потсећа на остале ране сорте: шасле и др. Грозд је средње величине, нешто већи од грозда шасле, више овалног него дугуљастог облика. Зрно је средње крупноће, нешто мање но у смедеревке, округлог облика. Чврсто, усађено на дужој петељци, што чини грозд растреситим и подесним за транспорт. Потпуно зрело грожђе има златно зелену боју, веома примамљиву за око. Укус је врло пријатан и има мирис мускатних сората.

Овим сам само желео да упознам виноградаре са овом врло добром најранијом сортом грожђа и налазим да је врло погодна за гајење у околини већих градова и насеља. Нарочито је за препоруку за јужне виноградарске крајеве, где би још раније сазрела и могла рано да се изнесе на тржиште. Поред тога ова сорта била би подесна и за оне крајеве у

којима, услед велике надморске висине и хладне климе гро-
жђе не сазрева, те би на згодним присојним положајима мо-
гли да је гаје пољопривредници и други за личну потрошњу.

За крајеве далеко од великих градова и за гајење у ве-
ликим размерама није за препоруку.

Рад. Борисављевић,
винарски надзорник Моравске Бановине

Домаћинство.

Пекмез од диња.

Пекмез се може приправити и од диња, при чему диње
треба очистити од семенака, затим их исећи на кришке, ове
треба протерати кроз сито тако, да остане само танка кора.

Кад се све то учини, треба на 1 кгр. пропасираних диња
додати 250 грама шећера и шипку ваниле. Овакву мешавину
треба кувати знатно више него шљиве, јер је диња водена;
али је неопходно стално мешати да не загори. Проба да ли
је пекмез добро укуван, врши се као и код осталих пекмеза.

Јевтине сељачке мармеладе.

Има доста јевтиног поврћа, од којег се може припра-
вити јевтина сељачка мармелада, а то је мрква или шарга-
репа. За овај циљ је добра мрква кратка а дебела, звана
каротка. Ова се мрква очисти, затим се иструже на ренде,
па се онда кува. Кад се добро укува, процеди се (пропасира)
на сито, да се добије сок. Добивени сок се меша са разним
врстама воћа, као на пр. — јагодама, малинама, боровницама,
рибизлама и т. д., а на 1 кгр. ове мешавине дода се 200
грама шећера. Затим се све ово кува, а поступак је при ку-
вању као код сваке друге мармеладе. Али за време кувања
домаћица дода 1—2 лимуна, да би мармелада имала лепшу
боју и укус. За прављење ове мармеладе употребљава се
и диња, тиква, парадајз и јабука.

На овај начин справљају се врло јевтине мармеладе,
које су хранљиве и укусне. Оне се много праве код Чеха, у
Француској и у Енглеској. Наш народ има више могућности
да справља ове мармеладе.

Наталија Д. Ђуровић.

Рад Српског пољопр. друштва.

Нове подружине.

18. *Крњево, срез орашки, бановина Дунавска.*

Пошто је Крњево једно од највећих села у Подунављу,
то се појавила потреба оснивања и друге пољопривредне

подружине у њему, и она је заузимањем г. Тихомира Живановића, учитеља и неколицине угледних пољопривредника из доњег краја села зв. „Савановац“, основана 25 априла. На дан оснивања уписало се 32 члана, а доцније још 17, те сада друга подружина у Крњеву има 49 чланова.

За председника подружине изабран је г. Милосав Б. Шулејић, за претседника г. Драгослав Спасојевић, за секретара Лазар Чолаковић, за благајника г. Радосав Пантелић, а за чланове управе г. г. Радосав Михаиловић, Милосав Спасојевић, Милан Станковић, Цвеја Шулејић и Велимир Радосављевић. За претседника надзорног одбора изабран је г. Тихомир Живановић, управитељ основне школе, а за чланове г. г. Душан Лазаревић и Станиша Бранковић.

19. Лазница, срез хомољски, бановина Моравска.

У Лазници је раније, пре 8 година, постојала подружина, па је престала да ради. На заузимање неколицине пријатеља напретка у сваком погледу и угледних пољопривредника подружина је основана 15. априла са 18 чланова.

За претседника подружине изабран је г. Богољуб Трифуновић, за потпретседника г. Илија М. Пауцановић, за секретара г. Илија М. Кумрић, секретар месне Задруге за пољ. кредит, за благајника г. Станоје П. Јеремић, а за чланове управе г. г. Петар Ј. Ђелић, Стеван Н. Димитријевић, Петар П. С. Горечић, Сима Ил. Фларић и Филип Војић. За претседника надзорног одбора изабран је г. Живан Срећковић, свештеник, а за чланове г. г. Сима М. Петровић и Дамњан Ил. Шербановић, сви из Лазнице.

20. Каменаре срез расински, бановина Моравска, са називом „Глобарско-каменарска“.

Заузимањем неколицине угледних пољопривредника који се сада на челу установе налазе, подружина је основана 22 марта. На дан скупштине уписало се 29, а доцније још 13, те подружина сада има 42 члана са уплаћеном чланарином из села Глобара и Каменара.

За претседника подружине изабран је г. Божидар Годић, за потпретседника г. Милосав Смиљковић, за секретара Божидар Манојловић, за благајника г. Светислав Годић, а за чланове управе г. г. Светислав Вукићевић, Драгослав Годић, Божидар Годић, Милан Смиљковић, Велимир Радовић и Божидар Милојевић. За претседника надзорног одбора изабран г. Милош Вукићевић, а за чланове г. г. Добросав Гајић и Драгутин Годић. За заменике у управном одбору изабрани су г. г. Светомир Радивојевић, Светолик Годић, Божидар Срековић и Драгослав Вукојевић.

21. Жабари, срез моравски, бановина Дунавска

У Жабарима је постојала друштвена подружина али је слабо радила, те је иницијативом среског пољ. референта инж. агр. г. Николе Линчевског и његових сарадника 24

априла основана нова. На дан скупштине уписало се и улог положило 23. члана.

За претседника изабран је г. Данило Стокић, за потпретседника г. Миливоје Јовић, за секретара и благајника г. Никола Линчевски, а за чланове управе г. г. Рамић Милутиновић, Милан Живковић, Драгутин Мишић, Костадин Јовић, Сима Несторовић и Александар Јовић. За заменике г. г. Милан Миловановић, Велимир Глигоријевић, Живко Грујић и Димитрије Стокић.

За претседника надзорног одбора изабран је г. Милован Миловановић, а за чланове г. г. Владимир Пајић и Чедомир Грујић. За заменике г. г. Сава Перић и Аранђел Ивић.

Подружине, које нису радиле по једну и више година, па су ове године обновили рад, налазе се у овим местима:

1. Пољна, срез трстенички, бановина Моравска;
2. Конак, срез вршачки, бановина Дунавска.
3. Салаш „ крајински „ Моравска.
4. Брестово, срез деспотовачки, банов. „
5. Бољевац „ бољевачки „ „
6. Опланић, срез грузански „ Дунавска
7. Церовац „ јасенички „ „
8. Александровац, срез моравски „ „
9. Течић, срез левачки „ „
10. Радовање, срез орашки „ „
11. Куршумлија, срез косанички „ Моравска
12. Ражањ, срез ражањски „ „

Већина нових и обновљених подружина тражиле су кредит и одобрен им је за ову годину у справама, семењу и др. материјалу.

Б. Н.

Стечај за напредније начине рада одложен за 1935 годину.

Због финансиских и техничких тешкоћа око извршења расписаних стечаја за напредније начине рада, јер се пријавио већи број утакмичара, те су и много јача средства од предвиђених потребна за награде, то је Управи одбор Друштва у седници својој од 22 т. м. одлучио: да се преглед и оцена пријављених објеката изврши у току 1935 године, када ће се и награде издати за објекте који буду од комисије предложени.

Бр. 7335-25-VIII-1934 год. Српско пољопривредно друштво.

Белешке.

Куповина земље са насељавање у Јужној Србији. Како има доста интересената међу нашим читаоцима који се интересују за куповину земље у Јужној Србији или траже оба-

вештења по појединим питањима из области пољопривреде, извештавамо их да се по свима тим питањима могу обратити на *Савез аграрних задруга у Скопљу* (за одговор треба приложити поштанску марку).

Поменути Савез, наиме, спроводи тако звану слободну колонизацију по Закону о насељавању јужних крајева, т. ј. он купује земљу, парцелише је и комасира, па је онда даје на отплату заинтересованим пољопривредницима. Он уједно врши и уновчавање свих земљорадничких производа својих задругара, па ко за то има интереса, може се обратити на исти Савез.

Разна обавештења могу се наћи и у „Јужном Задругару“, органу поменутог Савеза.

Значење овогодишњег јесењег загребачког збора.

25-годишњица опстанка. — Електротехника. — Рударство. — Ковинарство. — Текстил. — Народни радови. — Прехранбена индустрија. — Изложба Кр. Италије.

Прије 25 година покренуло је неколико угледних загребачких грађана и привредника оснивање посебнога друштва, које ће се приређивањем изложби и сајмова узорака старати не само око унапређивања наше производње и трговине, него и промета странаца. Друштво је одабрало назив „Загребачки збор“ и приредило је своје прве изложбе г. 1910., 1911. и 1913. које су остале у најбољој успомени, а имале су уз пословно-поучни још и забавну карактеристику. Након рата реорганизиран и проширен је „Загребачки збор“ на међународној основи и постао је својим упорним радом најважнијом и највећом велесајамском установом на југоистоку Европе, приређујући 1922., 1923., и 1924. по један, а од г. 1925. даље по два редовита велика сајма годишње, један мањи специјални упрољеће само за неке струке и један опћи велики ујесен за све врсте робе, а осим тога знатан број редовитих и пригодних посебних изложби.

У јубиларној години 25-годишњег опстанка приређује Загребачки збор своју главну годишњу приредбу 1.—10 септембра као *XXII. међународни опћи велики сајам узорака*, који обухваћа све врсте робе, али је на темељу добрих искустава последњих година специјализиран у некојим нарочито актуелним струкама. Избор ових струка био је овога пута нарочито сретан што се види из одличнога одазива излагача, тако да је овога пута и простор Хигијенске изложбе морао бити употребљен за излагаче, а искоришћен је сваки кутић покривеног и слободног изложбеног простора. Готово сва мјеста већ су заузета — они који рачунају да ће у задњи

час добити мјеста темељито ће се преварити у својој спекулацији. Раздиоба бит ће као увијек проведена строго по струкама, прворазредна квалитета индустријских излагача већ је гарантирана стиглим пријавама. Овај велесајам имат ће наглашени карактер *извозне пропаганде*. За наше индустријске производе проведена је нарочита реклама за посјет интересната из свих *балканских и левантских земаља*, те странаца љетних гостију из нашег *Приморја* и од *енглеске флотте*, која ће се управо за вријеме Збора задржавати у нашим водама.

Велика *електроинженерска изложба*, коју пригодном конгреса приређује Савез електричних централа у сврху пропагирања електрификације обрта и индустрије, дома и села, бит ће нарочито занимљива и атрактивна за најшире слојеве градског и сеоског пучанства. Ова изложба запремаћ ће велику дворану „А“ и прикључени павиљон „И“ а судјеловат ће осим Градске електричне централе сва домаћа и многа свјетска електрична подuzeћа и приказат ће уз опће прегледе употребу електрике у радионицама, у кући и кухању, у пољоделству и стаји.

Друга *рударска изложба* бит ће уједно припрева за велику свјетску изложбу у Брислу г 1935. код које ће Југославија званично судјеловати с нарочитом тенденцијом да пред белгијским капиталом прикаже наше рударско богатство које у великој мјери још чека на своју експлоатацију.

Ова надамне важна изложба бит ће проширена специјалним сајмом наше *жељезарске, стиројарске и металургиске струке*, код којег ће први пута наша производња ове гране у импозантној комплетности приказати свој напредак и свој у задњим годинама получени високи квалитативни и квантитативни капацитет. Ова репрезентативна приредба заузет ће двије велике сале „Д“ и „Е“ те пространи слободни простор.

Наша одлична *текстилна индустрија* показат ће у великој сали „С“ по шести пута своје најновије модне креације на редовитом специјалном текстилном сајму.

Атракција за странце и домаћу публику бит ће опет изложба *народних радова*, производа нашег чувеног кућног обрта из тканина, дрва, ковина, керамике итд. Као што је прије двије године било нарочито истакнуто ћилимарство, лане чипкарство, бит ће ове године посвећена посебна пажња *резбарству* из дрва и ковина, како се је оно још сачувало у старим примитивним техникама у разним крајевима наше државе. Од гласбених инструмената до украса и практичних предмета изграђиват ће наши резбари и кујунције своје производе пред публиком. Код организације ове живописне изложбе сурађује опет наш Етнографски музеј.

Већ уживјели редовити специјални сајам *прехрамбене индустрије* са свим оплемењеним производима наше пољо-

привреде (разне конзерве, мљекарство, тјестенине, слаткиши, сухомесната роба, уља, пића, те кава итд.) занимају наше угоститеље, трговце и домаћине у једнакој мјери како ће *сајам пољопривредних стројева и пољубрештина* интересирати сеоске господаре.

Уз ове специјалне сајмове, на чијој организацији сарађују у стручним одборима наши најпроминентнији стручњаци, прикључује се *сајам узорака осталих бранша* као: кожа, дрвена, уресна и галантеријска роба, кемички производи, папир, стакло итд.

Велику пажњу побудит ће без сумње *званична колективна изложба Краљевине Италије*, коју приређује Талијански извозни институт у Риму у нарочито укусно и отмијено удешеном, посебном одијељеном павиљону и на слободном простору на 600 квадратних метара изложбене плоштине. Италија изложит ће све оне своје индустријске производе за које код нас влада интерес као компензацијона роба за наш знатни извоз у сусједну земљу. То је текстил, керамика, стакло, кемички производи, галантерија, електроиндустрија, радио, тешка индустрија и пољопривредни стројеви те туристичка пропаганда. Ово је први пут да Краљевина Италија у интересу што боље изградње међусобних трговачких односа између сусједних земаља званично учествује на једно изложби у Југославији, а уједно је то у неку руку узврат за изложбене павиљоне које наша држава има на сајмовима у Милану и Бари-у.

У посебном одељењу излагат ће *изумиштели* своје најновије проналаске и патенте у моделима, нацртима или у коначној изведби.

Овогодишњи јесењи сајам пружит ће богати садржај високе квалитете и бит ће једнако занимљив и привлачив за привреднике колико за најширу градску и сеоску публику. На жељезницама важи за изложбену робу те за излагаче од 28-VIII до 14-IX, а за посјетнице од 31-VIII до 10 IX, бесплатни повратак, на паробродима Јадранске и Дубровачке пловидбе виши разред за цијену нижега. У свим средње-европским и балканским земљама одобрен је за Загребачки збор попуст од 25 до 30%.

Пишања и одговори.

Пишање: Имам млад шљивак шљиве мацарке, у трећој је години, па желим да га окалемим са шљивом крупном мацарком, али примећујем да код суседа шљива окалемљена са крупном мацарком слабо рађа.

Одговор: Пре свега питање није јасно, јер се не зна шта се подразумева под именом „крупна мацарка“. Да ли се ту

подразумева маџарка одабрана од крупнијих стабала у воћњаку, или нека друга сорта која је слична маџарки, а од ње се разликује својом крупноћом.

1 — Ако је реч о сорти маџарки, па се жели да одабере неко стабло са крупнијим плодовима и да се окалеми, онда ствар је оваква: калемљење шљиве маџарке на шљиву произведену из изданка не препоручује се и то из ових разлога. Прво, шљива из изданка произведена задржава све своје добре особине. Ако су изданци изабрани од стабала који се одликују својом крупноћом, меснатошћу, слашћу и другим добрим особинама, онда ће и изданци од њих бити скоро истих особина. Ако се изданци од њих узму још док су млади, па се добро однегују, па тек онда посаде, онда ће и они имати дугачак век и исте особине као и шљиве од којих су узети. У овом случају калемљењем се ништа не постиже, а може се учинити и штета утолико, уколико у спојном месту остану извесни недостаци, који доцније могу шљивама да ометају и правилну родност и квалитет рода.

Из предњег се питања може тумачити још и то, да се шљива маџарка жели окалемити на маџарку произведену из семена. Овде се калемљење пре може и дозволити и препоручити, јер шљива маџарка произведена из семена неће бити иста као и дрво са кога је семе узето. Овде је боље извршити калемљење па ма од калемљења имали нешто и штете, него оставити маџарку из семена произведену да рађа.

Дакле, ако је земља умерено влажна и здрава, т.ј. ако слој здравце није много плитак, ту је маџарка из изданка за сваку препоруку. Прекалемљивање изданка се може препоручити само онда, ако се првих година доношења плода види да су са изданка плодови ситни, да неуредно шљивак рађа, или ма шта друго рђаво. Овде је боље прекалемити него држати рђав шљивак. Прекалемљивање да врше само они који су за то сасвим вешти.

2. — Ако је пак реч о калемљењу неке друге сорте шљиве, која је по спољним знацима слична маџарци, ту је сад ствар процењивања вредности дотичне сорте. Постоји једна страна сорта шљиве која се код нас зове „Цар Душан“, која је врло крупна, доста дугуљаста и многи је пољопривредници називају „крупна маџарка“. Многи пољопривредници се због велике крупноће ове сорте шљиве полакомљавају и уносе је у своје воћњаке, па је и прекалемљавају на маџарку из изданка произведену.

Уколико сам ову сорту шљиве посматрао дуги низ година, дошао сам до закључка, да она за наше прилике није да буде заступљена колико и маџарка, односно да она маџарку замени. Ова сорта у погледу родности није сигурна, њен плод је доста кисео, те даје суву шљиву и пекмез који се не могу такмичити са сувом шљивом и пекмезом од ма-

царке. Ова сорта је подесна у близини вароши, јер је за јело добра, а због извесних својих особина премаша и мацарку. У сваком случају ова страна сорта у редовним приликама треба да буде заступљена у воћњаку са 10—15%, т.ј. 10—15 комада ове сорте а 85—90 комада мацарке.

3. Пре неких 40 година у наше шљиварске крајеве је унесена из Француске шљива „аженка“. Ње има данас по мало по свима нашим шљиварским крајевима, а највише по неким селима око Мионице. Тамошњи пољопривредници ову сорту зову „крупна мацарка“. Она се може размножавати само калемљењем зато, што је у нас унесена окалемљена на разне подлоге, те се из изданка не може произвести. Ако се пак мисли на прекалемљивање ове сорте, онда се неће погрешити, али водити рачуна да се калеме на младице старе 2—4 године.

Питање подизања шљивака је врло важно и деликатно. Пољопривредник не ради овде од године до године, као на пр. код сејања пшенице или кукуруза, па ако је погрешно једне године он ће се поправити друге године. Ако пољопривредник код подизања ма ког било воћа погреша, грешка се доцније врло тешко поправља, чак се у извесним случајевима не може никако ни поправити. Зато пре подизања воћњака треба предвидети све па и ситнице, и питати за савет свакога оног ко има добро искуство по том питању.

М. Ј. Никетић.

Питање: Једна моја крава расе сименталске отелила ми је два телета још пре 20 дана. Теоци засада напредују добро, али с времена на време приметно сам да теоци тешко врше нужду, а балега им је затврднута са задахљивим смрадом. Стога сам принуђен обратити се стручњаку поменутог Друштва с молбом, да ме преко Тежака обавести; шта је узрок томе оболењу и како да се то спречи, т.ј. ако прети опасност?

Начин храњења младих телади? купање у текућој води, кад и у које време, као и учење после коликог времена од дана телења.

Тасо Стојановић,
Лесковац.

Одговор: Узроци затвору код Ваших телади могу бити различити. У предњем случају је вероватно по среди покварено, одвише топло или одвише хладно мајчино млеко или назеб. Ова врста болести код младих телади није баш тако једноставна, јер може врло лако доћи до мршављења у јаком степену и с тиме у вези до опште изнемоглости и угинућа.

Лечењу треба приступити одмах. У првоме реду отстранити постојеће узроке. Даље, намашћеним прстом извудити пажљиво балегу из чмара и после тога клистирати мешавином теја од камила и зејтина или осољеном млаком водом.

— на пола литре млаке воде једна кафена кашика соли. — Сем тога искувати мало туцаног ланеног семена, тој води додати 20 грама горке соли и ту мешавину сипати обазриво болеснику у уста. Ово понављати свака 2 сата док не наступи побољшање. Телад држати на топлој и обазриво масирати задњи део тела.

Може се сматрати као правило, да теле у периоду сињања мора добити дневно, сразмерно његовој телесној тежини, 5—12 килограма или литара млека.

Одбијање од сисе зависи од тога за коју сврху желимо телад да одгајимо. Телад, коју нећемо чувати ни за приплод ни за товљење можемо мирне душе одбити од мајке већ са 8 недеља, док телад, одређену за приплод, остављамо на сиси до 16 недеља па и више.

Одбијање од сисе мора да бива постепено, да избегнемо губитак телесне тежине.

До $1/2$ године старости мора исхрана бити што јача и обилнија, како би се на тај начин створила једна добра подлога за будуће развијање. После одбијања треба телету да пружимо — постепено повећавајући оброк — слатко оплављено млеко. У исто време можемо давати као замену за млеко: ланено брашно, прекрупну од овса, мекиње и т.д. у виду напоја. Почев од 3 недеље дајемо добро сено, а почев од 12 недеље белу репу. По могућству требало би предњи начин исхране продужити до навршетка 1 године живота. Но како је оваква храна доста скупоцена можемо телад већ од 7 месеца пуштати на пашу, јер поред добре попасе телету друга храна и не треба. Најпогоднија су телад октобарска и новембарска, јер могу она идуће године у мају месецу на пашу. Разуме се да треба младу телад за прву пашу претходно припремити, да не би одвише брзи прелаз са стајске исхране на зелену храну шкодио.

Мушку телад, коју нећемо чувати за приплод штројимо већ у 8. недељи. Штројење у то доба није ни мало опасно, а има својих добрих страна. Иначе се штројење телади обично врши са 6—9 месеци.

У 3. години отпочнемо са говечетом обазрив и постепени рад.

Купање још младих телади није за препоруку. Доцније можемо, само треба да поведемо рачуна о томе, да вода не буде одвише хладна и да их не водимо на купање са празним стомаком ни одмах после храњења.

Ф. М.

Пишање: Молим Српско пољопривредно друштво да ми се преко „Тежака“ одговори на следеће питање:

Имам планско бетонско ђубриште са затвореном осочаром. Смем ли овом осеком ђубрити виноград? Кад је најбоље ово извршити: с јесени, преко зиме, с пролећа или за

време вегетације винограда? Колико литара смем сипати на један чокот? Треба ли разблажити осоку или не?

Сва виноградарства која су ми дошла до руке прочитао сам, али ово обавештење нисам нигде нашао. Сматрам да ће одговор на ово питање бити многим од користи.

С поштовањем

Чедомир Ј. Станковић,

п.претседник пољ. подружнине у Соко Бањи

Одговор: Од хранивих материја, које винова лоза црпи из земље ради свога пораста и напретка, главне су ове: азот, фосфорна киселина, калиј, креч, магнезиум, сумпор: гвожђе и др. Међутим, у практичној примени виноградаря, највише мора да интресују само ове три најважније: азот, фосфорна киселина и калиј, јер осталих у свакој земљи има увек у довољној мери, те се о њима не мора да води нарочита брига. И да би винова лоза могла напредовати и доносити плод, потребно је да се у земљи истовремено налазе сва три поменута хранива састојка, т. ј. азот, фосфорна киселина и калиј. Јер ако један од њих, на пример азот недостаје, ни остала два (фосфорна киселина и калиј) не служе ни чему, те је напредак лозе слаб. Другим речима, ако је извесно земљиште оскудно у азоту, фосфорној киселини и калију, треба га појубрити ђубривом, које садржи сва та три хранива састојка, јер ако једнога од њих у томе ђубрету не би било, ни она друга два не користе скоро ништа. Према томе потпуно је и корисно је оно ђубре које у себи садржи сва та три хранива састојка. За наше прилике и наше потребе најбоље је ако се виноград, кад је то потребно, ђубри потпуно згорелим *стајским ђубрењом* или *компосијом (мешанцем)*.

Од наведених хранивих састојака азот потпомаже пораст лозе и лишћа. Лишће и лоза апсорбују шест до осам десетина од целокупне количине азота, који чокот прими.

Ако се истовремено, поред азота, у земљи налази потребна количина фосфорне киселине и калија, чокот ће добро напредовати и добар принос у грожђу давати. Муђутим, ако земља садржи азота у сувишку, онда ће чокот бити сувише бујног пораста, са много лишћа и ластара, али рода неће имати или га неће бити много, пошто у таквом случају цвет опада (реуљавост), а на место грожђа стварају се рашљике.

Фосфорна киселина повећава родност лозе у знатној мери. Она сузбија лоше дејство азота, и ако фосфорне киселине у земљи има у сувишку, нема штете. Исто тако и на квалитет вина фосфорна киселина изгледа да има повољног дејства.

Калиј лоза апсорбује у највећој количини од свију осталих хранивих састојака, и она, на земљама сиромашним у калију, повећава развитак грожђа и стварање шећера у

њему, ако остала два хранива састојака има у потребној размери у земљи.

Рекли смо већ да је за ђубрење винограда најбоље *пош-ћуно згорело стајско ђубре или компост*, кад већ не узимамо у обзир вештачка гнојива, јер је околина из које је господин питач богата у стајском ђубрету.

Осока се никако не препоручује за ђубрење винограда.

Од наведених хранивих састојака она на 1000 делова садржи:

	коњска	говеђа	овчија	свињска
азота	15,00	8,5	13,2	2,6
фосфорне киселине	трагови	трагови	0,5	0,8
калија	10,00	14,00	18,6	2,0
креча и магнезија	8,00	13,00	6,0	3,0

Као што се из предњег види, осока је врло богата у азоту и калију, али је врло оскудна у фосфороој киселини, пошто од ове садржи само трагова.

Осока игра врло важну улогу у сагоревању и превирању ђубришта и зато је много корисније да се употребљава за заливање ђубришта него ли да се њоме заливају и ђубре поједини усеви. Само онда, када се располаже сувишком осоке, непотребним за заливање ђубришта, тада са осока може да користи за ђубрење усева. И њоме се понајпре ђубре ливаде, дуван, репица, воћњаци и др. Она се употребљава за ђубрење лаких и песковитих земљишта, а нарочито као додатак ђубрету. Дејствује нарочито азотом и калијумом и зато се мора допуњавати фосфорним ђубривима. На случај да се осока употреби за ђубрење усева у вегетацији, због њене сувише јаке алкалне реакције, треба да се разблажи водом са четири до пет пута онолико, колико износи њена запремина, да усев не изгори.

Најзад, потребно је напоменути да стајско ђубре поред хранивих састојака које даје земљи, још утиче и на поправку земље. Оно се у земљи претвара у хумус, који потпомаже развиће и размножавање бактерија, које земљине састојке претварају у облик какав је потребан за исхрану биљке. Сувише лаку и песковиту земљу хумус делимично стегне и чини је мање сувом. Тешку и хладну иловачу хумус чини растреситијом, пропустљивијом и лакшом за обраду.

Ник. Ж. Петровић.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

25. седнице, држане 13. јуна 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, и чланови: В. Матић, Н. Петровић, Т. Владисављевић, Д. Спремић, Н. Белобрк, и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 561) Прочитан је и усвојен записник 24 седнице Управног одбора.

II 562) Примљен је записник 24 седнице књижевно-одбора.

III Прочитан је записник 24 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

563) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

564) Да се одобре привремена кредитирања по предлозима бр. 300—303.

565) Да се прими знању извештај Подружине из Чачка да је окончан судски спор Подружине из Мрчајевца у њену корист против масе пок. Павла Анђелића, односно отуђивања његовог земљишта, док је пок. Анђелић био претседник Подружине. У исто време да се замоли Подружина, да по питању дуговања Подружине из Прилика, огласи судско решење за извршно према живим потписницима

566) Да се Подружини из Ракинаца продужи рок за исплату дуга до 1 октобра о. г.

567) Да се стара цигла уступи за 200— дин. Ивану Крстићу из Београда.

568) Да се Удружењу четника из Пећи да на име помоћи 100— дин. за подизање четничког дома.

569) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно. Исто тако да се прими знању стање друштвених потраживања.

IV Прочитан је записник 24 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

570) Да се прими знању, да је купљена манила испоручена стим, да се продаје по 10.50 дин. кгр.

571) Да се Југополу исплати 12.276— дин. аконто испорученог семена сточне репе.

572) Да се прими знању да су премерени отпаци од чишћења луцерке, којих је било 2993 кгр. и да се одобрава њихово расходовање, пошто се уништи.

573) Да се одобрава набавка 6 ком. трокара за говеда, пошто се траже.

V Прочитан је записник 24 седнице програмског одбора, па је одлучено:

674) Да се Подружини у Белој Паланци да на име помоћи за калемарски курс, 400— дин. у роби.

575) Да се од подружина у Чачку и Крагујевцу траже предрачуни за зидање пројектованих зграда, а од Подружине у Трстенику скица и да јој се препоручи да дом подигне у центру места.

576) Да се одговори Воћарској задрузи из Пољанице,

да је доцкан за сузбијање гусеница и да препарат не може добити бесплатно.

577) Да се нова Управа са члановима Подружине у Скопљу прими у састав, а старој управи нареди да имовину преда новој управи.

578) По питању извоза лековитог биља одлучено је, да се овај посао преда Заводу за унапређење спољне трговине.

579) Да се приме у састав нове пољоприв. књижице и читаонице у Српској Црњи и Конаку.

580) Да се замоли председник Подружине у Скопљу, да изврши преглед рада Подружине у Сивђелићу, па кад пошаље извештај, да му се накнади дневница и путни трошак, који се признају и друштвеним чиновницима.

581) Да се од свих подружина прикупе подаци о потребној помоћи за приређивање изложба, предавања и курсева.

VI 528) По питању избора уредника Календара за 1935 г. решено је, да Календар уреди г. Б. Ранковић, члан Управе.

VII Саопштења и предлози

583) По позиву Друштва за заштиту животиња и растиња на годишњу скупштину, одлучено је да на скупштину иде претседник г. Др. Т. Митровић.

584) Г. Т. Владисављевић члан Управе моли да се прибави извештај, зашто Друштво није позвано на Међународни пољопривредни конгрес агронома у Пешти; одлучено, да се извештај тражи од Министарства пољопривреде.

Са овим је седница закључена.

26. седнице, држане 20. јуна 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић и чланови: В. Матић, М. Николић, Н. Петровић, Т. Владисављевић, Н. Белобрк, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Недић.

I 585) Прочитан је и усвојен записник 25. седнице Управног одбора.

II 586) Примљен је знању записник 25. седнице књижевног одбора и усвојени предлози бр. 237, 238 и 239.

III Прочитан је записник 25. седнице финансиског одбора па је одлучено:

587) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

588) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 311, 314 и бр. 317.

589) Да се путем писмених понуда набави канцеларијски материјал по списку.

590) Да се штампарији „Скерлић“ као повољном понуђачу уступи штампање рачунских и материјалних књига за пољопривредне књижице и читаонице и омладинске дружине.

IV Прочитан је записник 25. седнице набављачког одбова па је одлучено:

591) Да се изврши набавка виноградарског воћарских маказа по предлогу бр. 134.

592) Да се приме ради оправке или замене круњачи дати прошле године Подружини у Гор. Милановцу.

593) Да се извести Краљ. банска управа на Цетињу да Друштво нема на стоваришту млекарске справе и прибор.

V Прочитан је записник 25. седнице програмског одбора па је одлучено:

494) Да се прими у састав Друштва новооснована Пољопривредна књижница у Лукавици ср. царибродског.

595) Да се одобри Подружни у Приједору, да из прихода од њеног капитала шаље улог за 20 најстаријих чланова и да се то сматра као привремена позајмица док се прилике не попправе.

596) Да се одобри одлагање ликвидације подружина у В. Долу—Азањи и Јагњилу с тим, да рад обнове почетком наредне године.

597) Да се упуту инспектор да прегледа рад и стање Подружнине у Чифлуку.

598) Да се пољопривредној књижици и читаоници у Печаници бесплатно уступи једна колекција књига одређених за ову сврху.

599) Да се Млекарска задруга у Крижевцима моли да саопшти друштвеном практиканту Вукадиновићу, да на праксу иде тамо где га Задруга буде упутила, ако код Задруге не може да остане по условима под којима је упућен, у противном да се врати пошто му ни Подружина ни Друштво немогу слати помоћ за издржавање.

VI 600) Прочитан је позив Југословенског комитета за унапређење привредних односа измеђи Југославије и Грчке на Конференцију и отварање Грчке изложбе, па је одлучено да присуствују претседник г. М. Миљковић и члан г. Ник. Петровић.

Са овим је седница закључена.

БАЧВЕ

Црквеначкој земљорадничкој виноградарској задрузи, у Црквенцу, пошта Свилајнац (срез ресавски), потребне су винске бачве за десет вагона запремине. Бачве треба да су запремине од 8—10.000 кгр.

Ко има такве бачве за продају, нека се са понудом и условима обрати овој задрузи.

Бр. 48 од 8/III. Из канцеларије Црквеначке земљорадничке виноградарске задруге.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеде су, у 5 разних велич. и то:

од 1/2 л. Дин.	10.—	од 3/4 л. Дин.	11.—
• 1 •	• 12.50 •	• 1 1/2 •	• 15.—
• 2 •	• 17.—		

Резервне гуме за ове тегле 1,25.— могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 26. августа 1934 г.

<i>Пшеница стара</i>	
Србијанска 77 3/4 Дунав	112—114
Србијан. 77, 3—4% Сава	111—113
• 77, 3% гл. пр.	95—100
• 77, 3% уз. пр.	93—100
Бачка 78 2%	107—110
Банат. 78, 2%	105—108
Нова жетва	

<i>Кукуруз</i>	
Банатске утовар станице пром.	85—90
Банат. пар. Вршац	85—90
Срем.	86—90
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	90—92
Лађа Дунав	93—96
Лађа Сава	92—96

<i>Овас</i>	
Србијански пар. Београд	65—75
Сремски утовар. станица	—
Македонско-косовски	—

<i>Јечам</i>	
Барањски 65-66 нов.	110—120
Бачки нови	100—105
Главна пруга	—

<i>Пасуљ</i>	
Срб. 3% 1933 г. пар. Беогр.	110—120
Сремски 2% без вр. утов. ст.	120—130
Бачки 2% без врећа утов. ст.	—
Бачки и срем. 2% пар. Беогр.	—

<i>Стока и сточни производи</i>	
Свиње тешке	7—7.20
• средње	6.25—6.75
Свиње лаке	5—6

Свиње мршаве	—
Волови I кл.	3.50—4.50
• II	2.75—3.25
• III	2—2.50
Краве I кл.	3—3.75
• II	2.25—2.75
• III	1.50—2
Овце	1.50—2
Јагањци	1.50—2
Живина жива	6—8
Јаја	45—50
Маст	13—14
Сланина	8—9
Млеко кравље	2—2.25
Млеко овче	3—
Сир српски	9—10
Кајмак	18—23
Кашкаваљ	11—17

<i>Разно</i>	
Мекиње са врећама Срем, Бачка	70—75
Мек. обала Београд, са врећ.	75—85
Кукољ самлевен, Београд	65—75
Кромпир	42—50
Црни лук	40—55
Бели лук	100—110
Сено	30—35
Слама	20—25

<i>Хартије од вредности</i>	
2 1/2% Рента ратне штете	355—356
4% Аграрне обвезнице	49.50—50
7% Инвестициони зајам 1921	71.50—72
Аграрна банка	216.50—217

Универзитетска Библиотека Београд

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У Г

Бр. 18 Београд, 15 СЕПТЕМБАР 1934. год. Год. 61

**ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.**

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

**II Земаљски воћарски конгрес и земаљска
изложба воћа у Сарајеву од 29 септембра
до 3 октобра ове године.**

После I Земаљског воћарског конгреса одржаног 27 и 28 октобра 1932 год. у Чачку, Друштво наставља свој рад на унапређењу нашег воћарства и приређује II Земаљски воћарски конгрес и изложбу воћа у Сарајеву. Према досада учињеним припремама од стране Друштва и свих бановина које ће учествовати на конгресу и изложби, II Земаљски воћарски конгрес обећава да ће бити један од најобимнијих, а изложба једна од највећих. Колико су значајни конгрес и изложба за данашње време, и колика се важност придаје њима, види се по томе, што се конгрес и изложба први пут у нашој Држави приређују под покровитељством Његовог Величанства Краља Александра I, највишег Заштитника Друштва, и под почасним одбором, чији је претседник Господин Министар пољопривреде Др. Драгутин Којић, а чланови Господа Банови свих бановина. Свечано отварање изложбе извршиће се 29, а конгреса 30 септембра ове год.

Поред ратарства и сточарства воћарство претставља врло важну грану пољопривреде, од које многим нашим воћарским крајевима притичу доста велики приходи, да се у појединим крајевима ни криза није осетила у оној оштрини у којој се осећа у чисто житородним нашим крајевима. А од извоза воћа притицало је нашој Држави од 1920—1932 год. просечно годишње по 297.461.843 дин., те је и са те стране воћарство доста важно за наш трговински биланс.

Откако је наука открила ванредно повољан утицај воћа у човековој исхрани, с обзиром на садржај хранивих материја и витамина у воћу, било у свежем било у конзервисаном стању, отада је воће постало саставни део нормалне исхране људи и оно се увек налази на столу свих културних народа. А када је медицина утврдила веома повољно дијететично дејство воћа и открила још и његову лековитост за многе болести људског организма, воће је постало неопходан саставни део људске исхране. Да би се из ових разлога воће имало преко целе године за исхрану, пољопривредна наука и техника својим најновијим проналасцима и изумима постарале су се да воће на разне начине очувају скоро преко целе године у свежем стању, да га прераде у осушено воће, у конзервисано воће у виду компота, слатка, пекмеца, мармеладе, у воћне сокове, у безалкохолне и алкохолне напитке и т.д., те се на тај начин развила велика воћарска индустрија, а потрошња воћа јако повећала.

У заједници са ратарством и сточарством, воћарство са развијеном воћарском индустријом чини пољопривреду разноврснијом и сигурнијом у погледу приноса, те та комбинација поменутих пољопривредних грана, тамо где је она могућа, чини саму пољопривреду врло уносном. А чињеница, да се многи наши крајеви због подесног поднебља и због одговарајућег педолошког састава земљишта могу једино воћем најуносније искористити и чисто пасивни крајеви претворити у активне, истиче важност воћарства за нашу Државу у правој светлости. Колико су повољни ус-

слови за развој воћарства у нас, најбоље нам казује стварност, да су многи наши крајеви постали чувени са свога изврснога воћа (шљива, јабука, крушака, грожђа и т.д.), да оно има ретких такмаца. Те наше специјалитете, да их тако назовемо, једино је избацила подесна клима и подесно земљиште као дар природе, без икаква или врло слаба садејства човекове руке, која је још и данас остала врло невешта у одгајивању и неговању воћа, те се тај дар природе није усавршио онако какав би био у вештијим рукама.

Ту велику важност воћарства за поједине наше крајеве и за целу Државу давно је схватило Српско пољопривредно друштво, а оно је боље него ико познавало и све његове недостатке и мане, јер су у Друштву, када су пристигли, сарађивали наши најбољи стручњаци и људи из народа, који су ванредно добро познавали прилике наше пољопривреде и душу наших пољопривредника. И ово што данас чини Друштво у интересу унапређења целокупне наше пољопривреде, па и воћарства, само је наставак онога истрајнога рада, који Друштво обавља ево већ толико деценија. Овом приликом треба да се сетимо свега онога што је Друштво раније радило на унапређењу воћарства, што је било прилично давно па се заборавило, а многи то и не знају, па непознавајући право стање ствари вичу на сва уста како се ништа не ради, како су данас позвани сви други да раде на подизању пољопривреде, а немају са њом ничега заједничког. Данас се живи брзим темпом, на површину избијају филмском брзином и личности и установе које су умеле да се прилагоде данашњем времену и да се прогурају, па се заборавља и оно што је јуче било, а камо ли оно што је било пре 40 или 50 година. Из прошлости се не црпи више наук за будући рад, већ се иде напред без освртања шта беше и како се радило пре годину или двадесет година.

Како је речено, приређивањем ових конгреса и изложоба Друштво наставља само свој рад започет још од његова оснивања. Као једина установа свога доба,

Друштво је давно отпочело са приређивањем изложба, конференција и конгреса за све пољопривредне гране, на којима се упознавало са разним производима, и са стручне и са практичне стране третирала питања стања пољопривреде и њеног унапређења. Још 1870 год. *дакле пре шездесет и четири године* Друштво је приредило прву пољопривредну изложбу у Крагујевцу, коју је ондашња влада помогла са 500 дуката. Та је изложба учинила ванредно леп утисак, да се кроз целу ондашњу Србију пронашаху врло похвални гласови. После те прве изложбе почињу се низати и изложбе Друштва и изложбе друштвених подружина, приређиване по неколико њих у једној години. О Духовима 1890 год. на великој изложби у Шапцу, веома инструктивна и врло похвална беше збирка воћарских радова са друштвеног добра код Шапца, у којој су били јасно показани успеси у произвођењу садница из семена, различитих начина навртања и т.д., што је за напредак нашег воћарства било од велика значаја. У 1891 год. Друштво је са Крушевачком пољопривредном подружином приредило прву окружну пољопривредну и специјалну изложбу у Крушевцу, на коју је донесено воће са воћарске изложбе приређене у Београду исте године. Жичка, Ужичка, и Пожешка пољопривредна подружина беху врло агилне у своме раду па и у приређивању изложба у својим местима. У 1893 год. приређену пољопривредну изложбу у Пожези отворио је тадањи претседник Пожешке пољопривредне подружине, наш заслужни Драг. Лапчевић, који је и касније радио на пољопривреди и у њој стекао великих заслуга. О својој слави Св. Краљу Милутину 1896 год. Друштво је у Београду приредило воћарску, виноградарску и градинарску изложбу, са које су издвојени најбољи типични примерци појединих сората воћа, помолошки описани и послани у Немачку ради моделисања. Друштво је касније сваке године са својим подружинама приређивало по неколико изложба општих, специјално сточарских, ратарских, а воћарске изложе 1902 год. у Београду, 1903 и 1904 год. поучне

изложбе свежег и прерађеног воћа у Београду, којом су приликом пронађене неке дотада непознате сорте воћа. У 1905 год. приређену изложбу воћа, поврћа, кукуруза, кромпира и пасуља отворио је блаженопоч. Краљ Петар. У 1906 год. о својој слави Друштво приређује поред осталих предмета и изложбу свежег и прерађеног воћа. На овој изложби беше много више изложеног свежег и прерађеног воћа но минулих година, и том приликом запажено је да имамо одличних трговачких сората јабука, а да оскудевамо у добрим сортама крушака. Одличне сорте јабука и крушака са ове изложбе препоручене су да се размножавају у среским расадницима. У 1908 год. Подринска пољопривредна подружина приредила је пољопривредну изложбу у Шапцу, за коју се писаше да је била јединствена међу свима дотада приређеним у Краљевини. Даље се у извештају о тој изложби вели: *„Изложба нам је показала право огледало богатства, које се налази у пољској привреди из свију крајева овога округа. Она нас је довела до закључка, да и најсиромашнији крајеви овога округа, на пр. срез азбуковачки, крије у себи неисцрпно благо у воћарству. Оно дивно воће треба да иде на царске трпезе широм целог света.“*¹ Непрекидно из године у годину Друштво је и само приређивало изложбе на којима беше заступљено и воћарство, и даваше потстрека и помоћи подружинама да их и оне приређују, те је сваке године опажан све већи напредак.

Али се Друштво није задржало само на томе, да приређивањем изложба у унутрашњости земље добије слику нашега воћарства, да сакупљени материјал на изложбама упоредно проучава и проналази нове сорте, да запази добре и рђаве стране изложеног воћа, већ је желело да и иностранство, као купца, упозна са нашим производима воћарства, ратарства и сточарства. И ми видимо павиљон Српског пољопривредног друштва на светској изложби у Лијежу у Белгији 1905 год., на балканској изложби у Лондону 1907 год. и на међу-

¹ Споменица педесетогодишњице Срп. пољ. друштва. Београд 1919.

народној изложби у Турину у Италији 1911 год. Том приликом Српско пољопривредно друштво пожељно је врло лепих успеха, иностранство је упознавано са нашим воћем, нарочито за сувом шљивом која је много хваљена, а и са осталим производима пољопривредним и шумарским. Последнице овога делања Друштва биле су све већи извоз наших производа у иностранство и притицање великих сума од извоза. Сем тога, Друштво је одржавало још 1881 год. конгресе, зборове, конфереције по свима важнијим проблемима пољопривреде и чинило предлоге Министарству привреде за њено унапређење. На наше пољопривредно законодавство оно је имало видна утицаја и многи су закони кроз Друштво утврђени света. Оно је у циљу проучавања наше пољопривреде стало стручнојаче по унутрашњости земље и у иностранство ради проучавања и специјализације. Имало је својих земљишта ради вршења орледа и први расадник монакао је на утврђеном имању код Шлаца, у коме беше 2360 одабраних воћака.

Да је овакав рад Друштва морао имати утицаја на подизање целокупне пољопривреде па и воћарства, ван сваке је сумње, али је истина да је он захтевао и много труда и много материјалних жртава, које је Друштво подносило, уверено да он мора донети користи целој нашој Држави. Али је цео тај посао Друштво радило скромно, без велике помпе и галаме, повучено у само себе и у своје сопствене снаге, ништа за себе лично, већ за општу народну ствар. Оно чак не тражи ни признања за тај свој више него пољопривредни рад који је великих користи донео и народу и држави, само жели да се он не предаје заборау и да се сви који раде у истом правцу утврђују на његов светао пример како се служби општим интересима.

И после рата Друштво је још са већом вољом и са више материјалних жртава наставило ранији посао, јер је само увидело успехе свога ранијег рада. Па и приређивање II Земаљског воћарског конгреса посвећено је унапређењу воћарства, које има још много недостатака и квантитативних и квалитативних, као и остала

наша пољопривреда, то Друштво врло добро зна. На II Земаљском воћарском конгресу расправљаће се питање производње, прераде, и трговине воћа, а на великој земаљској изложби воћа биће заступљене све врсте и сорте воћа из целе Државе.

Објављујући приређивање II Земаљског воћарског конгреса и изложбе воћа у Сарајеву, Друштво позива све своје чланове и чланове подружина да их посете, јер ће и на конгресу и на изложби имати доста поучних предмета, који ће им користити у каснијем раду на подизању воћарства.

Овом приликом Друштво изјављује своју захвалност Господину Министру пољопривреде, г. Др. Драгутину Којићу, затим Господи Бановима Дринске, Савске, Дунавске и Приморске бановине, који су материјално помогли приређивање конгреса и изложбе, најзад и осталим бановинама које су примиле извођење припремних радова, да и конгрес и изложба буду верни репрезентанти нашега воћарства.

Т. Митровић.

И пољопривредник мора водити књиге.

Што пољопривредник више улази из натуралне у новчану привреду, то више се производња у његовом газдинству с обзиром на број производних грана, упрошћава, а само газдовање међутим постаје све теже. Што је пољопривредник повезан са новчаном привредом, што он више производи за тржиште, то је мањи број производа које он из свога газдинства мора да добије, али зато он мора од онога што производи, производити више но што је његовој кући потребно, како би шта имао да измени на тржишту за новац и добивеним новцем себи да прибави добра за подмиривање осталих својих потреба, које је раније, у доба натуралне привреде подмиривао већином производима сопственог газдинства.

У доба новчане привреде пољопривредно газдо-

вање постаје све теже због тога, што сада успех газдовања не зависи једино од природних чинилаца, од земљишта и климе, као што је то био случај раније, кад није скоро ништа продавао, већ зависи још од тржишта, на које поједини пољопривредник исто тако мало може утицати као на природне чиниоце или још мање, и које је понекад једнако променљиво као што је време.

Тржиште не допушта пољопривреднику да производи све оно што дозвољава земљиште и клима, а што је још горе, тржиште не дозвољава у једној години што дозвољава у другој. Зависност од тржишта не допушта да пољопривредник обавља из године у годину исте радове, да предузима исте мере, остављајући природи све остало што је за успех потребно. Зависност од тржишта тера на већу окретност, умешност и довитљивост, захтева више иницијативе и тражи да пољопривредник своје занимање сматра једном врстом течевног посла, којим треба постићи зараду. Зараду међутим обезбеђује само онај посао, који се изводи рационално, т.ј. код кога се тежи да се са одређеном количином средстава постигне што већи успех, код кога се капитал и рад употребљава на правом месту, и код кога се тачно зна, колико се троши и колико се за учињени утрошак добије. Рационално дакле, може газдовати само онај који рачуна, који испитује да ли су се повећани издаци рентирани, да ли су примици услед ових или оних инвестиција заиста већи и то у одговарајућој мери. Овакве рачуне, међутим, пољопривредник не може правити са потребном тачношћу ако редовно не записује све што прима и што издаје, и све што се догађа на његовом газдинству, једном речи, рачунати не може ако не води књиге. Без књиговодства пољопривредник не може тачно знати, колико од својих производа може продати и колико мора оставити за потребе своје куће и самог газдинства. Без књиговодства не може тачно казати, рецимо, како дуго ће изаћи са добивеном зимском сточном храном, колико ће му новца бити потребно за ову или ону про-

изводњу, у ово или оно време и т. д. Књиговодством дакле, прикупљају се подаци, без којих се ваљани рачуни, неопходни предуслов рационалног газдовања, не могу извести.

Рационалног газдовања даље не може бити без реда. Без реда не може бити сигурног и трајног успеха ни у једном послу. Редом штедиме време, а „време је новац“. Ред у газдовању не може се замислити без књиговодства. Ни мали пољопривредник не може све знати и држати у глави, колико има залиха у житници, у подруму, у кошу, у трапу, колико је у новцу примио, колико издао, колико продао или купио на вересију и т. д. Без записивања свега тога пољопривредник може бити покраден, а да то никад и не примети, без уредног књиговодства може му се десити да понова мора платити рачун ковачу или колару, ма да га је већ одавно платио. Црте или забелешке кредом на вратима собе, стаје, подрума или другим којим местима никако не могу обезбедити потребан ред. Кредом прављене црте или цифре на вратима лако се бришу, белешке на разним крпама од хартије такође не ваљају, јер се такве цедуљице врло лако затурају или сасвим изгубе, па се онда губи много времена око тражења истих. Напоследку, белешке на вратима или на каквим крпама хартије по правилу врло су недовољне, па се доцније често не зна више шта значе или на шта се односе.

Радови око вођења књига принуђавају пољопривредника да чешће и јаче размишља о свему шта се у газдинству дешава и да тако стече темељитије и потпуније познавање свог газдинства, да јасније види где су се правиле грешке, које су мере најбоље успеле, коју производњу би требало повећати, коју смањити или потпуно напустити.

Пољопривредник најзад, који води књиге, више и штеди, јер може из књига видети колико је велики његов доходак, у којим границама према томе имају се кретати издаци за личне потребе, ако неће да троши сем дохотка и имовину, па зато избегава многе непо-

требне издатке. Пољопривредник, који не води књиге, не примети одмах смањење имовине, па зато безбрижније троши новац и на мање потребне ствари, те примети своје стање тек онда кад је већ један знатан део имовине изгубљен.

Због свих тих користи књиговодства пољопривредник не сме жалити времена ни труда што га троши на вођење књига, како га не жале ни други привредници, који имају много мање капитала уложеног у свом послу, а ипак троше много времена на рачунске и књиговодствене радове. Како је тачно, да ниједан пољопривредник није постао богат само књиговодством, тако је истина, да многи не би осиромашили да су водили књиге. Они би на време били приметили опадање успеха и благовремено би предузели подесне мере да то опадање зауставе.

Корист од књиговодства утолико је већа уколико се књиге дуже воде. Сачуване рачунске књиге једног дугог низа година претстављају неку врсту повјести (историју) дотичног газдинства; радо их пољопривредник опет узима у руке и чита их са великим интересовањем, јер су у тим књигама сачувава многа драгоценост искуства и опажања. Без књиговодства та искуства пала би у заборав, у велику штету, не само по потомство пољопривредника, него још и по њега самог.

Ниједан писмени пољопривредник не може се изговорати да књиговодство не уме водити, јер треба само да се обрати на среског пољопривредног референта, на наставнике пољопривредних школа или учитеље, који ће му драге воље и бесплатно дати сва потребна упутства.

Инж. Куестерле Михаило,
проф. Сред. пољопр. школе — Ваљево.

Електрична снага у служби пољопривреде у Бугарској.

Највеће задружно електрично предузеће на Балкану подигнуто је у бугарском селу Кричиму, округ пловдивски, које има 20.000 коњских снага. Ово пре-

дузеће подигнуто је на реци Вчи и по њој је добило име „Вча“. Подизање ове електричне централе има великог значаја за пољопривредно развиће не само пловдивског округа, но и за сва насеља у долини реке Марице, где су најбољи услови климе и земљишта за рационалну земљорадњу. То је један простор од 10.000 кв. километара на коме живи око 600.000 душа груписаних у 10 градских и 270 сеоских општина са 365 насеља. Налази се између Старе планине и Родопа. Кроз њега протиче река Марица а њене су притоке Тополница, Луда Јана, Стрена, Ели-дере, Вча и Чаја поред још много малих речица и много вештачких канала који служе за наводњавање ливада, њива и башта.

Водна централа у Кричиму постројена је за производњу 20.000 коњских снага електричне енергије помоћу 4 турбине свака по 5000 коњских снага. За покретање овога рада начињен је тунел дугачак 4682 метра *са профилом 7—9 кв. м. отвора и снагом од 3 атмосфере* који даје 20 куб. мет. воде у секунди. Доњи део тунела завршава се са 25 метра гвоздене куле са 8,1 метар у пречнику. Вода се одводи с напором гвоздене трубе дугачке 200 м., 2,7 м. пречника, а 8,7 м. пада. Годишња производња је 20 милиона киловатних часова електричне енергије.

До краја 1932 год. електрифицирана су 57 насеља и 5 градова. Пласирано је 6,605.963 киловатних часова електричне енергије. Поред тога електричну снагу ове централе користе 6 металних фабрика, 4 млина, 1 столарска радионица, 1 фабрика леда, 1 уљарска фабрика, 9 пумпи за наводњавање градина, 1 пумпа за наводњавање пиринчана, 1 вршалица, 1 фабрика туткала, 2 кожарске радионице, 2 кобасичарске радионице и 3 разне радионице.

Засада је највећа употреба електричне снаге ове централе у индустријским предузећима, а један мањи део у земљорадњи. Међутим, сада се живо ради на томе да се електрична енергија што више употреби за наводњавање у циљу побољшања земљорадње: да се постигне максимум прихода од једне површине земље,

да се побољша квалитет, да се задовољи укус потрошача и да се ублажи конкуренција других држава. Први је задатак рада у циљу овога побољшања у земљорадњи наводњавање, да се на тај начин за време вегетације биљака осигура потребна количина влаге за њихово боље развиће и доношење плодова. Широке мреже канала за наводњавање подижу се у реону ове електричне енергије, а електрична енергија која се тамо производи има да се уведе у тај рад и да послужи мерама за побољшање земљорадње. Неке пробе са наводњавањем у циљу побољшања приноса вршене су код стоног грожђа на имању неког Димитрија Бакинова у селу Фердинандову. 9 хектара простора засађено је стоним грожђем које је давало рђав принос услед суше. У 1928 извршене су пробе наводњавања помоћу искоришћавања електричне енергије централе Вче. Постављен је један мотор од 11 коњских снага, једна пумпа од 500 литара воде у минути, једна цев са 8 см. профила, дугачка од 180 м. Све је то коштало 240.000 лева. Утрошено је 4.000 кв. часова струје за време сезоне, по цени од 3,05 лева; годишњи расход 36.000 лева. Пре наводњавања овај виноград је давао годишње 30.000 кгр. грожђа. После наводњавања принос се попео на 90.000 кгр. грожђа. За тај вишак грожђа који износи 60 000 кгр. добијено је 400.000 лева, према расходу од 36.000 лева. Према томе не само што је принос увећан два пута, него је и квалитет грожђа много бољи.

То исто важи и за пиринач, сунцокрет и друге уљасте биљке, онда за бостан, за поврће и воће. Ради се на томе да се омогуће градинарима што повољнији услови за искоришћавање електричне енергије за загревање топлих леја за производњу раног поврћа и раног расада, затим за примену ултра-виолетних зракова у градинарству, који су у великој примени у Европи и Америци. Сличном електричном енергијом покрећу се задружне вршалице у неколико села за наводњавање пиринчана задружних и т.д.

Врше се опити стерилизације земљишта за про-

изводњу дуванског расада у циљу побољшања каквоће дувана и повећања рентабилности.

У сточарству је примена за покретање мотора у млечној продукцији У живинарству за загревање инкубатора за вештачко гајење пилаци.

Милорад П. Зечевић.

Из старе материјалне културе.

Оцет. Мада су Турци донели и доста јако распрострали име *сирће*, пре њих је, као што се из споменика види, у Срба оно називано *оцѣтъ*, па се *оцеѣй* и *оцаѣй* у многим крајевима и данас назива.

Оцет је добиван из вина које цикне и добије јаку киселину; справљан је, извесно, и из винске комине. Није невероватно да је прављен и из воћа, а могло се, можда, добијати и из ускислога пива.

Кошница. Од најстаријих времена је наш народ знао за плетење од прућа разноврсних својих потреба. И куће је себар плео, па лепо блатом; отуда *плетѣра* и данас у оним крајевима у којима се плете кућа од прућа. Кошара је постало име стаји за стоку зато што је она негда плетена, као што се и кош плете. Тако је постао *кош* за оставу хране, и *кош* за хватање рибе. И назив *кошнице* је истим путем постао. Треба само приметити, да је у старини оно што се сад назива *кошницом* носило име *оулице* и *трѣмка*. У то доба је кошница била назив за котарицу, корпу.¹

Рогозина. Употреба рогоза је, свакојако врло стара, па је и у средњем веку од њега плетена рогозина, оно што сад називамо рогожом, рогожином, стуром или асуром. У јужној Србији се рогожа и сад употребљава за застираче пода и седишта, често пута и за простирку, као год и у старо време, кад се знало и за: простри рогознуу на земли, и за: на еднини рогозини лежаше.

Земљане боје. По разним крајевима наше Државе се још налазе трагови од некадашње употребе земљаних боја; ти су трагови у употреби (и данашњој!) црвене земљине боје. Црвена земља се претходно очисти од камена и ма каквих других сумјеша, па се од ње умесе мали четвртасти калупчићи, који се затим осуше. Кад се ова земљана боја хоће да употреби, калупчић се истуца и боја растопи у води, па се њом

¹ Ст. Новаковић: *Примери*.

бојадише под (од цигала) и зид у висини највише до једнога метра, шарају се канате на колима; ја сам иситијену ову боју и замешену с фирнајзом успешно употребљавао за фарбање дрвета, особито вијара (ветрењача).

У старини су извесно употребљаване и друге земљане боје.

Прасква. У старим споменицима се помиње прасква, па се и тако, као год и *прасква*, *бресква* и т.д. и данас у говорном језику народном назива.

Пудар. О *пударима* и пударској служби сам говорио у књизи *Пољска полиција у Срба*. Ваља напоменути да је те службе и тога имена, као што се из споменика види, било и у средњем веку: у Шафариковој збирци се (стр. 79) помиње *поударъ*, а у Миклошићевој *Monumenta serbica* (стр. 63). Дарослав, *поударевъ сынъ*. И село *Пударци* код Смедерева су добили своје име по томе, што су у њему били, за време српске деспотовине, настањени *пудари*, толико потребни за чување многих деспотових винограда.

Д. Л.

Воћарство.

Недаћа наших воћара.

У последње време биљне болести и штеточине нанеле су нашим пољопривредницима толике материјалне штете, да би претстављене у новцу превазилазиле десетине милиона. Узмимо само штитасту ваш, која је уништила милионе шљивових стабала и на тај начин пресекала главни извор доходака оним пољопривредницима који су дотада од шљиве поглавито живели.

Страховите последице најезде штитасте ваши нека илуструје овај пример који се свуда у чисто воћарским крајевима видео.

Један воћар, чије име не наводим, јер их је било још доста њему сличних, имао је 2 хектара земље на једној тако окомитној страни, да се плугом не би могло радити. Цела површина била је засађена шљивом. У средини шљивика имао је и уз брдо наслоњену кућицу у половини које је становао са породицом, а у другој половини имао пушницу за сушење шљива. Имао је и два вочића, који су му служили за превоз шљиве на тржиште. Са новцем добивеним за шљиву куповао је он храну и за породицу и за стоку. Више земље није имао. Живео је потпуно задовољан, подмиривао је од својих шљива све своје потребе. Плаћао је, како народ каже: Богу божје а цару цареву.

Наилази штитаста ваш, ксја му шљивик напада. Помоћи му није могао, јер није имао новаца да набави средства за прскање. Шта је могао да ради? Ништа. Пустио је да му се

шљиве осуше, изнурене од овога опасног инсекта. Ипак је морао некако да живи. Прве године растао се од својих вочића, јер је морао да створи средства за живот. Друге године покрчио је осушени шљивик и дрво продао. Треће године средстава није више било, а он и жена морају у надницу за 3—4 динара дневно да деца не гладују. Земљу, где му је шљива била није могао зиратити, јер би му преорани слој вода упролеће за време плахих киша у јаругу однела.

Штитаста ваш затим пролази. Ко је у времену најезде хтео и могао да прска, тај је своје шљиве сачувао и даље је уживао благодети које оне дају. Наш воћар, о коме говоримо, почео је одмах да подиже млад шљивик узимајући изданке који су избили из жила које будак приликом крчења није закачио. Мучи се и чека да му младе шљиве пророне и врате га у оно благостање у којем је раније био благодарећи шљиви.

Чуо је од стручњака да шљиву треба крчити и он их крчи; да треба гране проређивати, он и то ради. Треба ђубрити, али ђубрета нема, јер је волове продао. Треба и окопавати. Али он то не сме да ради, јер ће му вода упролеће преврнуту земљу око воћки однети и тако шљивама жиле оголити. Треба, кажу, и прскати и то један пут зими и два пута упролеће. Он и то не може.

На крају штитасте ваши нема, или ако је има на по неком питомом багрему, шљиви штету не наноси. Воћари пуном паром подижу нове шљивике. Улажу и више воље и више труда, него што су раније чинили, јер виде да онима који су шљиву сачували, даје више прихода него сви остали производи.

Међутим, још штитасту ваш нисмо ни заборавили, наше преостале и ново засађене шљивике великом жестином нападају нове штеточине. То су шљивин смотавац и шљивина оса, које су толико јаја снели колико је било приметних плодова на шљивама. Из јаја су се излегли мали црвићи, који су се увукли у младе плодове те су пре времена на земљу опали. У срезу тамнавском сав је овогодишњи род на овај начин уништен. Шљиве су биле добро понеле, али их све стури црв, жале се воћари. Ни на овоме није стало. Долази још једна штеточина, гусеница губарева, која напада све врсте воћака и лист потпуно поједе. Остадоше голе гране као у срез зиме. Шта да се ради? Опет треба прскати. Али ко ће прскати. Они који имају средстава за то. Шта ћемо са онима који нису у стању да се боре са оволиким штеточинама? Они нека чекају. Ваљда ће и губар и смотавац проћи, као што је прошла и штитаста ваш. Настаће можда још једном сретна стара времена, када није било ни штитасте ваши, ни црва у плоду, ни гусенице губара.

Миљивоје Н. Лолић.

Овогодишња берба и сушење шљива.

Наша Подгорина била је одувек у предратној Србији најбољи и најпогоднији шљиварски крај, те су подгорски воћњаци у предратној Србији давали и највеће приходе становништву овога краја. Појавом штитасте ваши од 1927 године па на овамо и број воћњака почео је нагло да опада, тако да је штитаста ваш за непуне две три године уништила 80% воћњака у овоме крају, а са овим уништено је и наше највеће благо од кога су пољопривредници овога краја једино и издржавали себе и своје породице. Уништењем воћњака сељак је доведен у овом крају у један безизлазан положај и већина није знала да се снађе и којој грани пољопривреде да се окрене. Била је велика већина њих који су сељаку проповедали да народ овога краја треба да се посвети сточарству које је после воћарства најпогодније за овај крај. Неки су пак говорили да се треба посветити виноградарству, живинарству, а велика већина била је која је и даље проповедала да је једини спас овога краја у воћарству.

Баш у то време поделио сам се од задружног брата и са својим синовима изишао сам у једно поље где сам имао само једну сеоску колебу и једну крушку ваљда стару 70 и више година. Прва брига која ми је била, по препоруци тадањег пољопривред. референта среза подгорског г. Косте Пантелића, да засадим на овом свом имању воћњак у величини од 2. хектара и 70 ари. Цео овај простор засадио сам шљивом пожегачом (мађарком) на растојању једну од друге од 5 метара. Шљиву сам засадио на растојању од 5. метара место 6 стога, што је земљиште на брду, изложено је сунцу са свих страна и нема бојазни од запаре и испарења. На овоме простору стало ми је 1400 комада шљива и 300 комада разних калема.

Пошто сам засадио воћњак, коме сам посветио највећу пажњу, јер сам га редовно ђубрио, обратио сам највећу пажњу да свака воћка буде правилно развијена и да се круна развија како треба. Још у првој години, а и доцније, настао сам свим средствима на уништавању штитасте ваши, која у доба највеће њене најезде није поштедила ни овај млад воћњак, те сам воће редовно од исте требио, прскао га раствором карбокрина, бордовском чорбом против пламањече и т. д. и воћњак ми је напредовао да не може боље бити.

Како је било изгледа да ћу имати воћњак који је обећавао одличан успех, то ми је била сад главна брига да у истом подигнем и модерну и добру сушницу. Баш у то време било их је који су проповедали разне системе сушница. Како ми је се највише свињао систем сушнице д-ра Стојковића, то сам настао и почео припремати потребан материјал за поди-

зање ове сушнице. У овоме помогло ме је и Министарство пољопривреде, јер ми је преко оvd. Пољопривредне подружине дало помоћ од 4000 динара за подизање ове сушнице. По плану д-ра Стојковића сушницу сам подигао још у 1930 год. Но како ми је воћњак био и сувише млад, то ни добру страну ове сушнице до ове године нисам могао оценити.

У овој години воћњак ми је родио одлично иако је стар само 7 година, те сам у овој години на истом имао род од око 35 метара сувих шљива. Овај сам род осушио на овој сушници за 18 дана, а да је било потребе, могао сам то осушити и за доста краће време.

Особине и добре стране ове сушнице састоје се у томе:

1) Што шљива првих 8 сати стоји у сушници на температури од 50 до 55 степени те се шљива постепено загреје и свене, затим се после овог времена помери на средњи део сушнице где такође стоји око 8 до 9 часова на јакој температури, а затим долази на трећи ред сушнице за исушивање где стоји опет толико исто време и шљива се потуно сва једнако исуши а да ни најмање не исцури нити се исцеди као што је случај код обичних сушница. На овај начин добије се шљива много бољег квалитета, а и по својој тежини тежа је за сигурних 10% но кад се суши на обичним сушницама.

2) Утроши се много мање у радној снази јер се не мора сваки час као на обичним сушницама да сушница отвара и шљиве пребирају, сушница хлади и радници имају увек посла око пребирања, док овде тога нема. Шљива се готово сва једновремено и једнако осуши, а евентуално ако оставе врло мали број неисушених шљива, оне се код овог система сушнице међу на доње две лесе које су нарочито код ове сушнице остављене на делу где се шљиве исушују.

3) Што се код ове сушнице троши мало дрва. Ја сам са овом сушницом осушио 35 метара шљива, а нисам потрошио ни 6 куб. метара дрва, док би ми за овај рад на старој сушници било потребно 20 куб. метара.

Све шљиве сам брао и тако бране сушио, те сам и на овај начин добио како у тежини суве шљиве тако и у квалитету, јер брана шљива много је боља и лепша но кад се тресе и тако распрсне да велика већина истече при сушењу.

За време сушења шљива посетили су моју сушницу и изјавили своје допадање народни посланик за овај срез г. Давидовић, бански већник г. Коларевић, претседник и чланови Пољопривредне подружине као и велика већина грађана који су готово свакодневно долазили да се распитају и упознају са системом ове сушнице.

Издажући укратко добре стране и особине ове сушнице, уколико сам то ја могао у овој првој години запазити и

овде описати, ја са своје стране изјављујем највећу захвалност проналазачу г. д-ру Стојковићу и препоручујем сваком пољопривреднику да ову сушиницу радо прихвати и подиже.

Игњат Костић,

земљоделац из Ваљ. Каменице
и члан Пољопривред. подружине у
Каменици.

Национална пољопривредна школа у Монтпеље-у.

У броју „La Vie Agricole et Rurale“ од 1 јуна ове године објављен је врло занимљив чланак о Пољопривредној школи у Монтпеље-у. Тај чланак написао је г. D. Vidal, директор исте школе. И како су извесни подаци, у њему изнесени, веома интересанти за наше читаоце „Тежака“, то их у *преводу* доносимо. То чинимо нарочито због најважнијих резултата, које је та школа својим радом постигла, а који су у чланку укратко поменути.

Школа је у Монтпеље-у отпочела да ради 1872. г. а прилике су ову нову установу нагнале да одмах и активно отпочне рад на истраживањима и вршењу разних опита. Године 1868 појавила се у Француској филоксера, која је за неколико година упропастила велике површине винограда. Школа је имала за задатак да потпомогне напоре који су тада чињени да се савлада криза. Она је тај задатак извршила са потпуним успехом у тесној сарадњи са неким професорима Универзитета, Пољопривредним друштвом округа Herault и заинтересованим становништвом“.

Студија о изучавању филоксере, њене биологије, штета које је она проузроковала и начинима за њено уништавање једно за другим следовале су студије: о употреби америчке лозе за подлогу и непосредну производњу грозђа; о издржљивости те лозе противу филоксере и кречних виноградских земљишта; о калемљењу и условима за његов успех; о утицају калемљења на квалитет грозђа и вина; о афинитету разних сората домаће лозе са разним сортама америчких подлога. Укратко, читава серија нових питања је искрсла, а она су решена са таквим успехом, да је омогућено увођење тачних и сигурних мера за обнову и унапређење пропалих винограда у Француској и у иностранству. Од тада Монтпељејска школа почиње да сија живом светлошћу и њена се настава шири на далеко, по свима виноградарским земљама у свету.

Затим, појавила су се у виноградарству нова питања, нарочито питања болести винове лозе. Школа их је такође прихватила и најозбиљније их проучавала. Упоредо са свима тим радовима, Школа је изводила и друге, који се тичу справљања вина, као и болести овога, те је на тај начин узела

великог удела у утврђивању метода у винарству и чувању вина, по којим методама се и данас ради.

Међутим, Монтпељејска школа није своје напоре ограничила само на изучавању винове лозе и вина. Она се тако исто бавила и другим разним гранама пољопривредне производње. Специјално у Свиларској станици, у Монтпеље-у, основаној утицајем Пастера, који је у њу често долазио и који је њену управу био поверио своје ученику Maillou-y, — била је заведена производња семена од свилобуба по Пастеровој методи, којој се има захвалити што је било спаеено свиларство у Француској и у Европи. У њеној зоотехничкој лабораторији изникла је и први пут остварена идеја о спремању серума противу овчијих богиња. С друге стране, њен отсек за хемију, ватрено се предао студији аналитичког испитивања земље, а метеоролошки пак отсек исто тако бавио се свом жестином студијом атмосферских појава и предвиђању извесних међу њима, ит.д. Али виноградарству и енологији ова је школа учинила највеће услуге, као што су то истакла 22 званична изасланика из свију виноградарских држава из целог света, што је било године 1910, приликом откривања споменика знаменитог Foëx-а, подигнутог у школском кругу, у славу и спомен првог школског директора, творца класичног виноградарства. Својим радовима, професори који су једни за другима заузимали обе одговарајуће катедре, уживали су односно уживају знатан реноме у тим земљама. Да поменемо само оне којих више нема: имену Foëx-а за виноградарство, треба да се дода за енологију име Bauffard-а „лечника прелома вина“.

„Али, школа се не може задовољити да постоји само због своје прошлости. Она је још и данас, истовремено колико једна важна васпитна установа, толико исто и активно средиште за истраживања и испитивања, и она је, у осталом, у сталној и непрекидној вези са пољопривредницима било да су удружени или појединци, и са њима заједно ради на разним стварима (конгреси, изложбе, стечајеви, огледи ит.д.). Она је нарочито остала као важна жижа виноградарских и енолошких студија, бавећи се актуелним проблемима који се намећу виноградарима. Али она не изоставља ни да се бави такође новим питањима, која су од интереса за пољопривреду уопште. Њеним богатим сортиментима винове лозе, посећиваним сваке године од великог броја виноградарских или ампелографа из Француске и из иностранства, придодати су, последњих година сортиментски воћњаци разнога воћа, један важан сортимент смокова и маслина, у коме су заступљене све сорте које се гаје у Француској, а у њему ће се засадити и све оне важније сорте, које постоје у Северној Африци и по другим јужним државама.

Уосталом, друга средства којима је Школа располагала, како у погледу наставе, тако и у погледу истраживања, много су се развила од њеног оснивања, а нарочито од после рата, захваљујући потпори округа Herault-a. Нове простране и добро снабдевене лабораторије су створене. Друге су поправљене и повећане. Студенти нису били заборављени приликом извођења ових побољшања. Модеран интернат са индивидуалним собама створен је. Уређена су спортска игралишта. Међутим, остају да се изврше још други разни неопходни радови за бољи напредак установе. А нарочито је потребно да се попуни једна празнина, чију важност добро знају сви негдашњи ученици, а то је, да се добију пространија имања од ових што сада постоје.

Организација Националне пољопривредне школе у Монтпеље-у иста је као и она у Grignon у и Rennes у.

Као и ове и она има: — а) редовне ученике, Французе и странце, који су са успехом положили испит на пријемном конкурс, а који, на свршетку школовања, ако су школу свршили са успехом, *добијају диплому агриколног инжењера*; б) специјалне ученике Французе, примљене на истом конкурс, али преко одређеног броја, са слабијим успехом, и то до 20 на 100 од износа претходних ученика. То су синови земљорадника, који ће се посветити практичној пољопривреди. Они добијају исту диплому као и редовни ученици, али се подразумева да они неће бити овлашћени да конкуришу за службенике Министарства пољопривреде; в) ученике странце, који су са успехом положили испит за њих предвиђен. На завршетку школовања, и ако су показали успех као и претходни, они добијају *диплому агриколног инжењера као странци* (au titre étranger); г) слободне слушаоце, које прима Директор Школе и који по своме нахођењу прате наставу, али не полагају никакве испите и не добијају никакву диплому.

Настава, која траје две године за редовне ученике Французе и редовне ученике странце, односи се на општу пољопривреду. Али се овде више него у оним другим двома школама обраћа пажња изучавању виноградарства и специјалних култура за југ Француске и јужних земаља. Њу обрађују:

10 професора за главне предмете: Пољопривреду, Ботанику, Општу и Пољопривредну Хемију, Економију и Пољопривредно законодавство, Пољ. технику, Минералогiju, Геологију, Метеорологију и Ратарство, Енологију и Пољ. индустрију, Пољоприв. зоологију и свиларство, Виноградарство, Сточарство.

6. доцената за: Колонијалне културе, Градинарство и Воћарство, Хигијену, Математику, Пољ. физику, Шумарство.

Професорима главних предмета, за практичну наставу, придодати су 10 руковаоца практичних радова или профе-

сора испитивача и помоћника при огледима. Осим тога пољопривредну практичну наставу и практичну градинарску наставу предају руковоаци специјалних култура, од којих је једном поверена управа имања и разних великих објеката, а другом управа градина и вртова.

Школско добро заузима 35 хектара, овако подељених:	
Винограда	9,5 хектара
Земља за обраду	3,— "
Повртњаци и воћњаци	2,5 "
Природне ливаде и луцеришта	2,— "
Маслињаци и дудињаци	2,— "
Сортиментски виногради, огледна поља за виноградарство и сортименти гајених биљака	8,5 "
Парк	2,5 "
Зграде, дворишта, путеви, разно	5,— "

Три огледне пољ. станице придружене су Школи, и то: Станица за виноградарске огледе, Станица за хемиске огледе и Станица за селекцију гајених биљака“.

Заводу је придодата и једна виша школа за Свиларство, која ради за време гајења свилобуба и која даје својим ученицима, на завршетку школовања, ако су са успехом положили испит, диплому „Sériciculteur breveté — дипломирани свилар.

Настава у Школи је истовремено теоријско практична. Предавањима одржаним у учионицама следеју практични радови, који се изводе у лабораторијама и на имању, а такође и свакодневна запажања по збиркама, огледним пољима, културама и разним заводским пословима или на доменима који се похађају за време поучних путовања и екскурзија. Младићи који ову школу уче могу збиља да стекну како теориска тако и практична знања за добру експлоатацију земље, знања многобројна, разна, темељна, а који ће доцније умети разборито да примене у разним случајевима пољ. праксе или да користе у вршењу разних служби, које могу имати. Јер, ако су националне пољопривредне школе у времену њиховог оснивања имале нарочито за циљ да спремају стручне људе, који ће бити способни да добро управљају великим пољопривредним имањима, њихова се улога одонда знатно увећала. Услови за пољопривреду су се изменили. Агрономија је учинила велике напретке. Индустрије које су у вези са пољопривредом створене су и са њом је развила своје везе трговина. Сем тога, да би парирали извесне понекад тешке околности, они што земљу искоришћавају били су принуђени да удруже своје напоре групишући се, те је пољопривредна за-

једница, у многобројним облицима, добила велики полет. Администрација је требала да створи установе с циљем да би упутила и помогла пољопривреднике у извођењу њихових професионалних задатака. Тако су националне пољопривредне школе биле доведене да стварају не само оспособљене практичаре, него и професоре, пољопривредне хемичаре, патологе, инжењере, који су у стању да учине велике услуге пољопривредној индустрији и разним гранама трговине у пословним везама са пољопривредницима, директоре синдиката и задруга и друштава пољопривредних.

По статистичким подацима од пре шест година, ранији ученици Монтпељејске школе овако су распоређени:

Пољопривредници	68%
Пољопривредни наставници	13%
Разни функционери	7%
У индустријским и трговачким предузећима у вези са пољопривредом	6%
Разна занимања која нису у вези са пољопривредом	6%

Право је додати, да положаји које заузимају њени ранији ученици спадају често у највише и најсјајније положаје разних категорија. Многи из прве генерације постали су директори важних домена у Француској и у иностранству. Међу онима који су постали чиновници, неки су вршили или врше прворазредне функције (генерални инспектори пољопривреде, професори у Националним агрономском институту у Паризу или у националним пољ. школама, директори пољ. установа или пољ. огл. и кон. станица). Неки пак заузимају врло важне положаје у Северној Африци и у другим страним државама.

Однос у процентима изнесен мало чак има тенденцију да се измени због тога, што се све више развијају разне пољопривредне задруге или индустрије или разне злоупотребе у трговини, које су у вези са пољопривредом. Све већи и већи број пређашњих ученика ове школе упућује се ка овим новим путевима. Многи су већ директори пољопривредних синдиката, задружних подрума и задружних ракидиница, па, и упркос њиховог монтпелијског школског порекла, и директори задружних пивара и задружних млекара.

На несрећу, потребно је додати, да криза која од неколико година на овамо траје у нашој пољопривреди као и у нашој општој привреди, погађа и пређашње ученике наше школе, а нарочито оне из последњих промоција. Изгледи за њихова намештења, као и за инжењере свију категорија уопште све више и више се затварају, те је настала нужна потреба да се предузму сходне мере — у првом реду, да се смањи број примања ученика у школу, — како би се нашло лека овом тешком стању.

Несумњиво да би и читаоце „Тежака“ и уопште широку јавност, нарочито ону која се интересује за пољопривреду, веома интересовало да буду обавештени о резултатима, које су досада постигле наше пољ. школе. То би нарочито важило за оне школе, које су одавно основане, као што је школа у Букову и она у Краљеву, јер се те две школе заиста могу подичити својим успесима, који су практични, а распрострањени свуда по Србији истичу се врло видно.

Ник. Ж. Петровић.

Рад пољопр. подружине.

Конзервисање воћа и поврћа.

Женска Пољопривредна подружина у Јагодини на дан 29-VII-1934 год. одржала је једно популарно практично предавање о конзервисању воћа и поврћа у селу Драгоцвету. Предавање су одржале претседница г-ђа Мара Вукосављевићка, благајница г-ђа Зорка Јанковићка, чланица управе г-ђа Дара Марковићка и редовна чланица г-ђа Милица Мишићка.

Сл. 53. Вредне чланице Женске пољопривред. подружине са курсистима у селу Драгоцвету.

Благодарећи предузимљивом драгоцветском свештенику г. Марку Живковићу, који је организовао дочек, предавање је преко сваког очекивања било врло обилно посећено, као што се то из саме приложене фотографије види.

Код присутних домаћица владало је велико интересовање и са великом пажњом су пратиле како предавање тако и рад око конзервисања, тако да се слободно сме рећи да је ово било једно врло успело предавање.

Како су Драгоцвет и околна села врло напредна, то се може надати, да ће ово предавање оставити трајних успомена и неће бити реткост да се у многим сеоским кућама у будуће нађе и понека тегла конзервисаног воћа и поврћа.

По свршеном предавању појединим домаћицама подељени су поклони, тегле са конзервисаним воћем и поврћем као и књиге о конзервисању воћа и поврћа.

Ових дана ће Управа придати исто предавање у селу Рибарима.

Мара К. Вукосављевић.

Калемарски курс.

Према тражењу Белопалавачке подружине и одобреног кредита од стране Српског пољопривредног друштва, одржан је у бановинском воћном расаднику петодневни калемарски курс за обуку сеоских младића у калемљењу и нези воћа, који је трајао од 13 до 18 августа 1934. год. у следећем:

Сл. 54. — Курчисти калемарског курса у Белој Паланци са наставницима г. Пејковићем Величком управ. расадника и г. Вучковићем Илијом ср. пољ. реф.

На курс се јавило 28 младића из свих општина овога среза и исти је одржан са следећим програмом:

1. Теоријски део: о значају расадника за срез; производња воћних садница и продаја у срезу. Избор сората воћа за размножавање с обзиром на трговинску вредност истих. О припремању воћног семена и леја, сетви семена или стратификовању истог ако не може да се с јесени засеје; неговању младица у семеништу, пресађивању младица у пикиришту и растилима. О калемљењу воћних младица; доба и начин калемљења; спремање калем воска и о подлогама за калемљење за сваку врсту воћа напосе.

За овим предавано им је о размножавању воћака нагртањем, резницама, положеницама ит.д. О нези калемова у растилима прве, друге и треће године. О избору места и сађењу воћних садница на стално место; одбрани воћака од разних штеточина и болести (скупљање лишћа с јесени, стругање старе коре, окопавање око воћака, кречење воћака; прскање воћака с пролећа и преко лета, проређивање круне, уклањање сувих грана ит.д.).

2. Практични део: вежбање младића у калемљењу воћа на врби; вађење и чишћење семена воћа (крушака и јабука); плевљење леја у семеништу и пикиришту; чишћење калемова у растилима; пинцирање воћних садница и о другим радовима у расаднику у вези са негом и калемљењем воћа. —

Теориска предавања и практичне обуке младића извршио је управник расадника Пејковић Величко са пољ. референтом г. Илијом Вучковићем, уз сарадњу претседника подружине г. Рајка Живковића.

Величко Пејковић,
управник расадника.

Пишања и одговори.

Питање: Имам 300 комада шљива које је гусеница упропастила, те су се почеле сушити и не рађају већ пет година. Молим за савет шта да радим да би их повратио и за род оспособио.

Владимир Ђорђевић,
пољопривр. Гор. Влаче.

Одговор: Овај шљивак је услед тога што му је гусеница обрстила лишће толико ослабио да се његов сопственик носи мишљу да сече све гране, т. ј., да врши углављивање, а углављивање је последња радња пред крчење.

Пошто у овом случају не знамо све појединости за давање тачног одговора, као: старост шљиве, стање у коме се:

сада дрвеће налази, развијеност, јачину земље и томе слично, то ће се објаснити какви све случајеви могу наступити код воћака које су оштећене гусеницом, као и шта све треба учинити да би се воћкама помогло.

Претпоставимо да је гусеница у једном шљиваку, воћњаку, појела све лишће. Шта ће бити са њим. Ако се гусеница појавила рано и појела лишће штета ће бити већа зато што ће и плод за дотичну годину бити уништен. Али кад се лист рано обрсти, воћка ће опет листати и сачуваће се од сушења. Док ако лист обрсти доцније пролиставање шљиве је много теже. Било је случајева да је гусеница обрстила шљиву почетком маја и то толико, да на дрвету није било једног листа, већ су висили само плодови. Очекивало се да ће плодови пропасти. Међутим, на земљама смоничавим шљива је одмах олистала и плод је продужио да расте, па је и лепо сазрео. Још када после гусенице падне обилна киша олиставане ће бити много јаче и последице од гусенице биће много мање. Затим, млаће воћке лакше поднесу навалу гусеница него старије.

У сваком случају после најезде гусеница шљива ослаби. Поједине гране јој се било сасвим или делимично осуше. Сушење се често пренесе и на стабла, продре у унутрашњост до сржи и створи се трулење сржи. Круна изгуби правилност и цело дрво постане нерентабилно, док најзад не пропадне.

Овако ће пропасти шљива она која се после најезде гусенице остави самој себи. Док, ако се извесна нега дрвету даде штета ће бити много мања, чак се може учинити да од гусенице не остану никакве рђаве последице.

Ево шта треба урадити после најезде гусеница. Било је честих случајева да пољопривредник механичким путем брани воћку па ипак на дрвету не остане ниједан лист. Сад треба чекати да дрво поново олиста. Ако има теренских могућности треба шљива одмах да се залије наводњавањем. Чим почне поновно листање да пази која грана не листа, значи да се осушила. Њу треба отсећи или одмах или најдаље дотичне јесени. Те исте јесени треба шљивак добро појубрити и преорати. Упролеће га опет преорати.

Али ако је, ма из каквих разлога, више грана пропало него што их је здравих остало, треба извршити углављивање, тј., све гране до једне најзгодније висине прекинути, а ако је круна још и више страдала, прекраћивање грана треба вршити до самих раклева.

Само овде треба имати у виду да старе шљиве тешко подносе јако сечење, па се или лако суше или тешко поново успостављају правилну круну. Овако скраћивање грана је последња радња пред кречење. Ако ово не успе треба шљивак

искрчити. Шљиву, која је од гусенице била оголила, треба нарочито неговати јер је она доста осетљива, и водити рачуна да се таква непогода не понови.

Мил. Ј. Никетић.

Питање: Имам једну њиву у којој се скоро сваког пролећа од отопљеног снега и јаких киша задржи вода која се слива са суседног брежуљка, те је ретко кад могу да искористим потпуно. Земља је црна смоница. Могу ли на том земљишту да посадим и да гајим шљиве. Вода се на овом земљишту не задржава дуго.

Милан Д. Глигоријевић,
Михаиловац — Смедерево.

Одговор: Шљива може да поднесе прилично влажне земље, али ако се влага дуго упроче задржава, или ако кишних година трпи од веће влажности, жиле могу врло лако да почну трулити, те ће шљиве бити кратковечне. У овом случају се ово земљиште може искористити за шљиве само ако је земљиште, о коме је реч, уздигнуто и ако је земља оцедна. Док у низини успех ће бити незнатан.

Мил. Никетић.

З А П И С Н И Ц И

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

27. седнице, држане 27. јуна 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић, и чланови: М. Николић, Т. Владисављевић, Н. Белобрк, С. Ратковић, Н. Петровић, Д. Спремић и В. Матић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Нешић.

I Пре прелаза на дневни ред г. Председник је саопштио тужну вест о смрти Милана Капетановића, министра у пензији. Г. Председник је изнео укратко велику љубав покојника према пољопривреди и неуморан рад његов на њеном унапређењу. И ако по своме школском образовању није био по струци пољопривредник, ипак је и као министар народне привреде и као радник на свом сопственом пољском добру много урадио и лепих примера дао. Управни одбор је пажљиво саслу-

шао излагања г. Претседника и устајањем одао последњу пошту покојнику са узвиком „Слава му“!

II 601) Прочитан је и усвојен записник 26 седнице Управног одбора.

III 602) Примљен је знању записник 27 седнице књижевног одбора и није усвојен предлог бр. 246.

IV Прочитан је записник 26 седнице финансиског одбора па је одлучено:

603) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

604) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 319, 322.

605) Да се испорука потребног канцеларијског материјала за Друштво, уступи фирми Лукаревић и Гођевац као најповољнијем понуђачу.

606) Да се усвоји предлог о набавци жетелице за Подружину у Гунцатима ако Министарство пољопривреде буде одобрило ову набавку.

V Прочитан је записник 26 седнице набављачког одбора па је одлучено:

607) Да се изврши набавка 33 комада прскалица Плац Н. 1 са 4% попушта од понуђене цене.

608) Да се прими у комисиону продају апарат „Џебес“ за запрашивање семена стрних усева.

609) Да се од Завода за унапређивање спољне трговине прибаве подаци о овогодишњој родности, приносу и ценама семена луцерке и црвене детелине у страним произвођачким земљама. Да се приступи чишћењу семена луцерке на трифолин машини и пречисти до 2000 кг. Да се изради распоред пута друштвеног магационара за оцену овогодишњег приноса семена луцерке и црвене детелине.

VI Прочитан је записник 26 седнице програмског одбора па је одлучено:

610) Да се од Пољопривредне књижнице и читаонице у Рогама тражи доказ о својини земљишта за подизање дома.

611) Да се место праксе Јована Милетића практиканта у Вршцу не мења већ да се тражи помоћ за издржавање или да му се нађе приватно газдинство за праксу.

612) Да се моли Млекарска задруга у Крижевцима да практиканта Вукадиновића задржи на пракси у задружној млекари.

613) Да друштвени практиканти подносе месечне извештаје о раду и успеху њихове праксе и да се ови извештаји по оцени њихове вредности штампају у Тежаку.

614) Да се писмени извештаји друштвених делегата о извршењу поверених им послова штампају у Тежаку.

615) Да се молба Подружине у Борчу за подизање сушнице за воће систем Др. Стојковића спроведе Министарству пољопривреде.

616) Да се усвоји предлог Подружине у Честину о набавци тријера из помоћи Министарства пољопривреде.

617) Да се одобри ликвидација Подружине у Плевљу стим, да се целокупна имовина по књигама, преда на чување г. Јовану Ђенисијевићу, управ. расадника и редовном члану Друштва, зашта тражити одобрење од Банске управе. Примопредаја да се изврши по стању које је нашао и констатовао друштвени пуномоћник г. Милинковић.

618) Да се нареди Подружини у Чифлуку да свога ранијег благајника одмах оптужи суду за проневерене суме у чији збир да се урачуна и законски интерес.

VII 619) Да се прими знању да је члан управе г. В. Матић као претставник Друштва присуствовао Конференцији за оснивање Заједнице задружних завеза, сазваној од стране Земаљског савеза задруга за пољоприв. кредит, па је одлучено: да ће Друштво према приликама накнадно донети одлуку о одређивању сталног делегата.

VIII 620) Претседник саопштава да су он и члан Управе г. Никола Петровић присуствовали Конференцији за унапређење привредних односа између Југославије и Грчке; да су на истој са нарочитом пажњом примљени; да су изложбу грчких производа разгледали, наглашивши да су како конференција, тако и изложба потпуно успеле. Одбор прима знању са захвалношћу.

621) Прочитана је изјава захвалности Друштва за заштиту животиња и растиња, на пажњи указаној му упућивањем друштвеног делегата на годишњу скупштину. Одбор прима знању са „живели“!

Са овим је седница закључена.

28. седнице, држане 4. јула 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, С. Ратковић, Н. Белобрк, Д. Спремић, Др. М. Градојевић и В. Матић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Нешић

I 622) Прочитан је и усвојен записник 27 седнице Управног одбора.

II 623) Примљен је знању записник 27 седнице књижевног одбора и усвојени предлози бр. 265 и 266.

III Прочитан је записеик 27 седнице финансиског одбора па је одлучено:

623) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

624) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 326 и 329.

625) Да се одобри г. Милану Дамњановићу секретару Друштва да по својој штедној књижици може узети суму од 2000 динара ради лечења и да ће му Управа накнадно одредити помоћ ради лечења ван болнице.

626) Да се Подружини у Чифлуку нареди да све прикупљене суме од дужника одмах шаље Друштву у отплату дуга.

VI Прочитан је записник 27 седнице набављачког одбора па је одлучено:

627) Да се магационер упути у Н. Сад ради куповине семена од мухара.

628) Да продају извесне количине натуралног семена луцерке изврши претседништво у споразуму са набављачким одбором.

629) Да се понуде за семе мухара бр. 141, 145 и 147 одбију као неповољне.

630) Да се штајгне за паковање воћа уступе г. М. Кантарџићу по понуђеној цени.

631) Да се изврши набавка 200 кгр. семена репе угарњаче.

632) Да се изврши набавка 33 ком. прскалица Плац Н. I по понуђеној цени.

633) Да се одобри распоред пута друштвеног магационера ради процене приноса семена луцерке и детелине.

634) Да се одобри набавка 10.000 кгр. семена мухара по одређеној цени.

V Прочитан је записник 27 седнице програмског одбора па је одлучено:

635) Да се тражи ликвидација Подружине у Кос. Митровици, пошто нема изгледа за обнављање њенога рада.

636) Да се Дунавској бановини поднесе извештај о расписаним стечајевима за напредније начине рада и предложене мере за овај рад на широј основи.

637) Да се Народној књијници и читаоници у Жељевици код ужичке Пожеге бесплатно изда једна колекција књига од спремљених за ову сврху.

638) Да се изврши ликвидација Подружине у Плевљу у духу одлуке Управног одбора од 27 јуна текуће године.

VI 639) Примљена је на знање претставка члана Управе г. Николе Ж. Петровића, којом извештава да за време лечења у бањи неће моћи долазити на седнице.

Са овим је седница закључена.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стери лисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ при- спеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
 . 1 . . . 12.50 . $1\frac{1}{2}$. . . 15.—
 . 2 . . . 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.— могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
 Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 12. септембра 1934 г.

Пшеница стара

Србијанска 79 $2\frac{1}{2}\%$ Дунав	118.50—120
Србијан. 79, $2\frac{1}{2}\%$ Сава	117.50—120
. 77, $3\frac{1}{2}\%$ гл. пр.	100—105
. 77, $3\frac{1}{2}\%$ уз. пр.	97—103
Бачка 78 $2\frac{1}{2}\%$	107—110
Бават. 78, $2\frac{1}{2}\%$	105—108

Кукуруз

Баватске утовар станице пром.	85—90
Бават. пар. Вршац	85—90
Срем.	86—90
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	90—92
Лађа Дунав	95—98
Лађа Сава	94—97

Овас

Србијански пар. Београд	65—75
Сремски утовар станица	—
Македонско-косовски	—

Јечам

Барањски 65-66 нов.	120—130
Бачки нови	100—105
Главна пруга	—

Пасуљ

Срб. $3\frac{1}{2}\%$, 1933 г. пар. Беогр.	120—140
Сремски $2\frac{1}{2}\%$ без вр. утов. ст.	140—150
Бачки $2\frac{1}{2}\%$ без врета утов. ст.	—
Бачки и срем. $2\frac{1}{2}\%$ пар. Беог.	—

Стока и сточни производи

Свиње тешке	7—7.30
. средње	6.25—6.75
Свиње лаке	5—6

Свиње мршаве

Волови I кл.	4—5
. II	3.25—3.75
. III	2—3
Краве I кл.	3.25—4
. II	2.50—3
. III	1.70—2.25
Овце	1.50—2
Јагањци	1.50—2
Живина жива пилићи	8—8.50
Јаја	44—50
Маст	13—14
Сљанина	8.50—9.50
Млеко кравље	2—2.50
Млеко овче	3—3.50
Сир српски	10—12
Кајмак	18—23
Кашкаваљ	11—17

Раино

Мекније са врећама Срем, Бачка	70—75
Мек. обала Београд, са врех.	75—85
Кукољ самлевен, Београд	65—75
Кромпир,	42—50
Црни лук	40—55
Бели лук	100—110
Сено	50—60
Слама	20—25

Хартије од вредности

$2\frac{1}{2}\%$ Ревта ратне штете	347—347.25
4% Аграрне обвезнице	49.50—50
7% Инвестициони зајам 1921	72—72.50
Аграрна банка	206—211

ПОРЗОЛ

УНИВЕРЗАЛНО И НАЈБОЉЕ ДОМАЋЕ СРЕДСТВО
ЗА ПРАШЕЊЕ — ДЕЗИНФЕКЦИЈУ СЕМЕНА
ПРОТИВ РАЗНИХ ГЉИВИЧНИХ БОЛЕСТИ И ТО:

главице (тврде сњети) и Фусаријума на пшеници; пругавости, снежне плесњи и гаре на јечму, ражи и овсу; трулења корена на шећерној репи, кукурузу, дувану и т. д.

ПОРЗОЛ-ом запрашено семе даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена, већ појачава пораст биљке. — Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати. Уштеда семена 15—20%, радне снаге и времена, јер није потребно квашење и сушење.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ НЕ ЈЕДУ МИШЕВИ.

Тражите упутства и цене на адресу фабрике: „**БИЉАНА**“ А.Д.

Тел. 20-380 :-: Београд :-: Прешернова бр. 14.

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „**MARO**“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све врсте житарица (пшеницу, раж, оvas и јечам), нарочито подесни за заједничку употребу и за оснивање сеоских и *општинских тријерских станица*, лаки за руковање, једноставни, награђени на свима утакмицама и изложбама као *најбољи*, могу се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења даје Друштво на захтев и бесплатно.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15
— Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

† **Милан В. Дамњановић**

секретар Српског пољопривредног друштва
и обласни пољопривредни референт у пензији.

Мало више од године дана је прошло како је Српско пољопривредно друштво изгубило свога ваљаног чиновника пок. Михаила Ђорића, књиговођу, а ево

другог још већег и јачег губитка смрћу пок. Дамњановића. Мало је људи и службеника и у државној и у приватној чиновничкој хијерархији какав је био Милан Дамњановић. Увек савестан и исправан, разложен, тактичан, искрен и марљив, прецизан и до крајности поуздан.

Од доласка пок. Дамњановића за секретара Друштва сви су послови у овој установи пошли својим правилним током, а поверење и углед повећани.

Како су г. г. претседник, претседник и чланови Управног одбора Друштва ценили и уважавали рад пок. Дамњановића, види се из следећег навода изведеног из записника наредне седнице Управног одбора држане после смрти Миланове 19-IX т. г. који гласи:

„Пре прелаза на дневни ред г. претседник је саопштио Управном одбору тужну вест, да је 18. т. м. у 8 часова увече преминуо Милан В. Дамњановић, редован члан и дугогодишњи секретар Српског пољопривредног друштва и том приликом о покојнику казао и ово:

„Живот нашега вредног секретара Дамњановића тесно је везан и уткан у рад Српског пољопривредног друштва. На свима манифестацијама друштвеним, конгресима, конференцијама и зборовима, његова сарадња није никад изостајала. Он је у раду на друштвеним пословима учио сву своју умну снагу и дао од себе све што се могло дати и као што вам је познато, умирући за овим својим секретарским столом, посветио је последње часове свога живота раду Српског пољопривредног друштва.

У име Управе, у име Српског пољопривредног друштва, нека му је топла хвала за његов частан и савестан рад и вечан му помен међу нама. Слава му!“

Управни одбор је са пијететом саслушао говор г. претседника и устајањем одао последњу пошту покојнику са узвиком „Слава му“!

Како су чиновници и службеници Друштва ценили рад и држање покојног Дамњановића види се из следећег извода из опроштајног говора одржаног од стране г. Бор. Нешића пред црквом после опела, који гласи:

..... Твоји старији и млађи другови губе у теби једног одличног радника, спремног стручњака, доброг и ваљаног друга и врло тактичног старешину.

Резултати твога увек савесног, трезвеног, енергичног и разложног рада у државним пољопривредним установама, добро су познати свима нама твојим савременицима и сарадницима.

Драги Милане,

Твој рад у Српском пољопривредном друштву за последњих 10 година јако је запажен и тако лепо цењен, како од свих чланова Управног одбора тако и од чиновника друштвених чији си шеф и старешина био. Твој рад су тако лепо ценили и уважавали сви који су ма каквим послом у Друштво долазили а који су те иоле познавали.....

Ценећи и уважавајући твој неуморан и плодан рад у Српском пољопривредном друштву, Управни одбор те је уписао за члана добротвора Друштва, да би ти име и заслуге овековечило.....“

Покојни Дамњановић рођен је у Београду 17. децембра 1880 год.

Свршио је четири разреда гимназије, Ратарску школу у Краљеву и као државни питомац Пољопривредну академију у Табору — Чехословачка.

У државној служби био је приправник у пољопривредној школи у Букову; економ и рачуновођа у Ратарској школи у Краљеву; окружни економ у Косов. Митровици; рачуновођа а доцније и управник Државног угледног добра у Добричеву и обласни пољопривредни референт у Београду, на ком је положио и пензионисан 1924. год. а августа исте године изабран је за секретара Српског пољопривредног друштва где је до смрти остао.

За собом је оставио супругу и двоје још незбринуте деце да за њим вечито тугују.

Пок. Милан Дамњановић је припадао оној генерацији људи који су издржали све ратне муке и тешкоће и до краја свога живота остали светла образа и чврста карактера. Слава му и хвала и вечан му помен међу нама и поколењима!

Рајсарство.

Основно обрађивање земљишта.

Културне биљке за своје развиће захтевају поред светлости, топлоте, ваздуха, затим ђубрења земљишта, још и да се земљиште, на коме оне расту и развијају се, обрађује. На необрађеном земљишту културне биљке не могу се развијати нити донети жетву. Ово је у исто време битна разлика између културних и дивљих биљака. Стога је потребно да се за гајење културних биљака земљиште обрађује.

Обрађивање земљишта може бити двојако: основно и накнадно. Основно обрађивање је такво обрађивање, помоћу кога се припрема и оспособљава земљиште за гајење културних биљака за један дужи период времена — а најмање за годину дана, за разлику од накнадног обрађивања, помоћу кога се земљиште подржава у културном стању створеном основним обрађивањем. Према томе основно обрађивање протеже се на обрађивање дубљих слојева земљишта, док се накнадно ограничава мање више на обрађивање површинских слојева. Овде ћемо говорити само о основном обрађивању, пошто је оно много важније, јер се њиме, као што смо напред напоменули, припрема и оспособљава земљиште за гајење културних биљака за дуже време.

Пре него што пређемо на питање, када и како треба изводити основно обрађивање, као и на шта све треба обратити пажњу приликом његовог извођења, потребно је да проговоримо нешто о томе, какви су задаци, који се основним обрађивањем имају постићи. Најважнији задаци основног обрађивања јесу:

- 1) уништавање биљног покривача;
- 2) стварање дубоког растреситог слоја оранице ради укоренавања културних биљака и снабдевања потребним хранивим материјама и водом;
- 3) припремање подесне хране за исхрану културних биљака и
- 4) стварање горњег растреситог слоја оранице за успешно и брзо клијање и ницање семена.

1) Уништавање биљног покривача. Биљни покривач по својој природи може бити: шумски и травни. Нас у овом случају интересује више травни покривач, пошто се са њим у пракси чешће сусрећемо. Травни покривач може бити у облику ледина, или пак у облику остатака од коровских или културних биљака (стрништа). Уништавање травног покривача може се извести на више начина, али се најчешће примењују ова два:

а) орање земљишта заједно са травним покривачем на пуну дубину и

б) орање земљишта са претходним љуштењем.

Овај други начин уништавања травног покривача бољи је од првог, пошто се са њим постиже потпуније уништавање травног покривача. Нарочито је за препоруку овај начин уништавања травног покривача на тешким и влажним земљама, где је притицај ваздуха и топлоте као неопходних чинилаца за разлагање травног покривача отежан, па је према томе и разлагање његово онемогућено.

Уништавање травног покривача претходним љуштењем састоји се у томе, што се површина најпре плитко, на 6—8 см. преоре, да би се травни покривач угушио и под утицајем ваздуха, влаге и топлоте распао. Ољуштена површина затим се после извесног времена заједно са угушеним и распаднутим травним покривачем оре на пуну дубину. Љуштење, т. ј. плитко заоравање површине у циљу уништавања травног покривача треба изводити преко лета, и то одмах после жетве претходног усева (ако је била ливада одмах после косидбе или стрнина одмах после жетве), јер тада има довољно влаге у земљишту. Ољуштену површину треба оставити 6—8 недеља да лежи, а затим приступити дубоком орању. Свако задоцњење са љуштењем повлачи за собом велике штете по распадање биљног покривача. За време од 6—8 недеља, колико земљиште лежи у ољуштеном стању, распадање травног покривача обезбеђено је у потпуности, јер довољна влага, летња топлота и обилан притицај ваздуха то омогућавају.

Љуштење се изводи плуговима. За ову сврху најподеснији су вишебраздни плугови, пошто се са њима брзо посао свршава, што је од велике важности да се у земљишту сачува влага. Уместо вишебраздних плугова могу се употребити и једнобраздни.

На овом месту морамо нешто рећи и о љубрењу земљишта стајским љубретом, пошто се ово изводи обично при основном обрађивању земљишта. Љубрење земљишта стајским љубретом може се изводити једновремено са уништавањем травног покривача, т. ј. љуштењем, или доцније при дубоком орању — ујесен. У пракси љубрење земљишта стајским љубретом изводи се обично ујесен — при дубоком орању — пошто преко лета, због хитних и прешних послова, око сређивања жетве нема довољно времена за овај посао. Поред тога извлачење и растурање стајског љубрета преко лета није за препоруку, јер велика летња топлота изазива губитке у хранивим материјама, услед чега се дејство стајског љубрета смањује.

Поред уништавања травног покривача, љуштењем се постижу још и ове користи:

а) поправљање физичких особина земљишта, јер се од распаднутих биљних остатака ствара хумус, који врло добро утиче на поправљање физичких особина земљишта;

б) повећава се плодност земљишта, пошто се распаднути травни покривач претвара у храну за биљке и

в) чување влаге у земљишту, јер се превртањем плитког површинског слоја земљишта спречава испаравање воде, што је од велике важности, како за распадање заораног травног покривача, тако и за јесење дубоко орање, јер се оно може извести када се жели, не чекајући да падне киша.

2) Стварање растреситог слоја оранице ради лакшег укорењавања културних биљака и снабдевања потребним хранивим материјама и водом — или механичко физичка припрема земљишта. Културне биљке развијају своје корене у земљи и помоћу њих се учвршћавају и снабдевају хранивим материјама и водом. Нарочити значај има основно обрађивање да ре-

гулише снабдевање културних биљака хранивим материјама и водом. За успешно снабдевање биљака хранивим материјама и водом потребно је да се њихови корени што боље развију и дођу у што тешњи додир са честицама земље. Стога се основном обрађивању намеће овај важан задатак, наиме, да створи што повољније физичке особине земљишта, т. ј. да земљиште добије ситнозрнасту грађу. Ако се обрађивањем постигне оваква грађа, онда је снабдевање културних биљака потребном храном и водом обезбеђено, јер ситнозрнаста грађа земљишта дозвољава правилно развиће биљним коренима и регулише влажност. Разуме се, да постигнуће ситнозрнасте грађе зависи у првом реду од природних особина земљишта, али умногом зависи од правилног и на време извршеног обрађивања и ђубрења земљишта. Тако, ако се земљиште редовно ђубри полузгорелим стајским ђубретом, ако се обрађује правилно, на време и са добрим оруђем, могу се рђаве физичке особине поправити, а добре сачувати.

3) Припремање подесне хране за биљке или хемиско-биолошка припрема земљишта. Да би културне биљке могле узимати храниве материје из земље, потребно је да се оне налазе у подесном стању за усисавање и да су растворене у води. Ово претварање хранивих материја у подесно стање за усисавање врши се под утицајем ваздуха, воде и топлоте, а затим још под утицајем извесних живих, голим оком невидљивих организама, који се у науци називају бактеријама или микроорганизмима. Стварање подесне хране за биљке без бактерија не може се замислити. За живот и рад бактеријама је потребан ваздух, топлота, влага и органске материје — хумус. Бактерије нападају хумус, разоравају га, и уз припомоћ ваздуха и воде стварају се из хумуса различите киселине, које са своје стране утичу на даље претварање минералних материја у подесан облик, т. ј. стварају храну за биљке. Да би се храниве материје у земљишту претвориле у подесан облик за усисавање, потребно је да оне дођу у додир са ваздухом, топлотом и водом. Довођење хранивих

материја у додир са овим чиниоцима постиже се обрађивањем земљишта. Ово обрађивање у обичном животу назива се угарење.

Обрађивање земљишта у циљу стварања подесне хране за биљке треба започети одмах после жетве претходног усева тако, да земљиште лежи у обрађеном стању што дуже време, да би се летња и јесења топлота као чинилац стварања подесне хране за биљке што боље искористила. Нарочито је важно да се јесење дубоко орање изведе што раније, по могућству крајем лета или почетком јесени.

4) Припремање трошног површинског слоја оранице за брзо клијање и ницање семена или припрема земљишта за сетву. Семе од културних биљака може брзо клијати и нићи, само ако дође у такву средину, која му обезбеђује довољно топлоте, влаге и ваздуха. Стога се пред сетву мора створити подесна средина за клијање и ницање семена. Стварање подесне средине за клијање и ницање семена зависи умногом од тога како је и када је извршено дубоко обрађивање земљишта. Уколико је ово боље изведено, утолико је лакше стварање подесне средине за клијање и ницање семена. Стварање подесне средине за клијање и ницање семена састоји се у томе, што се горњи површински слој оранице помоћу справа за површинско обрађивање земљишта: дрљача, ваљака и култиватора, дроби. Ако је дубоко орање изведено као што треба, припрема површине за сетву, односно стварање трошног слоја, лако је и просто, довољно је да се површина само подрља. У противном ако дубоко орање није као што треба изведено, онда је припрема површине за сетву отежана, пошто је ситнење грудава скопчано са већим бројем дрљања или са применом других справа: ваљака, култиватора итд. Стога треба дубоком орању обратити нарочиту пажњу. Приликом припреме површине за сетву, не сме се у ситнењу земље претерати тако, да се површина земљишта претвори у прашину, јер се у том случају на површини земље врло лако после иоле слабије кише ствара покорица, која омета ницање семена, а уз то

још појачава испаравање влаге. Припрему површине за сетву треба изводити на неколико дана пред сетву.

Из досада реченог упознали смо се са задацима основног обрађивања, а сада ћемо видети, када и како треба изводити основно обрађивање и на шта све треба обратити пажњу приликом његовог извођења.

Основно обрађивање може се изводити упролеће и ујесен, те отуда разликујемо пролетње и јесење основно обрађивање. За наше прилике много је боље изводити основно обрађивање ујесен, него упролеће, пошто основно обрађивање изведено ујесен има извесна преимућства над основним обрађивањем изведеним упролеће. Та преимућства су:

а) што се искоришћује топло јесење време за стварање подесне хране за биљке;

б) што земља улази у зиму у обрађеном стању, услед чега се под утицајем зимских мразева тако издоби, што није могуће постићи ни најсавршенијим оруђима;

в) што се зимска влага постала топљењем снега нагомилава у дубље слојеве земљишта, чиме се стварају резерве воде за потребе биљака у току лета.

Но јесење обрађивање донеће ове користи само онда, ако се благовремено изведе — крајем лета или почетком јесени, да би се летња и јесења топлота искористила за стварање подесне хране за биљке.

Што се тиче дубине орања земљишта при основном обрађивању, она зависи од многобројних чинилаца: врсте усева, оруђа, запрежне снаге, особина земљишта, рентабилитета итд. Ми се на овом месту нећемо упуштати у разматрање ових чинилаца, али ћемо истаћи као правило: да орање при основном обрађивању треба изводити по могућству што дубље.

Да би се орање земљишта при основном обрађивању што боље извело неопходно је потребно да се обрати пажња и на следеће:

1) на влажност земљишта. Орање земљишта треба изводити када је земљиште умерено влажно. Претерано влажно земљиште као и суво не треба орати.

При орању земљишта у претерано влажном стању, плужна даска, преко које прелази бразда, замазује бразду, услед чега се честице земљишта збијају и лепе, те земљиште постаје непропустљиво за воду и ваздух. Орањем пак земљишта када је претерано суво, плуг одваљује велике грудве, које је врло тешко иситнити, па и онда када наикисне. Нарочито се о влажности земљишта мора водити рачуна када се обрађују тешке, влажне и збијене земље. Отуда орање земљишта треба изводити када је земљиште умерено влажно, јер се у том случају бразда, приликом пада са плужне даске дроби на ситније честице. Одређивање најповољније влажности земљишта за орање, врши се тако, што се узме једна грудва, подигне у висину појаса и баци. Ако том приликом грудва прсне на ситније честице, знак је да је земљиште умерено влажно, те се може орати.

2) на ваљаност оруђа-плуга. За орање при основном обрађивању, ако се жели да постигне што боља обрада, треба употребљавати што усавршенији плуг. Од плуга се захтева не само да добро преврће бразду, већ и да је ситни и меша. Овом захтеву најбоље одговарају плугови марке „Сака“. Отуда за орање земљишта при основном обрађивању треба употребљавати Сакове плугове.

3) на савесност орања. Орање треба изводити што савесније. Нарочито треба пазити да се не остављају оплазине као и да се крајци њива добро поору;

4) на добро заоравање стајског ђубрета. Ако се при основном обрађивању изводи и ђубрење стајским ђубретом, што је обично случај, треба пазити да се ђубре што боље заоре, тако да не штрчи на површини земље и

5) да се коровске биљке ако их има што боље заору, како би се постигло њихово уништавање и распадање.

Како да се сачува кромпир од проклијавања у трапу.¹

Да се кромпир може преко зиме очувати у траповима у добром стању, нарочито од кварења и проклијавања, ваља испунити неколико услова при самом трапљењу и то:

1. Кртоле кромпира за зимско дуже чување ваља брати (вадити) кад је време ведро и суво, јер ако се вади по влажном времену, брзо се квари. Кромпир мора бити добро зрео, с кожицом, чврст, здрав, без пега, рана, црвоточине и натруо, да није спарушен, чист од земље и једнаке величине, пребран по величини. После вађења кромпир мора бити просушен на њиви или под заклоном.

2. Место где се кромпир чува, а то важи и за трап, мора бити подешено да се у њему лако одржава постојана одговарајућа топлота и влажност ваздуха, да се може лако проветравати према потреби и да је дезинфиковано пре уношења кромпира ради чувања.

3. Нормална топлота места где се кромпир чува јесте од 1—3° Ц. На топлоти 1° испод нуле код дужег чувања, скроб у кромпиру претворен раније у шећер, даје кромпиру слadak укус; на хладноћи 2° испод нуле смрзне се; на већој топлоти 3° изнад нуле кромпир се спаруши, а кад је још и влажност ваздуха већа од 85% онда кромпир проклија, трули и убуђа се.

Место где се трапови праве за чување кромпира мора бити уздигнуто и оцедно. Трапови могу бити укопани дубље или плиће у земљи, или се праве на самој површини земље. Размера трапа може да буде ширине 1 м., дубине $\frac{1}{2}$ м., а дужина зависи од количине кромпира. Један кубни метар кромпира тежи 650 кграма, а да се смести 10 куб. метара кромпира, што износи 6500 кгр., потребан је трап 2 метра ширине 10 метара дужине и 1 метар висине наслаганог кромпира.

Ради одржавања правилне топлоте важно је проветравање, нарочито у прво време док је кромпир влажан

¹ Одговор на питање Тимотија Ђусловића, земљоделца из Прислонце.

и испарава се. Ако се та влага задржава у трапу са кромпирима, онда он брзо трули или проклија. Зато се у трапу постављају вентилатори. У мањим траповима поставља се један усправан вентилатор на средини трапа тако, да после покривања трапа излази изнад покривача. У већим траповима поставља се један вентилатор на дно трапа по дужини, а усправни вентилатори на свака два метра. Вентилатори могу бити од снопа сламе ражне или шаше, од облица, од штафли, летава или дасака које морају бити избушене. Овако спремљен трап застре се једним слојем чисте, суве сламе, па се наслаже кромпир у виду купе, висине 1 м., покрије се слојем ражне сламе, а на ову сламу набаца се слој земље. Кроз вентилатор се врши контрола топлоте у трапу помоћу топломера који се спушта кроз вентилатор у трап. Према стању топлоте у трапу подешава се даљи покривач трапа, или се по потреби врши вентилација.

Кад се овако ради кромпир се може добро очувати, неће се кварити нити проклијати.

Проба са засипањем кромпира песком и земљом да не проклија, само је могло да изазове клијање и то у будуће немојте радити. Кромпир се посипа прахом од негашеног креча да се сачува од кварења, кад не могу да се испуне сви услови при правилном чувању. То се ради само код кромпира који се употребљава за храну, а кромпир који је намењен за сађење не сме се посипати прашком негашеног креча, јер овај штетно утиче на клијавост. Посипање кромпира кречом при чувању врши се овако: кад се кромпир слаже у трап или подрум посипа се кречним прашком и узима се 300—500 грама прашка негашеног креча на 100 кгр. кромпира. Прашак од креча меша се са добро сувим и ситним песком и посипа се сваки слој кромпира при слагању. Кречни прашак служи да спречи труљење кртола и да упија сувишну влагу. Посути кромпир кречним прашком не мења укус при употреби за јело.

Из старе материјалне културе.

Грнчар, Грнчаре, Грнчари и Грнчиште, села, налазе се у срезовима гњиланском, андријевичком, лужничком, јадранском, шарпланинском, дежевском, преспанском и велешком, управо тамо, камо су манастири или властела имала читава села засељена грнчарима и који су имали обавезу работити манастирима или властели, а ови су после производе грнчарства као своје продавали потребитима, т. ј. мењали за друге њихове производе, пошто је владала природна привреда. Управо онако, како К. Маркс у своме *Капиталу* наводи: да су манастири и властела организовали за свој рачун многе занатске радње и разменом њихових производа се бавили.

Дрводељ и Дрводеља, села, налазе се у срезовима јабланичком и лесковачком, важним средњевековним жупама. Имена су добила по томе, што су у њима били настањени *дрводеље*, они, који су за рачун манастира или властела дрводељски занат обављали. Тих *стародревних* дрводељских израда и сад има у појединим селима: у Рујну се, на пример, и данас још израђују многи дрводељски судови, па се разносе по многим пијачним и панађурским данима.

Коларе је место у старом смедеревском округу и у њему су, негда, били настањени *колари*, који су тај занат обављали за потребе српске деспотовине, које су утолико биле веће, уколико је равница била пространија. Није искључено да се тај занат обављао баш за рачун самога Деспота, који је морао имати велике приходе и који је зато многе послове узимао у своје руке.

Сараорци је место у старом смедеревском округу и сачувало је своје име од давнина. У њему су становали *сараорци*, они, који су имали обавезу, за време српске деспотовине, оправљати град у Смедереву, подизати друге грађевине, па и друге градове, и одржавати у добром стању.

Ковачи, Ковачевац, и т. д. места су, која у својим именима и данас чувају назвање које су добила

због тога што су им *ковачи* били становници. Они су, свакојако обављали свој занат за рачун или манастира или властеле.

Шавац у срезу парафинском и **Шавци** у срезу дежевском су села, која су у средњем веку била настањена *шавцима* (кројачима), који су радили за рачун или манастира или властеле.

Седлар, Седларе, Седларево, Седлари и **Седларци** су села у срезовима ваљевском, гњиланском, грачаничком, ресавском, доњополошком, бољаничком, шавничком и струмичком, у оним важним средњевековним жупама, које су припадале поседима или крупних манастира, или велике властеле, па су их ови засељавали седларима, који су за њихов рачун занат радили.

Д. Л.

Ветеринарство.

Клање из нужде.

Нема готово дана, да било наше, било стране новине не забележе случајеве тровања од меса код људи. Ови жалосни случајеви су тако чести, прво зато што месо претставља једно од најважнијих артикала за људску исхрану, друго што је контрола над месом и прерађевинама од меса у појединим крајевима и појединим случајевима отежана, па чак и онемогућена услед оскудице у стручним лицима за преглед меса и меснатих продуката.

Велика кривња лежи и на оним несавесним људима, који, иако знају, да би за потрошаче поквареног меса могле наступити катастрофалне последице по њихово здравље па чак и живот, ипак настају, да овакво болесно месо продају својим суграђанима, дабоме уз багателну цену, па иду чак и тако далеко, да продају, да прокријумчаре месо поред власти у саме вароши што је доскора био случај у нашој престоници.

Сасвим мали је проценат оних, који овакво месо троше или даље препродају чисто из необавештености, те због тога и сами страдају.

Један приличан проценат тровања потиче од меса, добивеног од животиња закланих из нужде. Клања из нужде по селима нису тако редак случај, док се у варошима, благодарјећи јакој контроли врши само у присуству ветеринара,

који има, да одлучи, да ли је месо прикладно за људску исхрану или није и зато сноси пуну моралну и материјалну одговорност.

Треба разумети нашег сиротог сељака. Као дављеник хвата се за сламку, када му је говече или свињче тешко болесно. Испроба најпре све могуће и немогуће народне лекове, чини све, да би грло-можда једино, од кога живи цела породица, спасао, а напослетку, када увиди да му више спаса нема прибегава последњем што му још остаје и грло прикоље обично у последњем тренутку, када је животиња већ на издисају, да би барем месо спасао и не мислећи при томе на послеоце које би могле наступити и за њега, и за његове у породици, и за своје суграђане, који би то месо трошили.

У случајевима када ја клање из нужде предузето, рецимо услед прелома костију, код тешког рађања, надима, или кад постоји опасност од угушења, ако се је неко страво тело задржало говечету у једњаку, што се врло често дешава на пр. кромпир, репа, јабука и т. д., даље услед повреде електрицитетом (муња, електрична струја), или повреда које проузрокују озбиљна спољна или унутрашња крварења, месо не претставља никакву опасност за потрошача и прикладно је за људску исхрану, али само онда, ако се животиња заклоље у року од 12 часова рачунајући од времена када је наступио узрок, ради којег је обављено клање из нужде. Ако прође више од 12 часова, онда је само ветеринар надлежан, да просуди, да ли може поменуто месо или сами поједини делови послужити за људску исхрану.

Друкчије стоји ствар, када су друга оболења по среди, а нарочито када се прикоље животиња која је боловала од неке од заразних болести. Потрошња оваквог меса, па и само руковање оваквим месом може имати непрегледних последица.

Према Правилику за преглед стоке за клање и месо има се клање забранити у сваком случају:

1) Када је утврђено, да грло болује од: прострела (црни пришт, бедреница, далак, антракс), шуштавца, хеморагичне септикемије (заражење крви), беснила, сакагије, говеђе куге, а од црвеног ветра код свиња само у случајевима тежег оболења.

2) Ако су прасад млађа од две недеље, јагњад или јарад од 3 недеље, а телад млађа од 4 недеље.

3) Ако је животиња очигледно бременита, изузев клање из нужде.

4) Ако још није прошло 8 дана од како је животиња побацила.

5) Клање телади у старости од 8 дана до 4 недеље дозвољено је само код клања из нужде и месо такве телади сматра се као мање вредно.

Као најопасније по здравље па и по живот потрошача јесте месо које потиче од животиња које су боловале од равних гнојних упала.

Те гнојне упале разних органа на и у животинском телу врло су честе, а пошто наш сељак баш због тих упала прибегава клању из нужде, јер се њему чине неизлечиве, а можда и јесу, када је болест већ узела маха, хоћу да их у кратко наведем:

1) Гнојне упале материце, као последица озледа на самој материци или водопусту (вулви) приликом тешких рађања, било да су повреде проузроковане самим инструментима, било грубим или невештим радом приликом указивања помоћи код рађања. Даље услед застале постељице, која је у самој материци иструлела.

2) Гнојне упале црева код одраслих говеда, изазване загађеном, плеснивом храном или затрованом храном. Бојни отрови

3) Гнојне упале зглобова код телади, као последица инфекције (заразе) кроз пупак услед нечистоће.

4) Гнојна упала вимена услед заразе кроз сисине канале.

5) Тровање крви изазвано прелазом узрочника гнојења у крв код разних гнојних процеса у животињском телу.

6) Гнојне упале трбушне марице код говеда, када зараза пређе са осталих органа у трбушној дупљи-материце, црева-на саму марицу. Даље као последица инфекције после извршених операција у трбушној дупљи или услед прнућа црева или стомака.

7) Гнојне упале код заразне болести шап и устобоља, ако је наступило тровање крви, што се ређе дешава.

Најмање 20% свих епидемичних (заразних) тровања од меса потичу од меса, добивеног од животиња које су биле заклане из нужде.

Болесни знаци, који се испољавају на човеку услед тровања од меса могу бити различити и зависе углавном од јачине унетих отровних материја у организам.

Лакши случајеви пролазе са извесним поремећајима у органима за варење, катаром стомака и црева, главобољом, повраћањем, проливом и т. д.

Код тешких тровања појављује се висока грозница, скопчана срдобољом и неподношљивим грчевима у стомаку, појављују се болне промене које су сличне променама код трбушног тифуса. Када се отров разлије по телу долази до јаких поремећаја у самом живчаном систему.

Воћарство.

Како да повећамо бројно стање шљива.

У данашње доба пољопривредник не сме да се бави само једном пољопривредном граном услед сталних промена цена на тржиштима, које су у знаку опадања. Неки производи, нарочито они са којима се пијаца засити, нагло губе цену тако, да се често продајом ових не могу ни производни трошкови покрити. Такав је случај последњих година са житарицама био. Понеки производи не могу уопште ни да се увовче, јер немају купца, као нпр. хмељ, који је у почетку имао баснословне цене да после падне у бесцење.

Нема више оног стабилног времена, када је пољопривредник тачно знао колико ће за своје производе добити још пре него што су они стасали. Знао је како се која грана и рентира, те је могао у том правцу и да оријентише своју производњу. Данас, услед нестабилног валутног стања, цене пољопривредних производа на пијацама непрестано се мењају, свакако услед општег поремећаја у размени добара у свету; услед кризе, а под том речју све се зло подразумева.

Једина грана чији производи још и данас имају релативно добру цену, јесте воћарство. На ширењу воћарства треба свим силама радити како у погледу квалитета тако и у погледу квантитета.

Држава је у овом правцу учинила своје. Пореским законом ослобођени су новоподигнути воћњаци 6 година од плаћања пореза. Цене воћних садница у државним и самоуправним расадницима тако су ниске, да су приступачне и најсиромашнијим пољопривредницима. Остаје сада на пољопривредницима да се користе повластицама, те да приведу у дело замисао одговорних чинилаца.

Треба радити на првом месту на повећању бројног стања шљивових дрвета, пошто ова воћка код нас најбоље успева а има и добру цену. Међутим, на досадањи начин, како се практикује сађење нових шљивика, то је тешко извести, с обзиром што су код нас свуда претежно ситна сељачка газдинства са површином од 3—5 хектара. Код оволиких поседа тешко је одвојити за шљивик више од пола хектара и у чисто воћарским крајевима. Остатак поседа распоређује се на окућницу, ораницу, шуму, ливаду и пашњак. Нашем сељаку није у традицији да купује хлеб, то се на селу сматра за велику срамоту и сиромаштину. Он хоће годишњу храну да произведе, јер кад хлеба има, све му је друго лако набавити.

Наш пољопривредник врло добро зна да често може да купи за само 1 товар сувих шљива по 5—6 товара пшенице или кукуруза. Зна и то да му је данас шљива најрентабилнија, па ипак он се и даље држи старог правила да мора да оси-

гура са свога имања за себе и породицу годишњу храну. Свето лепо резонује пољопривредник, а шта да радимо ако шљива не роди, па онда цене падну, или се уопште ни уновчити не може. Хлебац се мора јести, а без шљива се може.

Да би повећали бројно стање шљивових дрвета без штете за ораницу, нарочито на ситним поседима предлажемо и то:

I интензивно гајење шљива и

II гајење шљива са ратарским усевима.

I Интензивно гајење шљива.

Под интензивним гајењем шљива подразумева се:

1. максимално искоришћавање површине одређене за шљивак. Ово је најважнији моменат, услед већ напред наведеног разлога, да су већина наших пољопривредника ситно-поседници;

2. нега воћњака: орезивање, окопавање, ђубрење, наводњавање, чување од болести и штеточина, правилна берба и прерада и разумно уновчавање помоћу воћарских задруга.

II Гајење шљива са ратарским усевима.

У чисто воћарским крајевима сађење шљива по ораницама на великим размацима.

I Интензивно гајење шљива.

По најновијој теорији савремених стручњака, правило је да се воћним садницама даде што већи размак. Тако се за шљиву тражи да буде посађена на размаку од 6 метара, па да буде по чл. 11 Закона о непосредним порезима ослобођен шљивак од порезе. Неки стручњаци тврде што је већи размак шљиве се боље развијају, али да ли је то и рентабилно, то ћемо видети.

Имућан пољопривредник засади 4 хектара шљивом на 7 метара. На овој површини стане му нешто преко 800 стабала. Земљиште под младим шљивиком зирати 4—5 година сејући ратарске усеве, нарочито окопавине. После тога шљивак огради и у њега пусти 40—100 комада свиња. У средини направи и свињац. Свиње добро храни али оне зато воћњак ђубре и земљу непрестано преврћу, тако да воћњак изгледа као плугом преоран. Сва нега коју шљиви поклања јесте пролетње кречење дебла и то се чини само у последње време. Раније се ни то није чинило, јер се кречење воћњака сматрало као раскош. Иначе се у шљивак улази кад шљиву треба обрати. Код овог начина рада шљива ипак рађа и воћар је потпуно задовољан. Ако шљива једне године не роди, родиће пшеница, кукуруз и виноград. Биће и стоке за продају. И имућан пољопривредник опет не оскудева што му је

буџет прихода подбацио за дваестак хиљада. Али слична газдинства су по селима реткост. Можда нема ни 5%. Остат-так је ситнопоседник—сиротиња.

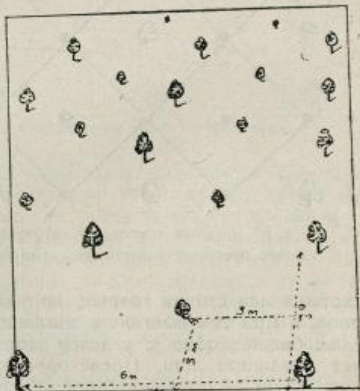
Да ли пољопривредник са 2—3 хектара земље може исто тако да ради као овај што га напред поменуемо? Не. Он иако посади 1 хектар под шљивом, то је за њега много, јер ће у случају да шљива не роди, да гладује. Овако велику површину он није у стању ни да затвори. Ако и то некако успе да учини, он у шљивак пусти 2—3 свиње, а понекад нема ниједно. Без свиња у воћњаку који се не окопава, земља се уледини и закорови и тако изгуби влагу, те плодови у јуну опадају. Потом и земља брзо осиромаше. Велики размак приликом подизања воћњака има и ту лошу страну што гране не покривају целу површину земље, те је губитак у влази за време суше врло велики.

Као што се види, ми смо за то да шљиву треба што ближе садити, те да се земљиште у коме наши пољопривредници већином оскудевају, што боље искористи.

Није давно било када су наши претци на 3 корака шљиву садили, па су ипак шљиве јели, ракију пекли и претека за продају имали.

Интензивно подизање шљивика могло би се извести на ова два начина:

1 Шљиве посадити на 6 метара у квадрату. По хектару стаје 277 комада. Висина 1.20 до највише 1.50 м. Између ових главних редова посадити само у једном правцу још 277 комада шљива (сл. 56). Висина стабла 0.80—1 м. По хектару стаје 554 саднице. Дакле 354 комада више него што стане када се шљива сади на 7 метара у квадрату.

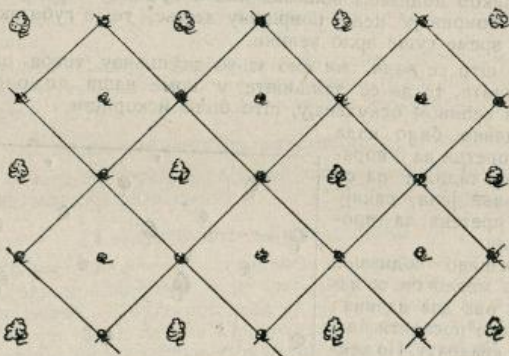

Сл. 56. — Шљивак са двоструким редовима.

После 15 година, или још и доцније, када се гране између појединих стабала буду укрштале и једна другој сметале, вади се половина, т. ј. 277 оних дрвета која су између главних редова била посађена. Тада остаје 277 шљива на 6 метара, што је потпуно довољно за шљиву пожегачу, произведена из изданака или калемљену на изданку.

За ових петнаестак и више година, док имамо дупле редове, имамо и дупле привосе у пуном смислу речи. Када се томе дода да младе воћке дају и крупније плодове, тек се онда види колика је корист постигнута оваквим начином рада.

Испод овако посађеног шљивака не сме ни травке бити нити се допушта да се површина земље заледини. Потребна су годишње 2—3 прашења. То није тако тегобан посао. Када пољопривредник стигне да окопа толике хектаре под кукурузом, ваљда ће то стићи и у шљиваку да уради. Прве три године земљиште се може искористити за сетву ратарских усева, нарочито се препоручују лептирасте биљке: пасуљ,

Сл. 57. — План комплетног шљивака на 3 м. у квадрату. Воћке пресечене дијагоналним линијама ваде се после 15 г.

грахорица или сточни грашак, које имају кратак вегетациони период, а при том обогаћују земљиште азотом. Ове две последње биљке добро је у зелен заорати, нарочито ако је квалитет земљишта лош. После овог времена површина испод шљива држи се потпуно чиста. У оваквом воћњаку свиње се не могу држати.

Добро је још сваког пролећа око стабала земљу покрити полугорелим стајским ђубретом, које спречава испарење влаге. При паду кише испирањем овог слоја ђубрета један део хранивих материја односи вода у земљу жилама. На тај начин постигли смо двоструку корист: спречавамо испарење влаге из земље и ђубримо воћке.

2. Шљиве се могу садити на 3 метра у квадрату сл. 57. На тај начин стаје по хектару 1110 комада. Шљиве су свакако густе, али се земљиште док су ове млађе још боље

искоришћава него код првог начина. Зар не рекосмо напред да су наши претци и на 3 корака у квадрату шљиву садили.

После 15 година вади се прва партија од половину стабала 555 комада (сл. 58). Остаје још 554 стабала и то главни редови на 6 метара као и код првог начина, а споредни, између главних, само у једном правцу на растојању од 3 метара од главних редова, а 6 метара међусобно у реду. После 5—6 година вади се половина, те на крају остаје 277 стабала размакнутих на 6 метара у квадрату.

Сл. 58. — План шљивака после првог проређивања.

Овакав систем рада већ одавно практикују француски воћари и то не само за шљиву, већ и за све друге врсте воћа. Често комбинују по две врсте заједно на пр. шљиву са бресквама, јабуку са крушкама или кајсијама и томе сл. Овај систем усвојили су и амерканци иако имају велике површине за зираћење. Савремени пољопривредник мора да тежи да дату површину земљишта до краја могућих граница искоришћује. Ни наш пољопривредник не треба да чини изузетак, јер и ми немамо земље, бар зиратне земље, на претек.

II Подизање шљивака на великим растојањима као међукултуре са ратарским усевима.

У почетку смо већ рекли да пољопривредна производња не сме данас бити једнострана. Изузетак може бити само у појединим пределима и код појединих пољопривредника чији је посед такав, да на њему може да расте само одређен број културних биљака, као н. пр. кукуруз у долинама око река, које се редовно сваког пролећа за време великих киша изливају из свога корита. Затим каменита тла у којима може само лоза да успева.

Таласаста површина земљишта и брежуљци са благим нагибом могу бити засађени воћем, а нарочито шљивама. Пошто је немогуће да се сва ова површина засади воћкама, јер би остали са малом површином за гајење житарица, ми предлажемо да се у таквим пределима нарочито подесним за воће сади шљива на великим размацама н. пр. 15 метара у квадрату.

На 15 метара у квадрату стаје по хектару 44 саднице. Дебла морају бити висока до 1.80 м. да би сточна запрега приликом обраде могла без сметње испод воћки пролазити. Шљиве на овако великом размаку добију врло развијену круну, те могу дати преко 30 килограма шљива по комаду, што чини 1320 кгр. по хектару или 1320 динара, рачунајући 1 килограм сирових шљива 1 динар по данашњој цени. Међутим, данас хектар засејан пшеницом у пуном приносу, једва ако може да да исти приход.

Ако рачунамо, да шљиве, покривајући својом круном земљу, спречавају пораст ратарских усева, оне то чине свака на површини од 36 метара у квадрату, што чини за свих 44 комада укупно 1584 кв. метра, или нешто испод 16 ари. Остаје ипак за ратарске усеве 84 ара. Воћке засађене на ораницама морамо неговати и окопавати земљу око стабала, јер не смемо пустити да испод круне расту ратарски усеви, пошто се плодови могу потпарити и отпасти пре зрења.

На крају склади и обале између појединих парцела по којима бескорисно расту корови и шипражје, могу се искористити сађењем шљива тако, да једну половину дужине склада ужива један, а другу половину други поседник земљишта.

И ивице државних, бановинских и сеоских путева могле би се шљивом засадити. Али како ми још слабо чувамо општу имовину, то би требало уз сваку шљиву и стражара поставити, а то је засада немогуће.

Када би се све ово извело, неизмерне користи би наш народ и Држава од шљива имали. Само један хектар даје 1320 динара. Хиљаду хектара дали би 1.320.000 кгр. шљива или исто толико динара. А зар је мало села са по хиљаду хектара оранице. Само стотину села са по хиљаду хектара посађених шљива на ораницама узела би 132.000.000 динара годишње, рачунајући шљиву по данашњој цени, а то су крупни бројеви, чије би се благотворно дејство брзо осетило у целој земљи.

Када би само по један пољопривредник у сваком воћарском селу усвојио наш предлог, сигурни смо да не би требала даља пропаганда. Довољно је да наш сељак види да је то изводљиво и корисно, па је он готов да то исто учини.

Не треба да заборавимо да је кључ свеукупног економског живота у рукама наших пољопривредника. У рукама оних многобројних ситних земљопоседника, који би мало интензивнијим радом могли и у данашње време да створе живот и снашљивијим и лепшим.

Миливоје Н. Лолић,
срески пољоприв. референт.

Дојиси.

Наша напредна сеоска газдинства.

У нашој земљи се чешће може наићи на пољопривредна газдинства, којима управљају свршени ђаци пољопривредних школа, а која својим уређајем служе за узор околини. На њих долазе посетиоци из ближе па и даље околине, како из реда пољопривредника, тако и непољопривредника, да виде уређај и рад на истим.

Оваквих газдинстава прилично има околина Ваљева. Можда баш природне красоте те околине чине, да се школовани синови нашега села враћају на огњишта својих оцава, да на њима стварају и постижу свој циљ и величину.

На једно од таквих газдинстава ћемо наићи, ако се из Ваљева упутимо лозничким путем, уз речицу Обницу, чије корито кривуда кроз валовито земљиште, прошарано дивним шумским површинама, ливадама, воћњацима и њивама. Неколико км се иде тим путем, па се скреће десно, у правцу Бегове Воде, где се наилази на један део тога газдинства. Још мало путовања, доста лошим и стрмим сеоским путем, па ће се на то газдинство наићи.

Оно се, као и цело село, налази на брежуљкастом терену. Знали смо да је оно већ ту, кад пред собом спазисмо растило са младим и брижљиво негованим воћним садницама. Уђосмо у двориште где нас дочека једна старица, која код нас остави утисак паметне и васпитане жене. Претстависмо јој се и рекосмо да желимо разгледати њихово газдинство. „Добро, изволите сести, сад ћу ја дозвати мога сина“, рече старица и замаче иза куће.

У том међувремену, ми онако с места, разгледамо двориште и зграде. Могло је се видети да није много полагаано на украшавање дворишта. Само је све на своме месту и у реду. На северо-западној страни од дворишта простире се шљивар, па све остало: јабучар, растило воћно, градина, и даље, иза ових, види се повећа површина стрништа.

У дворишту три куће и више зграда, које ћемо после разгледати. Ено, и пчеланик је ту, рече ми друг! Наилази и домаћин. — Поздрависмо се с њим и рекосмо му оно исто што и његовој мајци, кад смо дошли. „Баш ми је драго што сте ме у томе циљу посетили“.

Из првих разговора смо сазнали, да је г. Михаило Виторовић, који управља газдинством о коме се овде говори, завршио пољопривредну школу у Шапцу још пре последњих ратова. Учествовао је у последњим ратовима и остао у војсци извесно време као официр. Даље г. Виторовић нам је причао: „Иако ми је као официру у мирно доба у војсци било много лакше него пољопривреднику, то сам ја већ унапред знао, ипак сам напустио тај позив за љубав овога, кога данас обављам, јер га волим.“

Имам много посла увек. Празником, када се сви одмарају, морам највише радити. Састављам план рада и тражим начине за пласирање својих производа.

Највише ме занима воћарство, јер је овај крај, нарочито ово место, најпогоднији за то. Шљивар сам потпуно сачувао од напада штитасте ваши као и од других штеточина, док су околни воћњаци у већини пропали. Засада је наш воћњак велики 3 хект. Нешто мало је под јабучаром и крушчаром, остало је све под шљиваром. У шљивару су заступљене сорте: пожегача, која је произведена једним делом из изданака, и другим путем калемљена на подлози џанарике и изданака пожегаче; „Балканска царица“ и „Цар Душан“, које су калемљене на подлози џанарике и на изданцима пожегаче. Саднице, које су калемљене на овој последњој подлози, пре проходе и нешто обилатије рађају. Џанарика као подлога за шљиву има својих недостатака. Ја сам хтео што пре да се уверим о њеној вредности па сам у томе циљу вршио прекалемљивање одраслих дрвета са „Балканском царицом“. Резултат је: ретко и слабо доношење плода. Мишљења сам, да треба џанарику узимати за подлогу шљива у врло посним и сувим земљиштима, у другим случајевима никако.

Све шљиве од сората: „Балканске Царице“ и Цар Душана“ сам продавао по 10 и 12 дин. кгр., у току прошле јесени. Квалитет је, додуше, био изврстан. У $\frac{1}{2}$ кгр. није ишло више од 55 комада. Сушење њихово је такође изведено беспрекорно. На сандуке, у које сам паковао своје шљиве, стављао сам рекламне листиће, те је се знало одакле те шљиве потичу.

На основу тога су стизале поруџбине са више страна, по којима сам испошиљао своје суве шљиве по горе поменутој цени.

Воћњаке ћемо да проширујемо. Ево, скоро ћемо у нашем растилу имати лепо одгајених воћних садница. Ми сами за своје потребе производимо потребан број воћних садница. У томе правцу и стока нам помаже. Она за време паше по шуми, купи плодове дивљих јабука и крушака и једе их, чије семе избацује по испустима својим са балегом. То семе, дошавши у добро нађубрен и влажан терен, изникне „као четка“ и младице бујно расту. Наше је само, да те изникле

саднице распикирамо у леје и кад достигну потребну развијеност искалемимо и у растило пренесемо. Са овим много уштеђујемо у послу.

Воћарство данас даје најлепше приносе земљораднику. Нарочито смо ми, у овим брдским и за остале културе доста неподесним крајевима, упућени на воћарство.

На срећу нашу, услови су у овом крају за ту грану врло добри, ма да ни воћарство, често пута не да ове приносе, које многи замишљају. Ја сам путем књига, које водим на нашем газдинству, установио, да је пољопривредник у сигурном губитку, ако суву шљиву прода испод 3 дин. по кгр. Свеже јабуке је много боље продати по 1 дин. од кгр., него суве шљиве по 3 дин.“.

После ових разговора и шетње по дворишту, растилу, градини, обишли смо воћњаке, један део имања и прегледали све зграде. Видели смо да је овај школовани пољопривредник подигао сушницу система Дг. Стојковића, на којој је сам, према своме нахођењу, начинио неке измене, које ће му олакшати и убрзати рад; подигао бетонско ђубриште, које је 10 м. дугачко, 4,5 м. широко и 1,5 м. дубоко, са осочном јамом. При изради осочне јаме је применио опет неке своје комбинације, којима је начинио згоднију везу осоке са ђубретом у ђубришту. У стаји овога пољопривредника видимо сецкалицу за сецкање кабасте сточне хране. Она је подешена да се покреће витлом помоћу радне стоке. Исти онај витао преко кога, сточном снагом покреће свој дреш, наместио је пред стајом и помоћу полуге, која иде кроз основу зида стаје, спојио га је са точком сецкалице, која је смештена у једном делу унутрашњости стаје. Кад је потребно да се извесна количина сточне хране исецка помоћу сточне снаге, преко овога уређаја брзо то учине.

Овој његовој досетљивости многи се пољопривредници диве.

Његово газдинство располаже са већином пољопривредних справа и машина за обраду имања. Имање је велико око 40 хект. Иако је велики део површине тога имања под шумом и ливадама, ипак за његову обраду мора имати изванредан број надничара, којима даје храну и око 10 динара дневно, наравно на једно лице.

По улутствима најновије литературе правио је нека јела од соје, и каже да му је то успело, јер су се особљу свидела.

Њихова породична задруга, у погледу броја чланова је мала, јер се састоји од два брата, њихових жена, мајке и неколико деце. Каже да је у задрузи врло добра слога и разумевање. То може свуда да буде само ако вођа газдинства буде потпуно правичан.

Сточарство такође заузима важно место на овоме газдинству. На њему се гаји 17 комада говеди, 2 вола, 2 бика,

1 јунац, 4 јунице, а 8 крава музара; 2 запрежна коња, 60 комада оваца, 15 комада свиња и 50 комада кокошака.

Газдинство располаже са свима потребним зградама. Нарочиту пажњу на себе скрећу три куће. Оне везују и приказују један период времена, вероватно већи од једнога столећа. Прва, најстарија њихова кућа је типичан претставник старих сеоских кућа, које су пре више деценија биле склоништа нашег сеоског становништва. Таквих кућа се и данас може пуно по нашим селима наћи. Њихово прво одељење је од брвана о која се веша сланина. На средини тога одељења је огњиште (циглом или каменим плочама патосана једна мања површина) над којим висе вериге. У овом одељењу се готове јела, суши одећа и обућа и обедује. Друго одељење овог старог типа куће је озидано од цигле или черпића. Оно служи као спаваћа соба целе породице, изузев лети, када се неко од особља смести у вајат ради преноћивања.

На овоме газдинству, та стара кућа не служи више ономе чему је пре служила. Сада се у њено прво одељење привремено склањају радници за време кише. У другом одељењу, у коме се раније спавало, данас се налази један стари штедњак од цигле озидан. Тамо су смештени разбоји, чекрк и др. справе женске радиности. Тамо су сада жене образовале своју радионицу у којој израђују одећу.

Друга њихова кућа већ нешто више испуњава услове хигијене. Она чини прелаз између те њихове старе и најновије куће. У њој нема више огњишта и верига, нешто је про- странија, светлија. Патосана је. Ово газдинство је ишло и даље у томе правцу. Подигло је и трећу, њихову најновију кућу. Она је лепша, са већим прозорима. Пред вратима стоји чистилица за обућу. Она служи само за становање породице. Застрвена је чистом и меком постељом. Зидови украшени, патос офарбан жутом масном фарбом и изглачан.

У њиховој по старости другој, средњој кући, налази се једно мање одељење у коме су смештени ормани са књигама. Ту се налази један сто, на коме се виде, поред других књига још и: „Тежак“, „Правда“, „Пчелар“ и „Југословенско Пчеларство“. Пчеларство ме у последње време много занима, те сам се претплатио на два часописа из те струке, каже овај пољопривредник.

Та собица, која заиста изгледа као књижница и читаоница је соба за рад г. Михаила Виторовића, пољопривредника из Златарића, управитеља и власника газдинства, о коме досада овде говоримо.

Стеван Јешић.

Исправка.

У бр. 18 Тежака за ову годину на стр. 932—934 оштампан је чланак „Овогодишња берба и сушење шљива“ са погрешним потписом писца Игњат Костић а треба да стоји Игњат Настић. Молимо читаоце да ово приме знају.

Уредништво.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.
29. седнице, држане 11. јула 1934. год. у друштвеном
дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић и чла-
нови: Т. Владисављевић, Д. Спремић, М. Николић, Н. Бело-
брк, Б. Ранковић, Др. М. Градојевић и као гост Милутин
Никетић, секретар Мин. пољопривреде и редован члан
Друштва.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Б. Љ. Нешић

I 640) Прочитан је и усвојен записник 28. седнице Управ-
ног одбора.

II 641) Примљен је знању записник 28. седнице књи-
жевног одбора.

III Прочитан је записник 28. седнице финансиског од-
бора, па је одлучено:

642) Да се прими знању да су прегледани и за исплату
оверени рачуни преко 1000.— динара.

643) Да се одобре привремена кредитирања у роби по
предлозима бр. 331—333.

644) Да се прими знању извештај о извршеним напла-
тама друштвених потраживања у току јуна тек. год. са ста-
њем ових на крају истог месеца.

645) Да се прими знању да је извршен редован месечни
преглед друштвене касе и нађено стање исправно. Биланс
стања касе и имовине на крају јуна тек. год. поднесен је
особено и примљен као исправан.

IV Прочитан је записник 28. седнице набављачког од-
бора па је одлучено:

646) Да се прими знању поднети извод о стању робе
и књига у друштвеном магацину на дан 1. јуна тек. год. Да
набављачки одбор за идућу седницу поднесе предлог за из-
мену цена справама и књигама уколико је то потребно, као
и друге мере за растерећење магацина. Да се моли Министр-
ство пољопривреде да смањи цену књизи „Храњење стоке“.

647) Да се одобри продаја 5000 килограма непречишће-
ног семена луцерке по одређеној цени,

V Прочитан је записник 28. седнице програмског од-
бора, па је одлучено:

648) Да се кандидат за праксу Радак Поповић упути на
бановинско добро „Тополицу“ или да сачека идућу годину,
пошто је за праксу из воћарства и виноградарства у овој
години прошло време.

649) Да се Радомиру Вуксановићу, пољопривреднику

бесплатно уступи један комплет Тежака и неколико пољ. календара из ранијих година.

650) Да се прими знању саопштење Генер. дирекције држ. жељезница о тражењу повластице у вожњи за екскурзије и слање младића на прекусу.

651) Да се подружини у Синђелићу продужи рок за слање чланског улога до краја јула, а подружини у Јерменовцу до краја августа тек. год.

652) Да се народним књижницама и читаоницама у срезу подунавском понуде књиге на продају са 20% попушта.

653) Да се одобри подружини у Постењу да рад обнови почетком идуће 1935 године.

654) Да се од Млекарске задруге у Крижевцима и подружине у Сарлигу прибаве подаци о издржавању друштвеног практиканта Славка Вукадиновића.

655) Да делегат Друштва на воћарској конференцији у Марибору буде г. Др. Веља Стојковић. Да се од подружине у воћарским крајевима траже 30 чланова ради посете ове конференције и са њима организује и изведе екскурзија. Да се за екскурзију тражи помоћ од Министарства пољопривреде. Да вођа екскурзије буде члан Управе г. Сава Ратковић. Да Друштво плати подвоз жељезницом за посетиоце конференције и екскурзисте и да се на ову сврху може утрошити до 10.000.— динара из партије предвиђене друштвеним буџетом за ову годину на течајеве, предавања и курсеве.

656) Да се прими у састав Друштва новооснована пољопривредна књижница и читаоница у Гушевцу, среза сврљишког.

657) Да програмски одбор за идућу седницу спреми и поднесе предлог о распореду изложби, предавања и курсева и распоред средстава за ове радове.

VI 658) Прочитан је и примљен знању записник II редовне седнице надзорног одбора.

VII 659) Примљен је знању акт претседника Друштва г. Миљковића, да због лечења у бањи извесно време неће долазити и да ће га у дужности на основу пословника заступати потпретседник. Дг. Т. Митровић.

660) Примљен је знању елаборат рада конференције Савеза земљорадничких задруга сазване од стране Земаљског савеза задруга за пољопривредни кредит, па је одлучено да Друштво остаје при својој ранијој одлуци и да ће необавезно свога делегата слати на састанке заједнице кад нађе за потребно.

661) Примљена је на знање исправка, коју је на публикавање рада 60 редовног годишњег збора друштвеног послао г. Љубисав Петковић, па је одлучено да се иста у Тежаку не објављује, пошто не одговара закону о штампи.

Са овим је седница закључена.

30. седнице, држане 18. јула 1934. год. у друштвеном
дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, Д. Спремић, В. Матић, Н. Белобрк, Т. Владисављевић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Нешић

I 662) Прочитан је и усвојен записник 29. седнице Управног одбора.

II 663) Примљен је знању записник 29. седнице књижевног одбора и усвојени предлози: бр. 281 за откуп рукописа и штампање књиге „Гајење уљаних усева“ с тим, да коректуру врши писац, и бр. 293 за набавку књига на немачком језику о борби против штеточина на воћу, за друштвену библиотеку.

III Прочитан је записник 29. седнице финансиског одбора па је одлучено:

664) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

665) Да се подружини у Бабушници пошаље тражено семе мухара и да се тражи да вредност истог као и вредност раније узете робе одмах исплати или пошаље меницу за покриће рачуна.

666) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 338.

667) Да се расходује једна књига Наука о хранењу стоке у вредности 60 динара, послата на приказ Господарским новинама.

668) Да се фирми С. Сеслер у Загребу стави примедба на рачун због превисоких цена испорученог канцелариског материјала и тражи смањење истих, у противном да се роба врати.

669) Да се захтев Начелства среза гужанског за трошкове извршне власти око наплате подружинских дуговања, упути друштвеном адвокату.

670) Да се понуда г. Грује Величковића за трампу-замену непокретног имања одбије и планови врате понуђачу.

IV Прочитан је записник 29. седнице набављачког одбора па је одлучено:

671) Да се по тражењу Краљевске банске управе у Скопљу понуди испорука прскалица и ураније зеленила.

672) Да се семе луцерке од жетве из 1934. год. засада не може нудити за продају.

673) Да се фирми П. Петровић одговори да Друштво не врши откуп лековитог биља, те га не може ни нудити.

674) Да се набави 100 кгр. семена репе угарњаче.

675) Да се предложени број књига распореди и бесплатно разда пољопривредним подружинама, књижицама и

читаоницама и омладинским дружинама, пошто се претходно од ових и свих других књига које Друштво продаје, а којих у друштвеној библиотеци нема, за исту оставе и у инвентар уведу по три комада, а оне са малим бројем примерака и давно издате да се расходују.

V Прочитан је записник 29. седнице програмског одбора па је одлучено:

676) Да се одобри пољопривредним подружинама у Лозни, Јасиковици и Новој Кањижи да не врше ликвидацију, већ да рад обнове почетком идуће године. Подружини у Лозни да се тражи да дуг одмах исплати.

677) Да се Начелству среском у Бос. Новом не може дати помоћ за пољопривредну изложбу.

678) Да се Народној библиотеци у Књажевцу и Пољопривредној књијници и читаоници у Каменову бесплатно изда по једна колекција књига.

679) Да се одобри Начелству среза источког да суму од 4000 динара, примљених преко Друштва од Народне банке за награде излагачима на сточарској изложби може да дели на већи број награда.

680) Да секретар-благајник и магационер Пољопривредне подружине у Лазаревцу дођу и донесу књиге ради прегледа и рашчишћавања односа.

681) Да се Подружини у Ст. Ацибеговцу препоручи да пројектована предавања одложи до почетка идућег месеца.

682) Да се решења Министарства пољопривреде о помоћи подружинама у Борчу и Ђураковцу за подизање Главинићевих сушница доставе ради поступка.

683) Да се прими у састав Друштва новооснована пољопривредна књијница и читаоница у Каменову, среза млавског.

684) Да се Краљевској банској управи у Новом Саду пошаље рад комисије за оцену објеката пријављених на списане стечаје за напредније начине рада.

685) Да се усвоји предлог о распореду пољопривредних изложба, предавања и курсева у овој години као и помоћи одређених од Друштва и Народне банке у износу од 44.530 динара, која је сума за ове послове дата подружинама у Владимирцима, Гучи, Деспотовцу, Сопоту, Ст. Ацибеговцу, Ваљеву, Сврљигу, Власотинцима, Свилајнцу, Крагујевцу, Ђураковцу, Белој Паланци, Зворнику, Јагодини и мушкој и женској подружини, Ваљев. Каменици, Београду, В. Градишту, Ракарима и Цариброду.

Са овим је седница закључена.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

од 1/2 л. Дин.	10.—	од 3/4 л. Дин.	11.—
• 1	12.50	• 1 1/2	15.—
• 2	17.—		

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 12. септембра 1934 г.

Пшеница стара

Србијанска 79 2 3/4 Дунав	118.50—120
Србијан. 79, 2 3/4 Слава	117.50—120
• 77, 3 3/4 гл. пр.	100—106
• 77, 3 3/4 уз. пр.	100—105
Бачка 78 2 3/4	112—114
Банат. 78, 2 3/4	110—112

Кукуруз

Банатске утовар станице пром.	85—90
Банат. пар. Вршац	86—90
Срем.	88—92
Србијан. пар. Пожаревац и. пр.	88—90
Лађа Дунав	92—96
Лађа Сава	91—96

Овас

Србијански пар. Београд	74—78
Сремски утовар. станица	—
Македонско-косовски	—

Јечам

Барањски 65-66 нов.	120—130
Бачки нови	105—110
Главна пруга	—

Пасуљ

Срб. 3 3/4, 1933 г. пар. Беогр.	138—142
Сремски 2 3/4 без вр. утов. ст.	139—145
Бачки 2 3/4 без врећа утов. ст.	—
Бачки и срем. 2 3/4 пар. Беогр.	—

Стока и сточни производи

Свиње тешке	7.20—7.50
• средње	6—6.75
Свиње даке	5—6

Свиње мршаве	—
Волови I кл.	4—5
• II	3.25—3.75
• III	2.50—3
Краве I кл.	3.25—4
• II	2.50—3
• III	1.50—2
Овце	1.50—2
Јагањци	1.50—2
Живина жива пилићи	8—8.50
Јаја	40—45
Маст	13—14
Сљанина	8.50—9.50
Млеко краваље	2—2.50
Млеко овче	3—3.50
Сир српски	10—12
Кајмак	18—23
Кашањављ	11—17

Разно

Мекиње са врећама Срем, Бачка	80—85
Мек. обала Београд, са врећ.	90—95
Кукољ самлевен, Београд	65—75
Кромпир	42—50
Црни лук	40—55
Бели лук	100—110
Сено	45—55
Слама	15—20

Хартије од вредности

2 1/2 3/4 Рента ратне штете	353—354
4 3/4 Аграрне обвезнице	49.50—50
7 3/4 Инвестициони зајам 1921	71.50—72.50
Аграрна банка	215.50—220

ПОРЗОЛ

УНИВЕРЗАЛНО И НАЈБОЉЕ ДОМАЋЕ СРЕДСТВО
ЗА ПРАШЕЊЕ — ДЕЗИНФЕКЦИЈУ СЕМЕНА
ПРОТИВ РАЗНИХ ГЉИВИЧНИХ БОЛЕСТИ И ТО:

главнице (тарде сњети) и Фусаријума на пшеници; пругавости, снежне плесњи и гаре на јечму, ражи и овсу; трулења корена на шеќеркој репи, кукурузу, дувану и т. д.

ПОРЗОЛ-ом запрашено семе даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена, већ појачава пораст биљке. — Употреба лака и јевтина, семе се запраши ва 10 минута и може се одмах сејати. Уштеда семена 15—20%, радне снаге и времена, јер није потребно квашење и сушење.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ НЕ ЈЕДУ МИШЕВИ.

Тражите упутства и цене на адресу фабрике: „**БИЉАНА**“ А.Д.

Тел. 20-380 :—: Београд :—: Прешернова бр. 14.

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „**MARO**“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све врсте житарица (пшеницу, раж, овас и јечам), нарочито подесни за заједничку употребу и за оснивање сеоских и *општинских тријерских станица*, лаки за руковање, једноставни, награђени на свима утакмицама и изложбама као *најбољи*, могу се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ
по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења даје Друштво на захтев и бесплатно.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32.

МУЧЕНИЧКА СМРТ Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

Када је требао да оконча своје започето дело на учвршћивању светског мира и да својој земљи у ово немирно доба обезбеди у дужем периоду спокојство и мир за њено даље напредовање и снажење, погинуо је у Француској, у вароши Марсељу, у величанственом дочеку, наш омиљени Краљ Александар од злочиначке руке једног манијака, једног крволока, под именом Петра Келемана, чија су два револверска метка смртно погодила Краља, један у груди, други у стомак. Погоци гнусног агентатора били су тако тешки, да је наш Краљ још у аутомобилу, у коме се налазио, лежао у агонији оборене главе, да после кратког времена, после пола часа од извршеног атентата, у згради марсељске префектуре, камо је пренесен ради указивања помоћи, испусти своју племениту душу у 16.⁴⁵ часова 9 октобра ове год., изговарајући последње речи: „Чувајте Југославију . . . пријатељство Француске . . .“ И тако се неочекивано од злочиначке и крвничке руке атентатора Келемана угасио живот и престало да куца племенито срце нашега љубљеног Краља, који и при последњим знацима живота помиње своју Југославију, коју је створио, над којом је непрекидно будно бдио, и за коју је и живот положио, и пријатељство Француске, које је запечатио за навек Његовом краљевском крвљу.

У овим тешким тренуцима видимо тек колико беше висока личност и циновска делатност нашега Краља Александра и као војсковође, и као политичара, и као дипломате, па и као пољопривредника, који је својим умним напорима и смишљеним вођењем државне политике желео светотројичко јединство земље, њено снажење и напредовање и велики углед у иностранству. Тим својим неуморним радом, залажући и свој сопствени живот за добро свога Народа и Државе, за утврђивање светског мира, и нарочито мира на Балкану, који је одувек врио као вулканска лава, блаженопочивши Краљ Александар пронео је име Југославије широм целог света, да је она као солидна и јака држава постала чувена и врло популарна, као што беше узвишена личност Краљева и у земљи и у иностранству.

Краљ Александар са својом снажном Југославијом био је чувар и најбоља залога мира средње Европе и Балкана, те су се о наше пријатељство отимале све државе.

Мучки извршено убиство над нашим Краљем представља неописано велики губитак за нашу земљу и изазива неизмерно велики бол и велику тугу целог нашег Народа, који су се приметили онога тренутка, када је стигла вест о Његовом убиству. И сада је много суза проливено за невино страдање Краља, а када Његови посмртни остаци буду донесени у Његову Југославију, оне ће се потоцима лити и чуће се тужни лелек и нарицање у целом нашем Народу. Југославија ће из дна своје душе ожалити свога Краља као врлог Супруга, као Оца ситне деце, као државног поглавара, као мудрог и храброг војсковођу, као политичара, као дипломату, као великог поборника мира и као великог Заштитника пољопривреде и многих милиона пољопривредника.

И наше Друштво са свима својим редовним и подружњинским члановима осећа неисказано велики бол и тугу за невино изгубљеним Краљем Александром I, својим Заштитником, ко и је посвећивао врло велику пажњу пољопривреди, нашем селу и сеоском животу, и непрекидно чинио велике напоре да се пољопривреда унапреди и да се живот на селу што више подигне. Нека је на свему највећа хвала нашем блаженоупокојеном Краљу Александру I, вечан помен међу нама, и лака југословенска земља за коју је и живот положио!

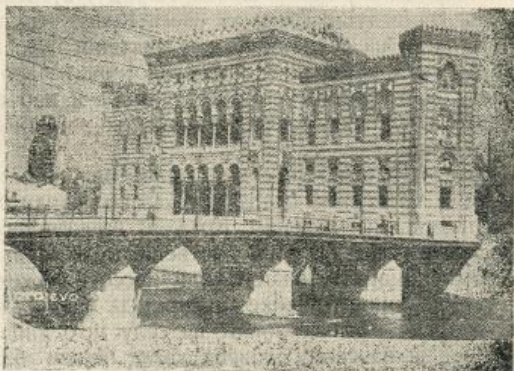
Да би се очувао аманет Краља Александра, да му чувамо Југославију, Друштво позива све своје чланове, и редовне и подружњинске, на верност и оданост младоме Краљу Петру II, који је проглашен за Краља Југославије по смрти Свога Оца блаженоупокојеног Краља Александра, до чијег ће пунолетства краљевску власт вршити намесници, одређени тестаментом Краља Александра.

Живео Њ. В. Краљ Петар II!

Т. Митровић.

Земаљска изложба воћа у Сарајеву.

У циљу да потпомогне израду једног смишљеног плана за рад на унапређењу воћарства у нашој земљи, да потпомогне боље и рационалније уновчавање нашега воћа на иностраним тржиштима, као и да потстрекне наше воћаре на утакмицу за производњу воћа боље каквоће и његову јачу потражњу у унутрашњости земље, затим, да потпомогне ефикаснији и смишљенији рад на заштити воћака и воћа од разних штеточина и болести, од којих у последње доба наши воћ-

Сл. 59. Зграда Сарајевске општине у којој је одржан II Земаљски воћарски конгрес 1934 год.

њаци много страдају, Српско пољопривредно друштво приредило је у октобру 1932 год. I Земаљски воћарски конгрес и земаљску изложбу воћа у Чачку. Друштво је тај замашан свој задатак извело благодарени свесредној моралној и материјалној потпори Министарства пољопривреде, свих банских управа, нарочито Дринске, Савске, Дунавске, Приморске и Моравске бановине и Народне Банке, као и искреној а врло прилежној сарадњи извесних истакнутих својих чланова, особито начелника Пољопривредног одељења Дринске бановине,

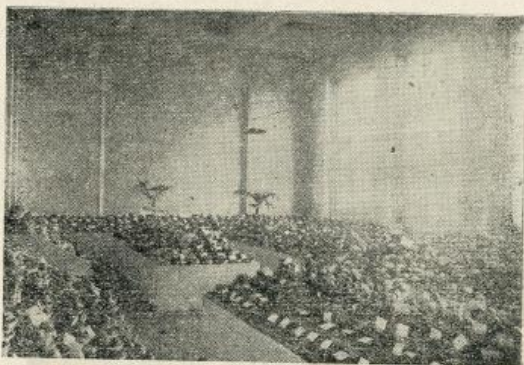
г. Боре Станисављевића. А рад I Земаљског воћарског конгреса у Чачку, одржаног 27 и 28 октобра 1932 г., на коме су расправљана веома важна питања из области воћарства и предложен читав низ мера за његово обнављање и унапређење, Друштво је публиковало у засебној књизи. И желећи да започети посао у Чачку настави и допуни, да расветли друга важна питања из воћарства, те наше важне привредне гране, Друштво је ове године, у времену од 29 септембра до 3 октобра, приредило II Земаљски воћарски конгрес и другу земаљску воћарску изложбу у Сарајеву. И

Сл. 60. Зграда Средње техничке школе у којој је приређена II земаљ. изложба воћа из целе Југославије у 1934 год.

овога пута Друштво је било у могућности да приреди врло успелу велику земаљску изложбу воћа и одржи II Земаљски воћарски конгрес зато, што је било и материјално и морално потпомогнуто и од Министарства пољопривреде и од банских управа, а нарочито од Банске управе у Сарајеву, чије је Пољопривредно одељење, поред обилате новчане потпоре, коју је за ову сврху ставило Друштву на расположење, поднело највећи труд са свима својим чиновницима око извођења како изложбе тако и конгреса.

Земаљска воћарска изложба, која је ове године приређена у Сарајеву, у просторијама тамошње нове Средње техничке школе, и по броју излагача и по броју изложених примерака разнога свежег, јужног и прерађеног воћа, и по квалитету изложених предмета, као и по систематској, а стручној сређености ових, била је највећа, најбоља и најпотпунија изложба воћа, коју смо досада у нашој земљи имали. А тешко је рећи да ће се повољне прилике тако стећи да бисмо ускоро могли опет видети једну такву потпуну изложбу. Што је пак ова велика изложба тако успела има се

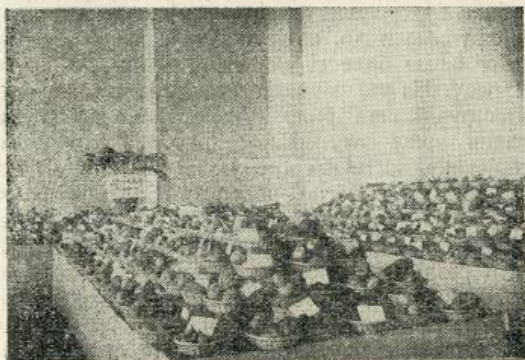

Сл. 61. Одељење изложеног воћа Дринске бановине.

приписати на првом месту повољној родности разних врста воћака у свима важнијим воћарским реонима и срезовима наше земље, затим изложбеном програму по коме су изложбени примерци имали да се среде посебно и одвојено за сваку бановину, а посебно и одвојено за сваки воћарски реон или воћарски срез у дотичној бановини, што је међу заинтересованим бановинским и среским стручњацима, који су на тим пословима сарађивали, морало изазвати извесну међусобну утакмицу. Уз ово, за постигнуте успехе на изложби и конгресу има се још одати највећа благодар-

ност Његовом Величанству Краљу, што је благоволео одобрити да се и изложба и конгрес могу приредити под Његовим покровитељством и Његовом највишом заштитом, па се такође има благодарити г. Министру пољопривреде што се примио претседништва, и г.г. бановима што су се примили чланства почасног одбора за приређивање изложбе и конгреса.

На великој воћарској земаљској изложби у Сарајеву било је заступљено укупно 4072 излагача са укупно 7092 изложена примерка. По бановинама они су били претстављени овако:

Сл. 62. Одељење изложеног воћа из Дринске бановине.

Бановина	Дринска	1452	излагача	са	3068	предмета;
"	Савска	1500	"	"	1562	"
"	Моравска	240	"	"	900	"
"	Зетска	435	"	"	465	"
"	Дунавска	160	"	"	402	"
"	Вардарска	130	"	"	251	"
"	Врбаска	87	"	"	152	"
"	Приморска	67	"	"	230	"
"	Дравска	1	"	"	72	"

Из Дравске бановине на изложби је учествовала

само винарска и сађарска школа из Марибора, чији је инструктивни одељак, састављен од разних сората воћа одређених за размножавање у тој бановини према појединим природним воћарским производним подручјима, веома ваљано и прегледно средио сам директор те школе г. Приол.

За сваку бановину, као што смо већ напоменули, предмети су били изложени и сређени посебно у посебним просторијама. А по бановинама пак изложбени примерци били су одвојено распоређени по воћарским реонима, односно воћарским срезовима. При овом опет врсте воћа као: јабуке, крушке, дуње, мушмуле, шљиве и т.д. биле су сређене такође одвојено, а исте сорте јабука, крушака и др. из једног воћарског реона или воћарског среза биле су поређане једна до друге у једном реду. На тај начин посетиоцима изложбе, а нарочито стручњацима било је омогућено да на лак и брз начин врше испитивања: прво, како и у којој мери поједине врсте и сорте воћа успевају у појединим бановинама, односно воћарским подручјима или воћарским срезовима тих бановина; друго, да упоређивањима истих врста и истих сората у разним бановинама и разним воћарским реонима и срезовима дођу до што тачнијег закључка о понајбољим типовима и квалитетима тих врста и сората; и треће, да меродавни органи државни и бановински, чија је дужност да се брину о унапређењу воћарства у нашој земљи, дођу до што тачнијих закључака о одабирању сората воћа за даље размножавање по појединим воћарским подручјима, т.ј. о свођењу тих сората на што је могуће мањи број али најбољих за извоз и трговину, пошто се за ту сврху траже велике количине једнолике робе доброг квалитета.

Да се изложбени предмети овако среде и називи сората тачно означе било је могућно стога, што су за сваку бановину (сем Дунавске и Вардарске чије су предмете средили делегати С.п. друштва уз припомоћ особља Дринске бановине) њени стручњаци сређивање и обележавање изложених примерака вршили, ради

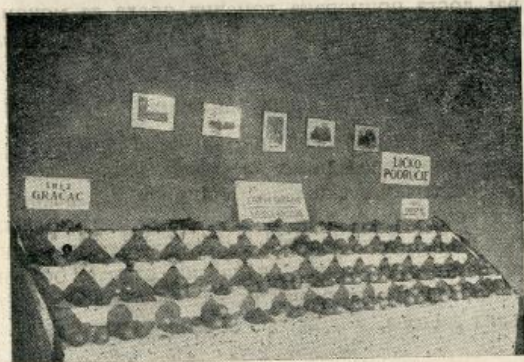
чега су били од својих надлежних благовремено упућени у Сарајево.

Да ли је и у коликој је мери велика воћарска земаљска изложба у Сарајеву корисно послужила стручњацима за њихов даљи рад на унапређењу воћарства, показаће будућност.

Главније сорте јабука и крушака, изложене по воћарским реонима и срезовима ове су:

1 У Дунавској бановини:

1) *срез качерски*, јабуке: *колачара*, *будимка*, *стрекња* и *енглеска зл. парменка*; крушке: *калуђерка*.

Сл. 63. Одељење изложеног воћа Савске бановине.

2) *срез моравски*, јабуке: *колачара* и *будимка*.

3) *срез шаковски*, јабуке: *колачара*, *стрекња*, *будимка*, *лепа боскопка*, *лепоцветка*; довољан број примерака добро осушених шљива *пожегача*;

4) *срез јасенички*, исто као и *срез шаковски*; доста примерака *енгл. златне парменке*;

5) *срез гружански*, јабуке: *колачара*, *мање*, *лепи боскоп*; крушке: *калуђерка* и *арапка*.

II Приморска бановина:

Јабукe: канадска ренета, восковача, ананас ренета, графенштајн, лепоцветка, енглеска златна парменка; *крушке*: конгресовка, клержова и др.; *дуња*: врло добри примерци типа врањске дуње; *нара*: више добрих примерака; *бадема*: врло добрих примерака; *смокава сувих*: сушених у сушници и на сунцу; врло добрих изложака: *лимунова*, *наранџи*, *рогача*, лешника; добри примерци ораха „мекушаца“.

III Врбаска бановина:

Јабукe: *колачара*, канадска ренета, лепоцветка и енглеска зл. парменка; *крушке*: калуђерка, водењача дилова; доста примерака домаћих ораха са меком љуском и доста примерака врло добрих сувих шљива, као и дуња.

IV Дравска бановина:

Винарска и сађарска школа из Марибора изложила је врло лепе примерке јабука и крушака у вези са утврђеним воћарским подручјима у Дравској бановини, и то: *јабукe*: бауманова ренета, графенштајн, градски бобач, коксова оранжаста ренета, џонатан, енглеска златна парменка, канадска ренета, боскопски космач, онтарио, восковача, шампањска ренета; *крушке*: водењача дилова, клержова, блумен баховка и др.

V Вардарска бановина:

1) *срез пресиански*, *јабукe*: *пресианка* (раније звана кара паша), тетовка, алеманка, лепоцветка, енглеска зл. парменка; *крушке*: калуђерка;

2) *срез гор. йолошки*, *јабукe*: *тетовка*, авајлија, бедрика, лепоцветка и др.; *крушке*: тиранка и тупњаци;

3) *срез скопски*, *крушке*: тиранка и калуђерка; *дуње*: врањска и лесковачка; *ораси*: са меком љуском, и *слашки бадем*;

4) *срез дојрански*, *нар* (калинке), *дуње* врањске, бадем и лешници;

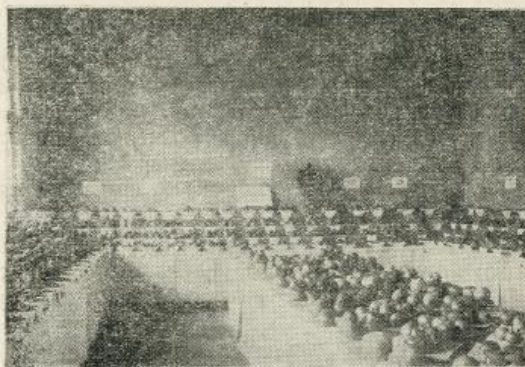
5) *срез ђевђелијски*, слатки бадем са меком љуском;

6) *срез лесковачки*, типичне лесковачке дуње;

7) *срез власошиначки*, *јабуке*: колачара, будимка, шуматовка, стрекња, енглеска зл. парменка и др.; *крушке*: калуђерка, водењача дилова; *ораси и бадем*; *дуња* врањска и лесковачка;

8) *срез струмички*, бадем слатки и орах са меком љуском;

9) *срез царевоселски*, *јабуке*: авајлија, беширци, колачара, кисељача и др.; више примерака врло добро осушених и крупних сувих шљива.

Сл. 64. Одељење изложеног воћа Дунавске бановине.

10) *срез призренски*, *јабуке*: ђулабија; *крушке*: тиранска и какичка; врло добри примерци ораха и лешника.

VI Зетска бановина:

1) *срез студенички*, *јабуке*: будимка, највише ђулабија и колачара, бобовача, лепи боскоп, енглеска зл. парменка и др; више примерака добрих ораха;

2) *срез барски*, много примерака *нара*, затим

бадема, па онда *смокава* сушених на сунцу и у сушници, тако исто и *наранџи*, *мандарина*, *лимуна* и *рогача*;

3) *срез дубровачки*, исто као и у срезу барском;

4) *срез даниловградски*, одлични примерци дуња — *врањска*; веома крупни ораси — „*мекушци*“.

5) *срез ђаковички*, *јабуке*: *ђулабија*; *питоми кештен*;

6) *срез пећски*, *јабуке*: *шербетка* и *ђула*; *крушка* *тиранка*;

7) *срез билећски*, доста примерака *домаћег ораха*;

8) *срез пријепољски*, *јабуке*: *бобовача* и *ђулабија*; *ораси* више примерака.

VII Моравска бановина:

1) *срез прокупиачки*, *јабуке*: *будимка*, *шарунка*, *ђулабија*, *енглеска зл. парменка*, *канадска ренета*, *лепоцветка* и др.; *крушке*: *водењаци*, *водењача дилова*, *калуђерка*; *ораси*: доста примерака *мекушаца* *домаћих*; *бадема* и *лешика* неколико примерака;

2) *срез копаонички*, *јабуке*: *будимка* и *енглеска зл. парменка*;

3) *срез левачки*, *јабуке*: *колачара*, *ђулабија*, *стрекња*; *крушке*: *арапка*, *калуђерка* и *водењаци*;

4) *срез штрпченички*, *јабука* *колачара* и *крушка* *калуђерка*;

5) *срез бањски*, *јабуке*: *колачара*, *лепоцветка*, *боскопка*, *кожарка* и *шуматовка*; *крушке*: *калуђерка*; *дуња* *врањска* и *лесковачка*;

6) *срез млавски*, *јабуке*: *колачара*, *будимка*, *лепоцветка*; *крушке*: *калуђерка*;

7) *срез жички*, *јабуке*: *колачара*, *будимка*, *ђулабија*, *боскопка*, *кожара*, *парменка зл.*, *канадска ренета*, *бедрика* и *стрекња*; *крушке*: *калуђерка*, *анжевинка*, *водењача дилова*, *арапка*; *мушмула* *холандска*.

8) *срез белошаланачки*, *јабуке*: *будимка*, *парменка*, *ђулабија*, *боскопка*, *кожара*; *крушке*: *калуђерка*, *водењача дилова*.

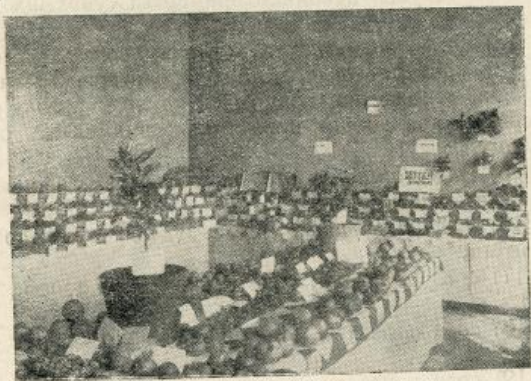
VIII Дринска бановина:

1) *срез шрнавски, јабуке:* будимка, кабларка, парменка, боскопка, кожарка, колачара; *крушке:* калуђерка, водењача дилова, арапка, такуша; *дуње:* врањска и лесковачка;

2) *срез сарајевски, јабуке:* бобовача, колачара, парменка, лепоцветка, канадска ренета, боскопска кожара; *крушке:* в. дилова, калуђерка, харденпонтова, зимска деканткиња, клержова;

3) *срез шравнички, јабуке:* лепи боскоп, лепоцветка; *крушке:* дилова водењача, авраника;

4) *срез ариљски, јабуке:* будимка, мање канадска ренета, парменка, лепоцветка;

Сл. 65. Одељење изложеног воћа Зетске бановине.

5) *срез моравички, јабуке:* нарочито будимка, мање боскопска кожара и канадска ренета; *крушке:* арапка, калуђерка, јерибасма; неколико примерака ораха и сувих шљива,

6) *срез иожешки, јабуке:* колачара, боскопска кожара, парменка; *крушке:* калуђерка, в. дилова;

7) *срез власенички, јабуке:* највише колачара, затим ђула и енглеска зл. парменка; *крушке:* такуша, јерибасма; неколико примерака ораха и сувих шљива;

8) *срез зворнички, јабуке: колачара, парменка, лепоцветка, боскопска кожара, канадска ренета; крушке: арапка и калуђерка;*

9) *срез азбуковачки, јабуке: колачара, мање лепоцветка и канадска ренета; крушке: арапке; више примерака добрих сувих шљива и домаћих ораха.*

10) *срез подгорски, јабуке: колачара, авајлија, парменка, лепоцветка; крушке: арапка, калуђерка, такуша; доста примерака сувих шљива и ораха.*

11) *срез колубарски, јабуке: колачара, стрекња; мање примерака ораха и сувих шљива.*

12) *срез љубићски, јабуке: будимка и колачара, мање лепоцветка и др.; крушке: калуђерка, водењача дилова и такуша; неколико примерака сувих шљива и ораха;*

13) *срез драгачевски, јабука будимка;*

14) *срез рађевски, јабука: колачара, парменка, ђулабија, лепоцветка, кадуманка; крушке: арапка и калуђерка; доста добрих примерака сувих шљива, ораха и мушмула;*

15) *срез чајнички, јабуке: колачара, лепоцветка, парменка; мање ораха;*

16) *срез бијељински, суве шљиве врло доброг квалитета;*

17) *срез брчански, суве шљиве врло доброг квалитета;*

18) *срез ваљевски, суве шљиве врло доброг квалитета;*

19) *срез поцерски, суве шљиве врло доброг квалитета;*

20) *срез вишеградски, јабуке: колачара, ђулабија, лепа боскопка; крушке: јерибасма, водењача дилова, зимска деканткиња;*

21) *срез фојнички, јабуке: колачара, лепоцветка, лепи боскоп, парменка; крушке: такуше и јерибасме; ораси;*

22) *срез зенички, јабуке: лепоцветка, лепи боскоп; крушке: водењача дилова;*

23) *срез ужички, јабуке: колачара, будимка, ма-*

љенка, лепоцветка, *ђулабија*, авајлија, кадуманка, парменка, лепи боскоп; *крушке*: арапка, калуђерка и такуша; доста ораха, мушмула и сувих шљива;

24) *срез златиборски, јабуке*: колачлра и будимка;

25) *срез рогатички, јабуке*: лепоцветка, *колачара*, *ђула*, стрекња; *крушке*: арапка;

26) *срез сребрнички, јабуке*: *колачара*, *ђулабија*; *суве шљиве*, питоми кестен и *суве крушке*.

Х Савска бановина:

1) *Загорско подручје. Јабуке*: ананас царевка, бленхајмова, бобовец, канада, погачара, зел. штетинац, парменка, лепоцветка, машанка, батуловка, хербертова ца-

Сл. 66. Одељење изложеног воћа Моравске бановине.

ревка, бели зимски калвил. *Крушке*: водењача дилова, клержова, пасторовка, блуменбахова, зимска деканткиња, бергамота;

2) *Плишавичко подручје. Јабуке*: канада, погачара, лондон пепинг, бауманова царевка, фран. кожа-ра, парменка, лепоцветка, срчика, шампањска ренета. *Крушке*: водењача дилова, краљ виртемберг, клержова, пасторовка, мачја глава, зимска тиквица, наполеонова;

3) *Посавско подручје. Јабуке*: канада, погачара,

парменка, бауманова царевка, каселска царевка. *Крушке*: водењача дилова, блуменбахова пеленка крупна;

4) *Бањско-кордунско подручје*. *Јабукe*: лепоцветка, канада, бленхајмова, погачара. *Крушке*: клержова, водењача дилова, арапка;

5) *Личко подручје*. *Јабукe*: цар александар, црвени штетинац, парменка, канада. *Крушке*: харденпонтова, краварица, зимска деканткиња, пасторовка;

6) *Приморско подручје*. *Јабукe*: гданска, лимонка, принчевка. *Крушке*: калуђерка. *Ораси*: са танком љуском, средњи и крупни. *Смокве*: бјелица, дугорепа, медуша. *Бадем*: слатки са меком љуском. *Маслине*: дробнице, облице;

7) *Горско-котарско подручје*. *Јабукe*: зелени штетинац, зл. парменка, гданска, бобовец, цар александар. *Крушке*: водењача дилова, наполеонова, пасторовка и др.;

8) *Загребачко подручје*. *Јабукe*: канада, лепоцветка, цар александар, зл. панменка. *Крушке*: краљ карло, виртембершка, зимска деканткиња и пасторовка.

Изложене предмете, за сваку бановину засебно, прегледале су стручне комисије, састављене од стручњака дотичне бановине и два делегата Друштва. Оне су понајбоље изложене примерке наградиле.

За награде Српско пољ. друштво одредило је: *медаља*: златних 9, сребрних 8, бронзаних 8; *диплома*: златних 120, сребрних 240, бронзаних 350; похвалница 605. Воћарских справа и воћарског алата одредило је за суму од дин. 30.500. Осим тога Моравска бановина за своје излагаче одредила је у разном воћарском алату за дин. 5000.

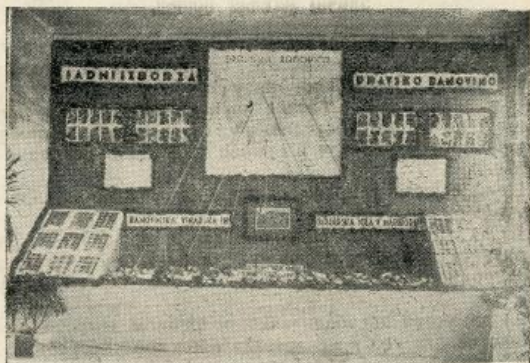
Ове награде додељене су бановинама сразмерно броју излагача и броју изложених примерака.

За изложбу воћа у Сарајеву било је интересовање велико. Њу су посетили готово сви стручњаци воћари из целе земље, а кроз њене просторије прошло је више од 20.000 лица.

Справе и препарати, који служе за одбрану во-

Њака и њихових плодова од разних болести и штеточине, били су изложени у посебним одајама. Исто тако у посебним просторијама изложени су били статистички подаци за Дринску бановину, по свима гранама пољопривреде. Поред тога, такође у посебним собама било је изложено воће задругара Качуличке воћарске задруге. Та је задруга имала и своје продајно одељење.

Правилно однеговане воћне саднице могле су се разгледати у дворишту, где су биле засађене и чуване за време трајања изложбе.

Сл. 67. Одељење изложеног воћа Дравске бановине.

Напоследку, вредно је споменути, да је такође у просторијама Средње техничке школе, од стране Хигијенског завода у Сарајеву била сређена једна особито корисна хигијенска изложба, коју су посетиоци воћне изложбе такође посећивали.

Што се тиче рада II Земаљског воћарског конгреса, надамо се да ће он бити објављен у посебном издању. Зато овде о томе не доносимо никаква обавештења.

На завршетку напомињемо, да су предмети са велике земаљске изложбе воћа из Сарајева пренесени у Београд, где ће у друштвеном изложбеном пави-

љону бити поново изложени. На овај начин ствара се могућност свима заинтересованим стручњацима да приберу још података за њихове будуће потребе, уколико иако их у Сарајеву нису у довољној мери прибрали. Исто тако створи ће се могућност и овдашњем свету да види све изложене предмете. А надамо се да ће се учинити и извесна пропаганда за бољу потрошњу нашега воћа.

Ник. Ж. Петровић.

Рајарсјиво.

Значај јесењег орања.

Главно јесење орање спада у најважнији пољопривредни рад, било да земљиште припремамо за озиме, било за ране усеве. Зато овоме раду треба посветити изузетну пажњу и настати да се изведе како треба, јер је он најсудбоноснији по својим последицама за успешан развитак усева и висину приноса који је и крајњи циљ пољопривредне производње.

Циљ је јесењег орања са допунским радњама, дрљањем и ваљањем:

1.) да гајеним биљкама припреми најбоље услове за њихов развитак: лежиште семену, клијање, да омогући што лакше продирање коренова, а стим и издашнију биљску исхрану;

2.) да усеве обезбеди тако потребном земљишном влагом како се ова не би испаравала и бескорисно губила;

3.) да земљишту обезбеди и потребне количине ваздуха, да се живот у њему не гуши, и да се сви корисни процеси у земљишту на добро гајених биљака могу развијати;

и 4.) да уништи поникли коров и са зимовника избаци на површину штеточине и изложи их шкодљивом утицају зимских мразева.

Како се обрађивање земљишта уопште, па ни његова главна радња орање, не може једнообразно прописати за све прилике и случајеве, већ се за ово морају узети у обзир, карактер самог земљишта, поднебље, и не у последњем реду и усев за који се ово припрема; — то ћемо ми овде изложити само општа начела којих се при овом ваља држати, свесни да пољопривредник мора познавати своја земљишта, да све радове прилагоди што боље даним приликама, да зна зашто нешто ради и да му буду јасне и последице погрешака које у своме раду чини.

Запитамо ли каквог искусног практичара, када треба

земљиште орати, рећи ће: „Земља се оре тада када се не лепи за плуг и када се грудве за орањем лако расипају“. И заиста, земља мења своју везу и лепљивост са степеном влажности и ове су најмање онда, када је умерено влажна, те је и орање тада на тешким и тежим земљиштима најлакше. Али за лака, песковита земљишта ово не важи, песак уопште није лепљив и код њих веза расте са влажношћу. Док код тешких земљишта тежња мора ићи за смањивање везе, код пескуша она се креће у супротном правцу да се повећа, а повећаћемо је онда, ако је оремо у влажном стању.

Насилно земљиште орати, било мокро, било суво, треба у сваком случају избегавати, јер од таквог рада имамо веће штете него користи. Је ли земљиште (теже и тешко) мокро, то се поре замажу и улепе те ваздух нема у њега довољно приступа. Оремо ли земљиште суво, то мучимо и себе и стоку и направимо грудве које се не даду никаквим оруњем раздробити.

Ако смо по жетви благовремено заорали стрњиште, то земљиште никад неће бити ни пресушено ни прекомерно влажно, те ће се главно орање извести лако. Притом, нарочито морамо бити пажљиви изводимо ли орање за озимице, пажљивији него када га изводимо за јаре усеве, јер нам у другом случају погрешку још могу поправити мразеви преко зиме.

Земљиште поорано за јесење усеве, подрљамо и за сетву припремимо. У овом га случају никад не треба до прашине раздробити, јер се преко зиме слије и окори. Увек је добро оставити да ситне грудвице земљиште покривају, оне ће штитити поникли усев од сувих ветрова и од потпуног одношења снега.

Онда, када је с јесени поорано земљиште намењено пролетњој сетви, то га остављамо у грубој бразди и изложимо киши, снегу и мразевима преко зиме. Тиме се потпомаже процес распадања минералних честица, припремање биљне хране, као и растрошавање грудва. Зато се с правом и каже да је: „Земљиште с јесени поорано упола погнојено,“ и „Мраз је најбољи орач“.¹

Само с јесени поорано земљиште долази упротеће до најповољнијег односа воде и ваздуха и до физичког стања које свима усевима најбоље и одговара. Оно је нарасло, трошно и меко, преко зиме довољно слегнуто и спојено са здрављем, што је од огромног значаја за снабдевање биљака

¹ Смрзне ли вода, то повећава своју запремину за скоро 9%, и притом развија такву снагу, да како је огледима било доказано, и гвоздени судови пуцају.

водом. Овакво стање, пролетњим орањем и при ваљању, никад у пуној мери не постижемо.

Дакле, док јесењим орањем богатимо земљиште влагом, пролетњим га орањем осиромашавамо. Наступи ли влажно пролеће и лето, нећемо ову погрешку јако у приносу осетати, али при сушном пролећу и лету осетићемо је и у висини и у каквоћи приноса. Зато који хоће да избегне овај у нашим приликама не мали ризик, тај треба да оре земљиште и за јаре усева само с јесени.

С јесени поорано земљиште не треба с пролећа поново орати. Тим би се лишили свега онога што смо с јесењим орањем добили. Ту је свако даље орање не само излишно, већ и штетно, јер усеви не могу да користе подземну влагу, чије је капиларно издизање поновним орањем онемогућено. Оно заиста, земљиште до сетве може још прилично да окори, али ту је место тежој дрљачи а не плугу.

Орање земљишта с пролећа које је код нас спојено са изношењем и заоравањем стајскога гноја, треба избацити из укореење и поготову правилне пољопривредне праксе. Добар пољопривредник не сме да сметне с ума, да добре жетвене приносе пролетњих усева можемо очекивати и добити само по јесењем орању, које можемо с успехом обављати све до мразева.

Остане ли нам нека њива с јесени непоорана, то треба користити могућност случаја и зимског орања. Тада, при изгледу на још јаче мразеве, може се и нешто влажније земљиште орати па чак и под снегом, ако је снег пао на незамрзло земљиште. Када је зима већ на измаку, то морамо чекати да се земљиште довољно просуши и чим се бразде делимично осуше, употребити дрљачу и ваљак; иначе прети опасност да нам се некад и за неколико часова, орање у нераздробљиве грудве спече. Орање с пролећа је утолико штодљивије, уколико је дубље, јер је тада и губитак зимске влаге већи, а сем тога постоји опасност да закаснимо са сетвом, или да семе поверимо лоше обрађеном земљишту.

Дубина јесењег орања управља се по дубини оранице и изводи се до 20 см. дубине, а некад и дубље. Дубоко орање изведено с јесени користи поглавито усевима с дубоким кореном, а нарочито репи, и моћно је средство за повећање жетвених приноса.

Поред свега наведеног, јесење орање препоручљиво је и као утицајна мера и за уништавање биљних штеточина, који се избацују на површину и ту излажу штодљивом утицају мрза, а у вези с пролетњим дрљањем и као средство противу корова.

Из предњег нашег кратког али прегледног излагања

види се, да само јесење орање даје све погодне услове за напредак гајених усева, па и за успех у ратарењу. Данас није довољно да пољопривредник орати зна и уме, већ мора да га и разуме.

Јаша Јањић.

Наут — *Cicer arietinum*.

У пиротском крају зову га и лаут. Гаји се ради зрна која се употребљавају за људску и сточну храну. Има прилично развијен корен. Биљка расте високо 50—60 см. Стабљика му је рубаста, лист пераст, али се не завршава рашљиком.

Махуна има 2 зрна. Цвет је беличаст или љубичаст и појединачно распоређен на дугачким петелкама. Цела биљка, а нарочито лист и махуна, обрасли су маљама. Зрна су округла, глатка или са наборима.

Сорте. — Сорте се деле према крупноћи зрна и боји цвета. Разликују се „крупнозрни“ и „ситнозрни“ наут, бели и љубичасти. У Јужној Србији гаје се обе сорте, и крупнозрна и ситнозрна, али се у последње време више гаји крупнозрна сорта, као приноснија и са бољом прођом на пијаци. У опште, код нас се већином гаји „бели наут“ *Cicer arietinum album*, са белим цветовима.

Клима. — Тражи топло и суво поднебље. Суву климу подноси добро. Вегетација траје око 4 месеца; сеје се с пролећа кад време отопли и земља се загреје. Сеје се истовремено кад пада и сетва кукуруза, а многи га сеју узгред уз кукуруз као споредни усев.

Земља. — Благодарети његовој више мање дрвенастој стабљиви, наут се са успехом гаји и на сувљим земљама, али тражи прилично топлу климу. — На каменитим и сувим земљама, где се пасуљ не може гајити, наут добро успева. Гаји се у великој мери у Јужној Француској и Шпанији. У северним земљама се не гаји, због недовољне топлоте, сувишне влаге и раних слана. Припремање земље, сетва и нега у току вегетације је иста као и код пасуља. Ако се земља претходно поћубри даће знатно већи принос у зрну. Гаји се после окопавине или после црног угара. Не треба га гајити узастопце на истој њиви. После наута пшеница даје одличан принос.

Припремање земље. — Наут тражи добро урађену и припремљену земљу. По могућству треба земљу два пута с јесени орати, први пут плиће а други пут дубље. Утицајем мразева земља се у току зиме прилично иситни. С пролећа се земља још једном преоре и добро дрља гвозденом дрљачом, да би се земља што боље иситнила.

Сетва. — Наут се сеје у редове и омашке. Ако се сеје у редове треба 100—120 кгр., а ако се сеје омашке треба 120—150 кгр. семена. За сетву треба узети чисто, здраво, крупно и једро прошлогодишње семе, које је чувано на сувом и промајном месту. Ако се сеје у редове, ред од реда треба да је удаљен 40—50 см., да би се наут могао прашити. У редовима треба да дође биљка од биљке 20—30 см. Сеје се крајем априла и почетком маја, кад се земља прилично загреје.

Нега. — На њиви, на којој је посејан наут, не сме бити корова, ако се жели да добије добар принос у зрну. Наут се праша најмање два пута, па било да је посејан у редове или омашке. Ако се гаји као узредни усев уз кукуруз, онда се праша истовремено кад и кукуруз.

Берба. — Кад махуне сазру и добију жуту сламасту боју, наут се бере обичним чупањем биљака, а у неким крајевима га и жању. Врши се коњима или вршалицом, а у мањој количини комиша се млатилима.

Принос. — Са једног хектара, ако се гаји у чистој култури, добија се 8—12 твара зрна и један и по пута толико сламе. Добивена зрна чувају се на сувом и промајном месту. Зрна морају имати светло сјајну боју, пошто се употребљавају већином за људску храну, а ређе за сточну храну.

У Јужној Србији је ова култура прилично одомаћена и заузима знатну површину. Скоро у свима варошима Јужне Србије је развијена читава домаћа индустрија око пржења — прераде наута у „леблебију“, коју мештани без разлике на професију једу са највећим уживањем, као најбољу посластицу, било саму леблебију или помешану са сувим коринтским грожђем. Отуда и она њихова гласовита песма: „За суво гројзе и леблебију“.

П. Т. М.

ПОМОЗМО СЕ САМИ.

Данас, у доба пољопривредне кризе и привредне депресије уопште, ми земљорадници дођосмо у безизлазан положај. Будући да смо остали без најпотребнијег основног капитала у стоци, алату, семену и другоме, ослабила је наша произвођачка моћ, како по каквоћи тако и по количини, а и за оно што се већ произведе, не нађе се потрошач по повољној куповној цени, већ и то мало иде у бесцење.

Та смемо ли на све то да гледамо равнодушно, да останемо обични посматрачи садашњице и да останемо скрштених руку? Морамо се помоћи, а помоћи ћемо се сами тако, ако се више нас удружимо, јер је појединац мало отпоран и способан да се бори са разним недаћама и тешкоћама, које нам

пољопривредна криза собом доноси и нагони нас да заједно купујемо, да заједно производимо и заједно продајемо, те да у борби са њом будемо јачи и истрајнији.

Свакоме је позната прича о оцу који је имао седам синова, па синови запели да се деле, а он им у саветовању да то не чине показао седам прUTOва свезаних у снопу, који ниједан од њих није могао сломити, и тако им очигледно приказао снагу заједнице, односно задруге. Затим отац раздреши сноп, чије је поједине прUTOве сваки од синова могао лако сломити, те се синови уверише о слабости сваког појединца.

Тако исто стоји ствар и са нама земљорадницима. Удружени у пољопривредним подружинама бићемо снажни и јаки, потражићемо помоћи од наше најстарије пољопривредне установе, од Српског пољопривредног друштва, које радо помаже чланове својих подружина и у пољопривредном материјалу и у пољопривредним поукама. Само да наведем један случај. Прошле а и ове године имао сам прилике да видим доста пољопривредника којима је пероноспора уништила винограде, јер нису могли да купе плавог камена и да болест спрече. А рад Српског пољопривредног друштва заиста је идеалан. Оно даје члановима својих подружина робу (плави камен, рафију, справе, семење и др.) на кредит *без ивићереса* онда, када им је најпотребније, а плаћају доцније у току године када се пољопривредни производи уновче. Штапањем листа Тежака, Пољопривредног календара и других стручних књига, брошура и плаката, раздавањем њиховим својим члановима и члановима подружинским бесплатно, приређивањем разних курсева, предавања, изложба, расписивањем течајева за напредније начине рада, и другим корисним радовима у циљу економског подизања народа, Српско пољопривредно друштво је преузело на себе једну мисионарску улогу: подизање и образовање најширих народних маса, што није тако лака ствар, али што може служити за похвалу Срп. пољопривр. друштву.

Па ипак, и поред свега тога, опажам једну жалосну појаву, да је број подружинских чланова и мален и у опадању, да многе подружине не одговарају својим обавезама и поред многих опомена и захтева, и поред свих благодети које им Друштво пружа, те доводе тиме у критичан положај шесдесетогодишњи рад Друштва. А Друштво нема никаквих других витесера, до једино да помогне нас пољопривреднике. *Па када Друштво има штај йлеменишти задатак, помозимо се најпре ми сами, оснивајмо пољопривредне подружине, будимо исправни чланови истих и искрени сарадници Друштва, одговарајмо својим обавезама штачно, да би се и Друштво могло нама одазвати у шешким данима, јер једино удруже-*

ним снагама можемо постићи велике успехе и коракнући корак напред.

Неудружени и подвојени остаћемо увек слаби као сламка коју и најмањи поветарац може повити и сломити.

Милан Ж. Живановић,
благајник Пољopr. подруж. у Божурњи.

Пишања и одговори.

Питање: Желео бих да сам штројим свиње (нерастове и крмаче); где би могао изучити да овај посао обављам сам да не бих плаћао другом бар за своју употребу; да ли се може положити какав курс из тога:

Живадин Ж. Стојићевић,
пољopr. М. Црвиња

Одговор: Курсеви за штројаче не постоје. Обратите се неком штројачу да Вас упуту у технику штројења, ако то буде хтео, разуме се, само за Вашу потребу.

Ф. М.

Питање. Драгомир Милић, школов. економ из Дражња — Гроцка, пре него што се реши да подигне већи број малина, као међукултуре у воћњаку, пита какви су изгледи за уновчавање малине и је ли рентабилно подизати малињар.

Одговор: Из године у годину се повећава потражња свеже малине зато што јој је цена, услед постепеног и сталног повећавања садње, релативно ниска. Малина се данас, углавном, подиже у близини већих места и брзих саобраћајних средстава. Београд је велики потрошач малине. Малина има вредности и због тога, што рано зри, те пољoprивредници рано узму новац, и то у доба када му је новац доста потребан.

Када се узме само београдско тржиште, пољoprивредници продају малину или лично или је препродају. За малину су потребни нарочити плитки сандучићи, које пиљари спремају и шаљу их у поједина места, у које се малина пакује. Ове године је цена свежеј малини била око 5 динара по кгр. Овде треба урачунати београдску трошарину, пијачарину, подвозне трошкове, издатке на судове и др. У Чачку је ове године малини била цена 2,5 дин.

Нарочито се последњих година повећала куповина малине за вино, односно за справљање малиновог сока. Само је Чачак ове године продао око 100.000 корпи малине. То је углавном малина која се продавала као кљук у чабровима. У појединим малинарским крајевима малину су пољoprивредници рчили, зато што неких година није било уоп-

ште купаца, а плод малине пољопривредник није могао да сачува па да га доцније прода.

Уопште, малину треба садити само у оноликом броју у колико се може без тешкоћа продати. Малина није подесна да је пољопривредник употреби за ракију, јер је њена ракија врло слаба и са нарочитим укусом који потрошачи не воле. (Овде се говори о малини у случају да се не буд могла продати као свежа). Треба имати у виду да се малина нагло подиже, и пољопривредник, тражећи и сам излаза из кризе, сматра да ће му малина олакшати терет. Ако усле велике производње настане криза у малинарству, та ће криза теже погодити сопственике малина, него сопственике шљивеа јабуке и др. воћа.

Из предњег именовани може унеколико да види, какви су изгледи за малину у будуће, као и за рентабилност њену.

Мил. Ј. Никетић.

Пишање: Молим Друштво да нас извести да ли је опитима опробано може ли код нас да успева јабука тетовка у онаквом квалитету као у своме месту и да ли је уопште за препоруку код нас за гајење.

Ово нас интересује из разлога што иста јабука данас на нашим пијацама држи цену доста већу од осталих наших јабука. А ова подружина треба да предузме што већи рад на подизању нових јабучара.

Претседник Ракарске пољоприв.
подружине
Владан Радојичић

Одговор: Тетовка је врло позната и распрострањена сорта у воћарским реонима Јужне Србије, а нарочито око Тетова. Спада у ред првокласних јабука. Плод има прилично крупан, облика зарубљено купастог. Боја коже је у основи жута, која прелази у руменило са присојне стране, те обухвата више од половину плода. По кожи се налазе крупније беличасте тачке, које карактеришу ову сорту. Месо сочно, врло фино, слабо на кисело и миришљаво. Плод је чврст, те као такав подноси лако и дужи транспорт. Дуго се чува убран, те се уновчава преко целе зиме па и упролеће, када других сората јабука нема, по врло високој цени. Преко целе зиме, ова сорта украшава столове београдских ресторана, где се продаје по 3—4 динара комад. Дрво има бујно, врло родно и дуговечно.

И ако врло чувена сорта, тетовка није размножавана у Србији у расадницима северо западних воћарских реона, где све јабуке, како домаће тако и стране сорте, врло добро успевају. Према томе ништа не стоји на путу да се и ова сорта размножи. Квалитет плода мора да буде нешто ло-

шији, нарочито мирис и укус, јер је поднебље северне Србије осетно оштрије и вегетација краћа него што је то у Јужној Србији, јер клима има пресудан значај у пољопривреди.

До садница јабука тетовки најбоље је доћи на тај начин што би се поручиле калем гранчице, за које треба тражити гаранцију да су од тетовки. Ове калем гранчице упрочеће калемити на подлоге дивљаке код нас однеговане. Овај начин је много јевтинији и бољи, него ли да се купују готове воћне саднице.

Миливоје Н. Лолић.

Пољопривредна књижица и читаоница из Трпиња пита:

У нашем је атару миш причинио штету по процени власти за 50%, ма да смо ми пријавили 80%. Питали смо општин. чиновнике, од чега ће се ових 50% одбити да ли од основног или целокупног. Да ли можемо знати са колико смо задужени порезом и да колико имамо да платимо за ову годину?

Одговор: Ако сте ослобођени са 50% порезе а не знате колико је ко дужан за ову годину, можете се у свако доба обратити пореској управи и видети са колико сте задужени. Што се тиче ослобођења са 50% основне или целокупне порезе, то ћете видети из решења надлежне власти која је ову одлуку о наведеном ослобођењу донела. Да би били сигурнији колико ко дугује, најбоље прибавити уверење од пореске управе о томе са колико је ко за ову годину задужен порезом и колико му је, с обзиром на ослобођење од 50% опроштено. Код плаћања порезе за ову годину, увек ћете се позвати на одлуку Министра финансија, да сте ослобођени, односно да Вам је опроштено 50%. Ово решење мора да постоји при општинском поглаварству, односно код надлежне пореске управе.

М. Ђурђевић.

Пишање: У моме врту налазе се четири дрвета поморанце нападнуте од штитасте ваши, уколико могу видети. Молим вас да и ви потврдите да ли је послато лишће заиста заражено од штитасте ваши и да ми доставите потребна средства из Друштва за лечење.

Мирко Килибарда-Ђеновић.

Одговор: Примљено лишће заиста је заражено од једне штитасте ваши, врло честе на поморанцама, лимунима и мандаринама. Покрај њих ваш напада и поједине палме, шимшир и још нека украсна шибља. Пошто се врло јако и брзо множи, нападајући лишће и изданке, ваш може убити биљку.

Ваш сузбијамо прскањем или кађењем заражених стабала отровним гасовима.

Од фабричких средстава за прскања у нашој земљи имамо засада само „солбар“ и могли би га испробати. Остало средство морате сами справити и најпре би вам се могле препоручити кречно сумпорасте чорбе. Једну добру чорбу направите на следећи начин:

Измешати 750 гр. ситног као прах негашеног креча са 1450 гр. сумпорног цвета и мало по мало додати 10 лит. воде, добро измешати и ставити да се кува у гвозденом лонцу 45 минута. За време кључања стално мешати додајући воде уколико се испари. Затим скинути суд са ватре, оставити да се чорба слегне и оточити бистру течност, која треба да је црвено мрке боје.

Ову чорбу треба разблажити пошто је и сувише јака, узимајући на 1 лит. чорбе 30—40 лит. воде. Прскања воћака вршити у јуну-јулу и у септембру-октобру. С обзиром на јачину заразе потребно је једно, два или више прскања.

Кађење заражених стабала отровним гасовима, поглавито цијанводоником је одлично средство против штеточине, али га појединци не могу сами употребити. За сва објашњења обратити се Пољопривредном одељењу Кр. банке управе на Цетињу.

П. В.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

31. седнице, држане 25. јула 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. п. претседник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, Драгутин Спремић, В. Матић, М. Николић, Н. Белобрк, С. Ратковић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио инспектор г. Б. Љ. Нешић

I 686) Прочитан је и усвојен записник 30 седнице Управног одбора.

II 687) Примљен је знању записник 30 седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 311.

III Прочитан је записник 30 седнице финансиског одбора па је одлучено:

688) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

689) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 345 и 346.

690) Да се припадајући део чистог прихода Трифолин станине за 1933. год, у 11.380,27 динара пошаље семенском фонду Дунавске бановине.

IV Прочитан је записник 30 седнице набављачког одбора па је одлучено:

691) Да се Милан Петровић из Чифлука извести да идуће јесени после вађења кромпира пошаље мустру понуђеног за семе и јави количину коју има, па ће се донети одлука о откупу и цена одредити.

692) Да се од фирме „Југефа“ приме у комисиону продају препарати за запрашивање жита противу главнице, а доцније врше поручбине ових по потреби.

V Прочитан је записник 30 седнице програмског одбора па је одлучено:

693) Да се прими у састав Друштва новооснована Пољопривредна књижница и читаоница и Омладинска дружина у Гор. Буковици ср. подгорски, бановине Дринске.

694) Да се Пољопривредној књижници и читаоници и Омладинској дружини у Гушевцу изда бесплатно једна колекција разних књига.

695) Да се Пољопривредној књижници и читаоници и Омладинској дружини у Гушевцу, среза сврљишког, изда на име награде вођи дружине г. Миодрагу Поповићу за агилан рад у 1933. г. 300 динара, а на име награде члановима дружине 480 динара у пољопривредним справама и књигама.

696) Да се одобри Пољопривредној подружини у Љешници среза звишког да рад обнови почетком идуће године и за исту члански улог пошаље.

697) Да се Подружина у Јазуковцу извести, да ће је Друштво помоћи у њеном раду у духу друштвених и подружњинских правила, а и материјално ако буде имало могућности.

698) Да Друштво поднесе трошкове око издржавања практиканта Славка Вукадиновића до краја месеца септембра тек. год. у износу од 1200 динара.

696) Да се Југословенском савезу пчеларских друштава на име помоћи за изложбу изда 150 ком. тегли за мед у вредности 1500 динара.

700) Да се, на основу извештаја и реферата члана Управе г. Саве Ратковића као вође екскурзије у Марибор и околину, изјави захвалност лицима и установама, која су указвала сву пажњу и гостопримство екскурзистима и претставницима Друштва и да се од Министарства саобраћаја тражи повраћај више издате возарине.

701) Прочитан је акт Удружења Власотинчана у Београду, којим изјављује захвалност Друштву за помоћ у по-

учним књигама, које су раздате деци у срезу власотиначком као награде при свршетку прошле школске године. — Одбор прима знању са „живели“!

702) Саслушан је предлог п.претседника г. Др. Т. Митровића о набавци 10.000 кгр. семена најбоље сорте пшенице па је одлучено, да се семе набави и разда у замену за исту количину домаћег. Да програмски одбор прикупи податке од подружина које хоће да приме семе у замену.

Са овим је седница закључена.

32. седнице, држане 1. августа 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни чланови Управе г. г. Б. Ранковић, В. Матић, Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Белобрк, М. Николић и Др. М. Градојевић.

Председавао члан Управе г. Божа Ранковић.

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Нешић.

I 703) Прочитан је и усвојен записник 31. седнице Управног одбора.

II 704) Примљен је знању записник 31. седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 317.

III Прочитан је записник 31. седнице финансиског одбора па је одлучено:

705) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

706) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 349.

707) Да се не купује ратни албум, пошто друштво има један.

708) Да се упуту акт Министарству пољопривреде са молбом да оно код Министарства саобраћаја и Министарства финансија уложи протест због плаћене возарине за 1 вагон 10.000 кгр. семена мухара од ж. ст. Нинчићево до Београда у 4.308.— динара и на име трошарине београдској општини 1.854.— динара.

IV Прочитан је записник 31. седнице набављачког одбора па је одлучено:

709) Да се препарат „порзол“ за запрашивање семена пшенице набавља по потреби.

710) Да се набавка вештачких ђубрива не врши, а ако ко затражи већу количину понудити му по фабричкој цени и условима.

711) Да се предмет тражења виварских апарата упуту на мишљење редовном члану г. Илији Бошњаку, директору

Енолошке станице у Топчидеру, а Друштво да понуди на продају оне које има и које може да набави.

712) Да се набави 50 кгр. азбеста ако га понуђач буде хтео дати по цени, по којој је раније купљен.

713) Да чланови управе г.г. Н. Белобрк, С. Ратковић, Д. Спремић и М. Николић прегледају све друштвене зграде и поднесу предлог за идућу седницу, које и какве нужне оправке на њима треба извршити с обзиром на средства са којима Друштво располаже, и да пропишу услове за извршење оправки.

V Прочитан је записник 31. седнице програмског одбора па је одлучено:

714) Да се подружини у Ваљеву на име помоћи за калемарски курс у селу Рабровици изда 300— динара у воћарском алату и књигама, а за предавања о конзервисању поврћа и воћа и биљним штеточинама и болестима да ангажује наставнике Средње пољопривредне школе.

715) Да се прими у састав Друштва новооснована Пољопривредна књижница и читаоница и Омладинска дружина у Пожаревцу.

716) Да се Соколском друштву у Косјерићу не може дати помоћ за изложбу, пошто ово Друштво у истом месту нема своју Подружину нити Пољопривредну књижницу и Омладинску дружину.

717) Да се питање набавке семена пшенице не врши за сада пошто је исти рад у већим размерама предузело Пољопривредно одељење Дунавске бановине.

VI 718) Примљена је на знање претставка потпредседника г. Др. Т. Митровића о службеном путовању и о томе да га у дужности заступа члан Управе г. Божа Ранковић. Са овим је седница закључени.

ВОЋНЕ САДНИЦЕ

ВОЋНЕ САДНИЦЕ ПРВОКЛАСНОГ
КВАЛИТЕТА КАО И ВИШЕ ХИЉА-
ДА КОМАДА ШИБЉА (ДИВЉАЧИ-
ЦА) ЈЕВТИНО ПРОДАЈЕ, А НА
ЗАХТЕВ ЦЕНОВНИКЕ ШАЉЕ

ГРАДСКО ПОГЛАВАРСТВО -- СЕНТА

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стери лисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ при- спеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
 . 1 . . . 12.50 . $1\frac{1}{2}$. . . 15.—
 . 2 . . . 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
 могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
 Београд — Немањина ул. 11-15

Цене пољопривредних производа, на дан 12. октобра 1934 г.

Пшеница стара	
Србијанска 79 $2\frac{3}{10}$ Дунав	118.50—120
Србијан. 79, $2\frac{2}{10}$ Сава	117.50—120
77, $3\frac{2}{10}$ гл. пр.	100—106
77, $3\frac{2}{10}$ уз. пр.	100—105
Бачка 78 $2\frac{2}{10}$	112—114
Банат. 78, $2\frac{2}{10}$	110—112

Кукуруз	
Банатске утовар станице пром.	85—90
Банат. пар. Вршаи	86—90
Срем.	88—92
Србијан. пар. Пожаревац и. пр.	88—90
Лађа Дунав	92—94
Лађа Сава	91—94

Овас	
Србијански пар. Београд	74—78
Сремски утовар. станица	—
Македонско-косовски	—

Јечам	
Барањски 65-66 нов.	120—130
Бачки нови	105—110
Главна пруга	—

Пасуљ	
Срб. $3\frac{2}{10}$, 1933 г. пар. Беогр.	138—142
Сремски $2\frac{2}{10}$ без вр. утов. ст.	139—145
Бачки $2\frac{2}{10}$ без врећа утов. ст.	—
Бачки и срем. $2\frac{2}{10}$ пар. Беогр.	—

Сшока и сточни производи	
Свиње тешке	7.20—7.50
средње	6.50—6.80
Свиње лаке	5—6

Свиње мршаве	—
Волови I кл.	4—4.50
II	3—3.75
III	2—2.50
Краве I кл.	3—4
II	2.50—2.75
III	1.50—2
Овце	1.50—2
Јагањци	1.50—2
Живина жива пилићи	9—10
Јаја 100 ком.	65—70
Маст	13.50—14
Сланина	8.50—9.50
Млеко кравље	2—2.50
Млеко овче	3—3.50
Сир српски	10—12
Кажмак	18—23
Кашкаваљ	11—17

Разно	
Мекиње са врећама Срем, Бачка	80—85
Мек. обала Београд, са врећ.	90—95
Кукољ самлевев, Београд	65—75
Кромпир,	42—50
Црни лук	40—55
Бели лук	100—110
Сено	30—35
Слама	15—20

Хартије од вредности	
$2\frac{1}{2}\frac{10}{100}$ Рента ратне штете	351 25—352 60
$4\frac{0}{100}$ Аграрне обезвјенице	41.50—42.50
$7\frac{0}{100}$ Инвестициони зајам 1921	71.50—72
Аграрна банка	217—218

ПОРЗОЛ

УНИВЕРЗАЛНО И НАЈБОЉЕ ДОМАЋЕ СРЕДСТВО
ЗА ПРАШЕЊЕ — ДЕЗИНФЕКЦИЈУ СЕМЕНА
ПРОТИВ РАЗНИХ ГЉИВИЧНИХ БОЛЕСТИ И ТО:

главнице (тврде сџети) и Фусаријума на пшеници; пругавости, снежне плесњи и гаре на јечму, ражи и овсу; трулења корека на шећерној репи, кукурузу, дувану и т. д.

ПОРЗОЛ-ом запрашено семе даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена, већ појачава пораст биљке. — Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати. Уштеда семена 15—20%, радне снаге и времена, јер није потребно квашење и сушење.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ НЕ ЈЕДУ МИШЕВИ.

Тражите упутства и цене на адресу фабрике: „**БИЉАНА**“ А.Д.

Тел. 20-380 :—: Београд :—: Прешернова бр. 14.

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „**МАРО**“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све врсте житарица (пшеницу, раж, овас и јечам), нарочито подесни за заједничку употребу и за оснивање сеоских и *општинских тријерских станица*, лаки за руковање, једноставни, награђени на свима утакмицама и изложбама као *најбољи*, могу се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења даје Друштво на захтев и бесплатно.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Председ. МИРКО МИЉКОВИЋ
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
Стојана Новаковића улица број 32.

Трагичном смрћу нашег омиљеног ВИТЕШКОГ КРАЉА АЛЕКСАНДРА I УЈЕДИНИТЕЉА, уцвељена је и у црно завијена сва Његова Југославија, која је у превеликој тузи за својим мудрим и храбрим Краљем утрнула од бола толико, да је и суза нестало, а нарочито Српско пољопривредно друштво за својим највишим Заштитником. У знак жалости, а и да би сачувало трајну успомену на Краља Ујединитеља, Српско пољопривредно друштво одлучило је: да о својој слави Св. Краљу Милутину, 12. новембра ове године не прима никакве званичне посете;

да Тежак, Календар и сва друштвена издања за шест месеци од смрти Витешког Краља Ујединитеља излазе у црном оквиру;

да се сва преписка друштвена за шест месеци обавља на хартији и ковертима са црним оквиром;

да се уместо венца на одар распише стецај са наградом од 3000 дин. за једну селекци-

онисану сорту јабука или шљива, која ће се звати „Краљ Александар I Ујединитељ;

да се 9 октобар, дан трагичне смрти Краља Александра I Ујединитеља, узме као дан, када ће Друштво Њему и свима својим осталим умрлим члановима држати помен сваке године.

Рајсарство.

Креч као биљска храна и гнојиво.

И стари и нови културни народи све до пре сто година нису имали правилне појмове о биљској исхрани. Веровали су или да биљску исхрану сачињава само вода и да плодност земљишта зависи од њеног сувишка или недостатка. Или је земљиште сматрано за елемент и као неки биљни желудец, који садржи уље (*oleum unctuosum*), које одлучује о плодности. Још је славни и заслужни немачки пољопривредник Албрехт Тер (1752—1828) 1809/10 године учио, да се биљке као и животиње хране органским материјама. Плодност земљишта зависи искључиво од хумуса, јер је он једини поред воде којим се хране. Он је продукт живота и извор живог. И све је то сматрано за истину, до Јустуса Либига, (1803—1873), који је на основу гениалних истраживања у својој „Хемији и њеној употреби у пољопривреди и физиологији“ 1840, неоториво доказао, да као биљска храна служе само минералне соли, углавном: азот, фосфорна киселина, калијум и креч.

Главни узрок спорости у сазнањима у овом правцу, лежао је у потпуном непознавању природних наука; па ипак, Грци, Римљани, и далеко пре њих Китајци имали су одређено гледиште о гнојењу земљишта. Римљани су знали за стајски гној, гној од живине, нарочито голубији који су добијали из великих голубињака „колумбарија“, знали су за зелено гнојење, а од минералних гнојива и за креч и лапор. За креч су знали и да „богати оцева а осиромашава синове“. За

то изгледа, да га за гнојење нису радо употребљавали, јер су власници закупцима земљишта одредбама у уговорима забрањивали често гнојење кречом, што је свакако била последица његове једностране употребе.

Данас пак сматрамо да је неопходно потребно, па чак и занимљиво и поучно, да кречу као биљској храни и гнојиву посветимо нарочиту пажњу, и поставимо га на место које му по заслуги припада.

Креч је неопходна биљска храна и као таква саставни је део свих културних биљака, јер он у заједници са силицијумовом киселином сачињава биљни костур.

Тако, средњи жетвени приноси одузимају земљи креча по хектару:

јечам	21.9	кг.
раж	24.3	"
пшеница	31.3	"
овас	39.4	"
кромпир	75.9	"
грашак	117.7	"
уљана репица	200.4	"
црвена детел.	210.-	"
и луцерка	242.-	"

Најмање креча требају житарице, више га требају окопавине а највише лептирице, детелина и луцерка, и репица, с изузетком лупине и сераделе, које га у великим оброцима не подносе.

Поред тога што је креч биљска храна он је један од најважнијих чинилаца у земљишту и као такав одлучујући на читав низ његових физичких, хемиских и биолошких особина.

Креч одузима земљишту претеране киселине које га чине нездравим и угрожавају гајење усева.

Креч убрзава распадање како органских тако и минералних материја, доприноси стварању хумуса и његовој даљој минерализацији, нерастворљива једињења калијума преводи у растворљива, омогућава живот и рад корисних бактерија, нарочито оних које суделују у нитрификацији азота, и, са фосфорном киселином везује фосфате и чува их од испирања.

Креч дакле мобилише свеколику биљску храну коју земља има и док је има, јер из ничега ни он није у стању да је створи. Зато је тачно, да „креч богата оцева а осиромашава синове“ само тада, ако се једнострано за гнојење употребљава или другим речима: када се на гнојење стајским и вештачким гнојивима заборавља, или чак и погрешно мисли, да их он може надокнадити.

Креч утиче на топлоту и растреситост земљишта, нарочито тешких, повећава порозност, чини их пропустљивијим за ваздух и воду, — земљиште се физички њиме поправља и постаје лакше за обрађивање.

Зато гнојење кречом предузимамо нарочито тада, када нас земљиште не задовољава својом растреситишћу и активношћу, што је нарочито случај код тешких глинуша и јако гвожђевитих и хумозних земљишта. Ту је утицај креча неоцењив и поред некад потребног и одводњавања — претставља праву мелиорацију. Па и лакша земљишта у кречу не смемо заборавити, само што овде употребљавамо мање оброке.

Како да познамо има ли земљиште и колико креча? Практичну, додуше грубу оријентацију има ли земљиште креча, дају нам неке дивљерастеће биљке, па и сам напредак културних биљака на њима. На бескречним земљиштима расте вријес (*Calluna vulgaris*), пустикара црвена (*Digitalis purpurea*), кисељак (*Rumex acetosella*) и т.д. а од културних биљака рђаво успевају варива, детелине и луцерка. На кречним земљиштима виђамо весику (*Anthericum ramosum*), каћун (*Orchis militaris*), бреберину (*Anemone nemorosa*), крстушац (*Polygala vulgaris*) и др.

Најпростији, али истовремено и најпроизвољнији је начин одређивања креча у земљишту, када нешто земље прелијемо јаким сирћетом или соном киселином. Затим пратимо пенушање, т.ј. јачину којом се развија угљен двооксид. Је ли пенушање незнатно, то садржина креча једва да износи 1%, је ли слабо 1—3%, је ли јако али кратко 3—5%, и је ли јако и дужег трајања то је његова садржина већа од 5%.

Место овог можемо се о садржини креча уверити и утврђивањем реакције земљишта. То на прост начин постижемо помоћу лакмуса. Узорак земљишта уситнимо, промешамо и на ваздуху осушимо и из њега одвојимо две кашике земље у чисту ч.шу, затим додамо кашичицу кухињске соли и све то кишницом замесимо у блато. У тако припремљену кашу замачемо плави лакмусов папир (добија се у апотеци). Обоји ли се папир црвено, земља је на кисела — знак недостатка креча. Уколико папир брже црвени, утолико је земља киселија, те и сиромашнија у кречу. — Не поцрвени ли хартија, знак је, да је земља неутрална и да је није потребно изузетно гнојити кречом.

Тачније одређујемо креч у земљи помоћу разних апарата, кречомера (калциметра), које имају лозни расадници; још тачније то могу утврдити пољопривредне огледне станице методама хемиским, електрометричким или биолошким.

Кад лака земљишта показују мање од 0.2% креча, т.ј. карбоната на кречомеру, а тешка мање од 0.5%, то је знак да треба гнојити кречом и то утолико више, уколико је садржина испод ових количина.

*

Креч се налази у земљишту у облику карбоната, силиката, нитрита, сулфата и фосфата. За биљску је исхрану нарочито од значаја карбонат. — Количине креча у земљишту су различите, према томе из којих је стена које земљиште постало. Али и у земљиштима некад кречом богатих може настати његов недостатак, јер га кишна вода раствара, испира и собом односи. За то нам као најбољи доказ служе многе пећине од којих неке имају ходнике на километре дуге. (Постојна на 10 км., Кентуцка „Мамутна“ пећина у Сев. Америци 350 км).

Прорачунато је, да реке односе с копна у мора на 900 милиона тона годишње кречњака, па ипак га морска вода, иако овај стално придолази, садржи врло мало (0.1%). Ова се несразмера објашњава тиме, што кречњак одузимају води морске животиње за из-

градњу својих костура и љуштура. По њиховом изумирању кости и љуштуре падају на дно морско и ту изграђују моћне слојеве. У току дуге историје наше земље мора су се често издизала и образовала копна, а копна снижавала и постајала мора. И кречни мајдани нису дакле ништа друго него овакви талози негдашњих исушених мора.

Други део креча из земље прелази у жетвене приносе, а одатле њима у тела биљождера, или у индустриске заводе (фабрике). Део се овога креча у облику стајског гноја земљишту враћа, део бесповратно из газдинства одилази. Морамо уважити, да човек 70 кг. тежак садржи у разним једињењима 1.75 кг. креча са продајом говечета од 500 кг. живе тежине, продали смо у њему 10.4 кг. креча, у једноме прасету од 16 кг 1.38 кг креча у млеку једне краве (2.500 л. годишње) 4.2 кг. у 100 комада кокошијих јаја 400—600 грама итд. Видимо јасно непрекидан губитак, одлазак креча, од кога се можемо одбранити само гнојењем.

Као кречна гнојива служе: млевен кречњак, печен (негашен) креч, гашен креч, лапор, сатурачни муљ (шама) шећерних фабрика, и гипс, који поред креча делује и сумпорном киселином.

1. *Млевени кречњак* погодан је нарочито за гнојење лакших земљишта. Равномерно се растури и заоре. Треба га око 40 тавара (мц) на један хектар. Само је потребно да је ситно самлевен јер онда боље делује.

2.) *Печен (негашен) креч* добија се печењем кречњака у пећима. Као што је познато, он прима — једини се с водом при чему се јако загрева и није ли много воде употребљено, распада се у сув ситан прашак. За гнојење треба да је свеж. Одмах се на њиву извезе, стовари у мале гомилице и овлажи с толико воде да би се већи део угасио. Охлађен креч не сме бити мокар. На 100 кг. креча потребно је око 32 л. воде. Затим се гомилице са 15 см. дебелим слојем земље са свих страна покрију и на тај се начин креч за 2—3 дана распадне. При сувом времену гомилице се открију,

креч добро са земљом измеша, равномерно лопатом растури и одмах плитко, око 6 см. дубоко, заоре. Боље је уопште кречом гнојити чешће али у мањим оброцима н.пр. сваке четврте или пете године. Као средњи оброк рачуна се 20 твара (мц) на хектар, а на лаким земљиштима довољна је и половина ове количине.

3.) *Лалор* је смеша глине, кречњака и песка и показује најразноврснији хемиски састав. Лалор се на ваздуху распада у растреситу масу. Хемиски утиче као и креч али увек слабије. Садржи 16—60 % креча и према томе даје се при средњем гнојењу 100-300 твара (мц) на хектар. Растура се и плитко заорава када се распадне при сувом времену.

4.) *Сашурачни муљ (шама)* претставља отпадак фабрика шећера. Треба га 200 твара (мц) на хектар. Гнојење кречом најбоље је извести рано с јесени, иначе лако може усевима нашкодити. Поред креча не сме се заборавити и на остала гнојива ако се жели да његов утицај буде видан и трајан.

5.) *Гипс*, у хемиском погледу сулфат креча. Употреба гипса за гнојење раширила се тек од 18 столећа када га је у Немачкој препоручивао пастор Мајер а у Америци Франклин. Доцније је гипс као гнојиво био прецењиван и сматран за универзално гнојиво, што је било скроз погрешно. За гнојење служи млевен гипс или отпадак при производњи печеног гипса. Гипс утиче као гнојиво кречно и сумпорно: преводи нерастворљиве калијеве соли у растворљиве, те је његов утицај везан на количинама калијума у земљишту. Најбоље успехе даје гнојење гипсом на добрим иловачама. За глинуше као и за пескуше он није погодно гнојиво. Њиме се обично гноје пићне биљке (детелина и луцерка) с пролећа априла или маја на лист пред кишу, у 3—6 твара (мц) на хектар. Широм употребом суперфосфата гипс је изгубио на свом негдашњем значају, јер га у суперфосфату добијамо бесплатно.

При гнојењу кречом не смемо заборавити да се он не сме мешати са стајским гнојем, суперфосфатом

и амонијум сулфатом и да увек треба да прође извесно време од гнојења кречом и гнојења овим гнојивима.

*

Из предњег видели смо значај креча за биљску исхрану и за физичке и хемиске особина земљишта. Видели смо и то, да креч не може надокнадити гнојење стајским и вештачким гнојивима: азот, фосфорну киселину и калијум, — већ да утиче на њихова једињења у земљи и убрзава њихово превођење у растворљиве и биљкама сварљиве облике. Стога само на потпуно гнојним или од природе богатим земљиштима можемо од њега очекивати повећање жетвених приноса. Иначе, на сиромашним или исцрпљеним земљиштима, једнострано гнојење кречом остаје без резултата.

Јаша Јањић.

Биљне болести и штеточине.

Како да се бранимо од гусеница губара.

Чит ви крајеви наше земље настрадали су ове године од гусеница губара. Опустошени су воћњаци, опустошене су читаве шуме и забрани, и средином маја црнела су се дрвета као усред зиме. Сличне навла гусеница запажене су само крајем прошлог столећа, око 1893 и 1900.

Засада највише су настрадали крајеви око Љига и Горње Топлице, али зараза се шири све више ка Чачку, ка Аранђеловцу и идуће године наши најважнији шљиварски крајеви могу наново дочекати сличну катастрофу, као и пре неколико година од штитасте ваши. Гусеница не уништава само плод, већ слаби и саму воћку, излаже је нападима поткорњака и сипаца, умањује њену отпорност сиром мрза, суше и пламењаче, и лако нам се може десити да нови и млади шљивци, који су наново почели да се зелене на падинама брегова и брда, дочекају исту судбину као и њихови претходници. Не смемо ни у којем случају да и сада оставимо штеточину да се намножи, да нам наново уништи наше благо, и да чекамо да сама од себе ишчезне као штитаста ваш, остављајући за собом пустош. Не смемо то урадити утолико пре, што против штеточине има лека много јевтинијег но против штитасте ваши, има начина и средстава да се од ње ослободимо.

На првом месту већ сада се мора у свима зараженим крајевима започети са уништавањем јаја, које су лептирице снеле и чије се мрке гомилице виде свуда на стаблима и гранама у зараженим крајевима. Најбоље је јаја састругати и бацити у ватру, а ако су и сувише високо, тада их премазати слојем густог катрана. Не само воћњаци већ и забрани и шуме могу се очистити од јаја током јесени и зиме, и на тај начин најсигурније ћемо предупредити појаву гусеница идуће године. Није то никакав страشان посао очистити и шуме од јаја, иако то изгледа скоро немогуће на први поглед. Не морају се уништити сва јаја — довољно је већину од њих скинути, па да се спасу воћњаци. Најзад, кулуком се раде и други много тежи послови, а овде је у питању општа корист, чак и опстанак појединих воћарских крајева.

Други начин сузбијања гусеница су прскања воћака нарочитим отровним арсеновим средствима, која се налазе у трговини под разним именима. Скоро сва средства која имамо код нас су врло добра, ако се добро и на време употребе, и стога при избору треба нарочито гледати на њихову цену, јер често најскупља нису и најбоља. Средство које је употребљено у здравственим заругама, у којима су вршена многобројна прскања и потрошено је неколико стотина килограма отрова, долази међу најевтинија и 100 литара чорбе справљене за прскање коштају око 7,50 динара, што чини за једну воћку, рачунајући 4 до 5 литара за сваку, свега око 0,30 до 0,40 динара. Не може се рећи да је то неки нарочито велики издатак, а успех је свуда био неочекивано добар, бољи него што се ико могао надати. На основу стеченог искуства у току овог пролећа и лета може се са највећом сигурношћу рећи, да се са једним или два прскања воћњаци могу потпуно сачувати од гусеница, чак и када се налазе усред заражених забрана и шума.

Број прскања и време када их треба извршити нису исти за сва места, већ се морају одредити с обзиром на јачину заразе и на време појава гусеница и углавном можемо имати три разна случаја:

воћке су нападне већ почетком пролећа од гусеница које су се на њима излегле или које је ветар донео; воћке су нападне од гусеница које су дошле из заражених шума или околних воћњака током лета;

воћке су нападне и одмах с пролећа и током лета. У првом случају довољно је једно прскање да се воћке спасу од гусеница, и са њиме треба причекати док гусенице мало не одрасту, те их ветар више не може преносити. С тим ако су у питању сасвим младе воћкице, које треба прскати чим се на њима гусенице укажу. Иако то можда изгледа мало чудно, али истина је да гусенице лете. Када се излегу оне

су сасвим мале а јако чупаве иако их има много, са врхова свих гранчица опуштају се опредељући танак свилени конач. Мало јачи ветар тада их може лако понети, и носити их километрима далеко и њима тако рећи засјати читаве површине, као што се десило ов га пролећа. Али чим гусенице мало одрасту, постају и сувише тешке да би их ветар могао на веће даљине пренети и тада треба извршити прво прскање.

За време овог прскања гусенице узнемирене од удара капљица отпуштају се у магама по паучинастом концу и падају на земљу. Да се не би наново вратиле на воћке, воћари су се у појединим крајевима досетили и везали око стабала воћака танак слој вуне или кучине, преко кога оне не могу прећи. Пењући се уз стабло гусенице се сакупљају, често у густим гомилама, испод ових појасева и ту се могу лако уништити. Уосталом, ако се и попну наново на воћку, оне јој неће више нанети штете.

У другом случају, ако воћке нису биле с пролећа заражене, већ гусенице дођу у току лета, исто тако је довољно једно прскање да се спасе лист и плод. Често се дешава да гусенице, када су јако многобројне, оголе потпуно шуме и табрине пре но што израсту и тада их напуштају, селе се и траже хране. Читаве околине, читаве војске гусеница путују гада и тешко воћњацима на које наиђу онако изгладнеле. За дан два оне могу бити потпуно уништене и чим се примети да се опасност приближује, одмах треба испрскати воћке, почињући с краја на који гусенице најпре наваљују. Било је случајева да је само дан два пропуштен, да се само дан два закаснило са прскањем, па је воћњак већ био половином упропашћен.

Најзад, у трећем случају, када имамо и гусенице на воћкама с пролећа, а долазе и током лета, потребна су два прскања. Прво треба извршити с пролећа, као у првом случају, а друго када у току лета гусенице почну да се селе и долазе. Овде, као и другом случају, појасеви од вуне или кучине су од огромне користи, јер спречавају гусенице да се нагло пењу. Да ветар или јака киша не би скинули појасеве није довољно само обавити вуну или кучину око стабла, већ и привезати танким канапом.

На појединим местима, после првог прскања овог пролећа, настала је читава пометња и пронео се глас да прскања не помажу. Очекивало се да ће после прскања гусенице као чудом ишчезнути са воћака, а њих је и даље било на лишћу, па су чак и нове долазиле. Само док је у околних неиспрсканих воћњака и шума лист почео да се губи, на испрсканим воћњацима остајао је цео. Гусенице га више нису јеле и мало по мало, неосетно, оне су ишчезле. Гусенице

дакле не једу испрскано и затровано лишће, али се понекад на њему доста дуго задржавају. Оне само пробају да једу на два три места, иако при том нису појеле довољну количину отрова да угину, остављају га и одлазе.

Нарочито је занимљив један случај који сам видео у околини Качулица, код Чачка. Из заражене шуме нагрнуле су гусенице у испрскан воћњак и на сваком листу их је било, па су се у лишћу чак и учауриле, али га нису ни дирнуле. Да воћњак није био испрскан ни листа не би на њему остало. Према томе врло важно је да се воћка добро испрска, да се сваки лист покрије отровом, јер при јаким навалама, када хиљаде гусеница на једну воћку нападну, сва неиспрскана места биће поједена и лишће изрешетано. На пример, на једном месту прскања су вршена са леђним прскалицама и у одраслих шљива врхови су остали непопрскани. Наишле су гусенице и појеле врхове, док су доње гране остале зелене и пуне плодова.

Да гусенице не дирају испрскане воћке још се боље види у појединим воћњацима, где су између испрсканих пожегача остављене ту и тамо поједине неиспрскане шљиве ранке, јер су биле и сувише велике или и сувише старе. Са њих су гусенице скинуле сав лист, док су испрскане воћке остале недирнуте.

Прскање воћака је дакле сигуран и обичан лек од гусеница, али и са најевтинијим средствима оно ипак представља један издатак, нарочито осетан у данашње време кризе. Најтеже је још решити питање набавке прскалица, јер за воле веће и старије воћњаке потребне су велике воћарске прскалице, од којих свака кошта по неку хиљаду динара. И стога већ сада треба мислити и наћи начина да се што већи број прскалица набави, ако не желимо да нам гусенице идуће године још страшније опустоше читаве крајеве. Већ сада треба почети са организовањем борбе да се не би и опет закаснило, т. ј. најпре наредити принудно скупљање и уништавање јаја лептира, а затим се побринути да се воћари снабду са довољним бројем прскалица и најевтинијим, а добрим средствима.

Др. П. Вукасовић.

Бранимо своје воћке.

Као што бранимо себе саме, своју чељад и стоку од разних инсеката, гада и болести, тако исто треба да бранимо и своје воћке од свих штеточина и болести, јер су и оне жива бића, која слаба и немоћна по човечанској дужно-

сти треба да бранимо, па ма и немали никакве користи. Писало се, говорило се и предавало се и сувише о сузбијању гусеница губара. Али кад погледамо око себе и наше воћњаке, видимо да је све то остало на мртвој тачци. А зашто? Све због тога, што ми сељаци верујемо да то мора бити и да ће сва та неман отићи када Бог рекне. И ја верујем да је све те паразите Бог створио, али не мислим да ће Бог сићи на земљу да их својом чудотворном руком уклони са ње, ако ми то не учинимо. Код нас сељака постоји сујевеље, када оно наиђе штитаста ваш, да ју је Бог дао и да ће је и он сатаманити, док ми свеснији потрчасмо да бранимо шљиве и да тражимо лека. И тако ми и данас имамо воћњаке, а оним другим су воћњаци претворени у њиве. Многи мисле и говоре да је гусеница наишла по Божијем наређењу и да је не треба дирати, кажу грехота је; она ће треће године сама изумрети. Па иако је од Бога послана, да ли ми да чекамо скрштених руку. Не! Ми свеснији пољопривредници, чим се гусенице пролетос појавише, нисмо ни часа чекали, већ тражисмо савета од стручних лица и помоћи од надлежних. Па како је помоћ споро долазила и мало је беше, и ми сами потражисмо средстава за утамањивање гусеница. Једни су правили борд вску чорбу као за лозу, која је дала одличних резултата, други су прскали само кречом, који је доста помогао, а трећи су очекивали арсенова средства, па када је дошло „уронија зеленило“, многи одбише да га приме из бојазни да не отрују себе или стоку. Сва арсенова средства, која препоручују, сигурна су и добра, али су на жалост доста пута недовољна. Ако нешто и добијемо за прскање, немамо вешних прскалица или их имамо у недовољном броју, а често се не погоди у један дан ни полесно време. И нама није остало ништа друго него по оној народној: „У се и у своје кљусе.“

Ево шта сам ја радио. Чим су пролетос гусенице пошене ветром на оним кончићима, одмах су се почеле појављивати на деблу и јачим гранама, и то све где је место угнуто. Док су гусенице мале и требљење иде теже, а кад одрасту лакше их је чистити. Чим су почеле нападати лишће могле су се ићи са источне стране у гомилицама и то изјутра док сунце не изгреје. Да се гусенице не би пеле уз дебло, на метар од земље привезао сам парче дебеле хартије за дебло и премазао га катраном, некад и коломазом. Поврх хартије премазане катраном привезао сам око дебла вуну или ланене кучине, јер ако би гусенице прешле преко премаза, даље не могу од вуне. Све гусенице сакупљене на премазу или вуну покупим дебелом крпом, погњавим или погазим ногама. Имам кокошака расе плимут, које су се навадиле да хватају гусе-

нице. Чим пођем у воћњак оне све за мном, па ја тресем шљиве, гусенице падају, а кокошке их хватају и прождиру. Гледао сам како кокошке скачу чак уз дебло воћке, отискују гусенице и једу их. Када су гусенице веће и одрасле, која не спадне отискивањем мотком, скидао сам их голим рукама. Све сам ово радио пр-зником и недељом па и неким радним даном. Када су гусенице почеле да се учауравају, тражиле су склонито место и обично се скупљале у гомилице. Да би их скинуо са шљива, употребљавао сам децу од осам година, па навише. И ларве сам скидао нарочитом струшком, а оне које су се завијале на лишћу скидао сам в. ђарским маказама насађеним на мотци. Ларве сам газио ногама, а и кокошке су их халапљиво прождирале.

Находио сам гусеница од шест сорти. Поред гусеница губара било је и великих од 10 см., жуто зелене боје, на предњем делу шест танких и малих ногу, ка устима краћих, по средини осам ногу дебелих, заступастих, као са стопалама, а на задњем делу две са три кавене марке као полумесеца. Преко леђа има 12 пари пупуљака као у пужа, на врху плава стакласта окца. Још две врсте има које нису поменуте у овогодишњем Календару, али их више нећу описивати, јер би то далеко одвело.

Када сам почео бранити своје воће, један мој комшија кладио се да у одбрани нећу успети. Данас је у мојем воћњаку пуно плода, а комшијин тек пролистао као око Ђурђевдана иако пролеће беше скоро на измаку. Препоручујем нашим пољопривредницима да нарочито обрете пажњу на скидање јаја губара и осталих инсеката, јер ако се јаја оставе да се у воћњаку развију, тешко ће се сачувати лист и цвет, а касније када род ојача лакше се брани од гусеница и лист. За скидање јаја, која се налазе на склоњеним местима, употребити челичну четку или нож, ако и тога нема, нека кукурзну комишку набије на зашиљен, дугачак прут, па њиме, мељати јаја, пошто она делује као турпија. То је довољно да се јаја, која се не могу накупити и спалити, преко зиме водом однесу и пропадну. За хватање лептирова направио сам деци згодне гранчице од брезовине, којима су тукли лептирове. Док је било лептирова ранио сам сваког дана са породицом у воће, те сам врло лако хватао лептирове. Што се тиче средстава за прскање и свзбијање инсеката, то је у 13 броју Тежака лепо изнео г. Милорад Зечевић, само треба увек напоменути где се поменута средства могу добити, јер ми сељаци не знамо. По моме схватању греше многи пољопривредници који држе напуштене маторе воћњаке од којих немају никаквих крести, а претстављају легло заразе. Њих би требало искрчити, нове засадити, који ће више користи донети и лакше се бране.

Добро би било да надлежни, поред средстава за уништавање штеточина, дају награде у новцу за скидање јаја, гусеница и хватање лептирова. У томе би се успело, јер би народ журио да дође до новца. Ако ово не помогне, применити законску форму.

Милоје Т. Ђорђевић
из Шутаца.

Воћарство.

Производња воћних младица¹⁾

Производња воћних младица врши се и то: јабука, крушка, трешања, вишања, ораха, бадема, кајсија, бресака, лешника, дуда, питомог, кестена из семена, шљива из семена и издања, дуња из семена и прпорака и т. д. За производњу из семена свих ових врста, потребно је предходно имати само добро и свеже семе. Исто можемо прикупити сами или купити — набавити из друге руке. При овом морамо знати да сва воћна семена брзо и лако губе моћ клијавости, услед чега је доста ризично семе набављати из друге руке, нарочито од непознатих лица, која често пута продају старо и неподобно семе. Ради овога увек је боље, сигурније, па и економичније да семе сами себе прикупимо. Ово тим пре што прикупљање можемо лако, брзо и узгред извршити у потребној количини.

Пре него што приступимо прикупљању семена морамо имати на уму да за добру производњу добрих, здравих и снажних младица треба да је семе здраво крупно и једро, а нарочито да је потпуно зрело. Семе сувише ситно, шустро и незрело не ваља. Исто тако треба да имамо у виду, да ми од појединих горе наведених врста воћака имамо две врсте семена, а то је семе од питомих и дивљих плодова. Семе од питомих плодова је крупније и једрије, а од дивљих ситније. Према томе и произведене младице од питомог семена биле би снажније. Али искуством је утврђено да су младице произведене из семена дивљих плодова здравије, чвршће и отпорније и као такве дају калемљену воћку дужег века. Према томе при прикупљању семена треба тежити да се исто прикупи првенствено дивље. Разуме се само по себи да ово важи само за семе оних воћака којих имамо у дивљини, као што су јабуке, крушке, трешње. У случају да истих у околини

¹⁾ Одговор на питање Станимира Симића, земљорадника из Сугубине.

нема неће се много погрешити кад се семе истог узме и од питомих плодова.

Прикупљање семена појединих врста воћака треба вршити у доба њиховог зрења и бербе плодова за употребу на пр. питомих трешања, шљива — при употреби за слатко, компот, пекmez, сушење и употребу за ракију, јабука и крушака три туцању и преради јабуковаче, кувању пекмеza и за ракију. Остале врсте при берби за јело и продају или оставу. Семе од дивљих јабука, крушака и трешања такође кад су плодови потпуно зрели.

Прикупљено семе летњих врста: трешања, шљива, цанарике треба по могућности одмах са месом плода посејати, јер као такве и у то време посејано најбоље и најсигурније ће нићи. Исто тако и семе јесењих врста воћака треба по могућству сејати одмах по прикупљању док је још свеже и не сасушено. Ако пак било из ма којих и то само јаким и оправданих разлога прикупљено семе по берби не би могли одмах посејати, исто треба очистити од меса плода, опрати и у хладовини осушити, и као такво чувати до сејања негде у хладовини, али не на много сувом нити влажном месту. Овако остављено семе безусловно треба посејати ујесен и то што раније то боље. Јер ако би се као такво оставило за доцније сејање, нарочито за пролеће, оно би се сасушило и у већини случајева посигурно изгубило моћ клијавости. Изузетак овде чини донекле семе бадема, брескве, кајсије и ораха, које може да се сеје и нешто доцније па ипак да не изгуби моћ клијања. Али и за ово семе боље је посејати ујесен или најдаље до половине фебруара месеца. Ако пак из нарочито не предвиђених и оправданих разлога не можемо семе посејати ни ујесен, но се то одлаже за пролеће, у овом случају прикупљено и спремљено семе не смемо оставити и чувати до пролећа онакво какво је чувано до јесени. Јер ако би се тако оставило, оно би било неупотребљиво. Ради овог ми такво семе, које ујесен не можемо посејати, морамо за пролеће сејање нарочито припремити и до пролећа чувати. Та и таква припрема и чување семена за пролетње сејање зове се *стратификовање*.

Стратификовање воћног семена врши се на следећи начин. Треба узети суд произвољне величине који одговара количини семена. Суд може бити сандук, дубље корито, буренце, земљани лонац и т. д. У овакав суд који на своме дну треба да има неколико мањих рупица насути слој ситног песка или у недостатку овог слој ситне песковите земље дебљине, 2—3 см. На овај слој метнути слој дотичног воћног семена. Преко овог семена опет слој песка, и тако даље неизменично, док има семена или док се суд не напуни. Последњи слој одозго треба да буде песак дебљине 3—4 см. Кад је суд пун, од-

носно кад је сложена цела количина семена треба одозго са решетком суд добрo залити да се сложени песак и семе што боље слегне и приљуби једно уз друго као и да се довољно овлажи. Кад је се вода у суду довољно оцедила, суд унети у подрум и ту га чувати до пролећа. Ко за ово не би имао подрума, може суд са семеном пре почетка зиме закопати у земљу, у дубину тако, да му горња површина суда буде за 25—30 см. испод површине земље.

Остављено семе на овај начин треба по могућству чешће обилазити и прегледати. И ако се при прегледу примети да је се песак сасушио, т.ј. да у суду нема довољно влаге, треба га овлаш залити. Нарочиту пажњу треба обратити на појаву мишева који врло радо нападају и упропашћују семе. И ако се то примети, треба на све могуће начине семе од истих заштитити. Исто тако при овом прегледу, а нарочито пред доба сејања нужно је чешће прегледати семе у каквом се стању налази, а то да ли је и колико набубрело, да ли није почело клијати; ако није, онда да ли ће клијати ускоро.

Кад се при прегледу семена утврди да је исто доста набубрело и да је на понеком прсла спољна покожица или љуска, значи да је већ време сејања истог. Јер не смемо никако чекати и дозволити да семе у овом суду проклија, т.ј. пусти клице, јер би се ове при вађењу семена и сејању истог поломиле и тиме нанеле штету. Ако се рано упрочеће примети да се по владајућем пролетњем времену и дневној топлоти семе кроз неки дан може да сеје, али ово још није довољно у суду набубрело, па да би то убрзали, добро је да се суд са семеном неколико пута залије овлаш млаком водом. Топлота воде не сме бити велика, но обично за 5—6 степени већа од дневне топлоте, а то је отприлике 16—18 степени. На овај начин топлота сједињења са влагом нагло дејствује на убрзавање јачег бубрења и клијања семена. Напротив, ако се рано упрочеће примети да семе већ даје знак јачег бубрења, а време и стање земљишта не дозвољавају скоро и и удобно сејање, у том случају потребно је успорити нагло бубрење и клијање семена за неколико дана док се време и стање земље не поправи. Ово ћемо донекле учинити — успорити — ако суд са семеном ноћу изнесемо напоље а преко дана залијемо хладном водом. На тај начин хладноћа ће успорити нагло бубрење и клијање.

Кад се примети да је семе довољно набубрело, па било да је убрзано или успоравано његово бубрење, ипак зато и у једном и у другом случају суд са семеном пре сејања бар на 24 сата треба изнети напоље да се топла суда и семена изједначи са топлотом спољног ваздуха.

Сејање воћног семена. — Прикупљено воћно семе било оно са месом после бербе било оно ујесен, опрано и осу-

шено, било оно које смо на описани начин припремили за пролетње сејање, сеје се на један исти начин. За сејање треба унапред припремити земљиште, тј. исто очистити од корова, жла и камена, затим што дубље изриголовати на дубини најмање 30—40 см. Ову припрему треба по могућности вршити што раније пре сејања, како би се до сејања довољно слегло, иситнило и на тај начин постало подобније како за доцније добро ницање семена тако и за бољи, лакши и бржи рад око сејања као и доцније обраде истог. Ради лакшег и правилнијег сејања и доцније неге младица, сеј ње треба извршити у леје, а у овима на редове. Ради овог припремељено земљиште треба поделити у леје произвољне дужине а ширине 1.20—1.25 м. Редови на леји могу се повући попречно или уздуж. Било једно или друго, главно је да ред од реда не треба да је мањи од 25—30 см, што значи да на једној леји по дужини треба да се повуче 4—5 редова, а преко зависи од дужине леје. Обележавање редова на леји треба свршити помоћу канапа. Кад је канап затегнут с једног краја леје на други крај и обележен први ред, тада треба мотичицом поред истог повући — ископати једну уску браздицу у дубини 3—5 см., што зависи од крупноће семена. У овако ископану браздицу треба пажљиво руком посејати дотично семе, водећи при том рачуна да се семе не посеје ни густо, ни ретко, ни плитко, ни дубоко. Јер све то штетно утиче с једне стране на добро клијање и ницање, а с друге стране на доцнији пораст младице. Кад се заврши сејање првог реда преноси се канап на други ред и на исти начин копа се браздица за други ред, с том разликом, што се копањем земље из овог другог реда затрпава први посејани ред семена. На исти начин поступи се и даље док се цела леја не засеје, а тада се прелази на другу ако има семена. Да би овако посејано семе у леји заштитили од мишева добро је да се исто у браздици прво покрије тањим слојем ситног, просејаног, оштрог речног песка. По извршеном сејању треба површину леја грабуљом поравнати. Исто тако ако је земљиште слабо треба по леји покрити једним слојем од 3—4 см. дебљине потпуно згорелим ђубретом. Поред овог, а нарочито ако је земљиште више осушено и изложно честим ветровима, добро је да се леје посејане семеном покрију неким шушњем, а најбоље шумским лишћем. Под овим покривачем одржавање се преко зиме и довољно влаге и умерена топлота, а то ће повољно утицати на боље, брже и сигурније клијање семена. Овај покривач за леје није потребан ако се семе сеје у пролеће.

Овако припремељено и благовремено посејано семе чим се јаве први весници пролећа и топли дани већ ће почети да

клија. Чим се ово примети треба полако и пажљиво са леја — ако су покривене — скинути покривач. Исто тако ако се на површини леје образује покорица исту треба чешће дробити и ситнити. Ако се пак примети оскудица у влази што је редак случај, треба леје овлаш залити. Кад биљчице младице поникну, треба их чешће плевити и прашити. Ако се примети да су исте младице никле сувише често, треба исте кад достигну висину 8—10 см. разредити. Ради овог треба пажљиво сваку другу или трећу младицу у реду направљеном лопатицом поткопати и са жилицама и нешто земље извадити. Место одакле је извађена одмах поунити и заравнати. На тај начин остале младице у редовима имаће довољно места за боље напредовање и развијање тако, да ће у току лета порастати и ојачати толико, да се већ у августу на истој леји на спавајуће окце могу калемити. Повађене пак младице при овом проређивању треба одмах посадити било у нове леје или у исте редове у којима су младице ретко никле. Пресађивање истих врши се на исти начин као и осталог поврћа. Да би ово разређивање често пониклих младица, као и поновно сађење повађених било лакше и сигурније, тај посао треба вршити кад је земљиште довољно влажно и то ујутру или пред вече. Ако је пак земљиште суво треба пре вјењања и сађења исто што боље залити — овлажити. Повађене и посађене овако младе и мале младице, ако је при том јаче сунце, добро је исте засенити — захладити и тако их у захлатку држати док се не приме, а затим их тога ослободити.

Радећи на напред наведени начин не само што ћемо моћи произвести довољну количину и добрих младица, него ће произведене младице преко лега толико ојачати и порастати, да се исте у августу на леји у сменишту могу окалемити на спавајуће окце, што је за произвођача од велике добити у времену.

Д. Ј. Спремић.

Домаћинство.

Конзервисање воћа.

Пре него што пређемо на излагање о преради воћа, мало да се позабавимо улогом воћа за свакодневну употребу. Храном надокнађујемо сву ону енергију, коју смо утрошили било умним или физичким радом. Разноврсност хране је важан услов за правилну исхрану нашег организма. Због тога не треба ни воће да изостане са трпезе. За време сезоне може да се једе свеже, а преко зиме и упротеће уколико га не-

мамо свежег (осим крушака и јабука) можемо га имати прерађеног као: компот, слатко, пекмез и др.

Воће садржи воде, беланчевина, шећера, воћних киселина, целулозе и соли. Како воће садржи доста шећера, а шећер служи организму за стварање топлоте, то је уношење шећера у организам неопходно. Воћне киселине утичу освежавајући на организам. Осим тога, у воћу има доста витамина, чија је улога у развоју и одржавању организма врло важна. Воће је корисно и стога што помаже варење и уређује рад црева.

Ово су разлози због којих свака трпеза треба да има свежег воћа свакога дана за све време сезоне.

Прерада воћа може бити индустриска и домаћа. За ову прву потребан је велики капитал, знање и већ створена пијаци. Конзервисање воћа у индустрији корисно је, што се употребљава велика количина воћа, затим што је могућност запослења незапослених и искоришћавање женске радне снаге и добро искоришћавање отпадака разног воћа у већим количинама, као и онога воћа које није за трг и продају.

Али ми ћемо се овде забавити домаћим конзервисањем воћа, које треба да зна свака домаћица на селу или у вароши.

Домаћица у кући спрема зимницу поред свих свакодневних послова. Како наилази која врста воћа у сезони, тако га она спрема и оставља. Обично га набавља када је најјевтиније, а по квалитету најбоље. Ако би куповала готове прерађевине плаћала би их скупље.

Домаћица при спремању (конзервисању) воћа за зимску исхрану породице има увек више посла него обично. Зато може том приликом да упосли своју женску децу. Тај је рад врло занимљив, а нимало тежак, тако да се деца неосетно уводе у тај посао. Нарочито женска деца од 14—18 година, могу да помогну доста при раду. То је доба када се код њих развија интерес за домаће послове. Тако при одабирању воћа ређању у тегле треба деци дозволити извесну самосталност у раду. Ако је у породици више женске деце, онда настаје утркивање, која ће лепше да сложи воће у тегле и која ће чистије и боље да уради.

На овај начин развија се код деце укус и посредне врлине: тачност, чистоћа, савесност у раду, уредност, а све то доприноси стварању карактера.

Дакле, за породицу конзервисање воћа је од вишеструке вредности: економске, хигијенске и васпитне.

1. Справљање компота.

Када домаћица спрема компот од воћа, треба да обрати најњу на саму себе, нарочито на чистоћу руку, посуђа и ку-

хиње, затим на олабирање воћа, тј. да се узима само најбоље по каквоћи, боји и зрелости. Затим да се добро скува сируп од шећера и лимуна. Обично се на 1 л. воде дода 250 гр. шећера, исцеди се сок једног лимуна. Сируп мора добро да проври, бар 15—20 минута. Ко воли слађи сируп може на 1 л. воде додати 300 гр. шећера. На одабрано, опрано и очишћено воће као: јагоде, трешње, вишње, кајсије, брескве, сипа се врућ сируп, пошто се то воће не бари. Разлог је тај што се у више случајева распадне при поновном кувању. Ту мора домаћица да буде вешта, да га обари, а да се не распадне. Зато домаћица са мало искуства и окретности увек је боље да сипа врућ сируп на необарено воће, у чисте и искуване тегле.

Ако домаћица оставља као компот крушку и дуњу, онда ове треба да се обаре, јер је то воће тврђе. Колико ће се држати у кључалој води, зависи од степена зрелости: 3—6 минута. Ово се воће вади из кључале воде решеткастом кашиком и ставља у хладну воду, а одатле се ређа у искуване и опране тегле.

Домаћица треба да пзи на везивање тегле. Патентиране тегле се лако затварају гуменим прстеном, стакленим поклопцем и гвозденим обручем, а обичне се затварају двоструком, поквашеном пергамент хартијом и каналом.

Овако спремљене тегле кувају се у казану или већем лонцу од 16—20 мин. на 80° Ц.

Рад са компотом је завршен, када домаћица повади тегле из казана или лонца и остави их на згодном промајном месту у сјоби за оставу. За остављање компота најбоље су и најјевтиније патент тегле марке Вјјсман. Продају се у Српском пољопривредном друштву.

Наталија Ђуровић.

Рад Српског пољопривр. друштва и подружине.

Калемарски курс при Сеоској соколској чети у с. Рабровици.

Окружна пољопривредна Подружина у Ваљеву приредила је тродневни калемарски курс у времену од 2—4 септембра т. г. при Сеоској соколској чети у с. Рабровици. На овоме курсу обучени су сколи — пољопривредници калемљезу воћа. Курс је посећивало 25 сокола — пољопривредника.

Српско пољопривредно друштво у Београду, на молбу ове Подружине, као и увек, када је у питању просвећивање наших земљорадника, доделило је Подружини помоћ од 300

дин. у корисним и поучним књигама и воћарском алату да се иста раздели марљивим и вредним курсистима као награда. Овом помоћи награђено је 16 најбољих и највреднијих курсиста.

Курсом је руководио срески пољопривредни референт среза ваљевског, секретар подружине г. Михаило Јаковљевић.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић,
проф.

Воћарско-калемарски курс у Цариброду.

Уз материјалну помоћ тога Друштва, у 400.— динара, додељених решењем Бр. 5350 од 25 маја т. г., а у споразуму са Управом воћног расадника у Цариброду, ова Подружина организовала је и одржала један воћарско калемарски курс у времену од 25 до 30 августа т. г.

Курс је одржан са следећим програмом:

1.) Теориски део: важност воћарства за овај срез; производња воћних младица: чување и сетва семена; теорија о калемљењу; циљ калемљења, време калемљења; о подлогама за калемљење и избору истих; о избору и чувању калемгранчица, справама и материјалу за калемљење; о избору земљишта за воћњак, о отстојању и растојању код појединих врста воћака, као и о осталим начинима размножавања воћака.

2.) Практични део: извођење практичног калемљења свих врста, справљање калемарског воска, размаравање земљишта и обележавање места за воћњак, копање јамића и о самој техници сађења, о нези калемова и садница.

Поред тога, курсисти су упознати и са осталим радовима у расаднику, поједине послове су и сами обављали. Из ратарства су упознати са производњом и важношћу пићних биљака, сетвом и важношћу стрних усева, са користима и спремањем силаже.

Курс су посећивала 14 младића и одрасли људи. Ови последњи примљени су нарочито на њихов захтев, јер су желели да се упознају са калемљењем и осталим радовима у воћњаку. Већи број курсиста Подружина није примила, јер није било материјалних средстава за награде и др.

Курс су посетили и награђени следећим наградама и то:

Ред. број	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Одакле је	Чиме је награђен	Врста награде
1	Стојиљковић Маријко	Одоровца	воћ. маказама	30—
2	Анђелковић Радомир	"	воћ. тестерицом	30—
3	Ранђеловић Станко	Погазова	воћ. маказама	30—
4	Мијалковић Асен	"	воћ. маказама	30—
5	Ђирић Илија	"	воћ. маказама	30—
6	Толоровић Димитрије	Каменца	воћ. тестерицом	30—
7	Гакић Јован	"	воћ. тестерицом	30—
8	Ценић Александар	Лукавица	воћ. маказама	30—
9	Ђорђевић Васил	"	воћ. тестерицом	30—
10	Ђорђевић Нејча	"	воћ. тестерицом	30—
11	Златановић Асен	Лукавица	књиг. воћар. Сило силажа	30—
12	Стојановић Мита	Борово	књ. воћарством	20—
13	Ђорђевић Ранђел	"	књ. воћарством	20—
14	Ивковић Јевтим	"	књ. воћарством	20—

Успех свих курсиста био је врло добар и исти су изводили практичне радове са пажњом и вољом.

Курсом су руководили и предавали г. Милић, управник воћног расадника и г. Петровић, срески пољопривредни референт. Испиту је, поред означених, присуствовао и члан Управног одбора г. Михајло Гогић, из Цариброда.

Како овај курс не би могао бити одржан без означене материјалне помоћи Друштва, то Подружина за ово Друштву захваљује са обећањем, да ће ова Подружина и у будуће, иако са малим својим средствима, помагати рад Друштва у овом правцу.

Претседник подружине,
Чед. Н. Петровић,
срески пољ. референт.

Извештаји са изложба.

Овчарско - живинарска изложба у Сврљигу.

У циљу да се унапређење овчарства и живинарства у срезу сврљишком што брже изврши, Пољопривредна подружина у Сврљигу, уз припомоћ Српског пољопривредног друштва, Министарства пољопривреде, Народне банке и Кр. банске управе Моравске бановине, 2 и 3 октобра 1934. год. у данима тамошњег вашара приредила је овчарско-живинарску изложбу и изложбу производа овчарско живинарских.

Изложба оваца и живине била је смештена у дворишту Начелства среског, а овчарско-живинарски производи у Сврљишкој основној школи.

Да би организација изложбе што боље успела, из средине подружнине управе, којој је на челу прота г. Милован Поповић из Гушевца, изабран је нарочити изложбени одбор, коме је на челу био г. Захарије Ристић, свештеник из Гушевца, а чланови г. г. Живко Петковић, ср. начелник, Милан Љ Голубовић, трговац и претседник Подружине, Живојин Дикић, учитељ, Никола Митић, пољопривредник из Извора, Петар Томић, пољопривредник из Нишевца, Тодор Николић, свештеник из Лалинаца, Тихомир Никодијевић пољопривредник из села Вароши, Милош Коцић, пољопривредник из Грбавче, Александар Јанаћковић, пољопривредни референт и Јанаћко Раићеловић, управник расадника.

После дочека званичних претставника и то: изасланика Њ. В. Краља: артиљ. пуковника г. Божидара Топаловића; Краљ. банске управе из Ниша г. Владислава Валенте, Српског пољопривредног друштва у Београду Саве Ратковића, народног посланика г. Ђоке Јовановића и др., пред изложбом овчарских и живинарских производа извршили су водосвећење прота г. Милован Поповић и свештеници г.г. Тодор Николић и Никола, срески намесник. Потом је претседник изложбеног одбора г. Ристић у подужем свом говору поздравио изасланика Њ. В. Краља и остале изасланике, па је прочитао телеграме упућене Њ. В. Краљу, Др. Којићу, Министру пољопривреде и Српском пољопривредном друштву. У име Банске управе говорио је г. Валента, истакавши свеколики значај пољопривредних изложби уопште, а наполе овчарско живинарске изложбе у Сврљигу. О користима од пољоприв. изложби потом је говорио и изасланик Срп. пољоприв. друш. Ратковић, дотакавши се и рада друштвеног у прошлости и садашњости. После овога, изасланик Њ. В. Краља отворио је изложбу, па је настало разгледање исте. Предвиђено предавање о овчарству у срезу сврљишком од стране г. Јанаћ-

ковића, пољоприв. референта није обављено због краткоће времена.

У одељењу оваца било је излагача 93 са укупно 348 грла.

У одељењу живинарском било је 41 излагач кокошака, ћурака 9, гусака 7, пловака 4. Руна вуне 21, кожа овчијих 21, сира 29, јаја 22 и голубова 2.

Овце су познате гулијанског соја. Вуна ових оваца је финија од вуне кривовирске овце. Тежина једне овце достиже 60, а овна 80 кгр. Има их у сваком стаду просечно $\frac{2}{3}$ белих а $\frac{1}{3}$ црних. Од црних оваца вуна се употребљава за домаће израђевине — већином за сукно мушкарцима. Плодне су и као такве често се близне, а тако исто и копице. Здраве су и отпорне према болестима.

Награђено је: у одељењу оваца: дипломом 10 излагача; првом наградом у справама у вредности од по 500— дин. и то: Влада Вукадиновић, из Дрвинца, Борисав Јовановић из Белониња, Димитрије Раденковић из Нишевца и Витомир Виденовић из Нишевца; другом наградом у вредности по 200— дин. награђено 7 излагача; трећом наградом у вредности по 100— дин. 10 излагача и четвртом наградом од по 50— дин. 13 излагача.

У одељењу живине: за кокошке: првом наградом од по 200— дин. и то: Димитрије Раденковић из Нишевца, Вукашин Милошевић, из Периша и Веселин Јанковић из Сврљига; другом наградом од по 100— дин. 2 излагача; трећом наградом у вредности од по 50— дин. 4 излагача и четвртом од по 25— дин. 8 излагача.

За гуске награђени: првом наградом у вредности од 200— дин. 1 излагач, другом у вредности 100— дин. 1 излагач, трећом наградом у вредности од по 50— дин. 4 излагача.

У одељењу ћурака: првом наградом у вредности од по 200— дин. 2 излагача; другом наградом у вредности од по 100— дин. 2 излагача и трећом наградом у вредности од 50— дин. 2 излагача.

У одељењу пловака: првом наградом у вредности 200— дин. 1 излагач и другом наградом у вредности 100— дин. 1 излагач.

За овчији сир: првом наградом у вредности 200— дин. 1 излагач, другом наградом у вредности 300— дин. 3 излагача, трећом наградом у вредности 150— дин. 3 излагача, и четвртом наградом у вредности 50— дин. 2 излагача.

За руна вуне: награђено је првом наградом у вредности 200— дин. 1 излагач, другом наградом у вредности 100— дин. 1 излагач и трећом наградом у вредности 50— дин. 1 излагач.

За овчије коже: првом наградом у вредности 200— дин. 1 излагач, другом наградом у вредности 100— дин. 1 излагач, трећом наградом у вредности 50— дин. 1 излагач и четвртом у вредности 25— дин. 1 излагач.

За кокошиња јаја: првом наградом од 200— дин. 1 излагач; другом наградом у вредности 100— дин. 1 излагач; трећом наградом у вредности 50— дин. 1 излагач и четвртом наградом у вредности 75— дин. 2 излагача.

На изложби су преовлађивале кокошке расе плимут рок, затим беле талијанке, а било је неколико стабала и род-ајланд, сусекс и минорки.

Пошто срез сврљишки има свих услова за успешно гајење оваца у већим размерама, то је Банска управа у Нишу настала, да се воћни расадник у Сврлигу претвори у овчарско селекцијску станицу, ради чега су већ предузете извне припреме. Желети је и надати се да ће се ускоро ова добра и корисна намера и у дело привести.

Како је изложба била приређена за време вашара то је и посета изложбе била обилна, па прма томе и изложба добро успела, јер је доста од изложених грла и по доброј цени откупљено. Куповину гулијанских оваца, нарочито овнова за приплод вршили су највише сточари из Крајине, плаћајући једног овна 450— динара.

Сава М. Ратковић.

Пишања и одговори.

Пишање: Молим за одговор преко Тежача, чиме могу излечити нека жива влакна која се налазе код мојих волова у очима, а која су дугачка око 3 см., а дебела око 1 мм. Ова жива влакна стално се крећу у очима волова, који су и поред добре хране невесели.

Михајло А. Митић,

земљоредник из Буковца, члан
Врањске пољopr. подружине.

Одговор: Разликујемо две врсте паразита — готована —, који имају своје седиште у очима. Једни, који се налазе на самој вежњачи—ван ока —, обично неколико њих удружених, смотаних у клупче и који изазивају разне катаре и упале очне слузокоже. Чешћим испирањем ока неким дезинфекционим средством, на пр 2% раствором борне киселине успевамо, да без много мука исте отстранимо, после чега нестану и надражења и запаљења.

Важнија и опаснија је друга врста ткз. црв влашњак, који се излази у самом оку и чије присуство изазива запаљења унутарњих делова ока. Обично се они задржавају у предњој очној комори или у самој стаклини. Лечење оперативним путем прободом рожњаче.

Обе врсте тих готована појављују се обично код стоке која пасе на влажном и мочварном земљишту и на земљишту, које је изложено поплавама.

Ф. М.

Одговор на питање г. Манојла Н. Манојловића, трг. из Кушиљева.

Црвена детелина, као и остале легуминозе не подноси кроз дуже време гајење, нити често периодично враћање ни исто земљиште. Потребно је да прође бар 5—6 година, јер је у том случају успех сигурнији. Стога Вам не препоручујем да ове јесени засејете земљиште црвеном детелином на коме је пре две године била ова иста биљка. Најбоље би било да још бар 2 године гајите ни томе земљишту неке друге усеве (грашак, граховицу или што друго), а затим да га засејете црвеном детелином.

Ing. Власт. Ђ. Ђорђевић,
проф.

Питање: Молим за одговор има ли лека мојој крави која има неко хрљање у врату, које се осећа далеко када крава хода и када је сита, а када је гладна и лежи сасвим се мало осећа? Да није то последица надува од којег је крава једва жива остала?

М. Ј. Вуксановић,
Гор. Слатина, Босан. Шамац

Одговор: Болесне промене код Ваше краве нису ни у каквој вези са надимом од кога је Ваша крава боловала још пре годину дана.

Вероватно постоји у томе случају једна сметња у самом душнику, јер како наводите ово се хркање више осећа када крава ради и после хрљања. Можда постоји једно сужење самог душника, болест, која се не може излечити.

Препоручили би Вам, да се обратите ветеринару, који ће краву прегледати и дати потребне савете.

Ф. М.

Питање: Мој отац умро је 26 априла 1933 год. а старији брат умро је 26 маја 1934 год. Имање почив. оца води се на име умрлог ми оца. Како да пренесем имање на мене, најбрже и са најмање трошкова?

Милорад Петровић из Бадовинаца.

Одговор: Из постављеног питања не види се, да ли је Ваш пок. брат оставио свога потомства — децу или жену, што је врло важно у погледу наслеђа. Под претпоставком да сте Ви једини искључиви наследник умрлог Вам оца и брата, да нема малолетника, најбоље учинити ово: ако се нисте обратили неспорн. дела судији, то одмах да учините. Од општине ћете прибавити извештај о смрти умрлог Вам оца и брата, из кога ће се тачно видети, ко је по њиховој смрти остао и ко све полаже право на њихову заоставштину, такође од општине да се изврши попис имовине. Кад све ове податке буде имао суд, Ви ћете се обратити на судију с молбом, да донесе своје решење, којим се Ви оглашавате за наследника, и по извршености овог решења, а на основу истог Ви се уписујете у књиге као власник — баштиник имања, наравно поплаћеној наследној такси колико буде изнело.

М. Ђурђевић.

З А П И С Н И Ц И

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

33. седнице, држане 8. августа 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник Др. Таса Митровић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, Т. Владисављевић, М. Николић, С. Ратковић, Н. Белобрк и Б. Ранковић.

Претседавао претседник Др. Т. Митровић.

Бележио инспектор г. Б. Љ. Нешић.

I 719) Прочитан је и усвојен записник 32 седнице Управног одбора.

II 720) Примљен је знању записник 32 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 32 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

721) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

722) Да Друштво поднесе тужбу надлежном суду противу г. Изана Соколића, суспендованог управника расадника у Ковачици за проневерених 650 динара, коју је суму расхоловао по књигама, а Друштву новац за узету робу није послао.

723) Да се одобри секретару г. Дамњановићу да по његовој штедној књижици изузме 2000 динара ради лечења и да ову суму до доласка благајника привремено прими из друштвене касе.

724) Да се усвоји предлог одбора за оправку друштвених зграда и да исти одбор спреми услове за извршење оправки.

725) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 554.

726) Да се одобри регулисање дуга Подружине у Чачку по њеном предлогу с тим, да за остатак пошаље нову меницу или готов новец.

727) Да се прими знању извештај о извршеним наплатама друштвених потраживања у току јула т. г. и стању ових на крају истог месеца.

728) Да се прими знању да је извршен редован месечни преглед друштвене касе и вађено стање исправно и биланс стања на крају месеца јула т. г.

IV Прочитан је записник 32 седнице набављачког одбора па је одлучено:

729) Да се изврши набавка 5 комада троделних дрљача по понуђеној цени.

730) Да се изврши набавка 100 ком. широмера и 20 ком. градуса за ракију по одређеној цени, а у будуће врши набавка ових по потреби.

731) Да Друштво не може да врши продају свежега грожђа.

732) Да се продаја уранија зеленила врши по уговору који да пропише набављачки одбор.

V Прочитан је записник 32 седнице програмског одбора па је одлучено:

733) Да се Стеван Првенев засада не може упутити на праксу.

734) Да се Пољопривредној књијници и читаоници у Рогама бесплатно пошаљу књиге које је тражила.

735) Да се прими у састав Друштва новооснована Пољопривредна подружина у Барајеву, среза носавског, бановине Дунавске.

736) Да Подружина у Фрјници не врши ликвидацију, већ да обнови рад почетком 1935 год.

737) Да подружине у Смедереву и Приштини до краја септембра обнове рад са потребним бројем чланова.

738) Да се прими знању да је Подружина у Деспотовцу одустала од приређивања пројектованих предавања и да се сума њој додељена може дати на исту сврху другој подружини.

739) Да се Инспектор за подружине упути на скупштину чланова Подружине у Лазаревцу да прегледа стање исте и уреди материјалне односе.

740) Да се Подружини у Свилајнцу даду тражене картонске табце за изложбене предмете.

741) Да се ликвидациони материјал старе Подружине у Баковици преда новој Подружини у својину са правом свих потраживања од дужника и одговорних рачунопологача у своју корист.

VI 742) Прочитан је и усвојен записник 6 седнице одбора за II Земаљски воћарски конгрес и изложбу у Сарајеву са изменом, по пристанку одбора, да отварање изложбе буде 29, а конгреса 30 септембра, а не 20 и 21 октобра као што је раније било утврђено.

VII 743) Прочитан је позив Југословенског шумарског удружења на редовну годишњу скупштину 8 IX т. г. у Сарајеву, па је одлучено, да делегат Друштва на истој буде редован члан г. Бора Станисављевић, начелник Пољopr. одељења Дринске бановине.

VIII 744) Прочитан је позив Земаљског савеза задруга за пољoprивредни кредит на конгрес, који ће се одржати 19-VIII т. г. па је одлучено да делегати Друштва буду чланови Управе г. г. Вић Матић и Милош Николић.

IX 745) По предлогу члана Управе г. Николе Белобрка да се благовремено организује откуп семена лудерке и црвене детелине, одлучено је да набављачки одбор спреми за идућу седницу план и упут за рад око откупа семена.

Са овим је седница закључена.

34. седнице, држане 15. августа 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п. председник Др Т. Митровић и чланови: С. Ратковић Т. Владисављевић, Д. Спрмић, Н. Петровић, Н. Белобрк, В. Матић, М. Николић, А. Рашковић и Б. Ранковић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Б. Љ. Нешић.

I 746) Прочитан је и усвојен записник 33 седнице Управног одбора.

II 747) Примљен је знању записник 33 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 33 седнице финансиског одбора, па је одлучено:

748) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

749) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 559.

750) Да се Централном хигијенском заводу у Београду исплати 250 динара на име таксе за испитивање бељених и небељених ораха.

751) Да се за друштвену библиотеку купи књига „Спољна трговина“ за 1933 год.

752) Да Подружина у Чачку пошаље нову меницу на цео износ њенога дуга.

753) Да се фирми С. Сеслер исплати 3.300 динара за испоручени канцеларијски материјал по исправљеном рачуну.

754) Да се оправка друштвених зграда изврши у режији под надзором чланова Управе г. г. С. Ратковића и М. Николића, са хонораром од по 40 динара дневно.

IV Прочитан је записник 33 седнице набављачког одбора па је одлучено:

755) Да се Краљевској банској управи у Скопљу понуди семе луцерке по одређеној цени.

756) Да се откуп семена луцерке и црвене детелине врши по предлогу бр. 167 с тим, да се и непосредно на терен ради куповине могу упућивати лица која одреди Управни одбор.

757) Да се усвоји план за обаваљање пољопривредне лутрије и тражи надлежно одобрење за исту.

V Прочитан је записник 33 седнице програмског одбора па је одлучено:

758) Да се прими на знање извештај друштвеног практиканта Славка Вукалиновића.

759) Да се Саобр њајном одељењу Генералне дирекције државних железница, за бесплатно раздавање пољопривредницима приликом држања предавања о гајењу воћака, берби и паковању њих, изда 1.000 примерака поучних плаката за сузбијање гусеница на воћкама и 200 ком. Пољопривредних календара из ранијих година.

760) Да се прими знању извештај о стању Подружине у Лазаревцу и усвоје предложене мере за утврђивање материјалних односа и обнову рада.

VI 761) Прочитан је позив Удружења југословенских агронома на скупштину и конгрес 3 и 4 септембра т. г. у Дубљани, па је одлучено да се моли редован члан Друштва г. Зиданшек, начелник Пољопривредног одељења Дравске бановине, да буде претставник Друштва на скупштини и Конгресу.

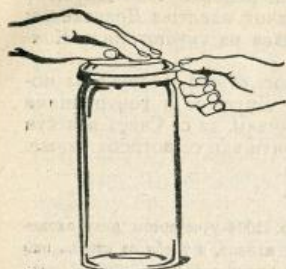
762) Прочитан је акт Земаљског савеза задруга за пољопривредни кредит о дел-гатима Друштва и говорницима на конгресу и скупштини, па је одлучено, да се Савез извести да ће и-дан од наших делегата говорити ако се потреба укаже.

Са овим је седница закључена.

Исправка. — У бр. 20 тежака стр. 1004 у четвртном реду олозло мотрешино је оштампано... око 100.000 корпи малине, а треба да стоји... око 100.000 кгр. малине. Молимо читаоце да ово приме знању.

Цене пољопривредних производа, на дан 25. октобра 1934 г.

Пшеница стара		Свиње мршаве	
Србијанска 79 2 ⁰ / ₀ Дунав	121.50 — 122	Болови I кл.	4—4.50
Србијан. 79, 2 ⁰ / ₀ Сава	120.50 — 123	II	3.25 3.50
77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	106 — 110	III	2.50 2.75
77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	100 — 105	Краве I кл.	3.50—4.00
Бачка 78 2 ⁰ / ₀	114 — 116	II	2.50 — 3.—
Бават. 78, 2 ⁰ / ₀	112 115	III	1.50—2
		Овце	1.50 2.50
Кукуруз		Јагањин	1.50—2
Баватске утовар станице пром.	80 — 82	Живина жива пилићи	9—10
Бават. пао. Вршач	80 — 83	Јаја 100 ком.	62 65
Срем. стари	82 — 85	Маст	12—13
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	82 — 86	Славина	8.50—9.50
Лађа Дунав	76 79	Млеко кравље	2 2.50
Лађа Сава	76—79	Млеко овче	3.50 4
Овас		Сир српски	10 12
Србијански пар. Београд	80—90	Кајмак	18—23
Сремски утовар станица	70—72	Кашкаваљ	11—17
Македонско-косовски	—		
Јечам		Разно	
Варањски 68—69 нов.	120—130	Мекније са врећама Срем, Бачка	80 — 85
Бачки нови 65—66	105—110	Мек. обала Београд, са врећ.	90—95
Главна пруга	—	Кукољ самлевен, Београд	65—75
Пасуљ		Кромпир,	42—50
Срб. 3 ⁰ / ₀ , 1933 г. пар. Беогр.	135—140	Црни лук	120 150
Сремски 2 ⁰ / ₀ без вр. утов. ст.	135—142	Бели лук	200—250
Бачки 2 ⁰ / ₀ без врећа у ов. ст.	130—133	Сено	30—35
Бачки и срем. 2 ⁰ / ₀ пар. Беогр.	—	Слама	15—20
Стока и ситни производи		Хартије од вредности	
Свиње тешке	7.20 — 7.50	2 ¹ / ₀ Рента ратне штете 350 50—350 50	
средње	6.50—6.80	4 ⁰ Аграрне обвезнице	41.50—41.75
Свиње лаке	5—6	7 ⁰ Инвестициони зајам 1921	71 — 71.50
		Аграрна банка	206—208

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л.	Дин.	10.—	од $\frac{3}{4}$ л.	Дин.	11.—
• 1 • •		12.50 •	1 $\frac{1}{2}$ • •		15.—
• 2 • •		17.—			

Резервне гуме за ове тегле 1,25.— могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд — Немањина ул. 11-15

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „MARO“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све врсте житарица (пшеницу раж, овас и јечам), нарочито подесни за заједничку употребу и за оснивање сеоских и *општинских тријерских станица*, лаки за руковање, једноставни, награђени на свима утакмицама и изложбама као *најбољи*, могу се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ
по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења даје Друштво на захтев и бесплатно.

ТЕЖАК**ОСНОВАН 1869. ГОД.**

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке ва лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32

**Значај доношења закона о вину и предлог
за његову измену.**

У време ступања на снагу закона о вину, јуна месеца 1930 год., криза у нашој винарско-виноградарској грани привреде била је у пуном јeku и прећаше да отера у пропаст велики број привредника, који су налазили средства за живот у тој грани привреде.

Тешко је било наћи ефикасна средства за ублажење те кризе, пошто је она у тесној вези с кризом целе наше привреде, односно у вези с кризом целе светске привреде, али је било јасно, да сузбијање и уклањање винске кризе треба у првом реду отпочети уклањањем узрока кризе у земљи.

Као једна од врло ефикасних мера за сузбијање винске кризе јесте доношење закона о вину и правилника за његово извршење.

Да сада видимо, које су то користи за наше виноградарство и винарство од доношења тога закона. Пре него што одговоримо на ово питање изложићемо укратко неке важније узроке винске кризе до доношења закона о вину, а то су:

- 1) продавала су се слободно без контроле у уну-

трашњости земље и извозила у иностранство вина од непосредно родних хибрида;

2) продавала су се без контроле вештачки справљена вина (петиоти, комињаци и т.д.), изузев незнатних мера контроле у оним крајевима наше земље, где су још били на снази аустриски и мађарски вински закони;

3) продавала су се без контроле цикнула, буђава и уопште болесна и покварена вина;

4) увозила су се без контроле из иностранства у нашу земљу разна вештачка и рђава вина;

5) извозила су се без контроле у иностранство из наше земље разна вина под именима и називима добрих и гласовитих виноградарских наших крајева и на тај начин убијала глас наших вина у иностранству;

6) подизали су се виногради од таквих сората које много роде али дају слаб квалитет вина и није се пазило да се саде сорте које се међусобно допуњавају тако, да се њиховим мешањем добије добар, једноличан и сталан тип вина, који се тражи на страном и домаћем тржишту, него наши виногради у неким крајевима претстављају право шаренило сората најслабијег квалитета;

7) продавала су се под именом природних безалкохолних пића разна вештачка безалкохолна пића.

Ако овоме додамо још и опште узроке светске кризе, оскудност у стручној спреми произвођача и продаваца, оскудицу капитала и т.д., онда није чудо што се наша виноградарско-винарска грана привреде наша у онако рђавом положају.

Од доношења пак закона о вину многи су од горе поменутих узрока кризе у знатној мери ублажени или сасвим уклоњени.

Важније одредбе закона којима се то има приписати јесу следеће:

1) забрањена је продаја вина од хибрида у земљи и њихов извоз у иностранство;

2) забрањено је продавати под именом вина бо-

лесна и покварена вина (цикнула, буђава, млечно-кисела и т.д.);

3) забрањено је справљање у циљу продаје вештачких вина (комињака, петиота и т.д.);

4) забрањен је увоз из иностранства свих вина, која нису у складу са одредбама нашега закона о вину, односно која нису у складу с нарочитим уговорима наше земље с другим земљама;

5) извоз наших вина у иноземство омогућен је само уз контролу наших надлежних енолошких и контролних станица;

6) препоручују се и продају од стране бановинских расадника уз повољну цену добре винске и стопне сорте;

7) забрањена је продаја вештачких безалкохолних пића под називом „безалкохолно вино“, „безалкохолни грожђани сок“.

Сада ћемо мало изближе да објаснимо значај ових одредаба, да би се јасније видело од колике су оне користи.

Тиме што је забрањена продаја вина од хибрида у земљи и њихов извоз у иностранство, иако нема тачних статистичких података, може се узети да је забрањено стављати у промет годишње око 500.000 хл. вина од хибрида, јер се рачуна да у нашој земљи има још увек око 35.000 па и више хектара земље под непосредно родним хибридима, који дају преко 1.000.000 хектолитара вина годишње.

Забраном продаје цикнулих, буђавих и уопште болесних и покварених вина може се такође узети, да је забрањено стављати у промет око 350.000 хл. вина годишње, што чини око 10% од просечне годишње производње вина, која износи годишње просечно око 3.500.000 хектолитара.

Забраном продаје вештачких вина може се узети да је забрањено стављати у промет годишње око 175.000 хл. вина, што чини око 5% од просечне годишње производње.

Ако сада саберемо горње цифре и то:

вина од хибрида 500.000 хл.

поквареног вина 350.000 хл.

вештачког вина 175.000 хл.

добићемо значајну суму од 1,025.000 хектолитара рђавих вина, која су под тач. 1, 2, 3, горе поменутих одредаба, односно параграфа 3, 6, 12 Закона о вину забрањена стављати у промет, а која су до доношења закона о вину притискивала и обарала цене добрим природним винима и онемогућавала њихову продају, те су она остајала непродата по подрумима произвођача.

Надаље контролом увоза вина у нашу земљу из иностранства такође се наше тржиште растерећује од знатних количина страних фалсификата и рђавих вина.

Контролом извоза вина из наше земље у иностранство онемогућава се извоз рђавих вина и тако подиже глас наших вина на страним пијацама.

Тиме што бановински расадници уз повољне цене продају добре винске сорте, омогућава се регенерација наших винограда у циљу стварања добрих, једноличних и сталних типова вина (типизирање вина).

Забраном продаје безалкохолних пића под називом, „безалкохолно вино“, „безалкохолни грожђани сок“ онемогућава се несолидна конкуренција, коју су чинила вештачка пића природним безалкохолним пићима и увећава се потрошња природних безалкохолних пића.

Најпосле увођењем Закона о вину спроведено је јединство винског закона на целој територији државе, а наша земља ступила је у ред напредних виноградарских земаља.

Из досада изложеног може се разабрати, да је доношење закона о вину донело знатне користи како нашем виноградару тако и продавцу, јер заштићујући природна и здрава вина заштићује их од несавесних и злонамерних фалсификатора и продаваца. Да је закон о вину имао корисних последица, за доказ нам служи и повољније стање на винском тржишту, које показује знатан поправак цена, те због тога сада нема код про-

извођача оноликих залиха вина као пре и нема онолике велике понуде вина на тржишту, него се напротив осећа знатна потражња што повољно утиче на цене вина.

Истина, ублажењу винске кризе није допринело само доношење закона о вину него и друге мере као: доношење повољнијег закона о трошарини на вино, завођење такса на вештачка безалкохолна пића, развијање и ширење задружне свести код виноградара, слабија берба прошле године и т.д., али је свакако неоспорна чињеница, да је доношење закона о вину једна од најзначајнијих мера за сузбијање винске кризе.

Потребно би само било, да се закон о вину што строжије примењује и да се у грубим повредама закона примене строге казне, које закон предвиђа, а не као што је досада често био случај, како се то из пресуда надлежних судова види, да се за грубе случајеве разводњавања и фалсификовања вина примењују најблаже казне.

Надаље, у циљу што ефикасније примене закона потребно би било, да се у закону учине измене оних одредаба, у којима има још недостатака, због којих препредени кривци избегавају заслужену казну.

Из досада изложеног види се дакле значај закона о вину и потреба његова доношења, а сада да видимо које би важније измене требало учинити, па да његова примена буде што успешнија и ефикаснија.

Измене које би требало учинити у закону састојале би се у следећем:

1) у измени поступка са фалсификованим винима (§ 3 закона);

2) у измени поступка с болесним и поквареним винима (§ 6 закона);

3) у измени поступка са широм и вином од непосредно родних хибрида (§ 12 закона).

Питање је сада, зашто би требало изменити горе поменуте одредбе закона.

Ове одредбе требало би изменити из разлога, што

оне овакве какве су сад, не пружају довољно ослонца контроли, која се спроводи по закону о вину над тим винима, да сузбије њихову продају и стављање у промет.

То се најбоље видело из досадашње примене тих одредаба закона, јер се показало, да се и мимо њих могу стављати у промет фалсификована, болесна и покварена вина као и вина од хибрида, а да се кривци не могу привести заслуженој казни.

Тиме се доводи у питање ефикасност примене закона и умањује значај његова доношења.

Да бисмо могли јасно уочити недостатке горе поменутих одредаба, између њихов садашњи текст и то:

1) текст параграфа 3, који регулише промет фалсификованих вина гласи:

„Забрањено је стављати у промет и тога ради чувати ширу и вино ако су појачани додавањем алкохола или умножени додавањем воде и других пића или из основа вештачки справљених или добијених из комине од грозђа, укуване шире или сувог грозђа додавањем воде, шећера и других састојака.“

Из текста овога параграфа види се, да је њиме забрањено справљати и држати вина и шире, који су справљени или добијени на начин поменут у том параграфу (што је у ствари фалсификовање вина) у циљу продаје и стављања у промет, а није забрањено уопште справљање и држање таквих вина.

Према томе, ако је неки продавац фалсификовао ширу и вино на један од поменутих начина и држао их у својим локалима, он не би подлегао казни по § 3 закона, осим у случају, да надлежни суд утврди, да је он то вино стављао у промет, односно продавао.

Да се ова одредба § 3 закона доиста овако тумачи не само од продаваца (кафеџија, гостионичара и т.д.) него и од стране надлежних судова, види се из досадашњих пресуда тих судова, т.ј. судови су како се види из пресуда ослободили кривице продавце код којих је контролни орган, који врши контролу по закону о вину, нашао фалсификована вина за која је

вина и од стране надлежне контролне станице и стручног одбора за оценивање вина утврђено, да су фалсификована у смислу § 3 закона, из разлога, што суд није могао стећи уверење, да су ова вина стављана у промет.

Суд је поступио по одредби § 3 закона, који за постојање кривице претпоставља, да фалсификовано вино буде затечено у промету.

Међутим, није потребно доказати да је суду у много случајева тешко утврдити, да ли је неко вино било у промету или не, ако то сопственик пориче, осим ако је такав случај по среди, где је ту кривицу могућно доказати на начин како то предвиђа кривични законик.

Исто тако је то тешко утврдити и контролном органу, који врши контролу по закону о вину над тим винима, осим ако баш наиђу у време када неко то вино купује или у кафани троши или уопште ако је по среди такав случај да не може бити сумње, да је вино продавано.

Због тога, ако се произвођачима и уопште лицима, која имају право точења пића изрично не забрани законом справљање и држање у својим локалима фалсификованих вина, могуће су злоупотребе закона. Да се сопственици често служе изговором, да нису стављали у промет вино, иако су стварно стављали, за које је било од стране надлежних органа утврђено да је фалсификовано, види се из пресуда редовних судова и записника винарских надзорника, т.ј. било је случајева, да је сопственик изјавио винарском надзорнику приликом састављања записника, да вино продаје, међутим, када се од надлежних органа утврдило, да његово вино није у складу с одредбама закона, он се пред судом изговарао да вино није стављао у промет.

Из тога разлога, да би се онемогућиле злоупотребе у погледу стављања у промет фалсификованих вина потребно би било, да се § 3 закона, који регу-

лише промет фалсификованих вина измени утолико, да се њиме забрани свим оним лицима, која се баве производњом, а нарочито продајом вина и других пића, да не смеју нити справљати нити уопште држати у својим локалима било на који начин фалсификована вина.

Када би се § 3 закона у том смислу изменио, онда би контрола стављања у промет таквих вина била много олакшана, јер би онда за постојање кривице по тој одредби било довољно да надлежни контролни орган нађе фалсификовано вино код продавца и да за то вино буде утврђено од стране надлежне станице и стручног одбора да је фалсификовано.

Према горе изложеном § 3 закона измењен могао би овако да гласи:

„Забрањено је стављати у промет и тога ради чувати ширу и вино ако су појачани додавањем алкохола или умножени додавањем воде и других пића или из основа вештачки справљени или добијени из комине од грозђа, укуване шире или сувог грозђа додавањем воде, шећера и других састојака“, *што стварно значи фалсификовање вина и шире.*

Произвођачима и свим оним лицима, која имају право шочења вина и других пића, забрањено је у опште справљати и држати таква вина у својим локалима.

Ову измену § закона потребно је учинити утолико пре, што закон о вину за справљање комињака, које је такође један начин фалсификовања вина, садржи сличну одредбу (§ 9).

(Свршиће се)

Инж. М. Драгаш.

Рајсарсџво.

Производња и припремање сточне хране за зиму на нашим сеоским газдинствима.

„Раса на уста улази; ко добро храни штеди; ко лоше расипа. Ако сам ти пролао краву, нисам њиву и ливаду“.

У последње време учестале посете и дописи са стране пољопривредника из свих крајева наше земље, а нарочито чланова пољопривредних подружина и млекарских задруга,

који су ми тражили упутства и савете како би могли да произведу, припреме и очувају сточну храну у повољном стању за исхрану своје стоке преко зиме, императивно налаже да преко јавности изнесем своја практична искуства.

I. Производња сточне хране.

Неоспорно је да исхрана стоке чини половину расе и повећава производну моћ и приходе од стоке.

На нашим сеоским газдинствима слабо се обраћала пажња на економску производњу и искоришћавање сточне хране, али јака зима 1931/32 године оставила је врло велике последице у недостатку сточне хране, како у ценовима многих пољопривредника тако и на стоци, јер је забележено много случајева, да је код многих пољопривредника стока угинула, јер нису имали довољно хране за исхрану. Ово су немиле појаве, које изазивају потребу да упознамо наше пољопривреднике са економском производњом и чувањем сточне хране на нашим сеоским газдинствима.

Повећање производње сточне хране на сеоским газдинствима могуће је на више начина, али с обзиром на практично просветни ступањ, ступањ културе и финансиску моћ наших пољопривредника, можемо препоручити нашим пољопривредницима да у прво време повећавају производњу сточне хране засејавањем извесних површина земље кукурузном сачмом — сетвом међуусева — кукурузне сачме после жетве стрнина или после озимог грашка или грахорице, завођењем плодоредом и увођењем гајења пићних биљака — детелина. Важно је напоменути, да је потребно завести рационалну негу ливада: дрљање, ваљање, забрану испаше и т. д.

II. Припремање сточне хране за зиму.

Припремање сточне хране за зиму има велики значај, јер узалуд је ако се произведе доста сточне хране, а ако се и сачува, осећаће се оскудица и недостатак за исхрану стоке.

Припремање сточне хране за зиму врши се на два начина: сушењем и конзервисањем зелене сточне хране.

а) *Сушење код нас* обично се практикује и то: сена, отаве и детелине, а ретки су случајеви, да се изведе са успехом услед промене времена — кишних година. Ако покошена трава за сено у току сушења кисне, губи 10—30% хранљивих материја испирањем, што је доста велики губитак.

б) *Конзервисање зелене* сточне хране — претставља новину за наша сеоска газдинства предратне Србије — и свакако као знак напретка пољопривредне производње на сеоским газдинствима. Конзервисање се врши у тако званом си-

лосима, који се подижу-граде од дрвета, каце веће; од прућа исплетени и блатом олепљени, тако звани примитивни; од цигле озидани — модерни. У напред поменутим силосима врши се конзервисање зелене сточне хране и то хране коју стока нерадо једе, а када се конзервише једе је врло радо.

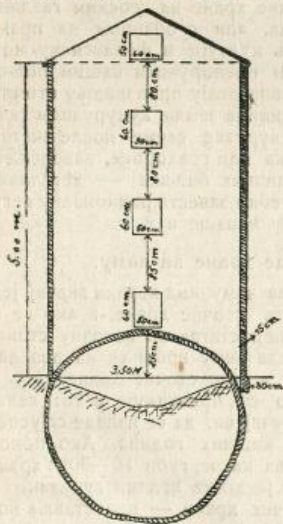
1. Силоси од дрвета — веће каце, могу се употребити за конзервисање зелене сточне хране без рђавих последица, изузев, које се употребљавају за справљање вина.

2. Силоси йримитивни. — Подижу се од прућа плетењем, па се затим олепе иловачом изнутра и споља, ако се покажу пукотине треба их ретком иловачом залепити, а потом окречити. Подизање оваких силоса омогућава се сваком пољопривреднику без разлике, јер нису велики новчани издаци него само рад и материјал са којим располаже сваки пољопривредник, коље, пруће, даске за вратанца. Величина силоса зависи од броја стоке, али се узима као мерило да је потребно за једно крупно грло стоке за годину дана да се исхрани 14 м^3 простора у силосу или око 1 вагона конзервисане сточне хране.

3. Силоси од цигле — оџеке. Силоси од цигле увршћују се у групу модерних силоса, ако се зидају са бунарском циглом која мора бити добро печена. Озидан силос изнутра се малтерише, а споља фугује цементним малтером. При зидању употребити цементни малтер или смешу цементног и кречног малтера. Кров се гради од дрвене конструкције, а покрива се поциков. лимом.

Скица претставља размеру и генералну пројекцију за подизање силоса од цигле, који може конзервисати сточне хране за 6 крупних грла стоке — крава или волова, за 6 месеци.

Потребан материјал за градњу силоса — зидање циглом и то:

Сл. 69. Скица зидаог силоса.

1. Цигле бунарске 3000 ком.	Дин. 650.—
2. Шљунка за темељ цокле 2 м ³	" 80.—
3. Песка за зидање и глазуру 3 м ³	" 120.—
4. Цемента 400 кгр.	" 320.—
5. Креча 200 кгр.	" 60.—
6. Кровна конструкција дрво	" 150.—
7. Поцинк. лим или цреп за покривање	" 200.—
8. Материјал и израда 4 вратанца	" 150.—
9. Мајсторима и радницима	" 400.—

Свега Дин. 2130.—

Данас, према садањим ценама, могао би да се сагради модеран силос од цигле, који би хватао $3\frac{1}{3}$ вагона прерађене зелене сточне хране за 2130.— дин., што би значило да би прерада—конзервисање у току прве године коштало око 7 пара по килограму и то у току прве године, док друге године не бих коштало ни паре, али ако се узме у обзир да ће овако подигнут силос моћи да служи најмање 30 година онда би годишње коштала прерада, конзервисање, само 71.— динар. Дакле, сачувало би се $3\frac{1}{3}$ вагона свеже сточне хране за 71.— динар годишње, и тиме би се уштедело 3 вагона сена, који вреде уз минималну цену каква је сада, 45.— динара за 100 кгр., око 13.500.— дин. сваке године. Са друге стране, ако се потсетимо да је стока храњена конзервисаном храном увек дебела као да је на паши, а млечност не опада, онда подизање силоса ове врсте врло је рентабилно и за препопуку нашим пољопривредницима.

Конзервисање зелене сточне хране.

Познато је, да се код нас врло слабо обраћа пажња на исхрану стоке и искоришћавање сточне хране, која по традицији и обичају наших пољопривредника у току јесени пропада, неискористи се, као на пример: позне отаве кишних година, вреже дулечне, мали и зелени дулечићи, лишће репе, позне кукурузне сачме и остала зелена сточна храна. Сва напред поменута сточна храна може се са успехом конзервисати и тиме сачувати и искористити за исхрану стоке преко зиме, када је иначе нема на њивама и ливадама.

Већини наших пољопривредника познато је, да од хране зависи правилан развитак и производна моћ домаће стоке, јер она надокнађава материје које се троше за одржавање живота и производњу, зато храна с обзиром на дијететичке особине треба да је увек у једном хармоничном односу и да се даје стоци у одређеним количинама и у одређено време, да се не би изазвали поремећаји у органима за варење. Из праксе је запажено, да прелаз са летњег храњења зеле-

ном травом — пашом, на зимско сувом храном — сеном, изазива поремећај у органима за варење код домаће стоке, што се нарочито опажа у смањењу производње млека код крава музара. Да би се то избегло, а и искористила храна, приступа се у напредним крајевима конзервисању зелене сточне хране тако, да прелаз са летњег на зимско храњење буде лак и неосетан.

Опитима у 1930, 1931 и 1932 години утврдио сам под нашим приликама, да се може са врло добрим успехом примењивати нови начин конзервисања зелене сточне хране справљањем топле силаже и то од отаве, кукурузне сачме, полужелене и исецкане кукурузовине, у смеси са отавом или кукурузном сачмом, о чему сам писао у своје време, али овом приликом укратко хоћу да изнесем како треба поступати са конзервисањем сточне хране, јер ће свакако користити пољопривредницима и потсетити их на оно што се писало.

Када је већ саграђен силос, према напред изнетом, приступа се конзервисању, т. ј. смештању сточне хране: под силоса треба застрти плевом житарица за 30 см. висине, затим покошену сировину, зелену сточну храну, сложити за $1\frac{1}{2}$ м. висине у силос и оставити да се загреје сама од себе до 45° Ц., што се контролише термометром усађеним у дрвени штап. Треба водити рачуна да не пређе топлота преко 50° Ц., а то се спречава табањем-гажењем. Пошто је први слој достигао топлоту 45° Ц. наставља се са пуњењем другог, трећег и четвртог слоја на исти начин. По завршеном пуњењу последњег слоја ставити један слој плеваче од 10 см. а поврх плеваче ставити један слој иловаче од 5 см. и водити рачуна да топлота не пређе 50° Ц., што се спречава притиском-гажењем.

Овако спремљена смеша може се употребљавати после 6—8 недеља, а може се чувати и годинама. При употреби конзервиране зелене сточне хране „силаже“ треба само комору отворити-развршити и извадити количину која је потребна за 24 или 48 часова, потом добро завршити развршеву силажу и силос затворити.

При храњењу стоке силажом препоручује се, да се по један оброк дневно даје неке друге хране, сена, или да се силажа меша са плевом или сецканом шаровином-кукурузовином. Ако се стока храни само силажом не треба давати дневно више од 30—50 кгр. на једно крупно грло: краву, вола и т. д., а јунадима у пола мање, али се придржавати састављеног obroка по „Келнеру“.

Агр. Света Радојчић.

Пчеларство.

Чување празних сатова.

Успех у пчеларству или довољан принос од гајења пчела зависи од многих и разноврсних услова, а поглавито од временских и месних прилика, а уз то још и од познавања и разумевања пчеларскога посла и марљивости у раду око пчела.

Живот и рад пчела, као и осталих домаћих животиња, које се гаје ради користи од њих, зависи од природних утицаја на њихов живот и рад, али исто толико и од разумнога и марљивога утицаја пчеларевога на живот и рад пчела.

Пчелареви утицаји на добар живот и рад пчела су такође многобројни и разноврсни, које сваки добар пчелар треба добро да познаје и да их марљиво и изводи.

Ради довољнога успеха у пчеларству, или ради довољнога приноса од пчела, пчелар треба да се, поред многих старања, стара још и о томе: да свакад има *довољан број рамова или оквира са гоштовим празним сатовима у њима.*

Довољан број добро очуваних оквира са празним готовим сатовима у њима чини да се добије два пута већи принос у меду од пчела, но што се може добити кад се пчеле оставе да сваке године израђују нове сатове.

Добро очувани празни, готови сатови у оквирима доприносе и томе да се и ројеви, или нова пчелиња друштва за краће време развију у довољној мери, а тиме се у знатној мери смањују и издаци за набавку вештачкога саћа, па појевтињава и производња меда.

Због свега тога добро очувани готови празни сатови су од превелике користи за свакога пчелара, и зато сваки пчелар треба да се марљиво стара да очува што више празних готових сатова од квара.

Празне готове сатове кваре и уништавају само црвићи *воштаног мољца*, који се назива још и *метил*, и ништа друго, па зато празне готове сатове треба чувати и бранити само од нападаја воштаног мољца или метиља.

Црвићи воштаног мољца, који нагрзају, кваре и уништавају пчелиње саће, изводе се из јаја, која снесе лептирица воштаног мољца. То је мали лептирић, упола мањи од пчеле, пепељаве боје. Јаја сноси у труњу на дну кошнице испод сатова. Црвићи се првих дана хране храном коју налазе у воштаним ситним љущчицама у труњу, а кад одрасту прелазе на сатове, које нагрзају, избуше и искваре толико да постану неупотребљиви. Да би се ови црвићи заштитили од пчела

они своје ходнике, које праве на саћу, обавију паучином, кроз коју пчеле не могу проћи и допрети до њих.

Пчеле познају воштану лептирицу као штеточину, па је зато гоне и бране јој да се увуче у кошницу, али се она ипак увлачи кришом, а особито ноћу.

Ако је пчелиње друштво јако, т.ј. ако у кошници има много пчела, онда се воштана лептирица не може лако увући у кошницу, јер је пчеле одмах изгоне или је убију, али ако у кошници нема много пчела, онда се она лако увуче у кошницу, па се у њој од јаја која лептирица снесе намноже црвићи воштанога мољца, који искваре све сатове, и пчеле у тако нападнутој кошници од мољца наскоро угину.

Лептирица воштанога мољца лако се увлачи и у кошнице без пчела у којима се налазе оквири са празним готовим саћем, па на њему сноси своја јаја, а исто тако сноси своја јаја и у комађу саћа које нађе побациано на пчелињаку.

Да би се спречило намножавање воштанога мољца на пчелињаку препоручују се ове мере:

1. не трпети слаба пчелиња друштва на пчелињаку, већ их спајати са јачим друштвима или по два слаба друштва у једно;

2. оквири или рамове са празним готовим сатовима склапати и чувати у празним кошницама, у сандуцима или орманима, који треба да су тако затворени да се у њих не може увући ниједна лептирица воштанога мољца;

3. на пчелињаку не треба да се нађе ни најмањи комадић пчелињег саћа;

4. сваку лептирицу чим се где спази треба одмах убити.

Да би пчелар могао имати довољан број добро очуваних, празних, готових сатова, треба их, дакле, марљиво чувати и бранити од напада воштанога мољца, а за то се препоручују разноврсне мере. Ради тога препоручује се кађење саћа сумповом паром, као и паром других препарата, која угушује и убија црвиће воштанога мољца. То је успешно средство, али се оно мало употребљава због тога, што то захтева доста велике издатке, а уз то задаје још и велике и досадне послове. Многи пчелари, а нарочито сеоски пчелари, немају ни могућности да помоћу кађења чувају и бране сатове од мољца.

Али кађење сатова сумповом паром и паром других препарата није једино средство за чување и одбрану саћа од мољца. Оно није ни неопходно потребно, јер се празни готови сатови могу добро очувати и без кађења и без издака на набавку погодних справа за то.

Треба знати да се црвићи воштанога мољца не изводе

у свако доба године, јер и његова лептирица не носи јаја у свако доба године, већ само онда кад је топло време. Чим време захладни престаје множење воштаног мољаца. Према томе за одбрану сатова од мољаца треба се старати највише у времену од свршетка пчелиње паше па док време не захлади, а то је отприлике од почетка септембра до почетка месеца новембра.

У томе времену празни готови сатови могу се добро сачувати од мољаца на овај лак и јевтин начин.

Старање о чувању сатова од мољаца настаје одмах пошто се заврши пчелиња паша и одузимање меда од пчела.

Пошто је из сатова у оквирима истрешен мед на истресаљци, и пошто су пчеле посисале из њих заостатке меда, испражњени сатови се прегледају. Сви престарели или оштећени сатови се издвоје, који ће се претопити у восак. Остали добри сатови, који се могу употребити још више година, склањају се и чувају од мољаца. Они се ради чувања од мољаца склањају у празне кошнице, сандуке или ормане.

Празне кошнице, сандуци или ормани треба да су добро затворени, тако да се у њих не може увући ниједна лептирица, а сатови не смеју бити сложени у њима један уз други, већ размакнути један од другог за 3—4 сантиметра, да не би мољчеви црвићи, ако их има на њима, могли прелазити са једног сата на други.

Празне кошнице, сандуци и ормани са сатовима, који се желе очувати од мољаца, не смеју се уносити у затворене и топле просторе, већ се морају држати напољу, као и кошнице са пчелама.

Ако се нема довољно празних кошница, сандука и ормана, онда се оквири са празним, готовим сатовима могу повешати у шупи, у амбару, у кошу, или испод стреја, али ипак раздалеко један од другог.

Док је још прилично топло време, кад се из јаја воштане лептирице могу изводити црвићи који нагризају и кваре сатове, сатове треба што чешће прегледати, најмање сваки трећи или четврти дан. Ако се при прегледу нађе да се у који сат извео неки црвић и почео га нагризати и кварити, онда се црвић иглом, којом се плету чарапе, извади, избаци и уништи, а ако је неки сат већ јако нападнут од мољаца, онда се он одмах издвоји, да воштани црвићи не би прешли са њега на остале још неоштећене сатове.

Тако се чини док још траје топло време, а кад ускоро настане зима и време јако захладни, онда је надгледање празних сатова непотребно, пошто онда нити лептирица сноси јаја нити се из јаја могу изводити црвићи, и зато пчелар може бити безбрижан преко целе зиме.

Воштана лептирица почиње сносити јаја, из којих се изводе црвићи, упрочеће кад време довољно отопли, што бива обично у месецу априлу. Зато и онда треба вршити преглед сатова сваки трећи или четврти дан. Али у то време настаје проширење плодишта, постављање медишта и ројење пчела, када се очувани сатови додају пчелама, које их онда саме чувају и бране од мољаца.

На овај начин сваки марљиви пчелар може очувати празне готове сатове од мољаца, па их имати у довољној количини, а тиме постизавати знатно већи принос од својих пчела.

Јов. П. Јовановић.

Будимка.

У Староме Влаху, нарочито у данашњем срезу моравичком, распрострањена је јабука *будимка*.

Њено порекло није испитивано. По имену које носи многи се досећа, да је донесена од Будима у Угарској.

То се тврђење налази чак и у *Ријечнику хрватскога или српскога језика* у свесци трећој, која је изишла у редакцији Ђуре Даничића.

Али се не би могло тврдити, да јој је порекло с оне стране. Она је била одомаћена у Староме Влаху много пре него што су се калем гранчице са севера почеле доносити и много пре него што је Стари Влах уопште почео имати додира са Угарском.

У осталом, у Европу је воће, које је пореклом из Азије, преношено прво преко крајева европских који су ближи Азији и који су јужнији, те су се воћке у њима лакше могле прилагодити; јер на пример у Гермонији за време Римљана, ни трешња није сазревала (Јосиф Панчић: *Из природе*).

Са севера су отпочели преносити врсте и одлике воћа тек отуда у последње време најимањи воћари, који нису озбиљно проучавали ни порекло воћа уопште ни наше воће и његову вредност посебице, него су нам калемили своје врсте и одлике, за које су знали, да су у њиховим крајевима најбоље, и не сањајући да у нас има вековима прилагођених, бољих, изврснијих врста и одлика.

Тако би се и за *будимку* могло пре рећи да је пореклом из старе жупе *Будимља*, садашњих Доњих Васојевића.

У Будимљу је још Св. Сава основао једну од оних дванаест епископија; тамо су на манастирским добрима гајене одабране воћке и одатле размножаване даље. Калуђери из манастира Студенице, Придворице, Ковиља, Ариља, Годавика,

Карона, Мркшине Цркве и Рујна и т.д. ову су јабуку донели из суседног Будимља и размножили је прво по манастирским имањима, а после и по целој крају.

Осим епископије, која је у оно доба по правилу свуда била *врло важна* за развитак воћарства, у Будимљу је за дуго, док нису настала Немањинска освајања на југу, била час стална, а час само летња резиденција престолонаследника и удових владарки, па су се често и сами дејствителни владарци у тамошњим дворовима одмарали, уживајући у извршним природним положајима и разоноћујући се у лову. Није, према томе никаква случајност да се баш тамо одомаћила и гајила ова изврсна јабука; и епископи и чланови владалачког дома су у оно доба уживали у лепом и укусном воћу.

Да је *будимка* размножена из Будимља наводи нас да верујемо и ова околност: она је доста слична јабуци познатој под именом *шејтовка*. А *будимка* је распрострањена и око Тетова. У околини Тетова је она под именом *будимка* извесно допрла пошто су Немањини Тетово освојили и из Будимља тамо пренели своју летњу резиденцију.

Интересантно је и обавештење једнога Ђаковца (Милана Јовановића): да се у Ђаковици, поред *сенабије*, гаје и *будимка* и *шејтовка*, и да су обе ове врсте из Тетова донесене и у Ђаковици одомаћене, што би значило да је *будимка* преко владалачког летовалишта Тетова распрострањена по Метохији.

Тако се *будимка* успешно распростире само по висовима. Већ падина Мораве, од Жиче па кроз све феуде цара Лазара, *будимка* је, по општој оцени купаца, знатно слабија.

Али, по нашој несрећи, ми нисмо умели *будимку* ценити. Ја сам је, додуше, у своје раду на пољопривредној пропаганди пре веома јако размножио у ужичком и чачанском округу, али се на томе застало. Требали су сад да дођу многобројни странци, међу њима и видовити Немци и Холанђани, па да *будимци* даду *прво место* међу нашим јабукама. А пок. Карић, у својој монументалној *Србији*, писао је да је то јабука сенабија, па се тим незналаштвом послужио и један професор у Народној енциклопедији!

Али да се човек и не зачуди томе незнању једнога нестручњака, кад сам имао сила муке с двојицом проносираних помолога докозујући им, да је то *будимка*, а они су упорно тврдили да имају посла само са ђулабијом! Морало се постављати питање срескоме економу у Ивањици: која је то јабука, да ли ђулабија или је *будимка*?

Дошли су, на нашу срећу странци, и рекли су да је *будимка* најбоља *наша* јабука.

На тај начин, спор је решен и дато је за право најбо-

љим јабукама наших стародревних епископа, краљица удова, престонаследника и самих краљева.

Г. Никетић је написао и штампао нарочиту брошуру *Будимка*, у којој је зналачки изнео и добре и лоше стране ове јабуке. Пошто је о њојзи писао и Г. Јосифовић, нагласивши тачан суд о њојзи: да је она за масу ипак довољна, јер маса није у стању плаћати скупоценије јабуке.

Д. Л.

Домаћинство.

Конзервисање воћа.

2. Кување слатка.

Наше домаћице много кувају слатка од трешања, вишања, јагода, кајсија, шљива, бресака, гуња, а ређе од орашчића, смоквица и лубеница. Слатко се више кува у вароши, а мање на селу.

Воће за слатко мора да буде по квалитету најбоље, да је зрело, ненагњечено, лепо по боји и свеже.

Многе домаћице не знају кад и како треба да употребе лимун, а у чуду се питају, како је слатко појединих домаћица по боји и по укусу боље. Да би се одржала боја и укус, на очишћени и опрани 1 кг. воћа треба исцедити 1—2 лимуна и посути га са 50—100 гр. ситна шећера. Тако ће воће задржати природну боју и укус. Зато га не треба кидити сумпором као ипр. шљиву, гуњу и др. Овај је начин много лакши за домаћице, а са хигијенског гледишта далеко здравији.

Воће као зелена смоква, орашчић, кора од лубеница, мора да се бари неколико пута у кључалој води, па постане мекано и добро спремно за слатко. Затим се њему додаје два пута више шећера, пошто га у себи нема. Ово су слатка скупа, зато их домаћице ређе кувају.

За слатко ма које врсте воћа, главно је да се сируп добро укува. На 1 кг. шећера сипа се 3 чаше воде. Сируп мора бити укуван као мед, па се тек онда додаје воће. Додавањем воћа сируп се разблажи (воће има 80% воде) зато се поново кува све дотле, док сируп не постигне потребну густину. Тада се скида са ватре, па док је још вруће слатко, скида се пена. Слатко се остави да се расхлади и хладно се сипа у тегле. Оне се повезују и остављају на сухо, промајно место.

3. Кување пекмеза.

За кување пекмеза домаћица може узети воћа које није првог квалитета. Пекмез се може скувати од сваког воћа: јагода, вишања, кајсија, бресака, шљива. 1 кгр. процеђеног (пропасираног) воћа дода се $\frac{1}{2}$ кгр. шећера. Код пекмеза од шљива, ово може да изостане, јер шљива има доста шећера у себи.

Пекмез се кува у шерпи или чистом калајисаном суду. Добро је скуван само када са варјаче падају комади. Пекмез се сипа у чисте, опране и избрисане тегле, док је још врућ. Због тога се морају тегле претходно да загреју. Тегле са пекмезом се повезују тек онда, када се пекмез расхлади. Он се чува на сухом, промајном месту.

4. Справљање мармеладе.

Ако помешамо две или више врсте воћа, добијамо мармелладу од крушака и јабука и то: два килограма крушака један килограм јабука; од шљива, процеђеног парадајза и шећера и то: два килограма шљива, килограм процеђеног парадајза и један кгр. шећера; од крушака, јабука и грожђа: два килограма крушака, један килограм јабука, 3 килограма грожђа; од кајсија и бресака: један килограм кајсија 1 кгр. бресака и $\frac{1}{2}$ кгр. шећера.

Све су мармеладе добре ако се кувају у чистом суду, а ако је бакарни, мора бити калајисан. Мармелада се укува нешто гушће него пекмез. Она се може држати у малим сандучићима, обложеним пергамент хартијом, и може се ножем сећи. Чува се такође на сухом, промајном месту.

При кувању компота, слатка од кајсија, бресака, гуња, јабука, крушака, љуске се не морају бацити. Ако домаћица има већу количину од 2—3 кгр., може их обарити, пропасирати, затим додати једну или две врсте свежег воћа нпр. крушака, јабука или др. за онолико колико има пропасираних отпадака. Свеже воће обарити, процедити (пропасирати) затим додати и процеђене отпатке и на 4 кгр. те масе додати 1 кгр. шећера.

Поново се кува као свака друга мармелада. На овај начин домаћица не мора никада бацити љуске од воћа, а са мало труда доћи ће до које тегле више мармеладе.

5. Искоришћавање незрелог воћа.

У нашој држави пропадне много воћа само зато што се нема умешности и знања како да се искористити. Много

воћа отпада као незрело или га ветар омлати. Један мали део употреби се за исхрану домаћих животиња, а остало потруне. Међутим, воће, које није зрело или је отпало као незрело услед ветра, може се искористити овако: покупљено воће се опере, очисти и бари. Када је потпуно меко, пропасира се, па се затим на 10 кгр. масе дода 2 кгр. шећера и комад лимунтуса величине лешника. Сад се кува као и свака друга мармелада. Док је још врућа сипа се у сандучиће обложене пергамент хартијом. Чува се на хладном, промајном месту до употребе.

Да би наше домаћице на селу знале да прераде воће, тј. да га конзервирају, потребно је организовати течајеве да се оне увере и виде користи тога рада. Течајеви треба да се одржавају у селама и то сезонски како воће наилази. Сем тога, домаћини морају им пружити средства да набаве: тегле, посуђе и шећер.

Ми верујемо, да би наше сеоске домаћице тада обављале овај посао са љубави и успехом.

Наталија Д. Ђуровић.

Рад Српског пољ. друштва и његових подружина.

Подружина у Ракарима.

У једном делу среза колубарског основана је фебруара 1933 г. 4 пољ. подружина са седиштем у Ракарима. Иста подружина основана је из реда млађих пољопривредника. Значај рада исте подружине јесте, што је по своме програму рада поред набавке потребних средстава пољопривреднику у алату и материјалу, одржавала везе са свима пољопривредним установама које раде на подизању пољопривреде, те је тако и пружила сва потребна саветовања члановима и околини. Одмах је образовала своју књижицу снабдевајући је пољопривредним књигама, где је своје чланове скупљала у празничним данима, ради добивања просветних знања, воље и морала за предузимање потребних и напреднијих радова, те су их могли обавити савесно и на време на својим имањима.

Управа подружине се веома заузимала да створи вољу у обнови и подизању уништеног воћа најездом штитасте ваши, у чему је прилично и успела, јер се виде велики простори новог шљивака засађеног. У смислу тога приредила је подружина у марту тек. год. велики воћарски калемарски курс, не само ради обуке у калемљењу воћа, већ и ради уношења племенитих.

страних сората које се у трговини данас траже и добро плаћају. Спремила је већу количину дивљака од јабука и крушака, тако исто набавила је сорте калем гранчица из Банов. расадника у Горажди и Пољ. школе у Ваљеву, од сората „винесан“, „донатан“, „зл. парменка“, „лепи боскоп“ и „фр. кожару“. Курс је похађао већи број чланова као и осталих пољопривредника. Извођење курса помогло је Српско пољ. друштво у алату са 400 дин. у пољ. књигама 200 динара. За непуне две године рада подружина има пет приватних раситла са одличним садницама и сортама, као и створену вољу за велике радове у воћарству.

Пољопривредна подружина у Ракарима не само да је водила пропаганду за обнову и подизање воћњака, већ је мотрила како се крећу воћне штеточине, да и у томе помогне члановима и околини, а то је јасан доказ, јер је иста са својим члановима агилно водила борбу у сузбијању гусеница „губара“ која је штеточина захватила велику површину у најачој мери-најезди, али подружина је на време видела опасност од исте, па је се обратила Српском пољ. друштву молећи за савете којим средством се може иста штеточина ништити. Друштво је упутило Др. Вукасовића, специјалисту за воћне штеточине, који је на лицу места одржао предавање — указао пута и начина за одбрану од исте штеточине. Подружина је са својим члановима предузела прскање „уранијом“ додатком у бордовску чорбу и успела те очувала своје воће, док су остали пољопривредници подлегли самој судбини и претрпели огромну штету у воћу. А да подружина није постојала и тражила на време средства, борила се за прскалице, јер их је мало било, исто би се десило и са њеним члановима. Данас подружина располаже са модерним воћним прскалицама својим и приватним, ради на одбрани — ништењу воћних штеточина, те ће моћи да сузбије сваку штеточину ако за то буде имала средстава. Главни је што се запажа да код подружине постоји тежња за реонирано гојење првокласних сората воћа, што ће свакако донети благостање самом крају, јер су саме прилике за воћарство погодне.

Гледајући на рад и важност пољ. подружина, требало би да сви државни пољопривредни стручњаци, којима је у дужности да унапређују пољопривредника, а и сви остали пољопривредници, раде да сваки крај, свака већа општина има пољопривредну подружину, која је у вези са Српским пољ. друштвом, које је урадило више но ма која установа у подизању села, а која и данас упире све своје моћи, ради и помаже пољопривредника морално и материјално, зато би требало да исто ужива знатну потпору од државе.

Оснивајте пољ. подружине и уз њих пољ. књижнице, унесите у сеоски народ књиге и листове, јер ће то створити напредак у просвети, а просвета ће створити благодостање народу и држави.

В. Р.

Пољопривредна изложба у Свилајцу.

На Крстовдан 27/14. септембра о. г. приређена је пољопривредна изложба у срезу ресавском у Свилајцу. Вредни и агилни Ресавци, што им служи на велику част, подигли су у Свилајцу дивну палату, Народни дом Краља Александра I. у спомен Синђелића, у коју су сместили сва своја привредна, хумана, војничко-соколска, просветна, здравствена и уопште сва културна удружења, тога најплоднијега краја наше земље. У пространој сали те палате, приређена је ова прва пољопривредна изложба, на којој су били изложени: ратарски усеви, воће и грожђе, баштенски плодови, женски ручни радови, пчеларство, плетарство, па и оделење хигијенске изложбе.

Заслуга за приређивање ове изложбе припада на првом месту вредном пољопривредном референту г. Миливоју Жујовићу, председнику Подружине Животи Матићу и благајнику Подружине г. Николи Марковићу. Они су са својим Управним одбором Подружине, ваљано пробрали и врло вредне сараднике на томе послу. То су г. г. Лазар Вуковић, учитељ из Купиновца, Миодраг Поповић из Бобова и нарочито врло вредан и умешан г. Димитрије Бугариновић, порезник из Свилајца. Он је поред осталог врло пажљиво декорисао изложбену салу и изложбу, и одличан је пчелар.

У 10 сати извршио је освећење изложбе добровољно, наш познати пољопривредник и свештеник Богомир Петровић из Свилајца са још два свештеника. По освећењу поп Бога, одржао је врло поучан и побожан патриотски говор. Потом је при отварању изложбе, председник Подружине г. Жив. Матић као домаћин пригодним говором поздравио излагаче и госте. Затим су говорили изасланик Српског пољопривредног друштва и изасланик Моравске бановине и опширно је говорио срески лекар о здрављу и пољопривреди. Завршну реч дао је г. референт Жујовић, па је изложба отворена.

Цео тај дан до 9 часова увече, изложба је била пуна посетилаца. Једни су одлазили, а други долазили.

Излагача је било и то:

Из ратарства и градинарства шездесет, са сто педесет пет предм. изложених.

Из воћарства седамдесет шест, са сто двадесет и седам предмета изложених.

Из виноградарства тридесет, са тридесет предмета изложених.

Из пчеларства седамнаест, са четрдесет предмета изложених.

Из ручних радова и рукотворина седамдесет пет, са око двеста педесет раз. предмета.

Распоред награда је учињен овако :

Из воћарства две прве, тринаест других и тридесет девет трећих награда; похвалница 5 ком.

Из виноградарства три првих, десет других, четири треће награде; похвал. 2 ком.

Из ратарства шест првих, четрнаест других, четири треће награде; похвал. 4 ком.

Из пчеларства једна прва, четири друге, шест трећих награда и 3 похвалнице.

Из домаћих ручних радова једна прва, седам других, деветнаест трећих награда, и 24 похвалнице.

Све су награде подељене у пољопр. справама и злату сем ручних радова, који су награђени у новцу, око 900 динара.

Вредност издатих награда по свима гранама је око 6000 дин.

Прву награду из ратарства добио је Јанко Николић, школ. економ из Бобове, Милован Николић, пољопр. из Свилајнца, Живота Матић пољ. из Свилајнца; из градинарства гца Милосава Миленковић, свр. ученица домаћичке школе из Свилајнца и Милосав Станковић, пољопр. из Дубнице.

Прву награду из виноградарства добио је Богомир Милосављевић, школ. пољопр. из Црквенца, Милутин Гачић, пољ. из Свилајнца и Радоје И. Радошевић, пољопр. из Војске.

Прву награду из воћарства добио је Светозар Дамњановић, учит. из Витежева и Димитрије Костић, пољ. из Свилајнца.

Прву награду из пчеларства добио је Димитрије Бугариновић, порезник из Свилајнца, за мед, восак и израђену бисту од воска Њ. В. Краља Александра I.

Из домаћих ручних радова прву награду добила је гца Десанка Д. Јефтић из Луковице.

Предмета из хигијенске изложбе било је око 40.

Ова изложба оставила је врло добар и поучан утисак на пољопривреднике, чиновнике, трговце и занатлије. Сви обећавају да ће се за наредну изложбу тек припремити, да се види шта све може дати питома Ресави и тако познати вредни Ресавци свију редова и занимања.

В. П. М.

Пишања и одговори.

Пишање: Имам прошлогодишње бело вино које је започело да се густи и растегљује. Пошто досада нисам имао такав случај, зато и не знам на који начин се лечи.

Молим Друштво да ми даде упутство на који начин да га излечим, за које унапред остајем захвалан.

Ђорђе Костић, ковач,
члан Царибродске пољопривредне подружине.

Одговор: Ваше је вино болесно од болести зване тегљивости или слузавости или масноће вина. Ту болест производе нарочите бактерије, једноћеличне биљчице—гљивице — тако ситне да се могу видети тек кад се посматрају под микроскопом који увеличава најмање 7 до 800 пута. Гљивице ове болести повезане су међу собом у огромно дугачким бројаницама обавијеним слузавом материјом из које кад се вино јаче меша одилази један гас, звани угљен-диоксид. Услед ових дугачких низова слузавих гљивица вино постане љигаво-масно тако, да кад се сипа у чашу отеже се као расо. Вино се обично уз то и замути, а укус му постаје блутоват, неизразит. Болест се јавља већином код белих вина, нарочито оних која су добијена од грожђа натрулог, а која уз то немају довољно алкохола ни танина, а имају доста азотних материја и непревредног шећера, сладуњава су.

Вино ћете излечити на тај начин, ако му додате калијум-метабисулфита у количини од 10 до 20 гр. на 100 л. вина. Више калијум-метабисулфита додаћете ако је вино одавна болесно и већ мутно, иначе мање. Али пре додавања калијум-метабисулфита потребно је излупати вино што јаче једним витким штапом који се завуче у буре са вином кроз отвор за врење. Добро је уз то, ако вино нема довољно опорости винске, додати му 10 до 20 гр. танина на 100 л.

Како се додаје танин и калијум-метабисулфит наћи ћете опширно описано у књизи: „Ново винарство“.

Кад се после додавања калијум-метабисулфита и танина вино избистри, треба га оточити од талога. Ако се само од себе вино не избистри брзо, онда га треба вештачки избистрити или филтровати.

Бож. Ђ. Ранковић.

Пишање: Молим за обавештење на ниже означену адресу. Прошлогодишње бело вино услед бурета ударало је на ракију, зато сам принуђен да га повратим у комине овогодишње бербе, али после врења од три до четири дана добило је киселину. Намеран сам да га оточим од комине и којим средством могу да му киселину извучем. Молим хитан одговор.

Михајло Петровић,

Претседник Пољопривредне подружине
у Куманову.

Одговор: Питање није довољно јасно, наиме, не кажете да ли је вино прешло у сирћетно вреће или је добило природну киселину и опорост од свеже комине.

У првом случају, т. ј. ако се вино почело претварати у сирће и ако је то претварање тек у почетку, треба вино пастерисати или засумпорити. Пастерисање се изводи помоћу нарочите справе, коју ви сигурно немате. Али и ви сами без справе можете пастерисати вино, ако имате један добро калајсан казан. Сипајте вино у казан, добро га поклопите поклопцем, ставите на ватру и загревајте га дотле док термометар спуштен у вино не покаже 65° Ц. Држати вино на овој топлоти 2 до 3 минута, затим га изручити из казана у добро сумпорисано буре, које се држи на хладном месту. Пошто се вино после 7—8 дана сталожу, оточити га у друго чисто, мало засумпорено буре.

Ако се вино већ јако усирћетило, не може се лечити, већ га оставити да се сасвим претвори у сирће.

У другом случају, т. ј. ако је вино постало природно кисело, вишак киселине можемо му одузети овако: купите у апотеци или дрогерији по $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ и 1 гр. преципитираног калцијевог карбоната, а ако овога нема, онда исто толико од ситно самлевог праха чистог мермера. Узмите 4 флаше болесног вина од по 1 л., па првој додајте $\frac{1}{4}$ гр. оног прашка, другој $\frac{1}{2}$ итд. даље. Добро измућкајте. Запушите. После 2 до 3 дана пробајте вино из сваке од ове 4 флаше. Ако вам се највише свиђа вино на пример из треће флаше, тј. из оне којој сте додали $\frac{3}{4}$ гр. оног прашка, онда колико литара болесног вина имате, купите толико пута по $\frac{3}{4}$ гр. оног прашка и додајте га вину у бурету, пошто сте целокупну количину прашка претходно растворили засебно у неколико литара вина.

Опширније о овоме наћи ћете описано у књизи: „Ново винарство“.

Бож. Ђ. Ранковић.

Пример за похвалу.

Бан Моравске Бановине Г. Милан Николић, од 19-Х-1934 изволео је похвалити г.г. Милоша Адамовића, среског начелника, Миливоја Жујовића, пољопр. референта, Димитрија Бугариновића, порезника, Мију Дугоњића, учитеља, Животу Матића, пољопривредника из Свилајнца, за рад на припремању и извођењу пољопривредне изложбе на дан 27. септембра т. г. у Свилајнцу, који су се својим заузимањем и трудом видно истакли, те је пољопривредна изложба потпуно успела.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

35. седнице, држане 22. августа 1934. год. у друштвеном
дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п. претседник Др. Таса Митровић и чланови: М. Николић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Н. Белобрк и Б. Ранковић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Б. Љ. Нешић.

I 763) Прочитан је и усвојен записник 34 седнице Управног одбора.

I 7 64) Примљен је записник 34 седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 356.

III Прочитан је записник 34 седнице финансиског одбора па је одлучено:

765) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

766) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 566.

767) Да се дуг од бивше Подружине у Св. Николи тражи судским путем.

768) Да се Подружини у Чачку врати обвезница и стара меница, пошто је послала нову меницу на остатак дуга.

769) Да се Подружини у Јагњилу крајњи рок за исплату њенога дуга остави до 1 октобра т. г.

IV Прочитан је записник 34 седнице набављачког одбора па је одлучено:

770) Да се одобри набавка 20 ком. Верморелових прскалица због хитне потребе.

771) Да се одбије понуда за закуп друштвеног дворишта за дрварску радњу.

772) Да се усвоје услови за куповину семена лудерке и црвене детелине, одобри рад са предложеним лицима, а поред њих обратити се и на г. г. Чеду Прокића, Наталинци, Владу Пешића, Рача, Јовицу Илића Јунковац и Срет. Д. Костића, Трстеник, доставити им услове за куповину и тражити пристанак за рад.

773) Да се са фирмом Пенз и другиови из Србобрана најпре телефоном ступи у везу ради куповине семена луцерке.

774) Да се по тражењу фирме „Југопол“ семе луцерке понуди по 20 динара килограм пломбирано франко друштвени магацин.

V Прочитан је записник 34 седнице прогмарског одбора па је одлучено:

775) Да се оцена објеката пријављених на расписане стецаје за напредније начине рада због материјалних разлога одложи за 1935 годину.

776) Да се прими знању и одобри начин ликвидације Пољопривредне подружине у Турији среза звишког.

777) Да се извештај о петодневном воћарско-калемарском курсу у бановинском расаднику у Белој Паланци прими знању и штампа у Тежаку.

VI 778) Да се прими знању са захвалношћу извештај члана Управе г. Виће Матића, као делегата Друштва на Конгресу Земаљског савеза задруга за пољопр. кредит.

Са овим је седница закључена.

36. седнице, држане 29. августа 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, п. претседник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, М. Николић, С. Ратковић, Д. Спремић, В. Матић, Н. Белобрк и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Б. Нешић.

I 779) Прочитан је и усвојен записник 35 седнице Управног одбора.

II 780) Примљен је знању записник 35 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 35 седнице финансиског одбора па је одлучено:

781) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

782) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 571 и 572.

783) Да се од г. Ђорђа Симеуновића, среског пољопр. референта у Пожаревцу тражи наплата дуга за послате му

пољопривредне календаре са 20% попушта с тим, да непродате врати.

784) Да се сума од 118.50 динара за семе енглеске траве послато Среском начелству у Борову тражи од г. Гојка Ружића, сада начелника среза лесковачког.

785) Да се подружина у В. Плани не може ослободити судских и адвокатских трошкова учињених тражењем наплате њенога дуга.

786) Да се „Тежак“ као часопис пријави I. Пореској управи за град Београд по Т. бр. 8 Закона о таксама.

787) Да се код рачуноводства Министарства пољопривреде настојава да се Друштву што пре исплати дуг среза моравичког од 8.940 динара, пошто је исти пренет на партију обавеза из ранијих година.

IV Прочитан је записник 35 седнице набављачког одбора па је одлучено:

788) Да се Подружина у Милошевцу извести да Друштво не може да врши продају грожђа.

789) Да се г. Милораду Костићу, извознику из Раче, одговори да Друштво неће да врши откуп семена луцерке и детелине посредно, већ непосредно од произвођача.

790) Да се од Димитрија Цветковића из Кратова тражи мустра семена које нуди, па да му се одреди цена.

791) Да се фирми Бено Балнит из Б. Пеште пошаље мустра семена луцерке и црвене детелине и одреди цена.

792) Да се г. Виктору Пинкасу из Руме на понуду да купује семе за рачун Друштва доцније одговори.

793) Да се г. Илији Спасојевићу из Шапца пошаљу услови за откуп семена и тражи пристанак на рад као и мустра по којој ће семе лиферовати.

794) Да се фирми „Југофруст“ из Цеља упути да се за семе мака обрати Трговачкој комори у Скопљу.

795) Да се Подружина у Трновчу извести да се цена семену луцерке и црвене детелине засада не може повећавати.

796) Да се прими знању реферат Инспектора о кретању цена семена луцерке и црвене детелине на терену и одобри да се именованим овлашћеним купцима пошаљу означене суме у 50.000 динара за куповину семена и број цакова за паковање и експедицију истог.

797) Да се понуде поднете Вардарској бановини за семе таксирају и кауција пошаље.

798) Да се изврши куповина 250 ком. обичних цакова за семе луцерке и црвене детелине.

V Прочитан је записник 35 седнице програмског одбора па је одлучено:

799) Да се подружинама у срезу рамском, у В. Градишту, Пожежени, Кусићу, Затоњу и Макцима изда на име помоћи 5.000 динара у пољopr. справама, алату семену и књигама, за приређивање опште среске пољoprивредне изложбе, а за награде излагачима.

800) Да се прими знању извештај г. Симеуна Михаиловића, ср. пољ. референта у Скопљу о прегледу стања Подружине у Синђелићу и сачека његов накнадни извештај.

801) Да се прими знању извештај друштвеног практиканта Славка Вукадиновића.

802) Да се претставка Подружине у Превешту спроведе Министарству пољoprивреде са молбом да удовољи захтеву Подружине или да јој се новац одузме и разда коме је намењен.

803) Да се прими знању извештуј Женске пољoprивредне подружине у Јагодини о одржаном предавању о конзервиривању поврћа и воћа у селу Драгоцвету и да се исти оштампа у „Тежаку“.

VI 804) Прочитан је позив Југословенског ветеринарског удружења на XIII редовни годишњи збор од 2—4 септембра т. г. па је одлучено да се умоли г. Бора Станисављевић, начелник Пољoprивредног одељења Дринске бановине да Друштво претставља на збору.

805) Прочитан је позив Команде Београда на реви трупа на Бањици 6-IX т. г. и раздељене су улазнице члановима.

VII 806) Саслушан је предлог потпретседника г. Др. Т. Митровића да се изради правилник за рад око откупа и чишћења семена луцерке и црвене детелине на Трифолин станици, па је одлучено да се начелно усвоји поднети нацрт правилника и по њему ради, а дефинитиван пријем истог да се изврши на наредној седници.

Са овим је седница закључена.

Конкурс

ЗА СЕКРЕТАРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

На основу чл. 29 друштвених правила расписује се конкурс-стечај за секретара са овим условима:

1. Да је школован пољопривредник.
2. Да је поданик Краљевине Југославије.
3. Да добро познаје живот, рад и структуру Друштва.
4. Да је са Друштвом и његовим подружинама сарађивао.
5. Да је редован члан Друштва.
6. Да по могућству влада и кореспондира француским или немачким језиком.
7. Да је досадањим радом дао довољно доказа о својим организаторским способностима и марљивости на послу.
8. Да почетна плата буде по правилнику о припадностима друштвеног особља, а изузетно и по споразуму.

Кандидати уз молбу поред докумената треба да пошаљу и кратак опис свог досадањег живота и рада.

Молбу са документима треба послати на адресу Друштва најдаље до 1-1-1935 године.

За ближа обавештења обраћати се Друштву, Немањина 15, телефон бр. 20302.

К.Бр. 8714. 10. новембра 1934 год. у Београду.

Резнице америчке лозе:

телеки, шасла, кобер,
дилот, дужине 0.40 или
1.30 купује Савез Вино-
градарских задруга
— СКОПЉЕ. —

Савез виноградарско воћарских задруга СКОПЉЕ.

Цене пољопривредних производа, на дан 12. новембра 1934 г.

<i>Пшеница стара</i>			
Србијанска 79 2 ⁰ / ₀ Дунав	121.50—122	Свиње мршаве	—
Србијан. 79, 2 ⁰ / ₀ Сава	120.50—123	Волови I кл.	4—4.50
„ 77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	100—106	„ II	3.25—3.75
„ 77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	100—105	„ III	2.50—3.—
Бачка 78 2 ⁰ / ₀	114—116	Краве I кл.	3.25—3.50
Бават. 78, 2 ⁰ / ₀	112—115	„ II	2.50—3.—
		„ III	1.50—2
<i>Кукуруза</i>		Овце	2—2.50
Баватске утовар станице пром. 78—80		Јагањци	2—2.50
Бават. пар. Вршац	78—81	Живина жива пилићи	8—8.50
Срем. стари	80—82	Јаја 100 ком.	45—50
Србијан. пар. Пожаревац в. пр. 80—84		Маст	12—13
Лађа Дунав	70—73	Сланина	9—9.50
Лађа Сава	69—73	Млеко кравље	2—2.10
		Млеко овче	2.50—3
<i>Овас</i>		Сир српски	9—10
Србијански пар. Београд	80—90	Кајмак	18—23
Сремски утовар. станица	70—72	Кашкаваљ	11—20
Македонско-косовски	—		
<i>Јечам</i>		<i>Раино</i>	
Барањски 68-69 нов.	120—130	Мекње са врећама Срем, Бачка 78—82	
Бачки нови 65—66	105—108	Мек. обала Београд, са врећ. 88—92	
Главна пруга	—	Кукољ самлевен, Београд	65—75
<i>Пасуљ</i>		Кромпир,	35—40
Срб. 3 ⁰ / ₀ , 1933 г. пар. Беогр. 135—140		Црни лук	100—120
Сремски 2 ⁰ / ₀ без вр. утов. ст. 135—142		Бели лук	400—450
Бачки 2 ⁰ / ₀ без врећа утов. ст. 130—133		Сено	30—35
Бачки в срем. 2 ⁰ / ₀ пар. Беог. —		Слама	15—20
<i>Стока и сточни производи</i>		<i>Хартије од вредности</i>	
Свиње тешке	7—7.50	2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ Рента ратне штете	318—320
„ средње	6.50—7.—	4 ⁰ / ₀ Аграрне обвезнице	39—40
Свиње лске	6—6.25	7 ⁰ / ₀ Инвестициони зајам 1921	69—71
		Аграрна банка	209.50—211

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ,

ЧИТАЈТЕ И ШИРИТЕ ЛИСТ „ТЕЖАК“.
ОСНИВАЈТЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПО-
ДРУЖИНЕ И ПОЉОПРИВРЕДНЕ
КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ
И ОМЛАДИНСКЕ ДРУЖИНЕ.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ при-спеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
• 1 . . . 12.50 . $1\frac{1}{2}$. . . 15.—
• 2 . . . 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд — Немањина ул. 11-15

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „МАРО“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све врсте житарица (пшеницу, раж, овас и јечам), нарочито подесни за заједничку употребу и за оснивање сеоских и *општинских тријерских станица*, лаки за руковање, једноставни, награђени на свима утакмицама и изложбама као *најбољи*, могу се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ
по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења даје Друштво на захтев и бесплатно.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

Бр. 23

Београд, 1 ДЕЦЕМБРА 1934. год.

Год. 60

ТЕЖАК**ОСНОВАН 1869. ГОД.**

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.

Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву.

ВЛАСНИК
ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Претсед. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
Стојана Новаковића улица број 32

Свети Краљ Милутин.

Слава Српског пољопривредног друштва.

И ове године Српско пољопривредно друштво прославило је у своме дому Св. Краља Милутина, али не као ранијих година. Са побожном скрушеношћу под сликом у црно обавијеном свога највишег Заштитника, Блаженопочившег Краља Александра I Ујединитеља, прота г. Стаменковић прочитао је побожне молитве, прекадио и прелио кољиво вином, и ужежена је славска воштаница. Овом чину присуствовала је цела Управа Друштва. Сви чланови, особље и друга присутна лица, били су погружени и тужни онако исто као чељад у угледној сељачкој кући кад им умре домаћин, али ипак помену славу и не забораве је.

И Српско пољопривредно друштво изгубило је свога високог Домаћина, изгубило је највишег Заштитника и поборника пољопривреде; изгубило је великог Сејача на културној и пољопривредној њиви југословенској, дајући од себе све за пољопривреду: вољу, дух и материјална средства. Рад на јачању привреде стално је лебдео пред умним очима Краља Мученика, јер народне патње и невоље биле су и Његове личне.

Стојећи данас пред спомеником који је Краљ Трудбеник подигао југословенској пољопривреди, већим и трајнијим од свих споменика од камена и туча, Српско пољопривредно друштво као претставник пољопривредника, данас на дан Славе Св. Краља Милутина, зажиже своје највишем Заштитнику Блаженопочившем Краљу Александру I Ујединитељу, жижак своје вечите захвалности.

Српско пољопривредно друштво дугује дуг захвалности и своје патрону Св. Краљу Милутину.

Најстарија пољопривредна организација у предратној Србији — Српско пољопривредно друштво слави Св. Краља Милутина на дан 12. новембра, као народна установа која ради за народ, за сељака, за његов културни и привредни напредак. Сасвим је природно што је Друштво усвојило овај народни обичај који је толико национално везан за српско племе. Оно је изабрало за крсно име Св. Краља Милутина зато, што је овај велики владалац из лозе Немањића, најистакнутије помагао, да се на свима његовим задужбинама — манастирским и црквеним имањима, као и у целој држави, заснују примерне економије земљорада, воћњака и уљаника, и што је на данашњи дан пре 65 година основано Српско пољопривредно друштво у Београду.

Према томе, славски је дан и дан сећања Српског пољопривредног друштва на његов постаник.

Народни је обичај, да се славскоме патрону на дан славе учини помен и ужеже свећа у цркви или на гробу. Пошто мошти нашег великог Св. Краља Милутина још из давне прошлости почивају у цркви Св. Краља (у Св. Недељи) у Софији, престоници Бугарске, то је Управни одбор у седници својој од 31-XI о.г. донео решење: да се обрати братском Земљоделском бугарском друштву, које сарађује на истим циљевима као и Српско пољопривредно друштво, на културном и пољопривредном просвећивању бугарских пољопривредника, да у име Српског пољопривредног друштва учини помен и припали воштаницу Св. Краљу

Милутину. О овом кораку Друштва извештено је преко нашег Министарства спољних послова Југословенско посланство у Софији.

Бугарско земљорадничко друштво писмом својим од 10-XI-1934 известило је Пољопр. друштво да се са највећом готовошћу одазива жељи Српског пољопривредног друштва.

У истој седници прочитано је писмо, упућено председнику Српског пољопривредног друштва, од г. С. Ж. Дацова, бившег председника Бугарског земљоделског друштва и почасног члана Српског пољопривредног друштва, пуно топлих жеља за срдачну сарадњу пољопривредника оба братска народа. Претседник пољопривредног друштва, у своме одговору, уз изразе топле захвалности на израженим жељама и пажњи према Српском пољопривредном друштву, уједно је умолио г. Дацова да као почасни члан Српског пољопривредног друштва узме учешћа у овој културној манифестацији.

Са коликим је пијететом поштовања и братске сарадње спроведена ова духовна манифестација двају хуманих друштава за добро пољопривредника оба народа, вили се из писма старог пољопривредника г. С. Ж. Дацова које у целини гласи:

„Примио сам ваше драго ми писмо, од 7. III. као одговор на моје, упућено Прејседнику Српског пољопривредног друштва, и осјтао сам изненађен ња, и врло много обрадован, да је данашњи прејседник и мој стари познаник.

У садржини вашег одговора збиља, има нешто, што је драго души. Ми пољопривредници имамо жежње за благосјтање оба народа. И идеално служили смо тој жежњи. Нека је продужимо.

Али ми смо осјтарили. Нека је предамо у завет млађим нарашћајима.

Са особито радостоју одазвао сам се вашој жељи да на дан Славе присусјвујем божанственој служби у цркви Св. Краља. Ужегао сам вошћаницу на вечерњи пред мошћима и одаслао вам дешу.

„Над мошћима Св. Краља гори вошћаница Српског пољопривредног друштва. Брајски поздрав.“

А данас је ошлужена велика божанствена литургија. Чинодејствовао је софиски Митрополић Стефан, уз прашњу два епископа, шест свештеника и два ђакона. Један од епископа и ђакона су били Руси изгнаници, који су нашли прибежиште у нашој земљи. Црква је била дуљком препуњена богомољаца од свих сјалежа наше престонице. Мошти Св. Краља — ковчег — био је ошворен, нарочито за данашњи дан. Присуствовао је и прејсјавник Југославије Министар г. Цинцар-Марковић са војним прејсјавником и секретаром посланства.

И шу сам ужегао воштаницу пред моштима и са своје стране — као почасни члан Српског пољопривредног друштва и од његове стране.

Ја вам, драги ми, г-не Мирко, не могу описати величанственошћ ове божанствене црквене службе — литургије — у помен Светога Краља, који је, по речима Митрополића Стефана и патрон Софије. Наша црква свагда је славила име Св. Краља, јер је он признај у далекој прошлости за Свеца. Више од хиљаду богомољаца смирено стоје и уз јектеније црквеног певачког хора, и од звука молитвених псалама митрополића, епископа и свештеника, при чишању Еванђеља колече!... То је један моментај уком мораш признаши да је вера у Христа Спасишела она чињеница која је одржавана и која ће одржати народ у својој свесци. 500 година страдања Срба и Бугара сјајало их је само са вером. Па, дај Боже, да ша вера никада не ишчезне.

На завршетку литургије, Митрополит Стефан, један од оних тврдо убеђених носиоца идеје блаженопочившег Краља Александра за братски споразум, врло дирљивим изразима наговестио је значај данашње Божије службе у спомен Светога Краља и молитвом богу позвао је богомољце да носе у својој души братство. И нарочито је казао: „Данашња литургија је допуњена са молитвом пред моштима у част Српског пољопривредног друштва и Бугарског земљоделскога друштва који да буду свагда у братској слози и споразуму, дај Боже! Започето дело зближења између два братска народа треба наставити по сваку цену, насупрот свима мрачним силама које раде против овог зближења. Споразум између југословенске и бугарске Браће очекује цело Словенство, а нарочито Православна црква, која је ово дело прва започела. Св. Краљ који почива у бугарској престоници и коме данас држимо помен, благосиља велико дело зближења“.

Ето шако, драги ми, г-не Мирко, завршила је божанствена служба у нашој Капшедали за помен патрона Срп-

ског пољопривредног друштва, при којој сам се и ја смирено молио Богу за здравље свију чланова Друштва, ња и најважније, да се никад не раскида веза међу двају народа.

Оно што су они шућим интригама један другом нанели у прошлости, нека се заборави.

Ваш узвишени и блаженопочивши владар Краљ Александар, са нашим Царом Борисом, као што рекох у првом писму, ударили су нови шемељ. И нека на шоме шемељу раде и пољопривредници.

У закључку ових редова нека вам кажем да преко целог дана народ до касне вечери долази и љуби руку Светог Краља у цркви. Па и ми му пољубисмо руку са прештавницима власи и нашег Друштва, заједно са чланом посланства Цинцар Марковићем.

Новинари сигурно описаше боље од мене ово богослужење. А надам се да ће га и телеграфна агенција прештелеграфисати, И од најписаног у нашим новинама може бити да вам пошаљем штогод".

Два Краља, један од најмоћнијих владалаца старе српске државе, а други моћне и простране Југославије, Својим прегаштвом и неуморном сарадњом на културном и пољопривредном просвећивању, утврдили су истину у коју сваки треба да верује: да су шемељи на којима се држава изграђује, напредна пољопривреда, која људе храни и нацију одржава, а и да су ова два Краља духовна сиона зближења и споразума оба народа као што је Његова Светост Митрополиш Стефан у својој духовитој беседи на дан Св. Краља Милутина, славе Српског пољопривредног друштва, на крају литургије дирљивим изразима изнео.

М. Миљковић.

Значај доношења закона о вину и предлог за његову измену.

— СВРШЕТАК —

2) Промет и продају болесних и покварених вина регулише § 6 закона о вину који гласи: „Забрањено је под именом вина пуштати у промет болесна и по-

кварена вина. Правилник ће одредити која ће се вина сматрати болесним и поквареним."

Из текста ове одредбе закона види се, да је и за болесна и покварена вина потребно за постојање кривице, да буду затечена у промету под именом вина.

Да би се пак учинила разлика између болесних и покварених вина и вина која су за продају, дужан је сопственик, бурад, у којима се налазе покварена вина, означити сходно чл. 22 правилника за извршење закона о вину читким и упадљивим словима: „покварено, није за продају као пиће“.

Оваква ознака међутим не пружа довољно сигурности, да се тако означено вино и доиста не продаје. Овде могу настати и настају слични случајеви као што смо то изложили раније за фалсификована вина. Стога и овде треба наћи начина, како ће се моћи сигурније и успешније контролисати стављање у промет болесних и покварених вина. Овде није могуће забранити држање таквих вина као што је то случај са фалсификованим винима из разлога, што се вино може покварити и уз највећу пажњу и најрационалнији поступак, т. ј. кварење вина је природна појава, која се мора одговарајућим средствима спречавати, док је фалсификовање вина, радња, која потиче из зле намере.

Да би се ипак омогућила успешна контрола покварених вина, могло би се прибећи денатурисању таквих вина, т. ј. било би потребно у закон унети одредбу, да се свако болесно и покварено вино, које више није за промет под именом вина, мора денатурисати било додатком од 15 литара чистог винског сирћета на сваких 100 литара поквареног вина, ако је вино употребљиво за сирће, односно додатком од 2 кг. ситно самлевене кухињске соли ако је вино употребљиво за дестилацију, у противном да се сматра, да је вино било стављано, односно да се ставља у промет под именом вина.

Оваквим денатурисањем постигло би се, да вино постане неупотребљиво за промет под именом вина

за непосредну потрошњу, а истовремено употребљиво за сирће, односно за дестилацију. Сваки међутим произвођач или продавац, који не би извршио денатурисање вина, а надлежни органи по закону о вину утврде, да је вино болесно и покварено, не би се могао извлачити да то вино није стављао у промет.

Бурад у којима се налази денатурисано вино требало би означити са „денатурисано“.

Трошкови око денатурисања су незнатни, т. ј. износили би код денатурисања са кухињском сољу од 4—6 динара за сваких сто литара вина, док за денатурисање вина винским сирћетом не би настали трошкови, јер додато винско сирће не би пропало него још поспешује процес сирћетнога врења вина, које и само треба да постане винско сирће.

Према томе измењен § 6 Закона о вину могао би да гласи овако: „Забрањено је под именом вина пуштати у промет болесна и покварена вина. Правилник ће одредити, која ће се вина сматрати болесним и поквареним.“

Болесна и покварена вина, која контроли орган нађе било где код лица, која се баве производњом или продајом вина и других пића, сматраће се, да је било стављано у промет, ако га сопственик не денатурише и то: додатком од 2 килограма ситно самлевене кухињске соли на сваких 100 литара вина, ако се вино може употребити за дестилацију, односно додатком од 15 литара чистог винског сирћета на 100 литара вина, ако је вино употребљиво за винско сирће. Бурад у којима се налази денатурисано вино морају се означити са: „денатурисано винским сирћетом“ односно „денатурисано кухињском сољу.“ Према томе сваки сопственик, да би избегао казну, дужан је водити рачуна да сва болесна и покварена вина, која више нису за продају под именом вина, одмах денатурише.

3) Питање хибрида је једно крупно питање у нашем виноградарству, које све до данас није потпуно решено.

Решење овога питања повлачи се још из 1922 год., т. ј. још од доношења Закона о обнављању и унапређењу виноградарства, који закон чланом 23 забрањује како по државним и приватним расадницима, тако и по виноградима размножавање и сађење хибрида америчке лозе и хибрида америчке и европске лозе, који роде непосредно без калемљења.

Међутим, иако је овај закон био на снази, хибриди су се и даље размножавани.

Такво стање остало је све до доношења закона о вину, т. ј. до јуна месеца 1930 год. Закон о вину својим параграфом 12 регулисао је промет вина од хибрида. Овај параграф гласи:

„До почетка 1932 године допуштено је стављати у промет вина од непосредно родних хибрида винове лозе, али под условом да носе тачну ознаку сората, од којих су справљена, то јест уз реч вино мора се додати „од хибрида“ или „од директора“, „од шмарнице“, „од отела“, „од изабеле“, и т. д. и да у свему осталом подлежу прописима овога закона, а од 1932 године забрањује се промет и продаја ових вина и са ознаком. Од овога последњег ограничења изузимаће се вина од оних сората непосредно родних хибрида, чије размножавање буде одобрио Министар пољопривреде сходно Закону о обнављању и унапређењу виноградарства.“

Из текста ове одредбе закона види се, да је од 1932 године забрањен промет и продаја вина од хибрида. Уношењем ове одредбе у закон ишло се за тим, да се уклоне из промета вина од хибрида, која су својим рђавим квалитетом убијала глас добрих вина домаће лозе, а ниским ценама обарала цене винима одличних домаћих сората испод производних трошкова.

Познато је наиме, да хибриди обилно роде и да су производни трошкови њихови несравњиво мањи од производних трошкова вина домаће лозе.

Вина од хибрида својим квалитетом далеко заостају за винима домаће лозе, нарочито оних најбољих

сората и не могу им квалитетом конкурисати, али су она наносила огромне штете винима домаће лозе услед мешања с њима, јер су им кварила квалитет и обарала цене. Наши потрошачи у свом претежном делу сналазе се у правилном оцењивању квалитета вина, па због тога рђава јевтина вина претпостављају скупљим квалитетним винима, те тако рђава вина потискују добра вина, која остају непродата.

Ако би се постигло, да се из промета за непосредну потрошњу уклоне вина од хибрида, заштитила би се с једне стране вина од домаће лозе, а с друге стране онемогућило би се и одржавање хибридских винограда, јер се њихово одржавање не би исплаћивало.

Продаја грожђа и шире и употреба вина од хибрида у сврхе дестилације не би обезбедили рентабилно одржавање винограда од хибрида и сопственици њихови били би присиљени да их или крче или прекалемљују, те би се тако површине под хибридима смањиле на количине, које би служиле углавном за кућну потребу и евентуално нешто у сврхе дестилације.

Овом одредбом закона ишло се и затим дакле, да се сопственици хибрида натерају, да своје винограде или крче или прекалемљују. У том циљу су банске управе, да би поспешиле прекалемљивање или крчење хибрида, издавале бесплатно или уз врло ниску цену калемове и резнице, а истовремено су и оптеретиле хибриде и таксама, које су се кретале од 5—15 пара по чокоту (прозвана чокотарина).

И поред свих тих мера површине под хибридима су се врло мало смањиле.

Иако нема тачне статистике, може се слободно рачунати, како сам то раније већ споменуо, да у нашој Држави под хибридима има још преко 35.000 хектара, који дају годишње преко 1,000.000 хектолитара вина.

Питање је сада зашто се и поред свих горе поменутих мера хибриди тако слабо смањују! Узрока има свакако више, али ћемо овде споменути најважније и то:

1) слабо материјално стање пољопривредника, које им отежава уклањање хибрида било прекалемљивањем било крчењем и прелазом на другу културу;

2) одржавање хибрида још се увек исплаћује.

Овај други разлог још је за уклањање хибрида одлучнији од првог.

Да сада видимо зашто се одржавање хибрида исплаћује и поред законом забрањене продаје њихових вина!

Одржавање хибрида исплаћује се углавном зато, што се њихова, уз мале производне трошкове добијена обилна вина, иако је законом забрањена њихова продаја, ипак продају за непосредну потрошњу као вино.

За доказ тога служе нам уверења контролних станица. Из тих уверења види се, да има још много вина од хибрида у промету.

Ако се пак узме у обзир, да досада нема добре и сигурне методе за утврђивање и распознавање вина од хибрида, онда је разумљиво, да и поред контроле има у промету још много вина за која се сумња али се не може сигурно утврдити да су хибриди, односно мешавине вина од хибрида и вина од домаће лозе.

Често наиме контролни органи достављају надлежним контролним станицама вина, која су сумњива да су мешавине вина од хибрида и вина од домаће лозе, али контролне станице и стручни одбори нису због недостатка сигурне методе за распознавање хибрида могли утврдити да су то мешавине вина од хибрида и вина од домаће лозе.

Због недостатка дакле добре и сигурне методе за распознавање вина од хибрида немогућа је успешна контрола продаје тих вина.

За распознавање вина од хибрида најважније су његове органолептичке особине, (боја, мирис, укус) које се међутим вештим манипулацијама могу прикри-

вати и тако отежати или посве онемогућити њихово утврђивање.

Из горе изложеног разабире се, да се за уклањање вина од хибрида из промета за непосредну потрошњу мора прибећи другим радикалнијим мерама. Најрадикалније средство за уклањање хибрида уопште било би свакако њихово присилно крчење. Колико ми је познато у Фин. закон ушла је одредба, по којој би се сви хибриди морали искрчити до 1 марта 1935 године, изузев по 500 чокота за кућну потребу.

Оваква међутим мера, када би се у тако кратком року спровела, упропастила би велики број пољопривредника, нарочито оних, који имају засађене веће количине хибрида.

Стога сматрам, да би било лакше изводљиво и целесходније, да се одредбе закона о вину, т. ј. § 12 Закона о вину поопштре утолико, да се продаја вина од хибрида за непосредну потрошњу посве онемогући, у чему се досада применом закона доста слабо успело.

Ово би се могло постићи уношењем у закон одредбе обавезног денатурисања шире од хибрида одмах код бербе, у присуству општинских или финансиских органа, а под руководством винарских надзорника и среских пољопривредних референата. Денатурисање би се могло вршити додатком од 2 килограма ситно самлевене кухињске соли на сваких 100 литара шире.

Трошкови око денатурисања не би били велики — они би износили око 5—6 пара од једног литра шире, т. ј. нешто више или нешто мање према цени соли, а могли би се подмирити из таксе коју су ба новине увеле на сваки чокот, односно, где таквих такса нема, о трошку сопственика, што је у ствари исто.

Питање је сада, шта би се постигло оваквим денатурисањем шире! Оваквим денатурисањем шире постигло би се следеће:

1) целокупна произведена шира од хибрида у земљи денатурисала би се у току бербе и тако би се спречила продаја како шире тако и из ње насталог

вина у денатурисаном стању за непосредну потрошњу као пиће, а омогућила би се продаја денатурисане шире и вина у сврхе дестилације без бојазни, да се употребе у сврхе непосредне потрошње.

Према пробама наиме, које сам извршио, денатурисана шира кухињском сољу у количини од 2 килограма па и више, може потпуно проврети и од ње настало вино остаје такође денатурисано и неспособно за непосредну употребу као пиће, али употребљиво за дестилацију. На тај би се начин дакле могло успешно контролисати продаја како шира тако и вина од хибрида за непосредну употребу као пиће;

2) уклањањем из промета за непосредну употребу вина од хибрида као пића, постигла би се сврха за којом се ишло уношењем у закон одредбе параграфа 12 Закона, а у чему се досада није успело, т. ј. заштитила би се вина од домаће лозе у погледу квалитета и цене. Надаље би се њиховим уклањањем допринело томе, да се одржавање винограда од хибрида више не исплаћује, те би њихови сопственици били присиљени да их или крче или прекалемљују. Продајом пак денатурисане шире и денатурисаног вина у сврхе дестилације пружила би им се нека помоћ, да могу лакше и постепено извршити било прекалемљивање било крчење хибрида.

Према горе изложеном могао би параграф 12 закона о вину измењен гласити овако:

„Забрањено је стављати у промет и тога ради чувати ширу и вино од непосредно родних хибрида. Од овога ограничења изузимаће се вина од оних сората непосредно родних хибрида, чије размножавање буде одобрио Министар пољопривреде, сходно Закону о обнављању и унапређењу виноградарства.“ У циљу да се омогући успешна контрола над продајом и прометом вина од хибрида, дужан је сваки сопственик који има више од 500 чокоша лозе од хибрида, да код бербе сваке године изврши денатурисање шире додашком од 2 килограма ситно самлевене кухињ-

ске соли на сваких 100 литара шире. Денашурисање мора се вршити у присушности општинских или финансијских органа, а под руководством винарских надзорника и среских пољопривредних референата. Овако денашурисана шира односно из ње настало денашурисано вино може се продавати у сврхе дестилације.

Ако би се извршиле горе изложене измене у погледу поступка са фалсификованим, болесним и поквареним винима као и у погледу поступка са широм и вином од непосредно родних хибрида, т. ј. ако би се извршиле измене параграфа 3, 6 и 15 Закона о вину у смислу раније изложеном, ефикасност контроле стављања у промет тих вина далеко би се увећала, т. ј. у промету би било много мање тих вина него што је то сада случај, а тиме би онда и значај доношења закона о вину за виноградарство и винарство био много већи.

Ing. Драгаш Милан,
асистент Енолошке станице
у Топчидеру.

Рајшарсцтво.

Припремање семена за сетву.

Припремање семена за сетву, поред осталих чинилаца: обрађивања и ђубрења земљишта, начина сетве, гајења биљака за време развића (вегетације), од великог је утицаја по успешно развиће културних биљака, и од тога како је оно изведено зависи умногом исход жетве. Од семена као материјала за сетву захтева се да испуни извесне услове, наиме, да семе одговара сорти која се жели гајити, као и да има извесне особине које обележавају добро семе, т. ј. да је довољно тешко и крупно, да има нормалну клијавост, да је чисто и здраво.

Одабирање семена као носиоца сортних особина у пракси се доста тешко изводи, пошто се сортне особине обично не показују на спољашњем облику семена, или ако се показују, не значи да у унутрашњости семена не постоје особине друге сорте те исте биљке као прикривене. Нарочито је чест случај да су у семену једне сорте прикривене особине друге сорте код биљака, које се оплођавају укрштањем као н. пр. раж,

кукуруз, сточна репа, хељда, конопља и др. Отуда је код ових биљака чување сортних особина могуће само ако се оне гаје при изолованој култури, т. ј. удаљене једна од друге, тако да се могућност укрштања отклони. Према томе изолована култура при гајењу укрштавајућих биљака претставља најсигурнији начин, помоћу кога се могу сачувати особине једне сорте. Код биљака које се оплођавају својим сопственим цветним прахом — поленом (самооплођавајуће биљке) као што су: пшеница, јечам, грашак итд. чување особина једне сорте лако је, јер не постоји опасност од укрштања. Стога код ових биљака одабирање семена по сортним особинама не долази у пракси у обзир. СORTE самооплођавајућих биљака су сталне — непроменљиве — за разлику од сората укрштавајућих биљака, које се мењају.

После одабирања семена по сортним особинама мора се извршити и одабирање семена по тежини и крупноћи, затим испитати клијавост, отстрањивање нечистоће и сузбијање, односно уништавање клица од биљних болести.

Одабирање семена по тежини и крупноћи састоји се у томе, да се за сетву узме само оно семе, које је тешко и довољно крупно. Лако и сигно семе, као и сувише крупно, није погодно за сетву. У сваком семену поједини делови: семењача, клица и беланце, нису правилно развијени, или су се развили један на рачун другог. Употребом оваквог семена изникле биљке неће се правилно развијати, а последица тога ће бити слаби жетвени приноси и рђав квалитет жетвених производа. Стога за сетву треба узимати што теже семе, а средње крупноће.

Одабирање семена по тежини и крупноћи изводи се у пракси помоћу нарочито за овај посао конструисаних машина. За сву сврху постоје различите машине, од којих се данас као најсавршеније сматрају *селекциони* различитих система и тријери марке: „Marot“ (Маротов тријер). Овим машинама може се постићи одабирање семена по тежини и крупноћи у највећем степену.

Испитивање клијавости семена претставља такође један врло важан посао у припремању семена за сетву. Од семена за сетву тражи се да оно може клијати и развити се у биљке. У случају да семе не клија — онда је узалуд бачено, а ако слабо клија — онда ће усев остати редак или местичав, те ће и приноси бити слаби. Стога сваки пољопривредник треба пре сетве претходно да испита клијавост семена.

Клијавост семена зависи углавном од:

- а) зрелости семена;
- б) старости семена и
- в) и начина чувања.

Недозрело семе, старо и рђаво чувано не може правилно да клија. За сетву треба узимати само зрело семе, старо највише до две године и чувано на сувом али промајном месту.

Испитивање клијавости семена врши се помоћу апарата за испитивање клијавости. Апарата за испитивање клијавости има различитих — простијих и сложенијих. Но клијавост семена може се испитати и без ових апарата врло просто и лако. За овај посао потребан је један тањир — земљани или порцулански и једно парче упијаће хартије за мастило. По тањиру треба поставити парче влажне упијаће хартије, а затим поређати 100 зрна од семена чија се клијавост жели испитати. Пошто се поређају зрна, онда треба одозго ставити опет једно парче влажне упијаће хартије, а после тога све то унети у неку одају — собу, умерене топлоте. Пошто је за клијање семена неопходно потребна влага, то је потребно с времена на време преливати упијаћу хартију водом, али само у толикој мери, колико она може да упије. После 5—6 дана, што зависи од врсте семена и топлоте, отпочеће семе да клија. Од дана, када семе почне да клија, па до свршетка клијања, што траје обично 6—8 дана, треба сваки дан избацити проклијало семе. По свршеном клијању треба пребројати непроклијала зрна и одузети од 100. Претпоставимо да смо по свршеном клијању нашли 10 непроклијалих зрна, што значи да је клијало 90. Пошто се клијавост изражава у процентима, онда клијавост семена које смо испитивали износи 90 процена. На овај прост начин сваки пољопривредник може испитати клијавост семена.

За сетву треба узимати семе са што већом клијавошћу. Најбоље је када семе има 100% клијавости. Али се у пракси то ређе дешава, већ је клијавост обично мања од 100%. Стога при сетви семена када је клијавост мања од 100% треба узети један вишак семена као накнаду за мању клијавост. Овај вишак семена израчунава се по формули: $a = \frac{b \times 100}{в}$, где а значи количину семена коју треба узети за сетву када је клијавост мања од 100%, б стварно потребна количина семена када је клијавост 100%, 100 = пуна клијавост а в означава клијавост семена које се сеје. Да објаснимо ово једним примером. Ако је за један хектар на пр. пшенице потребно 120 кг. семена, под условом да клијавост семена износи 100%, а семе које ћемо сејати има 90% клијавост, онда је потребно семе $a = \frac{120 \times 100}{90} = \frac{12000}{90} = 133$ кг. Дакле 13.300 кг. семена треба додати више.

Надокнађивање семена за сетву може се вршити само онда ако клијавост семена није много мања од 100%. Иначе

ако је слаба клијавост надокнађивање нити је препоручљиво нити има вредности. Семе се може надокнађавати ако клијавост није мања:

Код житарица од 90 ⁰ / ₀ ;	код црвене детелине од 95 ⁰ / ₀ ;
„ грашка „ 90 ⁰ / ₀ ;	„ луцерке „ 85 ⁰ / ₀ ;
„ грахорице „ 90 ⁰ / ₀ ;	„ лана „ 85 ⁰ / ₀ ;
„ сунцокрета „ 70 ⁰ / ₀ ;	„ трава „ 50 ⁰ / ₀ ;
„ кукуруза „ 80 ⁰ / ₀ .	

Отстрањивање нечистоће из семена. У семену по својој природи нечистоћа може бити двојака: индиферентна (неопасна) и штетна. У индиферентну нечистоћу убрајају се сви примесци механичке природе као: комадићи земље, каменчићи, остаци од осја, плеве, сламе и др., а у штетну: семена од коровских биљака и биљних паразита на пр. вилина косица. И једну и другу нечистоћу треба отстрањивати, а нарочито штетну, пошто се сејањем семена зараженог семеном коровских биљака и биљних паразита размножавају коровске биљке и биљни паразити у већој мери.

Отстрањивање нечистоће како индиферентне тако и штетне изводи се помоћу истих машина, на којима се врши одабирање семена по тежини и крупноћи — тријерима и селекторима — пошто су све машине подешене и за овај посао. За отстрањивање вилине косице постоје нарочите машине.

Уништавање клица од биљних болести такође претставља важан посао у припремању семена за сетву. Културне биљке нападају многобројне биљне болести. Клице од ових болести често се налазе на или у семену културних биљака. Сејањем семена зараженог клицама од биљних болести учиниће се да се ове појаве на новим биљкама у много већим размерама него до тада, те ће и степен заразе бити већи, а жетвени приноси, како по количини тако и по каквоћи слабији.

Уништавање клица од биљних болести на семену постиже се дезинфекцијом семена помоћу различитих хемиских средстава и препарата. Сва средства и препарати деле се на сува и влажна. Влажна средства употребљавају се у облику раствора а сува у облику праха. У влажна средства спадају: плави камен, зелена галица, формалин итд., а у сува нарочито препарати израђени на бази живе, који долазе у трговину под различитим именима као: порзол, секалин, тилантин — цертан итд. Упутства за употребу сувих средстава за запрашивање семена налазе се на омотима у којима су ова средства увијена, те о томе нећемо говорити.

Што се тиче употребе влажних средстава, она се употребљавају у облику раствора, у које се потапа семе. Тако н. пр., за житарице плави камен употребљава се у облику раствора јачине 1—2% (на 100 лит. воде 1—2 кгр. плавог

камена); формалин у облику раствора јачине 0.25% (на 10 лит. воде 250 кгр. формалина). У раствору плавог камена семе се држи ако је раствор јачине 1% 10 минута, а 2% 5 минута; у раствору формалина пет минута.

Приликом потапања семена треба водити рачуна да се семе што боље окваси, како би се клице од биљних болести уништиле. После потапања семе треба најпре просушити а затим сејати.

Поред хемиских средстава за уништавање клица од биљних болести могу се употребити још и врућа вода и врућ ваздух. Но употреба вруће воде и врућег ваздуха нема широки практични значај, пошто захтева велику образивост и нарочите апарате.

Из досада изложеног видели смо које све послове обухвата припремање семена за сетву. Сви ови послови доста су прости и лако изводљиви. Стога сваки земљорадник не треба да пропусти, а да не припреми семе за сетву.

Ing. Власт Ђ. Ђорђевић,
проф.

Пољопривред. газдовање.

И у пољопривредном газдовању потребни су предрчунци.

Приближава се зима. На пољима је већи део радова завршен, приноси ове године углавном су познати, зној и муке дугог и тешког пољског рада престале су, дошло је време у коме природа пољопривредника принуђава на извесно одмарање.

Ипак, подумљив и разуман пољопривредник, који свој позив не види само у телесном раду, не предаје се у зимско време простом ишчекивању пролећа, када ће пољски радови поново отпочети, него он већ сада размишља о раду и производњи у наредној години, он у својој глави већ сада тај рад и ту производњу припрема, он о свом газдовању у новој години већ сада прави један план, како га не би нови задаци затекли неприпремљеног.

Сваки рад без плана личи на тапкање слепца, на лутање у мрак. У пољопривреди штете од таквог рада можда нису нарочито осетне у временима благостања, лаке и добре зараде. У садашњици међутим, када се сваки мора довијати на све могуће начине да састави крај с крајем, кад само највећа опрезност у пословима заштићава пољопривредника од

штете, рад без плана је недопуштен. Та опрезност захтева да код сваке мере газдовања, пре њеног извођења, упоредимо предвиђене приносе са утрошцима, примитке са издацима, и да изводимо само оне мере, за које су таква упоређења испала повољна. Чинити се имају само они издаци, за које се може са великом сигурношћу очекивати, да ће њима следити одговарајући примици.

Ваљан план газдовања мора предвидети не само врсте производних грана, него и величину утрошака и приноса у појединим гранама, а нарочито крајњи циљ свскога газдовања: величину чисте зараде или дохотка. Најбољи план о будућем газдовању биће онај, који се не задовољава са неодређеним наводима о предвиђеним мерама, који се не ограничава на неодређено означање утрошака, приноса и зараде, већ онај, који бројевима прикаже све што се може бројевима изражавати. То ће бити план који наводи н. пр. као утрошке: број радних дана предвиђених за извршење појединих послова, број килограма семена, број товара стајског и другог којег гнојива, број килограма плавог камена и рафије, број садница, број товара појединих врста сточне хране, а као приносе: број товара приноса појединих пољских производа, број килограма воћа и грожђа, број литара вина и ракије, број литара млека, број грла стоке, а нарочито суме новца које ће се морати вероватно издати или које ће се примити и када. Једном речи, ваљан план о будућем газдовању мора садржати предрачуне о утрошцима, приносима и чистој заради. Сам план газдовања је дакле један предрачун укупног газдовања.

Предрачуне мора правити сваки привредник који хоће да има извесну сигурност у погледу успеха свога посла. Привредници осталих привредних грана не могу ни да замисле успешан посао без претходног предрачуна. Без предрачуна (буџета) уредно и правилно газдовање не може се замислити ни код јавноправних тела: државе, бановине, општине и других.

Оно што дакле сматрају сви остали привредници, па и јавне установе једним неопходним предусловом уредности и успешности свога пословања, то мора бити и за пољопривреднике не само корисно, већ и потребно. На жалост је већина пољопривредника и у том погледу заостала иза осталих привредника, ма да претстављају пољопривредна газдинства, бар по величини капитала са којима раде, по правилу већа подuzeћа но што је већина подuzeћа у осталим привредним гранама.

Истина, пољопривредницима је теже састављати предрачуне него предузетницима у осталим привредним гранама. Велики део производних послова у пољопривреди траје много

дуже, годину дана и још више, па је због тога много теже предвидети за цело то дуго време ток производње и прилике које ће владати. Привредници осталих грана имају сем тога све чиниоце производње много боље у својој власти него пољопривредници, који се морају управљати према условима, на које не могу нимало утицати и чије дејство њима ни у скорој будућности није познато. Из тих разлога нико не може оспоравати, да предрачуни у пољопривредном газдовању будући рад и успех не могу предвидети са оном тачношћу као што је то могуће н. пр. у индустрији, у којој је све што је за рад потребно: сировине, брск радника и начин рада унапред познато, тачно су унапред познати и производи рада, не само у погледу врсте, него и у погледу каквоће и количине.

Ипак се предрачуни, и поред наведених тешкоћа, ни у пољопривредном газдовању не смеју потцењивати. У пољопривредном газдовању није задатак предрачуна, да се њиме непроменљиво утврђује будући рад и успех и да се будуће газдовање тако стави у један чврст калуп, који не допушта никаква отступања. Предрачун претставља један само привремен оквир, који се може доцније, чим се укаже потреба, поправити и попутити. Предрачун има да покаже приближан правац у коме газдовање има да се креће, али га не сме спутавати тако, да би то било по успех од очигледне штете. Пошто се врсте и величине примитака и издатака, приноса и утрошака газдовања у наредној години не могу сигурно и тачно унапред предвидети, то и цифре предрачуна не могу бити непроменљиве. Непроменљиво треба да буде утврђен само циљ, т. ј. сразмера између укупних примитака и издатака, између укупних приноса и утрошака, која сразмера треба да обезбеди потребан вишак примитака над издацима. Стварност може донети већа или мања отступања, на пр. да се постижу мањи примици но што је предрачуном предвиђено. У том случају мора се исправити предвиђена цифра и код издатака, како би се сразмера између постигнутих примитака и издатака остала неповређена и како би се предвиђени коначни резултат у сваком случају могао постићи. Чим се примети у току послова да се извесни примици неће моћи остварити у предвиђеној висини, морају се смањити и предвиђени издаци. Предрачун је дакле и за пољопривредника један користан ослонац, који му омогућује поређење предвиђених догађаја са стварним и утврђивање величине и природе отступања, па да из свега тога да благовремено извуче поуку, како и уколико има да се измени даљи правац газдовања.

Годишњи предрачун је најзад једно одлично средство за стручно усавршавање пољопривредника. У предрачунима морају се разне мере газдовања означавати цифрама, дакле

на најодређенији начин. То присиљава пољопривредника да о појединим мерама много више размишља, како би дошао до одређених и тачних закључака којим би се могао дати цифарски израз. Предрачуни оних пољопривредника, који су тек почетници у том послу, садржаће свакако још много и то крупних погрешака, јер се они дотада нису морали потрудити да потпуно одређено утврђују своје будуће мере и њихове последице. Међутим, што ће они дуже своје годишње планове газдовања заснивати на предрачунима, то ће им бити посао све лакши и занимљивији, а бројеви предрачуна све тачнији. То због тога, што ће у том раду стећи сазнања и искуства до којих они иначе можда никао не би дошли. Они ће своје газдинство познати свестраније, тачније и темељније, и тиме се оспособити за све успешније газдовање.

Инж. Кустерле Михаило.
професор.

Рад Друштва и подружине.

Пољопривред. подружина у Свилајнцу.

Доласком г. Жујовића Миливоја за пољопр. референта среза ресавског у Свилајнцу, Пољопривредна подружина је добила једног вредног и агилног сарадника. На годишњој скупштини подружине у току 1934. године г. Жујовић је једногласно изабран за секретара подружинског, који се овога позива примио, и који је све послове подружинске на себе примио.

Пољопривредна подружина до почетка 1934. године и до доласка г. Жујовића за њеног секретара слабо је радила и њен се рад састојао у томе, што је само по потреби вршила за своје чланове разне набавке, а на пропаганди у срезу није радила, што је и њен главни циљ био.

По доласку г. Жујовића за њеног секретара, одмах се у првим данима приметио њен напредак у свима правцима, а на првом месту повећањем чланова од 30. на 115, које је г. Жујовић својим радом придобио. Није стао само на томе, већ је почео редом изводити једну по једну тачку програма рада подружине за 1934. годину. Тако као прва тачка овога програма била је приређивање једног калемарског курса за младиће, чланове пољопривредне подружине у овдашњем бановинском расаднику за који је био одзив преко очекивања. Ово је први калемарски курс који подружина приређује за своје чланове. Приређивање курса помогнуто је и од

стране Српског пољопривредног друштва, које је доделило и помоћ за извођење овога курса. Г. Жујовић је као главни руковалац курса свакодневно држао предавања курсистима не жалећи труда и рада само да младићи, чланови подружине однесу што више знања и праксе са овога курса.

Друга тачка програма, а као најглавнија је та, што је личној иницијативом г. Жујовића одржана и општа пољопривредна изложба у овоме срезу, која је прва, јер досада уопште није приређивана никада изложба ове врсте. Иако је посао био врло тежак, јер је требало много заузимљивости па да изложба успе. Г. Жујовић је својим радом и својом способношћу успео да и ова изложба потпуно успе, иако је и сама година била доста неподесна за ову изложбу.

Изложба је отворена на дан 27. септембра т. г. и трајала је све до 30. септ. т. г. и за све време трајања изложбе било је посетилаца, како пољопривредника тако и осталих грађана.

Изложба је приређена у Народном дому у Свилзјанцу. Уз пољопривредну изложбу била је изложба ручних радова и рукотворина као и хигијенска изложба. Само уређење изложбе и распоред предмета чинио је на посетиоце изложбе врло леп утисак.

На дан 27. септ. после уобичајеног водоосвећење од стране месног свештеника г. Богомира Петровића, председ. Подружине г. Матић, поздравио је госте, затим претставио изасланике Банске управе и Пољопр. друштва, г.г. Вићу Матића и Стојадина Стаменковића, саветника Банске управе. Потом је г. Жујовић, секретар подружине, позвао присутне да се сете и поздраве највећег заштитника Пољопр. друштва и пољопривреде Њ. В. Краља Александра I. са: Живео, што су присутни прихватили. Потом се г. Жујовић захвалио излагачима и осталим посетиоцима у име изложбеног одбора и објаснио и циљ и важност изложбе по унапређење пољопривреде и села. Затим су говорили изасланици г.г. Вића Матић, и Стојадин Стаменковић. Потом је изложба отворена од стране г. Матића, председника подружине, и разгледање изложбе отпочело.

Изложбу је посетило око 2.000 посетилаца: пољопривредника, грађана и ђака основних школа.

Излагача је било око 258 са 642 изложених предмета из свију грана и домаћих ручних радова. Награда је подељено око 136 и већим бројем похвалница и диплома.

Прву награду из ратарства добио је Јанко Николић, шк. економ из Бобове, Милован Николић, пољопр. из Свилајнца, Живота Матић, пољ. из Свилајнца; из градинарства Милосава

Миленковић, саршена учен. домаћичке школе из Свилајнца;
Милисав Станковић пољопр. из Дубнице. —

Прву награду из виноградарства добио је Богомир Милосављевић, шк. пољ. из Црквенца, Милутин Гачић, пољ. из Свилајнца и Радоје И. Радошевић из Војске.

Прву награду из воћарства добио је; Светозар Дамњановић, учитељ из Витежева и Димитрије Костић пољопр. из Свилајнца.

Прву награду из пчеларства добили су: Димитрије Бугариновић, порезник из Свилајнца, за мед, восак, и израђен рељеф од воска Њ. В. Краља Александра I.

За домаће ручне радове прву награду добила је Десанка Д. Јевтић из Луковице.

Све награде подељене су у ситнијим справама и алату пољопривред. а излагачима домаћих ручних радова и пчеларства раздељене су награде у новцу.

За сваку је похвалу рад ученика основне школе Роначке и Суботичке, а нарочито учитеља поменутих школа г.г. Лиховидова, и Дугоњића, који у овом погледу предњаче међу својим колегама.

За сав овај рад једино припада заслуга г. Жујовићу као првом иницијатору и сараднику подружњинском, и на Друштву је да се рад оваквих стручњака и вредних сарадника истакне како би служио као пример осталим пољопривредним стручњацима.

Претсед. подружнице
Живота Матић.

Књижевни приказ.

Пољопривредне зграде.

Према плановима Централног хигијенског завода Св. I. Београд. Штампарија Централног хигијенског завода.

Књига је формата величине табака сатиниране хартије са 68 страна или 17 штампаних табака са илустрацијама, како удобних земљорадничких станова, тако и свију стаја за стоку, чување хране људске и сточне, ђубришта и све уз споредне стаје потребне за једно угледно домаћинство.

Колика се важност придаје проблему изградње удобних сељачких станова и хигијенских пољопривредних стаја, види се из предговора г. Др. Драг. Којића, Министра пољоприв-

вреде, као и из предговора г. Др. Стев. З. Иванића, директора Централног хигијенског завода, који се латио решења толико важног проблема, у који је унео много умне снаге и физичких напора.

Замисао да се путем илустрованих књига и цртежа утиче на широке сеоске масе у погледу побољшања здравствених и хигијенских прилика несумњиво је од неоцењиве користи и за сваку похвалу, када се има на уму под каквим се хигијенским и здравственим околностима живи код нас на селу. Утолико пре треба тежити остварењу ове замисли кад се и то зна, да се прави резултати могу постићи само делом, т. ј. примерима који ће убедљиво деловати и онда где се речима не може постићи видни резултат.

У интересу самога успеха у решењу овог тако важног проблема чиним ове напомене:

Пре 20 и више година Српско пољопривредно друштво посвећивало је озбиљну пажњу хигијенским сељачким становима и бољим сточним и другим стајама у домаћинству. На конференцијама одржаним у дому Српског пољопривредног друштва, вођена је жива дискусија о овоме питању. На крају тих дискусија одређена је анкета стручњака да изјави своје мишљење: шта треба да уђе у план за хигијенске сељачке куће, за сточне стаје и пољопривредне зграде. Одређени су и стручни инжењери за израду тих планова. Пре више година видео сам ове планове на пољопривредној изложби у Крушевцу. На жалост од ових планова није било успеха, и по мојим запажавањима из ових разлога:

1) Није било убедљивих разлога приступачних широким масама због чега се тражи да сељак усвоји пројектоване планове за своје домаћинство, напуштајући свој досадањи начин грађења кућа и пољопривредних стаја.

2) Приликом одлучивања запазио сам, да најважнију улогу код сељака играју материјални издаци, те је зато требало подешавати и изградити такве типове зграда, које у погледу цене грађења стају исто толико или нешто мало више, него зграде које ће сељак по својој или по замисли свог сеоског задара изградити, па ако је неопходно негде и отступити од неких хигијенских прописа.

3) Што у опису тих планова није уједно сликовито и убедљиво изнето упоређење поред цене коштања још и лоше стране једне нехигијенски израђене сеоске зграде као и последице које из тога произилазе, са добрим странама хигијенске зграде која се предлаже.

4) Увидела се потреба, да на неки згодан начин треба обучити сеоске зидаре држањем курсева о најбитнијим хигијенским условима при подизању сељачких станова и пољопривредних зграда. На тај начин би се потстакла жеља код сеоских зидара да се изближе упознају са одликама једне хигијенски израђене сељачке куће и уоче мане старих нехигијенских кућа, када се зна да су баш ти сеоски зидари изградитељи наших села.

5) Замерало се, што је препоручиван за све крајеве исти тип кућа и пољопривредних грађевина од једноставног материјала, не водећи рачуна за поједине крајеве, где се и од другог материјала, који у дотичном крају обилује, могу хигијенске зграде, или бар извесна одељења подићи.

Било је још и других ситних недостатака којих се ја не сећам, што је све утицало на неуспели покушај решења проблема о подизању хигијенских сељачких кућа и пољопривредних грађевина.

Износим ова запажања и сећања о дотадањем раду по овом питању, у најбољој намери за правилно решење проблема о подизању хигијенских сељачких станова и пољопривредних зграда.

Велика је штета, што је сав рад Српског пољопривредног друштва по овом питању пропао уништењем друштвене архиве за време Светског рата.

М. М.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

37. седнице, држане. 5. септембра 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п. претседник Др. Таса Митровић и чланови: С. Ратковић, М. Николић, Д. Спремић, В. Матић, Н. Петронић, Н. Белобрк, Б. Ранковић, Т. Владисављевић и Др. М. Градојевић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Б. Љ. Нешић.

1 755) Прочитан је и усвојен записник 36. седнице Управног одбора.

II 756) Примљен је знању записник 36. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 36. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

757) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачун преко 1.000— динара.

758) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 579.

759) Да се Подружини у Сопоту рок за исплату дуга продужи до 30-X т. г.

760) Да се не усвоји привремено кредитирање у роби по предлогу бр. 581.

761) Да се сталним службеницима друштвеним поред досада смањених $17\frac{1}{2}\%$ од плате иста смањи за још $7\frac{1}{2}\%$ што чини свега 25% од основне плате по правилнику и да се тако смањена плата има рачунати и издавати од 1. октобра т. г.

762) Да се усвоје измене и допуне чл. 7 и 13 правилника о друштваном особљу по предлогу бр. 583.

763) Да се фирми „Југопол“ исплати I рата у 40.000— динара за семе сточне репе.

764) Да се г-ђи Лепосави Спасић, удови, остави 10. рока за исплату дуга бивше Подружине у Рековцу у 540— динара чијом је имовином руковао као претседник њен пок. муж Милоје Спасић.

IV Прочитан је записник 36. седнице набављачког одбора па је одлучено:

765) Да се усвоји предлог бр. 186 о куповини семена луцерке од Д. Цветковића из Кратова.

766) Да се изврши набавка 1.500 кг. вештачког ђубрива.

767) Да се Краљ. банској управи Дунавске бановине и Министарству пољопривреде одговори да је Друштво, по питању организације и чишћења детелинског семена, мишљења да се најстрожије забрани продаја и извоз и сетва натуралног семена и да се купо-продаја регламентира.

768) Да се Пољоделској пословници у Сплиту понуде плугови „Рајланд“ по означеној цени и пошаље снимак.

769) Да се изврши набавка 170 ком. цакова за семе.

770) Да се усвоји предложени нацрт правилника за куповину и чишћење семена луцерке и црвене детелине и да

се магационеру г. Петровићу стави на расположење 20—25.000—динара за куповину семена, одобравајући му у исто време и краћа путовања са накнадом километраже а без дневнице.

771) Да се Дринској бановини понуде винарске справе и прибор које Друштво има.

772) Да се изврши набавка 90 кгр. семена олајне репице.

773) Да се одмах изврши поруџбина семена од стране Зетске бановине и ова умоли да вредност истог по рачуну што пре пошаље.

774) Да се од овлашћених купаца семена луцерке и и црвене детелине, који су изјавили да исто по понуђеној цени не могу да купују, тражи да одмах купљене количине семена пошаљу, а остатак новца и џакове врате.

V Прочитан је записник 36. седнице програмског одбора, па је одлучено:

775) Да се Подружини у Сврљигу пошаљу поручене справе, семе и књиге за награде излагачима на сточарско-живинарској и пчеларској изложби за износ од 6.000—динара.

776) Да се од Средње пољопр. школе у Крижевцима тражи рачун за издржавање друштвеног практиканта Славка Вукадиновића и да се пошаље новац за његов повратак крајем овог месеца.

777) Да се прими знању да је Подружина у Јагодини одустала од приређивања среске пољоприв. изложбе.

VI 778) Прочитана је молба друштвеног секретара г. Дамњановића па је одлучено, да му се одобри месец дана отсуства ради лечења на ваздуху б), да са своје штедне књижице може подићи 1.000— динара, и в) да му се из касе Друштва на име помоћи за лечење изда 1.500— динара.

VII 779) Прочитана су писма г.г. Ива Зоричића, начелника Пољопривредног одељења Савске бановине, Бранислава Марковића, ср. пољ. референта у Јагодини и Живка Новаковића, пољопр. и гостионичара из Мрчајеваца, којима потврђују пријем повеља за редовне чланове Друштва и изјављују захвалност на избору, — Одбор прима знању са „Живели“.

VIII 780) Прочитано је писмо претседништва Загребачког Збора поводом друштвене честитке при отварању овогодишњег сајма и изложбе, — Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

38. седнице Управног одбора С.п.д. држане 12. септембра 1934 г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: Н. Петровић, Др. М. Градојевић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Н. Белобрк, В. Матић и Б. Ранковић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Б. Нешић.

I 781) Прочитан је и усвојен записник 37. седнице Управног одбора.

II 782) Примљен је знању записник 37. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 37. седнице финансиског одбора па је одлучено:

783) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— динара.

784) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр 587,589 и 590 с тим, да се г. В. Обрадовић упише за помажућег члана и да да меницу за покриће остатка дуга за муљачу.

785) Да се Подружини у Гунцатима, ср. гружански, одобри да из помоћи коју је добила од Министарства пољопривреде у 5000 динара исплати дуг за раније узете справе и материјал.

786) Да се прими знању извештај о извршеним наплатама друштвених потраживања у току месеца августа и стању ових на крају истог месеца.

787) Да се прими знању да је извршен редован месечни преглед касе и нађено стање исправно са билансом на крају месеца августа.

788) Да се Подружини у Борчу среза гружанског остави рок да свој дуг измири до краја октобра т.г.

IV Прочитан је записник 37. седнице набављачког одбора па је одлучено:

789) Да се прими знању извештај о откупу семена луцерке у околини Трстеника.

790) Да се Банској управи у Скопљу понуде на продају врстачне сејалице које Друштво има и да се извести колико ће коштати сејалице са 7 реди.

791) Да се прими и изврши поруџбина Вардарске бановине за 11.000 кг. семена луцерке и да се Банска управа моли да рок испоруке продужи до краја октобра т.г.

792) Да се одбије понуда за продају семена суданске траве.

793) Да се усвоје предлози бр. 200 и 201 о откупу семена луцерке.

V Прочитан је записник 37. седнице програмског одбора па је одлучено:

794) Да се Савезу здравствених задруга даду на послугу 1000 ком. картонских тацни за изложбене предмете с тим, да Савез плати 150 динара на име послуге.

VI Прочитан је записник 8. седнице Одбора за II Земаљски воћарски конгрес и изложбу у Сарајеву па је одлучено:

795) Да се пропагандни плакат оштампа у 5000 примерака тако, да 3000 буду пирилицом а 2000 латиницом. Да се штампање уступи штампарији „Скверлић“ за 3.750— динара.

796) Да се изврши набавка 2000 ком. корпица за изложбене предмете по цени од 175— динара 100 комада плаћено жељезничка станица Крњево.

797) Да се понова траже реферати и имена референата од Трговинске индустријске коморе у Сарајеву и Удружења извозника у Београду.

798) Да се 20. т.м. упуте у Сарајево члан управе г. Никола Петровић као претставник и делегат Друштва, а као његов помоћник г. Павле Петковић, пензионер и редован члан Друштва, да са приређивачким одбором раде на свима припремама и уређењу свих изложбених одељења. Дневница г. Петковићу да се рачуна као друштвеним чиновницима и подвоз железницом II кл.

799) Да се од Министарства саобраћаја тражи да о свом трошку упуте у Сарајево г. Др. Александра Ђају, шефа отсека за пољопривредну службу, а од Централног хигијенског завода да упуте г. Др. Павла Вукасовића, биолога, да помажу око уређења.

800) Да се на изложби у општем и инструктивном одељењу поред награда у дипломама и похвалницама дају и материјалне награде, чији ће се број и величина накнадно утврдити.

VII 801) Саслушан је извештај п.претседника г. Др. Т. Митровића о предузетим мерама за куповину семена луцерке и црвене детелине па је одлучено, да се одобрава упућивање чланова Управе и чиновника на терен ради куповине семена и да се магационар г. Петровић у истом циљу одмах упути у Рачу и Наталинце.

Са овим је седница закључена.

Конкурс

ЗА СЕКРЕТАРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

На основу чл. 29 друштвених правила расписује се конкурс-стечај за секретара са овим условима:

1. Да је школован пољопривредник.
2. Да је поданик Краљевине Југославије.
3. Да добро познаје живот, рад и структуру Друштва.
4. Да је са Друштвом и његовим подружницама сарађивао.
5. Да је редован члан Друштва.
6. Да по могућству влада и кореспондира француским или немачким језиком.

7. Да је досадањим радом дао довољно доказа о својим организаторским способностима и марљивости на послу.

8. Да почетна плата буде по правилнику о припадљивостима друштвеног особља, а изузетно и по споразуму.

Кандидати уз молбу поред докумената треба да пошаљу и кратак опис свог досадањег живота и рада.

Молбу са документима треба послати на адресу Друштва најдаље до 1-1-1935 године.

За ближа обавештења обраћати се Друштву, Немањина 15, телефон бр. 20302.

К.Бр. 8714. 10. новембра 1934 год. у Београду.

ИЛУСТРОВАНИ ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР за 1935 годину

Са пољопривредним поукама пробране поучне садржине, изашао је из штампе и цена му је **10** динара.

За распродају при поруџбини на кредит, даје се 20% рабата, повуком 25%, а ко пошаље новац у напред 30%. Ко пошаље новац за 10 примерака, експедиција се врши о трошку друштва.

СА ПОРУЏБИНАМА ОБРАЋАТИ СЕ СРПСКОМ ПОЉОПРИВРЕДНОМ
ДРУШТВУ БЕОГРАД, НЕМАЊИНА 15, ТЕЛЕФОН 20-302.

Списак књига

које се могу корисно употребити као уџбеници и лектира за Средње и Ниже пољ. продужне и домаћичке школе:

Практично Виноградарство од Николе Петровића	Диз.	30.—
Ново Винарство — IV издање од Б. Ранковића		50.—
Вошке и Воће од Б. Тодоровића I Производња воћака		40.—
„ „ „ „ II Подиз. и нега воћака		50.—
„ „ „ „ III Берба и употреба воћа		40.—
N.3 Ко узме комплет од све три књиге добије за		120.—
Поуке о пољопривредном газдовању од М. Бурића		10.—
Маскарство III изд. од А. Г. Јовановића		12.—
Конзер. воћа и поврћа стерилисањем Др. В. Стојковића		6.—
„ „ „ сушењем		12.—
Једна практична сушница Др. В. Стојковића		3.—
Ливадске траве и њихов избор од проф. др. Локота		7.—
Ливадарство од Ј. Вукичевића		15.—
Поуке о ђубрењу стајским и вешт. ђубривом од Николића		10.—
Грождјани мољци од Др. Вукасовића		3.—
Гајење винове лозе од М. Стојановића		30.—
Ново Виноградарство		50.—
Овас и јечам од Мите Николића		15.—
Наука о пољопривредном газдовању од Милана Дуњића		25.—
Гајење кукуруза од Николића		25.—
„ „ „ хмеља од Арсића		20.—
Берба и прерада шљива II изд. од Др. В. Стојковића		12.—
Воћарство од М. Никетића		20.—
Прерада воћа од М. Никетића		12.—
Рачуница од Милана Дуњића		25.—
Поврће и његово гајење од Т. Владисављевића		40.—
Рад I Воћарског конгреса у Чачку 1932 год.		25.—
Ветеринарске поуке од Вуковића, издање Академије Наука		10.—
Гајење свилобуба од Јовановића, „ „ „		10.—
Живинарство од Др. Стајића		10.—
Практично пчеларство од Мршуље		10.—
Чување воћа и поврћа од Др. Стојковића		25.—
Пшенице у трговинском саобраћају од Мите Николића		80.—
Најчешће штеточине воћака од Др. Вукасовића		15.—
Пољопривредни резник I свеска (А—Б)		20.—
Гајење лана и конопља од В. Радовановића		5.—
Гласник С.П.Д. свеска прва		10.—
Пољска пошница у Срба од Драгише Лапчевића		2.50
Подизање врбе за плетарство		3.—
Земљорадничка читанка од Ристе Вулића		5.—
Луцерка и детелина од Мите Николића		15.—
Пшеница и раж од Мите Николића		10.—
Путва пољопр. настава од Др. Стојковића		8.—
Обезбеђење стоке		40.—
„ „ „ усева		30.—
Пољопривредни календар за 1935 годину		10.—

Све напред означене књиге могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

Немањина ул. бр. 15.

Цене су франко друштвени магацин, али ко пошаље новац унапред, књиге се шаљу о друштвеном трошку.

Новац слати чек. уплатницом на чек. рачун Бр. 50350

Цене пољопривредних производа, на дан 26. новембра 1934 г.

<i>Пшеница стара</i>		<i>Свиње мршаве</i>	
Србијанска 79 2 ¹ / ₂ Дунав	121.50—122	Волови I кл	3.50—4.—
Србијан. 79 2 ¹ / ₂ Сава	120.50—123	II	2.75—3.25
77, 3 ¹ / ₂ гл. пр	97.50—102	III	2—2.75
77, 3 ¹ / ₂ уз. пр	97.50—102	Краве I кл	2.75—3.25
Бачка 78 2 ¹ / ₂ нова	114—116	II	2—2.50
Бават. 78 2 ¹ / ₂ нова	112—115	III	1.25—1.75
<i>Кукуруз</i>		Овце	1.75—2.25
Баватско утовар станице пром	50—52	Јагањци	2—2.50
Бават. пар. Вршац	50—52	Живина жмез пилићи	7.50—8.—
Срем. стари	54—55	Јаг 100 ком.	45—50
Србијан. пар. Пожиревац п. пр	52—54	Маст	12—13
Лађа Дунав	70—73	Сланина	9—9.50
Лађа Сава	69—73	Млеко кравае	2—2.10
<i>Овас</i>		Млеко овче	2.50—3
Србијански пар. Београд лађа	85—90	Сир српски	9—10
Сремски утовар станица	70—72	Кажмак	18—23
Македонско-косовски	—	Кашкаваљ	11—20
<i>Јечам</i>		<i>Разно</i>	
Барањски 68+9 нов.	120—130	Мекинџе са врџама Срем, Бачка	75—78
Бачки нови 65—66	105—108	Мек. обила Београд, са врџама	80—85
Главна пруга	—	Кукољ самлевен, Београд	60—70
<i>Пасуљ</i>		Кромпир	35—40
Срб. 3 ¹ / ₂ , 1933 г. пар. Беогр.	130—140	Црни лук	100—105
Сремски 2 ¹ / ₂ без вр. утов. ст.	127—135	Бели лук	500—550
Бачки 2 ¹ / ₂ без врџама утов. ст.	130—133	Сево	35—40
Бачки и срем. 2 ¹ / ₂ пар. Беогр.	—	Слама	15—20
<i>Стока и стока производи</i>		<i>Харџије од вредности</i>	
Свиње тешке	7—7.60	2 ¹ / ₂ Рента ратне штете	330.50—331
средње	6.50—6.75	4 ⁰ Аграрне обвезнице	40—40.50
Свиње лаке	6—6.25	7 ⁰ Инвестициони зајам 1921	69.50—70.50
		Аграрна бавка	211.50—213.—

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ,

ЧИТАЈТЕ И ШИРИТЕ ЛИСТ „ТЕЖАК“.
ОСНИВАЈТЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПО-
ДРУЖИНЕ И ПОЉОПРИВРЕДНЕ
КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ
И ОМЛАДИНСКЕ ДРУЖИНЕ.

Патент-тегле

за конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, познате марке „ВАЈСМАН“ приспеле су, у 5 разних велич. и то:

од $\frac{1}{2}$ л. Дин. 10.— од $\frac{3}{4}$ л. Дин. 11.—
• 1 . . . 12.50 . $1\frac{1}{2}$. . . 15.—
• 2 . . . 17.—

Резервне гуме за ове тегле 1,25.—
могу се добити код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд — Немањина ул. 11-15

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ

ТРИЈЕРИ СОРТИРАЧИ

ПОЗНАТЕ МАРКЕ „MARO“ Бр. 6

чисте, одвајају и класирају све врсте житарица (пшеницу, раж, овас и јечам), нарочито подесни за заједничку употребу и за оснивање сеоских и *општинских тријерских станица*, лаки за руковање, једноставни, награђени на свима утакмицама и изложбама као *најбољи*, могу се добити код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ
по изузетно ниској цени од Дин. 7.000 по ком.

Ови тријери потпуно замењују селекторе, покрећу се ручном снагом, а чисте 400—500 кгр. на сат. Сва ближа обавештења даје Друштво на захтев и бесплатно.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОД.**ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА.****Чланке за лист слати Српском пољопривредном друштву Немањина 15 — Београд, а тако исто и бројеве листа који се враћају Друштву**

ВЛАСНИК
 ЗА СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
 Председ. **МИРКО МИЉКОВИЋ**
 Шуматовачка улица број 130.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
 Д-р **ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ**
 Стојана Новаковића улица број 32

Нова инвазија штитасте ваши.

Прошлог лета (види 13 број Тежака од 1/VII 1934 год.) јавио сам да је у долини реке Купе, т.ј. у северо-западном делу наше Државе штитаста ваш јако раширена, и да би требало да се о томе озбиљно поведе рачуна, како зараза не би прешла и у долину Саве, одакле су јој онда широм отворени путеви у све наше шљиварске крајеве.

Почетком октобра ове године путовао сам у Београд. Дуж пруге Загреб-Београд лежи једно врло важно шљиварско подручје. То је крај од Новске до Брода, и особито околица Окучана и Нове Градишке, која је у вези са гласовитим шљиварским подручјем у котлини Славонске Пожеге.

Дуж пруге видео сам тужну слику. Прекрасни, у редовима посађени шљиваци, црни као да су у црн вео завијени. На вршцима избило нешто мало новoga бледо-жутог лишћа — последњи напор воћке, осуђене да пресане и нестане.

Путем од Брода до Винковаца ушла су у воз два млада човека. Беху то два шљиварска трговца из Брчког. И не знајући да се и ја занимам за шљиву, и они су посматрали црне шљиваке, те иако су Муслимани

нису говорили да је то „кисмет“, већ немар, не штедећи при том ни оне који су по својој дужности били позвани да раде да до тога не дође.

Упустио сам се са њима у разговор, па сам између осталог од њих чуо и то: *да је Босанска Посавина сва заражена, и да су прошле извозне сезоне и свежи плодови шљиве били заражени гадом, па су они због лошег квалитета робе на шрговини много изгубили.*

Ако је све ово тачно, онда можемо веровати да имамо нову инвазију штитасте ваши, и да ће наше пољопривреднике опет снаћи једна велика напаст и штета

Судећи пак по томе, што последње и претпоследње године у нашој стручној и дневној штампи скоро нигде ни помена не беше о штитастој ваши, изгледа да се је ова овај пут неопажена развијала и ширила, и да јој се није обраћала она пажња и позорност, која је обзиром на учињену нам грдну штету ранијих година безуветно била потребна. То би свакако требало и констатовати.

Сад је зараза поново ту. И опет нашем пољопривреднику претстоји један посао, скопчан и са знатним трошком, ако жели само да очува своја стабла, и не рачунајући на скору корист од њих, јер после такве заразе нема се наде у скори род, ма да се у циљу одбране све уради с најбољим знањем и вољом.

Кад је у другој половини прошле деценије штитаста ваш почела харати по нашим шљивацима, материјалне прилике нашег сељака биле су много боље но данас. Имало се и новаца. Цене пољопривредних производа биле су још приличне. Пољопривредник није био још изгубио веру и поуздање у себе. Да смо онда одмах на почетку заразе и знали како њу треба сузбијати, ствар би се свршила боље и с много мањом штетом. На жалост, наша стручна наука стајала је онда пред једним новим и непознатим проблемом. Она га је додуше ипак проучила и тачно упознала, али то

није ишло оним темпом, којим се ваш распрострајала. Ипак, нико се због тога не може окривљавати.

Са упознавањем начина живота штитасте ваши, и са упознавањем средстава и начина како њу можемо таманити, дошло је до јаче и ефикасније борбе, и штитасте ваши нестало је, додуше тек онда, када у читавој Држави више није било незараженог краја. Били смо од ње поштеђени две-три године. Али, ипак је неизвесно, је ли, и колико су томе допринели борба и напори пољопривредника, а колико једна друга природна појава, која изгледа толико вероватна, да је вредно и корисно њу упознати. Јер, упознавши њу, и утврдивши да она важи и за штитасту ваш, посао око одбране наших шљивака морао би добити посве друге форме.

У природи постоји, и она је свима природњацима позната, једна појава: *да се разне заразне болести, разне шешочине, разни корови и ш.д. појављују периодично у форми навале*, т.ј. да њихова навала буде једне године изванредно јака, и пошто почини много штете, да их опет за неко време нестане, да се после тога опет појаве.

У пољопривреди познате су периодичне навале пољских мишева, разних гусеница, голубачке мушице и т.д.

У медицини познате су инвазије разних кужних болести, н.пр. куге, шарлаха, дифтерије, шпанске грознице, грипа и т.д.

Наука уме ову појаву тачно да објасни на основу закона о природној селекцији, изрођавању и обнављању врста. Не могу у овом напису опширније описивати теорију ове ствари, али она је у науци посве тачно објашњена, и *врло је вероватно да се она односи и на штитасту ваш.*

Ако је то тачно, онда ћемо опет имати да се боримо са једним од природе освеженим и ојачаним непријатељима. Да ли ћемо успети да га у садашњем његовом налету задржимо и свладамо, то ће много зави-

сити од средстава и марљивости, којима ће се пољопривредници служити при сузбијању заразе.

Ако је тачна хипотеза о периодичном враћању штитасте ваши у форми заразе, што ће наши стручно образовани агрономи без сумње умети тачно утврдити, онда ће и борбу против овог непријатеља требати организовати и спроводити другим начином, **начином неизоставне предохране**, онако неизоставне и облигатне, као што се то чини у виноградима против пероноспорне. Нова инвазија штитасте ваши поучиће нас без сумње и томе шта треба да се ради.

Ове зиме, разуме се, ваљаће борити се и ухватити у коштац с непријатељем свима оним средствима и начинима, који су се досада показали добрим. Не учини ли се то, шљиви ће одзвонити.

На завршетку треба да напоменем још две ствари. Тичу се средстава и начина за уништавање ваши:

Између многобројних средстава само је једно које је наш производ, а сва су остала страни производи. То наше средство јесте дувански екстракт. Како ће увоз страних средстава тешко погодити наш трговински биланс, требало би за уништавање штитасте ваши што више употребљавати дувански екстракт. Ово је средство врло добро, али оно има једну ману. Скоро у сваком бурету екстракта друкчија је садржина никотина, па пољопривредник никад није сигуран да ли је направио довољно јак, или није ли без потребе направио одвише јак раствор. С обзиром на то што ми можемо сву потребну количину екстракта за прскање произвести у нашој земљи, меродавни фактори требали би да нареду да се овај производ пушта у промет само са једнаком садржином никотина, а пољопривредници ће онда већ знати какав раствор треба да употребе. То ће им већ показати стручни агрономи.

Што се тиче начина сузбијања штитасте ваши, потребно је да се подесни начини свима могућим путевима популаришу у народу, и да се нарочито препоручују онакви начини, који више изискују личног рада

пољопривредниковог, а што мање материјалних средстава. Јер, пољопривредник је сиромашан, он данас нема новаца, али има доста слободног времена и радне снаге. Морамо да верујемо да су наши стручњаци-специјалисте за последњих година и о томе водили рачуна, и да ће нам умети препоручити најподесније начине сузбијања штитасте ваши и механичким путевима. Сељак ће то радије примити, него ако би му се препоручивало нешто зашто је потрбан новац, кога он нема.

Коста Поповић.

О потреби подизања захода (нужника) по селима.

Наши пољопривредници још не увиђају потпуно ову из више разлога нужну потребу, да у свом дворишту имају и нужник. Ово стога, што на исти нису навикли, што њихови стари нису то имали, па им та новина незгодно пада, да и ту свакако најмању, најјевтинију, а после куће најпречу грађевину подигну. Ако се осврнемо у прошлост и да не идеме даље од 30—40 година уназад, видећемо, да за сва ранија времена и није била баш прека потреба за ово, јер скоро сваки сељак тога доба имао је на имању, у близини куће, поред воћњака, ма каквог шумарка или бар трњака, где су му чељад, па и гости, налазили скловишта и тамо нужду вршили. Шта се види данас? Време се толико изменило, газдинства деобом пристижућих чланова исцепкана тако, да на ранијем и средњем поседу постоји данас 5—6, па негде и више домова, те је та околност морала оно раније да потисне и да се свако парче окрчи, очисти, обради и искористи и тиме умногом уклони оно, што је замењивало нужнике по селима.

Под оваквим околностима прибегава се по нужности подизању ма каквих заклона — захода за ову сврху. И кад се ова ствар посматра са нешто више пажње види се и у овом примеру једна велика сеоска зао-

сталост, која ствара жалосну слику, тим пре, ако би се учинило упоређење са *хигијенским* *нужницима*. Када се по овом питању баца поглед на *економски* слабије, а уз то и назадније сеоске куће (а такве данас управо и чине гро сеоског живља), наићи ће се скоро свуда на једноставну и ружну појаву. Пође ли се послом до куће неког од овакових, поред осталог нереди пада у очи понајпре нечистоћа и смрад у коју је понајчешће залеђе куће запало, јер се тамо на подесном заклону под самом стрехом врши нужда. И ако је време топло, виде са тамо читави ројеви мува, које са свежег измета крстаре и одлећу у кујну, на тањир, кашику, хлеб и остало при обеду. Тамо, где би било мало увиђавности, да се нужда не врши баш под кућном стрехом, она се врши обично по дворишту, или позади какве било зграде, штале и т. д., те се ипак измет оставља свуда, где га стока и живина брља и растура, те у случају појаве какве епидемије, нпр. срдоболе, изређају се сва чељад, а наиван сеоски свет овакав појав приписује „редњи“ а смртне случајеве „Божијој вољи“.

● Таква је слика у том погледу са великом већином сеоских кућа, т. ј. са свима онима који немају у опште или немају добре нужнике, те није чудо *што* *наша* *села* *подлежу* *много* *више* *кожним* *болестима*, него што би то имало бити с обзиром на природно—здравствене погодности села.

Примећује се да појединци почињу подизати нужнике али већим делом такве, да нимало не одговарају хигијенским условима, те се често у томе греша и ствара од зла горе. На више места виде се подигнути нужници али без разумевања и тако незгодно, да би боље било да и не постоје. При изградњи није обраћена пажња на кубатуру јаме, већ се имало у виду само толико да се около ограда и покрије, јама мало мотиком удуби, затим постави ивицом обли непрерађени камен и то је све. Ђубре се убрзо нагомила и налази излаза, те цури кроз рђаво озидан камен напоље, те ово даје још ружнију слику од пре.

Поводом запаженог и изложеног, као пољопривредник, налазим се побуђен, да пружим сељаку кроз његову најбољу читанку „Тежак“ главне напомене, како ће моћи доћи јевтино до доброг — хигијенског нужника. Од једног доброг нужника тражи се на првом месту, да буде непропустљив, да буде осигуран тако: да се непријатан задах не сме осећати ван њега као ни у самом њему, и најзад у истом има да влада чистоћа као у соби. Како ово постићи? Не мислим овде да му препоручујем модерне ствари са порцеланским шољама, као што је то по већим градовима тамо где постоји канализација. То би за сељака било одвећ скупо и луксузно (у свима временима а поготову у данашњем), те према томе и глупо. Главно је да се јама правилно озиди. Најбоље је зидове јаме извести бетоном. Где има доброг камена на расположењу — извести зидове каменом до површине земље, затим, 15—20 см. бетоном, а даске које се обично међу за под апсолутно избацити као непрактичне, а метнути армирану бетонску плочу јачине 10—12 см. Нигде ваљда цемент не игра практичну улогу као код ових плоча за нужнике. При постављању армиране плоче, на средини а нешто ближе задњем крају, ставити израђено правилно дрво уобљено под циркл (шестар) у виду чепа, дужине 20 см. (пречник 16/20) см. које ће остати као сталан скоро херметички затварач. На њему наковати две дрвене шипке по 60 см. дужине а по врху 20 см. дужине за које ће се руком хватати приликом огварања и затварања. При зидању јаме, израдити са задње стране један отвор 25/30 см. који ће ићи до врха т.ј. до армиране плоче. Исти испут покрити покретном плочом, која се може скидати приликом чишћења.

Што се тиче саме кубатуре јаме, боље је ипак да она буде нешто комотнија и ако се сваке зиме врши чишћење и ђубре извози. То зависи од броја чељади за које ће се време нужник напунити тако, да чишћење пада од јесени до пролећа, и још од тога

да ли се жели подићи са једним или два одељења. Из много разлога целисходније је подићи два одељења, а и економично је због грађевног материјала, јер у овом случају друго одељење кошта само 25% према првом. Ако се зида једно одељење горе од цигље са 0.15 м. јачине, потребно је цигаља 282 ком., а ако се зидају два одељења, онда треба 350 ком. цигаља. Овај проценат важи како за зидове јаме, зидове нужника тако и за кров. Што се околних зидова тиче, они могу бити од чега је коме подесније и јевтиније као: цигле, ћерпича (неопека), оплета, сандука, даске, оокрака и т. д., то је споредно, али је главно, да доњи део, јама, где ђубре стоји, буде потпуно затворено и изолирано од спољног ваздуха што се без бетонског пода не може извести.

Што се изградње тиче, ту не мислим никако да данас један пољопривредник треба да плати (ако сам и толико не уме) и мајстору у готову. Са цементом уме данас скоро сваки десети да ради, па ту радну снагу на неки начин прибавити у замену, пошто један нужник може да се сврши са 4—5 надница. Као што се види, код једног доброг нужника доњи део, јама је од пресудног значаја. Где буде било камена за зидање јаме, онда ће се учинити новчани издатак за 50 кгр. цемента за бетонску плочу (са два одељења) у износу од 33 дин. Остали материјал као и радна снага на пољопривреднику је да се довије према својој економској моћи. Претпоставка, да се мора већи део материјала и купити, ипак се неће издати више од 150—200 динара.

Не може се збиља рећи да ова сумица није осетна за сиромаша, али се такође не може рећи да је немогућа за средњака и бољег домаћина. Могу ли ови последњи због ове маленкости и даље себи дозволити да буду од паметних људи потцењени и презрени као аљкави? Могу ли и даље допустити да им се растура и пропада једно од најбољих гнојива за све културе сеоске радиности? Да ли ће и даље, када му наиђе

друг и пријатељ из града и запита где му је нужник, постиђено слати дотичног у кукурузе, трњаке и међе? Да ли ће у 12-ом часу угледати колико је кривац за одрођавање своје деце, чија је колевка село, коју је он са толиким жртвама школовао, која су стекла завидне положаје, иженили се и остали градски становници, када му господин син дође једаред годишње за време ферја са женом која је у граду рођена и по навизи затражи нужник! Он је упути негде у трњак, а њена летња хаљина није сукнена гуња, већ слаботиња слична паучини — остане половина на трну! Какво ће убеђење о селу обоје однети, а нарочито г ђа снаја? Син ће можда наговарати оца и изнудити новчану помоћ за подизање нужника али ће тешко ипак у томе успети. Снаја ће (и ако мужу не каже) сигурно за себе рећи: „Нек сломим ногу кад више одем у село“.

Да ли је ово питање толико сложено да за његово решење потребују највећи светски умови?! Знам повећи број пољопривредника, који су за време инфлације утрошили добре суме новаца за подизање здравих и лепих кућа, али већина није стигла да изradi нужнике, остављајући то будућем времену, а мали број је подигао али примитивно. Тамо, где је сеоско двориште загађено из поменутих разлога, а уз то где свиње и прасад чешће најаве и праве каљуге по истом, где живина није засебно издвојена већ и она загађује и тумара по кући и кујни, где нема покалдрисаних стаза из зграде у зграду двориштем, већ се за време зимских и мочарних дана наноси блато и влага по кући и кујни — то све приказује аљкавог домаћина.

Апелујем на школовање и увиђавне пољопривреднике који се налазе и сарађују у разним удружењима: по земљор. задругама, пољопр. подружинама и другим културним установама, да и они сви са своје стране пораве и припомогну напредном подизању нашега села. Они људи, који су поред читања још и пропутовали по разним крајевима света и видели где се паметније и напредније живи — дужни су то своје стечено знање

преносити и на околину у којој живе. Они, који противно мисле и раде, нека имају на уму, да ће им се такво држање светити и они носе велики део одговорности за све недаће и невоље које село притискују.

Омогућимо селу најпрече богатство — просвету — па ће нам каснија поколења бити захвална.

Мил. В. Петровијевић.
пољопр.

Рађарсџво.

Ђубрење ливада стајским ђубретом, компостом и осоком.

У чланку који је раније изашао у „Тежаку“ писао сам о ђубрењу ливада вештачким ђубривима и напоменуо сам да ћу у једном од наредних чланака писати о ђубрењу ливада стајским ђубретом, компостом и осоком.

Стајско ђубре за ђубрење ливада има мањи значај, не само од вештачких ђубрива, већ и од компоста и осоке. Мањи значај стајског ђубрета за ђубрење ливада лежи у томе, што оно не може на ливадама никада да покаже онакво дејство као на њивама. Да стајско ђубре покаже своје дејство неопходно је потребно да се унесе у земљиште — односно да се заоре. Заоравање стајског ђубрета на ливадама није могуће, те се стога оно растура по површини, услед чега се велики део хранивих материја губи. Поред тога ливадска земљишта у већини случајева обилују великим количинама органских материја — хумуса — те им исте није потребно додавати, већ треба настојати да се оне што боље и брже разлажу. Стога је стајско ђубре одувек било ђубре ораница, и као такво треба да остане. Ипак ове околности не искључују потпуно употребу стајског ђубрета за ђубрење ливада, нарочито када је у питању ђубрење оних ливада, које се налазе на лаким земљиштима, оскудним у органским материјама. За ова земљишта шта више стајско ђубре је врло корисно, јер се са њим уносе у земљиште органске материје, услед чега се повећава упијање и боље задржавање воде. Када се употребљава стајско ђубре за ђубрење ливада треба водити рачуна да оно буде у што згорелијем стању, пошто се у оваквом стању најбоље постиже мешање ђубрета са земљом. Незгорело стајско ђубре за ђубрење ливада не треба употребљавати, јер се оно не може добро да помеша са земљом, а уз то сламасти делови ђубрета који заостају на површини ометају пораст и развиће младим изданцима трава.

Ђубрење ливада стајским ђубретом изводи се ујесен. Најпре треба равномерно растуриати стајско ђубре по површини ливада, а затим добро задрљати. Ливаде треба ђубрити мањим количинама стајског ђубрета али чешће. Најбоље је ако се ливаде ђубре сваке друге или треће године са 10.000 до 12.000 кгр. згорелог стајског ђубрета по хектару.

Комност или мешанац боље је ђубре за ливаде од стајског ђубрета. Пре него што објаснимо зашто је компост бољи за ђубрење ливада од стајског ђубрета, изнећемо укратко шта је то компост и како се добија. Компост није ништа друго до ђубре које се добија од разноврсних отпадака као: сметлишта из домова и дворишта, отпадака из кухиње, коровских и других биљака окресаних са стаза и путева, опалог малтера са грађевина, пепела, лешева од угинулих животиња, ако угинуће није наступило од заразних болести и т.д. Сав овај материјал скупља се на једну гомилу четвртастог облика и оставља до потпуног распадања. Да би се убрзало распадање предузима се неговање компоста. Неговање компоста састоји се у томе, што се с времена на време претура, полива водом или осоком, да би се одржао у влажном стању, а затим штити од сунца, што се постиже засејавањем биљака широког лишћа — обично бундевама. Приликом претурања компоста треба издвајати тешко распадљиве састојке (кости и друго) и трпати на нову гомилу ради даљег распадања.

Згоревање компоста траје обично три до шест месеци што зависи од распадљивости материјала. Компост се употребљава за ђубрење пошто потпуно згори. Згорео компост претставља земљасту трошну масу. У овоме и лежи већи значај компоста од стајског ђубрета за ђубрење ливада. Зрео компост као земљаста и трошна маса, лакше се и савршеније меша са земљом, па је сасвим појмљиво да ће и његово дејство бити јаче.

Ђубрење ливада компостом изводи се ујесен, на тај начин, што се најпре равномерно растури, а затим добро подрља. Ђубрење се може изводити сваке године или сваке друге, према томе да ли се мање или веће количине компоста употребљавају.

Осока је течно стајско ђубре; добија се од мокраће домаћих животиња. По своме саставу је азотно и калијумово ђубре. Фосфорне киселине и креча садржи врло мало. За ливаде претставља врло добро ђубре, јер утиче како на повећавање жетвених приноса, тако и на јаче развиће трава из фамилије граминаје. Пошто су храниве материје у осоци у раствореном стању, биљке их лако усисавају, стога ђубрење осоком треба вршити пред почетак или за време вегетације.

Пре ђубрења треба, ако је осока сувише јака, разбла-

жити је са 50 до 100% процената воде или вршити ђубрење када пада ситва кишица.

Да би се осока што равномерније растурила по површини ливада, треба је износити у бурадима на којима се налази направа која може да растура осоку у виду танких млазева.

За један хектар може се употребити од 6.000—8.000 кгр. осоке. Са овом количином унеће се у земљиште, под претпоставком да осока садржи 0,25% азота и 0,50% калијума, 15—20 кгр. азота и 30—40 кгр. калијума.

Ing. Властимир Ђ. Ђорђевић
проф.

Ветеринарсџво.

Мокрење крви.¹

Мокрење крви називамо ону болест, када болесник у мокраћи излучује црвена крвна зрнца или крвну боју. Појављује се код свију животиња. Разлози могу бити различити:

1) могу бити прснућа појединих крвних судова у органима за лучење мокраће или крварења у свим бубрезима, којом приликом се крв помеша са мокраћом;

2) могу бити, нарочито код говеда на реуматичној основи, у првом реду услед назеба и

3) код једне врсте заразне болести, коју наш народ назива и маларијом.

Крварења у бубрезима појављују се ређе, обично као последица једне гнојне упале бубрега и код акутних инфекциозних болести. Чешћа су крварења у бешици и у спроводнику мокраће, нарочито када се у бубрезима или бешици налази камење, даље код разних упала и катара органа за лучење мокраће, као и код новотворина у бешици. Трају ли ова крварења дуже времена, може врло лако доћи до опасне малокрвности чија је природна последица угинуће услед опште изнемоглости. Лечење оставити ветеринару.

До његовог доласка нека сопственик примењује што чешће хладне клистире, односно хладне облоге на задњем делу трупа.

Стока у почетку не показује неке нарочито упадљиве знакове болова, сем можда, да при притиску на крстине испољава известан бол. Она добро једе, не губи у месу и даје изглед једног потпуно здравог грла, барем за лавка. Напротив, код дуготрајних крварења — мокрења крви — грло поче убрзо да слаби, слабо једе, неједнако преживље, длака бива накострешена, слузнице бледе, наступа смрдљив пролив, укочено кретање и ако није благовремено предузето потребно лечење убрзо и смрт под знацима опште малаксалости.

¹ Одговор на питање О. Трубарца, Мирковац, Б. Дубица.

Такође и извесне киселе траве и оштре биљке које расту по мочварним пашњацима, даље искварена храна и вода могу изазвати горњу болест. У тим случајевима болест одмах престане, чим смо отстранили узроке.

Нарочито код говеда и то понајвише код крава јавља се једна врста крвомокрења, која је заснована на прехлади. Напада нарочито добро ухрањену говеду, која после дужег стајања у топлој штали буде изложена временским неприликама, или која узима одвише влажну траву и пије сувише хладну воду.

Сем појаве мокрења крви примећујемо код те врсте болести једну упадљиву укоченост у задњем делу трупа.

Болест завршава оздрављењем у току 14 дана ако смо отстранили узроке. Процент угинућа креће се између 10 и 15%.

Када се болест налази још у почетном стадијуму довољно је да болесника држимо на шталској храни, да га добро истрљамо и утопимо. Од хране дајемо чорбасту: напој од мекиња или пројиног брашна, даље прекрупну и т. д. Од лекова долазе у обзир: зелена галица, стипса, танин (треслова киселина), оловни шећер, све по упућу ветеринара.

У циљу предохране препоручује се стоку пре пуштања на пашу нахранити сувом храном и приликом рада обезбедити ју од назеба.

Мокрење крви као зараза јавља се код нас врло често, нарочито у јужним крајевима. Ту болест изазивају извесни животињски крвни паразити, који растварају црвена крвна зрнца услед чега наступа малокрвност и појава крвне боје у мокраћи.

Пренос бива од болесне животиње на здраву путем крпеља, који приликом сисања крви исту заразе.

Обично се јавља болест у летње доба и на жбунастим и мочварним пашњацима.

Знаци: Висока ватра до 42 степена, апетит смањен, бадега час житка (пролив) час запечена (затвор). Слизнице бледе, кретање несигурно, тетурајуће, општа малаксалост. Болесник брзо мршави, мокраћа боје црвеног вина до сасвим затворено црвене.

Угинуће наступа у току 3—14 дана под знаком крајње слабости. Оздрављења нису баш тако честа. Уопште се узима као проценат угинућа 50—80%.

Чим се болест појави одмах престати са терањем на пашу и држати стоку на шталској храни. Детаљно прегледати свако грло и ослободити га од крпеља. Остало је ствар ветеринара.

Напомињем, да постоји заштитно пелцовање стоке противу те заразе.

Домаћинство

Кисела чорба од телећег меса.

Месо за ову чорбу најбоље је од бута, а није рђаво употребити од предњег черека (плећке) или којег другог дела. За 6 особа довољно је 1 кгр. меса. Чорба се припрема овако: припремљено месо се опере у две три воде, па се тако опрано исече на мању парчад подједнаке величине и ставља у лонац. Лонац се поклопи. На тихој ватри кува се чорба. Када чорба проври, почне се дизати пена. Ова се скида кашиком од супе. Чим се пена уклони додаје се у чорбу зелен, и то по два корена од пашканата, першуна, једну главицу целера, мало келерабе и очишћена на четворо исечена главица црна лука. По укусу се осоли и дода 10—15 зрна бибера, 2—3 листа лорбера. Чорба са овим зачинима кува се и даље на тихој ватри. Када је зелен и месо кувано, лонац се повуче на крај штедњака, да се чорба мало ста-ложи. Сад се прави запршка. У чисту већу шерпу метне се пола варјаче масти, када се маст загреје, дода се две главице очишћеног и ситно исеченог црна лука, да се пржи. Лукац се мора мешати да не изгори. Чим лукац пожути, дода се у шерпу једна варјача белог брашна тако да запршка буде ретка. Брашно се пржи док не порумени, а затим се дода црвена паприка по укусу; после неколико минута великом кашиком се сипа по мало чорбе од оне у којој је месо, при чему се пази да се запршка непрестано меша, како се не би згрудвала. Пошто се запршка изједначила, процеди се [кроз избушену кашику за чорбу] и сва преостала чорба из лонца у шерпу. Месо се из лонца ставља у шерпу. У мањи неки лонац (од $\frac{1}{2}$ л.) укува се две кафене шољице опраног и очишћеног пиринча. Када је пиринач куван и он се сипа у чорбу.

Пре него што домаћица изнесе чорбу на сто, она је зачини.

У чинији, у којој ће се носити чорба на сто, размуте се 2 жуманца са 2—3 кашике киселе павлаке (милерама) или 2 кашике сирћета, а чорба се сипа полако, и непрестано се меша варјачом у чинији да се не би жуманца прогрушала. Месо са пиринчом се дода и носи се на сто. Чорба мора бити топла када се изнесе на сто.

Телећи паприкаш са кромпиром.

За 6 особа довољно је $\frac{3}{4}$ кгр. меса од бута. Месо се опере у 2—3 воде, па се исече на мању подједнаку парчад. У већу шерпу (од 2—3 литре) метне се добра варјача масти. Када се маст загреје, дода се 6 очишћених и исечених на

листовете главица црна лука, да се пржи. Чим лукац пожути, сипа се мало црвене паприке и дода се исечено месо. Све се добро промеша, затим се шерпа поклопи и остави се $\frac{1}{2}$ часа месо да се пржи. Домаћица с времена на време промеша месо у шерпи и дода по мало топле воде у шерпу. Када се месо добро упржило, налије се врелом водом толико, да оно у води огрезне. Затим се по укусу посоли. Опет се шерпа поклопи и месо се и даље кува. Када је месо мекано и вода је у шерпи уврила, онда се дода 1 кгр. очишћеног и на четворо исеченог кромпира, налије још воде и кромпир се кува на тихој ватри, да се не би распао. Када је кромпир скуван, паприкаш је готов.

Домаћица га сипа у чинију, и топлог га изнесе на сто, Уз паприкаш домаћица даје као салату киселе паприке.

Наталија Д. Ђуровић.

Извештаји о изложбама.

Запажања са изложбе и смотре воћа у Сарајеву

Српско пољопривредно друштво још на неколико година пре минутих ратова почело је приређивати изложбе воћа у Београду, у предратној Србији, ради утврђивања, које су сорте и врсте воћа најбоље и најскупље за наш извоз, па и за нашу домаћу потрошњу. На тим изложбама постигнути су извесни поуздани резултати, на основу којих су утврђени воћарски реони и упућени срески расадници, које врсте и сорте у коме крају да гаје. После ратова и уједињења наше земље, а нарочито после установљења бановина у нашој земљи, указала се потреба ширег делокруга рада у овом погледу. Зато је Друштво, после изложбе у Чачку, ове године приредило изложбу воћа већег обима за све бановине у Сарајеву, почетком октобра месеца ове године. Тада је уједно приредило и воћарски конгрес, на коме су стручњаци претресали и расправљали најважнија питања о гајењу воћа, његовој преради, припремању за извоз и о извозу на страна тржишта и одбрани од болести и штеточина, које су у последње доба постале опасне и прете да униште ово наше неочењено благо.

Главни део воћа са изложбе у Сарајеву Друштво је пренело у Београд, да га гл у центру наше Државе осматре они стручњаци, кси га нису могли видети у Сарајеву, а тако и велика потрошачка публика у Београду. Смотра тога воћа трајала је у друштвеном павиљону у Београду од 28 окто-

бра до 4 новембра. За то време кроз изложбу је прошло доста посетилаца. Међу њима је било госпoде министара, активних и у пензији, виших чиновника, трговаца занатлија, ђака, војника, надничара и радника, уопште грађанства обојега пола.

На тој изложби и смотри запазили смо и то:

Наше домаће јабуке.

1. *Колачара.* Својом живом, црвено жућкастом бојом и крупноћом, највише је привлачила погледе посетилаца. Она је нарочито у котлинама Дринске бавовине одвојила крупноћом, јер се ту заклоњена од јаких ветрова могла развити боље него у другим местима и очувати да не отпадне од ветра, те да добро сазри. Тежина колачаре достиже до 500 грама један плод. Њен укус слатко накисео познат је. А кад дуже стоји до јануара и фебруара, киселина се сасвим изгуби и остане слатка. Као стона јабука изврсна је за око и по укусу. Али укувана за компот, незаменљива је. Зато јој није равна ниједна домаћа ни страна сорта. Она чорбича њена у компоту жути се скоро као дукат, а по укусу, кришке јабука просто се топе у устима. Дода се сразмерно мало шећера, по вољи потрошача. Колачара најбоље успева у прибрдастим котлинама, где је свеж ваздух, а земљиште има довољно кречних састојака. Одлично успева и на хумусним земљама поред већих река и речица. На пр. у Мачви је зову „мачванска колачара“, јер је доста крупна и годи јој свеж ваздух поред река, сличан планинском ваздуху. Мана јој је што јој је лист осетљив и неотпоран против штеточина и биљних болести, те је од тога ваља чувати познатим прскањем против биљних болести. Друга јој је мана што кад почне да трули, трулеж је брзо обузме целу. Али она трули ако се гаји у местима неподесним за њено успевање, ако у земљишту нема довољно кречних састојака и ваздух није или планински или речни. Ове њене мане незнатне су према њеним напред описаним одличним особинама. *Због тих њених особина и за што и за прераду, она је наша јабука будућности.*

У предратној и Јужној Србији њено је име *колачара*, свуда већ одомаћено и добро познато. У последње време довољно је позната и у осталим крајевима наше земље, у Босни, Војводини итд. Али има понека оазица, где је још погрешно зову другим, разним именима. Постепено ће је познати и та места, о чему народ треба да обавештавају пољопривредни чиновници, свештеници, учитељи, трговци и други људи, који ту јабуку познају.

2. *Будимка.* То је такође наша позната домаћа јабука. Највише се гаји у околини ужичке Пожеге и пређашњем ужичком и чачанском округу. Пожега је њена „*наба*“ и ту не-

ких година дођу трговци, тако рећи из целог света, те је радо купују и добро плаћају. Од установе среских расадника и познавања њеног на изложбама и трговима, она је више мање размножена у целој нашој земљи. Али је ређе које место, да тако добро успева, као у њеној колевци. На смотри и изложби, она је као и колачара привлачила пажњу посетилаца. Њена једрина, правилан облик јабуке, жућкасто-беличасто-руменкаста боја, задржавала је на себи погледе и изазивала јаче интересовање. Нешто је ситнија од колачаре, али то није мана, јер се у трговини тражи јабука средње крупноће, а она је нешто крупнија од средње. Не може се назвати маном ни то, што је она одмах после брања, по неким нашим стручњацима, воћарима, као „прњад“ и као „репа“. То је само њена особина. Те мане сасвим ичезну кад се она устоји и сазри, а то је у јануару, фебруару и марту, када је она врло сочна и укусна, са освежавајућим мирисом. Она као и колачара, кад се при превозу нагњечи, неће на томе месту да трули, већ се то нагњечено место осуши, при употреби се осече и само се то мало парченце изгуби. Њено је преимунство над колачаром у томе, што она кад почне да трули, неће брзо сва да иструли, већ се оно трудо место може изгуби и баци. Сва остала јабука нимало се не осећа на трулеж и добра је за употребу, као и она, што нимало није почела да трули. Добра је и за компот, али је он од колачаре знатно укуснији и за око привлачнији. Њено је дрво и лишће отпорније према болестима и штеточинама, него у колачаре, али се и она мора прскати препаратима, да би јој се родност одржала. Планинска је јабука, па је тамо ваља више и гајити, а може да буде врло добра и у другим плодним земљиштима. Због ових њених особина и она је наша *сјона јабука будућности*, нарочито очувана за продају у фебруару, марту, па чак и у априлу.

3. *Стрекња*. На једној изложби Српског пољопривредног друштва, по сећању 1907 год. било је постављено питање: да ли поред колачаре, треба да се гаји и стрекња, као на кисела јабука за трговину? Изнесене су све сорте јабука на пољце, па се очигледно о томе водила дискусија. Поред начелника Министарства пољопривредника г.г. Паје и Блаже Тодоровића, окружних и среских економа, тој изложби и дискусији присуствовали су г. Сима Лозанић као бивши Министар пољопривреде и претставник задругарства, г. Борјановић, наш познати воћарски стручњак и други. Кад је погледана и прегледава стрекња, изложена из ондашњег рудничког округа, она је задржана да се поред колачаре гаји. Поред осталих, за то је наведен и тај разлог, да се деси, да неке године не роди колачара, а роди стрекња. Па

и на овој садашњој изложби и смотри, стрекња из расадника у Top. Миљановцу, односи победу. У њу се загледао г. Р. Ђ. Митровић, секретар трговинског одељења Министарства спољних послова и питао, да ли да је пресуди и тај на своје имању у околини Брињачке Баче? Одговорено му је, да је може тамо тајити, да може бити добра, али је вероватно, да не може дати квалитет као у околини Рудника.

Из истих разлога као и раније стрекња може да се тајити поред околине Рудника још и у другим местима сличним такође одлична показала, па и у другим местима сличним овим пределима, у нашој земљи. Добра је и за прераду, нарочито за пекмењ, а за компот далеко изостаје од кољачаре.

4. *Црвена авајна*. Излагач Миљутин Бунарић из Деловаца (порешно означена као беллица). Облика је дугуљаста, са сунца првенкаста, са противне стране жућкаста. Број је сатка, мек и пријатнога мјрса, умерено крупна, око 300 подринском крају зову "самониклица". Њу је изложио Јован Ђурић из Бугара, срез ужицки. У Зетској бановини, авајнију зову шербетка, првена и бела. Пољопривредним референтима је дужност, да људима објасне, нека је зову правим именом. *Авајна је наша одлична домаћа сатка јабука*. Бава је размножавати и тајити у циљу подмирења домаће потрошње. За децу је она особита. А на изложби су многи људи желили да купе сатку јабуку, али их је било незнатно. Зато је треба сажити и тајити, док стара дрвета нису изгнијала.

5. *Кабуљана*. Излагач Радмир Јездић из Отона, срезашекар, назвао је правим именом. Сретен Манојловић из Шериф Хаџикалић из Травника, зове је шареника. Све је то једна иста јабука кабуљана. Понајвише је изложена из околине ужицке: Севојне и Карана. Под именом овога места она је названа "кабуљана каранка", и почела се *пре пада, испоручиваши за двор Његовог Величанства Краља у Београду, као израсна сатка јабука*. Она је округласта, средње крупноће, са сунчане стране првенкаста, а с противне жућкастобеличаста. На око је једна од најлепших јабука и радо се даје гостима као мило дарак. По народним предањима њено име остало од Турака; "Када", збор њене лепоте и по том је названа кабуљана. Треба је тајити за домаћу потрошњу у кући и за унутрашњу трговину, више него што се данас тајити.

6. *Сенабуља-ћула*. Стадно се готово води преписка: да ли је то једна иста јабука, или није. Назад се тај спор овако објашњавао: кад претоди, онда је сенабуља а кад ређе роди, она је ћула. И ово је име ћула (т.ј. Ружа) остало од Турака. Збор њене лепоте, ружмена као ружа, тако је и названа. При-

лично се водио спор, да ли опет сенабија и будимка није једна иста јабука. Тај је спор решен на чисто, јер будимка листа и цвета у једном истом месту око 10 дана раније него сенабија-жула. Поред будимке сенабија-жула, све се мање гаји и постепено се губи. То је за трговину и добро, да имамо мање сората и више једноличну јабуку за трговину. Була се може задржати за домаћу потрошњу због њене лепоте, а и укус јој је пријатан и мекша је за јело од будимке, што неким потрошачима баш годи.

7. *Тешовка* је јабука слична нашој јабуци „жули“. Истог је скоро облика и са сунчане стране румена као ружа. Она је прокрчила себи пут у трговини као одлична јабука. Њено размножавање увелико ваља наставити. Почела се преносити даље од тетовске околине, скоро по целој нашој земљи. То се може и дозволити ради пробе, али увелико не, док се општа њена ваљаност не утврди и у другим местима.

8. *Бобовача*. Изложена је из Зетске бановине. По боји и крупноћи доста је слична нашој колачари, само је више округласта као кадумана. По укусу је слатка, са врло мало и неприметно киселине. То је чини укусном и за трговину погодном. У крају одакле се појавила, треба је увелико гајити, а у другим крајевима тек пошто се опроба.

9. *Тимочанка*. Врло лепа јабука на око. Жућкаста је са црвенкастим дебелим вијугавим пругама. Средње је крупноће. Укуса пријатног и сочаа. Позната је са своје обилне родности. Има и трговинске вредности и може се гајити повише, пошто се у своме месту аклиматизовала.

10. *Шумашовка*. Врло је родна и издржљива јабука. Боје затворено црвене, сочна и мало на кисела. Погодна је за гајење у своме крају, ако боље сорте јабука у њему не успевају.

11. *Баршуленка*. Гаји се највише у околени Сарајева. Опробана је у Пољопривредној школи у Бутмиру и утврђено је, да она у томе поднебљу и земљишту боље успева но свака друга јабука. Зато је у тој околини размножена и треба је више гајити. Има трговинске вредности, јер је пријатног укуса и умерене крупноће, каква баш годи трговини.

12. *Пресјанка*. Стекла је добар трговински глас у томе крају. Облика је дугуљастог, са жућкастом црвеним пугама. Укуса је врло пријатног и зато се бољом ценом плаћа. Задржати њено гајење у томе крају, јер је навикла тамошње поднебље и састав земљишта.

Стране сорте јабука.

1. *Лейоцевјка*. (Бел флер-жути). Ова јабука личи на дуњу по боји и облику. Са сунца је ретко која мало црвенкаста.

Она је једна од најукуснијих јабука, па се зато скупље плаћа. Може се успешно гајити као финија стона јабука, за домаћу употребу, па и за извозну трговину. Погодно је да се она троши пре будимке.

2. *Цар Александар*. Позната је крупна јабука, жућкаста је са дебелим, црвенкастим испрекиданим пругама. Није за размножавање у велико, јер јој плод отпада пре дозревања.

3. *Бизмарк*. Плод личи на црвену авајлију, али је од ње знатно крупнији и округластији. Укуса је слатког, са не приметно благом киселином. Излагач Миша Јевђенијевић из Радобуђе, среза ариљског. Ђаци пољопривредних школа донели су је у то место. Има своје вредности више за домаћу потрошњу.

4. *Бленхајмова ренета*. Врло је крупна јабука, до 400 гр. један плод. Боје је жуте, попрскана је црним пегицама. Укуса својственог ренетама. Излагач Сајо Шкаљић из Васинов Хана, срез сарајевски. Вредна је пажње за домаћу потрошњу.

5. *Јонашан*, америчка јабука средње је крупноће. Има знаке благородне јабуке, лишај око петељке. Црвена је и мало жута са несунчане стране има и слабијих пруга. Укус врло пријатан не приметно накисео, месо жућкасто. Може се размножавати увелико за трговину, пошто се утврди да може успевати у нашим крајевима и поднебљу. Подесна је да се у трговини троши и потроши пре будимке.

6. *Канадска ренета*. Умерено крупна, боја коре је полукожаста. Финога је и пријатнога укуса; месо јој је жућкасто, умерено чврсто, због тога она траје и до фебруара, кад се пажљиво чува. Има већу трговинску вредност и боље се плаћа, те је почела да се размножава и гаји скоро у свима воћарским крајевима наше земље.

7. *Каселска ренета*. На око је лепша од канадске ренете, иначе јој је вредност као и канадској. И у оним крајевима где досад није гајена почела се гајити. Са тим не треба пренаглити док се њена вредност боље не утврди каква је у коме крају.

8. *Обердикова ренета*. Показала се врло добра у околини Приштине. Излагач је Драгољуб Катић из Приштине. На свакој месту не успева добро, те и у њеном гајењу морамо бити опрезни.

9. *Боскојска кожара*, је једна од најбољих страних јабука. На нашем југу одлично успева. Изложена из бановинског расадника среза царево-селског, показала се првокласна. Тако и у околини Чачка.

10. *Енглеска златна парменка*. Чувена је због њеног врло пријатног укуса, те се у трговини врло добро плаћа. Лепа је и по изгледу, жућкаста са црвенкастим пругама, уме-

рене је крупноће, али је у неким местима ситнија. Ниједна страна ни домаћа јабука није тако осетно различита у појединим местима, по крупноћи и радности, као парменка. Због ове њене неједнакости, није разумно гајити је, док се њена важност боље не испита.

Јабукe из наше покрајине Словеначке.

Врло је важно истаћи, признати и похвалити одлично паковање јабука из наше Словеначке. Оне су фино упаковане у нарочитим четвртастим сандучићима око 2—5 кила. Нарочито су лепо обложене меким отпацама од дрвета и покривене прозрачном артијом, кроз коју се на картонима читају сорте јабука и види каква је која по изгледу.

Тако смо видели ове изложене признате, одличне сорте јабука и то: *бауманову ренешу*, познате црвене боје, *гравен-шајнску*, затворено жућкасту и умерено крупну, *канадску ренешу*, полукожасту, нешто крупнију од осталих, *злашну парменку*, средње крупноће, једначију но што је из других крајева, *јонатан*, која је слична својим другима по крупноћи, спољашности и укусу, *гдански ровач*, личи на бауманову само је нешто крупнији и округлији и *кох ову оранжну ренешу*, врло лепу на око, по жућкасто црвеној боји коре. Укус ових јабука, изврстан је.

Желети је да се и остали воћарски крајеви наше земље угледају на овај одличан пример наше вредне и разумне браће Словенца. То би се постигло шиљањем младића тој нашој браћи из осталих крајева наше земље, за време бербе јабука да се томе послу науче. Надајмо се да ће ову жељу још у наредној години испунити наше Српско пољопривредно друштво у Београду.

Крушке домаће и стране.

1. *Калуђерка*, је у скоро целој нашој земљи позната и одомаћена и већ названа деликатесна крушка. То је заиста најроднија па и најкориснија крушка. Облика је дугуљастог, жућкасто бела, са сунца кадшто румена, умерене крупноће. Укуса је веома пријатног, топи се у устима, јер је сва сочна, око семенака осети се врло неприметно киселине. Добро чувана траје неких година до Божића и даље. Кад се са нарочитом пажњом гаји и кад се упролеће откине скоро половина заметнутих плодова, онда плодови који остану могу да достигну тежину до 400 грама. Иначе, кад је на неподељеном земљишту и кад се непажљиво гаји, биве и ситнија. Никако не успева на хладним буавичастим земљама. На тим зем-

љама, она као воћка довољно одрасте, понесе и рода обилно, али род отпадне незрео, иструли на грани и падне на земљу. Зато је на таквим земљама не треба ни гајити.

2. *Дилова водењача* По ваљаним њеним особинама, може се равнати са калуђерком. Облика је округласто крушкастог, умерено крупна. Укуса је ванредно пријатног и неки је по трошачи цене више него калуђерку. Довољно је родна, али мање него ова и траје краће време од калуђерке. Разумно је гајити обадве ове крушке и уновчити најпре дилову, па онда калуђерку.

3. *Анжевинка*. Са сунчане стране црвена, облика крушкасто дугачког, са дугом петељком, дуготрајна је. По величини већа је од гушчијег јајета, тежине до 500 грама један плод. Теже се због тих особина одржава на грани, заљуља се на дугој петељци од ветра и опадне. Може се гајити као деликатесна крушка у заклоњеним положајима. Излагач Никола Ђурђевић из Пласковаче, срез јасенички — Аранђеловац.

4. *Краљ виршенбершки* Личи на анжевинку и нешто је крупнији. Излагач Благота Шалетић из Пачијева, срез даниловградски. И она се може гајити као деликатесна крушка.

5. *Арайка*. Наша позната старинска домаћа крушка. Врло је крупна, до 600 гр. један плод, па и више. Кора јој је рапава и црна, због чега је и име добила. Има много танина и за јело постане добра крајем децембра, кад угњили. Излагач Божо Смиљанић из Такова, среза таковског.

6. *Лончара*. Ова је крушка слична арапки, само је нешто мања од ње и кора јој је отвореније боје. Такође има више танина. У разним крајевима зове се различито.

7. *Зимњака*. Жућкаста је са нешто руменила са сунчане стране, те на око лепа изгледа. Има прилично танина, ипак је сочна али и трајашна. И ову крушку зову разним именима у разним крајевима и има је више сората. Н. пр. „ексерка“ изложена из расадника среза полошког. Има их крупних и средњих.

8. *Озима румена*. Црвена је као кармин, нарочито са сунчане стране, са противне стране је мало жута. Величине ћурећег јајета и скоро таквог облика, нешто дужа. На око ванредно лепа. Укуса обичног. Излагач Ранко Делић из Липнице, среза трнавског, Чачак. Вредна је пажње.

9. *Зимска деканџикиња*. Ово је наша позната крушка због своје дуге трајашности и ваљаног укуса. Умерене је крупноће, нешто већа од ћурећег јајета. Подуже је петељке, а са сунца првенкаста. Не роди сваке године, јер касно сазрева, у новембру, те хранећи плодове тако дуго, не може да заметне родне пупољке за идћу годину. Кад су кишни месеци јули и август, те се земља натопи довољно влагом, она јој

појача снагу, да родне пупољке приметне и за идућу годину. По својој вредности, за трговину ову крушку треба гајити у већој количини него досада, јер се она уновчава у марту и априлу месецу, када другог воћа нестане.

Дуње домаће. Показале су се на овој изложби и смотри врло добре и одличне. Углавном њих има две сорте. *Лесковачка*, глатке и жуте коре, округласта је и слатко кувано од ње не стврдњава се, већ је меко и пријатно. Зато се ова сорта више цени и тражи. *Врањска*, дугуљаста је и нешто крупнија од лесковачке. Наје сасвим обла, већ доста браздаста, нарочито од половине, па навише ка петелци. Но и она има своје вредности за прераду у сулц, који је одлична и здрава храна нарочито за децу, па и за одрасле и старе људе.

Шљиве суве и ораси. На изложби и смотри, сразмерно су мало заступљени. За нашу трговину ови плодови имају нарочито велику вредност и зато им ваља обратити особиту пажњу. Могло се запазити да су наше суве шљиве, уколико су биле изложене, врло добре. Потребна им је само много боља припрема за трговину, о чему би требало нарочито приредити расправу пољопривредних стручњака и трговаца извозника.

Изложени ораси много су различити, неки су крупнији, неки средњи неки ситнији, неки имају више језгре у љусци, неки мање, неки су маснији, а гдекоји сухопарнији. То све произлази од услова за њихово успевање у појединим крајевима, у којима су се аклиматизовали. Ваља тежити да они буду што једначији, да у трговини буду познати, па би били и боље плаћени.

Орах франкет ситнији је од нашег домаћег ораха, али тек се има у пракси утврдити, да ли ће он добити превагу над нашим домаћим орасима. *Ми се не смемо удаљавати од наших домаћих ораха, који су годинама навикли на своје земљиште и климу. Само ваља да одаберемо боље орахе и да буду једначији, јуније језгре, мекши и маснији, па ћемо послиједи бољу, једначију робу најспособнију за извоз.*

Пратећи расположење посетилаца на изложби, који посматрају изложено воће и одмах онога дана и часа, кад су на изложбу дошли, траже да купе изложено воће, долазимо до закључка: *да уз изложбу и смотру у будуће морамо једновремено, пажљиво организовати и продајно одељење.* На тај начин, задовољили бисмо потрошаче, који посећују изложбу, да једновремено у продајном одељењу купе воће, које виде и желе да купе. А што је још корисније, *учинили бисмо велику услугу воћарима произвођачима, да своје воће уновче по пристојној цени.* Само те наше воћаре морамо спремити да своје воће за продајно одељење пажљиво спреме и упакују

у сандучиће од 5, 10 и 20 кила. На овај начин могу наћи зараде 3—4 школована пољопривредника, који немају посла. Само то мора бити под руководством Управе Српског пољопривредног друштва да се не би учиниле погрешке и неправилности према потрошачима и произвођачима воћа.

На овај начин, може се отклонити од наших воћара досадања вапијућа неправда, да на њиховом воћу зараде пиљари и посредници толико исто, колико и воћари, који су 20 година гајили воће, на њега плаћали повеће дажбине, државне и општинске, чували га и неговали, као своју децу, па тако мало од њега користи да добију, према посредницима, што га само донесу и продаду из руке у руку.

Крајње је време, да наше изложбе и смотре, на овај начин донесу стварне користи нашим воћарима и пољопривредницима, више него што су досада доносиле.

На посао у име Бога!

Вађа П. Матић.

Рад Срп. пољопр. друштва.

СВИМА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПОДРУЖИНИМА

По чл. 17. а у вези чл. 13-а и 13-б правила за пољопривредне подружине, редовне годишње скупштине подружинских чланова морају се сваке године одржати у току месеца јануара ради доношења одлука о пословима обављеним у току прошле и онима који ће се обавити у току текуће године. На овим скупштинама решава се и одлуке доносе по дневном реду прописаном у чл. 20. поменутих правила.

Управни и надзорни одбор треба да спреме и скупштини поднесу на решавање све што је предвиђено у чл. 13. и 15. правила.

Пошто се налазимо на истеку старе и почетку нове године и како неке подружине јако доцкан држе годишње скупштине својих чланова, те чланови не примају уредно „Тежак“ и „Пољопривредни календар“, неуредно се снабдевају, а неке због задоцнења и без кредита остају, то се свима подружинама скреће пажња и наређује им се:

1. Да све подружине неодложно у току месеца јануара 1935 године одрже редовне годишње скупштине својих чланова и Друштву најдаље до 15 фебруара пошаљу извештаје о раду у 1934 години *са свима прилозима по чл. 13 шач. њ Подружинских правила* ради штампања у друштвеном годишњем извештају за исту годину.

2. Да подружине благовремено, правилно и брижљиво воде своје рачунске књиге и обрасце и увек имају прегледно и тачно стање своје касе и имовине, па ће све грешке, неправилности и злоупотребе бити избегнуте.

3. Да све подружине правилно поступају при избору и предлагању својих чланова за редовне чланове Друштва, придржавајући се тачно прописаног упутства. Тако исто је потребно да се одреди потребан број делегата за годишњи збор Друштва.

4. Да све подружине, без икаквих одлагања, до краја 1934 год. измире своја дуговања Друштву да би на време добиле кредит за 1935 годину.

Друштво се нада да ће све његове подружине сматрати и схватити најозбиљније ово наређење и по истом у свему поступити у интересу нашег свеколиког напретка, а првенствено у интересу њиховом сопственом и њихових чланова.

Бр. 9674 5. децембра 1934. год.

Српско пољопривредно друштво.

† Радован Белошевић

пољопривредник из Рожаца, среза љубићског, бановине Дринске.

На Петровдан 12 јула тек. год. умро је у бановинској болници у Чачку Радован Белошевић, редован члан Чачанске пољопривредне подружине.

Покојни Радован је био врло вредан, угледан и напредан пољопривредник и служио је за пример и углед не само у његовом селу већ и целој околини.

Увек је био међу првим оснивачима и организаторима свих пољопривредних и задружних установа и њихов редован члан.

Сваку нову ствар је прихватио први и на свом имању вршио пробе. Први је у његовом селу почео да прска шљиве раствором карбокримпа противу штитасте ваши.

Нека му је лака земља и Бог му души грехове прости!

Миленко Љубичић,
пољопр. из Рожаца.

Нов члан добротвор Српског пољопривредног друштва.

Г. Тодор Николић, пензионер из Смедерева, уписао је за члана добротвора Српског пољопривредног друштва своју рано преминулу супругу Станицу-Цану и каси Друштва положио добротворни улог у хиљаду динара.

Покојна Цана рођена је 27 децембра 1892 године у Брусу. Њени родитељи били су Николета из породице Старинаца и отац Дамњан Радоњић, добар и угледан грађанин. Васпитана у кући угледних родитеља, у њој се огледала велика и племенита душа, показујући увек велику осећајност за хумана дела. Они, које је она за време окупације спасавала од глади по цену свога живота, никад у својим душама неће заборавити дуг захвалности овој племенитој и узорној жени. Уживала је велику љубав родбине, пријатеља и познаника. У њеноме срцу није било злобе и пакости ни према коме.

† Станица-Цана Т. Николић.

Свога јединца Рајка није одвајала од дече из првога брака њенога мужа. Они су у њој имали другу мајку. Љубав ове дече огледала се у брижљивој нези за време њене болести, тужној потиштености и јецајима при сахрани. Скромна у животу, предњачила је у кући, домаћинству и породици. Била је изразита добра Српкиња и дисала необичном љубави према свему ономе што је народно, што је српско.

Уз свога супруга, нашег познатог пољопривредника и виноградара, заволела је пољопривреду, нарочито живинарство и виноградарство. Она је са толиким разумевањем вршила све

послове из обе ове пољопривредне гране, да је њима могле потпуно самостално да рукује.

Нека јој благи Бог подари рајско насеље и нека јој вечни помен остане међу нама!

Хвала г. Николићу што је на овај хумани начин овековечео име своје племените супруге пок. Цане.

Н.

З а п и с н и ц и

Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

39. седнице, држане 19. септембра 1934. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п. председник Др. Таса Митровић и чланови: С. Ратковић, М. Николић, Д. Спремић, В. Матић, Н. Петровић, Н. Белобрк, Б. Ранковић и Др. М. Градојевић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Б. Љ. Нешић.

Пре преласка на дневни ред г. председник је саопштио Управном одбору тужну вест да је 18. т.м. у 8 часова увече преминуо Милан В. Дамњановић, редован члан и дугогодишњи секретар Српског пољопривредног друштва и том приликом о покојнику казао и ово:

„Живот нашег вредног секретара Дамњановића тесно је везан и уткан у рад Српског пољопривредног друштва. На свима манифестацијама друштвеним, конгресима, конференцијама и зборовима, његова сарадња није никад изостајала. Он је у раду на друштвеним пословима унео сву своју умну снагу и дао од себе све што се могло дати и као што вам је познато, умирући за овим својим секретарским столом посветио је последње часове свога живота раду Српског пољопривредног друштва.

У име Управе, у име Српског пољопривредног друштва нека му је топла хвала за његов частан и савестан рад и вечни помен међу нама. Слава му.“

Управни одбор је са пијететом саслушао говор г. председника и устајањем одао последњу пошту покојнику са узвиком „Слава му“.

I 802) Прочитан је и усвојен записник 38. седнице Управног одбора.

II 808) Примљен је знању записник 38 седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 38. седнице финансиског одбора па је одлучено:

804) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000.— динара.

805) Да се одобрају привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 595 и 596.

806) Да се Подружини у Милутовцу тражи да стари дуг измири до 15. октобра т. г. у противном да се остави суду да наплату изврши.

807) Да се подружини у Свилајцу пошаљу тражене справе и др. за приређивање изложбе и да делегат Друштва на изложби буде г. Вића Матић.

IV Прочитан је записник 28. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

808) Да се приме знању извештаји члана Управе г. Николе Петровића и магационера г. Алексе Петровића о њиховим путовањима ради куповине семена луцерке и црвене детелине и о успеху постигнутом у том послу и да се одобре издаци за њихове путне трошкове и дневнице.

809) Да се семе луцерке које је послао г. Света Таназијевић из Трновче дефинитивно прими пошто се на трифолн машини изврши пробно чишћење, па ако исто буде скупље од цене по којој је Друштво семе продало онда да му се врати.

810) Да се од г. М. Стаматовића и Ј. Тирнанића тражи да врате новац пошто не могу да врше куповину семена за рачун Друштва. Код Тирнанића да види семе г. А. Петровић.

811) Да се преко Подружине у Младеновцу и Азарјанском пошаље новац за откуп семена луцерке.

812) Да се и даље врши откуп семена у Зајечару и околини.

813) Да се прими знању да су примљени 100 ком. широмера, 20 градуса за ракију и 12 трокара за говеда и да се ове справе продају по предложеној цени.

V Прочитан је записник 38. седнице програмског одбора, па је одлучено:

814) Да се прими знању да је Подружина у Власотинцима одустала од приређивања изложбе.

815) Да се Подружини у В. Градишту пошаљу справе, семе, књиге и др. материјал за изложбу у целом износу и да Друштво набави оно што нема, а Подружина је тражила.

816) Да се Подружини у Власотинцима изда бесплатно једна колекција књига и да јој се препоручи оснивање Пољопривредне књижнице и читаонице.

817) Да се Крижевачкој млекарској задрузи пошаље 1.130.— динара на име трошкова за издржавање практиканта

Славка Вукадиновића и да му се пошаље 200.— динара за подвоз при повратку.

VI 818) Прочитана су писма г. г. Ника Моровића, начелника Пољопривредног одељења Банске управе у Сплиту и Велмира Анђелковића, упр. расадника и секретара Пољопр. подружнице у Крљевом Селу, којима захваљују на избору за редовне чланове Друштва. Одбор прима знању са „Живели“.

819) Прочитано је писмо г. Ивана Лазаревића којим моли да се упише за члана, да му Друштво да дозволу да на лицитацији купује приплодне бикове у Карађорђеву, па је одлучено, да Друштво такву дозволу не може да даје.

40. седнице, држане 26. септембра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, Д. Спремић, Н. Белобрк и Др. М. Градојевић.

Као гости присуствовали су г. г. Др. Веља Стојковић почасни и Стеван Лукић редован члан.

I 820) Прочитан је и усвојен записник 39. седнице Управног одбора.

II 821) Примљен је знању записник 39. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 39. седнице финансиског одбора па је одлучено:

822) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

823) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 600, 601, 602, 603, 604 и 606.

824) Да се породици — удови пок. Милана Дамњановића, бив. секретара друштвеног изда једна посмртна плата у износу 2.580.— динара.

825) Да финансиски одбор изврши преглед дрва код понуђача г. Јове Станчуловића и Шумадијске банке и испорука дрва за потребе Друштва у 50 м. повери ономе чија су дрва по квалитету боља.

IV Прочитан је записник 39. седнице набављачког одбора па је одлучено:

826) Да се изврши набавка 200 кгр. калијумметабисулфита и два комада муљаче за грожђе.

827) Да се Подружница у Чуругу извести да Друштво и поред добре воље нема могућности да уновчи њен кромпир пошто се Друштво не бави препродајом производа.

828) Да се од г. Димитрија Цветковића из Кратова откупе семе луцерке по предлогу бр. 212.

V Прочитан је записник 39. седнице програмског одбора па је одлучено:

829) Да делегат Друштва на среској пољоприв. изложби коју приређује Подружина у Сврљигу 2 и 3 октобра т. г. буде г. Сава Ратковић с тим, да одмах сутра дан по изложби оде до Зајечара, прегледа рад око откупа семена луцерке и форсира куповину и експедицију истог.

830) Да се Подружини у Белој Паланци даду у пола цене (по 5 динара комад) 20 златних, 20 сребрних и 30 баркарних диплома за награде излагача на изложби.

831) Да се уредништву „Сељачко право“ не могу дати тражене књиге.

832) Да се приређивачком одбору за пољопр. изложбу у Рипњу изда помоћ у књигама у износу до 500 дин. за награде излагача.

833) Да се Подружини у Свилајнцу помоћ за изложбу за награде излагачима повећа од 3000.— на 4000.— динара.

VI Прочитан је записник 9. седнице Одбора за II. земалски воћарски конгрес и изложбу у Сарајеву, па је одлучено:

834) Да се усвоји програм конгреса и конференције по предлогу бр. 58 и време излагања реферата по предлогу бр. 59.

835) Да се прими знању решење Дунавске бановине за помоћ у 15.000.— динара и да се Банској управи изјави захвалност на истој.

836) Да се усвоји предлог бр. 61 о исплати путних трошкова и дневница г. г. реферевата.

837) Да се усвоји предлог бр. 62. о претставницима Друштва на конгресу и изложби.

838) Да се предлог о наградама допуни тиме да Друштво изда у материјалним наградама у воћарским справама и алату у износу 30 000.— динара за награде излагачима на изложби воћа — произвођачима.

839) Да се усвоји предлог бр. 64 о улазницама за конгрес и изложбу.

VII 840) Прочитана су писма г.г. Буре Слапничара, начелника Пољопр. одељења Зетске бановине, Илије Н. Николића пољ. из Винче, Светозара Ф. Екића, свештеника из Ковачевца о избору њиховоме за редовне чланове Друштва и о пријему повеља, као и акта Пољопривредне подружине у Лесковцу о предаји повеља новоизабраним редовним члановима г.г. Живиславу Д. Обреновићу, Љубомиру Митићу и Драгољубу Миленковићу. Одбор прима знању са „Живели“.

VIII 841) Прочитан је акт Министарства просвете Он.бр. 45277 од 3-IX т. г. којим се саопштава одлука Господина Министра просвете, да се „Тежак“ препоручује за све школске књижнице у Југославији. Одбор прима знању са захвалношћу

и одлучује: да се Тежак шаље бесплатно свима Министарствима сем Мин. пољопривреде коме се већ шаље.

IX 842) Прочитан је позив Савеза здравствених задруга на XIII. редовну годишњу скупштину 28. т. м. па је одлучено да као делегат Друштва присуствује члан управе г. Др. Михаило Градојевић.

X 843) Прочитано је писмо г. Косте Главинића, министра у пензији и редовног члава Друштва којим изјављује саучешће у жалости за умрлим секретаром Дамњановићем. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

41. седнице, држане 3. октобра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић и чланови: Н. Белобрк, Т. Владисављевић, Милош Николић, Б. Ранковић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио за секретара економ г. Н. Стаменковић.

I 844) Претседник г. Миљковић саопштава да је преко телефона разговарао са друштвеним изасланицима на конгресу и изложби у Сарајеву о преносу изложених предмета у Београд и излагању ових у друштвеним просторијама, па је одлучено: да се телеграфски извести изасланици да се изложено воће пренесе и у друштвеном павиљону приреди изложба истог.

II 845) Прочитан је и усвојен записник 40. седнице Управног одбора.

III 846) Примљен је знању записник 40. седнице књижевног одбора.

IV Прочитан је записник 40. седнице финансиског одбора па је одлучено:

847) Да се прима знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

848) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 609, 610 и 611.

849) Да се друштвеном практиканту Славку Вукадиновићу изда 126 динара за возну карту ради повратка кући.

V Прочитан је записник 40. седнице набављачког одбора па је одлучено:

850) Да се изврши набавка потребне количине мазива са Трифолин станицу.

851) Да се Јакову Тирнанићу пошаље 10.000.— а Јовици Илићу 6.000.— динара ради куповине семена луцерке за рачун Друштва.

VI 852) Да се од Пољопривредне подружине у Крагујевцу тражи списак справа, семена, књига и др. материјала

нарученог из помоћи Министар. пољопривреде, па потом да Друштво одреди шта ће се дати из његове помоћи од 4000 дин.

Прочитан је записник 40. седнице програмског одбора па је одлучено:

VIII 853) Прочитан је извештај члана Управе г. Виће Матића као изасланика друштвеног на изложби у Свилајци, па је одлучено да се г. Матић умоли да напише краћи чланчић за Тежак.

Са овим је седница закључена.

42. седнице, држане 10. октобра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Белобрк, Н. Петровић, Др. М. Градојевић, М. Николић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 854) Пре прелаза на дневни ред претседник г. Миљковић саопштава тужну вест о трагичној смрти нашег Краља Александра у Француској са овим речима:

„Зао удес који се јуче десио у црно је завио целу нашу Отаџбину Југославију. Наш велики Краљ Александар први пао је од злочиначке руке. У великом Краљу Мученику, Отаџбина је изгубила националног Краља, који је био моћни заштитник пољопривреде и Српског пољопривредног друштва.

Ми пољопривредници збимо се у густе редове, да предано послужимо нашој узданици Њ. В. Краљу Петру II. како би испунио завет свог великог оца.

„Слава неумрлом Краљу Мученику, Блаженпочившем Александру првом и вечан му помен међу пољопривредницима“.

Чланови Управе Друштва, дубоко тронуте и ожалошћене, стојећи су саслушали говор свога претседника о великом Краљу Мученику прихватајући узвик „Слава му“.

Српско пољопривредно друштво поражено вешћу о трагичној смрти витешког Краља и вође Југословенског народа, претвара ову седницу у комеморативну са евоцирањем светлих успомена на највећег владара у историји нашега народа и једнодушно решава да се пошаљу телеграфске изјаве саучешћа у превеликом болу и жалости Њ. В. Краљу Петру II., Њ. В. Краљици Марији и претседнику Краљевске владе г. Николи Узуновићу.

Са овим је седница закључена.

43. седнице, држане 12. октобра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, В. Матић, Т. Владисављевић, Д. Спремић, С. Ратковић и Б. Ранковић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 855) Прочитан је и са исправкама усвојен записник 41 седнице Управног одбора.

II 856) Прочитан је записник 42 комеморативне седнице Управног одбора и усвојен са овим допунама:

а) Да се 9 октобар, дан трагичне смрти Краља Александра I Ујединитеља узме као дан, када ће Друштво њему, као свом бившем заштитнику и свима осталим својим умрлим члановима држати помен сваке године.

б) У место венца на одар, да се распише стечај са наградом од 3.000 динара за једну селекционисану сорту јабуке или шљиве која ће носити име „Краљ Александар I Ујединитељ“.

в) Да Друштво у знак жалости неће примати посете о својој слави Св. Краљу Милутину 12 XI-т. г.

г) Да делегацију Друштва на сахрани Витешког Краља сачињавају 10 лица чланова Управе Друштва под вођством претседника г. М. Миљковића.

д) Да друштвени орган „Тежак“ и остала издања у знак жалости шест месеци излазе и преписка друштвена да се води са црним оквиром.

III 857) Примљен је знању записник 41 седнице књижевног одбора.

IV Прочитан је записник 41 седнице финансијског одбора па је одлучено:

858) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

859) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлозима бр. 614, 615, 616, 617, 618 и 621.

860) Да се Подружина у В. Плани ослободи плаћања интереса пошто је измирила главни дуг, а судске и адвокатске трошкове да плати по пресуди.

861) Да се среским начелствима у Билећу 20, Невесињу 22 и Жабарима пожаревачким 53.50, свега 95,50 динара исплати на име трошкова за превоз предмета за воћарску изложбу у Сарајеву.

862) Да се штампање Пољопривредног календара за 1935 годину уступи најповољнијем понуђачу штампарији „Скерлић“ Мил. Цветановића.

V Прочитан је записник 41 седнице набављачког одбора па је одлучено:

863) Да се изврши набавка још 100 кгр. калиметабисулфита и 200 ком. врећа за пречишћено семе луцерке.

864) Да се понуђачу за семе црвене детелине понуди цена од 9 динара по килограму франко најближа жељ. станица, а за семе луцерке 14 динара по кгр. франко Београд.

865) Да се по предлогу бр. 219 известе понуђачи да Друштво засада плаћа натурално семе луцерке по цени од 14 динара килограм са 90% чистоће франко Београд, а они нека пошаљу мустре па ће друштво према чистоћи одредити цену.

VI Прочитан је записник 41 седнице програмског одбора па је одлучено:

866) Да Друштво сада нема могућности да Пољопривредној књижници и читаоници у Печаници бесплатно изда орман за књиге.

867) Да се Подружии у Камендолу одобри да не ликвидира већ да рад почетком идуће године обнови.

868) Да се прими знању да је друштвени практикант Славко Вукадиновић завршио праксу и Друштво измирило све трошкове школи и задрузи око његовог издржавања.

869) Да се Драгомир Р. Степановић, ђак средње пољопр. школе у Крижевцима извести да Друштво помоћ у књигама не даје појединцима.

870) Да се прими знању да је Подружина у Аранђеловцу из својих средстава и друштвене помоћи подигла свој дом и да се изјави захвалност претставницима на труду уложеном око подизања истог.

871) Да се одобри поступак Подружине у Белој Паланци приликом држања ванредне скупштине.

872) Да се прими знању извештај Подружине у Цариброду о одржаном калемарском курсу и исти прикаже у Тежаку.

VII 873) Саслушан је усмен извештај чланова Управе г. Саве Ратковића о изложби у Сврљигу где је као делегат Друштва био и о одласку у Зајечар поводом куповине семена луцерке, па је одлучено да г. Ратковић спреми за Тежак кратак чланак о изложби,

874) Примљен је знању усмен извештај члана Управе г. Виће Матића, да је изложба у В. Градишту одложена због смрти Краља Александра.

875) Прочитан је телеграфски поздрав Друштву са изложбе у Свилајнцу. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

44. седнице, држане 17. октобра 1934. г. у друштвеном дому
у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић и чланови: М. Николић, Д. Спремић, Др. М. Градојевић, А. Рашковић, В. Матић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Н. Петровић и Н. Белобрк.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 876) Прочитан је и усвојен записник 43 седнице Управног одбора.

II 877) Примљен је знању записник 42 седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 429 о откупу књига које су распродате.

III Прочитан је записник 42 седнице финансиског одбора па је одлучено:

878) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

879) Да се Подружини у Д. Топлици не може дати на кредит плуг који је тражила, пошто Друштво истих нема на стоваришту.

880) Да се Подружини у Деспотовцу остави да дуг за рачунске књиге и прибор исплати до 1 јануара идуће године.

881) Да се од Подружине у Јабуковцу тражи извештај када ће да се исплати дуг за рачунске књиге и калемарски прибор у 280 динара.

882) Прочитан је и усвојен извештај о извршеним наплатама друштвених потраживања од разних установа у току септембра т. г. и стању ових на крају истог месеца. Примљен је и месечни биланс стања касе који је особено поднет.

883) Да се штампарији „Скерлић“ не може дати аконтација за штампање Пољопривредног календара за 1935 годину.

IV Прочитан је записник 42 седнице набављачког одбора па је одлучено:

884) Да се изврши набавка 5 комада дрљача и 2 ком. сецкалица за репу по одређеној цени.

V Прочитан је записник 42 седнице програмског одбора па је одлучено:

885) Да се од Подружине у Крагујевцу тражи да врати робу дату јој на име помоћи за изложбу, пошто је изложба одложена за идућу годину.

886) Да се извештај о изложби у срезу источком у изводу оштампа у Тежаку.

887) Да се Министарству пољопривреде упути претставка за смањење подвозне тарифе на воћне карболинеуме.

888) Да Друштво нема могућности да практиканту Милетићу да помоћ у новцу нити запослење у Друштву.

889) Да се извештај члана Управе г. Ратковића о изложби у Сврлигу оштампа у Тежаку.

VI 890) Прочитан је и примљен на знање записник III редовне седнице Надзорног одбора којим је утврђено да се целокупан рад Друштва кретао у духу правила друштвених.

VII 891) По предлогу члана Управе г. Ратковића одлучено је да се одвојено натруло воће са изложбе у Сарајеву прода и да продају изврши одбор од чланова Управе г. г. Н. Петровић, М. Николић и С. Ратковић, који су одређени да уреде изложбу у Београду.

Са овим је седница закључена.

45. седнице, држане 24. октобра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: Н. Петровић, М. Николић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, В. Матић, Н. Белобрк, Д. Спремић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 892) Почитан је и усвојен записник 44 седнице Управног одбора.

II 893) Примљен је знању записник 43 седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 436 да се откупе разне књиге које су распродаге.

III Прочитан је записник 43 седнице финансиског одбора па је одлучено:

894) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

895) Да се одобре привремена кредитарања у роби по предлозима бр. 631, 632 и 633.

896) Да се разним установама, по поднетим рачунима, исплате трошкови за експедицију и превоз предмета за воћарску изложбу у Сарајеву у износу од 785.55 динара.

897) Да се од текућег рачуна подружине у Солоту отпише 600 динара колико је утрошила на одржавање јесењег воћарског калемарског курса, коју јој је суму Друштво на име помоћи дало.

IV Прочитан је записник 43 седнице набављачког одбора па је одлучено:

998) Да се за потребе Трифолин станице изврши набавка 250 кгр. трифолин масе за чишћење семена.

899) Да се изврши набавка 150 комада резервних раоника за плугове.

900) Да се фирма, која нуди прскалице „Плац“ на продају, извести да понуду обнови крајем јануара идуће године.

901) Да се од г. Љубе Милетића из Кусића — В. Градиште тражи да испоручи семе за датих му 2000 динара.

902) Да се г. Божидар Гавриловић из Белановице извести да би Друштво понуђене му производе примило у отплату дуга подружине у Белановци.

903) Да се за семе црвене детелине понуђено из Варварина одређује цена од 10.50 динара по килограму по мустри франко жељ. станица Ћићевац и да се јави г. Михаилу Матићу, адвокату-претседнику подружине у Шапцу да од свог семена црвене детелине пошаље мустру и јави цену.

V Прочитан је записник 43 седнице програмског одбора па је одлучено:

904) Да се прими знању да су Подружине у Белој Паланци и Ваљев. Каменици због трагичне смрти Витешког Краља Александра I Ујединитеља заказане пољопривредне изложбе одложиле за идућу годину.

905) Да се одбору за приређивање изложбе и сајма приплодне стоке у Смед. Паланци не може дати помоћ пошто Друштво у истом месту нема ни подружину ни пољопривредну књижицу и читаоницу.

906) Да инспектор за подружине у времену од 26 т. м. изврши преглед свих 8 подружина у срезу трстеничком и тражи наплату дуга по њиховим текућим рачунима. У дужности секретара и инспектора да га заступа економ г. Стаменковић.

VI Прочитан је записник 10 седнице Одбора за II воћарски конгрес и изложбу у Сарајеву па је одлучено.

907) Да се због трагичне смрти Витешког краља Александра I Ујединитеља свечано отварање изложбе воћа не врши, већ да се преко дневних листова објави да је воће са велике изложбе у Сарајеву пренесено у Београд и стављено стручњацима и грађанству на углед од 28 т. м. у изложбеном павиљону Друштва. Воће се може разгледати сваког дана од 8—12 и од 17 до 19 часова са улазницом од 2 динара.

908) Да се дипломе и похвалнице за Савску, Дравску и Приморску бановину испишу латиницом, а за све остале ћирилицом.

909) Да се штампању рада II земаљског воћарског конгреса и конференције стручњака приступи одмах пошто се добију извештаји од Министарства пољопривреде и банских управа по колико ће примерака књига за своје установе и органе да откупе.

910) Да се од Савске бановине тражи извештај које је сорте узела за моделсање и да ли се исто са успехом у Загребу може извести, па да и Друштво попуни збирку својих модела од сората којих нема.

911) Да се члановима Управе и редовним члановима који су радили на уређењу изложбеног павиљона и изложбе у Београду исплати по 50 динара дневно за дане у којима су радили.

912) Да се од свих референата на конгресу и конференцији траже мишљења и предлози, шта треба да уђе у резолуцију конгреса по питању које је њиховим рефератом претресано и да се што пре приступи стилизацији исте.

VII 913) По реферату инспектора за подружине о избору секретара Друштва одлучено је да програмски одбор за идућу седницу спреми услове за расписивање стечаја за секретара.

VIII 914) Прочитане су изјаве саучешћа у жалости за изгубљеним Краљем, Заштитником Друштва, Александром I Ујединитељем, упућеним од стране фирме Мишел и Ко. из Париза и Тезие Фрер из Валанса на Рони, па је одлучено да им се изјави захвалност на саучешћу.

IX 915) Прочитана је захвалност г. Милоша Г. Павловића жандармеријског пуковника из Сарајева на избору за редовног члана Друштва; Одбор прима знању са „живео“.

X 916) По молби г. Николе Белобрка одобрено му је да свој ауто може привремено да смести у друштвено двориште.

XI 917) На предлог потпретседника г. Др. Т. Митровића одлучено је да се дежурном члану на трифолин машини исплаћује за рад по 50 динара у дане кад машина ради.

XII По захтеву редовног члана г. Мите Николића да реферире о проучавању сората јечма код нас одлучено је: да г. Николић за идућу седницу спреми краћи писмен извештај о извршеном раду, а за излагање његовог реферата да се сазове конференција свих секција друштвених.

Са овим је седница закључена.

46. седнице, држане 31. октобра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни председник г. Мирко Миљковић и чланови г. г. Драг. Спремић, Никола Белобрк, Милош Николић, Сава Ратковић, Др. М. Градојевић, Т. Владисављевић, Ник. Ж. Петровић и В. Матић.

Претседавао председник г. Мирко Миљковић.

Бележио за секретара економ г. Н. Стаменковић.

I 918) Прочитан је и усвојен записник 45. седнице Управног одбора.

II 919) Примљен је знању записник 45. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 44. седнице финансиског одбора, па је одлучено:

920) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

921) Да се Пољопривредној подружини у Бабушници одобри да дуг исплати до 1. децембра т.г. Ако дуг не измири до овог рока да се предмет достави друштвеном адвокату ради наплате судским путем.

922) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 638.

923) Да се друштвеном адвокату г. Ј. Здравковићу исплати адвокатска награда у 1500.— динара.

924) Да се пошаље чек, рачун и признаница П. Стојчевићу из Калништа у срезу кратовском, па кад пошаље новац онда да му се пошаље прскалица коју тражи.

925) Да се прими знању, да су уложне књижице попуњене и привремене позајмице враћене.

926) Да се пошаље тражена дрљача Среском начелству у Урошевацу за рачун Ж. Ристића с тим, да Начелство вредност исте одмах пошаље.

IV Прочитан је записник 44. седнице набављачког одбора па је одлучено:

927) Да се г. В. Петровићу у Зајечару пошаље још 15.000.— дин. ради набавке семена луцерке.

928) Да се среском пољоприв. референту у Младеновцу пошаље још 3000.— дин. ради исплате семена луцерке.

929) Да се набави од Осечке ливнице још 3 ком. сечке за репу по ранијој цени.

V Прочитан је записник 44. седнице програмског одбора па је одлучено:

931) Да се од свих лифераната и фабрика, од којих Друштво набавља справе и алате захтева да у будуће на исте стављају ознаке — жиг „Српско пољоприв. друштво у Београду“.

VI 932) По извештају друштвеног економа, одлучено је да се оправи друштвена ограда дуж Немањине улице.

933) По предлогу члана Управе г. Н. Белобрка, одлучено је: да се окречи и оправи канцеларија у магацину бр. 1.

934) По предлогу члана Управе г. В. Матића одлучено је да се Друштво упише за члана Друштва за народну ношњу.

935) По предлогу члана Управе г. Т. Владисављевића одлучено је: да се умоли Бугарско зем. друштво у Софији да на дан друштвене славе 12-XI т. г. у цркви Св. Краља Милутина у Софији упали свећу друштвеном патрону Св. Краљу Милутину.

Са овим је седница закључена.

47. седнице, држане 7. новембра 1934. г. у друштвеном
дому у Београду.

Били су присутни г.г. претседник М. Миљковић претседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, М. Николић, Н. Петровић, В. Матић, Др. М. Градојевић, Н. Белобрк и Т. Владисављевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 936) Прочитан је и усвојен записник 46. седнице У-првног одбора.

II 937) Примљен је знању записник 45. седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 449. о откупу 10 ком. књига „Мед и восак“.

III Прочитан је записник 45. седнице финансиског одбора па је одлучено:

938) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000.— динара.

939) Да се г. Павлу Цезару из Самобора код Загребачког референту на II. зем. вођарском конгресу исплати рачун путних трошкова и дневница у износу 1.119,50 динара.

940) Да се Подружници у Борчу-Кнић пошаље 4.000.— динара колико је добила помоћи од Министарства пољопривреде за подизање сушнице.

941) Да Подружина у Кавадару врати Друштву нераспродате справе и материјал и ликвидира своје дуговање.

942) Да се одобри да Подружина у Сопоту свој дуг измири до 1. децембра т.г. и да јој се стави до знања да јој се рок више не може продужавати.

IV Прочитан је записник 45. седнице набављачког одбора па је одлучено:

944) Да набављачки одбор за наредну седницу спреми предлог за штампање новог ценовника справа семена и др. материјала; да се исти оштампа у 2000 примерака и да важи од I-XII т. г.

945) Да се за семе црвене детелине понуђено из Бачине усвоји предложена цена франко жел. станица Ћићевац.

946) Да се одобри набавка још једне писаће машине и да набављачки одбор изврши куповину.

947) Да се понуда за семе лана одбије пошто се исто слабо тражи.

948) Да се у режији изврши оправка канцеларије у магацину бр. 1 и да се плафон изради од малтера.

V Прочитан је записник 45. седнице програмског одбора па је одлучено:

949) Да се распише конкурс за секретара Друштва по

предложеним условима и да рок подношења молби са документима буде 1-1-1935 год.

950) Да делегат Друштва на изложби у В. Градишту буде г. Др. Милош Радосављевић, директор Државне ергеле у Љубичеву.

951) Да се молба Подружине у Милутовцу за продају зрелих калемова лозе пошаље Моравској бановини са препоруком да се продаја одобри.

Са овим је седница закључена.

48. седнице, држане 14 новембра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, С. Ратковић, Н. Петровић, Д. Спремић, Н. Белобрк, В. Матић, Т. Владисављевић и Б. Ранковић. Као гост присуствовао је г. Лазар Сладековић редован члан.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 952) Прочитан је и усвојен записник 47. седнице Управног одбора.

II 953) Примљен је знању записник 46. седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 461 да се Сточарство од Васића откупи у 100 комада.

III Прочитан је записник 46. седнице финансиског одбора па је одлучено:

954) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

955) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 650.

956) Да се Страхињи Анђелковићу не може дати прскалица на кредит.

957) Да се подружинама у Почековини и Ракарима рок за исплату њиховог дуга продужи до 1-1-1935. г. и да им се саопшти да се рок више не може продужавати.

958) Да се Црквеном грађанском одбору у општини беловодској, среза расинског изда 100 динара помоћи за довршење цркве.

959) Да се штампарији „Скерлић“ изда аконтација од 6 000.— динара за штампање Пољопривредног календара за 1935. годину.

960) Да се Пољопривредној књижници и читаоници и Омладинској дружини у Гушевцу среза сврљишког изда 500 динара на име помоћи за подизање дома Витешког Краља Александра I. Ујединитеља, ако остала средства буде обезбедила.

961) Да се Повргарско-воћарској задрузи у Мостару исплати 347 динара колико је утрошила за пошиљку воћа на II. зем. воћарску изложбу у Сарајеву.

962) Да се прими знању да је извршен редован месечни преглед стања касе и рачуна друштвених и нађено стање исправно. Тако исто да се прими знању извештај о извршеним наплатама друштвених потраживања од разних установа у току октобра т. г. и стању ових на крају истог месеца као и месечни биланс стања касе који је особено поднет.

IV Прочитан је записник 46. седнице набављачког одбора па је одлучено:

962) Да се узме 3-4 радника за склапање стелажа у изложбеном павиљону, да се исти нумеришу, сложе, повежу и оставе на таван, затим да се понова врати семе које је у павиљону било. Тако исто да се узме један специјалан радник за трифолин машину.

963) Да се усвоје предложене измене цена разном семену и исте ставе у нови ценовник, који ће се штампати у смислу одлуке на прошлој 47 седници.

964) Да се умоли ср. пољопр. референт у Варварину да објави дан откупа семена црвене детелине, па да се упути чиновник са новцем да семе прими и исплати.

965) Да се од повуђача за продају конопљаног семена тражи мустра, цена и порекло, па потом одлучи о куповини.

V Прочитан је записник 46. седнице програмског одбора па је одлучено:

966) Да се практиканту Јовану Милетићу изда 150 динара на име трошкова за повратак кући и помоћи до запослења.

967) Да се Пољопривредној књижници и читаоници у Рогама препоручи да од школе или општине тражи једно одељење за своје потребе.

968) Да се правила Друштва оштампају у 1000 примерака.

969) Да се на основу извештаја инспектора о прегледаним и непрогледаним подружинама у срезу трстеничком издаду потребна наређења за правиан рад, а рад Подружине у Трстенику да се похвали.

970) Да се Пољопривредној књижници и читаоници у Остри, бановине Дринске, не може бесплатно дати Тежак, пошто се то противи чл. 34 њених правила.

VI 971) Прочитан је акт Бугарског Земљоделског друштва у Софији као и телеграм и писмо г. Саве Ж. Дацова редовног члана нашега Друштва о помену учињеном друштвеном патрону Св. Краљу Милутину у његовој цркви у Софији, па је одлучено да се Зем. Друштву и г. Дацову, изјави захвалност на поступању по нашој молби и готовости

за будуће услуге и заједнички рад на добро пољопривредника оба братска народа.

972) Прочитан је поздравни телеграм приређивачког одбора за пољопривредну изложбу у В. Градишту и примљен знању са „живели“.

VII 973) Прочитана је претставка члана Управе г. Саве Ратковића као наставника пољопривреде на соколским течајевима па је одлучено: да се одобри да г. Ратковић слушаоце течаја може доводити у Друштво ради упознавања са установом и њеним радом и давати им бесплатно по 1 примерак Пољопривредног календара из ранијих година.

VIII 974) По предлогу члане Управе г. Виће Матића о потреби благовременог снабдевања Друштва са потребним количинама ураније зеленила и воћних прскалица по најповољнијој цени у циљу сузбијања гусеница и др. воћних штеточина, одлучено је: да набављачки одбор у духу раније одлуке, одмах ступи у везу са лиферантом и у споразуму са њим пропише уговор о лиферовању ураније зеленила.

Са овим је седница закључена.

49. седнице, држане 23. новембра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, претседник г. Др. Т. Митровић и чланови: Н. Петровић, Д. Спремић, М. Николић, Н. Белобрк, С. Ратковић, Б. Ранковић, Др. М. Градојевић и В. Матић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 975) Прочитан је и усвојен записник 48 седнице Управног одбора.

II 976) Примљен је знању записник 47. седнице књижевног одбора и усвојен предлог бр. 468 о откупу 50 ком. књига од г. Боже Јовановића по цени од 4 динара комад са 30% попушта.

III Прочитан је записник 47 седнице финансиског одбора па је одлучено:

977) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

978) Да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 660, 662 и 665.

979) Да се подружницама у Брзоходу и Д. Крчину рок за исплату њиховога дуга продужи до 1 јануара 1935 године, пошто је од истих мала сума остала.

980) Да се на име трошкова за слање предмета на изложбу у Сарајеву исплати Среском начелству у Србици 25, Повратарско воћарској задрузи у Требињу 100 и Среском начелству у Голубцу 30, свега 155 динара.

981) Да се друштвеном адвокату г. Јовану Здравковићу исплати на име адвокатске награде и таксе 495.50 динара.

982) Да се ливници „Балкан“ као најповољнијем понуђачу уступи израда зупчаника за 25 круњача за кукуруз с тим, да за израду да гаранцију и врати замењене делове.

983) Да финансијски одбор изврши набавку 2000 кгр. угља за огрев друштвених канцеларија.

984) Да се штампарији „Скерлић“ уступи штампање књиге „Гајење уљаних биљака“, у 5000 примерака, друштвених правила у 100 и ценовника у 2000 примерака као и израда једне магацинске књиге за друштвене магацине.

IV Прочитан је записник 47 седнице набављачког одбора па је одлучено:

985) Да се економ г. Никодије Стаменковић упути у Ђићевац ради откупа семена црвене детелине.

V Прочитан је записник 37 седнице програмског одбора па је одлучено:

986) Да се по програму рада Друштва за ову годину поступи по тачкама по којима досада није у свему поступљено.

987) Да се на пољопривредну изложбу у Рипњу као делегат Друштва упути члан Управе г. Драг. Спремић.

988) Да се инспектор за подружине не може упућивати у Вучитри само ради оснивања Пољопривредне подружине.

989) Да друштво нема могућности за учлањавање у задругу за привредну пропаганду у Београду.

VI 990) Прочитан је акт Миристарства иностраних послова о одржаном помену пред моштима Св. Краља Милутина, друштвеног патрона на дан славе 12 т. м. у Софији, па је одлучено да се Министарству изјави захвалност на извештају а Бугарском Земљоделском друштву на организовању држања помена и Њ. Св. Митрополиту Стефану на одржаном помену и духовној беседи кроз коју су провејавали настојање и жеља за зближење братских народа бугарског и југословенског.

991) По позиву Главног задружног савеза на његову редовну годишњу скупштину 2 децембра т. г. у Загребу одлучено је, да се умоли редован члан Друштва г. Иван Зорић, начелник Пољоприв. одељења Савске бановине да скупштини као и наш делегат присуствује.

Са овим је седница закључена.

50. седнице, држане 28. новембра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, Д. Спремић,

М. Николић, Н. Белобрк, Т. Владисављевић, Н. Петровић, Др. М. Градојевић и В. Матић.

Као гости присуствовали су г. г. Живојин Никодијевић, секр. благ. Подружине у Аранђеловцу и Божа Јовановић, асистент Пољопр. факултета у Београду, редовни чланови Друштва.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Нешић.

I 992) Прочитан је и усвојен записник 49 седнице Управног одбора.

II 993) Примљен је знању записник 48 седнице књижевног одбора и усвојени предлози бр. 474 и 476.

III Прочитан је записник 48 седнице финансиског одбора па је одлучено:

994) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

995) Да се одбори привремено кредитирање у роби по предлогу бр. 675.

996) Да се по текућем рачуну пољопривредне подружине у Ст. Ацбеговцу одобри 300 динара рачунатих јој за 10 ком. прскалица „Аустрија“.

997) Да се пружи рок плаћања дуга по текућим рачунима подружницама у Рибнику, Младеновцу и Михаиловцу до 1 јануара и Почековини до 1 фебруара и Чачку и Аранђеловцу због подизања и оправки дома изузетно до 1 марта 1935 г.

998) Да се г. Јовану Здравковићу адвокату друштвеном исплати на име адвокатске награде 1.940 динара.

IV Прочитан је записник 48 седнице набављачког одбора па је одлучено:

999) Да се приме знању и усвоје извештаји о пречишћеним количинама купљеног натуралног семена луцерке и црвене детелине на трифолин машини и расходују означене количине отпадака.

1000) Да набављачки одбор изврши пробе са различитим апаратима за гашење пожара и предложи од које ће се марке набавити 3 комада.

1001) Да се у одбор за годишњи попис и инвентарисање робе у друштвеним магацинама одређују чланови Управе г. г. Н. Белобрк, Драгутив Спремић и Сава Ратковић с тим, да овај посао обаве до краја децембра тек. године са хонораром од по 600 динара.

V Прочитан је записник 48 седнице програмског одбора па је одлучено:

1002) Да се молбе за помоћ ради подизања дома Пољопривредне књижице и читаонице и Омладинске дружине у Гушевцу пошаљу Министарствима пољопривреде и просвете.

1003) Да пољопривредне књижнице и читаонице и омладинске дружине могу предлагати лица за редовне чланове Друштва али само у том случају ако су у комбинацији лица која су у исто време и чланови које од друштвених подружина и да своје предлоге шаљу Друштву преко најближих подружина.

1004) Да се Пољопривредној књижници и читаоници у Рогама не може давати помоћ за држање предавања у месту.

1005) Да се изда налог г. Живку Станковићу члану Пољопривредне подружине у Чифлуку да по молби г. Тешимира Старчевића, проф. војне академије у пензији на Острво Корчулу пошаље 10 кгр. раног француског кромпира ради опитног гајења.

VI 1006) Прочитан је извештај Београдске трговачке омладине о држању помена њеним преминулим и у рату погинулим члановима, па је одлучено, да помену присуствује председник Друштва г. М. Миљковић.

Са овим је седница закључена.

51. седнице, држане 5. децембра 1934. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, претседник Др. Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, М. Николић, Д. Спремић, Н. Белобрк, В. Матић, Т. Владисављевић, Др. М. Градојевић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио инспектор г. Бор. Љ. Нешић.

I 1007) Прочитан је и усвојен записник 50 седнице Управног одбора.

II 1008) Примљен је знању записник 49 седнице књижевног одбора и усвојени предлози бр. 489 и 490 за откуп књига и бр. 491 за куповину пољопривредне карте наше Краљевине.

III Прочитан је записник 49 седнице финансиског одбора па је одлучено:

1009) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара.

1010) да се одобре привремена кредитирања у роби по предлогу бр. 685, 695 и 696.

1011) Да се пољопривредним подружинама у Милошевцу, Селевцу, Козељу, Сопоту, Власотинцима, Трстенику, Врањи и Течићу рок за исплату њихових дуговања продужи до 31 децембра т. г.

1012) Да се Подружини у Милутовцу рок за исплату њенога дуга продужи до 31 децембра т. г. а за износ робе

коју у магацину има нераспродату да се тражи нова меница са роком за 1 март 1935 год.

1013) Да се Подружини у Ореовици рок за исплату њенога дуга не може продужити пошто није послала нову меницу.

1014) Да се Друштво и за 1935 годину претплати на пошти за међуградске телефонске разговоре.

1015) Да се меница Подружине у Лозовику мора протестовати код суда пошто није послала нову, а ако дуг измири у одређеном року да се ослободи плаћања протестних трошкова.

1016) да се менице свих подружина по списку, чији је рок 1 тек. месеца, које своја дуговања нису измириле нити новим меницама регулисале, одмах преко адвоката предаду суду ради протеста пошто је данас последњи дан.

1017) Да се друштвеном адвокату г. Јовану Здравковићу по пресудама судова у Лесковцу и Београду исплати 1.400 динара адвокатске награде.

IV Прочитан је записник 49 седнице набављачког одбора па је одлучено:

1018) Да се одобри набавка 660 кгр. разног вештачког ђубрива.

1019) Да се откупи 3—400 кгр. семена грахорице по понуђеној цени.

1020) Да се за потребе Трифолин станице набави по одређеној цени 250 кгр. трифолин масе и једна бала од 250 комада ђакова.

1021) Да се по тражењу из Марсеља, понуди испорука 1—2 вагона градиштанског пасуља.

1022) Да се од понуђача раног француског кромпира за семе тражи мустра и цена истог.

V Прочитан је записник 49 седнице програмског одбора па је одлучено:

1023) Да се прими у састав Друштва ново-основана Пољопривредна књижица и читаоници и омладинска дружина у Црквенцу, среза ресавског.

1024) Да се прими знању да је основана нова Подружина у Вучитрну са 34 члана.

1025) Да се у одбор, за израду услова за конкурс за одгајивање једне селекционисане сорте јабуке или шљиве, која ће носити име „Краљ Александар I. Ујединитељ“ одређују чланови Управе г. г. Божа Ранковић, Никола Петровић и Драгутин Спремић.

VI 1026) По позиву Главне набављачке задруге државних службеника на прославу 70 годишњице г. Михаила Авра-

мовића, духовног оца Српског земљорадничког здругарства и редовног члана Друштва, одлучено је да на прославу иде и Друштво као његов изасланик заступа члан Управе г. Др. Михаило Градојевић.

1027) По питању давања пољопривредних календара у комисиону распродају одлучено је, да се од потражиоца захтева обавеза, да им се одреди рок распродаје и обрачуна и да се књижењем води евиденција о обрачуну и повраћају нераспродатих примерака.

Са овим је седница закључена.

Цене пољопривредних производа, на дан 13. новембра 1934 г.

<i>Пшеница стара</i>		<i>Свиње мршаве</i>	
Србијанска 79 2 ⁰ / ₀ Дунав	121.50—122	Волови I кл.	—
Србијан, 79, 2 ⁰ / ₀ Сава	120 50—123	II	4—4.50
77, 3 ⁰ / ₀ гл. пр.	97.50—102	III	3—3 75
77, 3 ⁰ / ₀ уз. пр.	97.50—102	Краве I кл.	2—2.75
Бачка 80 2 ⁰ / ₀ нова	133—135	II	3—4.—
Бават. 80, 2 ⁰ / ₀ нова	134—135	III	2.25—2.75
<i>Кукуруза</i>		Овце	1.50—2.—
Баватске утовар станице пром.	51— 54	Јагањци	1 50—2.—
Бават. пар. Вршап	51— 54	Живина жива пилнић	7.50—8.—
Срем. стари	54— 56	Јаја 100 ком.	58— 60
Србијан. пар. Пожаревац н. пр.	52— 54	Маст	12—13
Лађа Дунав	74— 76	Сламина	9—9.50
Лађа Сава	73— 76	Млеко кравље	2—2.10
<i>Овас</i>		Млеко овче	2.50—3
Србијански пар. Београд лађа	86— 90	Сир српски	7— 8
Српски пар. Београд	96—100	Кајмак	18—23
Македонско-косовски	—	Кашкавал	11—20
<i>Јечам</i>		<i>Разно</i>	
Варањски 68-69 нов.	120—130	Мекиње са врећама Срем, Бачка	75—78
Бачки нови 65—66	105—108	Мек. обала Београд, са врећ.	80—85
Главна пруга	—	Кукољ самлевен, Београд	60—70
<i>Пасуљ</i>		Кромпир	35—40
Срб. 3 ⁰ / ₀ , 1933 г. пар. Беогр.	130—140	Црни лук	100—105
Сремски 2 ⁰ / ₀ без вр. утов. ст.	127—135	Бели лук	500—550
Бачки 2 ⁰ / ₀ без врећа утов. ст.	130—133	Сено	40—48
Бачки и срем. 2 ⁰ / ₀ пар. Беогр.	—	Слама	20—28
<i>Шока и сточни производи</i>		<i>Харџије од вредности</i>	
Свиње тешке	6.80—7.50	2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ Ревта ратне штете	336 50—337
средње	6.50—6.75	4 ⁰ / ₀ Аграрне обвезнице	41.75—42
Свиње лаке	6—6.25	7 ⁰ / ₀ Инвестициони зајам 1921	70.25—71
		Аграрна банка	226.50—228.—

И. бр. 71893

ТЕЖАК

Основан 1869 године

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Издавач
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

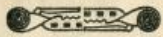
Власник
За Српско пољопривредно друштво
Претседник МИРКО МИЉКОВИЋ

Уредник
Д-р ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
Ванредни професор Београдског Универзитета

ЗА 1934 ГОДИНУ

ГОДИНА ИЗЛАЖЕЊА LXI-61

БЕОГРАД

Штампарија „Српски“ — М. К. Цветановића — Краљице Наталије 19 — Телефон бр. 30425
1 9 3 4

Преглед

САДРЖИНЕ „ТЕЖАКА“ ЗА 1934 ГОДИНУ

Објашњење: бр. значи број „Тежака“; ст. значи број стране; чл. значи да је рад у „Тежаку“ штампан као чланак; бел. значи белешка; п. и о. значи питање и одговор; доп. значи допис; некр. значи некролог; књ. пр. значи књижевни приказ.

А. Сарадници.

Г. Белобрк Никола С. † Михаило Н. Рашковић, некр. бр. 9, ст. 526.

Г. Борисављевић Рад. — Ниш. Јулски мускат или чабски бисер, чл. бр. 17, ст. 900.

Г. Виданових Мих. Суша и наводњавање, чл. бр. 12, ст. 707.

Г. Вујачић Вуле. Подизање воћњака садницама произведеним на живоме песку, чл. бр. 3, ст. 87.

Г. Вукасовић Др. П. Две опасне овогодишње штеточине, чл. бр. 1, ст. 4. О пацовима, чл. бр. 7, ст. 455. О арсеновим средствима, чл. бр. 8, ст. 484. Опадање цвета винове лозе, чл. бр. 9, ст. 510. Гаврани штеточине, чл. бр. 9, ст. 512. Један од најкориснијих инсеката — миришљива брзонога, чл. бр. 12, ст. 711. Трешњево зоме, п. и о. бр. 14, ст. 813. Штитаста ваш на помаранџи, п. и о. бр. 20, ст. 1006. Како да се одбранимо од гусенице губара, чл. бр. 21, ст. 1020.

Г-ђа Вукосављевић Мара. Конзервисање воћа и поврћа бел. бр. 18, ст. 939.

Г. Вучковић Л. Воћарско-виноградарски калемарски курс у Свилајцу, чл. бр. 10, ст. 553.

Г. Величко Пејковић, управник расадника. Калемарски курс доп. бр. 18, ст. 940.

Г. Герасимовић Ј. Платнени левак чл. бр. 2 ст. 50.

Г. Гајић Свешћ. М. Борба против гусенице губара, чл. бр. 8, ст. 488.

Г. Дамњановић Милан В. Цене пољопривредних производа бр. 1, ст. 31; бр. 2, ст. 63; бр. 3, ст. 95; бр. 4, ст. 127; бр. 5, ст. 208; бр. 6, ст. 240; бр. 7, ст. 472; бр. 8, ст. 501; бр. 9 ст. 533; бр. 10, ст. 565; бр. 11, ст. 697; бр. 12, ст. 753; бр. 13, ст. 786; бр. 14, ст. 819; бр. 15, ст. 852; бр. 16, ст. 883.

Г. Драгаш М. Хемиска анализа као прилог питању начина размножавања шљиве пожегаче, чл. бр. 17, ст. 897. Значај доношења закона о вину и предлог за његове измене, чл. бр. 22, ст. 1045; бр. 23, ст. 1018.

Г. Борђевић Милоје Т. Уништавајмо штеточине, чл. бр. 8, ст. 487. Бранимо младе воћке, доп. бр. 15, ст. 844. Бранимо своје воћке, чл. бр. 21, ст. 1023.

Г. Борђевић Власијимир, проф. инж. Наводњавање, чл. бр. 2, ст. 42. За које време преври силирана храна у силосу, п. и о. бр. 2, ст. 56. Наводњавање, чл. бр. 3, ст. 67; бр. 4, ст. 99. Сточни боб, чл. бр. 4, ст. 105. Цикорија, чл. бр. 5, ст. 178. Наут и леблебија, п. и о. бр. 5, ст. 202. Чување стајског ђубрета и црв на кукурузу, п. и о. бр. 6, ст. 232. Ливадски плодореди, чл. бр. 8, ст. 477. О подизању вештачких ливада на земљишту звани „луг“ п. и о. бр. 9, ст. 524. О уништавању кртица, п. и о. чл. бр. 10, ст. 545. Главница на пшеници, п. и о. бр. 10, ст. 546. О пиварском јечму и ливадским травама, п. и о. бр. 10, ст. 559. О црвеној детелини и ливадским травама, п. и о. бр. 11, ст. 691. О гајењу кима, п. и о. бр. 12, ст. 727. О подизању вештачких ливада, п. и о. бр. 13, ст. 777. О гајењу мухара, п. и о. бр. 13, ст. 776. Сточни (пољски) грашак, чл. бр. 15, ст. 827. Основно обрађивање земљишта, чл. бр. 19, ст. 952. Калемарски курс при соколској сеоској чети у селу Рабреновици, бел. бр. 21, ст. 1032. Црвена детелина као и остале легуминозе не подносе дуже време гајења на истом земљишту, п. и о. бр. 21, ст. 1038. Припремање семена за сетву чл. бр. 23, ст. 1089. Ђубрење ливада стајским ђубретом, компостом и осоком чл. бр. 24, ст. 1118.

Г. Бурђевић Мирко, дипл. правник судија. Наслеђе деце из два брака и деде, п. и о. бр. 2, ст. 55. Наслеђе три кћери умрлог оца из М. Црнића (окр. пожаревачки), п. и о. бр. 2, ст. 56. Ликвидација аграрних односа у Србији и Црној Гори и аграрни судови, чл. бр. 3, ст. 89. Одговор на питање Тимотија Никодијевића из Сврђига о праву наслеђа, п. и о. бр. 3, ст. 9. Одговор по питању Драгољуба Д. Павловића из Берићића: Колико се пута може ништити једна пресуда општинског суда, п. и о. бр. 6, ст. 235. Одговор на питање В. Антонијевића: О убаштинењу свог имања поред државне шуме, п. и о. бр. 7, ст. 466. Одговор на питање Борисава Ј. Симовића из Грабовца о праву службености на воду из реке п. и о. бр. 9, ст. 526. Одговор на питање Марка Драгишића из Ијамора, о врби која хладом прави штету суседу п. и о. бр. 10, ст. 560. Одговор на питање Милисава Петровића из Доње Топлице о праву наслеђа шест синова његовог деде, п. и о. бр. 11, ст. 688; Одговор на питање Николе Никодијевића пољопривредника из села Вароши о наслеђу, п. и о. бр. 12, ст. 726. Одговор на питање Светозара Митровића о накнади штете за поништених 15.000 к. лозе у прпористу, п. и о. бр. 14, ст. 814. Одговор на питање Војислава Лазића за досуђивање инвалидске потпоре, п. и о. бр. 15, ст. 843. Одговор на питање Милисава Т. Ђорђевића пољопривредника из Шутаца о праву наслеђа, п. и о. бр. 15, ст. 848. Одговор на питање Петра Симоновића из Ђураковца — Луковца: може ли се ослободити пореза пошто има деветоро деце, п. и о. бр. 16, ст. 878. Одговор на питање Симе Бркића из Санског Моста: о служењу скраћеног рока у војсци, п. и о. бр. 16, ст. 878. Право на задобијање сопствености земље добивене од општине, п. и о. бр. 16, ст. 879. Пољопривредна књижица и читаоница пита колико порезе да плате пошто су оштећене са 80% жетве, п. и о. бр. 20, ст. 1000. О преносу имања умрлог, оца п. и о. бр. 21, ст. 1039.

Г-ђа Буровић Нашалија. Свињско месо и начин искоришћавања његових делова, чл. бр. 3, ст. 84. Справљање јела од рибе, чл. бр. 4, ст. 110. О буђењу стваралачке мисли код деце, чл. бр. 5, ст. 196. Искоришћавање отпадака приликом клања свиња, чл. бр. 9, ст. 521. Чорба од ситнежи живине, чл. бр. 11, ст. 681. Spreмање воћа за конзервисање, чл. бр. 12, ст. 719. Затварање тегли при конзервисању воћа и поврћа, чл. бр. 13, ст. 771. Конзервисање воћа, чл. бр. 14, ст. 808; чл. бр. 21, ст. 1030. Кување слатка, чл. бр. 22, ст. 1062. Кисела чорба од телећег меса чл. бр. 24, ст. 1122.

Г. Жујовић Миливоје. Оснивање дечје пољопривредне дружине, књижице и читаонице у селу Купиновцу, среза ре-

савског, чл. бр. 5, ст. 199. † Милан Григоријевић, члан управног одбора ресавске пољопривредне подружине из Грабовца, некр. бр. 12, ст. 729.

Г. Живановић Ж. Милан. Помозимо се сами, чл. бр. 20, ст. 1002.

Г. Зечевих Милорад. Побољшање запуштених старих воћњака, чл. бр. 3, ст. 88. Важност каквоће плавог камена у сузбијању пероноспоре (пламењаче) на виновој лози, чл. бр. 6, ст. 224. Кад и колико пута треба заливати повртаске биљке, чл. бр. 11, ст. 676. Пољопривредна настава у Бугарској, чл. бр. 12, ст. 701. Појасеви за хватање гусеница, чл. бр. 13, ст. 767. За побољшање извоза наших ораха, чл. бр. 15, ст. 836. Где се могу добити најбоље врсте украсног шибља, ружа и цвећа, п. и о. бр. 15, ст. 844. Електрична снага у служби пољопривреде у Бугарској, чл. бр. 18, ст. 926. Како да се сачува кромпир од проклијавања у трапу, п. и о. бр. 19, ст. 959.

Г. Иванић Др. Сивеван. Перут, п. и о. бр. 11, ст. 683. Шпанска буба, п. и о. бр. 12, ст. 722.

Г. Јовановић Милорад А. Значај васпитања и стручног образовања сеоске женске омладине, чл. бр. 2, ст. 37.

Г. Јовановић Александар Г. Наше средње пољопривредне школе, чл. бр. 3, ст. 65. Штедња, чл. бр. 17, ст. 886.

Г. Јешић Сивеван. Писма из Швајцарске. Први дан у Швајцарској, доп. бр. 11, ст. 113. Наша напредна сеоска газдинства, доп. бр. 19, ст. 971.

Г. Јевђовић М. — В. Појовић. Новопазарска гуска, чл. бр. 5, ст. 189.

Г. Јосифовић Др. Младан. Прекалемљивање старијих воћњака. Како се брже може подољшати воћни сорсимеиш, чл. бр. 5, ст. 193. Имела, п. и о. бр. 12, ст. 711. Смола на воћ кама, п. и о. бр. ст. 765. Две болести грожђа (пламењача — *plasmopara viticola* — и пегавица — *coup de rouce*) чл. бр. 14 ст. 799.

Г. Јањић Јаша. Пољопривредници, заоразите стрњишта чл. бр. 12, ст. 704. Луцерка као лековита биљка у природи и у култури, чл. бр. 13, ст. 761. Гајење репе угарњаче чл. бр. 14, ст. 796. О силирању сточне пиће, п. и о. бр. 15, ст. 827. Значај јесењег орања, чл. бр. 20, ст. 998. Креч као биљна храна и гнојиво, чл. бр. 21, ст. 1014.

Г. Јоксимовић Чеда. Заврана чупања конопљане трске
чл. бр. 15, стр. 833.

Г. Јовановић Јова. П. Рад око пчела у почетку пролећа,
чл. бр. 6, ст. 221. чл. бр. 7, стр. 459. Одговор на питање
Драгољуба Живановића из Леушића о најбољим кошницама
и преносу кошница, п. и о. бр. 6, ст. 233. Багрем и аскле-
ија као медоносне биљке, п. и о. бр. 9, ст. 516. У које време
се одузима саће с медом од пчела у вршкарама без убијања
пчела и о оснивању пчеларских задруга, п. и о. бр. 9, ст. 523.
Најзначајније медоносно биље за пролећну пчелину пашу, чл.
бр. 10, ст. 549. Чување празних сатова чл. бр. 22, ст. 1057.

Г. Калановић П. Ж. проф. Изложба стоке у Сопоту,
бел. бр. 1, ст. 25. Мислимо на пчелину пашу, чл. бр. 5, ст. 191.

Питање пречишћавања расне мешавине код гајених го-
веда јужног дела Дунавске бановине, чл. бр. 12, ст. 714. Криза
наших пољопривредних школа, чл. бр. 13, ст. 747. Уређење
наших сеоских дворишта у Шумадији, чл. бр. 17, ст. 889.

Г. Ковачевић Л. Добр. срески пољопривредни референт.
Јабучни мољац, чл. бр. 10, ст. 547.

Г. инж. Кустерле Михаило, проф. Средње пољоприв-
редне школе — Ваљево. И пољопривредник мора водити
књиге, чл. бр. 19, ст. 923. И у пољопривредном газдовању
потребни су предрачуни, чл. бр. 23, ст. 1093.

Г. Лайчевић Драгиша. Из старе материјалне културе, чл.
бр. 2, ст. 48; бр. 3, ст. 78; бр. 14, ст. 801, чл. бр. 18, ст. 829;
чл. бр. 19, ст. 961. Будимка, чл. бр. 22, ст. 1060.

Г. Лолић Миливоје, учитељ пољопр. Производња шљива
изданицима, чл. бр. 7, ст. 462. Како се образује дебло, чл. бр.
16, ст. 866. Недаћа наших воћара, чл. бр. 18, ст. 930. О ја-
буци тетовки, п. и о. бр. 20, ст. 1005.

Г. Лукман Фрања. Штури род код орахових дрвета на-
следна је особина, п. и о. бр. 5, ст. 202.

Г. Лукић Сиван. Убрајање кајсија у брескве, п. и о. бр.
10, ст. 560.

Г. Љубић Миленко пољопривр. из Рожаца † Радован
Белешевин некр., бр. 24, ст. 1133.

Г. Мајић Вића. Леп пример за углед, бел. бр. 15, ст.
845. Пољопривредна изложба у Свилајцу, бел. бр. 22, ст. 1066.

Запажања са изложбе и смотре воћа у Сарајеву и Београду, чл. бр. 24, ст. 1123.

Г. Мајић Живоша. Пољопривредна подружина у Свилајци, бел. бр. 23, ст. 1096.

Г. Миљковић Мирко. Свети Краљ Милутин, слава Српског пољопривредног друштва, чл. бр. 23, ст. 1078. Пољопривредне зграде, према плановима централног хигијенског завода, књ. пр. бр. 23, ст. 1098.

Г. Мишровић Танасије Dr. Срећна нова година, чл. бр. 1, ст. 2. Сточне заразе и њихово сузбијање, књ. пр. бр. 1, ст. 27. Источно фризијска овца, п. и о. бр. 4, ст. 109. Пољопривредни гласник, бел. бр. 4, ст. 120. Штампa, информативни дневник-Београд, бел. бр. 4, ст. 121. 60 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва, чл. бр. 8, ст. 473. Одгајивање јагњади, чл. бр. 9, ст. 514. Нови трговачки уговор између Југославије и Немачке, чл. бр. 10, ст. 537. Значење овогодишњег јесењег Загребачког збора, бел. бр. 17, ст. 905. II Земаљски воћарски конгрес и земаљска изложба воћа у Сарајеву од 29 септембра до 3 октобра ове године, чл. бр. 18, ст. 917. Мученичка смрт Њ. В. Краља Александра I. Ујединитеља, чл. бр. 20, ст. 981. Трагична смрт Њ. В. Краља Александра I. Ујединитеља и одлуке Пољопривредног друштва поводом ове смрти, чл. бр. 21, ст. 1014.

Г. Михаиловић Пејшар T. ing. Економски значај гајења ружа за уље у Бугарској, чл. бр. 3, ст. 7; бр. 5, ст. 181. Цикорија — водопија — п. и о. бр. 5, ст. 178. Гајење ричинуса — *Ricinus communis* — чл. бр. 6, ст. 215. Наут — *Cicer arvense* — чл. бр. 20, ст. 1001.

Г. Мишић Мића. Производња црног лука на велико, чл. бр. 2, ст. 39.

Г. Нешић Бора. Плетарски курс у Чачку, бел. бр. 1, ст. 21. Нове подружине, бел. бр. 11, ст. 684. Успешна борба противу гусенице губара, бел. бр. 12, ст. 722. Шљиварско воћарска конференција у Марибору, бел. бр. 12, ст. 724. Оскудица у сточној храни, чл. бр. 13, ст. 763. Велика корист од овце, бел. бр. 13, ст. 779. Нове подружине, бел. бр. 14, ст. 810. Кметијска дружба у Љубљани, бел. бр. 14, ст. 815. Цене пољопривредних производа, бел. бр. 14, ст. 819. Нове подружине, Рошци срез љубињски, бел. бр. 15, ст. 840. † Крсман Њ. Ерац, ппукovníк економске струке, редовни члан Српског пољопривредног друштва, некр. бр. 15, ст. 847. Цене пољоприв-

вредних производа на дан 23 јула, бел. бр. 15, ст. 852. Цене пољопривредних производа на дан 10 августа о. г. бр. 16, ст. 888. Пекмез од диња, бел. бр. 17, ст. 902. Нове подружине — Крњево, бел. бр. 17, ст. 902. Цене пољопривредних производа на дан 26 августа о. г. бел. бр. 17, ст. 916. Цене пољопр. производа на дан 12 септембра о. г. бр. 18, ст. 947. † Милан В. Дамњановић некр. бр. 19, ст. 949. Цене пољопривредних производа на дан 30 септ. о. г. бел. бр. 19, ст. 979. Цене пољопривредних производа на дан 12 октобра о. г. бел. бр. 20, ст. 1011. Цене пољопривредних производа на дан 25 октобра бел. бр. 21, ст. 1043. Цене пољопривредних производа на дан 21 новембра, бел. бр. 22, ст. 1075. Цене пољопривредних производа на дан 26 новембра о. г. бр. 23, ст. 1107. Нов добротвор Српског пољопривредног друштва, бр. 24, ст. 1133 — Цене пољопривредних производа на дан 8-ог децембра 1934 г., бр. 24, ст. 1156.

Г. Никетић Милутић Ј. Одговор Мухамеду Сарајлији о неродности вишања; како шљиву очувати у свежем стању п. и о. бр. 8 ст. 495. Сејање луцерке по воћњацима, чл. бр. 12. ст. 718. Где би се могли набавити калемови од крушака и јабука. које су најбоље јесење и зимске јабуке, п. и о. бр. 13. ст. 778. Млад шљивак жели да окалеми крупном шљивом мацарком, п. и о. бр. 17 ст. 907. Чување и лечење шљива од гусенице губара, п. и о. бр. 18 ст. 941. Могу ли се садити шљиве на влажним земљиштима, п. и о. бр. 18 ст. 943. Малина као међукултура у воћњацима, п. и о. бр. 20 ст. 1004.

Г. Николић Илија. Наше село, чл. бр. 15. ст. 825.

Г. Окановић Драг. Ђ. Из Врњачке бање, доп. бр. 4, ст. 117.

Г. Појовић Косија. Биљке уљарице које се сеју рано упролеће, чл. бр. 5, ст. 185. чл. бр. 6, ст. 219. Биљка уљарица-соја, чл. бр. 7, ст. 447. Пасуљ, чл. бр. 10, ст. 540. Наше ниже пољопривредне школе, чл. бр. 11, ст. 669. Гвоздени плуг, чл. бр. 11, ст. 672. Долина Купе ново гњездо штитасте ваши, чл. бр. 13, ст. 765. Један пример где и како се може радити, чл. бр. 14, ст. 795. У прилог правничког решења питања обнове наших шљивака, чл. бр. 14, ст. 803. Како су војвођански задругари научили употребљавати вештачка гнојива (један прилог историји нашег пољопривредног напретка), чл. бр. 16, ст. 860. Нова инвазија штитасте ваши, чл. бр. 24, ст. 1109.

Г. Појовић В. М. Јешковић. Новопазарска гуска чл. бр. 5, ст. 189.

Г. Пејронијевић Мил В. Пољопривредник. О потреби подизања захода (нужника) по селима, чл. 24, ст. 1113.

Г. Пејровић Никола Ж. Забрана сађења лозе далматинске и крчење њеног чокоћа, чл. бр. 1, ст. 17. Могу ли се подизати виногради на надморској висини 800 метара, п. и о. бр. 3, ст. 91. Ново винарство за школе и народ књ. II бр. 4, ст. 119. Важност каквоће плавог камена у сузбијању пероноспоре (пламењаче) на виновој лози, чл. бр. 6, ст. 224. Које су стране сорте грожђа код нас препоручљиве, п. и о. бр. 7, ст. 467. Извоз лековитог биља бел. бр. 11, ст. 687. Справљање калемарског воска, чл. бр. 12, ст. 716. Које се сорте стоног грожђа највише извозе, п. и о. бр. 12, ст. 724. Оснивање приватних лозних расадника, п. и о. бр. 13, ст. 774. Најчешће штеточине наших воћака од Др. Павла Вукасовића књ. пр. бр. 13, ст. 777. Смеју ли се осоком ђубрити виногради, п. и о. бр. 17, ст. 910. Национална пољопривредна школа у Монпеље-у, чл. бр. 18, ст. 934. Земаљска изложба воћа у Сарајеву, чл. бр. 20, ст. 984.

Г. Пејровић В. Алекса. О сађењу воћака поред самоуправних и државних друмова, чл. бр. 9, ст. 318.

Г. Пејровић Владимир, члан пољопривредне подружине за срез лужнички. † Коста Поповић, земљорадник из Братишевца, члан пољопривр. подружине из Бабушнице, некр. бр. 10, ст. 256.

Г. Пејровић Чедомир. Воћарско-калемарски курс у Цариброду, бел. бр. 21, ст. 1033.

Г. Рисџивојевић Арсеније С., вођ белопоточке пољопривредне омладинске дружине. Белопоточка пољопривредна омладинска дружина на првој хигијенској изложби у Београду и њено мало развијање, бел. бр. 1, ст. 22.

Г. Радовић Драг. В. Значај пољопривредних књижица и читаоница за народну просвету и културу, чл. бр. 2, ст. 33. Агрономи и социјална агрономија, чл. бр. 14, ст. 789.

Г. Радојчић Среџа, агроном. Подижите шљиваре, чл. бр. 11, ст. 679. Производња и припрема сточне хране за зиму на нашим сеоским газдинствима, чл. бр. 22, ст. 1052.

Г. Рајковић Сава. Овчарско-живинарска изложба у Сврљигу, бел. бр. 21, ст. 1035.

Г. Радојчић Владан. Подружина у Ракарима, бел. бр. 22, ст. 1064.

Г. Ранковић Божа. Лечење белог вина које је почело да се згушњава и растегљује, п. и о. бр. 22, ст. 1068. Лечење белог вина од ракијског мириса, п. и о. бр. 22, ст. 1068.

Г. Сивицки Болеслав, професор Средње пољопривредне школе у Букову. Крајња потребна разумног искоришћавања отпадака у исхрани наше стоке — справљање мешаних хранива, чл. бр. 1, ст. 8.

Г. Симић Никола Ж. проф. Пољопривредне школе у Дунавској бановини, чл. бр. 5, ст. 176. Пољопривредна школа у Смедеревској Паланци, чл. бр. 8, ст. 441.

Г. Сјојковић Велимир Др. Питање о подлогама шљива, чл. бр. 9, ст. 505. Пред сезону сушења шљива, чл. бр. 17, ст. 894.

Г. Сјојичевић Влад. С. управник расадника. Воћарско виноградарски курс у Великом Градишту, бел. бр. 10, ст. 555.

Г. Сјремић Драгућин. Производња воћних младица, п. и о. бр. 21, ст. 1026.

Г. Тоскић Вук, директор. Задружна школа у Вршцу, чл. бр. 4, ст. 97.

Г. Ђирковић Ђира. Стање воћарства у Југославији, чл. бр. 6, ст. 229.

Г. Уђварлић Салих Др. Узрочне везе и односи између пољопривреде и задругарства, чл. бр. 6, ст. 210.

Г. Ферјанчић Марјан Др. ветеринар. Лечење коња и говеди од крље-крпеља, п. и о. бр. 1, ст. 19. Полни надражај код крава, п. и о. бр. 1, ст. 20. Шуга п. и о. бр. 1, ст. 12. Свињска куга, п. и о. бр. 2, ст. 57. Начин шкопљења све врсте стоке, п. и о. бр. 1, ст. 203. О мртвим костима код стоке и њиховом постанку, п. и о. бр. 5, ст. 203. Беснило чл. бр. 8, ст. 490. Лишаји код стоке и глисте, п. и о. бр. 8, ст. 495. О брадавицама код стоке п. и о. бр. 9, ст. 526 Глупо лудило код стоке, п. и о. бр. 12, ст. 726 Како се најуспешније брани говече од коњских мува и говеда од обада, п. и о. бр. 13, ст. 775. Заразне болести код свиња, п. и о. бр. 16, ст. 865. Шуштавац и зао оток, п. и о. бр. 16, ст. 877. Затвор код телад, п. и о. бр. 17, ст. 909. Клање из нужде, чл. бр. 19, ст. 962. Штројење свиња, п. и о. бр. 20, ст. 1004. Жива влакна код волова п. и о. бр. 21, ст. 1037. Последице код крава које су боловале од надуна, п. и о. бр. 21, ст. 1038. Мокрење крви п. и о. бр. 24, ст. 1120.

Г. Фемељади Никола П. проф. Задружне школе у Вршцу. О настави у пољопривредним школама, чл. бр. 15, ст. 821.

Фама. Плућне су болести излечиве, бр. 2, ст. 62. Млекар и сирар (оглас) бр. 3, ст. 96. У Смедереву имање под закуп, бр. 5, ст. 297; бр. 6, ст. 239. Слоанов линимент бр. 8, ст. 503. бр. 9, ст. 535. бр. 10, ст. 567, бр. 11, ст. 698.

Б. Садржина.

ОБЈАШЊЕЊЕ: бр. значи број „Тежака“; ст. значи број стране; чл. значи да је рад штампан у „Тежаку“ као чланак; бел. значи белешка; п. и о. значи питања и одговори; књж. значи књижевност; књ. п. значи књижевни приказ; доп. значи допис; некр. значи некролог.

І. Чланци општег привредног значаја

Срећна нова година чл. бр. 1, ст. 1. Наше средње пољопривредне школе чл. бр. 3, ст. 65. Из старе материјалне културе чл. бр. 3, ст. 78; бр. 14, ст. 801; бр. 18, ст. 929; бр. 19, ст. 961. Нови трговински уговор између Југославије и Немачке чл. бр. 10, стр. 537. Наше ниже пољопривредне школе чл. бр. 11, ст. 669. Пољопривредна настава у Бугарској чл. бр. 12, ст. 701. Криза наших пољопривредних школа чл. бр. 13, ст. 757. Агрономи и социјална агрономија чл. бр. 14, ст. 789. Један пример где се и како се може радити чл. бр. 14, ст. 795. О настави у пољопривредним школама чл. бр. 15, ст. 821. Наше село чл. бр. 15, ст. 825. Забрана чупања конопљанске трске чл. бр. 15, ст. 833. За побољшање извоза наших ораха чл. бр. 15, ст. 836. Штедња чл. бр. 17, ст. 886. Уређење наших сеоских дворишта у Шумадији чл. бр. 17, ст. 889. И пољопривредник мора водити књиге чл. бр. 18, ст. 923. Електрична снага у служби пољопривреде у Бугарској чл. бр. 18, ст. 926. † Милан В. Дамњановић секретар Српског пољопривредног друштва чл. бр. 19, ст. 949. † Мученичка смрт Њ. В. Краља Александра I Ујединитеља чл. бр. 20, ст. 981. Помозимо се сами чл. бр. 20, ст. 1002. Поводом трагичне смрти Њ. В. Краља Александра I чл. бр. 21, ст. 1013. Значај доношења закона о вину и предлог за његову измену чл. бр. 22, ст. 1015 и бр. 23, ст. 1081. Свети Краљ Милутија, слава Српског пољопривредног друштва чл. бр. 23, ст. 1077. И у пољопривредном газдовању потребни су предрачуни чл. бр. 23, ст. 1093.

II. Ратарство са ливадарством

Производња црног лука на велико чл. бр. 2, ст. 39. Наводњавање чл. бр. 2, ст. 42; бр. 3, ст. 67; бр. 4, ст. 99. За које се време изврши врење силаже од црвене детелине п. и о. бр. 2, ст. 56. Сточни (коњски) боб чл. бр. 4, ст. 105. Цикорија (водопија) *Cichorium intybus* чл. бр. 5, ст. 178. Биљке уљарице које се сеју рано упролеће чл. бр. 5, ст. 185. Наут и леблеблија п. и о. бр. 5, ст. 200. Гајење ричинуса (*Ricinus communis*) чл. бр. 6, ст. 215. Биљке уљарице које се сеју рано упролеће — Лан чл. бр. 6, ст. 219. Остављање стајског ђубрета на њиви п. и о. чл. бр. 6, ст. 232. Соја — биљке уљарице чл. бр. 7, ст. 447. Ливадски плодореди и њихова примена при основном побољшању природних ливада чл. бр. 8, ст. 477. О подизању вештачких ливада п. и о. чл. бр. 9, ст. 524. О пиварском јечму и ливадским травама п. и о. бр. 10, ст. 559. Гвоздени плуг чл. бр. 11, ст. 672. На каквој земљи сејати црвену детелину п. и о. чл. бр. 11, ст. 691. Пољопривредници, заоравајте стрњишта чл. бр. 12, ст. 704. Суша и наводњавање чл. бр. 12, ст. 707. Линцура као лековита биљка у природи и у култури чл. бр. 13, ст. 761. Подизање вештачких ливада п. и о. бр. 13, ст. 777. Гајење репе угарњаче чл. бр. 14, ст. 797. Сточни (пољски) грашак (*Pisum arvense*) чл. бр. 15, ст. 827. Основно обрађивање земљишта чл. бр. 19, ст. 952. Значај јесењег орања чл. бр. 20, ст. 998. Креч као биљна храна и гнојиво чл. бр. 21, ст. 1014. После колико година црвену детелину можемо сејати на истом земљишту п. и о. бр. 21, ст. 1038. Производња и припремање сточне хране за зиму на нашим сеоским газдинствима чл. бр. 22, ст. 1052. Припремање семена за сетву чл. бр. 23, ст. 1088. Ђубрење ливада стајским ђубретом, компостом и осоком, чл. бр. 24, ст. 1118.

III. Градинарство с повртарством

Пасуљ чл. бр. 10, ст. 540. Кад и колико пута треба заливати повртарске биљке чл. бр. 11, ст. 676. О гајењу кима п. и о. бр. 12, ст. 727. О гајењу мухара п. и о. бр. 13, ст. 775. Како да се сачува кромпир од проклијавања у трапу чл. бр. 19, ст. 959. Наут — (*Cicer arietinum*) чл. бр. 20, ст. 1501.

IV. Цветарство

Економски значај гајења ружа за уље у Бугарској чл. бр. 3, ст. 74; бр. 5, ст. 181. Најбоље врсте украсног шибља, ружа и цвећа п. и о. бр. 15, ст. 844.

V. Виноградарство с подрумарством

Забрана сађења лозе далматинске и крчење њеног чокоћа п. и о. бр. 1, ст. 17. Подизање лозе на земљиштима преко 800 мет. надморске висине није препоручљиво п. и о. бр. 3, ст. 91. Важност каквоће плавог камена у сузбијању пероноспоре (пламењаче) на виновој лози чл. бр. 6, ст. 224. Које су најбоље стране сорте грожђа за вино, а које за јело п. и о. бр. 7, ст. 467. Које се сорте стоног грожђа највише извозе п. и о. бр. 12, ст. 724. Потребни подаци и документа за одобрење за подизање матичњака американске лозе п. и о. бр. 13, ст. 774. Јулски мускат или чабски бисер чл. бр. 17, ст. 900. Ђубрење винограда осоком п. и о. бр. 17, ст. 910. Лечење растегљивог вина п. и о. бр. 22, ст. 1068.

VI. Воћарство

Нега и прерада шљива чл. бр. 1, ст. 15. Платнени левак за прикупљање воћа при трешењу воћака чл. бр. 2, ст. 50. Побољшање запуштених старих воћњака чл. бр. 3, ст. 80; бр. 6, ст. 226. Подизање воћњака садницама произведеним на живоме песку чл. бр. 3, ст. 87. Прекалемљивање старијих воћњака — како се брже може побољшати воћни сортимент чл. бр. 5, ст. 198. Крупни или штури ораси п. и о. бр. 5, ст. 202. Стање воћарства у Југославији чл. бр. 6, ст. 229. Производња шљива изданцима чл. бр. 7, ст. 462. Неplодност код вишања п. и о. бр. 8, ст. 494. Како ће се плод шљиве у свежем стању да очува п. и о. бр. 8, ст. 495. Питање о подлогама шљива чл. бр. 9, ст. 505. О сађењу воћака поред државних и самоуправних друмова чл. бр. 9, ст. 518. Калемљење кајсија и бресака п. и о. бр. 10, ст. 560. Подижите шљиваре чл. бр. 11, ст. 679. Справљање калемарског воска п. и о. бр. 12, ст. 716. Сејање луцерке по воћњацима п. и о. бр. 12, ст. 718. Где би могао набавити калемове од крушака и јабука п. и о. бр. 13, ст. 573. У питању правилног решења обнове наших шљивара чл. бр. 14, ст. 803. За унапређење нашег воћарства (говор г. Др. В. Стојковића у Марибору чл. бр. 16, ст. 853. Како се образује дебло чл. бр. 16, ст. 867. Сетите се анкете Српског пољопривредног друштва о подлогама за калемљење шљива чл. бр. 17, ст. 885. Пред сезону сушења шљива чл. бр. 17, ст. 894. Хемиска анализа као прилог питању начина размножавања шљива пожегаче чл. бр. 17, ст. 897. Калемљење шљиве мацарке п. и о. бр. 17, ст. 907. Недаћа наших воћара чл. бр. 18, ст. 930. Овогодишња берба и сушење шљива чл. бр. 18, ст. 932. Могу ли се на земљишту где се вода задржава садити шљиве п. и о. бр. 18, ст. 943. Како да повећамо

бројно стање шљива чл. бр. 19, ст. 965. Малине у међукултури воћа п. и о. бр. 20, ст. 1004. Може ли јабука тетовка успевати у нашим крајевима као у Тетову п. и о. бр. 20, ст. 1005. Производња воћних младица п. и о. бр. 21, ст. 1026. Будимка чл. бр. 22, ст. 1060.

VII. Сточарство

Крајња потреба разумног искоришћавања отпадака у исхрани наше стоке (справљање мешаних храна) чл. бр. 1, ст. 8. Источно фризијска овца чл. бр. 4, ст. 109. Велике користи од овце бел. бр. 8, ст. 496. Одгајивање јагњади п. и о. бр. 9, ст. 514. Питање преишћавања расне мешавине код гајених говеда јужног дела Дунавске бановине чл. бр. 12, ст. 714. Оскудица у сточној храни чл. бр. 13, ст. 763. Велике користи од овце бел. бр. 13, ст. 778.

VIII. Сточно лекарство (ветеринарство).

Шуга п. и о. бр. 1 ст. 12. Лечењскоња, говеда и оваца од крпеља п. и о. бр. 1, ст. 19. Неплодност крава због разних оболења п. и о. бр. 1, ст. 20. Свињска куга п. и о. бр. 2, ст. 57. Шкопљење свију врсте стоке п. и о. бр. 5, ст. 203. Беснило чл. бр. 8, ст. 490. Лишаји код стоке п. и о. бр. 8, ст. 496. Глисте у цревима и плућима код свиња п. и о. бр. 8, ст. 496. О брадавицама на сисама п. и о. бр. 9, ст. 526. Глупо лудило код коња п. и о. бр. 10, ст. 558. Треба ли одвајати мужјаке питомих зечева да не изазивају насилни нагон п. и о. бр. 11, ст. 689. Шта треба предузети код стоке на случај надуна од детелине п. и о. бр. 11, ст. 690. Краве које по телењу немају млека п. и о. бр. 12, ст. 726. Како се најуспешније бране коњи од коњских мува и говеда од обади п. и о. бр. 13, ст. 775. Заразне болести код свиња п. и о. бр. 16, ст. 865. Шуштавац и зао оток п. и о. бр. 16, ст. 877. Затвор код телад п. и о. бр. 17, ст. 909. Клање из нужде чл. бр. 19, ст. 962. Штројење свиња п. и о. бр. 20, ст. 1004. Жива влакна код волова п. и о. бр. 21, ст. 1037. Последица надуна код крава п. и о. бр. 21, ст. 1038. Мокрење крви чл. бр. 42, ст. 1120.

IX. Млекарство.

X. Живинарство.

Новолазарска гуска чл. бр. 5, ст. 189.

XI. Пчеларство.

Мислимо на пчелину пашу чл. бр. 5, ст. 181. Рад око пчела упочетку пролећа чл. бр. 6, ст. 221; бр. 7, ст. 459. Које су кошнице најбоље за гајење пчела и колико оне стају п. и о. бр. 6, ст. 233. Багрем и асклепија као медоносно шибље п. и о. бр. 9, ст. 516. У које се време одузима саће у вршкарама без убијања пчела п. и о. бр. 9, ст. 523. Најзначајније медоносно биље за пролећну пчелину пашу чл. бр. 10, ст. 549. Је ли добро и корисно за пчеле скупљање слатког сока из зрелих дудиња п. и о. бр. 16, ст. 804. Чување празних сатова чл. бр. 22, ст. 1057.

XII. Рибарство

XIII. Шумарство

XIV. Биљне болести, штеточине, непријатељи културних биљака и њихово сузбијање

Две опасне овогодишње штеточине чл. бр. 1, ст. 4. О пацовима п. и о. бр. 7, ст. 455. О арсеновим средствима чл. бр. 8, ст. 484. Уништавајмо штеточине чл. бр. 8, ст. 487. Борба против гусенице губара (*Lymantria dispar*) чл. бр. 8, ст. 488. Опадање цвета винове лозе п. и о. бр. 9, ст. 510. Гаврани штеточине п. и о. бр. 9, ст. 512. О уништавању кртица п. и о. бр. 18, ст. 545. Главница на пшеници п. и о. бр. 10, ст. 546. Јабучни мољац чл. бр. 10, ст. 547. Имела п. и о. бр. 12, ст. 710. Један од најкориснијих инсеката; миришљава брзонога чл. бр. 12, ст. 711. Успешна борба противу гусенице губара бел. бр. 12, ст. 722. Смола на воћкама чл. бр. 13, ст. 765. Долина Купе ново гнездо штитасте ваши чл. бр. 13, ст. 765. Појасеви за хватање гусеница чл. бр. 13, ст. 767. Две болести грозђа (племењача — *Plasmopara viticola* и пегавица *oïde*) чл. бр. 14, ст. 799. Штеточина која испија лист од крушке п. и о. бр. 14, ст. 813. 300 ком. оболелих шљива од гусенице п. и о. бр. 18, ст. 941. Лечење помаранце од штитасте ваши п. и о. бр. 20, ст. 1006. Како да се бранимо од гусенице губара чл. бр. 21, ст. 1020. Бранимо своје воћке чл. бр. 21, ст. 1028. Нова инвазија штитасте ваши чл. бр. 24, ст. 1109.

XV. Пољопривредне зграде и машине

Јаме и кречане за силирање кукуруза п. и о. бр. 15, ст. 842.

XVI. Пољопривредна индустрија

Искоришћавање отпадака приликом клања свиња чл. бр. 9, ст. 521. Извоз лековитог биља бел. бр. 11, ст. 687.

XVII. Пољопривредно задругарство

Задружна винарска школа у Вршцу чл. бр. 4, ст. 97. Узрочне везе и односи између пољопривреде и задругарства чл. бр. 6, ст. 210. Како су војвођански задругари научили употребљавати вештачка гнојива чл. бр. 16, ст. 860.

XVIII. Пољопривредна настава и народно просвећивање

Белопоточка пољопривредна омладинска дружина на првој хигијенској изложби у Београду и њено мало развијање чл. бр. 1, ст. 22. Значај васпитања и стручног образовања сеоске женске омладине чл. бр. 2, ст. 37. Пољопривредне школе у Дунавској бановини чл. бр. 5, ст. 176. Пољопривредна школа у Смедеревској Паланци чл. бр. 7, ст. 441. Леп пример за углед бел. бр. 15, ст. 845. Национална пољопривредна школа у Монпеље-у чл. бр. 18, ст. 934.

XIX. Сајмови, изложбе, предавања и курсеви

Плетарски курс у Чачку чл. бр. 1, ст. 21. Изложба стоке у Сопоту чл. бр. 1, ст. 25. Воћарско виноградарски калемарски курс у Свилајнцу бел. бр. 10, ст. 553. Воћарско-виноградарски курс у Великом Градишту бел. бр. 10, ст. 555. Значење овогодишњег јесењег Загребачког збора бел. бр. 17, ст. 905. Калемарски курс у Белопаланачкој Подружини бел. бр. 18, ст. 940. Калемарски курс соколске чете у Рабровици бел. бр. 21, ст. 1032. Воћарско-калемарски курс у Цариброду бел. бр. 21, ст. 1037. Овчарско-живинарска изложба бел. бр. 21 ст. 1035. Пољопривредна изложба у Свилајнцу бел. бр. 22, ст. 1066.

XX. Књижевност

Сточне заразе и њихово сузбијање од Милана К. Цветковића, ветеринар. пуковника у пензији књ. п. бр. 1, ст. 27. Ново Винарство за школе и народ књ. пр. бр. 4, ст. 119. Пољоприв. Гласник књ. пр. бр. 4, ст. 120. Штампa бр. 4, ст. 121. Дуже и сигурније чување воћа и поврћа у свежем стању књ. пр. бр. 12, ст. 728. Најчешће штеточине наших воћака књ.

пр. бр. 13, ст. 777. Пољопривредне зграде према плановима Централног хигијенског завода књ. пр. бр. 23. ст. 1098.

XXI. Пољопривредне књижнице и читаонице

Значај Пољопривредних књижница и читаоница по народну просвету и културу чл. бр. 2, ст. 33.

XXII. Народно здравље, исхрана и домаћинство

Свињско месо и начин искоришћавања његових делова чл. бр. 3, ст. 84. Справљање јела од рибе чл. бр. 4, ст. 110. О буђењу стваралачке мисли код деце чл. бр. 5, ст. 196. Чорба од ситнежи живине чл. бр. 11, ст. 681. Перут п. и о. бр. 11, ст. 683. Спремање воћа за конзервисање чл. бр. 12 ст. 719. Шпанска буба п. и о. бр. 12, ст. 722. Затварање тегла при конзервисању воћа и поврћа чл. бр. 13, ст. 771. Конзервисање воћа чл. бр. 14, ст. 808. Пекмез од дуња чл. бр. 17, ст. 902. Конзервисање воћа чл. бр. 21, ст. 1030. Конзервисање воћа—кување слатка чл. бр. 22, ст. 1062. О потреби подизања захода (нужника) по селима чл. бр. 24, ст. 1113. Кисела чорба од телећег меса чл. бр. 24, ст. 1122.

XXIII. Друштва и скупови

Позив на 60 годишњи Збор Српског пољопривредног друштва бр. 5, ст. 129. бр. 6, ст. 209. Извештај Управног одбора Српског пољопривредног друштва о раду у 1933 години бр. 5, ст. 130. 60 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва чл. бр. 8 ст. 473. Кметијска дружба у Љубљани. Извештај за 1933 г. бр. 14, ст. 815.

XXIV. Конгреси, зборови и конференције Српског пољопривредног друштва

Шљиварско—воћарска конференција у Марибору бел. бр. 12, ст. 724. II. Земаљски воћарски конгрес и земаљска изложба воћа у Сарајеву од 29. септембра до 3. октобра ове године чл. бр. 18, ст. 917. Земаљска изложба воћа у Сарајеву чл. бр. 20, ст. 984. Запажања са изложбе и смотре воћа у Сарајеву и Београду чл. бр. 24, ст. 1123.

XXV. Пољопривредне подружине и омладинске дружине

Оснивање Дечије пољопривредне дружине и књижнице и читаонице у селу Купиновцу, среза ресавског чл. бр. 5, ст.

199. Екскурзија чланова Подружине у Староме Бечеју бел. бр. 16, ст. 870 Екскурзија чланова подружина Српског пољопривредног друштва бел. бр. 16, ст. 872. Конзервисање воћа и поврћа чл. бр. 18, ст. 930. Подружина у Ракарима бел. бр. 22, ст. 1064. Пољопривредна подружина у Свилајцу бел. бр. 23, ст. 1096.

XXVI. Остали радови Српског пољопривредног друштва и њихових подружина

Пажња пољопривредним подружинама бел. бр. 4, ст. 112. Нове подружине бел. бр. 11, ст. 684. бр. 14. стр. 810. бел. бр. 15, ст. 840. бр. 17, ст. 902. Свима друштвеним подружинама бел. бр. 11, ст. 686. Стечај за напредније начине рада одложен. Свима пољопривредним подружинама одржање годишњих скупштина чл. бр. 24, ст. 1132.

XXVII. Цене пољопривредних производа у 1934. години

Цене пољоп. произ. на дан	25 децембра 1933 г. бр.	1 ст.	31
" " " " "	10 јануара 1934 г. "	2 "	63
" " " " "	23 " " " "	3 "	95
" " " " "	8 фебруара " " "	4 "	127
" " " " "	24 " " " "	5 "	208
" " " " "	9 марта " " "	6 "	240
" " " " "	23 " " " "	7 "	472
" " " " "	8 априла " " "	8 "	501
" " " " "	23 " " " "	9 "	533
" " " " "	8 маја " " "	10 "	565
" " " " "	23 " " " "	11 "	697
" " " " "	9 јуна " " "	12 "	753
" " " " "	23 " " " "	13 "	786
" " " " "	8 јула " " "	14 "	819
" " " " "	23 " " " "	15 "	852
" " " " "	10 августа " " "	16 "	883
" " " " "	25 " " " "	17 "	916
" " " " "	12 септембра " " "	18 "	947
" " " " "	30 " " " "	19 "	979
" " " " "	12 октобра " " "	20 "	1011
" " " " "	25 " " " "	21 "	1043
" " " " "	12 новембра " " "	22 "	1075
" " " " "	25 " " " "	23 "	1107
" " " " "	8 децембра " " "	24 "	1156

XXVIII. Правна питања и одговори из области пољопривреде.

Купо-продаја непокретних имања п. и о. бр. 2, ст. 55. Регулисања наслеђа између три удате сестре п. и о. бр. 2, ст. 57. Ликвидација аграрних односа у Јужној Србији и Црној Гори и аграрни судови чл. бр. 3, ст. 83. Наслеђе и задружни односи п. и о. бр. 3, ст. 90. Колико се пута може ништити једна пресуда општинског суда п. и о. бр. 6, ст. 235. Да ли је обавезно опшанчавати имање приликом убаштинења п. и о. бр. 7, ст. 466. Право службености на воду из реке п. и о. бр. 9, ст. 526. Спорно питање о врби која хладовином причињава штету суседовом имању п. и о. бр. 10, ст. 560. Правно питање о наслеђу браће п. и о. бр. 11, ст. 688. Наслеђе у задружној породици п. и о. бр. 12, ст. 726. Када ће маса добити имање које је остављено од деде унуцима п. и о. бр. 14, ст. 812. Поништај прпорака лозе и право наплате од општине п. и о. бр. 14, ст. 814. Инвалидска потпора п. и о. бр. 14, ст. 843. Питање по праву наслеђа п. и о. бр. 15, ст. 843. Право наслеђа међу браћом из села Опарића п. и о. бр. 16, ст. 876. Може ли се ослободити пореза домаћин са деветоро деце и по коме закону п. и о. бр. 16, ст. 878. Право на скраћен рок служења у војсци п. и о. бр. 16, ст. 878. Штета причињена мишевима и ослобођење од пореза п. и о. бр. 20, ст. 1096. Пренос тапије од имања са најмање трошка п. и о. бр. 21, стр. 1039.

XXIX. Личне вести и вести појединих установа.

XXX. Некролози.

† Михаило Н. Рашковић, виши чиновник Речне пловидбе у пензији некр. бр. 9, ст. 526.

† Коста Поповић земљорадник из Братишеваца, члан пољопривредне подружине бр. 10, ст. 557.

† Никола Глигоријевић, члан Управног одбора ресавске Пољопривредне подружине из Грабовца, некр. бр. 12, ст. 728.

† Крсман Н. Ерац, ппиковник економске струке, некр. бр. 15, ст. 846.

† Радован Белошевић некр., бр. 24, ст. 1133.

XXXI. Дописи.

Писма из Швајцарске. Први дан у Швајцарској доп. бр. 4, ст. 113. Бранимо младе војке доп. бр. 15, ст. 344. Наша напредна сеоска газдинства доп. бр. 19, ст. 971.

XXXII. Кратке пољопривредне поуке и вести.

Из Врњачке бање бр. 4, ст. 117. Пољопривредна пракса и поучне екскурзије бел. бр. 12, ст. 723.

XXXIII. Чланови добротвори и утемељачи приновљени у 1934. години.

Нов члан добротвор Српског пољопривр. друштва, бел. бр. 24, ст. 1133.

XXXIV. Огласи.

Пажња претплатницима „Тежака“ бр. 1, ст. 30.

Добра зарада бр. 1, ст. 30. Илустровани Пољопривредни календар за 1934. г. са пољопривредним поукама бр. 1, ст. 31. Пажња расадницима и пољопривредним школама бр. 1, ст. 32. Сецкалице бр. 1, ст. 32. Воћке и воће бр. 1, ст. 32. Рачуница II издање од Милана Дуњића бр. 1, ст. 32. Плућне болести су излечиве бр. 2, ст. 62.

Пажња претплатницима „Тежака“ бр. 1, ст. 62; бр. 7, ст. 470; бр. 8, ст. 503; бр. 12, ст. 754; бр. 13, ст. 785; бр. 22, ст. 1075; бр. 23, ст. 1107; Добра зарада бр. 2, ст. 62.

Илустровани Пољопривредни календар за 1934. г. са пољопривредним поукама бр. 2, ст. 64; бр. 3, ст. 94; бр. 4, ст. 126.

Пажња расадницима и пољопривредним школама бр. 2, ст. 64; бр. 4, ст. 126.

Сецкалице бр. 2, ст. 64; бр. 3, ст. 94; бр. 4, ст. 126; бр. 5, ст. 207; бр. 6, ст. 239.

Воћке и воће бр. 2, ст. 54; бр. 3, ст. 94; бр. 4, ст. 126. Рачуница II издање Милана Дуњића бр. 2, ст. 64; бр. 3, ст. 94; бр. 4, ст. 126.

Ново Виноградство и резидба виногр. од Б. Ранковића бр. 3, ст. 96; бр. 4, ст. 128; бр. 10, ст. 567; бр. 11, ст. 698; бр. 12, ст. 754.

Управа бановинског расадника — палић Суботица бр. 3, ст. 96; бр. 4, ст. 128.

Млекар и сирар бр. 3, ст. 96.

Пажња сточарима — дистол бр. 3, ст. 96; бр. 4, ст. 128; бр. 5, ст. 208; бр. 6, ст. 240; бр. 7, ст. 472; бр. 8, ст. 503; бр. 9, ст. 535.

Вардарска виногр. задруга у Скопљу бр. 4, ст. 128.

У Смедереву имање под закуп — напола бр. 5, ст. 207; бр. 6, ст. 239.

Ценовник сезонских потреба које се могу добити код Српског пољопривредног друштва бр. 7, ст. 471; бр. 8, ст. 502; бр. 9, ст. 534; бр. 10, ст. 566; бр. 11, ст. 699; бр. 12, ст. 754; бр. 13, ст. 788; бр. 14, ст. 820.

За време непогоде — Слоан — линимент бр. 8 ст. 503; бр. 9 ст. 535; бр. 10, ст. 567; бр. 11 ст. 698.

Плави камен марка „Зорка“ бр. 8. ст. 504; бр. 9 ст. 536; бр. 11, ст. 700; бр. 12, ст. 756.

Патент тегле за конзервисање воћа и поврћа бр. 9, ст. 535; бр. 10, ст. 567; бр. 11, ст. 698; бр. 12, ст. 753; бр. 13, ст. 786; бр. 14, ст. 819; бр. 15, ст. 852; бр. 16, ст. 833; бр. 17, ст. 916; бр. 18, ст. 947; бр. 19, ст. 979; бр. 20, ст. 1011; бр. 21, ст. 1044; бр. 22, ст. 1076; бр. 23, ст. 1108.

Корпе бр. 12, ст. 752; бр. 13, ст. 787.

Шгампарија „Скерлић“ бр. 12, ст. 754.

Дуже и сигурије чување воћа и поврћа у свежем стању књ. пр. бр. 13, ст. 787.

Тријери француски најбољи добијају се у Српском пољопривредном друштву бр. 16, ст. 884; бр. 18, ст. 948; бр. 19, ст. 980; бр. 20, ст. 1012; бр. 21, ст. 1044; бр. 22, ст. 1076; бр. 23, ст. 1108.

Бачве бр. 17, ст. 919. Порзол бр. 18, ст. 948; бр. 19, ст. 980; бр. 20, ст. 1012.

Воћне саднице — Градско поглаварство — Сента бр. 20, ст. 1010.

Конкурс за секретара Српског пољопривредног друштва у Београду бр. 22, ст. 1074; бр. 23, ст. 1105.

Резнице америчке лозе — Скопље. Савез виноградарско воћарских задруга бр. 22, ст. 1074.

Илустровани Пољопривредни календар за 1935. год. бр. 23, ст. 1105.

Списак књига бр. 23, ст. 1106.

XXXV. Слике.

Сл. 1. Блаженопочивши Витешки Краљ Александар I У јединитељ, бр. 1, ст. 3.

Сл. 2. Учесници плетарског курса у Чачку, бр. 1, ст. 21.

Сл. 3. Чланови Белопаланачке омладинске дружине, бр. 1, ст. 23.

Сл. 4. Наводњавање. — Главни доводни канал, бр. 2, ст. 46.

Сл. 5. У виду трапеза — Главни доводни канал, бр. 2, ст. 46.

Сл. 6. Базен за воду при наводњавању, бр. 2, ст. 46.

Сл. 7. Канали трећег реда при наводњавању, бр. 2, ст. 46.

- Сл. 8. Канали — земљане цеви, бр. 2, ст. 46.
Сл. 9. Платнени левак за воће, бр. 2, ст. 52.
Сл. 10. Платнени левак за хватање воћа, бр. 2, ст. 52.
Сл. 11. Платнени левак за хватање воћа при тресењу,
бр. 2, ст. 52.
Сл. 12. Платнени левак за хватање воћа при тресењу,
бр. 2, ст. 54.
Сл. 13. Платнени левак за хватање воћа при тресењу,
бр. 2, ст. 54.
Сл. 14. Платнени левак за хватање воћа при тресењу,
бр. 2, ст. 54.
Сл. 15. Центрифугална пумпа (наводњавање), бр. 3, ст. 69.
Сл. 16. Долап за наводњавање, бр. 3, ст. 69.
Сл. 17. Базен за наводњавање, бр. 3, ст. 69.
Сл. 18. Сифонска цев за наводњавање, бр. 3, ст. 70.
Сл. 19. Деонице за наводњавање, бр. 3, ст. 71.
Сл. 20. Наводњавање поплавом, бр. 3, ст. 73.
Сл. 21. Наводњавање поплавом, бр. 3, ст. 74.
Сл. 22. Гомила воћа укишељеног за вађење семена, бр.
3, ст. 82.
Сл. 23. Гомила воћа у Прокупљу на жељезн. станици,
бр. 3, ст. 83.
Сл. 24. Канал за наводњавање првог реда, бр. 4, ст. 100.
Сл. 25. Наводњавање инфилтрацијом, бр. 4, ст. 101.
Сл. 26. Наводњавање вештачком кишом, бр. 4, ст. 101.
Сл. 27. Један мањи посед у Швајцарској, бр. 3, ст. 113.
Сл. 28. Кућица са баштицом, бр. 4, ст. 114.
Сл. 29. Ужина при сређивању сена, бр. 4, ст. 115.
Сл. 30. Швајцарска породица при доручку, бр. 4, ст. 116.
Сл. 31. Домаћа сорта крушке преко 50 год. старости,
бр. 5, ст. 194.
Сл. 32. Прекалемљена јабука у првој години, бр. 5,
ст. 195.
Сл. 33. Американска стандард кошница, бр. 6, ст. 233.
Сл. 34. Зрела биљка соја, бр. 7, ст. 449.
Сл. 35. Семе црне, жуте и мрке соје, бр. 7, ст. 450.
Сл. 36. Сојине биљке лево са лъвицама, десно без гли-
вица, бр. 7, ст. 453.
Сл. 37. Појило за пчеле, бр. 7, ст. 461.
Сл. 38. Михаило Н. Рашковић, бр. 9, ст. 527.
Сл. 39. Воћарско-виноградарски калемарски курс у Сви-
лајницу, бр. 10, ст. 553.
Сл. 40. Воћарско-виноградарски калемарски курс у Вел.
Градишту, бр. 10, ст. 555.
Сл. 41. Коста Поповић, члан Пољоприв. подружине, бр.-
10, ст. 556.

- Сл. 42. Миришљава брзонога напада гусеницу, бр. 12, ст. 712.
- Сл. 43. Линцура, бр. 13, ст. 761.
- Сл. 44. Место где ће се појас поставити, бр. 13, ст. 767.
- Сл. 45. Крајеви појаса морају прећи један преко другог, бр. 13, ст. 761.
- Сл. 46. Постављање појаса на стабло воћке, бр. 13, ст. 768.
- Сл. 47. Правилно учвршћен појас канапом горе и доле, бр. 13, ст. 768.
- Сл. 48. Рђаво постављен појас, бр. 13, ст. 769.
- Сл. 49. Коље поред воћке снабдети лепљивим појасом, бр. 13, ст. 769.
- Сл. 50. Мазање појаса лепком, бр. 13, ст. 770.
- Сл. 51. Појасеве често прегледамо, бр. 13, ст. 770.
- Сл. 52. С пролећа појасеве скидамо а дебло ишчеткамо, бр. 13, ст. 770.
- Сл. 53. Крсман Н. Ерац, бр. 15, ст. 847.
- Сл. 53. Чланице Женске Пољоприв. подружине у Драгоцвету, бр. 18, ст. 939.
- Сл. 54. Курсисти калемарског курса у Белој Паланци, бр. 18, ст. 940.
- Сл. 55. Милан Дамњановић, секретар Срп. пољоприв. друштва, бр. 19, ст. 949.
- Сл. 56. Шљивак са двоструким редовима, бр. 19, ст. 967.
- Сл. 57. План комплетног шљивака на 3 м. у квадрату, бр. 19, ст. 968.
- Сл. 58. План шљивака после првог проређивања, бр. 19, ст. 969.
- Слика Блаженопочившег Витешког Краља Александра I Ујединитеља, бр. 20, ст. 981.
- Сл. 59. Земаљска изложба воћа у згради Сарајевске општине, бр. 20, ст. 984.
- Сл. 60. Зграда средње техничке школе, бр. 20, ст. 985.
- Сл. 61. Одељење изложеног воћа Дринске бановине, бр. 20, ст. 986.
- Сл. 62. Одељење изложеног воћа Дринске бановине, бр. 20, ст. 987.
- Сл. 63. Одељење изложеног воћа Савске бановине, бр. 20, ст. 989.

Сл. 64. Одељење изложеног воћа Дунавске бановине, бр. 20, ст. 991.

Сл. 65. Одељење изложеног воћа Зетске бановине, бр. 20, ст. 993.

Сл. 66. Одељење изложеног воћа Моравске бановине, бр. 20, ст. 995.

Сл. 67. Одељење изложеног воћа Дравске бановине, бр. 20, ст. 997.

Сл. 68. Воћарско-калемарски курс у Цариброду, бр. 21, ст. 1033.

Сл. 69. Скица зиданог силоса, бр. 22, ст. 1054.

XXXVI. Разно.

Русија купује пшеницу а у Америци незапамћена суша, бел., бр. 12, ст. 729.

Куповина земље за насељавање у Јужној Србији, бел., бр. 17, ст. 904.

Пример за похвалу, бр. 22, ст. 1069.

XXXVII. Записници Управног одбора Српског пољопривредног друштва и Годишњег збора за 1934. годину.

Запис.	51	седнице државе	29	новембра	1933	г.	бр. 1	ст.	28
"	52	"	"	6	децембра	"	"	1	29
"	53	"	"	13	"	"	"	2	58
"	54	"	"	20	"	"	"	2	59
"	55	"	"	22	"	"	"	3	92
"	56	"	"	27	"	"	"	3	92
"	1	"	"	3	јануара	1934	"	4	121
"	2	"	"	10	"	"	"	4	123
"	3	"	"	17	"	"	"	5	208
"	4	"	"	24	"	"	"	5	205
"	5	"	"	31	"	"	"	6	236

Запис.	6	седнице држане	7	фебруара	1934	г.	бр.	6	ст.	23
"	7	"	"	14	"	"	"	7	"	467
"	8	"	"	21	"	"	"	8	"	498
"	9	"	"	28	"	"	"	8	"	499
"	10	"	"	7	марта	"	"	9	"	529
"	11	"	"	14	"	"	"	9	"	531
"	12	"	"	16	"	"	"	10	"	561
"	13	"	"	21	"	"	"	11	"	692
"	14	"	"	27	"	"	"	11	"	694
"	15	"	"	4	априла	"	"	12	"	730
"	16	"	"	11	"	"	"	12	"	732
"	60 редовног збора Српског пољопривредног друштва држаног 25 марта 1934 год. у друштвеном дому у Београду бр. 12, ст. 734.									

Запис.	17	седнице држане	18	априла	1934	г.	бр.	13	ст.	780
"	18	"	"	26	"	"	"	13	"	783
"	19	"	"	2	"	"	"	14	"	815
"	20	"	"	9	"	"	"	14	"	817
"	21	"	"	16	"	"	"	15	"	848
"	22	"	"	23	"	"	"	15	"	850
"	23	"	"	30	"	"	"	16	"	879
"	24	"	"	6	јуна	"	"	16	"	881
"	25	"	"	13	"	"	"	17	"	912
"	26	"	"	20	"	"	"	17	"	914
"	27	"	"	27	"	"	"	18	"	943
"	28	"	"	4	јула	"	"	18	"	945
"	29	"	"	11	"	"	"	19	"	975
"	30	"	"	18	"	"	"	19	"	977
"	31	"	"	25	"	"	"	20	"	1007
"	32	"	"	1	августа	"	"	20	"	1009
"	33	"	"	8	"	"	"	21	"	1039
"	34	"	"	15	"	"	"	21	"	1041
"	35	"	"	22	"	"	"	22	"	1070
"	36	"	"	29	"	"	"	22	"	1071
"	37	"	"	5	септембар	"	"	23	"	1100
"	38	"	"	12	"	"	"	23	"	1103
"	39	"	"	19	"	"	"	24	"	1335
"	40	"	"	26	"	"	"	24	"	1137

Запис. 41 седнице држане	3	октобра	1934 г. бр. 24 ст. 1139
" 42 "	10	" "	" " 24 " 1140
" 43 "	12	" "	" " 24 " 1141
" 44 "	17	" "	" " 24 " 1143
" 45 "	24	" "	" " 24 " 1144
" 46 "	3	" "	" " 24 " 1146
" 47 "	7	новембар	" " 24 " 1148
" 48 "	14	" "	" " 24 " 1149
" 49 "	23	" "	" " 24 " 1151
" 50 "	28	" "	" " 24 " 1152
" 51 "	5	децембар	" " 24 " 1154

ИЛУСТРОВАНИ ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР за 1935 годину

Са пољопривредним поукама пробране поучне садржине, изашао је из штампе и цена му је **10** динара.

За распродају при поруџбини на кредит, даје се 20% рабата, повуком 25%, а ко пошаље новац у напред 30%. Ко пошаље новац за 10 примерака, експедиција се врши о трошку друштва.

СА ПОРУЏБИНАМА ОБРАЋАТИ СЕ СРПСКОМ ПОЉОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ БЕОГРАД, НЕМАЊИНА 15, ТЕЛЕФОН 20-302.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ,

ЧИТАЈТЕ И ШИРИТЕ ЛИСТ „ТЕЖАК“
ОСНИВАЈТЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПО-
ДРУЖИНЕ И ПОЉОПРИВРЕДНЕ
КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ
И ОМЛАДИНСКЕ ДРУЖИНЕ.

Српско пољопривредно друштво

ОСНОВАНО 1869 ГОДИНЕ

БЕОГРАД, НЕМАЊИНА УЛ. 5
(ДО МИН. ФИНАНСИЈА)

ТЕЛЕФОН КАНЦЕЛАРИЈЕ 20-302.

ТЕЛЕФОН СТОВАРИШТА 27-702.

Рачув. [Пошт. штедионице 50-350.

Препоручује своје богато стовариште првокласне пољопривредне робе и књига.

Ради лакшег снабдевања Пољопривредника свима потребама Друштво оснива **Подружине**, којима даје

позајмице без камате.

Друштво није акционарска установа, те према томе **нема за циљ добит**. Оно је културна и хумана установа, у којој раде пољопривредни стручњаци из љубави према струци, а једино у циљу унапређења целокупне пољске привреде, села и сеоског живота.

Своје приходе Друштво поглавито **троши у народу** на приређивање практичних предавања, курсева и изложба, и тиме му пружа могућност да на лицу места добије поуке из савремене пољопривреде и види резултате бољег и савршењег рада.

У циљу ширења савремених пољопривредних поука, Друштво издаје:

Петнаестодневни илустровани лист „ТЕЖАК“, чија је годишња претплата 30 динара и

Пољопривредни календар са практичним пољопривредним поукама.

који стаје 10 динара. Оба ова издања чланови подружнина и помажући добијају **бесплатно**.